HOMI-
LIAE BEDAE PRES
byteri Angloſaxonis Theo
logi ſuo æuo celeber-
rimi, æſtiuales de
tempore & de
ſanctis.

Cum Indice.

COLONIAE EX
officina Ioannis Gymni-
ci. Anno. M. D.
XXXIIII.

BEDAE PRESBYTERI
HOMILIAE AESTIVALES DE TEMPORE

¶In uigilijs Paſchæ.

IN illo tempore, Veſpere autem ſabbati quæ luceſcit in prima ſabbati, uenit Maria Magdalena, & altera Maria uidere ſepulchrum. Et ecce terræ motus factus eſt magnus. Angelus enim domini deſcendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem, & ſedebat ſuper eum. Et reliqua.

Matt. 28. Marc. 16. Lucæ 24. Ioan. 20.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

VIGILIAS nobis huius ſacratiſſimæ noctis ſicut ex lectione euãgelica audiuimus, fratres chariſſimi, reſurrectio domini ac ſaluatoris noſtri dedicauit. Iuſte etenim hanc pro eius amore uigilijs celebramus & hymnis, q̃ pro noſtro amore in ea dormire in mortem, ac de morte uoluit excitari. Roma. 4. Nã ſicut Apoſtolus ait, mortuꝰ eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Quod ipſo quoq; ſtatum tẽporis quo uel mortuus eſt in cruce, uel à mortuis reſurrexit oſtendit. Circa horam quippe nonam, cũ inclinata iam eſſet ad ueſperam dies, & tepefactus à meridiano feruore radius ſolis, myſteriũ uictorioſiſſimæ paſſionis cõſummauit, euidenter ſe inſinuans propter auferenda ſcelera, quibus à diuina luce & dilectione in huius mortem peregrinationis incidimus, crucis ſubiſſe patibulum. Surrexit mane prima ſabbati, quæ nunc dies dñica uocatur, manifeſte docens ſe nos à morte animæ reſuſcitaturũ:

Chriſtus quare ſurrexit mane prima ſabbati.

& in lucem perpetuæ felicitatis eſſe perducturum. Sed & aliud nobis memorabile myſterium tẽpore ſuæ paſſionis, ſepulturæ & reſurrectionis intimare curauit. Sexta quippe feria crucifixus eſt, ſabbato quieuit in ſepulchro, dominica reſurrexit à mortuis, ſignificans electis ſuis per ſex huius ſeculi ætates, inter pericula perſecutionum bonis operibus inſudandum. In alia autem uita quaſi in ſabbato perpetuo requiẽ animarũ ſperandam: porrò in die iudicij quaſi in die dominica, corporum quoq; immortaliũ receptionẽ eſſe celebrandã, in quibus deinceps animæ ſuperno gaudio ſine fine fruãtur. Quod autẽ in lectione euãgelica dictũ eſt, qa ſanctæ mulieres ueſpere ſabbati, quę luceſcit in prima ſabbati, uenerint uidere ſepulchrũ, ita intelligendũ eſt: qa ueſpere quidẽ uenire cœperint, ſed luceſcente mane in primã ſabbati ad ſepulchrum peruenerũt, id eſt, ueſpere aromata parauerũt, quibus corpus dñi ungere deſiderabant, ſed parata ueſpere aromata mane ad ſepulchrum detulerint. Quod Matthęus quidem breuitatis cauſa obſcurius poſuit, ſed alij euangeliſtæ quo ordine ſit factum euidentius oſtendunt. Sepulto nanq; ſexta feria domino, reuerſæ à monumento mulieres parauerunt aromata & unguenta quamdiu operari licebat, & ſabbato quidem ſiluerunt ſecundũ mandatum, ſicut
Lucæ 24. Lucas aperte deſignat: Cum autem tranſiſſet ſabbatum, ueſperaq; adueniente tempus operandi rediſſet, mox prompte ad deuotionẽ emerunt, quę minus para
Marc. 16. uerant aromata, ſicut Marcus commemorat, ut uenientes ungerent eum, & ualde mane una ſabbatorum ueniunt ad monumentum. Quærendum autem, cur noctem dominicæ reſurrectionis euangeliſta deſcribens ait, [Veſpere autem ſabbati, quæ luceſcit in prima ſabbati] cũ conſuetus ordo temporũ habeat, ueſperã ma-

gis te-

gis tenebreſcere in noctem, quã in diem luſceſcere. Sed myſtice loquens euangeliſta quantũ dignitatis hæc ſacratiſſima nox de gloria deuictæ mortis accepit, inſinuare ſtuduit, dũ eius exordiũ quo deuotæ Chriſto fœminæ in obſequiũ illius uigilare cœperũt, inſequentẽ iã diem luceſcere perhibuit. Nã dñs autor & ordinator temporũ, qui in ultima noctis huius parte ſurrexit, totã eam nimirũ eiuſdẽ reſurrectionis luce feſtiuã reddidit & coruſcã. Siquidẽ ab exordio mũdanæ creationis uſq; huc, ita tempoꝝ curſus diſtinguebat, ut dies noctẽ præcederet, iuxta ordinẽ uidelicet primæ conditionis. Hac autẽ nocte per myſteriũ reſurrectionis dñi tẽporũ ordo mutat⁹ eſt. Nã qa nocte reſurrexit à mortuis, die uero ſequenti eiuſdẽ reſurrectiõis effectũ diſcipulis oſtẽdit, ac participato cũ eis cõuiuio ueritatẽ uirtutis eius mirãtibus ſimul & gaudẽtibus aſtruxit, rectiſſime nox illa ſequẽtis diei cõiuncta eſt luci, ac ſic tẽporũ ordo ſtatutus eſt, ut dies noctẽ ſequat. Et quidẽ aptiſſime quondã diem ſequebatur nox, quia homo à luce paradiſi peccãdo lapſus, in hui⁹ ſeculi tenebras ærũnasq; decidit: aptiſſime nũc dies ſequit noctẽ, quãdo per fidẽ reſurrectionis à peccati tenebris & umbra mortis ad lucẽ uitæ Chriſto largiẽte reducimur. Quapropter neceſſe eſt, fratres chariſſimi, ut qa noctẽ hãc præcipuã gratia dñicæ reſurrectiõis illuſtratã cognouimus, ipſi quoq; ſolicitè curemus, ne qua eius particula noſtro in corde tenebreſcat, ſed tota luceſcat in diẽ, & nũc uidelicet nobis uigilias eius digne deuotiõe laudis agẽtibus, & cõpletis quoq; uigilijs ſobria ac pura cõſciẽtia diei dñici paſchalia feſta expectãtibus. [Venit, inqt, Maria Magdalena, & altera Maria uidere ſepulchrũ.] Duæ fœminæ unius noĩs eiuſdẽq; amoris ac deuotiõis fœminę, q̃ dñi duæ quid cum uenerũt inuiſere ſepulchrũ, duas fideliũ plebes, Iu ſignificẽt.

Temporũ ordo mutatus myſtice.

Fœminæ quid

modo ambigimus, & omni quidem, & in hac præcipua nocte ſolicitas pro eius expectatione uigilias agamus. Obſecremus miſericordiam illius, qui ſuſceptam pro nobis humiliter mortem mox ſublimiter ſuperauit, ut noſtræ nos tempore reſurrectionis de morte ad uitam tranſmigrare concedat. Rogemus eum qui paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, ut & inchoata paſchalis gaudij ſolēnia nos digne peragere, & per hęc contingere ad gaudia præſtet æterna. Inter hæc uero notandum, quod huius ſacratiſſimæ noctis ac redemptionis noſtræ quā colimus ſolennitas, iam olim eſt in antiquo dei populo myſtice deſignata. Cum enim idē populus diu fuiſſet Aegyptia ſeruitute grauatus, nec eum dimittere uellēt Aegyptij ad liberum ſui conditoris exire ſeruitium, tandem præcepit ei dominus in celebratione paſchæ immolare agnum, eiuſq; carnes hac nocte aſſare & edere, & ex eius ſanguine qui eſſet effuſus in limine poſtem domorum ſuarum utrunq; ac ſuperliminare perungere, atq; intus paratum ac uigilantem, horam ſuæ redemptionis expectare: quod dum faceret, ecce noctis huius medio dominus adueniens percuſſis Aegyptiorum primogenitis, liberauit populum ſuum à pondere longę ſeruitutis, atq; ad terrā promiſſæ olim patrię perduxit, iubens eum hanc noctē in memoriā ſuę ſaluationis omnibus annis immolationē agni paſchalis agere ſolennem. Quæ profecto redemptio populi illius ſpiritalis noſtræ redemptionis, quæ reſurgente à mortuis domino hac nocte completa eſt, typūm geſſit, ſicut etiam carnales eiuſdem populi oppreſſores Aegyptij diriora nequitiæ ſpiritalis arma deſignant, quibus ſubiectum ſibi genus humanum impia damnatione premebat. Sed ueniēns agnus immaculatus dignatus eſt immolari pro nobis, dedit ſangui

1.Cor. 5.

Exod. 12.

Populi dei redēptionis typus.

nem ſuum noſtræ ſalutis precium, qui morte ad tempus ſuſcepta, mortis imperium perpetuò damnauit, mirandoq; ac deſiderabili ſpectaculo agnus innocenter occiſus, leonis qui occiderat uires potẽter attriuit. Agnus qui tollit peccata mundi, leonem qui intulit peccata mundo confregit: agnus qui nos ſuę carnis & ſanguinis libamine ne pereamus reficit, leonem qui nos rugiens circuit & quem de nobis perdat, inquirit, interficit agnus, qui ſuę mortis ſignum frontibus noſtris ad decutiẽda tela mortiferi hoſtis impoſuit. Nam et ideo ſanguis agni legalis in limine ſuperliminari, & utroq; poſte domorum in quibus edebatur iuſſus eſt poni, ut

Quadrifidum dominicæ paſſionis uexillum

etiam quadripartita ſanguinis diſtinctio quadrifidum dominicæ paſſionis uexillum, quo nos ſignati liberamur exprimeret, deiecit aduerſarium noſtræ libertatis & pacis, qui inſidiatur nobis in occulto, ſicut leo in cubili ſuo. Sicuti ergo nocte hac immolato agno in Aegypto, ſignatis eius ſanguine domibus fidelium, comeſtis eius carnibus uenis dominus repente, et eos qui myſterij cœleſtis exortes manebant puniens, è contra populum quem ſacramentis ſalutaribus imbutum uidit, redemit: ita nimirum dominus ac redemptor noſter cum ſuum pro nobis corpus & ſanguinẽ hoſtiam patri obtuliſſet, ſubuertit potentiam diaboli, & ſatellitum eius ſpirituum uidelicet immundorum audaciam cõminuit. Diſiecit clauſtra inferni, electos qui ibidem quamuis in tranquillitatis ſinu tenebantur eruit, & hac ipſa nocte reſurgens à mortuis ad cœleſtis regni gaudia reduxit, impleta prophetia quæ dixit, Aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatẽ, nec iuſtos ſolum quos apud inferos inuenit abſtulit, uerumetiã eis, quos in carne adhuc poſitos ſuos eſſe cognouit, nec non & nobis, quos in ſe credituros in fine temporum præuidit, re-

Pſalm. 9.

Pſalm. 67.

lapidē reuolutū quo oſtium monumenti claudebatur, ut clauſtra inferorū ſua illū uirtute deieciſſe ac ſuperaſ Zacha.9. ſe doceret, quatenus omnes quos ibi ſuos inueniſſet ad paradiſi lucē requiemq́ꝫ ſubleuaret, iuxta illud propheticum: Tu quoqꝫ in ſanguine teſtamenti eduxiſti uinctos de lacu, in quo nō eſt aqua. [Erat aſpectus eius ſi Habitus cut fulgur, & ueſtimenta eius ſicut nix.] Vt ipſo quo angeli qd que habitu & uultu ſignificaret, quia is cuius gloriam ſignificet reſurrectionis nunciabat, & terribilis ad damnādum reprobos, & benignus eſſet ac blandus ad conſolandum electos. In fulgure etenim terror timoris, in niue autem blandimentum candoris exprimitur. In cuius indicium diuinæ diſcretionis ipſe quoque angelus apparet, & cuſtodes ſepulchri impios timore perterret, ac mortuorum inſtar terræ proſternit, & uiſitatrices eiuſdem ſepulchri pijſſimas benigna conſolatione refouet, ac ne paueant confortat. Inſuper etiam familiari affatu prior ipſe, quia ſciret eos Ieſum quærere, dicit, & quia iam ſurrexit addit, mox etiam ipſas honorifico ac lætiſſimo ſubditas miniſterio gaudium reſurrectionis eius euangelizare præcipit. Et quàm feli- Felices fœminæ reſurrectionis triumphū annūciantes. ces fœminæ quæ angelico doctæ oraculo triumphū reſurrectionis mundo annunciare meruerunt, atque mortis, quam Eua ſerpentino ſeducta affatu contraxit, imperium prædicare dirutum. Quanto feliciores animæ uirorum pariter & fœminarū, quotquot in die iudicij percuſſis pauore ac digna ultione reprobis, ipſe cœleſti gratia adiutæ triumphare de morte, & gaudiū beatæ reſurrectiōis intrare meruerint. Currētibus autē eis euangelizare diſcipulis occurrit Ieſus, easq́ꝫ ſalutat, oſtendens ſe oībus iter uirtutū inchoantibus ut ad ſalutē perpetuā peruenire queant, adiuuādo occurrere. [Illæ autē acceſſerunt & tenuerunt pedes eius.]

dit, remedium ſalutis morte ſua ac reſurrectione procurauit. Nobis etiam antequã crearemur ſpiritalem uitæ alimoniam qua recrearemur ſacrauit, ſignum uictoriæ quo ab hoſtium inſidijs muniremur parauit, uitæ perennis iter quod ſequamur aperuit. Vnde & ipſi merito nocte hac redemptionis noſtræ memores uigilijs deo dignis inſtamus & precibus, lectionibus diuinis, quæ datæ nobis gratiæ munera narrant, audiendis operam damus, nouam adoptionis plebem ſpiritalis Aegypti domino ſubtractam, uni uero domino fonte regenerationis ſacramus, miſſarum ſolennia celebramus, corpus ſacroſanctum & precioſum agni noſtri ſanguinem, quo à peccatis redempti ſumus denuo deo in profectum noſtræ ſalutis immolamus. Et quia de reſurrectionis dominicæ ſimul & ereptionis noſtræ myſterijs annua ſolennitate lætamur, ſtudeamus chariſſimi, hæc eadem myſteria interno mentis amore complecti, hæc uiuendo ſemper tenere, hæc quaſi munda animalia nunc oris locutione ruminanda, nunc cordis penetralibus retractanda ſeruemus, & ante omnia talibus uitam ducere curemus actibus, quibus noſtræ quoque reſurrectionis euentum lætantes mereamur aſpicere, ut cum tuba nouiſſima totum genus humanum excitans ad tribunal iuſti iudicis aduocauerit, nos à ſorte reproborum ſecernat, ſignum eiuſdem iudicis noſtri, quo ſacramur, à pœna negligentium ſecernant uigiliæ quibus aduentum eius expectamus, eiſq; digna ultione mulctatis ipſe nos ad manſionem ſupernæ pacis, quam ante ſecula promiſit, inducat, qui uiuit & regnat cum patre in unitate ſpiritusſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Ad fratres adhortatio.

¶ In die ſancto Paſchæ. Marci 16. Mat. 28. Lucę 24. Ioan. 20.

In illo

IN illo tempore, Maria Magdalena & Maria Iacobi & Salome emerunt aromata, ut uenientes ungerent Ieſum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

IN euangelio Lucę ſcriptum eſt, quod reuertentes à monumento parauerunt aromata & unguenta, & ſabbato quidem ſiluerũt ſecundum mãdatum. Mandatum ergo legis erat, ut ſabbati ſilẽtium à ueſpera uſq; ad ueſperam ſeruaretur: ideoq; religioſę mulieres ſepulto domino, quamdiu licebat operari, id eſt uſq; ad ſolis occaſum, in unguentis pręparandis erant occupatæ, ut Lucas ſcribit. Et quia tũc præ anguſtia tẽporis opus explere nequibant, feſtinauerunt mox tranſacto ſabbato, id eſt, occidente ſole, ubi operandi licentia remeauerat, emere aromata, ſicut Marcus refert, ut uenientes mane ungerent corpus eius. Neq; enim ueſpere ſabbati pręoccupatę iam noctis articulo, monumentũ adire ualuerunt. [Et ualde mane una ſabbatorum ueniunt ad monumentum, orto iam ſole.] Prima ſabbatorum prima dies eſt à die ſabbatorum, id eſt, requietionum, quam nunc diem dominicã propter reſurrectionem domini ſaluatoris mos eccleſiaſticus appellat. Id Ipſum autẽ eſt, cum una ſabbati, ſiue una ſabbatorum legimus, id eſt, una dies à ſabbatorũ die, hoc eſt, requietionum, quæ in ſabbatis cuſtodiebantur. Sanctę autem mulieres quæ dominũ fuerant ſecutæ, cum aromatibus ad monumentum uenerunt, & ei quem uenientem dilexerant, etiã mortuo ſtudio humanitatis obſequũtur. Et nos ergo in eum qui eſt mortuus credentes, ſi odore uirtutum referti cum opinione bonorũ operum dominum quærimus, ad monumentum profecto illius cum aromatibus uenimus. Quod autem ualde mane mulieres uenerũt ad monumentũ orto iam ſole, id eſt, cum

Deuter. 5.

Lucæ 24.

Dies dominica.

Valde mane.

cum iam cœlum ab orientis parte albeſceret, quod non fit utique niſi ſolis orientis uicinitate, iuxta hiſtoriam quidem magnus quærẽdi & inueniendi dominum feruor charitatis oſtenditur, iuxta intellectũ uero myſticum nobis datur exemplum illuminata facie, decuſſiſq; uitiorum tenebris odorem bonorum operum domino, & orationum ſuauitatem offerre. [Et dicebant ad inuicem: Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti? Et reſpicientes uiderunt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus ualde.] Quomodo lapis per angelum reuolutus ſit, Matthæus ſufficiẽter exponit. Sed reuolutio lapidis, myſtice reſerationem ſacramentorum Chriſti, quæ uelamine literæ legalis tegebantur, inſinuat. Lex enim in lapide ſcripta eſt, cuius ablato tegmine, gloria reſurrectionis oſtenſa, & abolitio mortis antiquæ, ac uita nobis ſperanda perpetua toto cœpit orbe prędicari. [Et introeuntes in monumentum, uiderunt iuuenem ſedentem in dextris coopertum ſtola candida, & obſtupuerunt.] Introeuntes ab oriente in domum illam rotundam, quæ in petra eſt exciſa, uiderunt angelum ſedentem ad meridianam partem loci illius, ubi poſitum fuerat corpus Ieſu: hoc enim erat in dextris. Quia nimirum corpus quod ſupinum iacẽs caput habebat ad occaſum, dexteram neceſſe eſt haberet ad auſtrum. Scribit autem Matthæus quod angelum qui reuoluit lapidem ab oſtio monumenti, primo uiderunt ſuper ipſum lapidem ſedentem, qui eas intrare in locum ubi dominus erat poſitus iuſſerit, & uidere quod iã reſurrexiſſet à mortuis. Scribit Lucas quod intrantes in monumentum duos angelos inibi ſtantes inuenerint. Illæ ergo mulieres angelos uidẽt, quę cum aromatibus uenerunt: quia uidelicet illæ mentes ſuper nos ciues aſpiciunt, quæ cum uirtutibus ad deum per

Matth. 28. Reuolutio lapidis. Ibidem. Lucæ 24.

ſancta

ſancta deſideria proficiſcũtur. Notãdũ uero nobis eſt, quid nam ſit quod in dextris ſedere angelus cernitur. Siniſtra. Quid nanq; per ſiniſtram, niſi uita præſens? Quid uero Dextera. per dexterã, niſi perpetua uita ſignatur? Unde ſcriptũ Cantic. 8. eſt: Læua eius ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Siniſtram nanque dei eccleſia proſperitatem uidelicet uitę pręſentis quaſi ſub capite poſuit, quam intentione ſummi amoris premit: dextera uero dei eam amplectitur, quia ſub æterna eius beatitudine tota deuotione cõtinetur. Quia igitur redemptor noſter iam præſentis uitæ corruptionem tranſierat, recte angelus qui nunciare perennem eius uitam uenerat, in dextera ſedebat. Qui ſtola candida coopertus apparuit, quia feſtiuitatis noſtræ gaudia nunciauit. Candor etenim ueſtis ſplendorem noſtrę denunciat feſtiuitatis. Noſtrę dicamus an ſuæ? Sed ut fateamur uerius, & ſuæ dicamus & noſtræ. Illa quippe redemptoris noſtri reſurrectio, & noſtra feſtiuitas fuit, quia nos ad immortalitatem Angelorũ reduxit: & angelorum feſtiuitas extitit, quia nos reuo feſtiuitas. cando ad cœleſtia eorum numerum impleuit. In ſua ergo ac noſtrã feſtiuitate angelus in albis ueſtibus apparuit, quia nos per reſurrectionẽ dominicã ad ſuperna reducimur, cœleſtis patriæ damna reparantur. Sed iam qui uenientes fœminas affatur audiamus. [Nolite expaueſcere: Ieſum quæritis Nazarenũ crucifixum, ſurrexit, non eſt hic: ecce locus ubi poſuerunt eum.] Nolite, inquit, expaueſcere. Ac ſi aperte dicat: Paueant illi qui non amant aduentum ſupernorum ciuium, pertimeſcant qui carnalibus deſiderijs preſſi, ad eorum ſe ſocietatem pertingere poſſe deſperant. Vos autem cur pertimeſcitis, quæ conciues ueſtros uidetis? Unde & Mat- Mat. 28. thæus angelum apparuiſſe deſcribens, ait: Erat autem aſpectus eius ſicut fulgur, & ueſtimenta eius ſicut nix.

Inſul-

In fulgure etenim terror timoris eſt, in niue autẽ blan- Fulgur
dimentum candoris. Quia uero omnipotẽs deus et ter- aſpectus.
ribilis eſt peccatoribus, & blandus iuſtis, rectè teſtis
reſurrectionis eius angelus, & in fulgure uultus, & in
candore habitus demonſtratur, ut de ipſa ſua ſpecie &
terreret reprobos, & mulceret pios. [Ieſum quæritis
Nazarenum.] Ieſus latino eloquio ſalutaris, id eſt, ſal- Ieſus.
uator interpretatur. At uero multi hoc nomine dici po-
terant tunc, non tamẽ ſubſtantialiter ſed nuncupatiuè.
Ideoq; locus ſubiungitur, ut de quo Ieſu dictũ ſit, mani-
feſtetur: [Nazarenũ] & cauſam protinus ſubdit: [cru-
cifixũ] atq; addidit: [reſurrexit, non eſt hic.] Non eſt
hic, dicitur per præſentiam carnis, qui tamen nuſquam
deerat per præſentiam maieſtatis. [Sed ite, dicite diſci-
pulis eius & Petro, quia præcedet uos in Galilæam.]
Quærendum eſt nobis cur nominatis diſcipulis Petrus
deſignatur ex nomine. Sed ſi hunc angelus nomina-
tim non exprimeret, qui magiſtrum negauerat, uenire
inter diſcipulos non auderet. Vocatur ergo ex nomi-
ne, ne deſperaret ex negatione. Qua in re conſideran- Petrum
dum nobis eſt, cur omnipotens deus eum quẽ cunctę ec- cur ſe ne-
cleſię prǽferri diſpoſuerat, ancillę uocem pertimeſcere, gare per-
& ſe ipſum negare permiſit. Quod nimirum magnę a- miſerit do-
ctum pietatis diſpenſatione cognoſcimus, ut is qui fu- minus.
turus erat paſtor eccleſiæ in ſua culpa diſceret, quali-
ter alijs miſereri debuiſſet. Prius itaq; eum oſtendit ſi-
bi, & tunc præpoſuit cæteris, ut ex ſua infirmitate co-
gnoſceret, quàm miſericorditer aliena infirma tole-
raret. Bene autem de redemptore noſtro dicitur: [Prę-
cedet uos in Galilæam, ibi eum uidebitis, ſicut dixit
uobis.] Galilæa nanq; tranſmigratio facta interpre- Galilęa.
tatur. Iam quippe redemptor noſter à paſſione ad re-
ſurrectionẽ, à morte ad uitam, à pœna ad gloriã, à cor-
ruptio-

ruptione ad incorruptionem tranſmigrauerat. Et primum poſt reſurrectionem in Galilæa à diſcipulis uidetur, quia reſurrectionis eius gloriam pòſt læti uidebimus, ſi modo à uitiis ad uirtutum celſitudinem trãſmigramus. Qui ergo in ſepulchro nunciatur, in tranſmigratione oſtenditur, quia is qui in mortificatione carnis agnoſcitur, in tranſmigratione mentis uidetur, qui cum patre & ſpiritu ſancto, &c.

¶Feria ſecunda paſchæ. Lucæ 24.

IN illo tempore, Duo ex diſcipulis Ieſu ibant in caſtellum, quod erat in ſpacio ſtadiorum ſexaginta ab Hieruſalem nomine Emaus: & ipſi loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Stadium ab Hercule inſtitutum.

STadium quo Græci autore, ut dicunt, Hercule uiarum ſpatia menſurant, octaua eſt pars miliarij, & ideo ſexaginta ſtadia, ſeptẽ milia paſſuum & quingentos ſignificant. Quod bene ſpatium itineris congruit eis qui de morte ac ſepultura ſaluatoris certi, dubij de reſurrectione gradiebantur. Nam reſurrectionem quæ poſt ſeptimam ſabbati facta eſt, octauo numero concinere quis ambiget? Diſcipuli ergo qui de domino loquentes incedebãt, ſextum cœpti itineris miliarium compleuerunt: quia illum ſine querela uiuentem uſq; ad mortem, quam ſexta ſabbati ſubijt, perueniſſe dolebant. Compleuerunt et ſeptimum, quia hunc in ſepulchro quieuiſſe non dubitabant. Verum de octauo dimidium tantum peregerunt, quia gloriam celebratæ iam reſurrectionis necdum perfecte credebant.

Emaus.

Emaus autem ipſa eſt Nicopolis ciuitas inſignis Palęſtine, quæ poſt expugnationem Iudææ ſub Marco Aurelio Antonino principe reſtaurata, cũ ſtatu mutauit & nomen. ¶Et factum eſt dum fabularentur & ſecum

quære-

quærerent, & ipſe Ieſus appropinquans ibat cũ illis.] Loquentes de ſe dominus appropinquãs comitatur, ut & fidem ſuæ reſurrectionis eorum mentibus incẽdat, & occultæ præſentia maieſtatis ſemper ſe quod promi ſit impleturum deſignet: Vbi enim ſunt duo uel tres cõgregati in nomine meo, ibi, ait, ſum in medio eorum. [Oculi autẽ illorum tenebantur, ne eum agnoſcerent. Et ait ad illos: Qui ſunt hi ſermones quos confertis ad inuicem ambulantes, & eſtis triſtes?] Apparuit quidẽ dominus diſcipulis, ſed eis ſpeciem quã recognoſcerẽt non oſtẽdit. Hoc ergo egit dominus foris in oculis corporis, quod apud ipſos agebatur intus in oculis cordis. Ipſi nanque apud ſemetipſos intus et amabant et dubitabant, eis autẽ dominus foris & præſens aderat, & quis eſſet non oſtendebat. De ſe ergo loquentibus præſentiam exhibuit, ſed de ſe dubitãtibus cognitionis ſuæ ſpeciem abſcondit. [Et reſpondens unus, cui nomẽ Cleopas, dixit ei: Tu ſolus peregrinus es in Hieruſalem, & non cognouiſti quæ facta ſunt in illa his diebus?] Peregrinum putabant eum, cuius uultum non agnoſcebant: ſed & reuera peregrinus erat eis, à quorum naturæ fragilitate, percepta iam reſurrectionis eius gloria longe diſtabat. Peregrinus erat eis, à quorum ad huc fide utpote reſurrectionis eius neſcia manebat extraneus. [Quibus ille dixit: Quæ? Et dixerunt de Ieſu Nazareno, qui fuit uir propheta, potens in opere & ſermone coram deo & omni populo.] Prophetam & magnum fatentur, filium dei tacent, uel ſcilicet nondum perfecte credentes, uel ſoliciti ne inciderent in manus Iudæorum perſequentium, quia neſciebant quis eſſet cum quo loquebantur, quod uerum credidere celantes. [Et quomodo tradiderunt eum ſummi ſacerdotes & principes noſtri in damnationem mortis,

Ieſus appropinquat loquentibus de ſe. Matth. 18.

Oculi diſcipulorum tenebantur.

Peregrinus quibus dominus.

Filium dei cur non fatebantur Chriſtũ.

& crucifixerunt eum: nos autem ſperabamus, quia ipſe
Triſticiæ cauſa in diſcipulis
eſſet redempturus Iſrael.] Merito triſtes incedebant, quia & ſeipſos quodammodo arguebant quòd in illo redemptionem ſperauerint, quē iam mortuū uiderāt, nec reſurrecturū credebant, & maxime dolebant eum ſine culpa occiſum, quia nouerant innocentē. [Et nunc ſuper hęc omnia tertia dies eſt hodie, quòd hæc facta ſunt. Sed & mulieres quædā ex noſtris terruerūt nos, quæ ante lucē fuerunt ad monumentū: & non inuento corpore eius, uenerūt dicentes ſe etiam uiſionē angelorum uidiſſe, qui dicunt eum uiuere.] Terruiſſe dicūtur merito eos, quorum mentibus plus de non inuēto corpore dominico mœſticiam qua dolebāt addere, quàm denunciata per angelos eius reſurrectione gaudium quo recrearentur uidere potuerunt. [Et abierunt quidam ex noſtris ad monumentū, & ita inuenerunt ſicut
Lucæ 24.
mulieres dixerunt, ipſum uero non inuenerunt.] Cum ipſe Lucas ſuprà Petrū dixerit cucurriſſe ad monumētum, & nunc Cleopam dixiſſe ipſe retulerit, quod quidam eorum ierant ad monumentum, intelligitur atteſtari quod duo ierint ad monumentum, ſed Petrum ſolum primo commemorauit, quia illi primitus Maria nunciauerit. [Et ipſe dixit ad eos: O ſtulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ locuti ſunt prophetæ. Nónne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita in-
Chriſtianus de Chriſto ſcripta diſcat & Chriſti paſſionē imitetur.
trare in gloriam ſuam? Et incipiens à Moſe, & omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus ſcripturis quæ de ipſo erant.] Hoc nobis in loco non ulla ſcripturam interpretandi, ſed gemina noſipſos humiliandi neceſſitas incumbit, qui neque in ſcripturis quantum oportet edocti, neque adimplenda quę diſcere forte potuimus, quantum decet ſumus intenti. Nam ſi Moſes & omnes prophetæ Chriſtum locuti ſunt, & hunc

per an-

per anguſtiam paſſionis in gloriam ſuam intraturum, qua ratione ſe glorientur eſſe Chriſtianos, qui iuxta ui rium ſuarum modulum neque ſcripturas qualiter ad Chriſtum pertineant inueſtigare, neq; ad gloriã quam cum Chriſto habere cupiunt, per paſſiones tribulationum deſiderant attingere? [Et appropinquauerunt caſtello quò ibant, & ipſe ſe finxit longius ire. Et coëgerunt illum, dicentes: Mane nobiſcum, quoniam adueſperaſcit, & inclinata eſt iam dies. Et intrauit cũ illis.] Nihil ſimplex ueritas per duplicitatem fecit, ſed quod dicitur, finxit ſe longius ire, talem ſe exhibuit diſcipulis in corpore, qualis apud illos erat in mente. Probandi autem erant ſi hi qui eum & ſi nec dum ut deum diligerent, ſaltem ut peregrinum amare potuiſſent. Sed quia eſſe extranei à charitate non poterant, hi cum quibus ueritas gradiebatur, eum ad hoſpitium quaſi peregrinum uocant. Cur autem dicimus uocant, cùm illic ſcriptum ſit, & coëgerunt illum? Ex quo nimirum exemplo colligitur, quia peregrini non ſolum ad hoſpitium inuitandi ſunt, ſed etiam trahendi. [Et factum eſt dum recumberet cum illis, accepit panem, & benedixit ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti ſunt oculi eorum, & cognouerunt eum.] Quem in ſcripturæ ſacræ expoſitione non cognouerunt, in panis fractione cognoſcunt, audiendo præcepta dei illuminati non ſunt, faciendo illuminati ſunt, quia ſcriptum eſt: Non auditores legis iuſti ſunt apud deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. Quiſquis ergo uult audita intelligere, feſtinet ea quæ iam intelligere potuit opere implere. [Et ipſe euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem: Nónne cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in uia, & aperiret nobis ſcripturas?] Ignem, inquit, ueni mit-

Fingere domini.

Hoſpites intrare compellendi.

In fractione panis cur cognouerint.

Rom. 2.

Luce 12.

Ignē mi- tere in terram,et quid uolo niſi ut ardeat? Ignē quippe
ſit dñs in dñs in terrā miſit,cum afflatu ſpiritus ſancti cor carna
terram. lium incendit:& terra ardet,cum cor carnalium in ſuis prius uoluptatibus frigidum relinquit concupiſcētias præſentis ſeculi, & incēditur ad amorē dei. Nónne cor noſtrum,inquiunt,ardens erat in nobis,dum loquere-
Sermonis tur in uia,& aperiret nobis ſcripturas? Ex audito quip
dei effica- pe ſermone inardeſcit animus, torporis frigus recedit,
cia. fit mens in ſuperno deſiderio anxia,à concupiſcentijs terrenis aliena, amor uerus qui hanc replèuerit,in fletibus cruciat. Sed dum tali ardore cruciatur, ipſis ſuis cruciatibus paſcitur, audire ei libet præcepta cœleſtia, & quot mandatis inſtruitur, quaſi tot facibus inflammatur. [Et ſurgentes eadem hora regreſſi ſunt in Hieruſalem, & inuenerunt congregatos undecim, & eos qui cum ipſis erant,dicentes: Quod ſurrexit dominus uere,et apparuit Simoni.] Iam erat fama quod reſurrexerat Ieſus ab illis mulieribus facta, & à Simone Petro,cui iam apparuerat. Hoc enim iſti duo inuenerunt loquentes, ad quos in Hieruſalem uenerunt.
Timore Fieri itaque poteſt,ut timore prius in uia noluerint di-
Iudæorū cere, quod eum audierant reſurrexiſſe, quando tan-
reſurre- tummodo angelos dixerūt uiſos eſſe mulieribus. Igno
ctionem rantes enim cum quo loquerentur, merito poſſent eſ-
dñi reti- ſe ſoliciti, ne quid paſſim de Chriſti reſurrectione ia-
cuerunt. ctantes in manus inciderent Iudæorum. Omnium er-
Appari- go uirorum primo dominus apparuiſſe intelligitur
tiones do Petro, ex his duntaxat omnibus quos euangeliſtæ qua
mini. tuor, & paulus Apoſtolus commemorauerunt. Lo-
1. Cor. 15. quitur enim ad Corinthios de domino Paulus,quia ſepultus eſt, & quia reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas, & quia apparuit Cephæ, & poſtea undecim. [Et ipſi narrabant quæ geſta erant in uia: & quo-

modo

modo cognouerunt eũ in fractione pacis.] Prẹter hoc quod pro merito mentis eorũ adhuc ignorantis quod oportebat Chriſtum mori & reſurgere, ſimile aliquid eorum oculi paſſi ſunt non ueritate fallente, ſed ipſis ueritatem percipere non ualentibus & aliud quàm res eſt opinantibus, certi etiam myſterij cauſa factum eſt, ut eis in illo alia oſtenderetur effigies, & ſic eum non niſi in fractione panis agnoſcerent, ne quiſquã ſe Chriſtum agnouiſſe arbitretur, ſi eius corporis particeps non eſt, id eſt eccleſiæ, cuius unitatem in ſacramento panis commendat Apoſtolus dicens, Vnus panis, unũ corpus multi ſumus, ut cum eis benedictum panẽ porrigeret, aperirentur oculi eorum et agnoſcerent eum. Aperirentur utique ad eius cognitionem, remoto ſcilicet impedimento quo tenebantur ne eum agnoſcerẽt. Non aũt incongruenter accipiamus hoc impedimentũ in oculis eorum à ſatana fuiſſe, ne agnoſceretur Ieſus, ſed tamen à Chriſto facta eſt permiſſio uſq; ad ſacramentum panis, ut unitate corporis eius participata, remoueri intelligatur impedimentum inimici ut Chriſtus poſſit agnoſci, qui cum patre et ſpiritu ſancto uiuit & regnat deus, &c.

Cur in aliena effigie apparuerit dominus.

Eccleſiȩ unitas.

Impedimentum agnitiõis unde fit.

¶ Feria tertia paſchæ. Lucæ 14.

Ioan. 20.

IN illo tempore, Stetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum, & dicit eis: Pax uobis, ego ſum, nolite timere. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

GLoriam ſuȩ reſurrectionis dominus & redemptor noſter paulatim diſcipulis & per incrementum temporis oſtendit, quia nimirum tanta erat uirtus miraculi, ut hanc repente totam capere fragilia mortalium pectora non poſſent. Cõſulens igitur ipſe

imbecillitati quærentium, primo uenientibus ad monumentum & fœminis ſuo amore feruentibus & uiris reuolutum lapidem, & ablato ſuo corpore linteamina, quibus inuolutum erat, ſola poſita monſtrauit: deinde curioſius inquirentibus fœminis, & de eo quod inuenerant mente conſternatis angelorum uiſionem oſtendit, qui illum reſurrexiſſe certa manifeſtatione patefacerent, ac ſic præcurrente fama patratæ reſurrectionis tandem ipſe dominus uirtutum & rex gloriæ apparens, quanta potentia mortem quam ad horam guſtauerat deuiciſſet aperuit. Et quidem quantum ex euangelicæ ſerie lectionis inuenimus, quinquies ipſa qua reſurrexit die uiſus eſt hominibus. Primo Mariæ
Ioan. 20. Magdalenæ ad monumentum, quando ei deſideranti pedes eius amplecti dictum eſt: Noli me tangere, nondum enim aſcendi ad patrem meum. Deinde duabus à monumento currentibus nunciare diſcipulis quę ab angelis de perfecta eius reſurrectione didicerãt, de quibus ſcriptum eſt: quia acceſſerunt, & tenuerunt pe-
Matth. 28. des eius, & adorauerunt eũ. Apparuit ipſo die aduespe raſcẽte duobus euntibus in caſtellũ Emaus, qui eum ad hoſpitiũ uocantes in panis fractione cognouerunt: ap
Lucæ 24. paruit & Petro. Quod ſi Euangeliſta quãdo uel ubi factũ ſit minime deſignauerit, tamẽ quia factũ ſit nõ tacet, ſcribẽs quia cũ pręfati duo diſcipuli cognito dño in Emaus ſtatim rediſſent Hieruſalẽ, inuenerũt cõgregatos undecim, & eos qui cũ ipſis erãt, dicẽtes: quia ſurrexit dñs uere, et apparuit Simoni. Ac deinde ſubiũgit: Et ipſi narrabãt quę geſta erãt in uia, & quomodo cognouerunt eũ in fractione panis. Statimq; annectit quintã eius apparitionẽ, de qua modo cũ legeretur audiuim⁹, ita incipiẽs: [Dum hæc aũt loquũtur, Ieſus ſtetit in medio eorũ, & dicit eis: Pax uobis, ego ſum, nolite timere.]

re.] Vbi primo notandũ,& diligenter memoriæ com mendandũ eſt, ꝙ de ſe loquentibus diſcipulis dominus aſtare in medio & pręſentiam ſuæ uiſionis reuelare di gnatus eſt. Hoc eſt eñ quod fidelibus cunctis alibi pro miſit,dicens: Vbi ſunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorũ. Ad confirmandam nãq; fidei noſtrę conſtantiã,quod ſemp agit præſentia diuinę pietatis,aliquãdo etiã præſentia uoluit corporalis oſtendere uiſionis. Nã & de nobis quãuis porro infra apoſtolorũ pedes iacentibus hoc ipſum eius miſericordia fieri confidere debemus, ipſum uidelicet eſſe in medio noſtri, quotieſcunq; conuenientes in nomine illius cõgregamur. Nomen quippe illius Ieſus,id eſt,ſaluator eſt. Et cũ de acquiſitiõe perpetuę ſalutis locuturi conuenimus,cõſtat nimirũ, quia in nomine Ieſu cõgregamur. Nec dubitare fas eſt de his quæ ipſe amat cõferentibus nobis eum eſſe pręſentẽ,& tanto utiq; uerius, quãto ea quę ore proferimus, perfectiori corde retinemus. Deinde uidendũ,quòd apparẽs ſaluator diſcipulis pacis ſtatim eis gaudia mãdat,id ipſum celebrata immortalitatis gloria iterans, quod ad paſſionem iturus mortis quaſi pignus eis ſpeciale ſalutis accurate commendauerat,dicens: Pacem relinquo uobis,pacẽ meam do uobis. Cuius gratiam muneris eo quoque nato uiſi mox paſtoribus angeli prædicabant laudantes deum, & dicentes: Gloria in excelſis deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis: quia nimirum tota redemptoris noſtri in carne diſpenſatio, mundi eſt reconciliatio. Ad hoc quippe incarnatus, ad hoc paſſus, ad hoc eſt reſuſcitatus à mortuis,ut nos qui peccando iram dei incidimus,ipſe reconciliando ad dei pacem reduceret. Vnde recte & à propheta pater futuri ſeculi princeps pacis nominatur. Et Apoſtolus de eo ſcribens his q ex

Mat. 18.

Chriſtus in nomine eius cõgregatis adeſt.

Ioan. 14.

1. Lucæ 2.

Eſaiæ 9.

Epheſi. 2. gentibus crediderant, ait: Et ueniens euangelizauit pacem uobis qui longe fuiſtis, & pacem his qui prope, quoniam per ipſum habemus acceſſum ambo in uno ſpiritu ad patrẽ. Apparente autem ſibi domino [conturbati & conterriti diſcipuli, exiſtimabant ſe ſpiritũ uidere.] Agnoſcẽtes quidẽ dominũ eſſe qui apparuit, ſed putantes quia non in corporis eũ ſed in ſpiritus ſui ſubſtãtia uiderũt, id eſt, quia nõ corpus ipſius quod defunctũ & ſepultum nouerant, iam reſuſcitatũ à morte conſpicerẽt, ſed ſpiritum potius quẽ relicto corpore in manus patris commendauerat, præ oculis haberent. Sed hunc eorum errorem ſimul & pauorẽ, quo ad nouam incognitãq; uiſionẽ fuerant perculſi, benigna magiſter pijſſimus gratia conſolationis & admonitionis abſtergere curauit. [Quid, inquiẽs, turbati eſtis, & cogitationes aſcendunt in corda ueſtra? Videte manus meas & pedes, quia ego ipſe ſum.] Non autẽ ſine cauſa manus ſuas potius ac pedes, quàm uultum quem æque nouerant eos uidere ac recognoſcere iubet, ſed ut uiſis clauorum ſignis quibus cruci erat affixus, non ſolum corpus eſſe quod uidebant, ſed ut ipſum domini ſui corpus quod crucifixum nouerant, intelligere poſſent. Vnde bene Ioannes dominicæ apparitionis memoriã faciens, latus quoque ſuum, quod à milite fuerat uulneratum, diſcipulis eum oſtendiſſe perhibet: ut quo plura notiſſimæ paſſionis ac ſuſceptæ mortis indicia cognoſcerent, eo certiori patratæ iam reſurrectionis ac dirutæ mortis fide gauderent. Qui ut illos per omnia de fide reſurrectionis certos redderet, non tantum oculis intuendum, ſed attrectandum quoq; manibus corpus quod immortale illis oſtendebat, exhibuit dicẽs: [Palpate & uidete, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me uidetis habere,] quatenus gloriã reſurrectionis præ-

Cur manus & nõ uultum dominus oſtenderit.

Ioan. 20.

nis prędicaturi, modum quoq; nobis reſuſcitati corpo ris qualis eſſet ſperandus abſq; omni ualerent ambi- guitate monſtrare. Vnde cum magna fiducia beatus Ioannes apoſtolus auditores ſuos ad ſequenda fidei & ueritatis, quam didicit, arcana prouocat dicens: Quod fuit ab inicio, quod audiuimus & uidimus oculis no- ſtris, quod perſpeximus, & manus nōſtræ tentauerūt de uerbo uitę. Solent autem gentiles hoc in loco ſim- plicitati fidei noſtræ deceptionum laqueos tendere di cendo: qua temeritate confiditis, quia Chriſtus quem colitis, ueſtra de puluere copora poſſit incorrupta re- ducere, qui nec ſuorum uulnerum, quę in cruce ſuſcepit potuit cicatrices obducere, ſed reſuſcitato ut dicitis ſuo corpore à mortuis ſigna adhuc mortis ineſſe non cela uit? Quibus reſpondemus, quia Chriſtus cum omnipo tens ſit deus, & noſtra ut promiſit corpora de corru- ptione ad incorruptionem, de morte ad uitam, de ter- ræ pulueræ cœleſtem ſuſcitauit ad gloriam, & ſuum quod moriēdo exuerat corpus quale uoluit reuocauit ad uitam. Quod cum abolitis paſſionis indicijs oſten- dere diſcipulis poſſet, certe utiq; diſpenſationis gratia paſſionis in eo maluit indicia reſeruare. Primo uideli- cet ut diſcipuli qui hæc uidebant, manifeſte poſſent di- noſcere non ſpiritum ſine corpore, ſed corpus eſſe ſpi- ritale quod uidebant, certamq; fidem peractę reſurre ctionis eius, certam ſpem futuræ omnium hominum reſurrectionis mundo prędicarent. Deinde ut ipſe do minus et deus noſter Ieſus Chriſtus q in humilitate pa trem interpellat pro nobis, oſtenſis uulnerum ſuorum cicatricibus, quantum pro humana ſalute laborauerit, ei perpetuo demonſtret, miroq; & ineffabili nobis or- dine eum qui nil unquam poteſt obliuiſci, qui ſemper miſereri parat' eſt, abſq; intermiſſiōe admoneat quàm

1. Ioan. 1.

Gentiliū laqueus.

Quare paſſionis indicia Chriſtus reſeruarit Primo.

Secundo.

congrue hominibus miſereatur, quorum particeps naturæ, doloris, & paſſionis ipſe dei filius effectus ſit, pro quibus ipſe confligẽs, mortis imperium moriẽdo proſtrauit. Tertio ut omnes electi perpetua beatitudine ſuſcepti, uidẽtes in deo ac domino ſuo ſigna paſſionis, nunquam illi gratias agere deſiſtãt, per cuius mortẽ ſe uiuere cognoſcũt, ſicq́ fieri ualeat quod uoce totius ecclesiæ cãtat propheta in pſalmis: Miſericordias dñi in æternum cantabo. Ad extremũ ut etiam reprobi in iudicio ſigna eiuſdem paſſionis aſpiciãt, ſicut ſcriptũ eſt: Videbunt in quem transfixerunt, ac ſe iuſtiſſime dãnandos intelligant, nõ ſolum hi qui ei impias intulere manus, ſed & illi qui uel ſuſcepta eius myſteria pro nihilo contemnunt, uel ſibi oblata nunquam ſuſcipere curarunt, uel etiam maiore impietate in eos qui ſuſceperant odijs ac perſecutionibus extinguere aut corrumpere laborant. Non ergo fallit fides reſurrectionis Chriſti, nõ decipit nos ſpes reſurrectionis noſtræ, quia deus pater & dominum ſuſcitauit, & nos ſuſcitabit per uirtutem ſuam. Et ſicut alibi idem Apoſtolus ait: Quod ſi ſpiritus eius, inquit, qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis, habitat in uobis, qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtũ à mortuis, uiuificabit & mortalia corpora ueſtra per inhabitantẽ ſpiritum eius in uobis. Quod de electis ſpecialiter dictum conſtat, quoniã quidem oẽs reſurgemus, nõ autẽ omnes immutabimur: ſed ſoli qui nũc ſpiritusſancti inhabitatione reguntur, tunc in æternæ uitæ beatitudine maiori eiuſdẽ ſpiritus gratia ſubleuãtur. Igitur dñs ad cõfirmandã reſurrectiõis fidẽ ſeipſum uiuũ diſcipulis præbuit, uerba exhortationis attulit, ueſtigia paſſionis nõ ſolũ intuenda, ſed & palpanda demõſtrauit. Sed infirma adhuc eorũ præcordia nouitatẽ tãtæ potentiæ capere nequeũt, magisq́ mirari præ gaudio quod uidebãt

Tertio.

Pſal.88.

Quarto.

Ioan.19.

Fides reſurrectionis nõ fallit.

Rom.8.

1.Cor. 15.

debãt,q̃ credere quod docebant incipiunt. Verum dñs ne quid in eorũ mente reſideret ambigui, ſumptis etiã epulis comedit coram eis, ut ſi uiſibus oculorum, ſi ſuorum tactibus non crederent digitorum, uel alimentorum carnaliũ perceptiõe carnem eſſe quæ apparuit cognoſcerent. Qua in re, fratres, cauenda eſt hæreſis ſtulta Cherintianorũ, ne quis uidelicet pueriliter deſipiẽs æſtimet uel mediatoris dei & dñi noſtri corpus excitatum à mortuis, ſuſtẽtaculo eguiſſe ciborum, uel noſtra poſt reſurrectionẽ corpora in uita & cõuerſatione ſpiritali eſcis reficiẽda carnalibus, ubi diuinę cõtemplatio claritatis eſurire & ſitire, ſicut & bonorũ cæterorũ penuriam pati nullatenus ſinit. Vnde ardẽtiſſimus uitæ illius amator de ſua certus deuotiõe, deo ſpe lętabũdus loquit: Ego autẽ cũ iuſticia apparebo in cõſpectu tuo, Pſal.16. ſatiabor dum manifeſtabit gloria tua. Et Philippus eodem feruẽs amore: Dñe, inquit, oſtẽde nobis patrẽ, & Ioan.14. ſufficit nobis. Simpliciter itaq; & pie ſentiendũ eſt reſuſcitatum à morte, & immortale iã factũ corpus dñicũ, nullã quidẽ neceſſitatem, attamẽ facultatẽ habuiſſe ueſcẽdi: ideoq; ubi opportunitas probãdæ ſubſtãtiæ naturalis exigebat cibis eſſe refectũ, qui nimirũ cibi nullũ ſaginæ adiumentũ ut mortalium corporibus ſolent illi præbuerint, ſed quomodo in ignẽ miſſa aqua, ita mox comeſti ſpiritali eius ſint uirtute abſumpti. Sed & nr̃a poſt reſurrectionẽ corpora cœleſti gloria prædita, credendũ eſt ad quicquid uoluerint agendũ eſſe potentia, ad perueniendũ ubicũq; libuerit eſſe promptiſſima: ſed q̃a tũc nulla mãducandi neceſſitas uel utilitas aliũde poteſt incurrere, nullaten' immortale ſeculũ cibis mortalibus eſſe fruiturũ, ubi filijs reſurrectionis nõ aliud eſca & potus, quã uita & ſalus, gaudium, pax, & omnia bona quàm illud nimirum ſit, quod in pſalmo canitur:

Cherintianorũ hęreſis ſtulta cauenda.

Beati

Pſalm. 83. Beati qui habitant in domo tua domine, in ſecula ſecu
Ibidem. lorum laudabunt te. Et iterum: Videbitur deus deorũ in Sion. Vnde & Apoſtolus illius ſeculi arcana ſcri-
1.Cor. 15. bens, ait: Quando erit deus omnia in omnibus. Expleta autem refectione dominus adhuc exhortatiõis monita ſubiunxit, dicens: [Hæc ſunt uerba quæ locutus ſum ad uos, cũ adhuc eſſem uobiſcum.] Id eſt, cũ mortali adhuc & paſſibili carne ueſtri eſſem ſimilis. [Quoniam neceſſe eſt impleri omnia, quæ ſcriptã ſunt in lege Moyſi, & prophetis, & pſalmis de me.] Omnem magiſter ueritatis tollit ſcrupulũ ſimulationis, undiq; ueritatis iura confirmat. Videtur, palpatur, reficitur, ſermo exhortationis per ſingula præbetur, & ne ſolũ eius teſtimonium minus ſufficere putaretur, etiã Moyſi & prophetarum autoritas, qui eius incarnationem, paſſionem, & reſurrectionem ſuis præſignauerũt ſcriptis, ad medium producitur. Ne uero ad intelligenda horum myſtica dicta, tardi forte remanerent, ſenſum quoq; illis quo hæc intelligere poſſent, aperuit: Quo facto nil ultra priſcæ dubietatis in eorum mente reſidere permiſit, nec tamen illis adhuc rationem paſſionis, ac reſurrectionis ſuæ reddere deſiſtit. Nam ſequitur: [Et dixit illis: Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtũ pati, & reſurgere à mortuis die tertia: & prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remiſſionem peccatorũ in omnes gentes.] Ideo autẽ Chriſtum pati & reſurgere oportebat à mortuis, quia impoſſibile erat mundum ſaluari niſi deus homo ueniret qui in hominis habitu apparens, & homines quæ eſſent diuina inſtrueret, & mortem ut homo ſuſcipiens diuina uirtute reuinceret, ſicq; in ſe credentes, & ad cõtemptum ſubeundæ mortis accenderet, & certitudine ſperandæ reſurrectionis ac uitæ perpetis animaret.

[Margin: Prĳ magiſtri ſolertia.]

[Margin: Chriſtũ quare pati & reſurgere oportebat.]

Quo

Quo enim aptius exemplo poterant homines ad fidem participandæ gloriæ & promerẽdæ uitæ immortalis erigi, quàm cum ipſum deum cognoſcerent humanitatis ac mortalitatis ſuæ factũ participem? Quo efficacius ordine ad toleranda pro ſua ſalute aduerſa quæq; prouocarentur, quam cum autorem ſuum didiciſſent pro eorũ ſalute innumera ab impijs genera probrorum & ipſam mortis ſubiiſſe ſententiam? Qua ratione congruentius ſpem reſurrectionis acciperẽt, quã cum eius ſe ſacramentis ablutos & ſanctificatos, eius corpori adunatos eſſe meminiſſent, qui pro ipſis morte guſtata, citius exemplum reſurgendi à morte præberet: Oportebat itaq; pati Chriſtũ, & reſurgere à mortuis die tertia, & prædicari, inquit, in nomine eius pœnitentiam, & remiſſionem in omnes gẽtes. Qui nimirum ordo erat neceſſarius, ut prius pro ſalute mundi ſanguis funderetur Chriſti poſtq̃ per eius reſurrectionem & aſcenſionem patefieret hominibus cœleſtis ianua regni, & ſic demum mitterentur, qui cunctis per orbem nationibus uerbum uitæ prædicarent, ac ſacramenta fidei quibus ſaluari atq; ad gaudia ſupernæ patriæ poſſent attingere miniſtrarent, cooperante ipſo mediatore dei & hominum, homine Ieſu Chriſto, qui uiuit & regnat cũ patre in unitate ſpiritusſancti deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

¶Feria ſexta Paſchæ. Matth. 28.

IN illo tempore, Vndecim diſcipuli abierunt in Galilæam, in montem ubi conſtituerat illis Ieſus. Et uidentes eum adorauerunt. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

EVangelica lectio, fratres chariſſimi, quam modo audiuimus, & iuxta literam gaudio plena refulget: quia triumphum redemptoris noſtri, ſimul

mul & redemptionis noſtrę dona plano ſermone de-ſcribit. Et ſi hanc enucleatius pertractare uelimus, gratiorem in litera fructum ſpiritalis ſenſus inditum eſſe comperimus. Sermo etenim dei aromatum more, quo ſubtilius quaſi terendo & cernendo diſcutitur, eo maiorem internæ ſuæ uirtutis fragrantiam reddit. Planum nanque eſt & dulce ad audiendum pijs, quod [diſcipuli abierunt in Galilæam in montem ubi conſtituerat illis Ieſus: Et uidentes eum adorauerunt.] Sed nō uocat à myſterio quòd dominus in Galilæa poſt reſurrectionem, uel quòd in monte diſcipulis apparuit. In mōte etenim apparuit, ut ſignificaret quia corpus quod de communi humani generis terra naſcendo ſuſceperat, reſurgendo iam ſuper terrena omnia ſubleuatum cœleſti uirtute induerit. In mōte apparuit, ut admoneret fideles, ſi illic celſitudinē reſurrectionis eius cupiunt uidere, hic ab infimis cupiditatibus ad ſuperna ſtudeāt deſideria tranſire. Nomen uero Galilææ quid myſterij ſalutaris contineat, crebra patrum expoſitione notiſſimum eſt. Sed non ab re eſt ſæpius uerbo repetere, quod ſemper neceſſe eſt animo retinere. Galilæa quippe tranſmigratio facta, uel reuelatio dicitur. Vtraque autem interpretatio nominis ad unum finem reſpicit. Siquidem ſuprà legimus, dixiſſe angelū mulieribus: Ite, dicite diſcipulis eius quia ſurrexit, & ecce præcedet uos in Galilæam, ibi eum uidebitis. Et nunc euangeliſta narrante cognouimus, quia [abierunt diſcipuli in Galilæam, & uidentes eum adorauerunt.] Quid eſt ergo quòd dominus Ieſus præcedit diſcipulos in Galilæam, ut uideatur ab eis, ſequuntur illi & uidentes eum adorant, niſi quia ſurrexit Chriſtus à mortuis, primitiæ dormientium? Sequuntur autem hi qui ſunt Chriſti, & ipſi in ſuo ordine ad uitam de morte tranſmigra-

Sermo dei aromatū more fragrat

Dn̄s quare in mōte diſcipulis apparuit.

Galilæa.

Matt. 28.

1. Cor. 15.

ſmigrant: ibiq́ eum uidentes adorant, quia in ſpetie ſuę diuinitatis contemplantes ſine fine collaudant. Cui uiſioni congruit illud, quòd Galilæa etiam reuelatio interpretatur. Tunc etenim reuelata facie, ſicut Apoſtolus teſtatur, gloriam domini ſpeculãtes, in eandem imaginem trãsformamur, quicunq; modo reuelamus ad eum uiam noſtram, eiusq́ ueſtigia fide ſequimur non ficta. [Et uidentes, inquit, eum adorauerunt, quidam autem dubitauerunt.] Si quærimus unde dubitauerint qui uidentes dominum adorauerũt, nulla magis cauſa occurrit, quàm ea cuius Lucas meminit, cum ipſo reſurrectiõis ſuę die diſcipulis eum apparuiſſe narraret, conturbati uero & conterriti, exiſtimabant ſe ſpiritum uidere. Videntes ergo dominum cognoſcunt, & quia hunc deum eſſe didicerant, dimiſſis in terram uultibus adorant. Sed inerat mentibus eorum non contemnenda dubietas, quia ſe non corpus in quo paſſus eſt, reſuſcitatum, ſed ſpiritum, quem finita paſſione tradidit, ſolum uidere putabant. Vnde confeſtim magiſter pius & eos qui iam crediderunt, in fide confortat, & illos qui adhuc dubitauerunt, ad fidei gratiam conuocat: omnibus ſcilicet intimans, ad quãtam glorię magnificentiam aſſumpta pro hominibus & morti data humanitas reſurgendo peruenerit. [Data eſt mihi, inquit, omnis poteſtas in cœlo & in terra.] Non enim hoc de coæterna patri diuinitate, ſed de aſſumpta loquitur humanitate, quam ſuſcipiendo minoratus eſt paulo minus ab angelis, & in qua reſurgendo à mortuis, gloria & honore coronatus eſt, & conſtitutus ſuper opera manuum patris, omniaq́ ſubiecta ſub pedibus eius. Interq́ omnia etiam mors ipſa quę ei ad tempus præualere uiſa eſt, eius pedibus ſubſtrata eſt. Quod ergo Pſamiſta de domino reſurgẽte à mortuis

1. Cor. 3.

Diſcipuli dubitauerit.

Lucæ 24.

Pſalm. 8.

ait patri,omnia ſubiecisti ſub pedibus eius,hoc eſt utique quod reſurgens ipſe dominus,ait diſcipulis: [Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra.] Et quidem etiam priuſquam à morte reſurgeret, nouerant angelicæ in cœlo uirtutes iure ſubditas homini, quem à ſuo cõditore ſpecialiter aſumptum eſſe uidebant. Sed cæci in terra homines dedignabãtur ei ſubijci, quem communi ſecum mortalitate cognouerant indutum. Contemnebant eius uirtutem in miraculis intelligere diuinam,cui infirmitatem in paſſionibus ineſſe cernebant humanam.Propter quod benigne mediator ipſe dei & hominum,etiam hominibus in terra notum fieri uolens, quia data ſit ei omnis poteſtas in cœlo & in terra, quatenus & ipſis cum angelis in cœlo uitam poſſent habere perennem, miſit doctores qui cunctis per orbem nationibus uerbũ uitæ prædicarent. [Euntes,inquit,docete omnes gentes,baptizantes eos in nomine patris,& filij,& ſpiritusſancti, docentes eos ſeruare omnia quæcunq; mandaui uobis.] Rectiſſimus autem ordo prædicandi & modernis quoq; prædicatoribus eccleſię diligentiſſime ſectandus,ut primo quidem doceatur auditor, deinde fidei ſacramẽtis imbuatur,deinde ſeruandis domini mandatis ex tempore liberius inſtruatur. Quia neq; indoctus quiſq; & ignarus Chriſtianæ fidei,poteſt eiuſdem fidei ſacramentis ablui,neq; lauacro baptiſmi à peccatis emundari ſufficit, ſi non poſt baptiſma ſtudeat quiſque bonis operibus inſiſtere.Prius ergo docere gentes,id eſt, ſcientia ueritatis inſtruere,ac ſic baptizare præcipit,quia & ſine fide impoſſibile eſt placere deo,& niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritusſancto,non poteſt introire in regnum dei. Ad extremum uero ſubiungit: [Docentes eos ſeruare omnia quæcunque mandaui uobis.]

Mortaliũ ingratitudo.

Matt.ult. Marci 16.

Rectiſſimus prædicandi ordo.

Hebrę. 11. Ioann. 3

Quia

Quia ſicut corpus ſine ſpiritu mortuum eſt,ita et fides ſine operibus mortua eſt. Quanta autē merces pię conuerſationis,quale pignus futuræ beatitudinis etiam in præſenti fidelibus maneat,ſubſequenter inſinuat, dicens: [Et ecce ego uobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi.] Libet autem conferre huic teſtimonio,quod Marcus ait: Et dominus quidem poſtquam locutus eſt eis,aſſumptus eſt in cœlum, & ſedet à dextris dei. Quia eñ ipſe deus & homo eſt, aſſumptus eſt in cœlum humanitate quam de terra ſuſceperat: manet cũ ſanctis in terra diuinitate, qua terram pariter implet & cœlum, manet autem omnibus dieb⁹ uſq; ad cõſummationē ſeculi. Ex quo intelligit, quod uſq; ad finē ſeculi nõ ſunt defuturi in mũdo,q diuina manſione & inhabitatiõe ſint digni. Nec dubitandũ eos poſt huius ſeculi certamina manere cũ Chriſto in regno, q in ſeculo certãtes Chriſtũ in ſui cordis hoſpitio meruerũt habere manſorē. Notandum interea, quod præſens ubiq; diuina maieſtas aliter electis ſuis, aliter adeſt reprobis. Adeſt enim reprobis potentia naturæ incomprehenſibilis,qua omnia cognoſcit nouiſſima & antiqua,intelligit cogitationes à longe, & omnes uias ſingulorum præuidet. Adeſt electis gratia piæ protectionis, qua illos ſpecialiter per præſentia dona uel flagella quaſi filios pater erudit, atq; ad poſſeſſionem futuræ hæreditatis erudiendo prouehit. Adeſt electis,ut ſcriptum eſt: Iuxta eſt domin⁹ his,qui tribulato ſunt corde,& humiles ſpiritu ſaluabit. Adeſt reprobis ut præmiſſum eſt: Vultus autem domini ſuper facientes mala,ut perdat de terra memoriam eorum. Vnde neceſſe eſt, ut ſemp in operibus nequam paueãt mali,quorum etiam cogitationes ſingulæ conſpectui diſtricti iudicis patent, ſemper in operatione iuſtitiæ

Marci 16.

Diuina maieſtas aliter electis aliter reprobis adeſt.

Pſal. 138.

Pſalm. 33.

Ibidem.

& in his quæ propter iuſticiam patiuntur gaudeant
Roma.8. boni, quibus deum diligentibus omnia cooperantur in bonum, & in quacunque tribulatione poſitis nunquam eius pietas abeſt, cui canitur in pſalmo: Tibi e-
Pſalm.9 nim derelictus eſt pauper, pupillo tu eris adiutor. Cōtere brachium peccatoris & maligni. Quam pietatis ſuæ præſentiam non tātum nobis uerbo promiſit, ſed & euidentibus deſignauit indicijs, cum poſt reſurrectionem ſuam diſcipulis ſæpius uſque ad diem quo cœlos petijt, apparuit, eorumq; animos admonendo, increpando, ſpiritus ſancti donum tribuendo roborauit. E quibus quidem apparitionibus decem ſolum-
1.Cor.1. modo in euāgeliſtarum ſcriptis inuenimus, ſed plures fuiſſe docet Apoſtolus, dicens: Et reſurrexit tertia die ſecundum ſcripturas, & uiſus eſt Cephæ, & poſt hæc undecim. Deinde uiſus eſt plus quàm quingentis fratribus ſimul, deinde uiſus eſt Iacobo, deinde Apoſtolis omnibus: nouiſſime autem omnium tanquam abortiuo, uiſus eſt & mihi. Quibus enim locis uel temporibus factæ ſint uiſiones, quas cōmemorat, ignoramus, tantum ſcimus quia quòd ſibi nouiſſime uiſum eſſe dominum confirmat poſt aſcenſionem eius factū eſt, uel
Actu.9. quando illum de cœlo alloquēs de perſecutore doctorem eccleſiæ fecit, uel quando in paradiſum & tertiū
2.Cor.12. cœlum raptus audiuit arcana uerba, quæ non licebat homini loqui. Et ſicut alibi dicit: Myſterium euange-
Gala.1. lij, quod ab homine non accepit, per reuelationem Ieſu Chriſti didicit. Decies uero uiſum ut diximus poſt
Decies uiſus dñs. reſurrectionem dominum, euangeliorum nobis & actuum apoſtolorum prodit hiſtoria, ubi ipſo reſurre-
Marc. 16. ctionis ſuæ die quinquies apparuiſſe legit. Primo qui-
Ioan 20. dem Mariæ Magdalenæ flenti ad monumentum: De-
Matth. 28 inde eidem Mariæ, & alteri eiuſdem nominis fœminę
tegre-

regredientibus à monumento nunciare diſcipulis,quę Lucæ 24.
ibi compererãt occurrens apparuit:Tertio Simoni Pe
tro:Quarto Cleophæ & ſotio eius, cũ quibus ipſe gra
diens in Emaus ibidem in panis fractiõe cognitus eſt.
Qui mox reuerſi Hieroſolymam,inuenerunt diſcipu-
los loquentes: Quia ſurrexit dñs uere,& apparuit Si-
moni.Nã plenius alibi quando Simoni apparuerit, nõ
legitur.Quinto apparuit eis in eodem loco ianuis clau Ioan.20.
ſis,ubi non erat Thomas. Sexto poſt dies octo quãdo Ibidem.
erat cũ eis & Thomas . Septimo piſcantibus ad mare Ioan.21.
Tiberiadis.Octauo in monte Galilææ, quod hodier- Matt.28.
na lectiõe audiuim⁹ . Nono recũbẽtibus illis undecim Marc. 16.
apparuit,die quo aſcendit in cœlum.Decimo uiderunt Actu.1.
eum ipſa die nõ iam in terra poſitum,ſed eleuatum in Marci 16.
aëra,cœloſq; petentem dicentibus ſibi angelis : ſic ue-
niet quemadmodum uidiſtis eum euntem in cœlum.
Hac ergo frequẽtia corporalis ſuæ manifeſtationis o-
ſtendere uoluit dominus,ut diximus, in omni loco ſe
bonorũ deſiderijs diuinitus eſſe præſentẽ.Apparuit nã Marc. 16.
que ad monumentũ lugentibus,aderit & nobis abſen- Ioan.20.
tiæ eius recordatione ſalubriter contriſtatis.Occurrit Matt.24.
reuertẽtibus à monumẽto,ut agnita reſurrectiõis gau
dia prædicarẽt,aderit & nobis,dũ bona quæ nouimus
proximis fideliter adnũciare gaudemus. Apparuit in Lucæ 24.
fractione panis his, qui ſe peregrinum eſſe putantes
ad hoſpitium uocauerunt, aderit & nobis cum pere-
grinis & pauperibus,quæcunq; poſſumus bona liben-
ter impendimus. Aderit & nobis in fractione panis,
cũ ſacramenta corporis eius, uidelicet panis uiui,caſta
ac ſimplici cõſcientia ſumimus. Apparuit in abdito de Ioann.20
ſua reſurrectiõe loquẽtibus, adeſt & nobis modo eius
dono idẽ agentibus. Aderit nobis ſemper cũ ab exter
nis operibus ad tẽpus uacãtes, de eius gratia locuturi

Ioann.1. conuenimus. Apparuit, cũ foribus clauſis intus Iudæo
Matt. 28. rum metu reſiderẽt. Apparuit cum minorato eodem
Actu.4. metu apertis eum greſſibus in montis uertice quære
rent. Adfuit quondam confortaturus ſuo ſpiritu ec-
cleſiam, cũ ab infidelibus premeretur, & ad publicũ
uenire ac dilatari prohiberetur. Adeſt eidem & nunc
cum inclinato ad fidem culmine regali terror quieuit
Ioan.21. perſecutionis, & omnis mundi ſublimitas apoſtolicis
eſt ſubdita ueſtigijs. Apparuit piſcantibus, eiſq; appa-
rens diuinis adiuuit beneficijs, aderit & nobis, cum ne
ceſſaria uitæ temporalis recta intentione curamus, iu-
Marc. 16. ſtiſq; noſtris laboribus ſubſidium ſuæ pietatis adiun-
git. Apparuit recumbentibus, aderit & nobis, cum iu-
1.Co.10. xta Apoſtoli monita, ſiue manducamus, ſiue bibimus,
Actu.1. ſiue aliud quid agamus, omnia in gloriã dei facimus.
Apparuit primo in Iudæa, deinde in Galilæa, poſt hęc
rurſum in Iudæa, die quo aſcendit in cœlum. Aderat
eccleſiæ, cum primo ſolius Iudææ terminis claudere-
tur, adeſt modo, cum Iudæis ob culpam perfidiæ dere
lictis tranſmigrauit ad gentes. Aderit in futuro, cum
Roma. 11 ante finem ſeculi reuertetur ad Iudæam, & ſicut A-
Actu 1. poſtolus ait, Intrante gentium multitudine, ſic omnis
Marc.16. Iſrael ſaluus erit. Nouiſſime illis apparuit aſcendens
in cœlum. Aderit & nobis, ut eum poſt mortem ſequi
mereamur ad cœlos, ſi ante mortem eum in Bethani-
am unde aſcendit, id ẽ, in domũ obedientiæ ſequi cura
mus. Ipſe etenim cœlos aſcẽſurus, Bethaniam uenit:
Philip. 2. quia ſicut Apoſtolus ait: Factus eſt obediens uſque ad
mortem, mortem autem crucis, propter quod & deus
illum exaltauit. Venimus ibidẽ & nos, ſi quod ille mo-
net agimus, quod promiſit intendimus. Eſto, ait, fide-
Apoca. 2. lis uſq; ad mortem, & dabo tibi coronam uitæ. Fitq; i-
pſius gratia largiente, ut qui nobiſcum uſq; ad uitæ hu

ius ter-

ius terminum manet,poſt hanc nos uitam ad uiden-
da ſecũ uitę cœleſtis præmia ſubleuet,in qua uiuit et re
gnat cum patre deus in unitate ſpirituſſancti, per o-
mnia ſecula ſeculorum,Amen.

¶Dominica Iubilate.

Ioannis 16.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Modi-
cum & iam non uidebitis me, & iterum modicum
& uidebitis me,quia uado ad patrem. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem
lectione.

LAEta domini & ſaluatoris noſtri promiſſa, fra-
tres chariſſimi, læto cordis auditu percipere de
bemus, ſedulàque intentione perſiſtere, quate-
nus ad hæc pertingere mereamur. Quid eſt em̃ quod
merito lætius audiatur,quàm perueniri poſſe ad gau-
dium quod nunquam poſſit auferri? Notandum autẽ
quòd tota lectionis huius euangelicę ſeries illis cõue-
nit,qui eam præſentes audierunt à dño: pars autem il
lius etiam nobis, qui poſt paſſionem & reſurrectionẽ
dñicam ad fidem uenimus,aptiſſime cõgruit.Quod er
go ait,[Modicum & iam non uidebitis me,& iterum
modicũ & uidebitis me,quia uado ad patrẽ,] ad illos
ſpecialiter pertinet, qui eius diſcipulatui prædicantis
in carne adhærere,& poſt triſticiam paſſionis uiſa re-
ſurrectione & aſcenſione eius lætificari meruerũt.Nã
quia hæc illa qua tradebatur nocte locutus eſt,modicũ
erat,id eſt,eiuſdẽ noctis & diei ſequentis tempus, uſq;
ad horam qua illum non uidere inciperent.Tentus e-
nim nocte illa à Iudęis,& in craſtinũ crucifixus cum ſe Matt. 16.
ro factum eſſet repoſitus eſt de cruce,& intra ſepta ſe Marci 14.
pulchri ab humanis ſecluſus obtutibus.Et iterum mo- Lucæ 22.
dicum erat, uſque dum illum uiderẽt:reſurrexit enim Ioan.18.

Actu. 1. à mortuis die tertia, & apparuit eis in multis argu-
mentis per dies quadraginta. Quare autem modi-
cum eſſet ut non uiderent eum, & iterum modicum
ut uiderent, annectit cauſam, dicens: [Quia uado ad
patrem.] Ac ſi aperte dicat: Ideo poſt modicum à
ueſtris aſpectibus in monumenti clauſtris abſcondor,
& iterum poſt modicum deſtructo mortis imperio
uobis intuendus appareo, quia tempus eſt ut expleta
diſpenſatione aſſumptę mortalitatis cum reſurrectio-
nis triumpho, iam reuertar ad patrem. Poteſt & aliter
intelligi quod ait, [Modicũ & iam non uidebitis me,
& iterum modicum et uidebitis me.] Modicum quip
pe tempus futurum erat quo eum non uiderent, illud
ſcilicet triduũ, quo erat quieturus in monumento. Et
iterum modicum erat futurum quo uiderent eũ, illi ui-
delicet dies quadraginta, in quibus eis poſt paſſionem
ſuam ſæpius uſq; ad tẽpus aſcenſionis apparuit. Quod
autem ſubiunxit, [Quia uado ad patrem] iuxta hunc
ſenſum, ad illud ſpecialiter reſpicit quod præmiſit, Et
iterũ modicũ & uidebitis me. Ac ſi aperte diceret: Pro
pterea me reſuſcitatũ à mortuis modico tẽpore uide-
bitis, quia nõ ſemper in terra corporaliter mãſurus, ſed
per humanitatẽ quã aſſumpſi, iam ſum aſcẽſurus in cœ
lum. Hęc quidem uerba dñi ut diximus, illis ſpecialiter
qui eius reſurrectionem uidere potuerunt conueniunt
Quod uero illis quærentibus exponendo ſubiungit,
[Amen amẽ dico uobis, quia plorabitis & flebitis uos,
mundus autẽ gaudebit. Vos autem cõtriſtabimini, ſed
triſticia ueſtra uertetur in gaudiũ] & ipſorũ, & totius
Chriſti a ecclesiæ ſtatui congruit. Plorabãt quippe & flebant a-
amatores matores Chriſti cum illum comprehendi ab hoſtibus,
cur plora ligari, ad conciliũ duci, dãnari, flagellari, deriſui habe
bant. ri, ad ultimum crucifigi, lãceari, & ſepeliri uiderẽt. Gau

debant

debant mūdi amatores,quos ob infimas cogitationes Mundi a-
mundū uocat dn̄s,cum morte turpiſſima condēnarent matores
illum, qui grauis erat eis etiam ad uidendū. Contriſta cur gau-
bātur diſcipuli poſito in morte dn̄o,ſed agnita eius re debant.
ſurrectione, triſticia illorū uerſa eſt in gaudium: uiſa Sapien.2.
aſcēſionis potentia,iam maiori gaudio ſubleuati lau- Lucæ 24.
dabant & benedicebāt dn̄m, ut Lucas euāgeliſta teſta Diſcipuli
tur. Sed & cunctis fidelibus hic ſermo dn̄i conuenit,q dn̄i cur cō
per lachrymas preſſuraſq; præſentes ad gaudia æter- triſtaban
na peruenire cōtendūt. Qui merito in præſenti plorāt, tur.
flent,& triſtes ſunt,qa nec dum ualent uidere quē dili
gunt. Quia q̄ diu ſunt in corpore, peregrinari ſe à ſua 2.Cor.5.
patria & regno cognoſcūt,quia per labores & certa-
mina ad coronā ſibi perueniendum eſſe nō dubitant.
Quorū triſticia uertetur in gaudiū, cum finito agone
uitæ huius brauiū uitæ perennis accipiūt, de quo dicit
in pſalmo: Qui ſemināt in lachrymis,in gaudio metēt. Pſal. 125.
Flentibus autem & contriſtatis fidelibus, mundus gau
det, quia iure in præſentibus qualecunq; gaudium ha-
bent, qui alterius uitæ, uel nulla eſſe gaudia ſperant,
uel ſe ad hæc pertingere poſſe deſperant. Quod ta- Fidei
men ſpecialiter de perſecutoribus fidei Chriſtianæ po Chriſtia-
teſt intelligi, quia cruciatis occiſiſq; martyribus, ad næ pſecu
tempus ſe præualuiſſe gaudebant. Sed non poſt mul- tores ad
tum illis in occulto coronatis, ipſi pœnas perfidiæ tēpus gau
ſuæ ſimul & homicidij ſubibant æternas. Quibus dent.
diuina increpatione recte dicitur per prophetam:
Ecce ſerui mei lætabuntur, uos autem confundemi- Eſaiæ 65.
ni. Ecce ſerui mei exultabunt in lætitia, uos autem
clamabitis præ dolore cordis ueſtri, & præ contritio-
ne ſpiritus ululabitis. Sequitur: [Mulier cum parit, tri
ſticiam habet, quia uenit hora eius.] Mulierem di-
cit ſanctam eccleſiam, uidelicet propter fœcundita-

tem bonorum operum,& quia ſpiritales deo filios gignere nunquam deſinit. De qua & alibi dicitur: Simile eſt regnum cœlorum fermento, quod acceptum mu
Mat. 13. & lier abſcondit in farinæ ſatatria, donec fermentaretur
Lucæ 13. totum. Mulier quippe fermentum accepit, cum eccleſia uim ſupernæ dilectionis & fidei domino largiente conſecuta eſt. Abſcondit hoc in farinæ ſatatria, donec fermentaretur totum, cum Aſiæ, Europæ, & Africæ partibus uerbum uitæ miniſtrauit, donec omnes terrarum termini regni cœleſtis amore flagrarent. Ad huius mulieris membra ſe pertinere ſignabat, qui recedentibus quibuſdam à caſtitate fidei, triſtis aiebat: Fi-
Gala. 4. lioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in uobis. Ad huius ſe membra pertinere teſtantur, qui cœleſtibus deſiderijs accenſi, in conditoris ſui laude proclamabant: A timore tuo domine concepi-
Eſaiæ 26. mus & parturiuimus, & peperimus ſpiritum. Hæc mulier cum parit, triſticiam habet, quia uenit hora eius. Cum autem pepererit puerum, iam non meminit preſ-
Eccleſia ſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mun-
ſctã nũq̃ dum. Quia nimirum ſancta eccleſia quamdiu in mun-
pſequuti- do ſpiritalium uirtutum profectibus inſiſtit, nũquam
onibus ca mundi tentationibus exerceri deſiſtit: at cum deuicto
ret. laborum certamine ad palmam peruenerit, iam non meminit preſſuræ præcedentis propter gaudium per-
Roma. 8. ceptæ retributionis. Non ſunt enim condignæ paſſiones huius temporis ad ſuperuenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis. [Non meminit, inquit, preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum.] Sicut enim mulier nato in hunc mundum homine lætatur, ita eccleſia nato in uitam futuram fidelium populo, digna exultatione repletur, pro qua eius natiuitate multũ laborans & gemens, in præſenti quaſi parturiens

turiens dolet. Nec nouum debet cuiquam uideri ſi natus dicatur, qui ex hac uita migrauerit. Quomodo enim conſuete naſci dicitur, cum quis de utero matris procedens hanc lucem egreditur, ita etiam rectiſſime poteſt natus appellari, qui ſolutis à uinculis carnis ad lucem ſublimatur æternam. Vnde mos obtinuit eccleſiaſticus, ut dies beatorum martyrum ſiue confeſſorum Chriſti quibus de ſeculo tranſierunt, natales uocitemus, eorumq́ ſolennia non funebria, ſed natalicia dicantur. Sequitur, Dominus exponens ipſe paradigma quod de muliere propoſuit: [Et uos igitur nunc quidē triſticiam habetis: iterum autem uidebo uos, & gaudebit cor ueſtrum, & gaudium ueſtrum nemo tollet à uobis.] Quod de ipſis quidem diſcipulis facile intelligitur, quia triſticiam habuerunt paſſo ac ſepulto domino: ſed peracta reſurrectionis gloria, gauiſi ſunt uiſo domino. Et gaudium eorum nemo tollit ab eis, quia & ſi poſtmodū perſecutiones pro Chriſti nomine ac tormenta paſſi ſunt, ſpe tamen reſurrectionis & uiſionis illius accenſi, libenter quæq; aduerſa ferebant: imò omne gaudium exiſtimabant cum in tentationes uarias inciderent. Deniq; cæſi à principibus ſacerdotum, ut ſcriptum eſt, ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. Gaudium eorum nemo tollit ab eis, quia talia patiendo pro Chriſto meruerunt regnare ſine fine cum Chriſto. Sed & omnis eccleſia per huius uitæ labores & anguſtias, ad æterna cœleſtium tendit præmia gaudiorum, atteſtante Apoſtolo: quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. Quod autem ait, [iterum uidebo uos, & gaudebit cor ueſtrum] uidebo uos dixit, eripiam uos ab aduerſarijs, coronabo uos uictores, me uos decertantes ſemper ui-

Nat⁹ cur dicat ex hac uita migrans.

Mos eccleſiaſticus.

Iacob. 1.

Actu. 5.

Omnis eccleſia per labores tendit ad pręmia.

Actu. 14.

Electos in preſſu-

ris domi- diſſe probabo. Quando enim non uideret ſuos maxi-
nus ſem- me preſſuris circũuentos, cum quibus ſe ipſe omnibus
per aſpi- diebus ſeculi manere promiſit? Sed morientibus inter
cit. tormenta fidelibus, arbitrabantur eos tortores diuino
Mat.28 carere præſidio, dicentes: Vbi eſt deus eorum? Vnde
Pſalm.78. quidam ex his circunſeptus ærumnis aiebat: Vide do-
mine afflictionem meam, quoniam erectus eſt inimi-
Thre.1. cus. Quod eſt aperte dicere: Quoniam inimicus inſe-
quens ceruicem ſuperbiæ contra tuos humiles attollit,
tuo nos auxilio conditor omnipotens ſubleua, te ui-
ctis ac repulſis hoſtibus noſtros ſemper agones uidiſ-
ſe, tibi hos placuiſſe comproba. Videt itaque electos
poſt triſtitiam dominus, cum eorum patientiam da-
mnato impugnatore remunerat. Poteſt & ita intelligi
quod ait, iterum autem uidebo uos, quaſi diceret: ite-
Geneſ.22. rum uobis uidentibus appareo, quomodo dixit Abra-
hæ: nunc cognoui quòd timeas dominum, pro eo ut
diceret: nunc cognoſcere homines feci, quòd timeas
deum, qui hactenus neſciebant, quod apud me ſemper
habui certum. Si ergo chariſſimi, ſalubri triſticia nunc
Rom.12. afficimur, ſi iuxta hortamenta Apoſtoli ſpe gauden-
tes, in tribulatione exiſtimus patiẽtes, ſi noſtra errata,
ſi miſerias proximorũ debita lamentatione deflemus,
uidebit nos iterum dominus, id eſt, uidendum ſe nobis
oſtendat in futuro, qui quondam nos uidere, fidei ſuæ
Videre nobis agnitionem largiendo dignatus eſt. Videbit ut
domini coronet, qui quondam uidit ut uocaret. Videbit & gau
eſt coro- debit cor noſtrum & gaudium noſtrum nemo tollet à
nare. nobis, quia hæc eſt uera & unica merces eorum, qui ſe-
cundum deum contriſtantur de perpetua eius uiſione
gaudere. Quam profecto mercedẽ promiſit ipſe ſubli
Matth.5. miter cum ait: Beati mundo corde, quoniam ipſi deum
uidebunt. Quam deſiderabat ardenter Propheta cum
dicebat

dicebat: Sitiuit anima mea ad deum uiuum, quando ue- Pſalm.41.
niam & apparebo ante faciem dei. Quam ſe Apoſto-
lus cum ſuis ſimilibus accepturum eſſe gratulatur, qui
certaminum ſuorum conſcius confidenter proteſta-
tur, dicens: Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, 1.Cor.13.
tunc autem facie ad faciem. Quam nos quoque & fide
liter quærere, et ueraciter apprehendere donec ipſe cer
tantium auxiliator, & uincentium remunerator Ieſus
Chriſtus dominus noſter, qui uiuit & regnat cum pa-
tre in unitate ſpiritus ſancti deus per omnia ſecula ſe-
culorum, Amen.

¶ Dominica Cantate. Ioan. 16.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Vado ad
eum qui me miſit, & nemo ex uobis interrogat me,
quo uadis. Sed quia hæc locutus ſum uobis, triſticia
impleuit cor ueſtrum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

SIcut ex lectione euangelica; fratres chariſſimi au-
diuimus, dominus ac redemptor noſter imminen
te ſuæ paſſionis articulo, diſcipulis & gloriam aſcē
ſionis, qua ipſe poſt mortem & reſurrectionē erat clari
ficandus, & aduentum ſpiritus ſancti, quo illi erant illu
ſtrandi, patefecit: quatenus inſtāte hora paſſionis eiuſ- Iacula p̄-
dē, minus pro illius morte dolerent, quē poſt mortem ſcita mi-
ad cœlos ſubleuandū non dubitarent, minus de ſua de- nus feri-
ſolatione trepidarent, quos abeunte licet dño, ſpiritus unt.
ſancti gratia conſolandos eſſe ſperarēt. [Vado, inquit,
ad eum qui me miſit, & nemo ex uobis interrogat me,
quo uadis.] Ac ſi aperte dicat: Reuertor aſcendēdo ad
eū qui me incarnari conſtituit, & tanta tāq; manifeſta
erit eiuſdem aſcēſionis claritas, ut nemini ueſtrū opus
ſit interrogare quo uadam uidentibus cunctis, quia ad
cœlos pergā. Bene autē cum de aſcenſione ſua dixiſſet,
uado

uado ad eum qui me miſit, addidit, & nemo ex uobis interrogat me, quo uadis. Superius nanque cũ de ſua paſſione proteſtaretur, dicens, quo ego uado, uos non poteſtis uenire, interrogauit eum Petrus, & ait: Domine
Ioan. 13. quo uadis? Reſponſumque eſt ei: Quo ego uado, non potes me modo ſequi, ſequeris autem poſtea. Quia nimirum paſſionis mortiſque eius myſterium nec dum intelligere, nec dum poterant imitari, maieſtatem uero aſcenſionis ſtatim ut uidere cognouerunt, totiſque animi uotis ut ſequi mererentur optabant. [Sed quia hæc locutus ſum uobis, triſticia impleuit cor ueſtrum.]
Triſticia diſcipulorum. Sciebat dominus ipſe quid hæc ſua uerba in diſcipulorum cordibus agerent, quia uidelicet triſticiam magis de abſceſſu quo eos deſereret, quàm de aſcenſu quo patrem peteret, læticiam generarent. Vnde benigne conſolando ſubiunxit: [Sed ego ueritatem dico uobis, expedit uobis ut ego uadam.] Expedit ut forma ſerui ueſtris ſubtrahatur aſpectibus, quatenus amor diuinitatis arctius ueſtris infigatur in mentibus. Expedit ut notam uobis formam cœlo inferam, quatenus maiori per hoc deſiderio illuc ſuſpiretis, ſicque ſuſpẽſis ad ſuperna cordibus ueſtris, ad accipienda iam ſpiritus ſancti dona capaces fiatis. [Si enim non abiero, paracletus non ueniet ad uos: ſi autem abiero, mittam eum ad uos.] Non quia non poterat ipſe in terra poſitus dare ſpiritum diſcipulis, hæc loquitur, cum aperte legatur,
Ioan. 20. quia poſt reſurrectionem apparens eis inſufflauit et dixit eis: Accipite ſpiritum ſanctum. Sed quia ipſo in terra poſito & corporaliter conuerſante cum eis, non ualebant illi erigere mentem ad ſitienda munera gratiæ cœleſtis: aſcendentę autem ipſo ad cœlos, & illi pariter omne deſiderium ſuum illo transferebant, iuxta
Matth. 6. hoc quod alibi audierunt: ubi enim eſt theſaurus tuus, ibi &

ibi & cor tuum erit. Ideoque capaces ſpiritus iam facti erant, non ultra de morte eius contriſtati, ſed de promiſſionis eius munere lætati, Luca atteſtante qui ait: Et factum eſt dum benediceret illis, receſſit ab eis, et ferebatur in cœlum. Et ipſi adorãtes regreſſi ſunt in Hierusalem cum gaudio magno, & erant ſemper in templo laudantes & benedicentes deum. Patet autem nec laborioſa expoſitione indiget, cur eundem ſpiritum paracletum, id eſt, conſolatorem cognominet, quia nimirum corda diſcipulorũ, quæ receſſus ipſius mœſta reddidiſſet, huius conſolaretur & recrearet aduentus. Sed & ſingulis quibuſque fidelium uel de peccati perpetratione mœrentibus, uel communi huius ſeculi afflictione laborantibus, dum ſpem ueniæ & miſericordiæ cœleſtis inſpirat, profecto ab angore triſticię mentem illuſtrãdo ſubleuat. Quia uero ſpiritus eidem menti quam replet, non ſolum uim diuinę charitatis infundit interius, uerum etiam carnali timore depulſo, ad increpandam prauitatem malorum foris fiduciam præſtat, recte ſubditur: [Et cum uenerit ille, arguet mundum de peccato, & de iuſticia, & de iudicio.] Claret nanq;, quod ipſe filius dei dominus noſter Ieſus Chriſtus, cum eſſet in mundo, arguebat mundum, id eſt, ſectatores mundi, de peccato ſuæ incredulitatis: arguebat de iuſticia, quia uidelicet iuſticiam fidelium nollẽt imitari: arguebat de iudicio, uidelicet quare diabolum qui iam iudicatus ac condemnatus erat, ſequerentur. Sed non ſine cauſa ſpiritum cum uenerit hoc idem dicit acturum, quia profecto per huius inſpirationem corroborãdus erat animus diſcipulorum, ne mundum qui contra ſe fremebat, arguere timerent. Exponens ergo ſententiam ſuam dominus, adiunxit: [De peccato quidem, quia non credit in me.] Peccatum incredulitatis

Lucę 24.

Paraclet⁹ afflictorũ ſubleuator.

Arguitur mundus de pctõ.

Fides uir tatis quaſi ſpeciale poſuit, quia ſicut fides origo uirtu-
tutum ori tum, ita ſolidamentum eſt uitiorum in incredulitate
go. perſiſtere, domino terribiliter atteſtãte, qui dicit: Qui
Ioan. 3. autem non credit, iam iudicatus eſt, quia non credit in
nomine unigeniti filij dei. At contrà iuſtus ex fide ui-
Abac. 2. uit. [De iuſticia uero, quia ad patrem uado, & iam
Arguitur non uidebitis me.] Iuſticia diſcipulorum Chriſti con-
mundus feſſio erat, quòd dominum quem uerum hominẽ cer-
de iuſticia nebant, uerum quoq; dei filiũ eſſe crediderunt: & quem
Iuſticia di ſibi corporaliter ablatum nouerant, certo ſemper amo
ſcipulo- re colebant. Iuſtitia cæterorum fidelium, id eſt, eorum
rũ Chri- qui dominum in carne non uiderũt, hæc eſt, quòd eum
ſti. quem corporali intuitu nunquã uiderunt, deum & ho
Iuſticia minem uerum corde credunt ac diligunt. De qua pro-
fidelium fectò iuſticia fidei arguũtur infideles, cur ipſi uidelicet
cætero- cum ſimiliter uerbum uitæ audierint, noluerunt crede
rum. re ad iuſticiam. Neq; enim nequicia malorum ex ſua ſo
lum tortitudine, uerum etiam ex comparatione recto
Sapien. 1. rum quàm ſit damnanda mõſtratur. Hinc etenim ſcri
ptum eſt: Probata autem uirtus corripit inſipiẽtes. Ar
guit ergo mũdum ſpiritus ſanctus de peccato ſuo, quia
non crediderit in Chriſtũ: arguit & de iuſticia creden
tiũ, quia exẽplum eorũ ſequi noluerint, qui hũc ad pa
trẽ aſcendiſſe, neq; ultra corporaliter in terris conuer-
ſaturum eſſe ſciebant, nec tamen ab eius dilectione po
terãt ulla ratione ſeparari. Hoc eſt enim quod ait, quia
ad patrem uado, & iam non uidebitis me. Non uide-
bitis me poſtq̃ aſcendero, qualem nunc uidere ſoletis,
carne mortali et corruptibili circundatum, ſed in maie
ſtate ad iudicium uenientem, & peracto iudicio in ma-
iore gloria ſanctis apparentem. Sequitur: [De iudicio
autẽ, quia princeps mundi huius iudicatus eſt.] Prin-
Mundi cipem mũdi diabolum dicit, quia principatur eis, qui
ordine

ordine peruerſo mundum potius quàm mundi condi- toren diligunt. Qui iudicatus eſt à domino, qui ait: Vi debam ſatanam ſicut fulgur de cœlo cadentem. Iudica tus eſt ab eo, cum & ipſe dæmonia eijceret, & diſcipulis daret poteſtatem calcandi ſuper omnem uirtutem inimici. Arguitur itaque mundus de iudicio, quo diabolus eſt iudicatus, quando homines ne dei uoluntati reſiſtere præſumant, exemplo damnati propter ſuperbiam terrētur archangeli. Arguit mundum ſpiritus ſanctus de iudicio quo princeps mundi iudicatus eſt, cum loquens in ſpiritu ſancto Iudas apoſtolus ad corrigendam hominum prauorum nequiciam, pœnam ſuperbientium commemorat angelorum dicens: Angelos uero qui non ſeruauerunt ſuum principatum, ſed reliquerūt ſuum domicilium, in iudicium magni diei uin culis ęternis ſub caligine reſeruauit. Sequitur: [Ad huc multa habeo uobis dicere, ſed nō poteſtis portare mo do. Cum autē uenerit ille ſpiritus ueritatis, docebit uos omnem ueritatem.] Certum eſt quidē, quia ueniēte de ſuper ſpiritu apoſtoli maiorē multo ſcientiā ueritatis, quā carnales eatenus potuere cōſecuti ſunt, maiori deſi derio certādi pro ueritate ſuccēſi ſunt. Non tamē putandum eſt in hac uita quempiā omnem ueritatem poſſe cōprehendere, cum hæc fidei noſtræ merces in alia ſit uita promiſſa, ipſa ueritate dicente: Hæc eſt autem uita æterna, ut cognoſcant te ſolum uerum deum, et quē miſiſti Ieſum Chriſtum. Et alibi ad Iudæos: Si manſeritis in uerbo meo, uere diſcipuli mei eritis, & cognoſcetis ueritatem. Vnde & Apoſtolus qui ad tertiū cœlum raptus audiuit arcana uerba, quæ non licebat homini loqui, ex parte, inquit, cognoſcimus, & ex parte prophetamus. Intelligendum eſt ergo quod ait de ſpiritu, Docebit uos omnem ueritatem, quaſi diceret:

Marginalia: princeps diabolus. — Luc. 10. — Arguitur mundus de iudicio — Iudas apoſtolus in ſua Canonica. — Ioan. 17. — Ioan. 8. — 2. Cor. 12

Diffun-

Diffundet in cordibus ueſtris charitatem,cuius magiſterio intus edocti proficiatis de uirtute in uirtutem, digniq́ efficiamini peruenire ad uitam, in qua uobis æterna claritas ſummæ ueritatis,& ueræ ſublimitatis, id eſt,contemplatio ueſtri conditoris appareat.[Non enim loquetur à ſemetipſo,ſed quæcunq; audiet loquetur.] Non loquitur ſpiritus à ſemetipſo,id eſt,ſine patris & filij communione,neq; enim diuiſus ac à ſe partitus eſt ſpiritus,ſed quæcunque audiet loquetur:audiet uidelicet per unitatem ſubſtantiæ, & proprietatem ſcientiæ.Non loquitur à ſemetipſo,quia non eſt à ſemetipſo. Pater quippe ſolus,de alio non eſt.Nam & filius de patre natus eſt, & ſpiritus ſanctus de patre procedit. Ab ipſo autem audiet ſpiritus à quo procedit,quia non eſt à ſeipſo,ſed ab illo à quo procedit. A quo illi eſt eſſentia,ab illo utique & ſcientia. Ab illo igitur audientia,quod nihil eſt aliud quam ſcientia. Quod uero adiunxit, [Et quæ futura ſunt annunciabit uobis,] conſtat innumeros fidelium per donum ſancti ſpiritus prænoſce ac prędixiſſe uentura. Sed quia ſunt nonnulli qui ſpiritus gratia pleni infirmos curant,mortuos ſuſcitāt, dæmonibus imperant,multis uirtutibus coruſcant,ipſi angelicam in terris uitam gerunt, nec tamen quæ ſibi ſint uentura ſpiritus eiuſdem reuelatione cognoſcunt. Poteſt hic domini ſermo etiam ſic accipi, quia ſpiritus adueniens quæ uentura ſunt nobis annunciat, cum gaudia nobis patriæ cœleſtis ad memoriam reducit, cum feſta illa ſupernæ ciuitatis per donum nobis ſuæ aſpirationis innoteſcit. Ventura nobis annunciat, cum nos à delectatione præſentium abſtrahens,promiſſi in cœlis regni deſiderijs inflammat. [Ille me clarificabit, quia de meo accipiet,& annunciabit uobis.] Spiritus clarificauit Chriſtum, quia per eum tanta charitas in cordi-

Spiritus nō loquitur à ſemetipſo.

Ventura annunciare quomodo intelligendum.

cordibus diſcipulorum accenſa eſt, ut abiecto timore carnali effectum reſurrectionis eius conſtantes prędicarent, à quo tempore paſſionis pauidi fugerunt. Unde ſcriptū eſt: Et repleti ſunt omnes ſpiritu ſancto, & loquebātur uerbū dei cum fiducia. Spiritus clarificauit Chriſtum, cum impleti gratia ſpiritali doctores ſancti, tot & tanta miracula in nomine Chriſti fecerunt, quibus orbem totum ad fidem Chriſti conuerterent, tot ac tanta pro Chriſti nomine paſſionum certamina pertulerunt, donec ipſa etiam ſuperborum colla perſecutorum ſuauiſſimo Chriſti iugo ſubmitterent. Spiritus clarificat Chriſtum, cum ſua nos inſpiratione ad diligendam eius uiſionem accendit, cum illum patri in diuinitate æqualem eſſe credendum fidelium cordibus intimat. [Quia de meo, inquit, accipiet, & annunciabit uobis.] De patre accipit ſpiritus ſanctus, unde accipit & filius: quia in hac trinitate de patre natus eſt filius, de patre procedit ſpiritus ſanctus. Qui autem de nullo natus ſit, de nullo procedat, pater eſt ſolus. Omīa quæcunque habet pater mea ſunt, propterea dixi, quia de meo accipiet & annunciabit uobis. De his dixit quę ad ipſam patris diuinitatem pertinent, in quibus illi eſt æqualis omnia quæ habet pater habendo. Neque enim ſpiritus ſanctus de creatura quę patri eſt ſubiecta & filio erat accepturus, quod ait, de meo accipiet, ſed utique de patre de quo procedit ſpiritus, de quo natus eſt & filius. Sed quia donante domino lectionē ſancti euāgelij patrū ueſtigia ſequentes exponēdo trāſcurrimus, reſtat ueſtram fraternitatē, chariſſimi, mecū pariter admonere, ut eius memoriam ſolicita ſemper intentione ſeruemus, eius ſuauitatem & deuoto pectore ſcrutemur, & caſto ſæpius ore ruminemus. Quid enim prodeſt ad audiendum dei uerbum conuenire,

Actu. 4.

Spiritus Chriſtū clarificaſſe quomodo intelligendum.

De patre accipit ſpiritus.

Pareneſis ad fratres.

& expleto auditu ad inania mox et ſecularia colloquia
uel acta cõuerti? Recolamus ergo iuxta quod eadem
admonet lectio, q̃a dñs noſter expleta paſſione rediit
ad patrẽ à quo miſſus eſt, nec patrẽ cũ ad nos ueniret,
nec nos deſerens cũ rediret. Illuc eius ueſtigia toto mẽ
tis niſu ſectemur, & ut illò peruenire, & illius regni ia
nuã mereamur intrare, perpendamus magnopere qui
1.Ioan.2. bus actionum greſſibus in terra degens inceſſerit. Qui
enim dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ipſe ambu-
lauit & ipſe ambulare. Certe ipſe per agones paſſio-
num ad coronam peruenit gloriæ. Merito ergo inti-
matur & nobis, quia per multas tribulationes opor-
Actu. 14. tet nos intrare in regnum dei. Vnde & apoſtolus Pe-
trus obſeſſus feruore tentationũ quibuſdam fratribus,
conſolãs aiebat: Nolite pauere, quaſi noui aliquid con-
1. Petri 4. tingat, ſed communicantes Chriſti paſſionibus gaude
te, ut & in reuelatione glorię eius gaudeatis exultãtes.
Reuocemus ad mentẽ quia gratiã ſpiritus diſcipulis &
ſe miſſurum eſſe promiſit, et miſit: & curemus omni ui
gilantia ne cogitationibus illecebroſis contriſtemus
Epheſ.4. ſpiritum ſanctum dei in quo ſignati ſumus in diem re
Sapien. 1. demptionis. Sic enim ſcriptum eſt: Spiritus ſanctus di
ſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe à cogitationibus
quæ ſunt ſine intellectu. Vnde prouide Pſalmiſta cum
huius ſpiritus accendi deſiderio flagraret, prius cordis
mundi hoſpitium, in quo hunc recipere poſſet, & ſic de
Pſalm.50. mum tãti hoſpitis ingreſſum quærebat. Cor mundum,
inquit, crea in me deus, & ſpiritum rectũ innoua in ui-
ſceribus meis. Prius quippe cor mundum in ſe creari, ac
deinde ſpiritũ rectũ in ſuis uiſceribus precabatur inno
uari, quia utiq; ſciebat ſpiritũ rectũ in corde polluto ſe
dẽ habere nõ poſſe. Retineamus ſedulo corde, quia idẽ
ſpiritus arguit mundũ de peccato, & de iuſticia, & de

iudicio. Caueamus ne ima quærendo ad mundũ perti- 1. Ioan. 2.
neamus, quia mundus tranſibit & cõcupiſcentia eius.
Quæ ſurſum ſunt quęram⁹, quę ſurſum ſunt ſapiamus, Colo. 3.
ubi Chriſtus eſt in dextera dei ſedẽs. Cõuerſationẽ no- Philip. 3.
ſtrã cum Apoſtolo habeamus in cœlis, & ne de peccato
incredulitatis arguamur, exerceamus operando quod
credimus: fides enim ſine operibus ocioſa eſt. Ne ex cõ Iacob. 2.
paratione iuſtorũ, quos imitari noluerimus acrius iu-
dicemur, ſolerti animo memoremus, quod de contem-
ptoribus ſuæ gratiæ dominus ait: Regina Auſtri ſur- Lucæ 11.
get in iudicio cũ generatione iſta, & condẽnabit eam,
quia uenit à finibus terræ audire ſapientiã Salomonis.
Et ecce plus quã Salomon hic. Ne cum mundi principe
damnemur, reſiſtamus illi fortes in fide, & fugiet à no
bis. Loquamur ueritatem in corde noſtro, nec faciamus Pſalm. 14.
dolum in lingua noſtra, ut ſpiritus ueritatis magis ma
giſq; diffundendo charitatem in cordibus noſtris, du-
cat nos ad agnitionem omnis ueritatis. Huius ſpiritus
gratiam in cunctis actibus noſtris chariſſimi huius pre
cemur auxilium, dicamus ſinguli dño, dicamus omnes:
Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectam. Sicq; Pſal. 142.
fit ut qui Apoſtolus ſuperueniens ea quæ uentura e-
rant annunciauit, noſtris quoque mentibus uenturæ
uitæ gaudia patefaciat, nos ad hæc inquirenda beni-
gnus incendat, cooperante ipſo qui hunc & polliceri
ſuis fidelibus, & dare conſueuit Ieſu Chriſto domino
noſtro, qui uiuit & regnat cum patre in unitate eiuſdẽ
ſpiritus ſancti deus per omnia ſecula ſeculorũ, Amen.

Dominica Vocem iucunditatis.

Ioannis 16.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Amen a-
men dico uobis, ſi quid petieritis patrem in nomine
meo, dabit uobis. Vſque modo non petiſtis quic-

quam in nomine meo. Petite & accipietis, ut gaudium ueſtrum ſit plenum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

POteſt mouere infirmos auditores quomodo in capite lectiõis huius euãgelicę diſcipulis ſaluator promittat, Si quid, inquiens, petieritis patrẽ in nomine meo, dabit uobis, cum nõ ſolũ noſtri ſimiles multa quę patrẽ in Chriſti nomine uidentur petere non accipiant, uerum etiam ipſe apoſtolus Paulus tertio dñm rogauerit, ut à ſe angelus ſatanę, à quo tribulabatur abſcederet, nec impetrare potuerit. Sed huius motio quæſtionis antiqua iam patrum explanatione reſerata eſt, qui ueraciter intellexerunt illos ſolum in nomine ſaluatoris petere, qui ea quę ad ſalutẽ perpetuam pertinent petunt: ideoq; Apoſtolum nõ in nomine ſaluatoris petiſſe ut tentatione careret, quã ob cuſtodiã humilitatis acceperat, quia ſi hac caruiſſet, ſaluus eſſe nõ poſſet, ipſo affirmante cũ ait: Ne magnitudo reuelationũ extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ angelus ſatanę qui me colaphizet. Quotienſcunq; ergo petentes non exaudimur, ideo fit, quia uel contra auxilium noſtræ ſalutis petimus, ac propterea à miſericorde patre beneficij gratia nobis quod inepte petimus negatur, quod eidem apoſtolo Paulo contigiſſe probatur, cui ter petenti reſponſum eſt: Sufficit tibi gratia mea, nam uirtus in infirmitate perficitur: Vel utilia quidem & quæ ad ueram ſalutem reſpiciunt petimus, ſed ipſi male uiuendo auditum à nobis iuſti iudicis auertimus, incidentes in illud Salomonis: Qui auertit aurem ſuam ne audiat legẽ, oratio eius erit execrabilis: Vel dum pro peccantibus quibuſdam ut reſipiſcant oramus, & ſi ſalubriter petimus, atq; ex noſtro merito digni ſumus auditu, ipſorũ tamẽ peruerſitas ne impetremus obſiſtit. Fit etiam

[Margin notes: 1.Cor. 12. — In nomine ſaluatoris petere qd ſit. — Ibid. — Ibidem. — Proue. 28.]

etiam aliquando ut ſalutaria prorſus & precibus ſolici tis, & deuotis quæramus actionibus, nec tamen ſtatim obtineamus quæ petimus, ſed in futurũ petitionis noſtræ differatur effectus, ſicut cum genibus flexis quotidie rogamus patrem, dicentes: Adueniat regnum tuum, idem tamen regnum non mox oratione finita, ſed tempore congruo ſumus accepturi. Quod pia prouiſione noſtri conditoris conſtat actitari, ut uidelicet deſideria noſtrę deuotionis dilatione creſcant, & incremento quotidiano magis magiſq; prouecta, tandẽ perfectius capiant gaudia quę requirunt. Inter quę notandum, quia cum pro peccantibus oramus, & ſi eorum ſaluationem impetrare nequimus, nequaquam tamen fructu precis noſtrę priuamur: quia & ſi illi digni non ſunt ſaluari, nos tamen amoris quem illis impendimus, mercede donabimur, ſicq; in tali petitione implebitur nobis illa domini promiſſio, qua ait: [Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis.] Intuendum enim quia non ait ſimpliciter dabit, ſed dabit, inquit, uobis: quia & ſi non eis pro quibus petimus dabit, nobis tamen cum pro aliorum erratibus miſericorditer interuenimus, præmium noſtræ benignitatis reſtituet. Sequitur: [Vſque modo non petiſtis quicquam in nomine meo.] Non petierunt eatenus in nomine ſaluatoris, quia dum ipſum ſaluatorem uiſibili præſentia complecterentur, minus ad inuiſibilia ſalutis dona mentis intuitum erexerant. Sed & noſtra fragilitas patrem petens non in nomine Ieſu, id eſt, ſaluatoris petit, dum contra rationem ſuæ petit ſalutis, non ut apoſtolorum ſimplicitas corporali uiſu ſui ſaluatoris ab æternæ ſalutis petitione ſit retardata, ſed obſtaculo propriæ cupiditatis ab intuitu dominicæ uoluntatis impedita. Quid autẽ principaliter petendũ, ac ſine ulla

Pro peccantibus quare orãdum.

dubietate eis qui fideliter in petẽdo perſtiterunt, ſit pa randum à patre,& dominus ſubdendo manifeſtat, dicens: [Petite & accipietis,ut gaudium ueſtrum ſit plenum.] Ordo quippe ſenſus eſt: Petite ut gaudium ue-
Plenum gaudium. ſtrum ſit plenum,& accipietis. Plenum ergo gaudium beatitudinem perpetuæ pacis appellat. Nam ut taceamus de gaudio reproborum quo ſibi luctum mercantur ęternum, habent ſancti etiam in præſenti gaudium de ſpe cœleſtium bonorum, cum pro domino terrenis exercentur aduerſis: habent gaudium cum amore fra-
Rom. 12. ternitatis ſuadente, diſcunt gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus. Sed non eſt plenum gaudium, quod fletu uariante miſcetur. Plenum quippe gaudium fit, ubi nemine flente cum ſolis datur gaudere gaudentibus. Ait itaque, [Petite & accipietis, ut gaudium ueſtrum ſit plenum.] Ac ſi patenter dicat: Non fluxa ſeculi gaudia, quę & mœrore ſemper mixta, & certo ſunt fine obnoxia, ſed illud ſingulare gaudium à patre petite, cuius plenitudo nullo cuiuſlibet inquietudinis attactu minuitur, æternitas nullo unquam termino diſſoluitur. Si enim perſtiteritis in petendo, & proculdubio quæ petitis accipietis. De huius plenitudine gau-
1. Petri 1. dij Petrus fidelibus ſcribit, dicens: Credentes autem exultabitis lætitia inenarrabili & glorificata, reportantes finem fidei ueſtræ ſalutem animarum ueſtra-
Gaudiũ quomodo petendum. rum. Petere autem huiuſmodi gaudium eſt, non uerbis tantummodo patriæ cœleſtis introitum flagitare, ſed & digna operatione pro eius perceptione certare. Neq; enim quippiam utilitatis adfert benè orando ſuperna quærere, qui non deſiſtit peruerſe uiuendo infimis implicari. [Hæc in prouerbijs locutus ſum uobis. Venit hora, cum iam non in prouerbijs loquar uobis, ſed palam de patre annunciabo uobis.] Illam
nimi-

nimirum horam ſignificat, qua eis peracta ſua paſſio-
ne ac reſurrectione ſpiritus ſancti erat gratiam datu-
rus. Tunc etenim ſpiritaliter intus inſtructi, ſpiritali
dilectione ſuccenſi, quo perfectius omnia quæ de agni
tione diuinitatis mortalibus erant capienda, ceperant,
eo ardentius ſola quæ ad eius uiſionem promerendam
iuuarent, petere ac deſiderare curarent. Hoc eſt enim
quod ſubiunxit: [Illo die in nomine meo petetis.]
Poſſumus horam quam pollicetur in futura uita in-
telligere, in qua palàm de patre annunciat, id eſt, pa-
làm patrem oſtenderet electis, quando ſicut Apoſto-
lus ait, uidebimus eum facie ad faciem. De qua annun- 1.Cor.13.
ciatione dicit & Ioannes: Chariſſimi, nunc filij dei ſu- 1.Ioan.3.
mus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus enim
quia cum apparuerit, ſimiles ei erimus: uidebimus eũ
eum ſicuti eſt. Vbi ueraciter in nomine Ieſu petunt e-
lecti, dum pro noſtra fragilitate intercedunt, quate-
nus ad ſuæ ſaluationis ſortem pertingamus, à qua ad
huc inter inſidias hoſtium peregrinamur in terris, quã
ſanctorum petitionem aptiſſime in die futura prõ-
miſit, illo, inquiens, die in nomine meo petetis. In die Electi in
etenim petũt, quia non inter tenebras preſſurarum ut die petũt.
noſtra in pręſenti, ſed in luce ſempiternę pacis, & glo-
ria beatorum ſpirituũ pro nobis interceſſio funditur.
Poſſunt autẽ idem ſpiritus electorũ in illa cœleſti ciui-
tate poſiti, etiam pro ſeipſis in nomine ſaluatoris pete
re intelligi, quia uidelicet tempus uniuerſalis iudicij &
reſurrectionis corporum, in quibus pro domino certa
uere, uenire deſiderãt. Vnde & Ioannes ait: Vidi ſub al Apoc.6.
tare dei animas interfectorũ propter uerbũ dei, & pro
pter teſtimonium quod habebãt. Et clamabãt uoce ma
gna, dicentes: Vſquequo dñe ſanctus & uerus non iu-
dicas ſanguinẽ noſtrũ de his qui habitant in terra? Vbi

continuo ſubinfertur: Et datæ ſunt illis ſingulæ ſtolæ albę,& dictum eſt illis ut requieſcerent tempus adhuc modicum donec implerētur conſerui eorum,& fratres eorum. Singulas quippe ſtolas albas nunc habent animę,cum ſola ſua felicitate fruuntur:binas tunc accipiūt cum impleto in fine numero fratrū,corporū quoq; immortaliū receptione lætātur. [Et non dico uobis,quia ego rogabo patrē de uobis.] Quia enim dn̄s noſter Ieſus Chriſtus & deus & homo eſt,modo ſumma deitatis, modo humanitatis humilia loquendo deſignat. Quod enim dicit non rogaturum ſe patrem,de diſcipulis propter conſubſtantialem patri diuinitatis ſuæ potentiam dicit,in qua non patrem ipſe rogare,ſed rogata cum patre cōſueuit dare. Quod uero Petro ait, Ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua, Et de illo Ioānes, Aduocatum,inquit,habemus apud patrem Ieſum Chriſtum iuſtum, propter diſpenſationem dictum eſt aſſumptæ humanitatis, cuius cum triūphum patris oſtendit oculis, pro noſtra infirmitate propicius interuenit. Poteſt & ita non inconuenienter accipi quod ait, Et non dico uobis, quia ego rogabo patrem de uobis,quia non de præſenti rogo,ſed de futuro tempore poſuit rogabo,quod ſanctis in interna pace receptis nō opus ſit iam aliquid rogari de illis:quia nimirū tanta beatitudine donati ſint,quæ amplior eſſe non poteſt. [Ipſe enim pater amat uos, quia uos me amaſtis, & credidiſtis quia à deo exiui.] Nō ita intelligēdū eſt, quaſi amor & credulitas diſcipulorū pręceſſerit amorem quo illos pater amaret, meritumq; humanū prius ſit muneribus gratię cœleſtis,cū apertiſſime dicat Apoſtolus, Aut quis prior dedit illi,& retribuetur ei? Quoniam ex ipſo et per ipſum,& in ipſo ſunt omnia:ſed ita potius,q̄a pater illos gratuito amore pręuenerit,atque ad aman-

Rogat & nō rogat Chriſtus patrem.
Lucę 22.
1. Ioan. 2.
Rom. 11.

ad amandum credendumq́ filium amando ſuſtulerit, & quia ipſi agnitam filij dilectionem ac fidem pio & ſolicito corde ſeruauerint, maioribus eos donis paternæ dilectionis eſſe remuneratos. Non autem arbitrandum quia pater ſine filio et ſpiritu ſancto amare, uel amoris poſſit munera dare. Nec rurſus æſtimandum, quia filius ſine patre & ſpiritu ſancto ualeat amari uel credi. Quod ergo ait, ipſe enim pater amat uos, intelligēdum eſt unà cum filio & ſpiritu ſancto amare, quos amore dignos iudicat. Et q̄d adiunxit, q̄a uos me amaſtis, eadem ratione ſentiendum eſt: quia quicunq; filiū recte amat, hūc cum patre & amborum ſpiritu amet, quia quorum inſeparabilis eſt natura diuinitatis, horū una eademq́ ſunt dona uirtutis. [Exiui à patre, & ueni in mundum. Iterum relinquo mundum, & uado ad patrem.] Exiuit à patre & uenit in mundum, quia mūdo uiſibilis apparuit in humanitate, qui erat inuiſibilis apud patrem in diuinitate. Exiuit à patre, quia non in ea forma qua æqualis eſt patri, ſed in aſſumpta creatura minor apparuit. Et uenit in mūdum, quia in forma ſerui quā accepit, etiā mundi huius amatoribus ſe uidēdum præbuit. Iterum reliquit mūdum, & redijt ad patrem, quia ab aſpectu amatorum mundi quod uiderāt abſtulit, & ſe amatoribus ſuis æqualem patri eſſe credendum docuit. Reliquit mundum, & redijt ad patrē, quia humanitatem quam induit, per aſcēſionem ad inuiſibilia perduxit. Hęc quidem uerba domini myſtica, & ſicut ipſe teſtatur in prouerbijs ſunt dicta, ſed diſcipuli quibus dicebantur adeo carnales adhuc erant, ut eorum profunditatem minime caperent, & non ſolū arcana dictorum, ſed nec ipſam ignorantiam ſuam intelligerent, putantes ſimpliciter & dilucide prolata, quæ non intelligentibus prouerbia erant. Vnde con-

Exiuit Chr̄s à patre & uenit in mūdum.

Reliquit Chr̄s mūdū & redijt ad patrem.

tinuò reſponderũt: [Ecce nunc palàm loqueris,& prouerbium nullum dicis.] Palàm igitur eũ loqui autumabant, cuius myſteria dictorum necdum comprehẽdere ualebant. Quod autem adiungitur, [Nunc ſcimus quia ſcis omnia,& non opus eſt tibi ut quis te interroget. In hoc credimus quia à deo exiſti,] aperte oſtendunt,quia loquẽs ad eos dñs de his maxime diſputabat,quæ illos delectabat audire,& quę illi interrogare uolebant, hæc ipſe præueniens eos ultro proferebat. Vnde merito illũ ſcire omnia quaſi deum,& quaſi dei

3.Reg.8 filium à deo ueniſſe credunt & cõfitentur. Apertũ nanque diuinitatis indiciũ eſt,cogitationum noſſe ſecreta,

Diuinitatis indiciũ eſt cogitatiões noſſe.

Salomone affirmante q deo ſupplicans ait: Tu enim ſolus noſti corda omnium filiorũ hominũ. Vnde etiã Hieremias ait: Tu autẽ domine Sabaoth,qui iudicas iuſte,& probas renes & cor. Neque hæc tranſeunter aut

Hiere. 11. negligenter commemoranda, ſed ſolerter inuigilandum eſt,fratres mei,ut non uerba tantum & opera noſtra,ſed ipſa quoq; cordium ſecreta diuinis aſpectibus digna reddamus. Non in tẽplo noſtri pectoris odiorum flamma,non inuidiæ rubigo reſideat,nõ inde turpis uel contumelioſi ſermonis radix oriatur, non ibi meditatio facti nocentis innaſcatur. Memores ſimus

Ad Fres adhortatio.

Eſaiæ 66. dominicæ cõminationis,qua dicitur: Ego enim opera & cogitationes eorũ uenio ut cõgregem. Et expulſis uitiorũ ruderibus, talem cordis noſtri paremus manſionem,cuius ipſe tenetur ineſſe mãſor, qui eius ineuitabilis inſpector & iudex eſt. Sciendum autem quia triplex eſt modus cogitationũ nequam,unus earum quæ deliberatione & propoſito peccãdi mentẽ cõtaminãt: alius earũ quæ delectatione quidẽ peccati mentẽ perturbant,nec tamen hanc ad peccandi cõſenſum ptrahunt: tertius earũ quæ naturali motu mentem percur

Triplex modus cogitationũ nequam.

rentes

rentes,non tamē hanc ad perpetrāda uitia illiciūt, quā à bonis quę cogitare debuit impediūt. Veluti eſt cū phā taſmata rerū,quæ aliquādo ſuperuacue geſta uel dicta nouimus,ad memoriā reducimus:quarū crebra retractatio quaſi importuna muſcarū improbitas cordis oculos circūuolare,|ac ſpiritalē eius aciē inquietare magis,quā excæcare cōſueuit. A cūctis autē his cogitationū nequā generibus caſtigari,monuit Salomō cū dicit: Omī cuſtodia ſerua cor tuū,qm̄ ex ipſo uita procedit. Cuius monita ſequētes agamus ſoliciti,ut ſi qd cōſenſu perpetrādi facinoris in aīo deliq̄mus, ſcita hoc cōfeſſiōe & dignis pœnitētiæ fructibus abſtergamus. Si delectatiōe peccādi nos tētari ſenſerimus,noxiā delectationem crebris precibus ac lachrymis,crebra amaritudinis perpetuæ recordatione pellamus. Et ſi nos ſolos ad hanc propulſandam ſufficere non poſſe uiderimus, fratrū quæramus auxilia:ut quod noſtris uiribus nequiuimus,illorū cōſilio & interceſſione ſumam⁹. Multum em̄ ualet deprecatio iuſti aſſidua, & ſicut idē præmiſit,oratio fidei ſaluabit infirmū, & alleuiabit eū dn̄s, & ſi in peccatis ſit,dimittētur ei. Quia ſuperuacuis cogitationibus ad integrū carere nō ualemus,has in quātum poſſumus,immiſſione bonarū cogitationū, & maxime frequēti ſcripturarum meditatione fugemus,iuxta exemplū pſalmiſtæ qui dicit: Quomodo dilexi legem tuam dn̄e,tota die meditatio mea eſt. Petamus ſupernam clementiā,quod eſt uere in nomine ſaluatoris petere,ut & cordis mundiciam, & boni operis præſtet efficaciam, & ante omnia illā ſedula mente recolamus horā,illam citius uenire optemus,in qua non iam per ſcripturas loquatur nobis dn̄s,ſed palā de patre annūciet nobis,cū quo uiuit et regnat deus in unitate ſpirituſſancti, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

[Margin: Prou. 4. — Fratrū q̄renda auxilia. — Iacobi 5. — Scripturarum meditatiōe cogitatiōes noxiæ fugandæ. — Pſal. 118]

¶In Leta-

¶In letanijs Maioribus & Minoribus.

Lucæ 11. Matth.7.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Quis ueſtrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus uenit de uia ad me, & non habeo quod ponam ante illum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Amic' ad quē uenit

ROgatus à diſcipulis ſaluator, non modo formã orationibus, ſed & inſtantiã frequentiamq́ꝫ tradit orandi. [Amicus ergo ad quem media nocte uenitur] ipſe deus intelligitur, cui in media tribulatione ſupplicare, & [tres panes,] id eſt, intelligentiam trinitatis, qua præſentis uitæ conſolentur labores efflagitare debemus. Amicus qui uenit de uia ipſe noſter eſt animus, qui totiens à nobis recedit, quotiens ad appetēda terrena & temporalia foris uagatur. Redit ergo cœleſtiq́ꝫ alimonia refici deſiderat, cũ in ſe reuerſus ſuperna cœperit ac ſpiritalia meditari. De quo pulchre qui petierat adiungit, nõ ſe [habere quod ponat ante illum] quoniam animæ poſt ſeculi tenebras deum ſuſpiranti, nil præter eum cogitare, nil loqui libet, intueri ſolum quod recognouit, ſummæ trinitatis gaudia contemplari, atq́ꝫ ad hoc plenius intuendum peruenire ſatagit. [Et ille deintus reſpondens, dicat: Noli mihi moleſtus eſſe, iam oſtiũ clauſum eſt, & pueri mei mecum ſunt in cubili, non poſſum ſurgere & dare tibi.] Oſtium amici diuini eſt intelligentia ſermonis, quod ſibi Apoſtolus orat aperiri ad loquēdum myſterium Chriſti: clauſumq́ꝫ eſt tēpore famis, cum intelligentia uerbi non datur. Et illi qui euangelicam ſapientiam tanquam panem erogantes, per orbem terræ prędicauerunt, pueri patrisfamiliâs, iam ſunt in ſecreta

Amicus q uenit.

Oſtium amici.

Colo.4.

quiete

quiete cum domino, et tamẽ orando efficitur ut accipiat deſiderans intellectum ab ipſo deo, etiam ſi homo deſit, per quem ſapientia prædicetur. [Et ille ſi perſeuerauerit pulſans, dico uobis: & ſi non dabit illi ſurgens, eo ꝙ amicus eius ſit, propter improbitatem tamen eius ſurget, & dabit illi quotquot habet neceſſarios. Et ego dico uobis: Petite, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis: pulſate & aperietur uobis.] Comparatio eſt à minore. Si ergo amicus homo ſurgit de lecto, & dat non amicitia ſed tædio compulſus, quanto magis dat deus qui ſine tædio largiſſime donat, quod petitur? Dominus etenim ſaluator noſter ad cœleſtis regni gaudia nos peruenire deſiderans, & nos eadem gaudia à ſe petere docuit, & nobis petentibus ſe hæc daturum eſſe promiſit. [Petite, inquit, & dabitur uobis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur uobis.] Quæ nobis ſunt uerba domini noſtri, fratres chariſſimi, magnopere ac toto ex corde penſanda, quia uidelicet regnum cœlorum non ocioſis & uacantibus, ſed petentibus, quærentibus, & pulſantibus dandum, inueniendum, & aperiendũ eſſe teſtatur. Petenda eſt ergo ianua regni orãdo, quærenda recte uiuendo, pulſanda perſeuerando. Non enim ſufficit uerbis tantummodo dominum rogare, ſi non etiam quæſierimus diligentius qualiter nobis ſit uiuendum, ut digni ſimus impetrare quæ poſcimus, ipſo atteſtante qui ait: Non om̃is qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit uoluntatem patris mei qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in regnum cœlorum. Neq; aliquid prodeſt bona inchoaſſe, ſi non quiſq; ſtudeat ea quę bene inchoauerat, uſq; ad finem firmum perducere: quin imò melius erat non cognoſcere uiam iuſticiæ, quam poſt cognitionẽ retrorſum conuerti. Vnde neceſſe eſt, fratres

Cõpatio à minore.

Regnum cœlorum quib' dat.

Matth. 7.

Perſeuerãtia neceſſaria.

2. Pet. 2.

Pſal. 94. fratres mei, ut petamus ſeduli, ſine intermiſſione oremus, procidamus ante deum, ploremus coram domino qui fecit nos: & ut exaudiri mereamur uideamꝰ ſoliciti qualiter nos uiuere uelit, quid nos facere iuſſerit qui fecit nos. Quęramus dominum & confor memur, quæramus faciem eius ſemper: & ut hunc inuenire ac uidere mereamur, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, quia non niſi caſti corpore in die reſurrectionis ad cœlos ſubleuari, non niſi mundi corde gloriam ualent diuinæ maieſtatis intueri. Pulſemus infatigabili deſiderio æternæ beatitudinis aures pij conditoris, nec deficiamus à cœptis, priuſquam illo aperiente de carcere mortis huius mundi eripi ac portam mereamur cœleſtis patriæ ingredi. Nemo ſibi blandiatur de innocētia, nullus ſuis fidens actibus quaſi qui miſericordia iuſti iudicis nō egeat à precibus ceſſet: quin potius etiam cū ſe aliquid boni quis egiſſe cognouerit, quia qua hoc diſtrictiōe iudicetur ignorat, tremens cum Propheta clamet: Ne intres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in cōſpectu tuo omnis uiuens. Et cum beato Iob: Si iuſtificare me uoluero, os meū condemnabit me. Si innocētem oſtendero, prauum me cōprobabit: memor ſemper illius apoſtolici ſermonis, quia ſi confiteamur peccata noſtra, fidelis & iuſtus eſt, ut remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate. Si dixerimus quoniā non peccauimus, mendacem facimus deum, & uerbū eius in nobis non eſt. Neq; rurſus quiſpiam cōſiderata peccatorū ſuorū qualitate ſeu quantitate, à petenda uenia mentē deſperando reuocet, neminē uiſa ſuorū putredo uulnerū, ſui magnitudo lāguoris à ſalute quærēda retrahat. Præbeat magnā obtinendæ ſanitatis fiduciam, ꝙ ipſe conditor noſter, medicus nobis fieri, ipſe

[Margin notes: Nemo ſanctus ſuis uiribus. — Pſalm. 142. — Iob 9. — 1. Ioan. 1. — Ibidem. — Deſpatio uitanda. — Chriſtus medicꝰ nr̄.]

ad nos

ad nos uenire in carnes, ipſe infirmitates noſtras ſuſci pere ut ſanaret, dolores noſtros ut auferret portare di gnatus eſt, ipſe ſuũ pro nobis ſanguinẽ fudit, ſuam pro uita noſtra mortẽ obtulit, ipſe magnis peccantiũ admiſſis magna pœnitentiæ remedia oſtendit, dicẽs per præcurſorẽ ſuum: Genimina uiperarũ, quis oſtẽdit uobis fugere à uẽtura ira? Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ. Et paulo pòſt inquit: Qui habet duas tunicas, det non habenti: & qui habet eſcas, ſimiliter faciat. Ipſe leuioribus quotidianisq́ noſtris erratibus, ſine quibus hæc uita tranſigi non poteſt, quotidiana cõfeſſionis & interceſſionis mutuæ medicamenta conceſſit, dicens per apoſtolum Iacobum: Cõfitemini alterutrũ peccata ueſtra, & orate pro inuicẽ ut ſaluemini. Ipſe rogari ut præſtet amat, qui animos inopũ ad ſe rogandum largus donator erigit [Omnis, inquiens, qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulſanti aperietur. Non ergo dubitandum quòd petentes accipimus, quærentes inuenimus, pulſantibus nobis aperietur, quia nimirum fallere non potuit ueritas quę promiſit. Sed hoc eſt uigilantius intuendum, quia non omnes qui coram hominibus orare uidentur, in conſpectu æterni arbitri petere uel quærere, uel cœleſtis regni aditum pulſare probantur. Neq; enim Propheta diceret, Prope eſt dominus omnibus inuocãtibus eũ in ueritate, ſi non aliquos dominum inuocare, ſed non in ueritate cognoſceret. Inuocãt quippe dominum in ueritate, qui in hoc quod orando dicunt, uiuendo non cõtradicũt. Inuocant dñm in ueritate, qui ſuas ei preces oblaturi, primo iuſſa illius implere ſatagũt, qui dicturi ei in oratione, Et dimitte nobis debita nr̃a, ſicut & nos dimittim⁹ debitoribus nr̃is, illud ei⁹ mãdatũ impleuerunt q̃d dicit: Et cũ ſtabitis ad orãdum, remittite ſi quid

Lucæ 3.

Ibidem.

Sine erratibus uita tranſigi nequit.

Iacobi 5.

In ueritate inuocãdus dñs.

Pſal. 144

Matt. 6.

Marc.11 ſi quid habetis aduerſus aliquem, ut & pater ueſter qui in cœlis eſt dimittat uobis peccata ueſtra. Unde &
Pſal.144 de talibus apte Propheta ſubiungit: Voluntatem timẽtium ſe faciet, & orationes eorum exaudiet, & ſaluos faciet eos. Illi itaq; in ueritate dominum inuocant, qui eum timere comprobantur. Horum ipſe cum clamauerint orationes exaudit, horum cum ad ſe ſuſpirauerint pia deſideria perficit, hos cum de hac uita tranſierint, ad ſalutem ſuſtollit ęternam. At contra ſunt qui dominum, ſed non in ueritate inuocant, quos redarguens Ia
1.Iacob.4 cob⁹, ait: Petitis & nõ accipitis, eo ꝙ male petatis. Male
Male pe- nanq; petunt, qui perſeuerantes in peccatis pro eiſdẽ
tũt in pec peccatis quæ ipſi minime dimittunt, ut ſibi à domino
catis per- dimittantur impudenter exorant, quales ipſe per E-
ſeuerãtes. ſaiam reprobat dicens: Et cum extenderitis manus ue-
Eſaiæ 1. ſtras, auertam oculos meos à uobis. Et cum multiplicaueritis orationem, non exaudiam: manus enim ueſtræ ſanguine plenę ſunt. Quibus adhuc conſulendo qua ratione poſſint impetrare quæ poſcerent, oſtendit cũ ſubdit: Lauamini mundi eſtote, auferte malum cogitatio-
Ibidem. num ueſtrarum ab oculis meis. Male petunt, qui uocẽ
Male pe- domini iubentis audire obtemperando contemnunt,
tunt obtẽ & nihilominus dominum ſuam uocem ſupplicantium
perare cõ exaudire miſerando depoſcunt. Quos ipſe repellens in
tẽnentes. euangelio loquitur: Quid autem uocatis me domine,
Luc.6. domine, & non facitis quæ dico? De quibus & Salomon in prouerbijs: Qui declinat, inquit, aurẽ ſuam ne
Prou.28 audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Male petũt,
Male pe- qui non ſupernę mercedis intuitũ, ſed ad exemplũ pha
tũt hũanę riſæorum humanæ gratia laudis, longis incubant pre-
laudis ap cibus. De quibus ipſe teſtis & iudex terribiliter prote
petitores ſtatur: Quia receperunt mercedem ſuam. Male petunt
Matth.6. & illi, qui terrena magis in oratione, quã cœleſtia bo-

na re-

na requirunt, quorum preces Apoſtolus in ipſa de qua loquimur ſententia, ſpecialiter reprehēdit. Cum enim dixit, Petitis & non accipitis, eo q; male petatis, adiunxit continuo, ut in concupiſcentijs ueſtris inſumatis. Neq; autem prohibentur ciues patriæ cœleſtis in terra peregrinantes, pro pace temporum, pro ſalute corporum, pro ubertate frugum, pro ſerenitate aurarū, pro cæteris huius uitæ neceſſarijs dominum petere, ſi tamen hæc non nimie petantur & ſi ob id ſolummodo petantur, ut abundante uiatico in pręſenti, liberius ad futura dona tendatur. Sed quia ſunt qui temporalē quietem & proſperitatem à ſuo creatore requirūt, nō quidem ut eidem creatori deuotioribus animis obediant, ſed ut abundantius comeſſationibus & ebrietatibus uacent, & ſecurius ac licentius ſuis cōcupiſcentijs, ſuæ carnis ſeruiant illecebris, merito tales male petere dicuntur. Verum quia omnes huiuſcemodi petitores, eo q; male petant, accipere non merentur, ſtudeamus dilectiſſimi & bene petere, & digni obtinenda quæ petimus exiſtere. Quod ita fit, ſi & ea quæ deus iuſſit orādo quærimus, & quales ipſe nos fieri docuit, tales ad orandum procedimus, & intenti in precibus donec impetremus inſiſtimus. Si autem ſcire cupimus quæ ipſe nos petere uelit, audiamus illud euangelicum: Quærite primum regnum dei & iuſticiam eius, & hæc omnia adijcietur uobis. Regnum autem dei & iuſticiam eius quærere, eſt cœleſtis patrię dona deſiderare, & quibus iuſticiæ meritis ad hæc perueniri debeat, indeſinenter inquirere: ne ſi à uia forte quæ illò ducit, aberremus, peruenire quo nitimur minime queamus. Quod ſi uerba domini & ſaluatoris noſtri, quib⁹ nos de exemplo terreni parentis ad rogādum deum patrem hortetur, diligenter inſpicimus, citius agnoſcimus quæ ſit maxime

Male petūt q terrena pſecrunt cœleſtibus.
Iacobi 4.
Pro uitæ huius neceſſarijs licite petēdum.
Male petūt comeſſationib⁹ uacātes.
Petenda quæ ſint.
Matt. 6.

me iuſticia, quæ iter nobis regni cœleſtis aperiat. [Quis, inquit, ex uobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Aut piſcem, nunquid pro piſce ſerpentem dabit illi? Aut ſi petierit ouum, nunquid porriget illi ſcorpionem?] Aperta etenim eſt comparatio hæc, & cũctis audientibus ad intelligendũ facilima, quia ſi homo qlibet mortalis ac fragilis, & peccati adhuc carne grauatus, petentibus ſe filijs quos diligit, quę habet bona quamuis terrena & fragilia dare non denegat, multo magis pater cœleſtis petitoribus ſuis ſuo timore & amore præditis, non defectiua in cœlis bona largitur. Sed iuxta typicam intelligentiam panis dilectionem ſignificat, quia ſicut ille principalis eſt cibus, ita ut ſine eo menſa inops uideatur, ita hæc principalis eſt uirtus, ita ut ſine illa uirtute reliquæ ſpiritales uirtutes eſſe nequeant. Quia nimirum quicquid boni agitur, in ſola dilectione perficitur. Vnde dicit Apoſtolus, quia ſi linguis hominum loqueretur & angelorum, & ſi haberet prophetiam, & noſſet myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & ſi haberet omnem fidem, ita ut montes transferret, & ſi diſtribueret om̃es facultates ſuas in cibos pauperũ, & ſi traderet corpus ſuũ ita ut arderet, charitatem autẽ nõ haberet, nihil ei prodeſſet. Charitas autẽ uera eſt, qua dñm ex toto corde, tota anima, tota uirtute, & proximum tanquam noſipſos diligere præcipimur. Nec tantum proximis & amicis, uerum etiam inimicis perfectus quiſq; beneficium dilectionis impendere debet, dño dicente: Diligite inimicos ueſtros, benefacite his qui oderunt uos. Orate pro perſequentibus & calũniantibus uos, ut ſitis filij patris ueſtri qui in cœlis eſt. In piſce autem fides nõ ficta exprimitur. Quomodo enim piſcis ſub tegumento aquarum naſcitur, uiuit & alitur, ſic & fides quæ

Cõpatio. (margin, beside "riget illi ſcorpionem")
Typica intelligẽtia de pane.
1.Cor.13
Charitas prĩcipalis uirtus.
Deu. 6. et Matt. 22.
Matth. 5.
Cõpatio

quæ in deum eſt, quæ alterius uitæ gaudia per lamen-
ta præſentia fletuſq; requirit, inuiſibiliter in corde gi-
gnitur, inuiſibili gratia ſpiritus per aquam baptiſma-
tis conſecratur, inuiſibili auxilio diuinæ protectionis
ne deficiat nutritur, inuiſibilium præmiorum intui-
tu quæq; ualet bona operatur, memor illius Apoſto- 2.Co.4.
lici: Quia quæ uidentur, temporalia ſunt: quæ autem
non uidentur, æterna ſunt. Poſſumus & hoc dicere, Typica in
quia piſcis in eo fidei typum teneat, quòd ſicut ille cre telligẽtia
bris maris fluctibus tunditur nec perimitur, ita fides de piſce.
firma quantiſlibet aduerſantis preſſuris mundi impu-
gnetur, inconuulſa perſiſtat: imò etiam de certami-
ne glorioſior exiſtat, adiuuante illo qui miſſis ad præ
dicanda eiuſdem fidei dona diſcipulis ait: In mun- Ioan.16.
do preſſuram habebitis, ſed confidite, ego uici mun-
dum. Porro per ouum, ſpei noſtræ certitudo figu- Typica in
ratur: quia in ouo nondum fœtus cernitur, ſed futu- telligen-
ræ auis fœtus ſperatur. Et fideles quique nec dum id tia de ouo
præſenti ſupernæ patriæ gloriam quam credunt in-
tuētur, ſed futuram ſperando præſtolantur. Vnde di- Roma.8.
cit Apoſtolus: Si autem quod non uidemus ſperamus,
per patientiã expectamus. Hæc igitur ſunt, fratres cha
riſſimi, bona quæ principaliter à domino petere, hęc iu-
ſticia regni dei quam ante omnia quærere debemus, fi
des uidelicet, ſpes, et charitas, quia ſcriptum eſt: Iuſtus Pſalm.31.
ex fide uiuit. Sperantes autem in dño miſericordia cir Abac. 2
cundabit, & plenitudo legis eſt dilectio. Omnis enim Roma.1.
lex in uno ſermone impletur. Diliges enim proximũ Roma.13.
tuum ſicut teipſum. Et iterum: Dilectio proximi ma-
lum non operatur. Non eſt autem metuendum, ne ſi Ibidem.
gratiam dilectionis à dño pia deuotione quæramus, ſi
intimo ex corde dicamus, Panem noſtrum quotidianũ
da nobis hodie, ille cor noſtrũ rigore odiorũ cõſtringi
 permit-

permittat. Hũc etenim rigorem per duriciam lapidis inſinuat, cum dicit: [Quis autem ex uobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi?] Non eſt formidandum, ne ſi fortitudinem fidei contra hoſtis anti qui tentamenta precemur toto ex corde dicentes, Do
Lucæ 17. mine auge nobis fidem, ille nos infidelitatis ſinat interire uenenis. Iure eñ nomine ſerpentis uirus infidelitatis, quod per ipſum generi humano aſperſum eſt, exprimitur, cum dicitur, [Aut ſi piſcem petit, nunquid pro piſce ſerpentem dabit illi?] Non eſt timendum, ne ſi ſpem cœleſtium bonorum, per quam præſentia, aduerſa ſimul & proſpera cõtemnere poſſimus, à domino poſtulemus, ille auditum auertat, ac nos deſperatione futurorum retro reſpicere, id eſt, ea quę relinquimus, patiatur labentis ſeculi commoda uirulenta requirere. Recte nanq; immutatio boni propoſiti nociua, & concupiſcentiæ carnalis repetitio ueneno ſcorpionis, quod retro, id eſt, in cauda geſtat, comparatur
Triplex alimentũ petendũ. cum dicitur: [Aut ſi petierit ouum, nũquid porriget illi ſcorpionẽ?] Hæc itaq; petamus à domino chariſſimi, ut ſcilicet alimentum nobis purę charitatis, ſyncerę fidei, certæ ſpei tribuat, ut duriciam odiorum, ut perfi-
1. Ioann. 5 diæ uirus, ut aculeum nobis deſperatio nis, qui ad caduca retrahere ſolet auferat, et abſq; ulla dubietate quod petimus accipiemus. Ait enim ueridica uoce Ioannes Apoſtolus: quia quæcunq; petierimus ſecundum uolũtatem eius audit nos. Sed & ipſe dominus certam nobis fiduciam dat impetrandi quæ recte petimus, cum ſubiungit: [Si ergo uos cum ſitis mali, noſtis bona data dare filijs ueſtris, quanto magis pater ueſter de cœlo dabit ſpiritum bonum petentibus ſe?] Malos autẽ uocat diſcipulos, qui utiq; quantum ad humanum ſpectat iudicium boni erant: quia nimirum nemo eſt qui
in hac

in hac uita à cunctis ualeat immunis eſſe delictis, Salo monc affirmante qui ait: Quia non eſt homo iuſtus in terra, qui faciat bonum & non peccet. Vnde prouide dominus, qui grauibus peccantium reatibus grauiora pœnitendi medicamenta demonſtrat, ipſe quotidianos electorum erratus, qui uerbo maxime uel cogitatu contingunt, quotidianis orationum ſtudijs docet debere curari, quos inter alia ſic orare præcipit: Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Vel certe malos appellat diſcipulos, quia in comparatione diuinæ bonitatis om̄is creatura mala eſſe probatur, dicente domino, Nemo bonus, niſi unus deus, cum tamen participatione eiuſdem diuinæ bonitatis ratiōalis creatura bona fieri poſſe cognoſcitur. Vnde & dn̄s pia promiſſione teſtatur, q̄ pater de cœlo dabit ſpiritum bonū petētibus ſe: ut ꝑfecto oſtendat, quia qui ex ſeipſis mali ſunt, per acceptam ſpiritus gratiam boni poſſunt effici. Spiritū bonum petentibus dandū à patre pollicetur, quia ſiue fidem, ſpem, charitatē, ſiue alia quælibet bona cœleſtia deſideramus adipiſci, non aliter nobis hęc quā ſpiritus ſancti donū tribuuntur. Hinc eſt enim ꝙ idē ſpiritus in Eſaia, ſpiritus ſapiētiæ & intellectus, ſpūs cōſilij & fortitudinis, ſpūs ſcientiæ & pietatis, ſpūs timoris domini, & in alio loco ſpūs dilectionis & pacis, ſpūs gratiæ & precū nominatur: quia nimirū quicquid boni ueraciter habemus, quicquid boni agimus, hoc eodē ſpiritu largiente percipimus. Quod intelligēs propheta cū cordis mundiciā quæreret, dicens, Cor mundū crea in me deus, cōtinuo ſubiunxit: Et ſpiritū rectū innoua in uiſceribus meis. Quia ſi nō interiora nr̄a ſpirit⁹ dñi rectus impleuerit, cor in nobis mundum unde ſit nō habet. Cū operis boni profectum concupiſcens dixiſſet:

Nō eſt hō q non peccet. Eccle. 7.

Matth. 6

Mali q̄re diſcipuli.

Marc. 11.

Eſaiæ 11.

2. Cor. 13.

Pſalm. 50

Pſal.142 Domine ad te confugi, doce me facere uoluntatẽ tuã,
Ibidem. ſtatim quo hunc ordine cõſequi deberet oſtendit, cum ſubdidit, Spiritus tuus bonus deducet me in uiã rectã.

Ad fratres adhortatio. Cuius ueſtigijs iuxta modulum noſtrum fratres dilectiſſimi adhęrentes, petamus deum patrem, ut ſpiritus ſui gratia nos in uiam rectæ fidei, quæ per dilectionẽ operatur, inducat. Et ut optata mereamur obtinere, taliter uiuere ſtudeamus, ne tanto patre ſimus indigni, quin potius myſterium regenerationis, quo in baptiſmate filij dei ſumus effecti, illibato ſemp corpore pariter & mente ſeruemus. Certum nanq; eſt, quia ſi ſummi patris mandata ſectamur, remunerabit nos hæreditate ſempiternæ benedictionis, quàm nobis ante ſecula parauit, per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum eo uiuit & regnat deus in unitate ſpiritus ſancti per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

¶In die Aſcenſionis domini.

Marc. 16.

IN illo tempore, Nouiſſime recumbẽtibus undecim diſcipulis, apparuit illis Ieſus, & exprobrauit incredulitatem illorum, & duriciam cordis, quia his qui uiderant eum reſurrexiſſe non crediderunt. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Nouiſsie. QVomodo nouiſſime, quaſi iam ultra eum non uiderint? Nouiſſimũ quippe illud eſt, quo dominum Apoſtoli in terra uiderunt, quando aſcendit in cœlum, quod factum eſt quadrageſimo die poſt eius reſurrectionem. Nunquid nam tunc exprobraturus erat, ꝙ non credidiſſent eis qui eum uiderãt reſurrexiſſe, quando iam & ipſi poſt reſurrectionem toties eum uiderant? Illud ergo accipiamus, poſt multas demonſtrationes eius, quibus per dies quadraginta diſcipulis ſuis præſentatus eſt, eum etiam nouiſſime

recum-

recumbētibus illis undecim apparuiſſe, id eſt, ipſo qua
drageſimo die. Et qm̄ iam erat ab eis aſcēſurus in cœ-
lum, hoc eis illo die maxime exprobrare uoluiſſe, quia
his qui uiderant eum reſurrexiſſe non crediderant an-
tequam eum ipſi uiderent: cum utiq; poſt aſcenſionē
ſuam prædicātibus illis euangelium, gentes quæ nō ui
derunt fuerant crediture. Poſt illam quippe exprobra
tionem ſecutus, ait idem Marcus: [Et dixit eis, Euntes
in mundū uniuerſum, prædicate euangeliū omni crea
turæ: Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit.
Qui uero nō crediderit, condēnabitur.] Hoc ergo prę
dicaturi, quoniā qui non crediderit condēnabitur, cū
id utiq; non crediderit quod non uidit, nónne ipſi pri
mitus fuerant obiurgandi, ꝙ antequam dn̄m uidiſſent
nō crediderint eis quibus dominus apparuiſſet? Quod
uero dixit eis, [Euntes in mūdum uniuerſum prædica
te euangelium omni creaturæ.] nunquid ſanctum e-
uangelium uel inſenſatis rebus, uel brutis animalibus
fuerat prædicandum, ut de eo diſcipulis dicatur, præ-
dicate omni creaturæ. Sed omnis creaturæ nomine po
teſt omnis natio gentium deſignari. Ante enim dictū
fuerat, In uiam gentiū ne abieritis: nūc autem dicitur,
prædicate om̄i creaturę, ut ſcilicet prius à Iudęa Apo-
ſtolorum repulſa prædicatio, tunc nobis in adiutoriū
fieret, cum hanc illa ad dānationis ſuæ teſtimoniū ſuper
ba repuliſſet. [Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſal-
uus erit. Qui uero nō crediderit, cōdemnabitur.] For
taſſe unuſquiſq; apud ſemetipſum dicat, Ego iam cre-
didi, ſaluus ero. Verum dicit, ſi fidē operibus tenet. Ve
ra etenī fides eſt, quæ in hoc quod uerbis dicit, moribus
nō cōtradicit. Hinc eſt em̄ quod de qbuſdā falſis fideli-
bus Paulus dicit: Qui cōfitent̄ ſe noſſe deum, factis au
tem negant. Hinc Ioannes ait: Qui dicit ſe noſſe deum,

Omnis creatura.
Matth. 10
Credentes qui.
Vera fides.
Tit. 1.
1. Ioan. 2.

& mandata eius non cuſtodit,mendax eſt. Cum autē dicatur, Qui uero non crediderit,cōdemnabitur, quid hic dicimus de paruulis,qui per ętatē adhuc credere nō ualent:nã de maioribus nulla quæſtio eſt. In eccleſia er-

Paruuli p alios cre- dunt.

go ſaluatori per alios paruuli credunt, ſicut ex aliis ea quæ illis in baptiſmo remittuntur peccata traxerunt. [Signa autem eos qui crediderint hæc ſequentur: In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis,ſerpentes tollēt,& ſi mortiferum quid biberint, non eos nocebit:Super egros manus imponent, & bene habebũt.] Nunquid quia iſta ſigna nō facimus,minime credimus? Sed hæc neceſſaria in exordio eccleſię fuerũt:ut enim ad fidem creſceret, miraculis fuerat nu-

Signa qñ neceſſaria

trienda. Quia & nos cũ arbuſta plãtamus, tam diu eis aquam fundimus,quouſq; ea in terra cõualuiſſe uideamus. At ſi ſemel radicem fixerint, irrigatio ceſſabit.

1.Cor.14.

Hinc eſt enĩ quod Paulus dicit: Linguæ in ſignum ſunt nō fidelibus,ſed infidelibus. An nō habemus de his ſignis atq; uirtutibus quæ adhuc ſubtilius cõſiderare debeamus? Sancta quippe eccleſia quotidie ſpiritaliter fa-

Signa ſpiritaliter fieri.

cit,quod tũc per Apoſtolos corpaliter faciebat. Nã ſacerdotes eius cũ per exorciſmi gratiã manus credētib⁹ imponũt,& habitare malignos ſpũs in eorũ mente cõtradicunt,quid aliud faciunt,niſi dæmonia eijciunt? Et fideles quiq; qui iam uitæ ueteris ſecularia uerba derelinquũt,ſancta autē myſteria inſonãt, cõditoris ſui laudes & potentiã quantũ præualēt narrãt,qd aliud faciunt,niſi nouis linguis loquunt? Qui dũ bonis ſuis exhortationibus maliciã de alienis cordib⁹ auferũt,ſerpētes tollũt,& dũ peſtiferas ſuaſiões audiũt, ſed tamē ad operationē prauã minime ptrahunt, mortiferũ quidē eſt quod bibunt,ſed non eos nocebit, qui quoties proximos ſuos in bono opere infirmari conſpiciunt,dum

eis to-

cis tota uirtute concurrunt,& exemplo ſuæ operatio-
nis illorum uitam roborant,qui in propria actione ti-
tubant,quid aliud faciunt, niſi ſuper ægros manus im
ponunt,ut bene habeant? Quæ nimirum miracula tan
to maiora ſunt , quanto magis ſpiritalia : tanto maio
ra ſunt,quanto per hæc non corpora ſed animæ ſuſci-
tantur. [Et dominus quidem Ieſus poſtquam locu-
tus eſt eis , aſſumptus eſt in cœlum , & ſedet à dextris
dei.] Conſiderandum nobis eſt, quid eſt quod Marcus
ait,Sedet à dextris dei: & Stephanus dicit, Video cœ- Actu.7.
los apertos , & filium hominis ſtantem à dextris dei.
Quid eſt quòd Marcus hunc ſedentem,Stephanus ue-
ro ſtãtem ſe uidere teſtatur? Sed ſcimus quia ſedere iu- Sedere.
dicantis eſt, ſtare uero pugnantis uel adiuuantis. Quia Stare.
ergo redemptor noſter aſſumptus in cœlum , & nunc
omnia iudicat , & ad extremũ iudex omnium ueniet,
hunc poſt aſſumptionem Marcus ſedere deſcribit,quia
poſt aſcenſionis ſuæ gloriam, iudex in fine uidebitur:
Stephanus uero in laboris certamine poſitus, ſtantem
uidit,quem adiutorem habuit,quia ut iſte in terra per
ſecutorum infidelitatẽ uinceret , pro illo de cœlo illius
gratia pugnauit.Sequitur: [Illi autem profecti prædi
cauerunt ubiꝗ,domino cooperante, & ſermonem con
firmante ſequentibus ſignis.] Quid in his conſideran-
dum eſt, quid memoriæ commendandum , niſi quòd
præceptum obedientia, obedientiam uero ſigna ſecu-
ta ſunt? Inter quæ notandum, quòd euangelium ſuum Marci in
Marcus quãto tardius cæteris inchoauit , tanto in lon ſcriben-
giora ſcribendo tempora porrexit.Nam neꝗ de nati- do ratio.
uitate ipſius domini aut præcurſoris eius , neꝗ de in-
fantia uel pueritia utriuſlibet eorum aliqua cõmemo-
rans,neꝗ de natiuitate ſaluatoris altius ſcribens,exce-
pto quòd eum in capite euangelij ſui filium dei nomi-

nat,ab initio euangelicæ prędicationis,quod pēr Ioannem factũ eſt,cœpit,& ad illud uſq; tēpus narrãdo peruenit, quo Apoſtoli idẽ euãgelij uerbũ totũ prædicãdo
Quęſtio. diſſeminauere per orbem. Reſtat ſane quæſtio non minima,quomodo ſcripſerit idẽ euãgeliſta,dixiſſe ange-
Marci 16. lũ mulieribus,Ite dicite diſcipulis eius & Petro,quia præcedet uos in Galilęã,ibi eum uidebitis ſicut dixit uobis, nec tamen ibi uiſum à diſcipulis dñm, in ullo poſt hæc
Matth. 28. euãgelij ſui loco retulerit. Et quidem Matthęus abiiſſe diſcipulos dicit in Galilæã,ibiq; dñm uidiſſe & adoraſſe,& præceptũ ab eo accepiſſe eundi,docẽdi, baptizãdi omnes gẽtes in nomine patris, & filij,& ſpiritus ſancti. Attamẽ inſpecta aliorũ ſcriptura euangeliſtarũ, docet
Lucæ 24. eũ ſæpius antea uiſum diſcipulis,maxime ipſo die reſurrectionis eius in Hieroſolymis, & in caſtello Emaus. Quare ergo ſpecialiter ſe in Galilæã præceſſurũ,& ibi à diſcipulis uidendũ prędixit,cum neq; ibi ſolũ,neq; ibi primũ fuerit uiſus? Videamus ergo cuius myſterij gratia ſecundũ Matthæũ & Marcũ reſurgens ita mãdauerit,Pręcedã uos in Galilæã,ibi me uidebitis. Quod & ſi cõpletum eſt,tamẽ poſt multa completũ eſt, cũ mãdatũ ſic ſit,(quanq̃ ſine pręiudicio neceſſitatis) ut aut hoc ſolũ,aut hoc primũ expectaretur fieri debuiſſe. Proculdubio ergo quoniã uox eſt iſta nõ Euangeliſtæ narrãtis q ita factum ſit, ſed angeli ex mãdato dñi & ipſius dñi, Euãgeliſtæ aũt narrãtis,ſed ita ab angelo & à dño
Galilæa dictũ ſit,prophetiæ dictũ accipiendũ eſt. Galilęa namq;
tranſmi- interpretat̃ uel tranſmigratio,uel reuelatio. Prius itaq;
gratio. ſecundũ tranſmigrationis ſignificationẽ,quid aliud occurrit intelligendũ, Præcedet uos in Galilęã,ibi eum uidebitis ſicut dixit uobis,niſi quia Chriſti gratia de populo Iſrael trãſmigratura erat ad gentes, quibus Apoſtoli prædicãtes euangeliũ nullo modo crederẽtur,niſi

eis ipſa

eis ipſe dñs uiam in cordibus hoĩm prçpararet? Et hoc intelligimus, prçcedet uos in Galilæã. Quod aũt gaudẽtes mirantur, diſruptis et euictis difficultatibus aperiri ſibi oſtiũ in dño per illuminationẽ fideliũ, hoc intelligitur, Ibi eũ uidebitis, id eſt, ibi mẽbra eius inuenietis, ibi uiuũ corpus eius in eis qui uos ſuſceperint, agnoſcetis. Secundũ illud aũt quòd Galilęa interpretatur reuelatio, non iã in forma ſerui intelligendũ eſt, ſed in illa in qua æqualis eſt patri, quã promiſit apud Ioannẽ dilectoribus ſuis cum diceret: Ego diligam eum, & oſtendam illi meipſum. Non utiq; ſecundũ id quod iam uidebant, et quod etiã reſurgẽs cum cicatricibus non ſolũ uidendũ, ſed etiã tangẽdum poſtmodum oſtẽdit, ſed ſecũdum illã ineffabilem lucẽ qua illuminat omnẽ hominẽ uenientẽ in hunc mundũ, ſecundum quã lucet in tenebris, & tenebræ eum non cõprehenderũt. Illuc nos prçceſſit, unde ad nos ueniẽs non receſſit, & quò nos prçcedens nõ deſeruit. Illa erit reuelatio tanq̃ uera Galilæa, cum ſimiles ei erimus, ibi eũ uidebimus ſicuti eſt. Ipſa erit etiã beatior trãſmigratio ex iſto ſeculo in illã æternitatẽ, ſi eius præcepta ſic amplectamur, ut ad eius dexterã aggregari mereamur. Tunc eñ ibunt ſiniſtri in combuſtionem æternam, iuſti autem in uitã æternam. Hinc illuc tranſmigrabunt, & ibi eum uidebũt, quomodo non uident impij. Tolletur eñ impius ne uideat claritatem domini, & impij lumen non uidebunt. Hæc eſt autem uita æterna, ut cognoſcant te unum uerum deum, & quẽ miſiſti Ieſum Chriſtum, ſicut in illa æternitate cognoſcitur, quo ſuos perducet per formam ſerui, ut eum liberi contemplentur per formam domini. Quod nobis quoq; præſtare dignetur Ieſus Chriſtus, qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit et gloriatur deus per immortalia ſecula ſeculorum, Amen.

Galilęa reuelatio.
Ioan. 14.
Ioan. 1.
1. Ioan. 3.
Mat. 25.
Eſaiæ 26.
Ioan. 17.

Domi-

¶Dominica Exaudi. Ioan. 15.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Cum uenerit paracletus, quem ego mittã uobis à patre ſpiritũ ueritatis, qui à patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

EX multis ſancti euangelij locis inuenimus quia diſcipuli ante aduentum ſpiritus ſancti minus capaces erant ad intelligenda arcana diuinæ ſublimitatis, minus fortes ad tolerãda aduerſa humanæ prauitatis, ſed eis adueniente ſpiritu cũ augmento diuinæ cognitionis, data eſt etiã conſtantia uincendæ humanę perſecutionis. Vnde illis dominica promiſſione nunc dicitur: [Cum uenerit paracletus, quẽ ego mittam uobis à patre ſpiritum ueritatis, qui à patre procedit, ille teſtimoniũ perhibebit de me. Et uos teſtimonium perhibebitis.] Notãdum autem in primis quòd dominus ſpiritum ueritatis & à ſe mittẽdum eſſe teſtatur, & eundẽ mox à patre procedere ſubiũgit, non quia idẽ ſpiritus aliter à patre procedit quã à filio mittitur, aut alio tẽpore à patre procedit, quàm cum à filio mittitur, ſed ideo filius eum à ſe mitti, & à patre dicit procedere, ut aliam patris, aliã eſſe ſuam perſonã deſignet, atq; in eadem diſtinctione perſonarũ unam eſſe operationẽ ac uoluntatẽ ſuam cum patris uoluntate et operatione denũtiet. Cum enim eiuſdẽ ſpiritus gratia datur hoĩbus, mittitur profectò ſpiritus à patre, mittit & à filio: procedit à patre, procedit & à filio: quia & eius miſſio ipſa proceſſio eſt, qua ex patre procedit & filio. Venit et ſua ſponte, quia ſicut coæqualis eſt patri & filio, ita eandẽ habet uoluntatem cum patre & filio communem. Spiritus enim ubi uult ſpirat. Et ſicut Apoſtolus enumeratis donis cœleſtibus ait, Hęc autẽ omnia operatur unus atque

Mittitur ſpiritus à patre, mittitur & à filio.

Ioan. 3.

1. Cor. 12.

atque idem ſpiritus, diuidens ſingulis pro ut uult. Adueniens autem ſpiritus teſtimonium perhibuit de domino, quia diſcipulorum cordibus aſpirans, omnia quæ de illo erant ſcienda mortalibus, clara illis lucæ reuelauit: quòd uidelicet æqualis & conſubſtantialis erat patri ante ſecula, quòd conſubſtantialis nobis factus eſt in fine ſeculorùm, quòd de uirgine natus, ſine peccato uixit in mundo, quod quando uoluit, & qua uoluit morte tranſiuit de mũdo, quòd ueraciter reſurgendo mortem deſtruxit, ueram, in qua paſſus & reſurrexit, carnem ad cœlos aſcendendo leuauit, atq; in paternæ gloriæ dextera cõſtituit, quòd omnia prophetarũ ſcripta illi teſtimonium perhibent, quòd confeſſio nominis eius uſq; ad fines erat propaganda terrarum, cæteraq; fidei illius myſteria ſpiritus ſancti teſtimonio ſunt reſerata diſcipulis. Neq; illis tantummodo, ſed & omnibus qui per uerbum eorũ credunt in dominum, quicquid recte ſapiunt eiuſdem ſpiritus eſt munere conceſſum: Ille ergo, inquit, teſtimoniũ perhibebit de me, & uos teſtimonium perhibebitis, quia quæ ſpiritu intus docente perceperunt, hæc abiecto timore priſtino foris loquendo & alijs miniſtrabant. Ipſe nanq; ſpiritus corda eorum & ſcientia ueritatis illuſtrauit, & ad docenda quæ noſſent culmine uirtutis erexit: Vnde recte apud Eſaiam ſpiritus idem fortitudinis & ſcientiæ nuncupatur. Eſt enim ſpiritus ſcientiæ, quia per ipſum quæ recte agere, uel etiam cogitare debeamus, agnoſcimus: eſt & fortitudinis, quia etiam per ipſum, ut quę bene nouimus operemur accipimus, ne aduerſitate aliqua à bonis quæ cepimus repellamur. [Et uos, inquit, teſtimonium perhibebitis, quia ab initio mecũ eſtis.] Cum data ſpiritus gratia etiam hoc fiduciam diſcipulorum iuuit, quòd ab initio erant cum domino, ideoq;

Teſtimonium ſpiritus de domino.

Eſaiæ 11

Spiritus ſcientiæ.

Spiritus fortitudinis.

quæ apud illum uiderunt & audierunt, abſq; ulla ambiguitate prædicare ualebāt. Vnde bene Petrus aliū pro Iuda ordinare uolēs Apoſtolū, nō hunc neophytū, ſed
Actu. 1. probatū ex tēpore curabat eligere, dicēs: Oportet ergo ex his uiris, qui nobiſcū cōgregati ſunt in omni tēpore quo intrauit & exiuit inter nos dn̄s Ieſus, teſtē reſurrectionis eius nobiſcū fieri unū ex iſtis. Hinc ipſe gētibus
Actu. 10. Chriſtū euangelizās, confidēter aiebat: Hunc deus ſuſcitauit tertia die, & dedit eū manifeſtū fieri nō om̄i populo, ſed teſtibus pręordinatis à deo, nobis qui mādūcauimus et bibimus cū illo poſtq̄ reſurrexit à mortuis. Sed q̄a creſcētibus electorū meritis ſtatim creſcere ſolet antiqui hoſtis inuidia, qua uel per ſeipſum latēter, uel per hoēs ſuę malignitati ſubditos patēter, inchoata pietatis germina conetur obruere, recte dn̄s promiſſa diſcipulis prædicādi fiducia perſecutionē quoq; eorū qui eidē prædicationi reſiſterēt, pariter exorturā oſtēdit dū ſubdidit: [Hæc locutus ſum uobis, ut nō ſcandalizemini. Abſq; ſynagogis facient uos.] Curauit nanq; pius magiſter futura diſcipulis prauorum bella prædicere, quo

Aduerſa pręcogni ta leuius feruntur. minus hæc eos uenićtia poſſent offendere, quia ſolēt nimirum leuius ferri aduerſa, quę poſſunt ante prænoſci. Nam quæ imparato ac nō pręuidēti animo mala ingerūtur, grauius hūc ſæpe ab integritatis ſuæ ſtatu deijciunt.

Eccleſ. 2. Vnde bene Salomō admonet dicēs: Fili accedēs ad ſeruitutem dei, ſta in iuſticia & timore domini, & præpara animā tuā ad tentationē. Non ſolū uero diſcipulos ſaluator à contribuliū ſocietate pellēdos, ſed ab eis etiā mortis pericula paſſuros fuiſſe pręmonuit. Nam ſequitur: [Sed uenit hora, ut omnis qui interficit uos, arbitretur obſequium ſe pręſtare deo.] Arbitrabātur autem obſequium ſe deo pręſtare Iudęi in eo quòd miniſtros noui teſtamēti odijs inſequebantur & mortibus,

quia

quia ſicut illis teſtimonium perhibet Apoſtolus, æmu Rom. 10.
lationē dei habent, ſed nō ſecundū ſcientiā. Et de ſe ipſe Actu. 22.
loqtur: Et ego quidē exiſtimauerā me aduerſus nomē
Ieſu Nazareni debere multa cōtraria agere, quod & fe
ci Hieroſolymis. Prædictis ergo preſſuris aduerſantiū
repētē quaſi cōſolans diſcipulos adiūxit: [Sed uenit ho
ra, ut omnis qui interficit uos, arbitret obſequiū ſe præ
ſtare deo.] Ac ſi aperte dicat: Bella quidē tribulationū
à contribulibus ueſtris eſtis paſſuri, ſed eo tolerabilius
hæc ſuſcipite, quo non tam odio ueſtri, quàm diuinæ le
gis æmulatione uobis ingerētur. Cuius memor admo
nitionis beatus martyr Stephanus flexis genibus ꝓ his
qui ſe interficiebāt pia uoce ſupplicabat, dicēs: Dñe ne Actu. 7.
ſtatuas illis hoc peccatum. Arbitrabantur ergo legis Fruſtra le
æmulatores obſequiū ſe præſtare deo, dum præconibus gis æmula
gratiæ neces inferrēt, ſed fruſtra legem quæ per famulū tores ob-
data eſt, defendūt, qui gratiā quā ipſe filius offert acci- ſequium
pere renuunt. Incaſſum ſe deo patri placere æſtimant, deo præ-
qui dei filium contēnere, imò etiā perſequi ac blaſphe- ſtant.
mare laborant. Vnde rectè ſubiungitur: [Et hæc faciēt
uobis, qa non nouerūt patrē, neq; me.] Quia eñ filius Ioan. 14.
in patre, & pater eſt in filio, & q uidet filiū, uidet & pa
trē, patet profectò qa quicūq; filij credulitati obſtinata
mēte reſiſtūt, nec patrē noſſe probant. Vnde etiā idem 1. Ioan. 2.
Ioannes ueritatē diuinæ unitatis inſinuās, ait: Omnis q
negat filiū, nec patrē habet: qui cōfitetur filium, & pa-
trē habet. Et iterū: Et omnis qui diligit eū qui genuit, 1. Ioan. 5.
diligit eum qui natus eſt ex eo. Verū quia diſcipuli, qui
patrem bene nouerāt & filiū multa pro eiuſdē ſcientiæ
defeſſione ac propalatione fuerāt paſſuri, prouida dñs
admonitione ſubiūgit: [Sed hæc locutus ſum uobis, ut
cū uenerit hora eorū reminiſcamini, quia ego dixi uo-
bis.] Magnopere penſandū eſt, q̄d ait, Ego dixi uobis,

ego qui

ego qui pro ueſtra uita ac ſalute moriturus ſum, qui uos meo ſanguine redempturus, qui uos in tribulatione ſemper adiuturus, qui æterna uobis præmia poſt tribulationem daturus ſum. Magnum quippe certantibus leuamen, magnam conſolationis gratiam præſtat, quando ille certamina eadem futura prædixiſſe reminiſcitur, qui & milites ſuos ne uinci poſſent adiuuare, & ne incaſſum uincant immortalem poſt prælia ſolet rependere palmam. Qui enim hic horam perſecutionis uenturam præmonuit, ipſe paulo pòſt in eadem perſecutione ſuum fidelibus auxilium pollicetur, dicens: In mundo preſſuram habebitis, ſed cõfidite, ego uici mundum, ipſe alibi legitime certantibus coronam uitæ repromittit, dicens: Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſticiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Hęc de euangelica lectione, fratres chariſſimi, breuiter explanando trãſcurrimus, nũc libet de ipſa, quam colimus, quinquageſimæ ſolennitate ſubtilius aliquid loqui. Sicut enim imminentibus ſolennijs paſchalibus quadrageſimam ieiuniorum obſeruãtia celebrauimus, ſic eiſdem peractis, quinquageſimã non ſine certi cauſa myſterij feſta deuotione agimus. Nã quia ſancta eccleſia in quibuſdã ſuis mẽbris adhuc pro æterna requie laborat in terris, in quibuſdã uero omni finito labore cum Chriſto iam regnat in cœlis, in memoriã utriuſq; uitæ conſtituere patres noſtri gemina hęc congrue religionis ſolennia, quadrageſimam uidelicet afflictionis & ieiuniorum, inſtante iam dominicæ reſurrectionis tempore, gaudijsq; paſchalibus, ut per eam nobis ſępius ad memoriam reuocarẽt: quia per labores & continentiam, per uigilias & orationes, & per cætera, quæ Apoſtolus commemorat, arma iuſticię, ad uitæ immortalis præmia debeamus attingere. Porro quinquageſimam ab

Magna militum Chriſti cõſolatio.

Ioan. 16.

Matth. 5.

Quadrageſimę ratio.

2. Cor. 6.

mam ab ipſo dominicæ reſurrectionis die inchoare,& gaudijs poti⁹ laudibusq́ꝫ diuinis, q̃ ieiunijs uoluerūt eſſe celebrē,quatenus annuis eius feſtis dulcius admoneremur, deſideriū noſtrū ad obtinēda feſta quę nō ſunt annua ſed cōtinua, nō terrena ſed cœleſtia ſemp accēdere,fixūq́ꝫ tenere,quia non in tēpore mortalitatis huius, ſed in æternitate futurę incorruptionis uera nobis quęrēda felicitas,uera eſt inueniēda ſolēnitas,ubi ceſſantibus cunctis languoribus tota in dei uiſione ac laude uita gerit̃.Iuxta hoc quod Propheta corde pariter & carne in deū uiuū exultans,aiebat: Beati qui habitāt in domo tua dn̄e,in ſecula ſeculorū laudabūt te.Vnde merito quinquageſimæ diebus in memoriam huius noſtræ quietiſſimæ ac feliciſſimæ actionis crebrius ac feſtiuius Alleluia canere ſolemus.Alleluia nāq́ꝫ Hebræus ſermo eſt,et interpretatur Latine,laudate dn̄m.Deniq́ꝫ in pſalmis ubi nos canim⁹,laudate dn̄m, pro hoc uerbo apud Hebræos ſemp Alleluia canit̃.Quod euangeliſta Ioannes in Apocalypſi ſua cœleſtiū agmina uirtutū cantantia ſe audiſſe perhibet.Sed & uenerabilis ipſe Thobias ex uiſione angelica intelligēs,qualis ſupnorū ciuiū gloria,quāta ipſius Hieruſalē cœleſtis ſit claritas, hæc myſtica uoce dicebat: Ex lapide precioſo & mūdo oēs plateæ eius ſternent̃,& per uicos eius Alleluia cantabitur. Rectiſſime aūt & pulcherrime generalis ſanctæ eccleſię mos inoleuit,ut hoc diuinę laudationis carmen pro pter reuerentiā primę autoritatis à cunctis per orbē fidelibus Hebręa uoce cātetur.Quod ideo fit,ut per talis cōſonantiā deuotionis omnis admoneat̃ eccleſia, quia & nūc in una fidei cōfeſſione ac dilectione Chriſti cōſiſtere debeat,& ad illā in futuro patriā feſtinare,in qua nulla diuerſitas mentiū,nulla eſt diſſonantia linguarū. Nā quomodo in Hieroſolymis quondā multitudinis

Quinquageſimæ ratio.

Pſalm. 83.

Alleluia.

Apoc. 19.

Thob. 13.

Eccleſiæ mos.

Actu. 4.

credentium erat cor unum & anima una, & erant illis
omnia cõmunia, ita in illa ſummæ pacis uiſione multi
tudinis uidentiũ deũ, erit cor unũ & anima una, uideli
cet diligẽdi ac laudãdi eum, cuius ſe gratia uiderint eſſe
ſaluatos: et ibi ueraciter erũt omnibus om̃ia cõmunia,
1. Cor. 15. quia ſicut Apoſtolus ait, erit deus omnia in omnib9. In
cuius typũ tẽporis ac laudabũdæ noſtræ gẽtis ultimi ſe
ptẽ pſalmi, qui ſpecialiter in dñi laudẽ canunt, Alleluia
titulo prænotãtur. Septima quippe dies ſabbati, id eſt,
requiei, per legẽ uocari & haberi præcepta eſt. Et apte
liber pſalmorũ poſt tanta cœleſtiũ præceptorũ inſtitu-
Pſalmorũ ta, tot arcanorũ ſpiritaliũ myſteria decãtata, tantas ſa-
liber qua- luberrimæ cõfeſſionis ac deprecatiõis humilimę uoces
re allelu- æditas, ſemper Alleluia titulis finitur: quia quicquid in
ia titulis hac uita boni gerimus, quicquid in obſequiũ redẽpto-
finiatur. ris noſtri lingua exultante proferimus, quicquid pro
æternæ patriæ deſiderio cogitamus, cũcta hæc nimirũ
ea nobis mercede recõpenſantur, ut in requie ſempiter
na & audire uocẽ laudis eius, & ipſi cum ſanctis eũ be-
nedicere, gloriã regni eius dicere, et potentiam uirtutis
eius loqui mereamur. Idcirco aũt plures magiſtri eccle
Decanta- ſię decãtationẽ Alleluia tẽpore quadrageſimę intermit
tio alle- tẽdã eſſe ſanxerũt, quãuis in eccleſia nunq̃ à diuina lau
luia qua- de ceſſatur, ſed alijs uerbis, quę idipſum perfecte ſignifi
re qua- cant, eius quotidie dona canũtur, ut noua eius repetitio
drageſi- maiorẽ gratioremq́ paſchalibus ſolennijs honorificen
mæ tem- tiã reddat & ſplẽdorem. Sed & hoc in eo myſteriũ ma
pore in- xime deſignare uoluerunt, ꝙ in huius exilij peregrina
termitta- tione, ſicut ex parte nouimus, & ex parte prophetam9,
tur. ita etiã ex parte dñm laudamus, dicentes cũ Propheta:
1. Cor. 13. Quomodo cantabimus canticũ dñi, in terra aliena? Cũ
Pſal. 136. uero noſtrã patriã, terrã ſcilicet uiuentiũ, domumq́ re
gni cœleſtis nobis olim à dño repromiſſam intrare me
tueri-

rierimus,tunc ut illum et perfecte intueri,ſic etiã perfecte ualebimus laudare,iuxta illud Pſalmiſtę: Et in tẽplo eius oẽs dicẽt gloriã. Vnde & alibi dicit: Cœli enarrant gloriã dei. Cœlos quippe cœleſtis patriæ ciues appellat. Et quidẽ terrigenæ gloriã dei narrare poſſunt, non aũt hãc enarrare niſi cœli ciues ſufficiunt, qui quo hãc uicinius uident,eo certius ualent eloqui. Vtranq; ſane hanc ſolennitatem,ſcilicet & quadrageſimæ et quinquageſimę, nõ quorũlibet hominũ,ſed ipſius dñi ac ſaluatoris noſtri patriã nobis ſanxit autoritas: quadrageſimã uidelicet in eo, ꝙ quadraginta diebus & quadraginta noctibus ieiunauit in deſerto, uictaq; tentatoris uerſutia,miniſterijs fruebatur angelicis: ubi ſuo nos informauit exẽplo,quia per macerationem carnis aduerſarij ſpiritalis machinas euitare,& ad angeloꝝ debeamus peruenire conſortiũ. Porro quinquageſimę nobis gaudia in eo ſeruanda monſtrauit, ꝙ poſt reſurrectionem ſeipſum diſcipulis uiuum in multis argumentis per dies quadraginta præbuit,apparens eis,et loquens de regno dei & conueſcens,ut in eoꝝ actibus legimus, quia illos ſua frequentia uiſitationis lætabundũ hoc tẽpus habere fecit ac feſtiuũ. Sed & in cœlũ aſcendens nequaq̃ eis priſcæ ſuę præſentiæ dulcedinẽ abſtulit,ſed eãdem potius promiſſo ſpiritus ſancti chariſmate cumulauit. Deniq; cũ promitteret eos ſpiritu ſancto baptizandos poſt dies nõ multos,eiſq; benedicens aſcẽderet ac ferretur in cœlũ, quadrageſimo utique die ſuæ reſurrectionis,mox illi adorantes regreſſi ſunt in Hieruſalẽ cum gaudio magno, & erant ſemper in templo laudãtes et benedicentes deũ. Hoc quoq; nobis gaudio,ac laude,& benedictione cœleſti,qua ſpiritus ſancti pręſtolabãtur aduentũ uſq; ad diem quinquageſimũ,quẽ Græci Pentecoſten appellant, ſolennitatis huius læticiam

Pſalm. 28.
Pſalm. 18.
Cœli.
Quadrageſimæ autoritas
Matth. 4.
Lucæ 4.
Marci 1.
Quinquageſimæ autoritas.
Actu. 1.
Ibidem.
Lucę 24.
Pentecoſte.

docuerunt eſſe protelandam. Inter hæc uero ſolertius intuẽdum fratres chariſſimi, quòd dñs hac quadragin ta dierũ conuerſatione cũ diſcipulis, nõ ſolũ futuri ſecu li gaudia, quæ cũ illo ſumus habituri præſignauit, uerũ etiã ineffabilẽ circa nos ſuæ pietatis oſtẽdit affectũ, qui depoſita iam infirmitate corporis, imò finita, & per re ſurrectionis uirtutem in cœleſtẽ gloriã cõmutata, di gnat tamen adhuc diſcipulorũ intereſſe cõuiuio, ut eos ſocios habere poſſit in cœlo, ut præcepta quibus ad re gnum dei perueniãt, uiuacius ipſa familiaritate cõmen det. Quid enim fratres mei, quid ſibi uult horũ coniun ctio uerborũ, qua dicitur, Apparẽs eis & loquens de re gno dei, & conueſcens, niſi quia patenter oſtenditur, ꝙ ob hoc maxime conuictui ſociebatur eorũ cũ de regno dei loqueretur, ut terrenas inter eos epulas ſumẽs, qui bus cœleſte corpus mõſtrabat, arctius eos uinculis ſuæ charitatis obligaret, atq; illius tẽporis memoria robo raret, de quo eis ante paſſionẽ ſuã promittendo prædi xerat: Et ego diſpono uobis, ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnũ, ut edatis et bibatis ſuper mẽſam meã in re gno meo. Merito ergo ſacroſanctis diebus his nos q̊q; maioribus epulis atq; hymnis cœleſtibus uacamus, ob reuerentiã nimirũ dñicę reſurrectiõis, ob memoriã do minici cõuictus cũ diſcipulis, ſimul ob ſpẽ futuræ noſtrę quietis ac uitę immortalis. Sed & genu in oratione mi nime iuxta morẽ flectimus, quia pro certo genuũ infle xio pœnitẽtiæ & luctus indiciũ eſt. Quod etiã in oĩbus dominicis diebus obſeruandũ ꝓpter eiuſdẽ reſurrectio nis, uel dominicæ uel noſtra ſacramẽta patres inſtitue rũt. De ſacramento aũt quinquagenarij uel quadrage narij numeri multipliciter à patribus diſputatum eſt. Sed quia nos in longũ duximus ſermonẽ, breuiter mo do fraternitati ueſtræ dicere ſat eſt, quòd recte ieiunio

rum ce-

Quadraginta dierũ conuerſatio qd ſignificet.

Lucę 22.

Genuum flexio qd ſignificet.

Quadragenarij

rum ceremonię quadragenario dierum numero obſer numeri ſa
uantur: ut ſcilicet per hoc inſinuetur, ꝙ toto huius uitæ cramen-
tẽpore pro æternę uitę ꝑceptione laborare debeamus. tum.
Quater eñ deni quadraginta ſunt, & uita præſens con
grue quaternario numero figuratur, uel quia quatuor
annuis temporibus tota uariatur, uel quia mũdus ipſe Quatuor
in quo uiuimus, quatuor elementis ſubſiſtit, uidelicet elementis
igne, aëre, aqua & terra. Futuræ autem uitæ beatitudo mundus
denario numero non incõuenienter exprimitur. Hinc ſubſiſtit.
eſt enim quòd dominus operarios uineæ denario re- Mat. 20.
muneratos eſſe perhibet. Operarij quippe uineæ, culto Operarij
res ſunt ſanctæ eccleſiæ. Denarius autem uitæ cœleſtis uineæ.
perfectionem deſignat, in qua gloriam dei, ſummi ui- Denari⁹.
delicet regis, ſpeculãtes, in eandem imaginẽ trãsforma
mur, nõ ſolum in eo quòd regis imaginem habet & in 2. Cor. 3.
ſcriptionem, uerũ etiam in eo quòd decem obolis, qui
perfectus eſt numerus conſtat, unde & nomen acce-
pit. Recte ergo quadragenario, hoc eſt, quater dena-
rio dierũ numero, ieiunium annue celebramus, ut per
hoc ſpecialius admoneamur, quia quàm diu uiuimus in
mundo, pro cœleſtium præmiorum adoptione ſem-
per laborare debeamus. Recte etiam quinquagenario Quinqua
dierum numero ſtatum futuræ noſtræ beatitudinis in genarij
imagine ueneramur, ieiunia uidelicet relaxando, Alle- numeri ſa
luia canendo, ſtãtes orãdo, quę ſunt aptiſſima perpetuę cramen-
quietis, reſurrectionis, & laudis pręſagia. Septies enim tum.
ſeptẽ, quadraginta nouẽ faciũt. Et quidẽ per ſeptẽ ſępe
requiem deſignari luce clarius eſt. Septem uero ſepties Septem.
ducta, eiuſdem requiei perfectionem inſinuãt, quæ nul
lo unꝗ fine clauditur, nulla labe maculatur, ſed ubi dies
iudicij uniuerſalis ac reſurrectionis aduenerit, ampliori
corporum receptorũ gratia perficitur. Quod enim ad
ſeptẽ ſeptimanas monas additur, id eſt, ipſa dies dñica

Pentecoſtes, qua ſpiritum ſanctū accepit eccleſia primitiua, & ita quinquagenarius numerus pfecte cōpletur, ipſum iudicij & reſurrectionis oīm tēpus oſtendit, quā do ſanctarꝝ reqes animarꝝ, quæ nunc in illa uita gerit, etiā corporū immortaliū receptione geminabit, & ille

Rom. 8.

Apoſtoli ſermo adimplebitur: Quod ſi ſpirit⁹ eius q ſuſcitauit Ieſum à mortuis, habitat in uobis, qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum à mortuis, uiuificabit & mortalia corpora ueſtra, per inhabitātem ſpiritū eius in uobis.

Quare ſeptimana integra peracta quinquageſima ſtātes ſupplicemus. & alleluia perſonemus.

Verꝝ hoc quoq; qꝫ nō ſtatim peracta die qnquageſima genu ad adorandū curuamus, ſed & illa adhuc ſeptimana ſtātes dn̄o ſupplicamus, et quāuis intermiſſa repetentes ieiunia, tamen Alleluia quotidie pſonamus, nemo abſq; diſcretione apta & cōgrua ratione myſterij putet actitari. Quia em̄ ſpūs ſancti ſeptiformis eſt gratia, iure ſolennitas aduentus eius per ſeptem dies laude hymnorꝝ debita, ſimul et miſſarū celebratione colitur. Quia tempore Pentecoſtes eccleſia toto orbe nouos ſemper deo populos per aquā regenerationis aggregare cōſueuit, merito ſaluti eorꝝ cōgaudentes, quouſq; albis induunt ſtolis, & nitorē purificatę mētis ſplendore habitus prę monſtrāt, hymnū deo deuotæ laudis offerimus, iuxta pceptū ipſi⁹ pijſſimi paſtoris ac redēptoris noſtri, quo

Lucæ 15.

ait: Cōgratulamini mihi, qa inueni ouē meā quæ perierat. Merito etiā tunc ſtātes oramus, ob ſignificantiā uidelicet liberatiōis eorundē, qa per donū ſpiritus ſancti de morte animæ ad uitā reſuſcitari ac reſurgere meruerūt: cuius donāte gratia, etiā carnis immortalitate nos

Roma. 8.

in nouiſſimo die ueſtiēdos, atq; ad gaudia beatę reſurrectionis pducendos eſſe ſperamus, iuxta hoc quod paulo antè Apoſtolo teſte docuimus.

Quare ieiuniorꝝ caſtigatio iteretur.

Quòd uero inter hęc ieiuniorꝝ caſtigatio repetitur, de ipſorꝝ Apoſtolorū exemplo ſumptū credere debemus, q accepto ſpiritu quo perfe-

perfectius noua cœleſtiu̅m bonoꝝ ſuauitate fruebantur, eo altius mente̅ à memoria deliciaꝝ abſtulere terreſtriu̅. Ia̅ em̅ aduenerat te̅pus illud, de quo d̅ns p̄dixit, q̄a diſcipuli ipſo ſecu̅ co̅uerſante ieiunare non poſſent, ablato au̅t eo ieiunarent. Na̅ cum interrogare̅t eu̅ diſcipuli Ioa̅nis, dicentes, Quare nos & phariſæi ieiunamus frequenter, diſcipuli au̅t tui non ieiuna̅t? ait illis: Nunquid poſſunt filij ſponſi lugere, qua̅diu cum illis eſt ſpo̅ſus? Venient au̅t dies, cum auferet ab eis ſponſus, & tu̅c ieiunabu̅t. Quia ergo & ante paſſione̅ & poſt reſurrectionem dominicam propter ipſius domini præſentia̅ lugere ac ieiunare nequiuerant, conſtat profecto quia poſt ablationem eius ſpo̅taneis ſeſe ſubdidere ieiunijs. Nanq; ubi ſancti ſpiritus ſunt acceptione recreati, ſicut à cæteris mundialibus illecebris, ſic & ab epularum appetitu mentem prorſus auerterant: animæ potius qua̅ corporis alimonia gaudentes, & præ memoria patriæ cœleſtis orationibus ac lachrymis inſiſtentes ſalubribus. Deniq; Luca referente, cognouimus de illis tribus milibus uirorum, qui ipſo die Pentecoſtes Petro prędicante crediderunt, qua̅ parco uictu co̅tenti fuerint, qua̅ ſobria̅, cœleſtem'q; in terris egerint uita̅. Et erant, inq̄t, perſeuera̅tes in doctrina Apoſtoloꝝ, & co̅municatione fractionis panis, et orationibus. Et paulo poſt: Quotidie quoq; perdurantes unanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibu̅ cum exultatione & ſimplicitate cordis, collauda̅tes deum & cętera huiuſmodi. Ad quorum nos exemplum, uitam, moreſq; ſolerter aptare neceſſe eſt, quia perfectu̅ uitæ magiſterium eſt, eccleſiæ primitiuæ ſemper actus imitari: illa̅q; ædificij ſpiritalis norma̅ ad fine̅ uſq; ſeruare, qua̅ ab ipſis Apoſtolis in fundame̅to fidei liquet eſſe propoſita̅. Nec dubitandu̅, q̄a quoru̅ nunc ueſtigia ſequimur, ad eo-

Matth. 9.

Actu. 2.

Ibid.

Perfectu̅ uitę magiſteriu̅ eſt eccleſiæ primitiuę ſemp act⁹ imitari.

ad eorum in futuro ſumus præmia peruenturi. Et qui-
dem, fratres mei, pulcherrimā etiā in præſenti futuræ
beatitudinis figuram gerimus, de qua modo aliquanta
perſtrinximus: ſed ita nobis uiuendum eſt, ut quæ exte-
rius in imagine colimus, ante interni arbitri oculos ue-
raci corde ſeruemus. Perſeueremus ergo & nos in do-
ctrina ſanctorū, ut uidelicet diſcēdo, & operibus exer-
cēdo quæ docēt, orationibus incūbamus aſſiduis, dñici
panis communione digni ſatagamus exiſtere, unanimi-
ter in eccleſia horis perſiſtamus canonicis, panē indigē-
ti proximo, uel quicquid ualemus piæ cōſolationis por-
rigamus, & ita cibū corpori indulgeamus, ut memoria
uiui panis potius mentis intima lætificet, ſimplicitatē
cordis in omnibus teneamus, q̄d eſt ſola intentiōe ſup-
nę retributionis bona operari: et q̄d p̄ſentia feſta maxi-
me decet, hymnū diuinæ laudis conſona uoce ſimul &
mēte perſonemus. Sic enim ſolūmodo deo noſtro iucū-
da ſit laudatio, ſi q̄d ore canimus, nō impugnamus ope-
re: ſi cū labijs Alleluia proferim⁹, à turpi & maligna co-
gitatiōe præcordia caſta geſtamus. Ea tamē ratiōe ſua-
uis erit ei laudatio noſtra, ſi non in rebus caducis & in-
fimis, ſed delectemur in dño. Quod ipſe p̄ſtare digneť,
qui tanta nobis tāq; præclara beneficiorū pignora per
paſchalia ſacramenta prærogauit Ieſus Chriſtus domi-
nus noſter, qui uiuit & regnat cum patre in unitate ſpi-
ritus ſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Ad fratres adhortatio.

Iucunda deo laudatio.

¶In feſtiuitate ſancta Pentecoſtes. Ioan. 14.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Si diligi-
tis me, mandata mea ſeruate. Et ego rogabo patrē,
& aliū paracletū dabit uobis, ut maneat uobiſcū inę-
ternum, ſpiritum ueritatis, quem mundus non poteſt
accipere: quia non uidet eum, nec ſcit eum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Quia

QVia ſancti ſpiritus hodie, fratres chariſſimi, ce lebramus aduentum, debemus ipſi congruere ſolennitati quam colimus. Hoc etenim ordine tantum feſtiuitatis huius digne gaudia celebramus, ſi nos quoq; domino opitulante aptos reddiderimus, ad quos ſpiritus ſanctus aduenire, & in quibus habitare dignetur. Ea autem ſolummodo ratione aduentu & illuſtratione ſancti ſpiritus apti exiſtimus, ſi & corda noſtra diuino amore repleta, & corpora ſint dominicis mancipata præceptis. Vnde in exordio lectionis huius euãgelicæ diſcipulis ueritas ait: [Si diligitis me, mandata mea ſeruate. Et ego rogabo patrem, & aliũ paracletum dabit uobis.] Paracletus quippe conſolator interpretatur. Et ſpiritus ſanctus recte paracletus uocatur, quia corda fideliũ ne inter huius ſeculi aduerſa deficiant, cœleſtis uitæ deſiderijs ſubleuat ac reficit. Vnde in actibus Apoſtolorum creſcente ſancta eccleſia dicitur: Et ædificabat̃ ambulans in timore domini, & conſolatione ſancti ſpiritus replebatur. Quod ergo ait, Si diligitis me, mandata mea ſeruate. Et ego rogabo patrem, & alium paracletũ dabit uobis, in ipſis quidem diſcipulis, qui eum uere dilexiſſe, uere mandatis eius obediſſe non dubitantur, hodierna die completum eſt, quando illis in cœnaculo orantibus, repente ſpiritus ſanctus in igneis linguis apparuit, eoſq; & in ore per diuerſitatem linguarum docuit, & in corde per amoris ſui conſolationem roborauit. Habebant autem & prius paracletum, ipſum uidelicet dominum ſecum in carne commorantem, cuius & miraculorum dulcedine, & ope prædicationis, ne infidelium perſecutione ſcandalizari poſſent, erigi & confortari ſolebant. Verum quia ille poſt reſurrectionem aſcendens in cœlum eos corporaliter deſeruit, quibus tamẽ diuinæ pręſentia

Paraclet.

Actu. 9.

Actu 2.

ſentia maieſtatis nunquam abfuit,recte de hoc paracle
Inæter- to,id eſt,ſpiritu ſancto ſubiunxit:[Vt maneat uobiſcũ
nũ Chrs inæternum.] Inæternum nanque manet cum ſanctis
cũ electis quos & in hac uita ſemper inuiſibiliter intus illuſtrat,
manet. & in futuro ad contemplandum perpetuo ſpetiem ſuę
Ad fres maieſtatis introducit. Sed & nos, fratres chariſſimi, ſi
parænefis Chriſtũ perfecte diligimus,ita ut eiuſdẽ dilectionis ue
ritatẽ mandatorũ eius obſeruatione ꝓbemus,rogabit
etiã ꝓ nobis patrẽ,& aliũ paracletũ dabit nobis pater.
Rogabit patrẽ per humanitatẽ,qui dabit cũ patre per
diuinitatẽ. Neq; em̃ putandũ eſt,ꝙ ante paſſionẽ ſuã tã
tummodo pro eccleſia rogauerit,& nõ etiã nunc poſt
Rom.8. aſcenſionẽ roget,cũ dicat de illo Apoſtolus: Qui eſt ad
dexterã dei,ꝗ etiam interpellat pro nobis. Habem⁹ au
tẽ & nos paracletũ dñm noſtrũ Ieſum Chriſtũ,quẽ & ſi
corporaliter uidere nequimus,ea tamẽ quæ in corpo-
re geſſit & docuit,in euangelijs ſcripta tenemus. Et ſi
his audiẽdis,legẽdis,inuicẽ cõferendis,corde & opere
cõſeruandis curã impẽdimus, cõſtat nimirũ ꝙ ærũnas
ſeculi facilime,quaſi dño nobiſcũ perpetuo cõmorante
ac nos cõſolante,uincamus. Si ergo hunc paracletũ dilĩ
gimus,eiuſq; mãdata ſeruamus,rogabit patrẽ, & aliũ
paracletũ dabit nobis,id eſt,ſpũs ſui gratiã noſtris cor
dibus clemẽter infundet,quæ nos inter aduerſa pręſen
Psal.93. tis exilij,patrię cœleſtis expectatione lætificet,ita ut cũ
Propheta poſſimus dicere: Secundũ multitudinẽ dolo-
rum meorũ in corde meo paracleſes,id eſt, cõſolatiões
tuæ dñe lætificauerũt animã meam. Aliũ ergo, inquit,
Mundus. paracletũ dabit uobis,ut maneat uobiſcũ inęternum. Et
addidit: [Spiritum ueritatis, quẽ mundus non poteſt
accipere.] Mundum autem appellat homines mundi
huius amori deditos, ſicut econtra ſancti qui cœleſti
Pſalm.18 deſiderio flagrant,cœli recte uocantur,dicẽte Pſalmi-
ſta: Et

ſta: Et annunciabunt cœli iuſticiam eius populo qui naſcetur, quod eſt aperte dicere: annunciabunt excelſi mente, uoce, actione, doctores iuſticiam eius populo qui ad fidē ueniendo nuper in illo naſci deſiderat. Quiſquis igitur conſolationem foris in mundi rebus inquirit, hic diuinæ conſolationis munere intus reformari non ualet. Quiſquis infimis delectationibus inhiat, nō poteſt accipere ſpiritum ueritatis. Fugit enim ſpiritus ueritatis cor quod uanitati ſubditū cernit, ſolosq; hos quos mandata ueritatis per dilectionem operari conſpicit, aduentus ſui luce reficit. Vnde bene cum diceret, quem mundus non poteſt accipere, mox addidit dicens: [Quia non uidet eum, nec ſcit eum. Vos autē cognoſcetis eum, quia apud uos manebit, & in uobis erit.] Dominū nanq; ſaluatorē, & infideles ante paſſionem in carne uiderūt, ſed qa dei filius eſſet, quia paracletus à deo miſſus in mundū, non niſi fideles ſcire potuerunt. Spiritū autē ſanctū neq; oculis uidere infideles, neq; animo ualebāt cognoſcere, qa non indutus humanitate diſcipulis apparuit, ſed ita ad eos uenire, ita apud eos maluit manere, ut in ipſis eorū cordibus gratiſſimam ſibi ſedem conſecraret. Hoc eſt enim quod ait, Vos autē cognoſcetis eū, quia apud uos manebit, et in uobis erit. Qui autem inuiſibiliter in hac uita manet cum electis, inuiſibiliter utiq; eis gratiā ſuæ cognitionis exhibet. [Nō relinquā uos orphanos, ueniā ad uos.] Videbať infidelibus qa moriēs in cruce dñs diſcipulos relinqueret orphanos, ſed nō reliquit orphanos, qbus & præbuit uiuū poſt paſſionem ſuam in multis argumentis per dies quadraginta, & poſt dies decem aſſumptionis ſuæ, hoc eſt, hodierna die, ſpūs ſancti illos de cœlo chariſmate donauit. Vbi ipſum Chriſtū ad eos ueniſſe nullus ambigit, qui inſeparabilē ſanctæ trinitatis

Spūs uiuificat, caro nihil prodeſt.

Actu. 1.

nitatis naturam, uirtutem, & operationem eſſe cognouit. Quod ipſum latius exequens, quantum cauſa illorum de gente non ſancta ſit diſcreta denunciat. [Adhuc modicum, & mundus me iam non uidet. Vos autē uidetis me, quia ego uiuo, & uos uiuetis.] Nam qa hæc ad paſſionem iturus loquebatur, modicum erat uſq; ad tempus expletæ paſſionis, ex quo illum reprobi nunquā uidere ualebant. Soli etenim iuſti qui morte illius erant contriſtati, gaudium reſurrectionis eius uidere meruerunt. At qui uiſa morte eius exultabant, nequaquam ipſi uiſa eius reſurrectione lætari, ſed audita conturbari ac dolere prout decebat habebāt. [Vos autē uidetis me, inquit, quia ego uiuo, & uos uiuetis.] Ego uiuo præſentis temporis uerbo poſuit, & uos uiuetis futuri, quia nimirum in proximo eſſe cernebat: ideoq; quaſi pręſentem nominabat horam, in qua ipſe morte deſtructa in æternam reſurgeret uitam: illorum uero uitam in futurum nouerat eſſe differendam, quos & uſq; ad præfinitum mortis ſuæ tempus ſingulos pro ingreſſu uitæ perennis agonizari, & uſq; ad finem ſeculi reſurrectionem ſui corporis expectare oportebat. Ait ergo: Adhuc modicum, & mundus me iā non uidet: uos autem uidetis me, quia ego uiuo, & uos uiuetis. Ac ſi aperte dicat: Adhuc modicum, & mūdi amatores me mortalem ultra uidere deſiſtunt, reſurgētem uero à mortuis cernere nequeunt: quia illam neſciunt uitam, cuius ſoli amatores gloriam meæ reſurrectionis merentur intueri. Vos autē ideo me poſt hęc uidere ualetis, quia & ego uiuo reſuſcitatus à mortuis, & uos digni eſtis meæ reſurrectionis exemplo confortari, qui & ipſi ad perpetuam uitam, & beatę reſurrectionis eſtis gaudia uenturi. [In illo die uos cognoſcetis, quia ego in patre meo, & uos in me, & ego in uobis.]

Soli iuſti reſurrectionis gaudium uidere meruerunt.

bis.] Nouerant etiam tunc Apoſtoli Chriſtum eſſe in patre per unitatem indiuiduæ diuinitatis, nouerant ſe eſſe in Chriſto per ſuſceptionem fidei & ſacramentorũ eius, nouerant in ſe eſſe Chriſtum per dilectionem & obſeruãtiam mandatorum eius. Dixit enim eis ipſe: Si quis diligit me ſermonem meũ ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum ueniemus, & manſionem apud eum faciemus. Hæc utiq; & tunc imbuti à Chriſto nouerant Apoſtoli, & nunc apoſtolicis imbuta literis, nouit omnis eccleſia Chriſti. Sed in illo nimirum die quo ueraciter uiuere incipiunt, longe melius ea iuſti cognoſcunt, hoc eſt, in die reſurrectionis, quando eo perfectius cuncta quæ ſcienda ſunt ſciunt, quo ipſum ſcientiæ fontem uicinius ſine fine conſpiciunt. Quod etiã de quibuſdam perfectioribus ſanctis, & ante tempus reſurrectionis fieri dubium non eſt, illis uidelicet, qui fiducia bonorum operum dicere cum Apoſtolo ualẽt: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto: mihi enim uiuere Chriſtus eſt, & mori lucrum. Hæc quidem omnia dominus quaſi Apoſtolis ſpecialiter dicere uidetur, ſed ne putaremus eum illis ſolummodo & non etiam nobis, ſi illorum exempla ſequeremur, beatitudinem diuinæ cognitionis polliceri, generalem poſt hæc ſententiam ſubintulit, & omnibus ſe diligentibus eadem ſuæ uiſionis & cognitionis præmia promittit, dicens: [Qui habet mandata mea, & ſeruat ea, ille eſt qui diligit me. Qui autem diligit me, diligetur à patre meo: & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum.] Vbi omni tentione conſiderandum, quia Chriſtum uere diligere eſt non ipſam dilectionem labijs profiteri, ſed mandata Chriſti quæ diſcendo habemus, operando ſeruare. Vnde & Ioannes admonens ait: Filioli mei, non diligamus uerbo neq; lingua, ſed opere & ueritate. Omni

Ibidem.

Philip. 1.

Dei dilectio non in labijs ſed in opatione cõſiſtit

1. Ioan. 3

gaudio

gaudio amplectendum eſt, quia merces ueræ noſtræ dilectionis illa erit, qua eſſe maior nulla poterit, nos ſci licet à patre, & filio diligi, nobis contẽplandã perpetuo filij dei gloriam reuelari. Non autem dubitãdum, quia quibus gloria filij reuelabitur, eiſdem quoq; patris, & ſpiritus ſancti liceat adeſſe conſpectui: quia quorũ una
Ioan.14 eſt diuinitas, una utiq; et inſeparabilis uiſio eſt. Hinc etenim dicit: Qui me uidet, uidet & patrem. Et notandum, quia cum præſentis temporis uerbo diceret, qui autem diligit me, adiecit de futuro, diligetur à patre meo: & ego diligam eum, & manifeſtabo ei meipſum.
Gala.5. Diligit nanq; etiam nunc dilectores ſuos cum patre filius, ſed nunc diligit ad hoc ut recte uiuant ex fide, quę per dilectionem operatur: tunc ad hoc diliget, ut perueniant ad uiſionem ueritatis quam per fidem guſtauerant, & pro qua ad mortem uſq; certauerant. Non autem fruſtra cum additamento ait, & manifeſtabo ei meipſum. Se enim cunctis hominibus, ſeipſum uero ſolis manifeſtabit electis. Nã & reprobi ĩ iudicio Chri-
Ioan.19 ſtum uidebunt, ſed ſicut ſcriptum eſt, uidebunt in quem
Eſaiæ 33. transfixerunt, ſoli autem regem in decore ſuo uide-
Matt.5. bunt oculi iuſtorum. Beati enim mundo corde, quoniam ipſi deum uidebunt. Hæc de lectione euangelica fraternitati ueſtræ chariſſimi, prout dominus dedit exponendo diximus. Videtur autem opportunum de ſolennitate adhuc hodierna breuiter aliqua diſſerere. In primis autem ſciendum eſt, quòd hæc ſolennitas non euangelicis tantum conſecrata chariſmatibus, uerum etiam iam olim legalibus præſignata eſt myſterijs, ac domino iubente per omnes annos ſacris obſeruata ceremonijs. Hodierna etenim die ut nouimus, poſitis in
Actu.2. cœnaculo diſcipulis, factus eſt repẽte de cœlo ſonus, & ſpiritus ſanctus in uiſione ignis apparens, ſcientiã illis

omnium

omnium linguarum tradidit. Facta autem hac uoce, conuenere uiri religioſi, qui de diuerſis nationibus Hieroſolymam paſchalis feſtiuitatis gratia confluxerant, ſtupebantq; mirantes, qm̃ audiebat unuſquiſq; lingua ſua illos loquentes magnalia dei. Exponẽtibus autem diſcipulis quia ſpiritus ſancti eſſet gratia, quam cernebant, olim quidem uoce prophetarum promiſſa, tunc autem Chriſti munere miſſa, crediderunt ex eis tria milia uirorum, & baptizati acceperunt etiam ipſi donũ ſpiritus ſancti. Hæc eſt diei huius annua celebritas, hęc gratiæ cœleſtis ſemper grata feſtiuitas. Ob huius memoriam fidelium cordibus arctius imprimendam pulcherrimus ſanctæ eccleſiæ mos inoleuit, ut annis ſingulis in ea baptiſmatis myſteria celebrentur, ablutiſq; fonte ſalutari credentibus, ſuperueniẽti ſpiritu ſancto templum uenerabile paretur. Ac per hoc non ſolum ueteris facti recordatio, uerum etiam in nouos adoptionis filios nouus in ea ſpũs ſancti celebratur aduentus. [Eccleſiæ mos.] [Baptiſmi myſteriũ]

Attẽdat ergo charitas ueſtra fratres mei, qualiter huic noſtrę feſtiuitati legalis feſti typus & figura concinat. Liberati de Aegyptiaca ſeruitute filij Iſrael, per immolationem agni paſchalis exierunt in deſertum, ut uenirent ad terram repromiſſionis, perueneruntq; ad montem Sinai: & deſcendens dñs in igne ſuper montẽ, comitante ſonitu buccinæ, tonitruis ac fulgoribus quinquageſimo die peracti paſchæ, legis decalogum eis aperta uoce diſpoſuit, atq; in memoriam datæ legis ſtatuit, eodẽ die per annos ſingulos ſacrificium ſibi nouum de frugibus eiuſdem anni, panes uidelicet primitiarum duos ad altare deferri. Quæ autem ſit agni paſchalis immolatio, quæ Aegyptiæ ſeruitutis abſolutio, cunctis legentibus liquet, quia uidelicet paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus: & ipſe uerus eſt agnus, [Exod. 12.] [Exodi 19.] [Leuiti. 23.] [1. Cor. 5.]

gnus,q abſtulit peccata mundi, q ſui ſanguinis precio nos à peccatorũ ſeruitute redemit,ſuæ reſurrectionis exemplo nobis ſpem uitæ & perpetuæ libertatis oſtẽdit.Quinquageſimò uero die poſt occiſionem agni data eſt lex,deſcendente domino ſuper montem in igne, & quinquageſima æque die poſt reſurrectionem noſtri redemptoris,quę eſt hodie,data eſt gratia ſpiritus ſancti diſcipulis in cœnaculo conſtitutis,quæ apparente foris igne uiſibili, inuiſibiliter eorum pectora luce ſcientiæ irradiauit,ac inextinguibili charitatis ardore ſuccendit.Et hic autem altitudo cœnaculi,& ibi cacumen montis,ſublimitatem præceptorum & donorum indicat cœleſtium:& quia nemo infimis adhuc deſiderijs inhærens,uel diuinis obtemperare mandatis,uel ſupernis poſſit dignus exiſtere donis, ſed hic in maioris ſignum perfectionis omnes qui accipiebant ſpiritum, in cœnaculo erant poſiti:illic ad deſignanda infirmorum corda auditorum,populus quidẽ omnis infra mõtem ſtabat,at pauci ſeniorum montis partem conſcenderant.Solus autem Moyſes in ipſum eius uerticẽ, ubi in igne & caligine diuina maieſtas præfulgebat aſcendit:quia nimirum altiora & intima legis arcana perfectiores ſolum capere & ſeruare nouerunt,populus uero carnalis literæ ſuperficie contentus,quaſi exterius et infra poſitus uerbi cœleſtis aſtabãt auditui:at nunc data latius gratia ſancti ſpiritus,ad intelligenda ſublimius ſimul & implenda perfectius ſancti euãgelij dicta, fidelium corda ſubleuantur.Ibi inter flammas ignium & micantia fulgura,fragor quoq; tonitruorũ, & clangor ſonabat buccinę:hic cum ignearum uiſione linguarum ſonitus pariter de cœlo tanquam ſpiritus uehementis aduenit.Sed cum in utraq; datione,& legis uidelicet & gratiæ,foris audiretur ſonitus,hic tamẽ ampliori

Quinquagenarij numeri ratio.

pliori miraculo cum auditu ſonitus adfuit uirtus doni cœleſtis,quæ intus ſine ſonitu diſcipulorum corda doceret. Ibi auditis legalibus edictis,reſpondet om̃is populus una uoce ,dicens: Omnia uerba quæ locutus eſt dominus,& audiemus & faciemus. Hic accepta illuſtratione ſpiritus naſcentis eccleſiæ,cœtus omnium nationum linguis dei magnalia loquebatur, certe utique diſcretionis gratia:quia legis obſeruatio uni tantum gẽti Iudææ data ſit, uerbum uero euangelij cunctis per orbem gentibus prædicandum,cunctorum linguis populorum chriſtianæ fidei eſſent præconia dicenda, impleta prophetia quæ dicit: A ſolis ortu uſque ad occaſum laudabile nomẽ domini,excelſus ſuper omnes gẽtes dominus. Sed & hoc ꝙ in uenerationem acceptę legis omnibus annis ſacrificium nouum domino die pẽtecoſtes offerri iuſſum eſt,in noſtra quoque feſtiuitate ſpiritaliter agi ex acceptæ gratiæ tempore nunquam deſijt. Nouum quippe in ea ſacrificium offert eccleſia, cum ſabbato incipientis ſanctæ pentecoſtes,nouũ adoptionis populum per baptiſma domino conſecrat ritu uere decentiſſimo, ſicut & ſupra monuimus,ut non ſolum populis Chriſtianis ueteris facti memoria innouetur,ſed & in nouam renatorum ſobolem,noua paracleti à patre miſſio celebretur. Nouum in ea ſacrificiũ domino ipſi quoqꝫ apoſtoli,mox accepto dono ſpiritus obtulerunt,cũ euangelizantes his qui conuenerant, plurimos conuerterunt ad fidem, & hos fonte baptiſmatis renatos,ac ſpiritus gratia ſanctificatos uiuas utique noui teſtamenti primitias ad communionem dominici altaris obtulerunt. Bene autem duo panes primitiarum de nouis frugibus iubebãtur offerri, quia nimirum eccleſia de utroqꝫ populo,Iudæorum ſcilicet & gentium colligit,quos in nouam ſuo redẽptori familiã

Exo. 19. et 24.

Pſal. 112

Leuiti. 23.

Nouum ſacrificiũ.

Duo panes.

conſecret. Inter hæc uero ſolerter intuēdum eſt, quòd
Quinquagenarius numerus non ſine magno myſterio quinquagenarius numerus in datione uel legis, uel gratiæ obſeruatus eſt. Nam quinquageſima die paſchæ & illa in monte populo data, & hæc diſcipulis in cœnaculo miſſa eſt. Sed hoc nimirum numero perpetuitas futuræ quietis oſtenditur, in quo recte uel legis decalogus mandatur, uel ſpiritus ſancti gratia datur hominibus, ut aperte mōſtraretur quia quicunq; diuinæ legis iuſſa iuuante ſpiritus gratia perficiunt, ad ueram profecto requiem tē-
Iubilæus. dunt. Quia em̄ quinquageſimus annus in lege Iubilæ-
Leuit. 25. us, id eſt, dimittens ſiue mutatus appellari iuſſus eſt, in quo populus ab omni operatione quieſceret, omnium debita laxarentur, ſerui liberi redirent, annus ipſe maioribus ſolennijs ac laudibus diuinis eminentior
1. Cor. 15. cæteris exiſteret, merito per hunc numerum illa ſummæ pacis tranquillitas indicatur: quando, ſicut Apoſtolus ait, canente nouiſſima tuba mortui reſurgent, & nos immutabimur in gloriā: ubi ceſſantibus huius ſeculi laboribus & ærumnis, dimiſſis omnium culparum debitis, in ſola diuinæ uiſionis contemplatione cunctus electorum populus inæternum gaudebit, impleto illo deſiderabili domini ac ſaluatoris no-
Pſalm. 45 ſtri mandato, uacate & uidete, quoniam ego ſum deus. Ad quam profecto uacationem & uiſionem incommutabilis ueritatis, quia non niſi per obſeruantiam præceptorum cœleſtium ac ſpiritus ſancti donum pertingitur, recte & legem decalogi, & eiuſdem ſpiritus gratiam in eo dierum numero qui requiem deſignaret dari decebat. Neque hoc prætereundum, quòd ideo numerus quinquagenarius ſignificationi internæ quietis aptatur, quia ex ſeptem ſeptimanis &
Exod. 23. monade perficitur. Sex quippe diebus in lege populus

operari,

operari,ſeptima quieſcere, ſex annis arare & metere, ſeptimo iuſſus eſt ceſſare: quia & dominus ſex diebus mundi ornatum perfecerit, ſeptimo ab opere ſuo ceſſauerit. Quibus omnibus myſtice admonemur, quòd hi qui in hoc ſeculo,quod ſex ætatibus cõſtat,bonis operibus pro domino inſtant,in ſabbatum in futuro,id eſt,in requiem à domino inducuntur æternam. Quod autem ſeptem dies uel anni ſepties ducuntur, multiplicem eiuſdem requiei abundantiam deſignant, in qua præmium illud ſublime datur electis,de quo Apoſtolus ait,quod oculus non uidit,nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit,quæ præparauit deus diligentibus ſe. Cuius præmij cognitionẽ quia in cor hominis, id eſt,humana adhuc ſapientis aſcendere non poſſe teſtatur, aperit ſubſequenter unde hoc diligentibus deũ poſſit oſtendi: Nobis autem,inquit,reuelauit deus per ſpiritum ſuum. Per ſpiritum ergo reuelatur præmij magnitudo perennis, quia dum ipſe corda quæ implet appetitu inuiſibilium inflammat,eadem bona inuiſibilia quàm ſint præclara, quàm terrenis omnibus præferenda manifeſtat. Vnde bene eiuſdem ſpiritus gratia ſeptiformis à propheta deſcribitur,quia nimirum & per eius inſpirationem ad requiem perueniẽ, & in eius plena perceptione ac uiſiõe requies uera poſſidetur. Porrò ipſe dies uel annus qnquageſimus,qui ſeptem ſeptimanis ſupereſt, & maiore præ cęteris erat ſolennitate uenerabilis,tempus futurę reſurrectionis indicat,in quo illa requies qua nunc animæ fruuntur electorũ,corporũ quoq; receptorũ gloria cumulabiẽ. Vbi ſolicitius intuendũ eſt fratres mei,quia ſpũs ſanctus nõ ſolum in futuro perfectã,ſed & in pręſenti maximã iuſtis quietẽ tribuit, cum eorum mẽtes cœleſti igne charitas accẽdit. Dicit nanq; Apoſtolus: *Spes autem non* confundit

Gene. 2

Seculũ pſens ſex ætatibus conſtat.

Eſaiæ 64. 1. Cor. 2.

Ibidem.

Septiformis ſpũs gratia.

Eſaiæ 11

Ann° quĩquageſimus.

Roma. 5.

confundit, quia charitas dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum, qui datus eſt nobis. Et hæc eſt uera, imò hæc eſt ſola in hac uita requies animarũ, diuina dilectione repleri, ſpe ſupernę retributionis pro
Vera requies aĩarũ.
ſpera mundi ſimul & aduerſa contemnere, terrena à ſe deſideria funditus extirpare, concupiſcentijs renunciare ſecularibus, illatis pro Chriſto contumelijs et per
Roma. 5.
ſecutionibus gaudere, & cum Apoſtolo dicere poſſe: Et gloriamur in ſpe gloriæ filiorum dei: nõ ſolum autem, ſed & gloriamur in tribulationibus. Nam qui in rerum mundanarum delectationibus, & opulentia ſe requieſcere poſſe confidit, fallitur: etenim & creberrimis eiuſdem mundi perturbationibus, & ipſo fine conuincitur, quia ſuper arenam fundamentum ſuæ quietis poſuerit. At quicunq; ſancto afflati ſpiritu, ſuauiſſimum illud dominicæ dilectionis iugum ſuper ſe leuauerint, atq; exemplo illius mites eſſe & humiles corde didicerint, nonnulla etiam in præſenti futuræ quietis imagine fruuntur, dum à conturbatione hominum ſecularium tota mente ſecreti, uultum ſui conditoris ſemper reminiſci gaudent, atq; ad perfectam eius contem
1. Ioan. 3
plationem pertingere ſitiũt, dicẽtes ſibi cum apoſtolo
Exhortatio ad fratres.
Ioanne: Scimus quia cum apparuerit, ſimiles ei erimus, uidebimus enim eum ſicuti eſt. Ad cuius præmium uiſionis ſi peruenire deſideramus, oportet fratres chariſſimi, ut huius euangelicę lectionis perpetuò memores, à mundi nos illecebris immunes exhibeamus, quatenus ad percipiendam ſpiritus ſancti gratiam, quã mũdus non poteſt accipere, digni exiſtere ualeamus. Diligamus Chriſtum, eiuſq; mandata quæ habemus incipiendo, ſeruemus perſeuerando. Fit enim iuſta mercede, ut illum diligendo diligi amplius mereamur à patre, ſed & ipſe maiorem dilectionis ſuæ gratiam præ-

ſtare

ſtare dignetur in futurũ. Dat enim nunc diligendo nos ut credentes ſperemus in eum, tũc autem ut uideamus eum facie ad faciem, manifeſtabitq́ſ ſeipſum nobis, hoc eſt in claritate quam habuit priuſquam mundus eſſet apud patrem, cum quo uiuit & regnat deus in unitate ſpiritus ſancti, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

¶In octaua Pentecoſtes.

Ioann. 15.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Cum uenerit paracletus, quem ego mittam uobis à patre ſpiritum ueritatis, qui à patre procedit, ille teſtimonium perhibebit de me. Et reliqua.

Homiliam Bedæ presbyteri ſuper eodem euangelio require dominica poſt Aſcenſionis.

¶Item in octaua pentecoſtes.

Ioannis tertio.

IN illo tempore, Erat homo ex phariſæis Nicodem⁹ nomine, princeps Iudæorum. Et reliqua.

Homiliam eiuſdem require ipſo die Inuentionis ſanctæ crucis.

¶Dominica prima poſt Trinitatis.

Lucæ 16.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis parabolam hanc. Homo quidam erat diues & induebatur purpura & byſſo, & epulabatur quotidie ſplendide. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

PVrpuram regij habitus eſſe colorem marinis è conchylijs tinctam, nemo fere qui dubitet. Nam conchylia ferro circunciſa lachrymas purpurei coloris quibus lana tingatur emittũt. Byſſum uero genus Purpura. Byſſum.

nus

nus eſt quoddam lini nimiũ cãdidi & molliſſimi, quod Græci παπατὴν uocãt. Admonuerat ergo dñs ſupra facere amicos de mammona iniquitatis, qui cum ab hac uita defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula, quod audientes phariſæi deridebant. Verum ille quæ propoſuerat exemplis adſtruens, oſtendit ideo diuitem purpuratum irremediabiliter apud inferos tortum, quia pauperem Lazarum à quo in uitæ tabernacula recipi poſſet, amicum ſibi facere neglexerat. Non nulli autem putant præcepta ueteris teſtamenti diſtrictiora eſſe quàm noui, ſed hi nimirum improuida conſideratione falluntur. In illo enim non tenacia, ſed rapina multatur, ibi res iniuſte ſublata reſtitutione quadrupli punitur, hic autem diues iſte non abſtuliſſe aliena reprehenditur, ſed propria non dediſſe: nec dicitur quòd ui quempiam oppreſſit, ſed quia in acceptis rebus ſe extulit. Hinc ergo, hinc ſummopere colligendum eſt qua pœna multandus ſit, qui aliena diripit, ſi inferni damnatione percutitur qui propria non largitur. Et ſunt nonnulli qui cultum ſubtilium precioſorumq́ue ueſtium non putant eſſe peccatum, quod ſi uidelicet culpa non eſſet, nequaquam ſermo dei tam uigilanter exprimeret, quòd diues qui torquetur apud inferos, byſſo & purpura indutus fuiſſet. Nemo quippe ueſtimenta præcipua niſi ad inanem gloriam quærit, uidelicet ut honorabilior cæteris eſſe uideatur. Quam culpam poſſumus melius etiam ex diuerſo colligere, quia ſi abiectio uilis indumenti uirtus non eſſet, euangeliſta uigilanter de Ioanne non diceret, Erat indutus pilis camelorum. Sed notandum nobis magnopere eſt in ore ueritatis de ſuperbo diuite, & de humili paupere, quantus ſit ordo narrationis. Ecce enim dicitur, Homo quidam erat diues, & protinus ſubiungitur:

Diuitis auari pœna.

Lex noua ſtrictior.

Diuitis peccatũ.

Veſtitus peccatũ.

Matth. 3. Marc. 1. Lucæ 3. Ioan. 1

gitur: [Et erat quidam mendicus nomine Lazarus.] Certe in populo plus ſolēt nomina diuitum, quàm pauperum ſciri. Quid eſt ergo quòd dominus de paupere & diuite uerbum faciens, nomen pauperis dicit, & nomen diuitis non dicit, niſi quòd deus humiles nouit atque approbat, & ſuperbos ignorat? Vnde & quibuſdam de miraculorum uirtute ſuperbientibus in fine dicturus eſt: Neſcio uos unde ſitis: diſcedite à me omnes operarij iniquitatis. At contra Moyſi dicitur, Noui te ex nomine tuo. Ait ergo de diuite, Homo quidam: ait de paupere, Egenus nomine Lazarus. Ac ſic aperte dicat: Pauperem humilem ſcio, ſuperbum diuitem neſcio. Illum cognitum per approbationem habeo, hunc per iudicium reprobationis ignoro. [Qui iacebat ad ianuam eius hulceribus plenus, cupiens ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis. Sed & canes ueniebant, & lingebant hulcera eius.] Plenus hulceribus mendicus Lazarus ante ianuas diuitis iacet. Qua de re una dominus duo iudicia expleuit. Habuiſſet enim fortaſſe aliquam excuſationem diues, ſi Lazarus pauper & hulceroſus ante eius ianuam non iacuiſſet, ſi remotus fuiſſet, ſi eius inopia non eſſet oculis importuna: rurſus ſi longe eſſet diues ab oculis hulceroſi pauperis, minorem toleraſſet tentationem pauper in animo. Sed dum egenū & hulceratum ante ianuam diuitis & delitijs affluentis poſuit, in una eademq; re, & ex uiſione pauperis non miſerenti diuiti cumulum damnationis intulit, & rurſum ex uiſione diuitis tentatum quotidie pauperem probauit. Cui certe poterat ad pœnam ſufficere paupertas, etiā ſi ſanus fuiſſet: rurſum ſuffeciſſet ægritudo, etiā ſi ſubſidiū adeſſet. Sed ut probaret amplius pauper, ſimul hūc & paupertas & ægritudo tabe fecit: atq; inſuper uidebat procedētem diuitē obſequē-

Pauperis nomē nō diuitis exprimitur

Luc. 13. & Matth. 7. Exod. 33

Diuitis exaggerat inhumanitas.

Paupis tētamenta.

 tibus

tibus cuneis fulciri,& ſe in infirmitate & inopia à nul
lo uiſitari. Nam quia nemo ei ad uiſitandum aderat,
teſtantur canes qui licenter uulnera lingebant.Ex una
ergo re omnipotēs deus duo iudicia exhibuit,dum La
zarum pauperem ante ianuam diuitis iacere permiſit,
ut & diues impius damnationis ſibi augeret ultionē,
& tentatus pauper creſceret ad remunerationem. [Fa
ctum eſt autem ut moreretur mēdicus, & portaretur
Sinus A- ab angelis in ſinum Abrahæ.Mortuus eſt autem & di
brahæ. ues,& ſepultus eſt in inferno.] Sinus Abrahā requies
Sepultu- eſt beatorum pauperum,quorum eſt regnū cœlorum,
ra īferni. quo poſt hanc uitam recipiuntur.Sepultura inferni pœ
narum profunditas, quæ ſuperbos & immiſericordes
poſt hanc uitam uorat. [Eleuans autem oculos ſuos
cum eſſet in tormentis, uidebat Abraham à longe, &
Lazarum in ſinu eius:& ipſe clamans,dixit: Pater A-
braham,miſerere mei, & mitte Lazarum ut intingat
Iudiciorū extremum digiti ſui in aquam, & refrigeret linguam
dei diſtri meam, quia crucior in hac flamma.] O quanta eſt
ctio. ſubtilitas iudiciorum dei, o quàm diſtricte agitur bo-
norum actuum malorumq; retributio. Certe ſuperi-
us dictum eſt, quia in hac uita Lazarus cadentes mi-
cas de menſa diuitis quærebat, & nemo illi dabat:
nunc de ſupplicio diuitis dicitur, quia de extremo di-
giti Lazari deſtillari aquam in os ſuum concupiſcit.
Qui ergo menſæ ſuæ uel minima dare noluit, in in-
ferno poſitus uſq; ad minima quærenda peruenit. Sed
Mos ſacri notandum ualde eſt, quid ſit quòd diues in igne po-
eloquij. ſitus, linguam ſuam refrigerari petit. Mos quippe eſt
Linguam ſacri eloquij ut aliquando aliud dicat, ſed ex eodem
cur refri- dicto aliud innuat. Superius autem hunc ſuperbum
gerari cu diuitem dominus non loquacitati uacantem dixe-
piat di- rat, ſed ſuperflue conuiuantem. Neque hunc de lo-

quacitate

quacitate narrauit, ſed cum elatione & tenacia edacitate peccaſſe. Sed quia abundare in conuiuijs loquacitas ſolet, is qui hic male conuiuatus dicitur, apud inferos grauius in lingua ardere perhibetur. Sed cum graui ualde pauore penſandum eſt hoc quod ſequitur. [Et dixit illi Abraham: Fili, recordare quia recepiſti bona in uita tua, & Lazarus ſimiliter mala: nũc autem hic conſolatur, tu uero cruciaris. Ecce enim dum dicitur, recepiſti bona in uita tua, indicatur et diues iſte boni aliquid habuiſſe, ex quo in hac uita bona reciperet. Rurſumq́ʒ dum de Lazaro dicitur, quia recepit mala, profecto monſtratur & Lazarum habuiſſe malum aliquod quod purgaretur. Sed mala Lazari purgauit ignis inopiæ, & bona diuitis remunerauit felicitas trãſeuntis uitę. [Et in his omnibus inter uos & nos chaos magnum firmatum eſt, ut hi qui uolunt hinc tranſire ad uos, non poſſint, neqʒ inde huc trãſmeare.] Qua in re ualde quærendum eſt quomodo dicatur, hi qui uolunt ad uos tranſire non poſſint. Quod enim hi qui in inferno ſunt ad beatorum ſortem tranſire cupiunt, dubium non eſt: qui uero iam in beatitudinis ſortem ſuſcepti ſunt, quo pacto dicitur quia trãſire ad eos qui in inferno cruciantur uolunt? Sed ſicut tranſire reprobi ad electos cupiunt, id eſt, à ſuppliciorum ſuorum afflictione migrare, ita ad afflictos atque in tormentis poſitos tranſire iuſtorum eſt, mente ire per miſericordiã, eosq́ʒ uelle liberare. Sed qui uolunt de beatorum ſede ad afflictos atqʒ in tormentis poſitos trãſire, non poſſunt: quia iuſtorum animæ quàmuis in ſuæ naturæ bonitate miſericordiam habeant, iam tunc autoris ſui iuſticiæ coiunctæ tanta rectitudine conſtringuntur, ut nulla ad reprobos compaſſione moueantur. Sed poſtquam ardenti diuiti de ſe ſpes tollitur, eius animus ad propin

Diues in inferno.

Bona diuitis.

Mala pauperis.

Beati q̃modo ad damnatos tranſire uelint.

Reprobo rum charitas.

quos quos reliquerat recurrit: quia reproborum mentem pœna ſua quandoq; inutiliter erudit ad charitatem,ut iam tunc etiam ſuos ſpiritaliter diligāt, qui hic dum peccata diligerent,nec ſe amabant. Vnde nunc ſequitur: [Et ait: Rogo te ergo pater,ut mittas eum in domum patris mei:habeo enim quinque fratres,ut teſtetur illis,ne & ipſi ueniant in locum hunc tormentorum.] Qua in re notandum eſt, ardenti diuiti quanta

Diuitis pœnæ.

ad ſupplicium cumulantur. Ad pœnam nanque ſuam ei & cognitio ſeruatur & memoria. Cognoſcit em̄ Lazarum quem deſpexit, fratrū quoq; ſuorum meminit quos reliquit. Perfecta quippe ei ultio de paupere non eſſet,ſi hunc in retributione non cognoſceret: & perfecta pœna in igne non eſſet,ſi nō hoc quod ipſe patitur, etiam ſuis timeret. Vt ergo peccatores amplius in ſupplicio puniantur,& eorū uident gloriā quos contempſerunt,et de illorū etiam pœna torquentur,quos inu-

Reprobi uident iuſtos in re quie.

tiliter amauerunt. Credendum uero eſt quòd ante retributionem extremi iudicij iniuſti in requie quoſdam iuſtos conſpiciunt, ut eos uidentes in gaudia non ſolum de ſuo ſupplicio, ſed etiam de illorum bono cru-

Iuſti ſem per uidēt reprobos in tormē tis.

cientur. Iuſti uero in tormentis ſemper intuentur iniuſtos,ut hinc eorum gaudium creſcat,quia malum conſpiciunt,quod miſericorditer euaſerunt,tantoq; maiores ereptori ſuo gratias referant,quanto euidentius uident in alijs quid ipſi perpeti, ſi eſſent neglecti, potue-

Deum ui dētes oīa uident.

runt: quia qui creatoris ſui claritatem uident, nihil in creatura agitur, quod uidere non poſſint. [Et ait illi Abraham: Habent Moſen & prophetas, audiant illos.] Sed qui uerba dei deſpexerat, hæc audire non poſſe ſuos ſequaces æſtimabat. Vnde & reſpondit diues: [Non pater Abraham, ſed ſi quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent.] Cui mox ueraci

ſenten-

ſententia dicitur: [Si Moſen & prophetas non audi-
unt, neque ſi quis ex mortuis ſurrexerit credent.] Ex mor-
Quia nimirum qui uerba legis deſpiciũt, redemptoris tuis Chri
præcepta qui ex mortuis ſurrexit, quanto ſubtiliora ſtus.
ſunt, tanto hæc difficilius implebunt. Et nimirum con-
ſtat quia cuius implere dicta renuunt, ei procul du-
bio credere recuſant. Quem uero iuxta allegoriam Allego-
diues iſte qui induebatur purpura & byſſo, & epu- rice diues
labatur quotidie ſplendide, niſi Iudaicum populum epulo.
ſignificat? qui cultum uitæ exterius habuit, qui ac-
ceptæ legis delicijs ad nitorem uſus eſt non ad uti-
litatem. Quem autem Lazarus hulceribus plenus,
niſi gentilem populum figuraliter exprimit: qui dum
conuerſus ad deum, peccata ſua confiteri non eru-
buit, huic uulnus in cute fuit. In cutis quippe uulnere
uirus à uiſceribus trahitur, & foras erumpit. Quid eſt
ergo peccatorum confeſſio, niſi quædam uulnerum Cõfeſſio
ruptio? quia peccati uirus ſalubriter aperitur in con- peccatorũ
feſſione, quod peſtifere latebat in mente. Sed Laza- uulnerũ
rus uulneratus cupiebat ſaturari de micis, quæ cade- eſt ruptio
bant de menſa diuitis, & nemo illi dabat: quia gen-
tilem quenque ad cognitionem legis admittere ſuper-
bus ille populus deſpiciebat, qui dum doctrinam le-
gis non ad charitatem habuit, ſed ad elationem, quaſi
de acceptis opibus tumuit, & quia ei uerba defluebant
de ſcientia, quaſi micæ cadebant de menſa. At con-
tra iacentis pauperis uulnera lingebant canes. Non-
nunquam ſolent in ſacro eloquio per canes prædicato Canes.
res intelligi. Canum etenim lingua uulnus dum lingit,
curat: quia & doctores ſancti dũ in cõfeſſione peccati
noſtri nos inſtruũt, quaſi uulnus mentis per linguã tan
gunt. Et quia nos loquẽdo à peccatis eripiũt, quaſi tan
gẽdo uulnera ad ſalutẽ reducũt. Vnde & bene Lazarus
adiu-

Lazarus adiutus. adiutus interpretatur, quia ipſi hunc ad ereptionem iuuant, qui eius uulnera per linguæ correptionem curāt. Contigit uerò ut uterq; moreretur: diues qui induebatur purpura & byſſo, ſepultus in inferno: in ſinu uero Abrahæ Lazarus ab angelis ductus eſt. Quid Abrahæ ſinus, niſi ſecretam requiem ſignificat patris? de qua ueritas: Multi, inquit, uenient ab oriente & occidente, & recumbent cum Abraham & Iſaac & Iacob in regno cœlorum, filij autem regni huius eijcientur in tenebras exteriores. Qui enim purpura indutus dicitur, recte filius regni uocatur. Qui de longinquo ad uidendum Lazarum oculos leuat, quia dum per damnationis ſuæ ſupplicia infideles in imo ſunt, fideles quoſque ante diem extremi iudicij ſuper ſe in requie attendunt, quorum poſt gaudia contemplari nullatenus poſſunt. Longe uero eſt quod conſpiciunt, quia illuc per meritum non attingunt. In lingua autem amplius ardere oſtenditur, cum dicit: Mitte Lazarum ut intingat extremum digiti ſui in aquā, & refrigeret linguam meā quia crucior in hac flamma. Infidelis populus uerba legis in ore tenuit, quæ opere ſeruare contempſit. Ibi ergo amplius ardebit, ubi ſe oſtēdit ſcire quod facere noluit. Ab extremo digiti ſe tangi deſiderat, quia æternis ſupplicijs datus optat operatione iuſtorum uel ultima participari. Cui reſpōdetur quòd in hac uita bona receperit, quia omne ſuum gaudium, felicitatem tranſitoriam putauit. Habere hic iterum poſſunt & iuſti bona, nec tamen hęc in recompenſatione recipere: quia dum meliora, id eſt, æterna appetunt, eorū iudicio quælibet bona adfuerint, cum ſanctis deſiderijs æſtuant, bona minime uidentur. Inter hęc uero notandū eſt quod ei dicitur, Memento fili. Ecce eñ Abraham filiū uocat, quem tamen à tormento non liberat, quoniam huius

Mat. 8. & Lucæ 13.

Filiū licet uocet nō liberat.

infide-

infidelis populi præcedentes patres fideles, quia multos à ſua fide deuiaſſe conſiderant, eos nulla compaſſio ne à tormentis eripiunt, quos tamen per carnem filios recognoſcunt. In tormentis autem diues poſitus, quinque fratres habere ſe perhibet, quia ſuperbus idem Iudaicus populus qui ex magna iam parte damnatus eſt, ſequaces ſuos quos ſuper terram reliquit, quinque ſenſibus corporis deditos nouit. Quinario ergo numero fratres quos reliquerat exprimit, quia eos ad ſpiritalem intelligentiam non aſſurgere, in inferno poſitus gemit. Petit ut ad eos Lazarus mittatur, cui quòd Moſen & prophetas habeât dicitur. Sed ait quòd non credunt, niſi quis ex mortuis reſurrexerit, cui protinus reſpondetur: Si Moſen & prophetas non audiunt, neque ſi quis à mortuis reſurrexerit credent ei. Certe de Moſe ueritas dicit: Si crederetis Moſi, crederetis utique & mihi: de me enim ille ſcripſit. Impletur ergo quod per Abrahæ reſponſionem dicitur. Ex mortuis enim dominus reſurrexit, ſed Iudaicus populus quia Moſi credere noluit, ei etiam qui reſurrexit ex mortuis, credere contempſit: cum'q; Moſi uerba ſpiritaliter intelligere renuit, ad eum, de quo Moſes locutus fuerat non peruenit.

Fratres diuitis. Ioan. 5. Ex mortuis qui reſurrexit nõ credunt Iudæi.

¶Dominica 2. poſt Trinitatis. Lucæ 14. Matth. 22.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis ſimilitudinem hanc: Homo quidam fecit cœnam magnam, & uocauit multos. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVis eſt iſte homo niſi ille de quo per prophetam dicitur: Et homo eſt, & quis cognoſcit eũ? Qui fecit cœnam magnam, quia ſacietatẽ nobis internæ dulcedinis præparauit. Qui uocat multos

Homo q cœnam fecit.

ſed pauci

ſed pauci ueniunt,quia nonnunquam ipſi qui ei per fidem ſubiecti ſunt, æterno eius conuiuio male uiuendo contradicunt. [Et miſit ſeruum ſuum hora cœnæ dicere inuitatis ut uenirent, quia iam parata ſunt omnia.] Quid hora cœnæ niſi finis eſt mundi? in quo nimirum nos ſumus ſicut iamdudum Paulus teſtatur, dicens: Nos ſumus, in quos fines ſeculorum deuenerunt. Si ergo iam hora cœnæ eſt cum uocamur, tanto minus debemus excuſare conuiuio dei,quanto propinquaſſe iam cernimus finem ſeculi. Idcirco autem hoc conuiuium dei non prandium ſed cœna nominatur,quia poſt prandium cœna reſtat, poſt cœnam uero conuiuium nullum reſtat.Et quia æternum dei conuiuium nobis in extremo præparabitur, rectum fuit ut hoc non prandiũ ſed cœna uocaretur.Sed quis per hũc ſeruum qui à patrefamilias ad inuitandum mittitur,niſi prædicatorum ordo ſignatur? Ad repellendũ autem faſtidiũ noſtrum iam parata ſunt omnia,quia ad abſtergendum mentis noſtrę teporem in cœna dei ille nobis ſingularis agnus occiſus eſt,q tulit peccata mũdi. [Et cœperũt ſimul omnes excuſare.] Offert deus quod rogari debuit, non rogatus dare uult quod uix ſperari poterat. Quia dignaretur largiri poſtulatus, contemnitur uero paratus, delicias refectionis æternæ denunciat,& tamen ſimul omnes excuſant.Sed dicunt aliqui,excuſare nolumus:ad illud enim ſupernæ refectionis conuiuiũ & uocari & peruenire gratulamur. Qui uerum profecto dicunt, ſi non plus terrena quàm cœleſtia diligunt, ſi non amplius rebus corporalibus quã ſpiritalibus occupantur. Vnde hic quoque ipſa excuſantium cauſa ſubiungitur, cum protinus ſubinfertur: [Primus dixit ei,Villam emi,& neceſſe habeo exire et uidere illam: rogo te, habe me excuſatum.] Quid per uillam

Hora cœnę.

1.Cor.10.

Finis ſeculi.

Liberalitas dñi.

uillam niſi terrena ſubſtantia deſignatur? Exit ergo ui Villa.
dere uillam, qui ſola exteriora cogitat propter ſubſtan
tiam. [Et alter dixit: Iuga boum emi quinque, & eo
probare illa: rogo te, habe me excuſatum.] Quid in Iuga boũ
quinq; iugis boum, niſi quinq; corporis ſenſus accipi- quinque.
mus? Qui recte quoq; iuga uocati ſunt, quia in utroq;
ſenſu geminãtur. Qui uidelicet corporales ſenſus quia
comprehendere neſciunt interna, ſed ſola exteriora co
gnoſcunt, & deſerentes intima ea quæ extra ſunt tan-
gũt, recte per eos curioſitas deſignatur. Graue nãq; cu
rioſitatis eſt uitium, quæ dum cuiuſlibet mentẽ ad inue
ſtigandam uitã proximi exterius ducit, ſemper ei ſua
intima abſcondit. Propter hoc namq; & de eiſdẽ quin-
que iugis boũ dicitur, eo probare illa, quia uidelicet ali
quãdo pertinere probatio ad curioſitatẽ ſolet. Sed no-
tandũ q; & is qui propter uillã, & is qui propter probã
da iuga boũ à cœna ſui inuitatoris excuſat, uerba humi
litatis permiſcet, dicẽs: [Rogo te, habe me excuſatũ.]
Dum eñ dicit rogo, & tamen uenire contẽnit, humili
tas ſonat in uoce, ſupbia in actione. Et ecce hoc dijudi- Superbia
cat prauus quiſq; cũ audit, nec tamen ea quæ dijudicat in facto.
agere deſiſtit. Nam dũ cuilibet peruerſe agẽti dicimus,
conuertere, deum ſequere, mundũ relinque, ubi hunc ni
ſi ad dominicã cœnã uocamus? Sed cum reſpondet, ora
pro me quia peccator ſum, hoc facere nõ poſſum, quid
aliud agit niſi rogat & excuſat? Dicens namq;, pecca-
tor ſum, humilitatem inſinuat: ſubiungens autem, con-
uerti non poſſum, ſuperbiam demonſtrat. [Et alius di
xit: Vxorem duxi, & ideo non poſſum uenire.] Quid Vxor.
per uxorẽ, niſi uoluptas carnis accipitur? Nam quam-
uis bonum ſit cõiugium, atq; ad propagandã ſobolem
prouidentia diuina conſtitutũ, nonnulli tamẽ non per
hoc fœcunditatem prolis, ſed deſideria expetunt uo-
lupta-

Res iuſta luptatis. Et ideo per rem iuſtam ſignificari poteſt non incongrue res iniuſta Ad cœnam nos ergo ęterni con uiuij ſummus paterfamilias inuitat,ſed dum hunc terrena cura occupat, illum alieni actus ſagax cogitatio deuaſtat, alterius etiam mentem uoluptas carnalis inquinat,faſtidioſus quiſq; ad æternæ uitæ epulas non feſtinat. [Et reuerſus ſeruus,nunciauit hęc domino ſuo. Tunc iratus paterfamilias, dixit ſeruo ſuo: Exi cito in plateas & uicos ciuitatis, & pauperes ac debiles & cæcos & claudos introduc.] Ecce qui terrenæ ſubſtantiæ plus iuſto incubat, uenire ad dominicam cœnam recuſat: qui labori curioſitatis inſudat,præparata uitæ alimenta faſtidit:qui carnalibus deſiderijs inhæret,ſpiritalis conuiuij epulas reſpuit. Quia ergo uenire ſuperbi renuunt,pauperes eliguntur. Cur hoc? quia iuxta Pauli uocem,infirma mundi eligit deus,ut confundat fortia. Pauperes autem & debiles dicuntur,qui iudicio ſuo apud ſemetipſos infirmi ſunt. Nam pauperes & quaſi fortes ſunt,qui & poſiti in paupertate ſuperbiunt:cæci uero ſunt,qui nullum ingenij lumen habent: claudi quoque qui rectos greſſus in operatione non habent. Sed dum morum uitia in mēbrorum debilitate ſignantur,profecto liquet quia ſicut illi peccatores fuerūt qui uocati uenire noluerunt, ita hi quoq; peccatores ſunt, qui inuitantur & ueniunt, ſed peccatores ſuperbi reſpuuntur,& peccatores humiles eliguntur. Hos itaque eligit quos deſpicit mundus,quia plerunque ipſa deſpectio hominem reuocat ad ſemetipſum. Pauperes & debiles,cæci & claudi uocantur,& ueniunt, quia infirmi quique,atque in hoc mundo deſpecti,plerunque tanto celerius uocem dei audiunt, quanto & in hoc mundo non habent ubi delectentur. Sed ductis ad cœnam pauperibus,quid puer ſubiungat audiamus: [Domine,factum

Marginal notes: Pauperes electi. 1.Cor.1. Paupes. Cæci. Claudi.

ctum eſt ut imperaſti, & adhuc locus eſt.] Multi tales ad dominicã cœnã ex Iudæa collecti ſunt, ſed multitudo quę ex Iſraelitico populo credidit, locũ ſuperni conuiuij non impleuit. Intrauit iam frequentia Iudęorum, ſed adhuc locus uacat in regno, ubi ſuſcipi debeat numeroſitas gentium. Vnde et eidem ſeruo dicitur: [Exi in uias & ſepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea.] Cum de uicis & plateis ad cœnam dñs inuitat, illum uidelicet populũ deſignat, qui tenere legẽ ſub urbana conuerſatione nouerat. Cum uero conuiuas ſuos colligi es uijs & ſepibus præcipit, nimirum agreſtem populum colligere, id eſt, gentilem quærit. Notãdum uero quòd in hac inuitatione tertia non dicitur inuita, ſed cõpelle intrare. Nam ſunt nonnulli qui bona facienda intelligunt, ſed hęc facere deſiſtunt. His, ut ſuperius diximus, plerunq; cõtingit, ut eos in carnalibus deſiderijs ſuis mundi huius aduerſitas feriat. Sępe nanq; aut longa ęgritudine tabeſcunt, aut afflicti iniurijs concidunt, aut percuſſi grauioribus dãnis affligun tur, ſeq; ipſos in ſuis deſiderijs reprehendentes ad dominum corda conuertunt. Qui ergo huius mundi aduerſitatibus fracti, ad dei amorem redeunt, atq; à pręſentis uitæ deſiderijs corriguntur, quid iſti niſi compelluntur ut intrent? Sed ualde eſt tremẽda ſententia, quæ protinus ſubinfertur. Ait enim: [Dico autem uobis, ꝙ nemo uirorum illorum qui uocati ſunt, guſtabit cœnam meam.] Ecce per ſe uocat, per angelos uocat, per patres uocat, per prophetas uocat, ꝑ apoſtolos uocat, per paſtores uocat, plerunq; per miracula uocat, plerunque per flagella uocat, aliquando per huius mũdi proſpera uocat, aliquãdo per aduerſa, nemo contemnat: ne dum uocatus excuſat, cum uoluerit intrare non ualeat.

Vici & plateæ.

Vocat deus per diuerſa.

¶Dominica 3. poſt Trinitatis. Lucæ 15. Mat. 18.

IN illo tempore, Erant appropinquantes ad Ieſum publicani & peccatores, ut audirent illum, & murmurabant phariſæi & ſcribæ, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVia non ſolum iuſtus peccare per inertiam, ſed & peccator per ſolertiã reſipiſcere poteſt, poſtquam ſal infatuatum foras mitti debere narratum eſt, mox pœnitẽtium cohors intus admiſſa deſcribitur, qui ad audiendum dei uerbum appropinquantes, non ſolum ad colloquendũ, ſed etiã ad conueſcendum recepti ſunt. Quod uidentes phariſæi, dedignati ſunt: quia uera iuſticia compaſſionẽ habet, & falſa iuſticia dedignationem, q̃uis et iuſti ſoleant recte peccatoribus indignari. Sed aliud eſt quod agitur typo ſuperbiæ, aliud quod zelo diſciplinæ. Sed qui ægri erant, ita ut ægros ſe eſſe neſcirent, quatenus quod erant agnoſcerent, cœleſtis eos medicus blandis fomẽtis curat, benignum paradigma obijcit, & in eorũ corde uulneris tumorẽ premit. Ait nanq;: [Quis ex uobis homo qui habet centum oues, & ſi perdiderit unam ex illis, nónne dimittit nonagintanouem in deſerto, et uadit ad illam quæ perierat, donec inueniat illam?] Ecce mira diſpenſatione pietatis ſimilitudinem ueritas dedit, quam & in ſe ipſe homo recognoſceret, & tamen hæc ſpecialiter ad ipſum autorem hominum pertineret. Quia enim centenarius numerus eſt perfectus, ipſe centum oues habuit, cum angelorum ſubſtantiam & hominum creauit. Sed una ouis tunc perijt, quando peccando homo paſcua uitæ dereliquit: dimiſit autem nonagintanouẽ oues in deſerto, quia illos ſummos angelorum choros reliquit in cœlo. Cur aũt cœlum deſertum uocatur, niſi quod deſertũ dicitur derelictũ? Tunc aũt cœlum

[Margin: Pœnitentes publicani. / Nota. / Centenarius numerus. / Oues nonaginta nouem in deſerto. / Cœlum deſertũ.]

cœlum homo deſeruit, cum peccauit. In deſerto autem nonaginta nouē oues remanſerant, quādo in terra dn̄s unā quærebat, quia rationabilis creaturę numerus, angelorū uidelicet & hominū, quæ ad uidendū deum condita fuerat, pereūte homine erat imminutus, & ut perfecta ſumma ouiū integraretur in cœlo, homo perditus quærebatur in terra. [Et cū inuenerit illā, imponit in humeros ſuos gaudens.] Ouē in humeris ſuis impoſuit, quia humanā naturā ſuſcipiens, peccata noſtra ipſe portauit. [Et ueniens domum conuocat amicos & uicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inueni ouem meam, quæ perierat.] Inuenta oue ad domum rediīt, quia paſtor noſter reparato homine ad regnū cœleſte rediīt. Ibi amicos & uicinos inuenit, illos uidelicet angelorū choros, qui amici eius ſunt, quia uolūtatem eius cōtinue in ſua ſtabilitate cuſtodiūt: uicini quoque eius ſunt, quia claritate uiſionis illius ſua aſſiduitate perfruuntur. Et notādum q̄ non dicat cōgratulamini oui inuētæ, ſed mihi: quia uidelicet eius eſt gaudiū uita noſtra, & cū nos ad cœlū reducimur, ſolennitatē lętitię illius implemus. [Dico uobis, q̄ ita gaudiū erit in cœlo ſup uno peccatore pœnitentiā habēte, q̄ ſup nonagintanouē iuſtis, qui nō indigēt pœnitētia.] Plus de cōuerſis peccatorib⁹, q̄ de ſtātibus iuſtis gaudiū erit in cœlo, qa plerūq; hi qui nullis ſe oppreſſos peccatorū molibus ſciūt, ſtāt quidē in uia iuſticię, nulla illicita ꝑpetrant, ſed tamen ad cœleſtem patriā anxiæ non anhelant, tātoq; ſibi in rebus licitis uſum præbent, quāto ſe perpetraſſe illicita nulla meminerunt: & plerunq; pigri remanēt ad exercenda bona præcipua, quia ualde ſecuri ſunt q̄ nulla cōmiſerint mala grauiora. At cōtra nonnunquā hi qui ſe aliqua illicita egiſſe meminerunt, ex ipſo ſuo dolore compuncti, inardeſcunt ad amorem dei, ſeſeq;

Ouē humeris imponens.

Congratulamini mihi non oui.

Gaudiū de pœnitentibus.

in magnis uirtutibus exercent. Maius ergo de peccato re conuerſo, q̃ de ſtante iuſto gaudiũ fit in cœlo: quia & dux in prælio plus eum militem diligit, qui poſt fugam reuerſus hoſtẽ fortiter premit, q̃ illum qui nunquam terga prębuit, et nunquam aliquid fortiter fecit. Sed inter hæc ſciendum eſt, quia ſunt pleriquc iuſti in quorum uita tantum eſt gaudium, ut eis quælibet peccatorum pœnitentia præponi nullatenus poſſit. Nam multi & nullorum ſibi malorum ſunt conſcij, & tamen in tãti ardoris afflictione ſe exerũt ac ſi peccatis omnibus anguſtentur, cuncta etiam licita reſpuunt, ad deſpectum mundi ſublimiter accinguntur, lamentis gaudent, in cunctis ſemetipſos humiliant, & ſicut nonnulli peccata operum, ſic ipſi peccata cogitationum deplorant. Hinc ergo colligendum eſt, quantum deo gaudium faciat, quando humiliter plangit iuſtus, ſi facit in cœlo gaudium, quando hoc quod male geſſit, per pœnitentiam damnat iniuſtus. [Aut quæ mulier habens drachmas decem, ſi perdiderit drachmam unam, nónne accendit lucernam, & euertit domum, & quærit diligenter donec inueniat?] Qui ſignatur per paſtorem, ipſe & per mulierem. Ipſe enim deus, ipſe & dei ſapientia. Et quia imago exprimitur in drachma, mulier drachmam perdidit, quãdo homo qui conditus ad imaginem dei fuerat, peccando à ſimilitudine ſui conditoris receſſit. Sed accendit mulier lucernam, quia ſapientia dei apparuit in humanitate: lucerna quippe lumen in teſta eſt, lumen uero in teſta eſt diuinitas in carne. Accenſa autem lucerna euertit domum, quia mox ut eius diuinitas per carnẽ claruit, omnis ſe noſtra conſcientia cõcuſſit. Domus nanq; euertitur, cum cõſideratione reatus ſui humana conſcientia perturbat. Euerſa uero domo inuenitur drachma, quia dum perturbatur con-

Compa- ratio.

Iuſti de q̃bus ma- gis quàm de pœni- tentibus gauden- dum.

Muliere etiam do- minus ſi- gnatur.

Domum euerti.

conſcientia hominis, reparatur in homine ſimilitudo
conditoris. [Et cum inuenerit conuocat amicas & ui-
cinas,dicẽs:Cõgratulamini mihi,quia inueni drachmã
quam perdiderã.] Quæ amicæ uel uicinę,niſi illę pote Amicæ
ſtates ſunt cœleſtes iam ſuperius dictæ? quæ tanto ſu- mulieris.
pernæ ſapientiæ iuxta ſunt,quanto ei per gratiam con
tinuæ uiſionis appropinquant.Sed intuendum cur iſta
mulier decem drachmas habuiſſe perhibetur. Angelo
rum quippe & hominum naturam ad cognoſcendum
ſe dominus condidit,quam dum conſiſtere ad ęternita
tem uoluit,eã procul dubio ad ſimilitudinẽ ſuam crea-
uit.Decem uero drachmas habuit mulier,quia nouem
ſunt ordines angelorũ: ſed ut cõpleretur electorum nu
merus, homo decimus creatus eſt, qui à conditore ſuo
nec poſt culpam periјt:quia hunc æterna ſapientia per
carnem miraculis coruſcãs,ex lumine teſtæ reparauit.
[Ita dico uobis, gaudium erit coram angelis dei ſu-
per uno peccatore pœnitentiam agente.] Pœniten- Pœnitẽ-
tiam agere eſt & perpetrata mala plangere, & plan- tiam age
genda non perpetrare.Nam qui ſic alia deplorat,ut ta re q̃d ſit.
men alia committat,adhuc pœnitẽtam agere aut igno
rat,aut diſſimulat. Quid enĩ prodeſt ſi peccata quis lu-
xuriæ defleat, & tamen adhuc auariciæ æſtibus anhe-
let? Aut quid prodeſt ſi iræ culpas iam lugeat, & tamẽ
adhuc inuidię facibus tabeſcat? Sed minus eſt ualde q̃d
dicimus,ut qui peccata deplorat, ploranda minime cõ
mittat. Nam cogitandum ſummopere eſt,ut qui ſe il-
licita meminit commiſiſſe, à quibuſdam etiã licitis ſtu-
deat abſtinere: quatenus per hoc conditori ſuo ſatiſ-
faciat,ut qui commiſit prohibita,ſibimetipſi abſcinde-
re debeat etiam commiſſa.

¶Dominica 4. poſt Trinitatis.

Lucæ 6.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Nolite iu dicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, et non condemnabimini. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Dubia in meliorē partem accipiēda.

HOc loco nihil aliud nobis præcipi exiſtimo, niſi ut ea facta quæ dubium eſt quo animo fiant in meliorem partem interpretemur. Quod enim ſcriptum eſt, Ex fructibus eorum cognoſcetis eos, de manifeſtis dictum eſt, quæ non poſſunt bono animo fieri, ſicuti ſunt ſtupra, uel blaſphemiæ, uel furta, uel ebrietas, & ſi qua ſunt talia, de quibus nobis iudicare permittitur. De genere autem ciborum, quia poſſunt bono animo & ſimplici corde ſine uitio concupiſcentiæ quicunq; humani cibi indifferenter ſumi, prohibet Apoſtolus iudicari eos, qui carnibus ueſcebantur & uinum bibebant ab eis qui ſe ab huiuſmodi alimentis temperabant. Qui manducat, inquit, non manducantem non ſpernat: & qui non manducat, manducantem non iudicet. Ad hoc pertinet etiam illud, quod alio loco dicit: Nolite ante tempus quicquam iudicare, quoad uſq; ueniat dn̄s & illuminet abſcondita tenebrarū, & manifeſtabit cogitationes cordis. Sunt ergo quædam facta media, quæ ignoramus quo animo fiāt, quę & bono & malo fieri poſſunt, de quibus temerarium eſt iudicare, maxime ut cōdemnemus. Horum autem ueniet tempus ut iudicētur, cum dominus illuminabit abſcondita tenebrarū, & manifeſtabit cogitationes cordis. Duo ſunt aūt in quibus temerariū iudicium cauere debemus, cū incertū eſt quo animo quidq; factū ſit, uel cū incertū eſt qualis futurus ſit, qui nunc uel malus uel bonus apparet. [Dimittite, & dimittemini: date, & dabitur uobis.] Dimittere nos iniurias, dare beneficia iubet, ut & nobis peccata dimittantur, & uita detur æterna. Qua

Matth. 7.

Rom. 14.

1. Cor. 4.

Iudicium temerariū cauendum.

Nota.

na. Qua ſententia breui ſed eximia, cuncta quæ latiſſime de cõuerſando cum inimicis mandauerat, comprehendẽdo concludit: [Menſurã bonã confertam & coagitatam & ſupereffluentem dabunt in ſinũ ueſtrum.] Huic ſimile eſt quod alibi dicit, Vt et ipſi recipiant uos in æterna tabernacula. Non eñ pauperes ipſi, ſed Chriſtus mercedem his qui eleemoſynam fecere, redditurus eſt. Quam tamen in ſinum dare dicuntur, quia promerendę illius occaſionem dedere, cum uel egentes miſere, uel improbe ſæuientes fortiorum ſunt & tolerati patientia, & beneficentia ſuſtẽtati, & ad ipſam aliquoties fidem dulci gratia prouocati. [Eadẽ quippe menſura qua menſi fueritis, remetietur uobis.] Et Apoſtolus ad eleemoſynam Corinthios hortans, inter alia dicit: Hoc autem dico, qui parce ſeminat, parce & metet. Et qui ſeminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Poteſt autem & de omnibus quę mente, manu, lingua gerimus accipi, quia tu reddes ſingulis, inquit, ſecundum opera eorum. [Dicebat autem illis & ſimilitudinem, Nunquid poteſt cæcus cæcum ducere? nónne ambo in foueã cadent?] Senſus huiuſce ſententiæ pendet ex ſuperioribus, ubi de danda eleemoſyna & iniuria dimittẽda præcipitur. Si te, inquit, ira contra uiolentum, & contra petentem philargyria cæcauerit, nunquid tua mente uitiata uitium eius curare poteris? Aut ille ſolus qui iniuriã fecit, & nõ tu etiã qui ferre neſciebas, reus deputaberis? At ſi mitẽ te tranquilliq; pectoris eius improbitas inuenerit, et ille ad pœnitẽtiã mouebitur, & tu patiẽtię præmio donaberis, qa cęcũ ui dẽte oculo, hoc eſt, corde ſereno, ducere curabas ad lumẽ. [Nõ eſt diſcipulus ſup magiſtrũ: perfectus aũt oĩs erit, ſi ſit ſicut magiſter ei⁹.] Si magiſter, q utiq; quaſi deus potuit, non ſuas ultũ ire iniurias, ſed ipſos maluit

Menſura. Lucæ 16. 2. Cor. 9. Pſalm. 61. Cæcus cę cum ducens. Magiſter in q̃ imitandus.

inſecutores patiendo reddere mitiores, eandem neceſſe eſt diſcipuli qui puri homines ſunt, regulam perfectio nis ſequantur. [Quid autem uides feſtucam in oculo fratris tui, trabem autem quę in oculo tuo eſt, non conſideras?] Et hoc ad ſuperiora reſpicit, ubi cæcũ à cæco duci, id eſt, peccantem à peccatore caſtigari non poſſe præmonuit. Multi enim ſuperbia uel odio, philargyria uel auaricia, uel alio quolibet crimine præuenti, leuia hæc aut nulla iudicantes, acerrime corripiunt eos quos ſubita uiderint ira turbatos, oculum mentis à ſolito puritatis ſtatu quaſi feſtuca irruẽte mutaſſe, atque immemores dominici præcepti quo ait, Nolite condemnare & non condemnabimini, magis amant uituperare & damnare, quàm emendare atq; corrigere. [Et quomodo potes dicere fratri tuo: frater ſine eijciam feſtucam de oculo tuo, ipſe in oculo tuo trabẽ non uidens?] Hęc cum fratre agis, ſi (uerbi gratia) quod ira ille peccauit, tu odio reprehẽdis. Quantum aũt inter feſtucam & trabem, quaſi tantum inter iram diſtat atq; odium. Odium eſt enim ira inueterata, quaſi quæ uetuſtate ipſa tantũ acceperit, ut merito appelletur trabes. Fieri autem poteſt, ut ſi iraſcaris homini, uelis eum corrigi: ſi autem oderis hominẽ, non potes eum uelle corrigere. Et ideo impoſſibile dicitur, ut feſtucam fratris oculo demat, qui ſuo trabẽ geſtat in oculo. [Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, & tũc perſpicies ut educas feſtucam de oculo fratris tui.] Id eſt, primo abs te expelle odiũ, & deinceps poteris iam eum quem diligis emendare. Et eſt uere multum cauendum et moleſtum hypocritarum, id eſt, ſimulatorũ genus, qui cum omniũ uitiorum accuſationes, odio & liuore ſuſcipiãt, etiam conſultores uideri ſe uolunt. Et ideo pie cauteq; uigilandum eſt, ut cum aliquem reprehendere uel obiurgare

Cæcutientes in proprijs.

Trabs. Feſtuca.

Hypocritæ cauendi.

Nota.

iurgare neceſſitas cœperit,primo cogitemus utrum ta le ſit uitium quod nunquam habuimus,uel quo iam ca ruimus. Et ſi nunquam habuimus, cogitemus & nos homines eſſe,& habere potuiſſe. Si uero habuimus & habemus,tangat memoriam communis infirmitas,ut illam reprehenſionem aut obiurgationem non odiū, ſed miſericordia præcedat:ut ſiue ad correctionem eius,propter quem id facimus,ſiue ad peruerſionem ua luerit(nam incertus eſt exitus) nos tamen de ſimplicitate oculi noſtri ſecuri ſimus. Si autem cogitātes noſmetipſos inuenerimus in eo eſſe uitio, in quo eſt ille quem reprehendere parabamus,non reprehendamus neq; obiurgemus, ſed tamen congemiſcamus, & non illum ad obtemperandum nobis, ſed ad pariter conandum inuitemus. Raro ergo & magna neceſſitate obiurgationes adhibendæ ſunt,ita tamen ut etiam in his ipſis non nobis,ſed deo ut ſeruiamus inſtemus,ipſe enim eſt finis,ut nihil duplici corde faciamus, auferentes trabem de oculo noſtro inuidentiæ, uel maliciæ, uel ſimulationis,ut uideamus eijcere feſtucam de oculo fratris. Trabem auferre.

¶Dominica quinta poſt Trinitatis.

Lucæ quinto.

IN illo tempore, Cum turbæ irruerent ad Ieſum ut audirent uerbum dei, & ipſe ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

STagnum Geneſareth idem dicunt eſſe quod mare Galilææ,uel mare Tiberiadis:ſed mare Galilææ ab adaicente prouincia dictum, mare Tiberiadis à proxima ciuitate,quæ olim Chennereth uocata, ſed ad Herode tetrarcha inſtaurata, in honorem Tiberij Cæſaris Tiberias eſt appellata. Porrò Geneſas à laci Geneſareth.

ipſius natura, qua criſpantibus aquis de ſeipſo ſibi excitare auram perhibetur, Græco uocabulo, quaſi generans ſibi auram dicitur. Neq; enim in ſtagni morē ſternitur aqua, ſed frequētibus auris ſpirantibus agitatur, hauſtu dulcis & ad potandū habilis. Sed Hebrææ linguæ conſuetudine omnis aquarū congregatio, ſiue dulcis, ſiue ſalſa, mare nuncupatur. Qui lacus interfluente Iordane centum quadraginta ſtadijs in longitudinem, &

Stagnū ſiue mare. quadraginta extenditur in latitudinem. Quia ergo ſtagnum ſiue mare præſens ſeculū deſignat, dominus ſecus mare ſtat poſtq̄ uitæ labentis mortalitatē deuincens in ea qua paſſus eſt carne, ſtabilitatē ꝑpetuæ quietis adijt. Turbarum conuentus ad eum, gentium in fi-

Eſaiæ 2. de concurrentiū typus eſt, de quibus Eſaias: Et fluēt, inquit, ad eum omnes gētes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite & aſcendamus ad montē domini. [Et ui-

Naues duæ. dit duas naues ſtantes ſecus ſtagnū.] Duę naues ſecus ſtagnum poſitæ circuncifionem & pręputiū figurantes quas bene Ieſus uidiſſe perhibetur, quia in utroq; populo nouit dominus qui ſunt eius, eorumq; cor à fluctibus ſeculi huius ad futuræ uitæ tranquillitatem quaſi ad ſoliditatem litoris uidendo, hoc eſt, miſericorditer

Piſcatores. uiſitando prouehit. [Piſcatores autem deſcenderant, & lauabant retia.] Piſcatores ſunt eccleſiæ doctores, qui nos rete fidei cōprehenſos, & de profundo ad lumen elatos quaſi piſces litori, ſic terræ uiuentiū aduehunt. Quaſi enim quædam retia piſcantium ſunt cōplexæ prædicantium dictiōes, quæ eos quos ceperint

Retia. in fide non amittant: unde & retia quaſi retinentia ſunt uocata. Sed hæc retia modo laxantur in capturam, modo lota plicantur: quia non omne tempus eſt habile doctrinæ, ſed nunc exerenda lingua doctori, nunc ſuimet cura gerenda. [Aſcendens autem in unam na-

uem

uem quæ erat Simonis, rogauit eum à terra reducere puſillum. Et ſedens, docebat de nauicula turbas.] Nauis Simonis eſt eccleſia primitiua, de qua Paulus ait: Qui enim operatus eſt Petro in apoſtolatum circunciſionis, operatus eſt & mihi inter gentes. Bene una dicta, quia multitudinis credẽtium erat cor unum & anima una. De qua docebat turbas, quia de autoritate eccleſiæ docet uſq; hodie gentes. [Vt ceſſauit autẽ loq, dixit ad Simonem: Duc in altum, & laxate retia ueſtra in capturã.] Quòd primo rogauit Simonem nauem à terra reducere puſillum, ſignificat uel temperate utẽdum uerbo ad turbas, ut nec terrena eis præcipiantur, nec ſic à terrenis in profunda ſacramentorũ recedat, ut ea penitus nõ intelligãt, uel prius in proximis regionibus gẽtibus prædicandũ, ut quod dicit item Petro duc in altũ, & lazate retia ueſtra in capturã, ad remotiores gentes quibus poſtea prædicatũ eſt, pertineat. [Et reſpondens Simon, dixit illi: Pręceptor, per totã noctem laborãtes, nihil cepim⁹, in uerbo aũt tuo laxabo rete.] Niſi dñs ædificauerit domum, in uanũ laborant q ædificant eam: niſi dñs cor illuſtrauerit auditorũ, doctor in nocte laborat: niſi in uerbo gratiæ ſupernæ laxata fuerint inſtrumẽta diſputationũ, fruſtra uocis ſuæ prædicator iaculum mittit. Quia fides populorũ non ſapientia uerbi compoſiti, ſed diuinæ uocationis munere prouenit. [Et cum hoc feciſſent, concluſerunt piſcium multitudinẽ copioſam. Rumpebatur autẽ rete eorũ.] Præ multitudine piſcium rete rũpebatur, quia nunc ad cõfeſſionẽ fidei etiã cum electis reprobi tanti intrant, qui ipſam quoq; eccleſiam hęreſibus ſcindant. Rũpitur autẽ rete, ſed non labitur piſcis, quia ſuos dominus etiã inter perſequentiũ ſcandala ſeruat. [Et annuerunt ſocijs, qui erant in alia naui, ut uenirent & adiuuarent eos.]

Nauis Simonis.
Gala. 2.
Actu. 4.
Pſal. 126
Piſcium multitudo.

2. Tim. 2. eos.] Alia nauis,ut prædiximus,eſt eccleſia de gentibus,quæ & ipſa non ſufficiente una nauicula piſcibus impletur electis:quia nouit dominus qui ſunt eius, & apud ipſum certus eſt ſuorum numerus electorum. Dumq́ tot in Iudæa credituros non inuenit, quot ad fidem uitamq́ prædeſtinatos nouit æternam,quaſi aliæ nauis receptacula piſcibus quærens ſuis,corda quoque gentium fidei gratia replet. Et bene rupto rete ſocia nauis aduocatur,quoniam antè Iudas proditor, antè Simon Magus piſces nequiſſimi capti ſunt, antè Ananias & Saphira fidei rete ſubdole tentabant ingredi,antè,ut Ioannes teſtatur,multi diſcipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant: ac deinde Barnabas & Paulus ad gentium ſunt apoſtolatum ſegregati. [Et uenerunt, & impleuerunt ambas nauiculas,ita ut mergerentur.] Harum impletio nauium uſq; in finem ſeculi creſcit:ſed quod impletæ merguntur,hoc eſt,in ſubuerſione premuntur (non enim ſubmerſæ,ſed tamen ſunt periclitatæ) Apoſtolus exponit,dicens:In nouiſſimis diebus erunt tempora periculoſa,& erunt homines ſeipſos amantes &c. Nam mergi naues eſt,homines in ſeculum, ex quo elati per fidem fuerant,morum prauitate relabi.Quales et ipſe Petrus adhuc in infirmitate poſitus,hoc loco demonſtrat.Vnde ſequitur: [Quod cum uideret Simon Petrus,procidit ad genua Ieſu,dicens:Exi à me,quia homo peccator ſum domine.] Quia carnales quiq; in eccleſia regimen ſpiritalium, in quibus maxime Chriſti perſona eminet,à ſe quodammodo repellunt.Non enim hoc uoce linguæ dicunt bonis miniſtris dei,ut eos à ſe repellant,ſed uoce morum & actuum ſuorum ſuadent à ſe recedi,ne per bonos regantur, & eo uehemẽtius quo deferunt eis honorem, & tamen factis ſuis à ſe rece-

Marginalia: Iudas & Simon Magus. Actu. 8. Actu. 5. Ioan. 6. Actu. 13. Barnabas & Paulus 2. Tim. 3 Mergi naues.

ſe recedere admonent, ut honorificentiam eorum ſignificauerit Petrus cadens ad pedes domini: mores autem in eo quod ait, Exi à me domine, qa peccatòr homo ſum. Quod tamen quia non fecit dominus, non enim receſſit ab eis, ſed eos ſubductis nauibus ad litus perduxit, ſignificat in bonis & ſpiritalibus uiris non eſſe oportere hanc uoluntatem, ut peccatis turbarum commoti, quo quaſi ſecurius tranquilliusq; uiuant, minus eccleſiaſticum deſerant. [Et ait ad Simonem Ieſus: Noli timere.] Confortat dominus timorem carnalium, animosq; fragilium conſolando erigit, ne quis uel de ſuæ conſcientia culpæ tremens, uel de aliorum innocentia ſtupens, ſanctitatis iter formidet aggredi. Quod autem ſequitur, [Ex hoc iam homines eris capiens,] ad ipſum Petrum ſpecialiter pertinet. Exponit enim ei dominus quid hæc captura piſcium ſignificet, quòd uidelicet ipſe ſicut nunc per retia piſces, ſic aliquando per uerba ſit capturus homines: totusq; facti huius ordo quid in eccleſia, cuius ipſe typum tenet, quotidie geratur oſtẽdat. Quod uero ſubiungitur, [Et ſubductis ad terram nauibus, relictis omnibus ſecuti ſunt eum,] poteſt ſignificare finem temporis quo ab huiuſmodi ſalo, q Chriſto inhæſerint penitus receſſuri ſunt. Sciendum eſt autem hanc eandem non eſſe lectionem, qua Matthæus & Marcus binos de nauiculis piſcatores, primo Petrum & Andream, deinde filios Zebedæi à domino narrant eſſe uocatos. Non enim eos Lucas nunc à domino uocatos, ſed tantum Petro fuiſſe prædictũ, q; homines eſſet capturus, inſinuat. Quod non ita dictum eſt, quaſi iam piſces nunquam eſſet capturus: nam & poſt reſurrectionem domini legimus eos eſſe piſcatos. Vnde datur intelligi, eos ad capturã piſcium ex more remeaſſe, ut poſtea fieret, quod Matthæus

Timere uetat.

Matt.4.
Marc.1.

Hoĩes capiens.

Ioan.21.

thæus & Marcus narrant, quando eos binos uocauit. Tunc enim non ſubductis ad terram nauibus tanquã cura redeundi,ſed ita eum ſecuti ſunt, tanquam uocantem ac iubentem ut ſequerentur.

¶Dominica ſeptima poſt Trinitatis.

Marci 8. Matth. 15.

IN illo tempore, Cum multa turba eſſet cum Ieſu, nec haberent quod manducarent, conuocatis diſcipulis ait illis:Miſereor ſuper turbam,quia ecce iam triduo ſuſtinent me, nec habent quod manducent. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

IN hac lectione conſideranda eſt in uno eodemq; redemptore noſtro diſtincta operatio diuinitatis & humanitatis:atque error Eutychetis,qui unam tantum in Chriſto operationem dogmatizare præſumit, procul à Chriſtianis finibus expellendus. Quis enim non uideat hoc ꝙ ſuper turbam miſeretur dominus, ne uel inedia uel uiæ longioris labore deficiat, affectũ eſſe & compaſſionem humanæ fragilitatis? Quòd uero de ſeptem panibus,& piſciculis paucis quatuor hominum milia ſaturauit,diuinæ opus eſſe uirtutis? Myſtice autẽ hoc miraculo deſignatur,ꝙ uiam ſeculi præſentis aliter incolumes tranſire nequimus,niſi nos gratia redemptoris noſtri alimento uerbi ſui reficiat. Hoc uero typice inter hanc refectionem & illam quinq; panum ac duorum piſcium diſtat, quòd ibi litera ueteris inſtrumenti ſpiritali gratia plena eſſe ſignata eſt: hic autem noui ueritas ac gratia teſtamenti fidelibus miniſtranda monſtrata eſt. Sane utraq; refectio in monte celebrata eſt,ut aliorum euangeliſtarum narratio declarat, quia utriuſq; ſcriptura teſtamẽti recte intellecta altitudinem nobis cœleſtium & præceptorum mã

Eutychetis error.

Myſtice.

Ioan. 6.

ſtat & præmiorum utraq; altitudinem Chriſti, qui eſt mons domus dñi, in uertice montiũ conſona uoce præ dicat. Qui enim ædificatam ſuper ſe ciuitatem ſiue domum domini, id eſt, eccleſiã in altum bonorum extol lit operũ, & cunctis manifeſtam gentibus exhibet, ipſe hanc ab infimis delectatiōibus abſtractã pane cœli re ficit, atq; ad appetitũ ſupernæ ſuauitatis dato pignore cibi ſpiritalis accendit. [Miſereor, inquit, ſuper turbã quia ecce iam triduo ſuſtinẽt me, nec habent quod mã ducent. Et ſi dimiſero eos ieiunos in domum ſuã, deficient in uia.] Quare triduo turba dominum ſuſtinuerit, Matthæus exponit plenius, qui ait: Et aſcẽdens in montem, ſedebat ibi. Et acceſſerunt ad eum turbæ mul tæ, habentes ſecum mutos, cæcos, claudos, debiles, & alios multos, & proiecerũt eos ad pedes eius, & curauit eos. Turba ergo triduo dominum propter ſanationem infirmorum ſuorũ ſuſtinet, cum electi quinq; fide ſanctæ trinitatis lucidi domino pro ſuis ſuorumq; pec catis, animæ uidelicet languoribus, perſeueranti inſtan tia ſupplicant. Item turba triduo dominũ ſuſtinet, quã do multitudo fidelium peccata quæ perpetrauit, per pœnitentiam declinans ad dominum ſe in opere, in lo cutione, atq; in cogitatione conuertit. Quos dimittere ieiunos in domũ ſuam dominus non uult, ne deficiant in uia: quia uidelicet cõuerſi peccatores in præſentis ui tæ uia deficiunt, ſi in ſua conſcientia ſine doctrinæ ſan ctæ pabulo dimittant. Ne ergo laſſentur in huius pere grinationis itinere, paſcendi ſunt ſacra admonitione. Valde autem penſanda eſt pia ſententia quæ proceſſit ex ore ueritatis, qua dicitur: [Quidam enim ex eis de longe uenerunt.] Eſt enim qui nihil fraudis & nihil carnalis corruptiōis expertus ad omnipotẽtis dei ſeruitium feſtinauit, Iſte de longinquo non uenit, quia per in-

Micheę. 4

Matth. 15.

Triduo dñm ſuſtinere.

De lõginquo ueniens.

per incorruptionem & innocentiam proximus fuit. Alius nulla impudicitia, nullis flagitijs inquinatus, ſolum autem coniugium expertus ad miniſterium ſpiritale conuerſus eſt. Neq; iſte uenit è longinquo, quia uſus coniunctione conceſſa per illicita non errauit. Alij uero poſt carnis flagitia, alij poſt falſa teſtimonia, alij poſt facta furta, alij poſt illatas iniurias & uiolentias, alij poſt perpetrata homicidia ad pœnitentiam redeunt, atq; ad omnipotentis dei ſeruitium conuertuntur: hi uidelicet ad dominum de longinquo ueniunt. Quãto enim quiſq; plus in prauo opere errauit, tanto ab omnipotente domino longius receſſit. Dentur ergo alimenta eis etiam qui de longinquo ueniunt, quia cõuerſis peccatoribus doctrinę ſanctę cibi præbẽdi ſunt, ut in deum uires reparent, quas in flagitijs amiſerunt. Item Iudæi quicunq; in Chriſto crediderunt, de prope ad illum uenerunt, quia legis & prophetarum erant literis edocti de illo. Credentes uero ex gentibus de lõge utiq; uenerunt ad Chriſtum, quia nullis paginarum ſanctarum monumentis de eius erant fide pręmoniti.

Panes ſeptem. [Et interrogauit eos: Quot panes habetis? Qui dixerunt, Septẽ.] Bene ſeptem panes in myſterio noui teſtamenti ponuntur, in quo ſeptiformis gratia ſpiritus ſancti plenius fidelibus cunctis & credenda reuelatur & credita datur. Neq; hordeacei fuiſſe produntur, ſicut illi quinq; de quibus ſunt quinq; hominum milia ſaturata: ne iterum ſicut in lege uitale animæ alimentũ corporalibus ſacramentis obtegeretur. Hordei enim medulla tenaciſſima palea tegitur. [Et præcepit turbę diſcumbere ſuper terram.] Supra in refectione quinque panum turba ſuper fœnũ uiride diſcumbebat, nũc ubi ſeptem panibus reficienda eſt, ſupra terram diſcũbere præcipitur: quia per ſcripturam legis carnis deſideri

(Margin: Hordei ratio. — Ioan. 6 — Sup terrã diſcũbere)

ſideria calcare & comprimere iubemur. Omnis enim caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Eſaiæ 40. In nouo autem teſtamento ipſam quoq; terram, ac facultates temporales derelinquere præcipimur. Vel certe quia mons in quo turba dominicis panibus reficiebatur, altitudinem, ut ſupra diximus, redemptoris noſtri ſignificat, ibi ſuper fœnum, hic ſuper terram reficitur. Ibi enim celſitudo Chriſti propter carnales homines, & Hieruſalem terrenam carnali ſpe & deſiderio tegitur: hic autem remota omni cupiditate carnali cõ uiuas noui teſtamenti ſpei permanentis firmamentũ tanquam ipſius montis ſoliditas nullo fœno interpoſito, continebat. [Et accipiens ſeptem panes, gratias agens, fregit, & dabat diſcipulis ſuis ut apponerent, & appoſuerunt turbæ.] Dominus accipiens panes dabat diſcipulis, ut ipſi acceptos turbæ apponerent: quia ſpiritalis dona ſcientiæ tribuens Apoſtolis, per eorum miniſterium uoluit eccleſiæ ſuæ per orbem uitæ cibaria diſtribui. Quod autem fregit panes quos diſcipulis daret, apertionem deſignat ſacramẽtorum, quibus ad perpetuam ſalutem nutriendus erat mundus. Cum enim ait ipſe dominus, Et nemo nouit filium, niſi pater: neque patrem quis nouit, niſi filius, & cui uoluerit filius reuelare, quid niſi panẽ uitæ nobis per ſe aperiendum demonſtrauit, ad cuius interiora cernenda per nos ipſos penetrare nequiuimus? Cui contra propheta miſerabilem quorundam famem deplorans, aiebat: Paruuli petierunt panem, nec erat qui frangeret eis. Quod eſt alijs uerbis dicere: Indocti quęſierunt pabulum uerbi dei, quo ad uirtutem bonę operationis cõ ualeſcerent refici, nec erat magiſtris deficientibus qui eis ſcripturarum arcana patefaceret, eosq; ad uiam ueritatis inſtitueret. Acceptis autem ad frangendum panibus

Panũ ſeptẽ & eorũ diſtributionis ratio.

Lucæ 10.

Thre. 4

Dñs acceptis pani- bus gratias agit.

Dominus gratias agit, ut & ipſe quantum de ſalute generis humani congaudeat oſtẽdat, & nos ad agendas ſemper deo gratias informet, cum uel terreno pane carnem, uel animam cœleſti ſuperna gratia largiente reficimus. [Et habebant piſciculos paucos, & ipſos benedixit, & iuſſit apponi.] Si in panibus ſeptẽ ſcriptura noui teſtamenti deſignatur, in cuius lectione per gratiam ſancti ſpiritus internas mentium epulas inuenimus, quid in piſciculis quos benedicens pariter dominus turbæ iuſſit apponi, niſi ſanctos accipimus illius temporis, quo eadem eſt condita ſcriptura, uel quorum ipſa ſcriptura fidem, uitam, & paſſiones continet? Qui de turbulentis huius ſeculi fluctibus erepti, ac diuina benedictione conſecrati, refectionem nobis internam, ne in huius mundi tranſeuntis excurſu deficiamus, exemplo ſuæ uel uitæ præbuere uel mortis. [Et manducauerunt, & ſaturati ſunt.] Manducant de panibus domini ac piſcibus, & ſaturantur, qui audientes uerba dei, & exempla intuentes ad profectum uitæ correctionis per hæc excitari atque aſſurgere feſtinant. Quibus apte congruit illud Pſalmiſtæ, Edent pauperes & ſaturabuntur, & laudabunt dominum qui requirent eum, uiuet cor eorum in ſeculum ſeculi. Quod eſt aperte dicere: Audient humiles uerbum dei & facient, & ad laudem non ſuam, ſed ſuperni largitoris cuncta quæ bene gerunt referent. Vnde merito ad uitam interioris hominis æternam, utpote pane uitę ſaturati peruenient. Cui contra tardis auditoribus per prophetam exprobratur: Manducaſtis, & non eſtis ſaturati. Manducant nanque, & non ſaturantur, qui panem uerbi dei audiendo deguſtant, ſed non faciendo quæ audiunt, nihil ex his internæ dulcedinis quo cor ipſorum

Piſciculorũ ratio.

Saturati.

Pſalm. 21

Aggei 1.

tum confirmetur, in uentræ memoriæ recipiunt. [Et ſuſtulerunt quod ſuperauerat de fragmẽtis ſeptẽ ſportas.] Quod turbis ſaturatis ſuperat, Apoſtoli ſuſtollunt, & ſeptem ſportas implent, quia ſunt altiora perfectionis præcepta uel potius exhortamenta & conſilia, quæ generalis fidelium multitudo nequit ſeruando & implẽdo attingere. Quorum executio illos proprie reſpicit, qui maiore ſancti ſpiritus gratia pleni generalem populi dei conuerſationẽ mentis atque operis ſublimitate tranſcendunt, qualibus dicitur: Si uis perfectus eſſe, uade, uende omnia quæ habes & cętera. Vnde bene ſportæ, quibus dominicorum ſunt condita fragmenta ciborum, propter ſeptiformẽ ſpiritus gratiã ſeptem fuiſſe memorantur. Nam quia ſportę iunco & palmarum folijs ſolent contexi, merito in ſanctorum ſignificatione ponũtur. Iuncus quippe ſuper aquas naſci conſueuit, palma uero uictricem ornat manum. Et iunceis uaſis recte comparantur electi, cum radicẽ cordis ne forte ab amore æternitatis areſcat, in ipſo uitæ fonte collocant. Aſſimilantur & eis quæ de palmarũ ſunt folijs contexta, cum indefectiuam æternæ retributionis memoriam puro in corde retinent. Et bene turba quamuis reliquias dominici prandij non caperet, manducaſſe tamen & ſaturata eſſe narratur: quia ſunt nonnulli qui & ſi omnia ſua relinquere nequeunt, neq; explere hoc quod de uirginibus dicitur, qui poteſt capere capiat, cæteraq; huiuſmodi, tamen eſurientes & ſitientes iuſticiam ſaturantur, cum audiendo mandata legis dei ad uitam perueniunt ęternam. [Erant autem qui manducauerunt quaſi quatuor milia, & dimiſit eos.] Bene quatuor milia, ut ipſo etiam numero doceret euangelicis ſe paſtos eſſe cibarijs.

Fragmẽta.

Matt. 19.

Sportarũ ſeptẽ rõ.

Matth. 19

Matth. 5

¶Dominica octaua poſt Trinitatis.
Lucæ 6. Matth. 7.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Attendite à falſis prophetis, qui ueniunt ad uos in ueſtimentis ouium, intrinſecus ſunt autem lupi rapaces. Nō eſt enim arbor bona, quæ facit fructus malos. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Hypocritas pſeqt. COntra hypocritam quæ cœperat Chriſtus Ieſus ſaluator noſter exequitur. Si ueram, inquit, & non fictam uis habere iuſticiam, quæ uerbis oſtentas etiam factis compenſare curato, ut bona exiſtens arbor bonis orneris & fructibus. Quia & ſi ſe fingat hypocrita, non eſt bonus qui facit opera mala: & ſi reprehendat inſontem, non ideo malus eſt qui facit opera bona. [Vnaquæq; enim arbor de fructu ſuo cognoſcitur.] Qui ſit fructus quo mala bonáue dinoſci
Gala. 5 debeat arbor, Apoſtolus oſtendit, dicens: Manifeſta
Opa carnis. autem ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, immundicia, luxuria, idolorum ſeruitus, ueneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, diſſenſiones, hære
Arboris excidēdæ fructus. ſes, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia quæ prædico uobis ſicut prædixi: qm̄ qui talia agunt, regnū dei non cōſequentur. Fructus autē̄ ſpiritus eſt charitas, gaudiū, pax, longanimitas, bonitas, be
Ibidem. nignitas, fides, modeſtia, continentia. Cæterū eleemo-
Fructus ſpiritus. ſyna, uel oratio, uel ieiunium, fructus quidem eſt proprie bonorū, ſed nonnunq̄ ſimulate etiam uſurpatus à
Matth. 6. malis, de quibus dn̄s ait: Quia receperunt mercedem
Matt. 4. ſuam. Et alibi: Attendite à falſis prophetis, qui ueniunt ad uos in ueſtimentis ouium, intrinſecus autē ſunt lupi rapaces. Sed non ideo debent oues odiſſe ueſtimentum ſuum, quòd plerunq; illo ſe occultant lupi, dum aliud

aliud oſtentant ad decipiendum, aliud exerunt ad deprędandum uel interficiendum eos, qui ſub iſto ueſtitu ouino lupos uidere non poſſunt. Hic ergo non eſt fructus de quo cognoſci arborem monet, ſed ille qui eſt ſupra monſtratus. [Neq; enim de ſpinis colligunt ficus, neq; de rubo uindemiant uuam.] Spinas reor & rubum ſeculi curas & punctiones eſſe uitiorum, de quibus peccanti homini dictũ eſt: Terra tua ſpinas & tribulos germinabit tibi. Ficus uero & uuam dulcedinẽ cõuerſationis nouæ, quam dñs in nobis eſurit, & feruorem dilectionis qui lætificat cor hominis: de quibus euangelio coruſcante uox turturis in terra longe lateq; reſonabat, ficus protulit groſſos ſuos, uineæ florentes dederunt odorem. Non autem de ſpinis ficus, nõ uua de rubo colligitur, quia mens adhuc ueteris hominis conſuetudine depreſſa ſimulare poteſt, ſed fructus noui hominis ferre non poteſt. Quod ſi quis obijcere uoluerit ac dicere, quòd & Moyſes de rubo uindemiarit uuam, quando à cognato gentili conſilium utile ſuſcepit, & de ſpinis collegerint ficus hi, quibus dictum eſt de phariſæis, Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite, ſciat quia ſicut uerax nonnunq̃ palmes ſepi inuoluta recumbit, portansq; fructum ſpina non ſuũ uſibus ſeruat humanis, ſic dictà uel acta malorum ſi quando bonis proſunt, non hoc ipſi faciunt mali, ſed fit de illis ſuperno prouidente conſilio. [Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonum, & malus homo de malo profert malum.] Idem theſaurus cordis, quod radix eſt arboris: & quod de corde profert, idem eſt quod arboris fructus. Qui ergo theſaurũ in corde patientię perfectię; habet amoris, optimos nimirum fructus effundens diligit inimicum, benefacit odienti, benedicit maledicenti, orat pro caluniante, per-

Spinæ & rubus.
Gene. 3
Ficus & uua.
Canti. 2.
Exod. 18
Matth. 23
Theſaur• cordis.

cutienti ſe uel deſpolianti nõ reluctatur, omni petenti tribuit,ſua ablata non repetit,non iudicare,non condẽ-
Lucæ 6. nare deſiderat, errantem patienter amanterq́ꝫ corrigit,& cætera quæ ſuprà ſaluator edocuit. At qui nequam theſaurum corde ſeruat,odit amicum, maledi-
Matth.5 cit diligenti, maledicit benedicenti,& cætera quæ dominicus ſermo redarguit,bono theſauro cõtraria peragit. Qui ne ſibi fruſtra blandiretur, ex eo quod ſequitur,[Ex abũdantia enim cordis os loquitur,] qua ſi non fructus arboris ſed folia,hoc eſt,uerba ſolum & nõ magis opera,uel ueri Chriſtiani uel hypocritę quærant,cõſequẽter dñs adiungit:[Quid autẽ uocatis me, dñe,dñe,& nõ facitis quæ dico?] Ac ſi alijs uerbis ita diceret:Quid folia rectæ confeſſionis uos germinare
1.Cor.4 iactatis,qui nullos operis boni fructus oſtẽditis? Vnde Apoſtolus precioſum à uili ſeparaturus,hoc eſt, bonũ theſaurũ à malo,bonã arborem à mala, perfectũ boni magiſtri diſcipulum ab hypocrita, ducem uidentem à cæco ſecreturus, ait:Veniam autẽ ad uos ſi dñs uoluerit,& cognoſcam non ſermonẽ eorũ qui inflati ſunt, ſed uirtutẽ.Non enim in ſermone eſt regnũ dei, ſed in uirtute. Per oris ergo locutionem dñs uniuerſa quæ
Oris locutio. uel actu,uel fatu,uel cogitatu de corde proferimus inſinuat, quæ magis q̃ hominibus dicta nuda & aperta
Verba ꝓ rebus. ſunt oculis eius. Nam & moris eſt ſcripturarum,uerba pro rebus ponere. Vnde Pſalmiſta: Dic,inquit,animæ
Pſalm.34. meæ, ſalus tua ego ſum. Et Ezechias: Non fuit uer-
Eſa.39. & bum, quod non oſtenderim eis. Qui utique rerum &
4.Reg.20 non uerborum Chaldæis reuelarat arcana. Itemq́ꝫ A-
1.Cor.12 poſtolus: Et nemo dicit dominum Ieſum, niſi in ſpiritu ſancto,pro eo ut diceret, nemo dominum Ieſum intellectu cernit,nemo uoluntate amplectitur,niſi per gratiam ſpiritus ſancti.

¶Domini-

¶Dominica nona poſt Trinitatis. Lucæ 16.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis parabolam hãc: Homo quidam erat diues, qui habebat uillicum, & hic diffamatus eſt apud illum, quaſi diſſipaſſet bona ipſius. Et uocauit illũ, & ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem uillicationis tuæ. Iam enim non poteris uillicare. Ait autem uillicus intra ſe: Quid faciam, quia dominus meus aufert à me uillicationem? Fodere nõ ualeo, mendicare erubeſco. Scio qd faciam, ut cum amotus fuero à uillicatione, recipiant me in domos ſuas. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

IN uillico hoc quem dominus eijciebat de uillicatu, & laudauit eum ꝙ in futurum ſibi proſpexerit, non omnia debemus ad imitandũ ſumere. Non em̃ aut dño noſtro facienda eſt in aliquo fraus, ut de ipſa fraude eleemoſynas faciamus: aut eos à quibus recipi uolumus in tabernacula æterna, tanq̃ debitores dei & dñi noſtri fas eſt intelligi, cũ iuſti & ſancti ſignificent hoc loco, q eos introducant in tabernacula æterna, q neceſſitatibus ſuis terrena bona communicauerint. De quibus etiam dicit, quòd ſi quis alicui eorum calicem aquæ frigidæ dederit tantum in nomine diſcipuli, nõ perdet mercedem ſuam. Sed etiam è contrario dicuntur iſtæ ſimilitudines, ut intelligamus ſi laudari potuit ille à domino, cui fraudem faciebat, quanto amplius placeant domino deo, qui ſecundum eius præceptum illa opera faciunt. Sicut etiam de iudice iniquitatis qui interpellabatur à uidua, comparationem duxit ad iudicem deum, cui nulla ex parte iudex iniquus conferendus eſt. Villici ſane uocabulo diſcimus eos, qui pecunias habent non iam dominos ſuæ, ſed alienæ potius rei diſpenſatores eſſe putandos. Qui ſi iuxta hu

Villicus.

Matth. 10

Villicus quomõ laudãdus

Lucæ 18.

ius ſerui exemplum ſedulo finiendæ uillicationis ac ra tionis reddendæ tēpus præuiderint, facile terrenorū omniū delectatiōe ſimul & dilectiōe nudati, plus ſibi de amicis conquerendis in futuro, q̄ diuitijs in præſenti colligendis proſpicere curabunt. Qui multa ſecū anxius pertractando, quid faciā, inqt, fodere non ualeo, mendicare erubeſco. Ablata quippe uillicatione fodere nō ualemus, quia finita hac uita in qua tantum licet operari, nequaq̄ ultra bonæ cōuerſationis fructū ligone deuotę cōpunctionis licet inquirere. Mēdicare, cōfuſionis eſt, illo ſcilicet peſſimo genere mēdicādi, quo uirgines illæ fatuę mēdicaſſe referunt, quæ ingruente tēpore nuptiarum, oleo uirtutū deficiēte, ſapiētibus dixerūt.

Matth. 25 Date nobis de oleo ueſtro, quia lāpades noſtræ extinguunt. Et de quo Salomō ait: Propter frigus piger a-

Proue. 20 rare noluit, mēdicabit ergo ęſtate, & nō dabit ei. [Cōuocatis itaq; ſingulis debitoribus dñi ſui, dicebat primo: Quantū debes dño meo? At ille dixit: Centum cados olei. Dixitq; illi, Accipe cautionē tuam, & ſede cito, ſcribe qnquaginta. Deinde alio dixit: Tu uero quātum debes? Qui ait: Centū coros tritici. Ait illi, Accipe literas tuas, & ſcribe octoginta.] Cadus gręca ampho

Cadus. ra eſt, continēs urnas tres: corus uero modios triginta

Corus. cōplectitur. Quod autē de centū cadis olei quinquaginta ſcribi fecit à debitore, & de centū coris tritici octoginta ad nihil aliud ualere arbitror, niſi ut ea quæ ſimiliter in ſacerdotes atq; in Leuitas Iudęus quiſq; operatur, in Chriſti eccleſia abundet iuſticia eius, ſuper ſcribarum & phariſæorum, ut cū illi decimas darent,

Lucæ 19. iſti dimidias dent, ſicut non de fructibus, ſed de ipſis

Decimarum duplicatio. bonis ſuis fecit Zachæus: aut certe duplicet decimas, ut duas decimas dando ſuperet impendia Iudæorum. Niſi forte quis ſimpliciter accipiendū putet, q᷑ oīs qui indigen-

indigentiam cuiuſlibet pauperis ſanctorum,uel ex di-
midia,uel certe ex quinta parte, quantum uiginti, uel
quinquaginta ad centum ſunt alleuiauerit, certa ſuæ
miſericordiæ ſit mercede donandus. [Et laudauit do-
minus uillicũ iniquitatis,quia prudenter feciſſet. Quia
filij huius ſeculi prudentiores filijs lucis in generatione
ſua ſunt.] Audiant ſapientes huius ſeculi, ut ſtultam ſa Sapientes
pientiam deſerere, & ſapientem dei ſtulticiam diſcere ſeculi.
queant, quanti eorum ſapientiam diuina æquitas ęſti-
mauerit, quos non uere prudentes, ſed in generatione
ſua prudentes eſſe commemorat, iuxta hoc quod alibi
dicitur: Væ qui ſapiẽtes eſtis in oculis ueſtris,& coram Eſaiæ 5.
uobiſmetipſis prudentes. Necnon & amatores æternę
uitæ filios lucis appellando, non aliud eos qui ſapien- Filij lucis.
tes ſunt ut faciant mala, bene autem facere neſcierunt, Hiere. 4.
quàm filios arguit eſſe tenebrarum. Filij autem lucis & Filij lucis
filij huius ſeculi uocantur, quomodo filij regni & filij & ſeculi.
perditionis. Cuius enim quiſq; agit opera, eius cogno
minatur & filius. [Et ego uobis dico,Facite uobis ami
cos de mamona iniquitatis: ut cum defeceritis, reci-
piant uos in æterna tabernacula.] Mamonam ini-
quitatis ob hoc appellat iſtam pecuniam, quam poſſi-
demus ad tempus,quia mamona diuitiæ interpretan- Mamona
tur. Nec ſunt iſtæ diuitiæ niſi iniquis, qui in eis conſti- Diuitiæ
tuunt ſpẽ atq; copiã beatitudinis ſuę. A iuſtis uero cum qbus ſunt
hæc poſſidentur, eſt quidem iſta pecunia, ſed non ſunt pecuniæ.
illis diuitiæ niſi cœleſtes & ſpiritales, quibus indigen-
tiam ſuam ſpiritaliter ſupplentes, excluſa egeſtate mi-
ſeriæ beatitudinis copia ditabuntur. Si autẽ hi qui prę-
bent eleemoſynam, de iniquo mamonæ faciunt ſibi a-
micos, à quibus in ęterna tabernacula recipiãtur, quan
to magis hi qui ſpiritales largiuntur epulas, qui dant
conſeruis cibaria in tempore ſuo, certiſſima debẽt ſpe

ſummæ retributiōis erigi? [Qui fidelis eſt in minimo, & in maiore fidelis eſt: & qui in modico iniquus eſt, & in maiore iniquus eſt.] Sunt qui uiſcera pietatis & opera miſericordiæ, quæ proximis debentur, ignorantes, merito tamen ſe caſtitatis, uigiliarum, longæ orationis, plenæ fidei, ieiuniorum, cæterarumq; uirtutū quæ dei dilectio gignere ſolet, ueraciter fideles exiſtimant, ſed ipſo iudice atteſtante, qui fidelis eſt in minimo, id eſt, in pecunia cum paupere participanda, & in maiore fidelis eſt, illo uidelicet actu, quo ſpecialiter adhærere creatori, & unus cum eo ſpiritus effici deſiderat. At qui temporalia quæ poſſidet, recte diſpenſare diſſimulat, æternorum ſibi gloriam de qua tumet euacuat. Qui enim non diligit fratrem ſuum quem uidet, deum quem non uidet quomodo poteſt diligere? Et ſicut idem dicit, qui habuerit ſubſtantiam mundi, & uiderit fratrem ſuum neceſſe habere, & clauſerit uiſcera ſua ab eo, quomodo charitas dei manet in eo? [Si ergo in iniquo mamone fideles nō fuiſtis, quod ueſtrum eſt quis credet uobis?] De iniquo mamone quòd diuitias malorum ſignificet, ſuprà explanatum eſt. Quarum mentionem ſaluator faciens alibi dicit, quia fallacia diuitiarum ſuffocat uerbum. Veras autem diuitias uel ipſa æternæ uitæ gaudia, de quibus ſcriptum eſt, quæ diuitiæ hæreditatis eius in ſanctis, uel uirtutum ſpiritalium quibus ad uitam peruenitur copiam ſignificat, de quibus dicit Eſaias: Diuitiæ ſalutis, ſapientia & ſcientia: timor domini, ipſe theſaurus eius. [Et ſi in alieno fideles non fuiſtis, quod ueſtrum eſt quis dabit uobis?] Alienæ ſunt à nobis huius ſeculi facultates, id eſt, extra naturam ſitæ. Nihil enim intulimus in hunc mundum, haud dubium quia nec auferre quid poſſumus. Noſtra autem poſſeſſio, regnum cœlorum

Marginalia: Eleemoſynæ præſtantia. — 1. Ioan. 4. — 1. Ioan. 3. — Mamon. — Matth. 13. — Eſaiæ 33. — Alienæ res huius ſeculi. — 1. Tim. 6.

ſorum: noſtra uita, Chriſtus eſt: noſtræ opes ſunt ſpiritalium operum fructus, de quibus Salomon ait: Redemptio animæ uiri, propriæ diuitiæ eius. Arguit ergo phariſæos fraudis & auariciæ, qui quoniam in facultatibus ſuis fideles non fuerunt, communia conditoris bona priuatim habere malentes, nec Chriſtum accipere meruerunt, quem publicanus ille, cuius paulo antè memini, Zachæus, ut acquirere poſſet, dimidiam partem bonorum ſuorum obtulit. Proue. 13. Phariſçorū fraus. Lucæ 19.

¶Dominica decima poſt Trinitatis. Lucæ 19. Matth. 24. Marci 13.

IN illo tempore, Cum appropinquaſſet Ieſus Hieruſalem, uidens ciuitatem, fleuit ſuper illam, dicens: Quia ſi cognouiſſes & tu. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVod flente domino illa Hieroſolymorum ſubuerſio deſcribatur, quæ à Veſpaſiano & Tito Romanis principibus facta eſt, nullus qui hiſtoriam euerſionis eiuſdem legit ignorat. Sed quærendum prius eſt, quid ſit quod dicitur: [Videns ciuitatem fleuit ſuper illam dicens, quia ſi cognouiſſes & tu.] Fleuit etenim pius redemptor ruinam perfidæ ciuitatis, quam ipſa ſibi ciuitas non cognoſcebat eſſe uenturam. Cui à flente domino rectè dicitur, quia ſi cognouiſſes & tu, ſubaudis fleueras, quæ modo, quia neſcis quod imminet, exultas. Vnde & ſubditur: [Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi.] Cum enim carnis uoluptatibus ſe daret, uentura mala non proſpiceret, in die ſua quæ ad pacem ei eſſe poterant, habebat. Cur uero bona præſentia ad pacem habuerit, manifeſtatur cum ſubditur: [Nunc autem abſcondita ſunt ab oculis tuis.] Si enim cordis eius oculis Flēte dño Hieroſolymorū deſcribit euerſio. Flet⁹ dñi cauſa.

oculis mala quæ imminerent, abſcondita non eſſent, læta in præſentibus proſperis non fuiſſet. Cuius mox etiam pœna quæ de Romanis, ſicut prædixi, principibus imminebat, adiuncta eſt, cum dicitur: [Quia uenient dies in te, & circundabunt te inimici tui uallo, et circundabunt te & coanguſtabũt te undiq;, & ad terram proſternent te, & filios tuos qui in te ſunt.] Hoc quoque quod additur, [Et non relinquent in te lapidem ſuper lapidem] etiam ipſa iam eiuſdẽ ciuitatis trãſmigratio teſtatur, quia dum nunc in eo loco conſtructa eſt, ubi extra portam dominus crucifixus fuerat, prior

Hieruſalem euerſa funditus. illa Hieruſalẽ funditus eſt euerſa: cui ex qua culpa euerſionis ſuæ pœna fuerit illata ſubiungitur: [Eo quòd non cognoueris tẽpus uiſitationis tuæ.] Creator quippe omnium per incarnationis myſterium hanc uiſitare dignatus eſt, ſed ipſa timoris & amoris illius recordata non eſt. Vnde etiam per prophetam increpatione cordis humani aues cœli ad teſtimonium deducuntur, dum dicitur: Miluus in cœlo cognouit tempus ſuum,

Hiere. 8. turtur, & hirundo, & ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui, populus autẽ meus non cognouit iudicium domini. [Et ingreſſus in templum, cœpit eijcere uendentes in illo & ementes, dicens illis, Scriptũ eſt: quia domus mea domus orationis eſt.] Qui enarrauit mala uentura, & protinus templum ingreſſus eſt, ut de il-

Euerſionis cauſa. lo uendentes & emẽtes eijceret, profecto innotuit quia ruina populi maxime ex culpa ſacerdotum fuit. Euerſionem quippe deſcribens, ſed uendentes & ementes in templo feriens, in ipſo effectu ſui operis oſtendit, unde

Obſeruãtes munerum dato res. radix prodit perditionis. [Vos autẽ feciſtis illam ſpeluncam latronum.] Qui ad accipienda munera in templo reſidebant, profecto quia quibuſdam non dantibus læſiones exquirerent, dubium non erat. Domus ergo ora-

go orationis ſpelũca latronũ facta fuerat, quia ad hoc in tẽplo adſiſtere nouerant, ut aut non dantes munera ſtuderent corporaliter perſequi, aut dantes ſpiritaliter necare. Quia uero redemptor noſter prędicationis uerba nec indignis & ingratis ſubtrahit, poſtquam diſciplinæ uigorem eijciendo peruerſos tenuit, donum mox gratiæ oſtendit. Nam ſubditur: [Et erat docens quotidie in templo.] Hæc iuxta hiſtoriam breuiter tractando tranſcurrimus, nunc eadem morali intellectu diſcutienda repetamus. Videns ciuitatem fleuit ſuper illam dicens, quia ſi cognouiſſes & tu. Hoc ſemel egit, cũ perituram ciuitatem eſſe nũciauit: hoc quotidie redemptor noſter per electos ſuos agere nullatenus ceſſat, cũ quoſdam ex bona uita ad mores reprobos perueniſſe conſiderat. Plangit enim eos, qui neſciunt cur plangantur: quia iuxta Salomonis uerba, lętantur cum malefecerint, & exultant in rebus peſſimis. Qui ſi damnationem ſuam quæ eis imminet agnouiſſent, ſemetipſos cũ lachrymis delictorum plangerent. Et quidem in hac die tua quæ ad pacem tibi. Suam hic diem habet anima peruerſa, quæ tranſitorio gaudet in tempore. Cui ea quæ adſunt ad pacem ſunt, quia dum ex rebus temporalibus lætatur, dum honoribus extollitur, dum in carnis uoluntate reſoluitur, dum nulla uenturæ pœnę formidine terretur, pacem habet in die ſua quæ graue damnationis ſuę ſcãdalum die habebit aliena. Ibi enĩ affligenda eſt, ubi iuſti lætabuntur. Nunc autem abſcondita ſunt ab oculis tuis. Peruerſa anima rebus præſentibus dedita, in terrenis uoluptatibus reſoluta, abſcondit ſibi mala ſequentia: quia præuidere futura refugit, quę præſentem læticiam perturbent: dumq́ in præſentis uitæ oblectatione ſe deſerit, quid aliud quàm clauſis oculis ad ignem uadit? Quia uenient dies in te, & circunda-

Domus orationis ſpelunca latronũ.

Moralis interpretatio.

Prouer. 2.

cundabunt te inimici tui uallo. Qui unquam ſunt humanæ animę maiores inimici, quàm maligni ſpiritus? qui hánc à corpore exeuntem obſident, quam in carnis amore poſitam deceptorijs delectationibus fouet. Quam uallo circundant, quia ante mentis eius oculos reductis iniquitatibus quas perpetrauit, hanc ad ſocietatem ſuæ damnationis trahentes coarctant. Et circundabunt te, & coanguſtabunt te undiq;. Maligni ſpiritus undiq; animam coanguſtant, quando ei non ſolum operis, uerumetiam locutionis atq; inſuper cogitationis iniquitates replicant, ut quæ prius ſe per multa dilatauit in ſcelere, ad extremum de omnibus anguſtetur in retributione. Et ad terram conſternent te, & filios tuos qui in te ſunt. Tunc anima per cognitionem reatus ſui ad terram conſternitur, caro quam uitam ſuam credidit, redire ad puluerem urgetur. Tunc in morte filij illius cadunt, cum cogitationes illicitæ quæ modo ex illa prodeunt, in extrema uitæ ultione diſſi-
Pſal.145. pantur, ſicut ſcriptum eſt: In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Quæ ſcilicet duræ cogitationes intelligi etiam per lapidum ſignificationem ualent. Nam ſequitur: Et non relinquent in te lapidē ſuper lapidem. Peruerſa etenim mens cum peruerſæ cogitationi adhuc peruerſiorem adijcit, quid aliud quàm lapidem ſuper lapidem ponit? Sed in deſtructa ciuitate ſuper lapidem lapis non relinquitur, quia cum ad ultionem ſuam anima deducitur, omnis ab illa cogitationum ſuarum conſtructio diſſipatur. Eo quòd non cognoueris tempus uiſitationis tuę peruerſam quoque animam omnipotens deus modis multis uiſitare conſueuit. Nam aſſidue hanc uiſitat præcepto, aliquando autem flagello, aliquando uero miraculo, ut & uera qui neſciebat audiat, & tum adhuc ſuperbiens atq; con

temnens,

temnens, aut dolore compuncta redeat, aut benefi-
cijs deuicta, malum quod fecit erubeſcat. Sed quia ui-
ſitationis ſuæ tempus minime cognoſcit, illis in ex-
tremo uitæ inimicis traditur, cum quibus in æterno iu
dicio damnationis ſuæ ſocietate colligatur. Et ingreſ-
ſus in templum, cœpit eijcere uendentes in illo & emen Templū
tes. Sicut templum dei in ciuitate eſt, ita in plebe fi- dei.
deli uita religioſorum. Et ſæpe nonnulli religionis
habitum ſumunt, ſed dum ſacrorum ordinum locum
percipiunt, ſanctæ religionis officium, commercium
terrenæ negociationis tribuunt. Vendentes quippe in
templo ſunt, qui hoc quod quibuſdam iure competit,
ad pręmium largiuntur. Iuſticiam enim uendere eſt,
hanc pro pręmij acceptione ſeruare. Ementes uero in
templo ſunt, qui dum hoc perſoluere proximo quod
iuſtum eſt nolunt, dumq; rem iure debitam facere con
tēnunt, dato patronis præmio, emunt peccatū. Quibus
bene dicitur, domus mea domus orationis eſt: uos aūt
feciſtis eam ſpeluncā latronū. Quia dum nonnunq̄ per
uerſi homines locum religionis tenent, ibi malitiæ ſuę
gladijs occidunt, ubi uiuificare proximos orationis
ſuæ interceſſione debuerunt. Templum quoque & do-
mus dei eſt ipſa mens atq; conſcientia fidelium, qui ſi
quādo in læſione proximi peruerſas cogitationes pro
fert, quaſi in ſpelunca latrones reſident: & ſimpliciter
gradientes interficiunt, quando in eos qui in nullo rei
ſunt, læſionis gladios defigunt. Mens enim fidelium
non iam domus orationis, ſed ſpelūca latronis eſt, quā
do relicta innocentia & ſimplicitate ſanctitatis, illud
conatur agere, unde ualeat proximis nocere. Sed
quia cōtra peruerſa hæc omnia uerbis redęmptoris nō
ſtri per ſacras paginas indeſinēter inſtruimur, nūc uſq;
hoc agitur quod factū fuiſſe perhibetur cum dicitur.
¶ Et

Docēs in templo. [Et erat docens quotidie in templo] Cum enim mentem fidelium ad cauenda mala ſubtiliter erudit, quotidie ueritas in templo docet. [Principes autem ſacerdotum, & ſcribæ, & principes plebis quærebant illum perdere, & non inueniebant quid facerent illi.] Vel quia quotidie docebat in templo, uel quia latrones eiecerat de templo, uel quia ueniens illo quaſi rex & dominus, à tanta credentium turba laudem hymni cœleſtis accepit, inuidi principes eum perdere quærebant. [Omnis enim populus ſuſpenſus erat audiens illum.] Duobus modis poteſt intelligi, quia uel timentes populi tumultum non inueniebant quid facerent Ieſu, quem perdere diſpoſuerunt: uel ideo Ieſum perdere quærebāt, quia ſuo magiſterio neglecto, plures ad eum audiendum cō fluere cernebāt. Libet interea paucis intueri quàm pulchre legalis umbra paſchæ, noſtro uero paſchæ, in quo immolatus eſt Chriſtus, non tantum myſterij, ſed & temporis ratione concordet. Decima, inquit, die menſis primi tollat unuſquiſq; agnum per familias domus ſuæ. Iuxta quem ritum tolletis & hœdum, & ſeruabitis eum uſq; ad quartumdecimum diem eiuſdem menſis. Decima enim die menſis primi, id eſt, ante quinque dies paſchæ, ſicut Ioannes euangeliſta teſtatur, egrediens omnis populus in montem oliuarum, tulit inde dominum. Qui agnus eſt, quia uenit ut peccata tolleret, & peccatum in eo non eſt: hœdus, quia peccati inſimulatus eſt. Agnum domi intulerunt, qui gaudentes canebant, Benedictus qui uenit rex in nomine domini: hœdum, qui contra zelantes aiebant: Magiſter, increpa diſcipulos tuos. Agnū, populus omnis qui ſuſpenſus erat, audiens illum: hœdum, principes qui eum perdere cupiebant. Quinque autem dies ante paſcha, id eſt, à decima luna uſque ad quartamdecimam, agnum ſiue hœdum im-

Populum timebant principes

Exod. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 1.

Lucę 19.

Ibidem.

dum immolaturi ſeruabāt. Quia licet etiam tunc eius ſanguinem ſitirent, nemo tamen in eum miſit manus, quia necdum uenerat hora eius. Agnum ſeruabant, qui libenter eius dictis auſcultabant: hœdum, qui inſidiantes quærebant capere aliquid ex ore eius ut accuſarent eum. At uero quarta decima die completa, id eſt, declinata in ueſperam, poſtquam corporis & ſanguinis ſuis celebranda diſcipulis ſacramenta contradidit, uenientibus qui eum comprehenſum uincirent, cœpit impleri quod ſequitur: Et immolabit eum omnis multitudo filiorum Iſrael ad ueſperam. Stabant enim iuxta crucem Ieſu non ſolum impij qui mortē eius deriderent, ſed etiam ſancti qui lugerent.

Ioan. 7. Exod. 12. Ioan. 19.

¶ Dominica undecima poſt Trinitatis.

Lucæ 18.

IN illo tempore, Dixit Ieſus ad quoſdā, qui in ſe confidebant tanq̄ iuſti, & aſpernabantur cæteros, parabolam iſtā: duo homines aſcenderunt in templū, ut orarent: unus phariſæus, alter publicanus. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVia parabolam dominus qua ſemper orare et nō deficere docebat, ita cōcluſit ut diceret ueniente iudice difficile fidē in terra reperiendā, ne quis ſibi forte de ſuperuacua fidei cognitiōe, uel etiā cō feſſione blādiret, mox altera iūcta parabola diligētius oſtēdit à deo fidei nō uerba examinanda, ſed opera. Inter quę nimirū opera maxime regnat humilitas. Vnde & ſupra quum fidē grano ſinapis minuto quidē, ſed ex contritione flagranti cōpararet, quaſi exponēdo ſubiūxit: Cū feceritis omnia quę præcepta ſunt uobis, dicite: ſerui inutiles ſumus. Cui cōtra ſuperbi cū nequaq̄ oīa, ſed modicū quid eorū quę prȩcepta ſunt faciāt, nō ſolū mox de ſua iuſticia prȩſumūt, ſed & in infirmos quoſq;

Opera nō uerba examinãda. Humilitatis neceſſitas. Lucæ 17.

deſpiciunt, atque ideo quaſi fide uacui, cum orauerint non exaudiuntur. [Duo homines aſcenderunt in templũ, ut orarẽt: unus phariſæus, & alter publicanus.] Publicanus humiliter orans, ad illa præfatæ uiduę, hoc eſt, eccleſiæ mẽbra pertinet, de quibus ſupra dicitur: Deus autem non faciet uindictam electorũ ſuorum clamantium ad ſe? Phariſæus aũt merita iactans, ad ea de quibus terribilis in concluſione ſententia ſubditur: Verũtamen filius hominis ueniens, putas inueniet fidẽ in terra? [Phariſæus ſtans, hæc apud ſe orabat: Deus gratias ago tibi, quia non ſum ſicut cęteri hominum, raptores, iniuſti, adulteri, uelut etiam hic publicanus.] Quatuor ſunt ſpecies quibus omnis tumor arrogantium demonſtratur, cũ bonũ aut à ſemetipſis habere ſe ęſtimãt, aut ſi ſibi datũ deſuper credũt, pro ſuis ſe hoc accepiſſe meritis putãt: aut certe cũ iactant ſe habere, quod non habẽt: aut deſpectis cæteris, ſingulariter uideri appetũt habere quod habent. Quia phariſæus iſte iactantiæ peſte laboraſſe deprehẽditur, qui idcirco de templo abſq; iuſtificatione deſcendit, quia bonorũ operũ merita ſibi quaſi ſingulariter tribuens, oranti publicano ſe prætulit. [Ieiuno bis in ſabbato, decimas do omniũ quę poſſideo.] Ezechiel propheta de oſtenſis ſibi cœli animalibus ſcribit: Et totũ corpus plenũ oculis, in circuitu ipſorũ quatuor. Corpora q̃ppe animaliũ idcirco plena oculis deſcribuntur, quia ſanctorũ actio ab omni parte circũſpecta eſt, bona deſiderabiliter prouidẽs, mala ſolerter cauẽs. Sed nos ſæpe dum alijs rebus intendimus, fit ut alia negligamus: et ubi negligim⁹, ibi procul dubio oculũ non habemus. Nam ecce phariſæus ad exhibendam abſtinentiam, ad impendẽdam miſericordiam, ad referendas deo gratias oculũ habuerat, ſed ad humilitatis cuſtodiã nõ habebat. Et q̃d prodeſt q̃d cõtra hoſtiũ

Publicanus. Lucæ 18. Phariſęus

Arrogantiũ ſuperborúmue ſpecies q̃tuor.

Ezechi. 1.

Phariſæi cæcitas.

inſidias pene tota ciuitas caute cuſtoditur,ſi unum fora mē apertū relinquitur,unde ab hoſtibus intretur? [Et publicanus à longe ſtans, nolebat nec oculos ad cœlū leuare,ſed percutiebat pectus ſuū,dicens: Deus propitius eſto mihi peccatori. Dico uobis,deſcendit hic iuſtificatus in domum ſuā ab illo.] Quantā ueniæ fiduciam digne pœnitentibus præbet,quod publicanus qui reatū ſuæ nequitiæ perfecte cognouit,fleuit,cōfeſſus ēſt,& ſi iniuſtus ad templū uenit,iuſtificatus à tēplo rediit. Typice aūt phariſæus Iudæorū eſt populus,qui ex iuſtificationibus legis extollit merita ſua:publicanus uero gentilis eſt, qui longe à deo poſitus,confitetur peccata ſua. Quorum ſuperbiēdo ūnus receſſit humiliatus,alter lamentādo appropinquare meruit exaltatus. [Quia oīs qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur.] Et de utroque populo præfato,et de omni ſuperbo uel humili recte poteſt intelligi, ſicut & illud quod alibi legimus: Ante ruinā exaltatur cor,& ante gloriā humiliatur. Quapropter & de uerbis elati phariſæi quibus humiliari meruit,poſſumus ex diuerſo formam humilitatis qua ſublimemur aſſumere:ut ſicut ille conſideratis & peiorum uitiis & ſuis uirtutibus eſt elatus ad ruinam, ita nos non noſtra ſolum pigritia, ſed & meliorum uirtutibus inſpectis humiliemur ad gloriam, quatenus unuſquiſque noſtrum hæc apud ſe ſupplex ac ſummiſſus obſecret: Deus omnipotens miſerere ſupplici tuo, quia nō ſum ſicut innumeri ſerui tui, contemptu ſeculi ſublimes, iuſticiæ merito glorioſi, caſtitatis laude angelici, uelut etiam multi illorum qui poſt flagitia publica pœnitendo tibi meruerunt eſſe deuoti. Qui etiam ſi quid boni tua gratia largiente fecero, quo fine hoc faciam, quáue à te diſtrictione penſetur ignoro.

Publicani iuſtificatio.

Typice.

Humiliās ſe exaltabitur.

Prouer.16. & 15.

Oratio contra ſactātiam.

¶Dominica duodecima poſt Trinitatis.

Marci 7.

IN illo tempore, Exiens Ieſus de finibus Tyri uenit per Sidonem ad mare Galilææ inter medios fines Decapoleos. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Surdus et mutus.

SVrdus ille & mutus, quem mirabiliter curatum à domino modo cũ euangeliũ legeretur audiuimus, genus deſignat humanũ, in his qui ab errore diabolicę deceptionis diuina merenť gratia liberari. Obſurduit nanque homo ab audiendo uitæ uerbo, poſtquam mortifera ſerpẽtis uerba contra deũ tumidus audiuit: mutus à laude cõditoris effectus eſt, ex quo cum ſeductore colloquium habere præſumpſit. Et merito clauſit aures ab audienda inter angelos laude creatoris, quas ad audiendam eiuſdem creatoris uituperatio nem ſermonibus hoſtis incautus aperuit. Merito clauſit os à prædicanda cum angelis laude creatoris, quod uelut ad meliorandũ eiuſdem opus creatoris, cibi uetiti præuaricatione ſuperbus impleuit. Et heu miſer gñis humani defectus, q̃d in radice uitioſum germinauit, uitioſius multo dilatari cœpit in ꝓpagine ramoꝝ, ita ut ueniente in carne dño, exceptis paucis de Iudæa fideli bus, totus penè mundus ab agnitione & cõfeſſione ueri

Roma. 5. tatis ſurdus erraret & mutus. Sed ubi abundauit pc̃tm̃, ſuperabundauit et gratia. Venit nanq; dñs ad mare Galilææ, ubi nouerat ægrotare quem ſanaret. Venit ſuæ gratia pietatis ad tumentia, turbida, & inſtabilia gentium corda, in quibus nouerat eſſe qui ad ſuam gratiã pertinerent. Et bene inter medios fines Decapoleos ad mare Galilææ ubi ægrotum ſanaret ueniſſe perhibetur, quia relicto ob perfidiam populo qui decalogi mandata acceperat, exteras uenit ad gentes, ut ſicut

Ioan-

Ioannes ait,filios dei qui erant diſperſi,congregaret in unum. [Et adducunt, inquit, ei ſurdum, & mutum, & deprecantur eum, ut imponat illi manum.] Quia ipſe ſurdus ſaluatorem agnoſcere,mutus rogare nequi bat,adducūt eum amici,& pro eius ſalute domino ſupplicāt. Sic nimirū,ſic in ſpiritali neceſſe eſt curatione ge ratur,ut ſi quis humana induſtria ad auditum confeſſionemq; ueritatis conuerti non poteſt, diuinæ pietatis offeratur aſpectibus, atq; ad ſanandum eum ſupernæ manus flagitetur auxilium. Nec tardat cœleſtis mi ſericordia medici, ſi intenta precantum non hæſitat, nec deficit oratio. Vnde ſtatim ſubinfertur: [Quia ap prehendens ægrotum Ieſus de turba ſeorſum, miſit di gitos ſuos in auriculas eius, & expuēs tetigit linguam eius.] Digitos quippe ſurdo in auriculas mittit ut audiat,cū per dona gratię ſpiritalis diu nō credētes ad auditū ſui uerbi cōuertit.Expuēs,linguā muti ut loqui ualeat tangit, cum per miniſteriū prædicationis rationē fidei,quam confiteri debeat præſtat.Per digitos nanq; dñi ſpūs ſctī dona ſignificari & ipſe docet dicēs,Si ego in digito dei eijcio dæmonia,quod alius euāgeliſta manifeſtius ponit, Si ego in ſpiritu dei eijcio dæmones,& Pſalmiſta ubi ait:Quoniam uidebo cœlos opera digitorū tuorū,id eſt,uidebo ſctōs non ſuę merito uirtutis, ſed tui munere ſpiritus à terrenis ſuſpēſos, & cœleſti factos conuerſatione ſublimes. Sputum quoque capitis & oris domini uerbum eſt euangelij,quod ex inuiſibili diuinitatis arcano ſumptū,uiſibiliter mundo ut ſanari poſſet,miniſtrare dignatus eſt.Notandū ſane q; dominus priuſquam auriculas linguamq; ſanandi tangeret ægroti,apprehendens eum ſeorſum duxit ē turba.Pri ma nanque ſalutis ſpes eſt quemlibet aſſuetos uitiorum tumultus turbaſq; deſerere, & ſic ad ſuſcipienda ſani-

Ioan.11.

Spiritalis curatio.

Digitus dei.

Lucę 11.

Matth.12.

Pſalm.8.

Sputum domini.

Prima ſalutis ſpes.

tatis munera humiliter caput inclinare. Neque ullaten-
nus ſaluari putandus eſt, quàm diu quis inordinatis
moribus adhærere, ſuperuacuis uerbis delectari, tur-
bulentis cogitationibus non timet deuaſtari, ut qui
miſerante & adiuuante domino turbidam priſcæ con
uerſationis uitam mutauit, qui inſpirationem diuinæ
gratiæ corde concepit, qui uerbo doctrinæ cœleſtis cō
feſſionem ueræ didicit fidei, reſtat ut confeſtim optata
ſanitatis gaudia conſequatur. Vnde bene poſtq̃ de tur-
ba ſegregat infirmum dñs, poſtq̃ mittit digitos in auri
culas, poſtq̃ ſputo tangit linguã illius, ſubinfertur: [Su
ſpiciens in cœlũ ingemuit, et ait illi: Ephpheta, quod eſt
adaperire. Et ſtatim apertę ſunt aures eius, & ſolutũ eſt
uinculũ linguę eius.] Et recte ſanaturus ęgrotũ dñs ſu
ſpicit in cœlũ & ingemuit, ut ubi nobis ſperãda ſalus, et
qua cõpunctionis uel lachrymarũ ſit deuotione quęrē
Dñs ingemuit. da, ac petenda ſignificet. Suſpiciēs in cœlum ingemuit,
quia nos quos ad cœleſtia poſſidenda creauit, longe in
terreſtria deiectos eſſe doluit. Suſpiciens in cœlum in-
gemuit, ut nobis qui à cœleſtibus gaudijs per terrena
oblectamenta diſceſſimus, ad hæc per gemitus & ſu-
ſpiria inſinuaret eſſe redeũdum. Quod autem ait eph-
pheta, id eſt, adaperire, propter aures dicit ſanandas,
Ephpheta. quas ſurditas diutina clauſerat, ſed ad audiendum iam
tactus patefecit ipſius. Vnde credo mos increbruerit
Mos eccleſiæ. eccleſiæ ut ſacerdotes illius his quos percipiendis bapti
ſmi ſacramentis præparãt, prius inter cætera conſecra
tionis exordia de ſaliua oris ſui nares tangãt & aures,
dicẽtes ephpheta ſaliuã quidẽ oris ſui, guſtũ quo initiã-
di ſunt ſupernæ ſapientię deſignant: per tactũ uero na
riũ, ut abiectis delectationibus noxijs, ſolũ Chriſti ſem
2.Cor.2. per amplectant odorẽ, de quo dicit Apoſtolus: Chriſti
bonus odor ſumus deo in omni loco, & ut meminerint
ſe iuxta

ſe iuxta exemplum beati Iob, donec ſupereſt halitus in Iob 17.
eis, & ſpũs dei in naribus eorũ, nõ loq iniquitatẽ labijs,
nec lingua mendaciũ meditari debere. Porro per tactũ Tactus
auriũ, ut relicto auditu linguæ neq̃ audiant uerbi Chri aurium.
ſti & faciãt ea, ſimiles uiro prudẽti qui ędificauit domũ Matth. 7.
ſuã ſupra petrã. Et unuſqſq; noſtrũ, fratres chariſſimi,
qui baptiſma Chriſti rite ſuſcepit, hoc ordine conſecra
tus eſt. Omnes quidẽ qui ſalutare lauacrũ uel proximo
hoc paſchæ tempore uel aliquãdo aliãs rite ſuſcepturi
ſunt, ipſo ſunt ordine conſecrandi. Vnde multũ neceſſe
eſt, ut quod dñs in nobis propitius abluere & ſantifica-
re dignatus eſt, ipſi paſſim contaminare, & pro nihilo
profanare timeamus. Sed et ſi q in cœnũ nequitię ſordi
dãtis incidimus, feſtinemus rurſum lachrymarũ & pœ
nitẽtiæ fonte mũdari. Renouemus auriũ puritatẽ, quã Aurium
nobis auditu fidei diuinitus conſtat fuiſſe collatã, cauẽ puritas.
tes illud Apoſtoli quod quibuſdam exprobrans, ait: Et 2. Cor. 4.
à ueritate quidem auditũ auertent, ad fabulas autẽ con
uertẽtur. Cohibeamus linguã à malo quę cõfeſſione fi
dei ſanctificata eſt, timeamus in ipſa qua benedicimus Iacobi 3.
deum & patrẽ maledicere hoĩẽs, qui ad imaginẽ dei fa
cti ſunt. Qui eñ putat ſe religioſum eſſe non refrenãs Iaco. 1.
linguã ſuã, huius uana eſt religio. Ecce enim dicit, quia
apertę ſunt aures eius, & ſolutũ eſt uinculũ linguę eius,
& loquebatur recte. Qui ergo recte loqui baptiſmatis Loqui re
noſtri tẽpore didicimus, corde credẽdo ad iuſtitiã, ore cte.
autẽ confeſſionẽ faciendo ad ſalutẽ, curãdum ſummo- Rom. 10.
pere eſt, ne poſt baptiſma ad iniuſta & noxia uerba
declinemus. Si enim ipſo iudice atteſtante, omne uer- Matth. 12.
bũ ocioſum quod locuti fuerint homines, reddẽt ratio
nẽ de eo in die iudicij, qd putamus fieri de illis q nõ ſo-
lũ ocioſa, ſed & criminoſa loquũtur, qui impudicitiæ, ia
ctãtiæ, blaſphemiæ, & q̃d maxĩe min⁹ libet detractiõis

ſermonibus ſeruire non timẽt, q proferunt mendacia, teſtes fallaces, qui ſeminãt inter fratres diſcordias? Nõ
Prouer.6. ſolũ aũt à malis aures linguamq; ſatis eſt caſtigare lo-
Pſalm.77. quelis, ſi non etiã iuxta Pſalmiſtam inclinemus aurem noſtrã in uerbo oris dei, ſi nõ os noſtrum loquatur ſapientiam, & meditatio cordis noſtri prudentiam. Sed & cunctos ſimul interioris exteriorisq; hoĩs noſtri ſenſus, qui cũcti in baptiſmo abluti ſunt, oportet mundos ac bonis operibus ſeruemus inſuper ſemper ornatos. Curato aũt ſurdo & muto, uideamus quid ſeqtur. [Et pręcepit, inqt, illis, ne cui dicerẽt. Quãto aũt eis p̃cipiebat tãto magis plus pręcdicabãt, & eo amplius admirabãtur, dicẽtes: Bene omnia fecit, & ſurdos fecit audire, & mutos loqui.] Quare fratres chariſſimi, hæc acta
Quæſtio. credamus? Nunquid non æſtimandum eſt, quòd unigenitus dei filius ſignum faciens, & abſcondi hoc uoluerit, & contra uoluntatem illius ſit patefactũ in turbas, nec potuerit ſilentio ſignum tegere ſi uellet, quod potuit facere cum uoluit? An fòrte nobis exemplum dare uoluit, ut uirtutum opera facientes, uitium iactantiæ per omnia gloriamq; uitemus humanam, ne bona noſtra actio, per inanem uulgi fauorem ſupernæ retributionis munere priuetur? Et tamen ſciamus opera noſtra ſi digna imitatione ſunt, nullatenus poſſe celari, ſed ad utilitatem fraternæ correctionis ipſo diſpen-
Matth. 5. ſante patefieri qui dicit: Non poteſt ciuitas abſcondi ſu-
Lucæ 12. per montẽ poſita. Et alibi: Quoniã quę in tenebris dixiſtis, in lumine dicentur. Et reuera ita omnimode ita intelligenda eſt dñici diſpẽſatio præcepti. Quod non ita tamẽ dictũ quis ęſtimet, quaſi bona faciẽtes fraternos
Matth.5. cauere debeamus aſpectus, cum dñs dicat, luceat lux ueſtra corã hoĩbus, ut uideãt opera ueſtra bona, ſed ut p opa q̃ fratribus oſtẽdimus, nõ laudẽ ab illis, ſed ꝑfectũ
quæra-

quæramus, hoc eſt enim quod ſequitur: Et glorificent patrem ueſtrum qui in cœlis eſt. Nam qui ea intẽtione bona oſtendunt opera, ut ipſi ſolum laudentur, nõ autem ut laudantes in bono proficiant, neq; ut pater qui in cœlis eſt glorificetur, tales ſunt nimirum illa terribili increpatione plectẽdi, qua dicitur: Amen amen dico uobis, receperunt mercedem ſuam. Sed & hoc dicendum, quia ſi illi uirtutes dominicas tacere nequeunt, q tacendi præceptum acceperunt, multo amplius ſit nobis diuinæ gratiæ præconijs ſemper inſiſtendum, qui quotidianis inuicem nos uerbis ac cœleſtib⁹ alimonijs reficere præcipimur, dicente apoſtolo Ioanne: Qui audit dicat, ueni, id eſt, qui gratiam ſupernæ aſpirationis mente concepit, qui uerbum exhortationis quo utiliter proximum cõfortare ualeat, dicit, nequaquã quod nouit ſilentio abſcondat, ſed ipſum protinus fratribus aperiendo communicet. Si enim ea quæ nouimus benigne proximis dicere bona non negligimus, aderit ille in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi, & quod nunc ex parte cognouimus, ad perfectum nobis lumen ueritatis intimare dignabitur Ieſus Chriſtus, dominus noſter, unigenitus patris, qui cum eo uiuit & regnat in unitate ſpiritus ſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Matth. 6.
Apoca. 22
Colo. 2

¶ Dominica decimatertia poſt Trinitatis.

Lucæ 10. Matth. 13.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Beati oculi, qui uident quæ uos uidetis. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

NOn oculi ſcribarum & phariſæorum qui corpus tantum domini uidere, ſed illi beati oculi, qui eius poſſunt cognoſcere ſacramenta, de quibus dicitur: Et reuelaſti ea paruulis. Beati oculi par- Lucæ 10.

uulorum, quibus & ſe & patrem filius reuelare digna tur. [Dico enim uobis, quòd multi prophetæ & reges uoluerunt uidere quæ uos uidetis, & non uiderunt: & audire quæ auditis, & non audierunt.] Abraham exultauit ut uideret diem Chriſti, & uidit & gauiſus eſt: Eſaias quoque & Micheas & multi alij prophetæ uiderunt gloriam domini, quæ & propterea uidentes ſunt appellati. Sed hi omnes à longe aſpicientes, & ſalutantes per ſpeculum & in ænigmate uiderunt. Apoſtoli autem impræſentiarum habentes dominum, conueſcentesq; ei, & quæcunq; noluiſſent interrogando diſcentes, nequaquam per angelos aut uarias uiſionum ſpecies opus habebãt doceri. Quos uero Lucas multos ꝓphetas & reges dicit, Matthæus apertius prophetas & iuſtos appellat. Ipſi ſunt enim reges magni quia tentationum ſuarum motibus non conſentiendo ſuccumbere, ſed regendo præeſſe nouerunt. [Et ecce quidam legiſperitus ſurrexit tẽtans eum, & dicens: Magiſter, quid faciendo uitam æternam poſſidebo?] Legiſperitus qui de uita æterna dominum tentans interrogat, occaſionem ut reor tentandi de ipſis domini ſermonibus ſcripſit, ubi ait: Gaudete autem ꝙ nomina ueſtra ſcripta ſunt in cœlis. Sed ipſa ſua tentatione declarat, quàm uera ſit illa domini confeſſio qua patri loquitur: Quod abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis. [At ille dixit ad eum: In lege quid ſcriptum eſt? Quo modo legis? Ille reſpondens, dixit: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus uiribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum ſicut teipſum.] Dum legiſperito reſpondet, perfectum nobis ſaluator iter uitæ cœleſtis oſtendit; cui primo de dilectione dei & proximi legis

ſcripta

Ioan.8 | Eſaiæ 6. | 3.Re.22. | Videntes cur dicti prophetæ | Matth.13. | Reges iuſti. | Legiſpit' tẽtat dominum. | Lucæ 10. | Ibidem. | Deut.6.

ſcripta proponenti, dicit: [Recte reſpondiſti: hoc fac & uiues.] Deinde poſt inductam parabolam reſpondenti illum fuiſſe proximum uulnerato, qui fecit miſericordiam in illum, adijcit: Vade & tu fac ſimiliter, id eſt, tali miſericordiæ ſtudio proximum tuum neceſſe habentem diligere, & ſuſtentare memento: apertiſſime declarans, ſolam eſſe dilectionem & ipſam non uerbo tenus oſtentatam, ſed operis executione probatam, quæ perpetuam ducat ad uitam. [Ille autem uolens iuſtificare ſeipſum, dixit ad Ieſum: Et quis eſt meus proximus?] Quanta inanis gloriæ dementia: legiſperitus ob uulgi fauorem captandum, quo ſapienter reſpondiſſe iactaretur, primum ſe legis fatetur ignorare mandatum, uere iuxta ſaluatoris ſententiam, ſapiens & prudens in lege, ſed quia non humiliari cum paruulis Chriſti, ſed ſeipſum iuſtificare deſiderat, beatos oculos columbarum innocentiæ lacte lotarum quibus Chriſti arcana uidere poſſet, accipere recuſans. Cui profecto dominus ita reſponſum temperauit ſuum, ut omnem qui miſericordiam faceret, cuilibet proximum doceret, & tamen hæc eadem parabola ſpecialiter ipſum dei filium, qui nobis per humanitatem proximus fieri dignatus eſt deſignaret. Neque enim ita proximum quem ſicut nos diligere iubemur, ſuper Chriſto interpretari debemus, ut moralia mutuæ fraternitatis inſtituta ſub allegoriæ regulis extenuare & auferre conemur. [Suſpiciens autem Ieſus, dixit: Homo quidam ab Hieruſalem deſcēdebat in Hiericho.] Homo iſte Adā intelligitur in genere humano: Hieruſalē ciuitas pacis illa cœleſtis, à cuius beatitudine lapſus in hanc mortalem miſeramq; uitam deuenit. Quā bene

Inanis gloriæ captiones.

Cantic. 5.

Proximus quis.

Adā ſaucius.

Hiericho

Hiericho. Hiericho quæ luna interpretatur, ſignificat, uarijs ui- delicet defectuum laboribus erroribusq́ʒ ſemper incer- Latrones tam. [Et incidit in latrones.] Latrones diabolum & angelos eius intellige, in quos quia deſcendebat inci- Prou. 16 dit. Nam niſi prius intumeſceret, foris tentatus tam facile non caderet. Vera eſt enim ſatis ſententia, quę di cit: Ante ruinam enim exaltatur cor. [Qui etiam de- ſpoliauerūt eū.] Gloria uidelicet immortalitatis & in nocentiæ ueſte priuarunt. Hæc eſt enim prima ſtola, quæ iuxta aliam parabolam luxurioſus filius per pœ- nitentiam rediens ornatur, & qua protoplaſti amiſſa Lucæ 15. cognouerunt eſſe ſe nudos, tunicasq́ʒ pelliceas naturæ Geneſ. 3. mortalis induti ſunt. [Et plagis impoſitis, abierunt ſe Plagę A- dam. miuiuo relicto.] Plagæ peccata ſunt, quibus naturæ humanæ integritatem uiolando, ſeminarium quod- dam, ut ita dicam, augendæ mortis feſſis indidere ui- ſceribus. Abierunt autem non ab inſidijs aliquatenus ceſſando, ſed earundem inſidiarum fraudes occultan- do. Semiuiuum reliquerunt, quia beatitudinem uitæ immortalis exuere, ſed non ſenſum rationis abolere ualuerūt. Ex qua enim parte ſapere & cognoſcere deū poteſt, uiuus eſt homo: ex qua uero peccatis contabe- ſcit, & miſeria deficit, mortuus idem letiferoq́ʒ eſt uul- nere fœdatus. [Accidit autem ut ſacerdos quidam de ſcenderet eadem uia, & uiſo illo præteriuit. Similiter & Leuita, cum eſſet ſecus locum & uideret eum, trā Sacerdos & Leuita ſijt.] Sacerdos & Leuita, qui uiſo ſaucio tranſierunt, ſa cerdotium & miniſterium ueteris teſtamenti eſt, ubi Hebrę. 10 per legis decreta mundi languentis uulnera monſtra- ri tantum non autem curari poterant: quia impoſſibi- le erat, ut Apoſtolus ait, ſanguine uitulorum & agno- rum & hircorum auferri peccata. [Samaritanus au- tem quidam iter tranſiens, uenit ſecus eum: & uidens

cum,

eum,miſericordia motus eſt.] Samaritanus qui inter pretatur cuſtos,dominũ ſignificat, cui rectiſſime propheta, ne hos latrones poſſet incurrere,ſupplicat: Cuſtodi me,inquiens,à laqueo quem ſtatuerunt mihi, & à ſcandalis operãtibus iniquitatẽ. Qui propter nos homines,& propter noſtram ſalutem deſcendens de cœlo,uitæ præſentis iter arripuit, & uenit ſecus eum qui uulneribus tabeſcebat inflictis, id eſt, in ſimilitudinem hominũ factus,& habitu inuentus ut homo, cõpaſſionis noſtræ ſuſceptiõe finitimus,& miſericordię factus eſt conſolatione uicinus. [Et appropians alligauit uulnera eius,infundens oleum & uinum.] Peccata quæ in hominibus inuenit,redarguendo cohibuit,ſpem uenię pœnitentibus,terrorem pœnæ peccantibus incutiens. Alligat enim u ulnera,dũ præcipit,pœnitẽtiam agite: infundit oleum,dum addit,Appropinquabit enim regnum cœlorum:infundit & uinum,dum dicit,Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur, & in ignem mittetur. [Et imponens illum in iumentũ ſuũ, duxit in ſtabulum,& curam eius egit.] Iumentum eius eſt caro,in qua ad nos uenire dignatus eſt. In quo ſaucium impoſuit,quia peccata noſtra ipſe portauit in corpore ſuo ſuper lignum : & iuxta aliam parabolam inuentam quæ errauerat ouem,humeris ſuis impoſitam reportauit ad gregem. Itaq; imponi iumento eſt in ipſam incarnationem Chriſti credere, eiuſq; myſterijs initiari,ſimul & ab hoſtis incurſione tutari. Stabulum autem eſt eccleſia præſens, ubi reficiuntur uiatores, de peregrinatione hac in ęternam patriam redeuntes. Et bene iumento impoſitum duxit in ſtabulũ,quia nemo niſi baptizatus,niſi corpori Chriſti adunatus eccleſiam intrabit. [Et altera die protulit duos denarios, & dedit ſtabulario,& ait:Curam illius habe.] Altera

Samarita nus dñs.
Pſal.140
Philip. 2.
Vinũ & oleum.
Matth.3
Ibidem.
Iumẽtũ.
1. Petri 2.
Lucæ 15.
Stabulũ.

dies eſt

Altera dies. dies eſt poſt domini reſurrectionē. Nam & ante quidem per euangelij ſui gratiam illuminauerat his qui
Lucæ 1. in tenebris & umbra mortis ſedebant, ſed potior re-
Denarij duo. ſurrectione celebrata perpetuæ lucis ſplendor effulſit. Duo denarij ſunt duo teſtamenta, in quibus æter-
Rom. 10. ni regis nomen & imago continetur. Finis enim legis Chriſtus. Qui altera die prolati dãtur ſtabulario, quia
Lucæ 24. tunc aperuit illis ſenſum, ut intelligerent ſcripturas. Altera die ſtabularius denarios, quorum precio uul-
Ioan. 16. neratum curaret, accepit, quia ſpiritus ſanctus adueniens docuit apoſtolos omnem ueritatem, quo gentibus erudiendis inſtare, atq; euangelium prædicare ſuffice-
Stabularij ſupererogatio. rent. [Et quodcunq; ſupererogaueris, ego cum rediero reddam tibi.] Supererogat ſtabularius quod in duobus denarijs non accepit, cum dicit Apoſtolus: De
1. Cor. 7 uirginibus autem præceptum domini non habeo, con-
1. Cor. 9 ſilium autē do. Itemq;: Et dominus ordinauit his qui euangelium annuntiant de euangelio uiuere, ſed non uſi ſumus hac poteſtate, ne quem uirum grauaremus. Cui rediens quod promiſerat debitor reddet, quia ueniens in iudicio domin⁹ dicit: Quia ſuper pauca fuiſti
Matth. 25 fidelis, ſuper multa te conſtituam. Intra in gaudium domini tui. [Quis horum trium uidetur tibi proximus fuiſſe illi qui incidit in latrones? At ille dixit: Qui fecit miſericordiam in illum.] Iuxta literam manifeſta eſt domini ſententia, nullum nobis amplius quàm
Proxim⁹ qui miſereatur eſſe proximum, ſi Hieroſolymitæ ciui non ſacerdos, non Leuita ex eadem gente, imò in eadem urbe nati & nutriti, ſed exteræ gentis accola, qa magis miſertus eſt factus eſt proximus. Sacratiore autem intellectu, quoniam nemo magis proximus quàm qui uulnera noſtra curauit, diligamus eum, quaſi dominum deum noſtrum: diligamus quaſi proximum: nihil enim

hil enim tam proximum, quàm caput membris: diligamus etiam eum qui imitator eſt Chriſti. Hoc eſt enim quod ſequitur. [Et ait illi Ieſus: Vade & tu fac ſimiliter,] id eſt, ut uere te proximũ ſicut teipſum diligere manifeſtes, quicquid uales in eius uel corporali uel ſpiritali neceſſitate ſubleuanda deuotus operare. Diligẽdꝰ quõ proximus.

¶ Dominica quarta decima.

Lucæ 17.

IN illo tempore, Dum iret Ieſus in Hieruſalem, tranſibat per mediam Samariam. Et cum ingrederetur quoddam caſtellum, occurrerũt ei decem uiri leproſi. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

LEproſi non abſurde intelligi poſſunt, qui ſcientiam ueræ fidei nõ habẽtes uarias doctrinas profitentur erroris. Non enĩ uel abſcõdunt imperitiam ſuã, ſed pro ſumma peritia proferunt in lucẽ, & iactantiã ſermonis oſtẽtant. Nulla porrò falſa doctrina eſt, quæ non aliqua uera intermiſceat. Vera ergo falſis inordinate permixta, in una diſputatione uel narratione hominis, tanquam in unius corporis colore apparentia ſignificant lepram tanq̃ ueris falſiſq; colorũ locis humana corpora uariantem atq; maculãtem. Hi autem tam uitandi ſunt eccleſiæ, ut ſi fieri poteſt longius remoti, magno clamore Chriſtũ interpellent. Vnde & apte ſubiungitur: [Qui ſteterunt à lõge & leuauerũt uocẽ, dicẽtes: Ieſu preceptor, miſerere noſtri.] Et bene ut ſaluenĩ Ieſum præceptorem nominant. Quia enim in eius uerbis ſe erraſſe ſignificant, hunc ſaluandi humiliter præceptorem uocant: cumq; ad cognitionem præceptoris redeunt, mox ad formam ſalutis recurrunt, Nam ſequitur: [Quos ut uidit, dixit: Ite, oſtendite

Leproſi decem.

Nota.

Præceptor Ieſ.

Leproſos oſtendite uos ſacerdotibus. Et factum eſt, dum irent ſolos ad mundati ſunt.] Nullum dominus eorum quibus hæc

Sacerdotes miſit. corporalia beneficia præſtitit, inuenitur miſiſſe ad ſacerdotes niſi leproſos, quia uidelicet ſacerdotium Iudæorum figura erat futuri ſacerdotij regalis, quod eſt

Sacerdotiũ regale in eccleſia, quo conſecrantur omnes pertinẽtes ad corpus Chriſti ſummi & ueri principis ſacerdotũ. Et quiſquis uel hæretica prauitate, uel ſuperſtitione gẽtili, uel iudaica perfidia, uel etiam ſciſmate fraterno, quaſi uario colore per domini gratiã caruerit, neceſſe eſt ad eccleſiam ueniat, coloremq́ꝫ fidei uerum quem acceperit oſtendat. Cætera uero uitia tanquã ualetudinis & quaſi membrorum animæ atqꝫ ſenſuum, per ſeipſum interius in conſcientia & intellectu dominus ſanat & cor

Actu. 9. rigit. Deniqꝫ & Paulus uoce domini audita, Quid me perſequeris? Et ego ſum Ieſus quem tu perſequeris, ad Ananiam tamen miſſus eſt, ut illo ſacerdotio quod in eccleſia conſtitutum eſt, ſacramentum doctrinæ fidei perciperet, & uerus eius approbaretur color, non quia non poteſt per ſeipſum dominus omnia facere (nam quis alius hæc facit etiam in eccleſia?) ſed ut ipſa ſocietas congregatorum fidelium approbando in inuicem atqꝫ communicãdo ueræ fidei doctrinam, in omnibus quę dicuntur uerbis uel ſignantur ſacramentis, tanquã

Actu. 10. unam ſpeciem ueri coloris obducat. Cornelius etiam cum & eleemoſynæ eius acceptæ, & preces eius auditæ illi ab angelo nuntientur, propter doctrinæ tamen ſacramentorumq́ꝫ unitatem ad Petrum iubetur mittere, tanquam illi & ſuis diceretur, Ite, oſtẽdite uos ſacerdotibus, nam & cum irent mũdati ſunt. Iam enĩ ad eos uenerat Petrus, ſed tamen ipſi nondum accepto baptiſmatis ſacramento, nondum ſpiritaliter ad ſacerdotes peruenerant, & tamen infuſione ſpiritus ſancti

& ad

& admiratione linguarum eorum mundatio declarata eſt. [Vnus autem ex illis, ut uidit quia mundatus eſt, regreſſus eſt cum magna uoce magnificans deum, & cecidit in faciem ante pedes eius, gratias agens.] Vnus qui reuerſus.
Vnus iſte qui magnificans deum regreſſus eſt, unius ecclesiæ deuotam Chriſto humilitatem ſignificat: qui bene cadens ante pedes domini gratias egit. Ille enim uere deo gratias agit, qui repreſſis præſumptionis ſuę cogitationibus, quàm in ſemetipſo infirmus ſit humiliter uidet, qui nihil ſibi uirtutis tribuit, qui bona quæ agit eſſe de miſericordia conditoris agnoſcit. Vnde & recte ſubiungitur: [Et hic erat Samaritanus.] Samaritanus quippe interpretatur cuſtos. Quo nomine ille populus aptiſſime ſignificatur, qui gratias agendo ei à quo accepit tribuit omne quod accepit, quodammodo cantans illud de pſalmo: Fortitudinem meam ad te cuſtodiam, quia tu deus ſuſceptor meus es, deus meus miſericordia eius pręueniet me. Cadit autem in faciē, quia ex malis quæ ſe perpetraſſe meminit erubeſcit: ibi enim cadit homo ubi confunditur. Vnde & Paulus quaſi quibuſdā in facie iacētib' dicebat: Quē ergo fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis? At contra de aſcenſione equi, id eſt, de eo qui in huius mundi gloria elatus eſt dicitur: Vt cadat aſcenſor eius retro. Rurſumq́ de perſecutoribus domini ſcriptum eſt: Abierunt retrorſum, & ceciderūt in terram. Quid eſt hoc ꝙ electi in faciem, & reprobi retrorſum cadūt, niſi ꝙ omnis qui poſt ſe cadit, ibi procul dubio cadit ubi non uidet: qui uero ante ſe ceciderit, ibi cecidit ubi uidet? Iniqui ergo quia in inuiſibilibus cadunt, poſt ſe cadere dicuntur, quia ibi corruunt ubi quid eos tunc ſequatur modo uidere non poſſunt. Iuſti uero quia iſtis uiſibilibus ſemetipſos ſponte deijciunt, ut in inuiſibili-

Samaritanus. Pſalm. 58. Cadere. Roma. 6. Gene. 49. Ioan. 18. Cadere in faciem.

bus erigantur,quaſi in faciem cadũt, quia timore cõn punćti uidentes humiliantur. [Reſpondẽs autem Ieſus dixit: Nónne decem mundati ſunt, & nouem ubi

Denarij cõplexio.

ſunt?] Vnum ſi addatur ad nouem,quędã effigies unitatis impletur: quo fit tanta complexio, ut ultra non progrediatur numerus,niſi rurſus ad unum redeatur, & hæc per infinitatem numeri regula cuſtodiatur.

Nouẽ indigẽt uno

Nouem itaq; indigent uno,ut quadam unitatis forma coagulentur,& decem ſint:unum autem non eis indiget,ut cuſtodiat unitatem. Quamobrem ut unus ille qui gratias egit,unicæ eccleſiæ ſignificatione approbatus atq; laudatus eſt,ita illi nouem qui gratias nõ egerunt reprobi effećti, à conſortio unitatis excluſi ſunt. Ideoq; tales in nouenario numero tanquam imperfećti remanebunt. Et merito eos ſaluator quaſi ignotos ubi ſunt inquirit,ſcire enim dei eligere, neſcire reprobare eſt. [Non eſt inuẽtus qui rediret,& daret gloriã deo,niſi hic alienigena.] Secundum corpus quidẽ facile eſt uidere,poſſe hominẽ non habere leprã,& tamẽ animi eſſe non boni:ſecundum ſignificationẽ autẽ huius miraculi,conturbat conſiderantem, quomodo mũdus dici poſſit ingratus.Sed iam facile eſt etiã illud uidere,fieri poſſe ut qſq; in eccleſiæ ſocietate dočtrinam integram uerãq; aſſequatur,& omnia ſecũdum catholicę regulam diſſerat,diſtinguat à creatore creaturam, eaq; manifeſtetur uarietate mendaciorum tanquã lepra caruiſſe,& tamẽ ingratus ſit deo & dño mundatori ſuo:quia elatus ſuperbia gratiarum agendarum pia humilitate non ſternitur,ſimiliſq; efficitur eis, de quibus dicit Apoſtolus:Qui cum cognouiſſent deum, nõ ut deũ magnificauerũt,aut gratias egerunt.Quod enĩ dicit eos deum cognouiſſe,oſtendit quidẽ à lepra fuiſſe mundatos,ſed tamen ſtatim accuſat ingratos. [Et ait

Mũdatus quomõ ingratus.

Doćt⁹ ſuperbus.

Rom.1.

illi:Surge

ſili: Surge, uade, quia fides tua te ſaluum fecit.] Qui de uotus ante dn̄m cecidit, ſurgere & ire præcipitur, quia qui infirmitatem ſuam ſubtiliter cognoſcens humiliter iacet, per diuini uerbi conſolationē ſurgere ad fortia opera, & creſcētibus quotidie meritis ad perfectiora paſſim ꝓficere iubetur. Si autem fides ſaluum fecit eum quē ad agendas ſaluatori & emundatori ſuo gratias inclinauit, ergo perfidia perdidit eos qui de acceptis beneficijs deo gloriam dare neglexerūt. Quapropter & hæc lectio ſuperiori ea ratione coniungitur, ꝙ ibi fidem per humilitatem augeri debere parabola data decernitur: hic autem manifeſtius ipſis rebus oſtēditur, non fidei tantum agnitam rationem, ſed executam fidei operationem eſſe, quæ ſaluum faciat credentem, detq́ gloriam patri qui eſt in cœlis, Amen. Perfidię mala.

¶Dominica quintadecima poſt Trinitatis.
Lucæ 16. Matth. 6.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Nemo ſeruus poteſt duobus dominis ſeruire. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVia non ualet ſimul tranſitoria & æterna diligere. Si enim æternitatem diligimus, cuncta temporalia in uſu, non in affectu poſſidemus. [Aut enim unum odiet, & alterum diliget: aut uni adhærebit, & alterum contemnet.] Hæc uerba diligenter conſideranda ſunt. Nam qui ſint duo domini, conſequenter exponit, dicens: [Non poteſtis deo ſeruire & mamonæ.] Audiat hoc auarus, audiat qui cenſetur uocabulo Chriſtiano, non poſſe ſimul mamonæ, hoc eſt, diuitijs Chriſtoq́ ſeruiri. Et tamen non dixit, qui habet diuitias, ſed qui ſeruit diuitijs. Qui enim diuitiarum ſeruus eſt, diuitias cuſtodit ut ſeruus. Dn̄is duob' ſeruire Dn̄i qui. Seruire diuitijs.

Qui autem ſeruitutis excuſſit iugum, diſtribuit eas ut dominus. Sed qui ſeruit mamonæ, illi utiq; ſeruit, qui
Ioan.14. rebus iſtis terrenis merito ſuæ peruerſitatis præpoſitus, princeps huius ſeculi à domino dicitur. Ergo aut unum odiet & alterum diliget, ut fieri debet: odiet ſcilicet diabolum, diliget deum. Aut uni adhęrebit, & alterum contemnet: adhęrebit ſcilicet diabolo, cum quaſi eius præmia temporalia ſectatur: contemnet autem deum, non dixit odiet, ſed ſicut ſolent minas eius poſtponere cupiditatibus ſuis, qui de bonitate eius ad impunitatem ſibi blandiuntur. Quibus per
Eccle.5. Salomonem dicitur: Fili ne adijcias peccatum ſuper peccatum, & dicas, miſeratio dei magna eſt. [Audiebant autem omnia hæc phariſæi qui erant auari, & deridebant illum.] Monebat quidem dominus ſcribas & phariſæos non ſuperbe ſapere, non de ſua iuſticia præſumere, ſed & peccatores publicanóſque recipere pœnitentes, & ſua quę forte incideret eleemoſynis peccata redimere, ſed illi præceptorē miſericordiæ, humi-
Scribarū incorrigibilitas. litatis & parſimonię duas maxime deridebant ob cauſas. Quia ſcilicet uel minus utilia, neq; unquam facienda quaſi noxius imperaret: uel certe utilia, ſed à ſe iam facta ſuperfluus ingereret. [Et ait illis: Vos eſtis qui iuſtificatis uos coram hominibus, deus autem nouit corda ueſtra. Quia quod hominibus altum eſt, abomina-
Lucæ 16. tio eſt apud deum.] Iuſtificant ſe coram hominibus, qui peccatores quidem quaſi infirmos deſpera-
Iuſtificantes ſe. toſq; cōtemnunt, ſe autem ipſos quaſi perfectos in omnibus cunctæq; fragilitatis expertes eleemoſynarum remedio opus habere non credunt. Sed hæc noxij tumoris altitudo quàm ſit iuſte damnanda, uidet ille
1.Cor.4 qui illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium.

¶Dominica

¶Dominica decimaſexta poſt Trinitatis.

Lucæ 7.

IN illo tempore, Ibat Ieſus in ciuitatem quæ uocatur Naim, & ibant cum illo diſcipuli eius, & turba copioſa. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

NAim ciuitas eſt Galilææ in ſecũdo miliario Tabor montis cõtra meridiem iuxta Aendor, qui eſt uicus grandis in quarto miliario eiuſdẽ mõtis ad meridiem. [Et ibant cum illo diſcipuli eius, & turba copioſa. Cum autẽ appropinquaret portę ciuitatis, ecce defunctus efferebatur fili⁹ unicus matris ſuæ] Defunctus hic qui extra portã ciuitatis multis eſt intuentibus elatus, ſignificat hominem letali criminum funere ſoporatum, eandemq́ʒ inſuper animæ mortem non cordis adhuc cubili tegentem, ſed ad multorum notitiam per locutionis operiſue indicium quaſi per ſuæ ciuitatis oſtia propalantem. Qui bene filius unicus matri ſuæ fuiſſe perhibetur, quia licet è multis collecta perſonis una ſit perfecta & immaculata uirgo mater eccleſia, ſinguli quiqʒ tamen fideliũ uniuerſalis ſe eccleſiæ filios rectiſſime fatentur. Nã & electus quilibet, quãdo ad fidẽ imbuitur, filius eſt: quãdo alios imbuit, mater. An nõ materno erga paruulos agebat affectu, qui ait: filioli mei, quos iterũ parturio, donec formetur Chriſtus in uobis? Portam ciuitatis qua defunctus efferebatur, puto aliquẽ de ſenſib⁹ eſſe corporeis. Qui enim ſeminat inter fratres diſcordias, q iniquitatẽ in excelſum loquit, per oris portã extrahitur mortuus. Qui uiderit mulierẽ ad concupiſcendũ eam, per oculorũ portã ſuæ mortis indicia profert. Qui fabulis otioſis, obſcœniſue carminibus, uel detractionibus aurem libenter aperit, hanc animæ ſuæ portã mortis effi-

Naim.

Defunct⁹ elatus.

Eccleſia.

Gala. 4

Prou. 6

Pſalm. 62.

Matth. 5

tis efficit, cæterosq́ qui nō ſeruat ſenſus, mortis ſibi ipſe reddit aditus. Obſecro dn̄e Ieſu, cunctas meæ ciuitatis portas iuſticiæ facias, ut ingreſſus in eas confitear nomini tuo, tuæq́ maieſtati cum miniſtris cœleſtibus eam crebrius inuiſenti, non fœtor elati cadaueris occurrat, ſed occupet ſalus muros illius, & portas ei⁹ laudatio. [Et hæc uidua erat, & turba ciuitatis multa cū illa.] Viduam eſſe eccleſiam, omnis anima quæ ſponſi dominiq́ ſui ſe morte redemptam meminit, āgnoſcit. Diuino autem nutu multa dominum turba multa uiduam comitabatur, ut uiſo tanto miraculo multi teſtes, multi dei fierent laudatores. [Quam cum uidiſſet dominus, miſericordia motus ſuper eam, dixit illi: Noli flere.] Deſiſte, inquit, quaſi mortuum flere, quem mox reſurgere uidebis. Vbi myſtice Nouati dogma confunditur, qui de ſua munditia ſuperbe gloriatus, humilem pœnitentum mundationem euacuare conatur, ueramq́ matrem eccleſiam de natorum ſuorum ſpiritali extinctione plorantem, ſpe uitæ redonandæ negat conſolari debere. Et pulchre Euangeliſta dominum prius miſericordia motū eſſe ſuper matrem, ac ſic filium ſuſcitare teſtatur: ut in uno nobis exemplum imitandæ pietatis oſtenderet, in altero fidem mirandæ poteſtatis aſtrueret. [Et acceſſit, & tetigit loculum. Hi autem qui portabant, ſteterunt.] Loculus in quo mortuus effertur, male ſecura deſperati peccatoris conſcientia eſt. Qui uero ſepeliendum portant uel immunda deſideria quæ hominem rapiunt in interitum, uel lenocinia blandientium ſunt uenenata ſociorum, quæ peccata nimirum dum fauoribus tollunt, accumulant, peccanteſq́ contemptu quaſi aggere terræ obruunt. De quibus alibi dicitur: Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Mortuos quippe mortui ſepeliunt,

Obſecratio. | Eccleſia uidua. | Nouati hæreſis. | Locul⁹ ſecretrū̃uc. | Matth. 8

pellunt, cum peccatores quiq; ſui ſimiles alios nociuo fauore demulcent cōgeſtaq; peſſimæ adulationis mole, & ne qua aliquādo ſpe reſurgendi potiantur opprimūt. Dño ergo loculū tangēti funeris baiuli ſteterūt, quia ſuperni formidine iudicij attacta cōſciētia, & carnalium ſæpe affluentiā uoluptatū, & iniuſte laudantiū turbā coercens ad ſeipſam reuertitur, uocantiq; ad uitam feſtina, reſpondet ſaluatori. Vnde recte ſequitur: [Et ait: Adoleſcens, tibi dico, ſurge. Et reſedit qui erat mortuus, & cœpit loqui, & dedit illū matri ſuæ.] Reſidet quippe qui erat mortuus, cū interna cōpunctione reuiuiſcit peccator: incipit loqui, cū reducis indicia uitę cunctis qui peccatū luxerant oſtendit: redditur matri, cum per ſacerdotalis decreta iudicij communioni ſociatur eccleſiæ. [Accepit autem omnes timor, & magnificabant deū, dicentes: Quia propheta magnus ſurrexit in nobis.] Quanto deſperatior animæ mors ad uitam reuocatur, tanto plures eodem corriguntur exēplo. Vide Dauid prophetam, uide apoſtolū Petrū, quorum quo gradus altior, eo caſus grauior: quo autē grauior caſus, eo pietas erigētis gratior: quo uero gratior in eis dñi pietas apparuit, eo certior cunctis pœnitentibus ſpes ſalutis apparuit, ut iure omnes qui audiūt dicant: [Quia deus uiſitauit plebem ſuam.] Non tantū modo uerbum ſuum ſemel incorporando, ſed etiā noſtra hoc ut ſuſcitari debeamus, ſemp in corda mittēdo.

Magnorū caſus.

¶ Dominica decimaſeptima poſt Trinitatis.

Lucæ 14.

IN illo tempore, Cum intraret Ieſus in domum cuiuſdam principis phariſæorum ſabbato manducare panem, & ipſi obſeruabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Hydropiſis. Hydropici ꝓpriū.

HYdropis morbus ab aquoſo humore uocabulū trahit: Græce enim ὕδωρ aqua uocatur. Eſt autē humor ſubcutaneus de uitio ueſicę natus, cū inflatione turgēte, & anhelitu fœtido: propriūq́; eſt Hydropici, quanto magis abūdat humore inordinato, tāto amplius ſitire. Et ideo recte comparatur ei quem fluxus carnalium uoluptatum exuberans aggrauat: cōparatur diuiti auaro, qui quanto eſt copioſior diuitijs, quibus non bene utiturt, anto ardentius talia concupiſcit. [Et reſpōdens Ieſus, dixit ad legiſperitos & phariſæos: Licet ſabbato curare? At illi tacuerunt.] Quod dicitur reſpondiſſe Ieſus, ad hoc reſpicit quod præmiſſum eſt: Et ipſi obſeruabant eum. Dn̄s enim nouit cogitationes hominū. Sed merito interrogati tacēt, q cōtra ſe dictū quicqd dixerint uident. Nā ſi licet ſabbato curare, quare ſaluatorem an curet obſeruāt? ſi nō licet, quare ipſi ſabbato pecora curāt? [Ipſe uero apprehēſum ſanauit ac dimiſit.] Prouida diſpēſatiōe dn̄s ante legiſperitos & phariſæos hydropicū curat, & mox cōtra auaritiā diſputat ut uidelicet per huius ægritudinē corporis, in illis exprimeretur ægritudo cordis. Denique poſt multa diſputationis eius hortamenta, ſubiunctū eſt: Audiebant autem omnia hæc phariſæi q erant auari, & deridebāt illū. Hydropicus qppe quo amplius biberit, amplius ſitit. Et om̄is auarus ſitim multiplicat, q cum ea quæ appetit adeptus fuerit, ad appetēda alia amplius anhelat. [Et reſpōdens ad illos dixit: Cuiꝰ ueſtrū aſinus aut bos in puteū cadit, & nō cōtinuo extrahet illū die ſabbati?] Sic obſeruatores ſui phariſęos cōuinſcit, ut eoſdem etiam auaritiæ condemnet. Si uos, inquit, in ſabbato aſinum, aut bouem, aut aliud quodlibet animal in puteū decidēs eripere feſtinatis, nō animali ſed ueſtræ auaritiæ cōſulentes, quāto magis ego

Pſalm. 93 Cogitationes nouit dn̄s.

Lucæ 16. Hydropicus.

hominem qui multo melior in pecore, debeo libera- re? Congruenterq; hydropicū animali quod cecidit in puteum comparauit: humore enim laborabat. Sicut il lam mulierem quam decem & octo annis alligatam di xerat, & ab eadem alligatione ſoluebat, comparauit iu mēto quod ſoluitur ut ad aquā ducatur. Et bene utro que loco bouem poſuit & aſinum, quia ſiue ſapientes quoſq; & hebetes, ſiue ut ſuprà dictum eſt, utrunq; po pulum eos ſignificare ſentiamus, eum uidelicet cuius ceruicem iugum legis attriuit, atq; eum quem quilibet ſeductor repperit, quaſi brutum animal, & nulla ratio ne renitens, quo uoluit errore ſubtraxit, omnes ſalua- tor adueniens, ſatanæ uinculum adſtrictos, omnes in imo concupiſcentiæ puteo demerſos inuenit. Non eſt enim diſtinctio, omnes enim peccauerunt, et egent glo ria dei, iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per redem ptionem que eſt in Chriſto Ieſu. [Dicebat autem et ad inuitatos parabolam, intendens quomodo primos ac- cubitus eligerent, dicens ad illos: Cum inuitatus fueris ad nuptias, non diſcumbas in primo loco.] Aperta qui dem ad literam eſt hæc admonitio ſaluatoris, docens humilitatem non ſolum apud deum, ſed etiā apud ho- mines eſſe laudabilem, ſed quoniam hanc euangeliſta non fruſtra parabolam uocat, breuiter intuendū quid etiam myſtice ſignet. Nuptias appellari Chriſti & ec- cleſiæ coniunctionem, multis locis apparet. E quibus unum eſt: Nunquid poſſunt filij nuptiarum quamdiu ſponſus cum illis eſt ieiunare? Aliud: Simile factum eſt regnum cœlorum homini regi qui fecit nuptias filio ſuo, & miſit ſeruos ſuos uocare inuitatos ad nuptias. Has ergo nuptias quiſqs inuitatus adierit, id eſt, eccle- ſiæ ſe membris fidei gratia coniunxerit, non diſcum- bat in primo loco, hoc eſt, non ſe de meritis gloriando,

Hydro- picus ani- mali com- paratur.

Lucæ 13.

Roma. 3.

Humili- tas apud deum & homines laudabilis

Nuptiæ Chriſti et eccleſiæ.

Marci 2.

Mat. 22.

Mat. 22. quaſi cæteris ſublimior extollat. Et quidem ſtudeat iuxta alterius loci parabolam ueſte nuptiali ueſtitus, hoc eſt, uirtutum fulgore coruſcus apparere, ſed ipſarũ habitum uirtutum loco deuotę humilitatis adornet. [Ne forte honoratior te ſit inuitatus ab eo, & ueniens is qui te & illum uocauit, dicat tibi: Da huic locum, & tunc incipias cum rubore nouiſſimum locum tenere.] Honoratiori poſt inuitato locum dat ille, qui de longę ſuę conuerſationis confidentia ſecurior factus, cita illorum qui ſe in Chriſto ſecuti ſunt agilitate pręitur. Et cũ rubore nouiſſimũ tenet, quando de alijs meliora cognoſcẽs, quicquid de ſua operatiõe celſum ſentiebat, humiliat dicens cum Propheta: Egens ſum ego, & in laboribus à iuuẽtute mea, exaltatus autem humiliatus ſum et confuſus. [Sed cum uocatus fueris, uade, recumbe in nouiſſimo loco.] Quanto magnus es, inquit, humilia te in omnibus. Et Pſalmiſta gloriatur: Humiliatus ſum uſquequaq;, domine uiuifica me ſecũdum uerbũ tuum. Manifeſte ſignificans ita ſe à domino poſſe uiuificari, ſi de ſuis ipſe uirtutibus humilia ſentiret. [Vt cum uenerit qui te inuitauit, dicat tibi: amice, aſcende ſuperius.] Veniens dominus quem humilẽ inuenerit, amici nomine beatificans, ſuperius aſcendere pręcipiet. Quicunq; eñ humiliauerit ſe ſicut paruulus, hic eſt maior in regno cœlorum. [Tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbentibus.] Pulchre dicitur, Tunc erit tibi gloria, ne nunc quærere incipias quod tibi ſeruatur in fine: quia ſicut Salomõ ait, hęreditas ad quã feſtinat̃ in principio, in nouiſſimo benedictiõe carebit. Poteſt aũt & in hac uita intelligi, qui in nouiſſimo loco recumbẽs inuenit̃ dño ueniẽte ſublimatus, q̃a quotidie dñs ſuas nuptias intrat, quotidie mores, ſedes, habitus cõuiuantũ dijudicat, et ſuperbos deſpiciẽs humilibus ſępe tanta ſui ſpi-

Margin notes: Honoratiori cedens. — Pſalm. 87. — Eccleſi. 3. — Pſal. 118. — Matth. 18. — Tunc nõ nunc. — Prou. 20.

ſui ſpiritus munera prẹſtat,ut eos merito ſimul diſcum bentiũ,hoc eſt,in fide quieſcentiũ cœtus unanima admi ratiõe glorificet, ſtupẽſq; in autoris ſui laudationẽ pro ſiliat dicens:Mihi aũt nimis honorificati ſunt amici tui deus,nimis cõfortatus eſt principat⁹ eorũ. [Quia oĩs qui exaltat humiliabitur,et qui ſe humiliat ẹxaltabit.] Et ex hac concluſione manifeſte claret,prẹcedentẽ dñi ſermonẽ typice intelligẽdum: Neq; enim mox omnis qui ſe corã hominibus exaltat, humiliabitur,aut qui ſe in cõſpectu hoĩm humiliat,exaltabitur ab eis,ſed è con trario nonnunq̃ qui ſe uel in apice dignitatis,uel in alia qualibet acquirenda gloria ſubleuat,uſq; in finem exal tari non ceſſat.Similiter & humilis quilibet ac uerecun dus in ſua qua contentus eſt uſq; ad uitẹ terminum me diocritate perſeuerat. Et ideo quia iuxta ueritatis ſen-tentiã,omnis qui ſe incaute de meritis alleuat, humilia bit̃ à dño:et qui prouide ſe de benefactis humiliat,exal tabitur ab eo, in eundẽ procul dubio ſenſum prẹmiſſus ſermo redẽptoris,quo primos in nuptijs accubitus quẹ ri uetat cõgruit. [Dicebat aũt & ei,qui ſe inuitauerat: Cũ facis prandiũ aut cœnã, noli uocare amicos tuos, neq; fratres tuos,neq; cognatos,neq; uicinos diuites.] Fratres,amicos,& diuites,alterutrũ cõuiuia celebrare, nõ quaſi ſcelus interdicit,ſed ſicut cætera neceſſitatis hu manẹ cõmercia,ubi & peccatores peccatorib⁹ fœnerãt̃, ut recipiãt æqualia,ad promerẽda uitẹ cœleſtis prẹmia nil ualere oſtẽdit. Deniq; ſubiũgit: [Ne forte & ipſi te reinuitẽt,et fiat tibi retributio.] Non ait et fiat tibi pec catum,ſed & fiat,inquit,tibi retributio. Cui ſimile eſt quod alibi dicit: Et ſi benefeceritis ijs qui uobis benefa ciunt,quẹ uobis eſt gratia? Neq; hic dicit,peccatũ eſt uo bis,ſed quæ uobis eſt gratia. Siquidẽ & peccatores hoc faciũt. Quamuis ſunt quẹdã mutua fratrũ,amicorum, cogna-

Pſalm. 138.

Humiliãs ſe exaltabitur.

Conuiuia neceſſariorum.

Mercedẽ hic recipiẽntes ſuã.

Lucæ 6.

cognatorum, uicinorumq́ diuitum conuiuia, quæ non
Rom. 13. ſolum in præſenti retributionem, ſed & damnationem percipiunt in futuro: denique ab Apoſtolo inter opera tenebrarum adnumerantur. Sicut in die, inquit, honeſte ambulemus, non in comeſſationibus & ebrietatibus.
Comeſſationes. Comeſſationes quippe ſunt luxurioſa cõuiuia, quæ aut collatione omnium celebrantur, aut uicibus ſolent à contubernalibus exhiberi, ut neminem pudeat inhoneſte aliquid dicere aut facere: quia ad hoc cõuenitur, ut fœda illic gerantur copia uini, & incitetur libidinis diuerſa uoluptas. [Sed cum facis conuiuium uoca pauperes, debiles, claudos, cæcos, & beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in reſurrectione iuſtorum.]
Reſurrectio. Reſurrectionem iuſtorum dicit, qui & ſi omnes reſurgant, eorum tamen non immerito quaſi propria cognominatur, qui in hac ſe beatos non dubitant eſſe futuros. Ergo qui pauperes ad conuiuium uocat, in futuro præmium percipiet: qui amicos, fratres, & diuites uocat, recipit mercedem ſuam. Sed & ſi hoc propter deum facit in exemplũ filiorum
Iob. 1. beati Iob, ſicut cætera fraternæ dilectionis officia, ipſe qui iuſſit remunerat. Qui guloſos ac luxurioſos propter laſciuiam inuitat, pœna in futuro plectetur æterna. [Hæc cum audiſſet quidam de ſimul diſcumbentibus, dixit ei: Beatus qui manducabit panem in regno
Panis regni dei. dei.] Panis qui manducatur in regno dei, non iuxta Cherintum corporalis intelligẽdus eſt cibus, ſed ille utique, qui ait: Ego ſum panis uiuus, qui de cœlo deſcendi.
Ioan. 6. Si quis manducauerit ex hoc pane, uiuet in æternum, id eſt, ſi quis meæ incarnationis ſacramento perfecte incorporatus meæ diuinæ maieſtatis uiſione frui meruerit, hic perpetua uitæ immortalis beatitudine gaudebit.

Domi-

¶ Dominica decimaoctaua poſt Trinitatis.
Marci 12. Lucæ 10. & 20. Matth. 22.

IN illo tempore, Acceſſit unus de ſcribis & interrogauit Ieſum, quod eſſet primum omnium mandatum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

DVæ erant hæreſes in Iudæis, una phariſæorum, & altera saducęorum. Phariſæi traditionum & obſeruationum quas illi deuteroſis uocant, iuſticiam præferebant, unde & diuiſi uocabantur à populo. Saducæi autem qui interpretantur iuſti, & ipſi uendicabant ſibi quod non erant. Prioribus & corporis & animæ reſurrectionem credentibus, confidentibusq; et angelos & ſpiritus, ſequẽtes iuxta acta Apoſtolorum omnia denegabant. [Et acceſſit unus de ſcribis, qui audierat illos conquirentes, & uidens quoniam bene illis reſponderit, interrogauit eum, quod eſſet primum omnium mandatum. Ieſus autem reſpondit ei quod primum omnium mandatum eſt: Audi Iſrael, dominus deus tuus, deus unus eſt. Et diliges dominũ deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota uirtute tua. Hoc eſt primum mandatum. Secũdum autem ſimile eſt illi: Diliges proximum tuũ tanq̃ teipſum.] Primum omnium & maximum mandatum dicit, hoc eſt, quod ante omnia debeamus intimo in corde ſinguli, quaſi unicum pietatis fundamẽtum locare. Quod apertius in concluſione demonſtrauit, cum ait: [Maius horũ aliud mandatũ non eſt. Primum ergo omnium & maximum mandatum eſt, cognitio atq; confeſſio diuinæ unitatis cum executione bonæ operationis. Bona autem operatio in dilectione dei & proximi perficitur, quã breuiter alijs uerbis commendat Apoſtolus, dicens: In Chriſto enim Ieſu

Duę hęreſes apud Iudæos.

Actu. 23.

Deute. 6.

Mandatũ primum.

Galat. 5.

Ieſu neq; circuncifio aliquid ualet, neq; pręputium, ſed fides quę per dilectionem operatur. [Et ait illi ſcriba: Bene magiſter in ueritate dixiſti, quia unus eſt deus, & non eſt alius præter eũ: & ut diligatur ex toto corde, et ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine, et diligere proximũ tanq̃ ſeipſum, maius eſt oĩbus holocauſtomatis & ſacrificijs.] Oſtẽditur ex hac reſpõſione ſcribæ, grauẽ ſępe inter ſcribas & phariſęos quęſtionẽ eſſe uerſatã, quod eſſet mandatũ primũ ſiue maximũ diuinæ legis, quibuſdã uidelicet hoſtias & ſacrificia laudãtibus, alijs uero maiore autoritate fidei et dilectionis opera præferẽtibus, eo q; plurimi patrum ante legem abſque omni uictimarum & ſacrificiorum conſuetudine ex fide tantũ quæ per dilectionẽ operat̃, placerẽt deo, ſummiq; apud ipſum loci haberentur: nemo autẽ unq̃ abſq; fide ac dilectione per holocauſta ſolum & ſacrificia deo placuiſſe inueniretur. In qua ſententia ſcriba iſte etiam ſe fuiſſe declarauit. [Ieſus autem uidens q; ſapienter reſpõdiſſet, dixit illi: Non es longe à regno dei.] Non longe fuit à regno dei, quia ſententiæ illius quæ noui teſtamenti & euangelicæ perfectionis eſt propria, fautor extitiſſe probatus eſt. Vnde ſolertius quærendum, quomodo dicat Matthęus, q; ſcriba hic ſiue legis doctor (ut ipſe appellat) tentans dominum de mandato primo ſiue maximo interrogauerit, quem ſecundum hunc euangeliſtam dominus non longe eſſe à regno dei aſſeuerat, cum conſtet eos qui tentando ſapientiam quærunt, hanc inuenire non poſſe, ideoq; nec regni cœleſtis, quæ ſapiẽtibus ſolũ panditur, appropinquare ianuæ. Dicit enim ſcriptura: Et in ſimplicitate cordis quærite illum, quoniam inuenitur ab ijs qui non tentant illum. Niſi forte dicamus, q; tentaturus quidẽ dñm adierit, ſed audito eius reſponſo corre-

Mat. 22. Euangeliſtarum concord.

Sapien. 1.

ptus,

ptus, mox ad pietatis gratiam redierit: & quem prius tentando decipiendum putabat, poſtmodũ amplecten do ſequendum eſſe cognouerit. Aut certe ipſam tentationem non accipiamus malam, tanq̃ decipere uolẽtis inimicũ: ſed cautã potius, tanq̃ experiri amplius uolentis ignotum. Neque enim fruſtra ſcriptum eſt: Qui facile credit, leuis eſt corde & minorabitur. [Et nemo iam audebat eum interrogare.] Phariſæi, & ſaducæi, & cæteri principes Iudæorum, quærentes occaſionem calumniæ, & uerbum aliquod inuenire quod pateret inſidijs, quia in ſermonibus confutati ſunt, ultra non interrogant, ſed apertiſſime cõprehenſum Romanæ tradunt poteſtati. Ex quo intelligimus uenena inuidiæ poſſe quidem ſuperari, ſed difficile conquieſcere. [Et reſpondens Ieſus dicebat, docens in templo: Quomodo dicunt ſcribæ Chriſtum filium Dauid eſſe? Ipſe eñ dicit in ſpiritu ſancto: Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis. Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorũ. Ipſe enim Dauid dicit eũ dominũ, & unde eſt filius eius?] Interrogatio Ieſu nobis proficit uſq; hodie contra Iudæos. Et hi enim qui confitentur Chriſtum eſſe uenturum, hominẽ ſimplicem et ſanctũ uirum aſſerunt de genere Dauid. Interrogemus ergo eos docti à dño, ſi ſimplex eſt homo, et tm̃ fili[9] Dauid, quomodo uocet eum Dauid dñm ſuum, non erroris incerto, nec propria uoluntate, ſed in ſpiritu ſctõ. Nõ aũt reprehenduntur quia Dauid filiũ dicunt, ſed quia filiũ dei eum eſſe non credũt. Siquidẽ ipſe & dñs Dauid eſt, deus ante tempora manendo: & filius Dauid apparuit homo in temporis fine naſcendo. Quod autem à patre ſubijciuntur ei inimici, non infirmitatẽ filij, ſed unitatẽ naturę, qua in altero alter operať, ſignificat. Nã & filius ſubijcit inimicos patri, qa patrẽ clarificat ſuper terrã.

Eccleſ. 19

Pſal. 109

Domin[9] Dauid eſt

Domi-

¶Dominica decimanona poſt Trinitatis.
Marci 2.Matth.9.Lucæ 5.

IN illo tempore, Intrauit Ieſus iterum Capharnaum poſt dies octo, & auditum eſt, quòd in domo eſſet. Et conuenerunt multi, ita ut non caperent neq; ad ianuam, & loquebatur eis uerbum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Luſtrat dñs oĩa. SAluator, omnium dominus ſalutari omnia luſtrat inceſſu. Et nunc in deſertis, nunc in ciuitate, nunc ad mare doctrinæ cœleſtis & uirtutum dona turbis miniſtrat, nunc in monte ſolus orat, nunc laborantes in mari ne perire debeant, adiuuat. Vbique munera ſalutis impertit, ut omnes gradus ac conditiones ad ſuam gratiam pertinere demonſtret. Iuxta myſticum uero intellectum poſt factum in ciuitate miraculum ſecedit in deſertum, ibiq; conuenientes ad ſe turbas benigna pietate ſuſcipit, ut oſtendat ſe magis quietam, & à ſeculi curis remotam diligere uitam, atq; ob huius appetitum ſe ſanandis curam adhibere corporibus. Et quidem more humano quaſi frequentiã ſe quærentium declinans, nolebat manifeſte in ciuitatem introire. Sed allegorice docebat, quia tumultuoſis carnalium mentibus apertã ſui manifeſtationem ueritas nõ exhibet, ſed quoſcunque ab illecebris rerum temporalium uiderit eſſe diſcretos, ijs ſuorum lucem donorũ largius infundit. Verum quia nec carnales ſuperna pietas deſerit, quin etiam ijs gratiam ſuę uiſitationis, per quã & ipſi ſpiritales effici ualeant, indulget, poſt deſertum dominus in ciuitatẽ redit, multiſq; eodem conuenientibus loquitur uerbum, ac ſanato paralytico pluribus occaſionem internæ ſanationis quæ eſt in fide tribuit.

Paralytici curatio Quod uero docente domino in domo tam multi conuenerunt, ut non caperent neque ad ianuam, noſtram pro-

proprie ſaluationem, qui de gentibus ad fidem uenimus, deſignat: quia prædicãte in Iudæa domino, necdũ intrare ad audiendum ualuimus. Ad quos tamẽ etſi foris poſitos uerba ſuę doctrinę fecit peruenire, quia nos ipſe per ſanctorum ora prędicatorũ collegit: et quãuis extra ſynagogam, in qua ipſe prędicabat, inuẽtos euangelij ſui fecit eſſe participes. Et uenerunt ferẽtes ad eũ paralyticũ, qui à quatuor portabatur. Curatio paralytici huius ſaluationẽ deſignat animę, poſt diuturnã illecebræ carnalis inertiam ad Chriſtũ ſuſpirantis, qui primo omniũ miniſtris qui eum ſubleuent & Chriſto afferãt, id eſt, bonis doctoribus qui ſpẽ ſanationis opẽq; interceſſionis ſuggerant, indiget. Qui bene quatuor fuiſſe referuntur, ſiue quia quatuor ſancti euangelij libris omniũ prędicãtium uirtus, omnis ſermo firmatur: ſeu quia quatuor ſunt qua uirtutes quibus ad promerẽdã ſoſpitatẽ fiducia mẽtis erigitur. De quibus in ęternę ſapiẽtię laude dicitur: Sobrietatẽ enim & ſapientiã docet & iuſtitiam & uirtutem, quibus utilius nihil eſt in uita hominibus: quas nonnulli diuerſis nominibus prudentiam, fortitudinem, temperãtiam, & iuſtitiã nuncupant. Et cum non poſſent offerre eum illi præ turba, nudauerunt tectum ubi erat. Deſiderant paralyticũ Chriſto offerre, ſed turba interpoſita ab omni parte intercluduntur, quia ſæpe anima poſt infimi corporis deſidiam ad deũ reſipiſcens, ſupernæq; gratiæ remedio cupiens innouari, priſcę cõſuetudinis obſtaculo retardat. Sępe inter ipſas oratiõis ſecretę dulcedines, & quaſi ſuaue cum domino colloquiũ, turba cogitationũ interueniens aciem mentis ne Chriſtus uideatur impedit. Et quid inter hæc agendum? Non utiq; infimis exterius qua turbæ tumultuantur remanendũ, ſed tectũ domus in qua Chriſtus docet aſcendendũ, id eſt, ſacrę ſcripturę

Moraliter.

Sapien. 8.

Virtutes cardinales.

Cogitationes repellendę.

ſublimitas eſt appetenda, lexq́ dñi cum Pſalmiſta die
Pſalm.1. noctuq́ meditanda. In quo enim corrigit iunior uiam
Pſal.118. ſuã? In cuſtodiẽdo, inquit, ſermones tuos. Et patefaciẽ
tes ſummiſerũt grabatũ in quo paralyticus iacebat. Pa
tefacto tecto ęger ante Ieſum ſummittit, quia reſeratis
myſterijs ſcripturarũ ad notitiam Chriſti peruenitur,
hoc eſt, ad eius humilitatẽ fidei pietate deſcenditur. Et
Lucæ 5. bene domus Ieſu, iuxta alterius Euãgeliſtę narrationẽ,
tegulis eſſe cõtecta reperitur, quia ſub contentibili lite
rarũ uelamine ſi adſit qui referet diuina, ſpiritalis gra
tię uirtus inuenietur. Denudatio etenim tegularũ in do
mo Ieſu aptio eſt in uilitate literę ſenſus ſpiritalis, & ar
canorũ cœleſtiũ. Quod aũt cum grabato deponitur in
firmus, ſignificat ab homine in iſta adhuc carne conſti
tuto Chriſtũ debere cognoſci. Cum uidiſſet autẽ Ieſus
Peccata fidem illorum ait paralytico: Fili, dimittuntur tibi pec
dimitti. cata. Curaturus hominem à paralyſi dñs, primo pecca
torum uincula diſſoluit, ut oſtẽderet eum ob nexus cul
parum artuum diſſolutione fuiſſe damnatum, nec niſi
his relaxatis membrorum poſſe recuperatione ſana
Ioan.5. ri. Sic & illi paralytico qui iuxta probaticã piſcinã diu
motũ aquæ fruſtra præſtolabatur, ſanato à domino di
citur: Ecce ſanus factus es, iã noli peccare, ne deterius
tibi aliquid contingat. Fili, inquit, dimittuntur tibi pec
cata. O mira humilitas. Deſpectum et debilem totisq́
mẽbrorum cõpaginibus diſſolutum filiũ uocat, quem
ſacerdotes non dignarentur attingere. Aut recte deo
filium, quia dimittuntur ei peccata ſua. Intuendum ſa
ne quanti propria cuiuſq́ fides apud deum ualeat, ubi
tanti ualuit aliena, ut totus homo repente, hoc eſt, ex
terius interiusq́ iam ſaluatus exurgeret, aliorumq́ me
rito alijs laxarentur errata. [Erant autem illic qui
dam de ſcribis ſedentes & cogitantes in cordibus ſuis:
Quid

Quid hic ſic loquitur? Blaſphemat. Quis poteſt dimittere peccata niſi ſolus deus?] Verum dicũt ſcribę quòd nemo dimittere peccata niſi deus poteſt, q per eos q̃q dimittit, quibus dimittendi tribuit poteſtatem. Et ideo Chriſtus uere deus eſſe probatur, quia dimittere peccata quaſi deus poteſt: uerum deo teſtimonium reddunt, ſed perſonã Chriſti negando fallunt. Erãt itaq; Iudæi, q cũ Chriſtũ & deũ eſſe, et peccata dimittere poſſe credãt, Ieſum tamẽ Chriſtũ eſſe non credũt. Sed multo dementius errãt Arriani, qui cum Ieſum & Chriſtũ eſſe, & peccata poſſe dimittere euangelij uerbis deuicti negare non audeãt, nihilominus deũ negare non timẽt. At ipſe perfidos ſaluare deſiderans & occultorum cognitione & uirtute operum deum ſe eſſe manifeſtat. Nam ſequitur: [Quo ſtatim cognito Ieſus ſpiritu ſuo quia ſic cogitarent inter ſe, dicit illis: Quid iſta cogitatis in cordibus ueſtris?] Oſtendit ſe deũ, qui poteſt cordis occulta cognoſcere, & quodã modo tacẽs loquitur: Eadẽ maieſtate & potẽtia qua cogitationes ueſtras intueor, poſſum & hominibus delicta dimittere. Ex uobis intelligitur quid paralyticus cõſequatur. Quid eſt facilius dicere paralytico, dimittuntur tibi peccata, an dicere ſurge & tolle grabatum tuum & ambula? Inter dicere & facere multa diſtãtia eſt. Vtrũ ſint paralytico peccata dimiſſa, ſolus nouerat qui dimittebat. Surge aũt & ambula tam ille qui ſurgebat, q̃ ij qui ſurgentẽ uidebant approbare poterãt. Fit ergo carnale ſignũ ut probetur ſpiritale, q̃q eiuſdẽ uirtutis ſit & corporis & animæ uitia dimittere. Et datur nobis intelligentia propter peccata pleraſque euenire corporum debilitates. Et idcirco forſan prius peccata dimittuntur, ut cauſis debilitatis ablatis ſanitas reſtituatur. Quinq; ſiquidẽ ſunt differẽtię cauſarũ, pro quibus in hac uita mo-

Iudæorũ error.

Arrian. error.

Cogitationes noſſe.

Afflictio nũ cauſæ quinq;.

M 3 leſtijs

leſtijs corporalibus affligimur. Aut enim ad merita au
genda per patientiam iuſti corporis infirmitate grauā
Tobiæ 2. mur,ut beati patres Iob & Tobias, & innumeri mar-
tyres in utroq; teſtamẽto. Aut ad cuſtodiam uirtutum
perceptarum,ne ſuperbia tentante diſpereāt,ſicut apo
ſtolus Paulus,cui ne magnitudine reuelationum extol
2.Cor. 11. leretur,datus eſt ſtimulus carnis ſuę angelus ſatanę qui
eum colaphizaret. Aut ad intelligenda & corrigenda
peccata noſtra, ſicut Maria ſoror Aaron in eremo ob
uerba temeritatis & ſuperbiæ lepra percuſſa eſt. Vel ſi
Nume.12. cut paralyticus de quo tractamus,qui non niſi dimiſſis
primo peccatis potuit ab infirmitate curari. Aut ad
gloriam dei ſaluantis,ſiue per ſeipſum, ſiue per famu-
Ioan. 9. los ſuos,ſicut cæcus natus in euangelio, qui neque ipſe
peccauit,neq; parentes eius,ſed ut manifeſtarētur ope
Ioan.11. ra dei in illo:ſicut Lazarus,cuius infirmitas non fuit ad
mortem,ſed pro gloria dei,ut glorificaretur filius dei
per eam. Aut ad inchoationem damnationis æternæ,
2.Mach.9 quod reproborum eſt & proprium,ſicut Antiochus et
Actu.12. Herodes, qui utriq; ſuo tempore aduerſum deum repu
gnantes,quòd tormẽtorum in gehenna perpetuo paſ-
ſuri eſſent,præſentium afflictionum miſeria cunctis o-
Hiere. 17. ſtendebant. Quibus congruit illud prophetæ: Et dupli
ci contritione contere eos. Vnde neceſſe eſt in omnibus
quæ tẽporaliter aduerſa patimur, cum humilitate dño
gratias agamus,& infirmitatis noſtræ conſcij de colla-
tis nobis remedijs gratulemur. Neceſſe eſt ut ad conſci
entiam noſtrã reuerſi ſolerter opera noſtra ſimul & co
gitationes exploremus,et quicquid nos peccaſſe depre
hẽdimus, digna caſtigatione purgemus,q̃cquid de his
quæ nos recte feciſſe credebamus,uitio in nobis elatio
nis periſſe cõperimus,& hoc humili ſatisfactione caſti
gemus. Hęc eñ nobis ſæpius fit cauſa flagellorũ. Cęterę
inno-

innocentes & iuſtos ob augmenta præmiorum flagel lari perfectorũ eſt, & donũ ſpeciale uirorũ: uerberibus aũt tẽporalibus ad æterna tormẽta cõpelli, impœniten tium eſt pœna reproborũ. [Vt autẽ ſciatis quia poteſta tem habet filius hominis in terra dimittẽdi pctã, ait pa ralytico: Tibi dico ſurge, tolle grabatum tuum, & uade in domũ tuã.] Si & deus eſt iuxta Pſalmiſtã, qui quan- Pſal.102. tũ diſtat oriens ab occaſu elõgauit à nobis iniqtates no ſtras, & filius hominis poteſtatẽ habet in terra dimittẽ Poteſtas di peccata: ergo idẽ & ipſe deus & filius hominis eſt, ut dimittẽdi & homo Chriſtus per diuinitatis ſuę potentiã peccata peccata. dimittere poſſit, & idẽ deus Chriſtus per humanitatis ſuę fragilitatẽ pro pctõribus mori. Spiritaliter aũt de Morali- grabato ſurgere, eſt animã ſe à carnalib' deſiderijs ubi ter. ægra iacebat abſtrahere. Grabatum uero tollere, eſt ipſam quoq; carnẽ per cõtinẽtiæ frena correptã, ſpe cœ leſtium pręmiorũ à delitijs ſegregare terrenis. Sublato aũt grabato domũ ire, ad paradiſum redire eſt. Hęc ete nim uera eſt domus noſtra quæ hominem prima ſuſce pit, non iure amiſſa, ſed fraude: tandem reſtituta per eum qui fraudulẽto hoſti nihil debuit. Aliter ſanus qui languerat domum reportat grabatum, cum anima re- miſſione accepta peccatorum, ad internam ſui cuſto- diam cum ipſo ſe corpore refert, ne quid poſt ueniam unde iterum iuſte feriatur admittat. [Et ſtatim ille ſurrexit, & ſublato grabato, abijt coram omnibus, ita ut mirarentur omnes, & honorificarent deum, dicen- tes: Quia nunquam ſic uidimus.] Quàm miranda di- uinæ potentiæ uirtus, ubi nulla temporis interueni- ente morula, iuſſu ſaluatoris ſalus feſtina comitatur. Merito qui adfuerant damnatis blaſphemiæ iaculis, ad laudem tantæ maieſtatis ſtupentia corda cõuertunt.

¶Dominica uiceſima tertia poſt Trinitatis.
Matth. 22. Marci 12. Lucæ 20.

IN illo tempore, Miſerunt phariſæi inſidiatores qui ſe iuſtos ſimularēt, ut caperēt Ieſum in ſermone, & traderent illũ principatui et ptãti pſidis. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVærentes dominum comprehendere principes ſacerdotum & ſcribæ timuerũt populum, atq; ideo quod per ſe nõ poterãt, præſidis manibus efficere tentabant, ut uelut ipſi à morte eius ui-
Auguſtus derentur immunes. Nuper enim ſub Cæſare Auguſto
Iudęis im Iudæa ſubiecta Romanis, quando in toto orbe eſt ce-
perat. lebrata deſcriptio ſtipendiaria, facta fuerat: & erat in populo magna ſeditio, dicentibus alijs pro ſecuritate & quiete qua Romani pro omnibus militarent debere tributa perſolui. Phariſæis uero qui ſibi applaudebant iuſticiam, econtrario nitentibus, non debere po-
Exod. 22. pulum dei qui decimas ſolueret, & primitiua daret, &
Deute. 12. cætera quæ in lege ſcripta ſunt humanis legibus ſubiacere. Cuius ſeditionis adeo fomes inualuit, ut poſt domini paſſionem inſiſtentibus ſibi Romanis, patriam, gentem, & regnum, nobile illud cum ſua religione templum, imò ipſam lucem perdere, quàm tributa pendere maluerint. Et interrogauerunt illum, dicentes: [Magiſter, ſcimus quia recte dicis, & doces, & non accipis perſonam, ſed in ueritate uiam dei doces. Licet nobis tributum dare Cæſari, an non?]
Perfida interrogatio. Blanda & fraudulenta interrogatio illuc prouocat reſpondentem, ut magis deum quàm Cæſarem timeat, & dicat non debere tributa ſolui, ut ſtatim audien-
Mat. 22. tes miniſtri præſidis, qui iuxta alios euangeliſtas ad-
Marci 12. fuiſſe leguntur, ſeditionis contra Romanos principem teneant. [Conſiderans autem dolum illorum, dixit

dixit ad eos: Quid me tentatis? Oſtendite mihi denarium, cuius habet imaginem & inſcriptionem.] Sapientia ſemper ſapienter agit, ut ſuis potiſſimum tentatores ſermonibus confutentur. Oſtendite mihi, inquit, denariũ. Hoc eſt genus nummi quod pro decem nummis imputabatur, & habebat imaginem Cæſaris. Qui autem putant interrogationem ſaluatoris ignorantiã eſſe, & non diſpenſationem, diſcant ex præſenti loco φ utiq; potuerit ſcire Ieſus, cuius imago eſſet in nummo: ſed interrogat, ut ad ſermonem eorum competenter reſpondeat. [Reſpondentes, dixerunt Cæſaris. Et ait illis: Reddite ergo quæ Cæſaris ſunt, Cęſari: & quę dei ſunt, deo.] Cæſarem non putemus Auguſtum, ſed Tiberium ſignificari, priuignum eius, qui in loco ſucceſſerat uitrici, ſub quo & paſſus eſt dominus. Omnes autem reges Romani à primo Caio Cæſare qui imperium arripuerat, Cæſares appellati ſunt. Porro quod ait, Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, nummum, tributum, & pecuniam: & quæ ſunt dei deo, decimas, primitias, oblationes ac uictimas ſentiamus. Quomodo ipſe & reddit tributa pro ſe & Petro, & deo reddit quæ dei ſunt, patris faciens uoluntatem. Aliter: Reddite quæ Cæſaris ſunt Cæſari, & quę dei ſunt deo. Quemadmodum Cæſar à uobis exigit impreſſionem imaginis ſuæ, ſic & deus, ut quemadmodum illi redditur nummus, ſic deo anima lumine uultus eius illuſtrata atq; ſignata. Vnde Pſalmiſta: Signatum eſt, inquit, in nobis lumen uultus tui dñe. Hoc quippe lumen eſt totũ hominis, & uerũ bonũ quod non oculis, ſed mẽte conſpicitur. Signatum autem dixit in nobis, tanq̃ denarius ſignatur regis imagine. Homo eñ factus eſt ad imaginem & ſimilitudinem dei, quam peccando corrupit. Bonũ ergo eius eſt uerũ atq; ęternũ, ſi renaſcẽdo

Denarius

Interrogandi ratio.

Tiberius imperat.

Cæſares.

Mat. 17.

Moraliter.

Pſalm. 4.

Geneſ. 1.

ſignetur. [Et non potuerunt uerbum eius reprehende re coram plebe: & mirati in reſponſis eius, tacuerũt.] Qui credere debuerãt ad tantam ſapientiã, mirati ſunt ꝙ calliditas eorum inſidiandi non inueniſſet locum.

¶ Dominica uiceſimaquarta poſt Trinitatis.

Matth.9.Marci 5.Lucæ 8.

IN illo tempore, Cum tranſcendiſſet Ieſus in naui rurſum trans fretum, conuenit turba multa ad eũ. Et uenit quidam de archiſynagogis, nomine Iairus, & uidens eum, procidit ad pedes eius, & deprecabatur eum multum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

IN hac lectione ubi archiſynagogus ſaluare filiã petit ſuam, ſed pergente ad domum eius dño pręoccupans hæmorroiſſa mulier pręripit ſanitatẽ, ac dein de filia archiſynagogi ad optatam peruenit ſanitatẽ, imò de morte reuocata eſt ad uitam, ſalus oſtenditur generis humani, quæ domino in carne ueniente ita diſpenſata eſt, ut primo aliqui ex Iſrael ad fidem uenirent, deinde plenitudo gentium intraret, & ſic omnis
Rom.11. Iſrael ſaluus fieret. Quis ergo archiſynagogus iſte, qui ad dominum pro filia rogaturus aduenit, melius
Iairus. quàm ipſe Moyſes intelligitur? Vnde bene Iairus idem illuminans ſiue illuminatus uocatur, qui accepit uerba uitæ dare nobis, & per hæc cæteros illuminat, & ipſe à ſpiritu ſancto quo uitalia monita ſcribere uel docere poſſet illuminatus eſt. Qui uidens Ieſum procidit ad pedes eius, quia præuidens in ſpiritu uenturum in carne dominum, humili corde ſe eius potentiæ ſubdidit, quem ita circa finẽ ſeculi hominem incarnãdum eſſe cognouit, ut æternũ ante omne ſeculũ deum exiſte
1.Cor.11. re nõ dubitaret. Si enim caput Chriſti deus, pedes eius quid aptius ꝗ aſſumpta humanitas qua terram noſtræ morta-

mortalitatis tetigit, accipiendi ſunt: Et procidere archiſynagogum ad pedes Ieſu eſt legiſlatorem cum tota progenie patrum mediatorem dei & hominum lõge ſibi dignitatis gloria prȩferendum eſſe cognoſcere, & cõfiteri cum Apoſtolo, qa quod infirmũ eſt dei, fortius eſt hominibus. [Et deprecabatur eum multum dicens: Quoniam filia mea in extremis eſt, ueni impone manus ſuper eam, ut ſalua ſit, & uiuat.] In euangelio Lucæ ita ſcriptum eſt: Quia filia unica erat illi fere annorum xij, & hæc moriebatur. Filia ergo archiſynagogi, ipſa eſt ſynagoga quȩ ſola legali inſtitutione cõpoſita, quaſi unica Moyſi nata erat. Et hæc uelut duodecimo ætatis anno, hoc eſt, tẽpore pubertatis appropinquante, moriebatur, quia nobiliter à prophetis æducata, poſtquam ad intelligibiles annos peruenerat, poſtquam ſpiritalem deo ſobolem generare debebat, ſubito errorum languore conſternata, ſpiritalis uitæ uias ingredi deſperabiliter omiſit: & ſi non à Chriſto ſuccurreretur, horrẽdam per omnia corruiſſet in mortem. [Et abijt cum illo, & ſequebatur eum turba multa, & comprimebant illum.] Ad puellam pergens ſanandam dominus à turba comprimitur, quia genti Iudææ ſalutaria monita præbens, quibus ægram uitijs eius conſcientiam erigeret, noxia carnalium populorũ eſt conſuetudine grauatus. [Et mulier quȩ erat in profluuio ſanguinis duodecim annis, & cætera.] Mulier ſanguine fluens ſed à domino curata, eccleſia eſt congregata de gentibus, quæ ingenito carnalium delectationum polluta fluxu, atq; à cœtu iam fuerat ſegregata fidelium: ſed dum uerbũ dei Iudæam ſaluare decerneret, illa paratã iam promiſſamq; alijs præripuit ſpe certa ſalutem. Notandumq; ꝙ & archiſynagogi duodennis ſit filia, & mulier hæc ab annis duodecim ſanguinem

1.Cor.1.

Lucæ 8.

Sanguine fluens.

 guinem

Nota tẽ- guine fluxerit, hoc eſt eodem quo hæc nata ſit tem-
poris con pore illa cœperit infirmari. Vna enim penè eademq́ſe
gruitatẽ. culi huius ætate, & ſynagoga in patriarchis naſci, &
gentium exterarum natio per orbem cœpit idolola-
triæ ſanie fœdari. Nam & fluxus ſanguinis bifariam,
hoc eſt, & ſuper idololatriæ pollutione, & ſuper iis quę
carnis ac ſanguinis delectatione geruntur, poteſt recte
intelligi. [Et fuerat multa perpeſſa à cõpluribus me-
Medici dicis, & erogauerat oĩa ſua, nec quicq̃ profecerat, ſed
falſi The- magis deterius habebat.] Medicos ſiue falſos intelli-
ologi & ge theologos, ſiue philoſophos legumq́ doctores ſe-
Philoſo- cularium, qui multa de uirtutibus uitijſq́ ſubtiliſſime
phi. diſputantes, utilia uiuendi credendiq́ inſtituta ſe mor-
talibus dare promittebant, ſeu certe ipſos ſpiritus im-
mundos qui uelut hominibus conſulẽdo, ſeſe pro deo
colendos ingerebant. Quibus certatim audiendis gẽti
litas quanto magis naturalis induſtriæ uires expende
rat, tanto minus potuit ab iniquitatis ſuæ ſorde pur-
gari. Sed hæc ubi populum Iudæorum ægrotaſſe, ue-
rumq́ de cœlo cognouit adeſſe medicum, cœpit & i-
pſa languoris ſui ſperare pariter & inquirere remedi-
um. [Cum audiſſet de Ieſu, uenit in turba retro, & te-
tigit ueſtimentum eius. Dicebat enim, Quia ſi tetige-
ro ueſtimentum eius, ſalua ero. Et confeſtim ſiccatus
eſt fons ſanguinis eius.] Venit & dominum tangit
eccleſia, cum ei per fidei ueritatem appropinquat.
Venit autem retro, ſiue iuxta id quod ipſe ait: Si quis
mihi miniſtrat, me ſequatur. Et alibi præcipitur:
Ioan. 12. Poſt dominum deum tuum ambulabis. Siue quia præ
4. Reg. 23 ſentem in carne dominum non uidens, peractis iam ſa
cramentis incarnationis illius, ad fidei & agnitionis
eius gratiam peruenit. Sicq́ dum participatione ſacra
mẽtorum eius ſaluari à peccatis meruit, quaſi tactu ue-
ſtimen-

ſtimentorum eius fontem ſui ſanguinis ſiccauit. Fons quippe ſanguinis eſt origo peccati. Cuiusq; fons ſanguinis eſt immūdæ primordiū cogitatiōis, ex quo peccatū omne naſcitur. Sed dñs cū uerbis euangelicis non ſolū opera, & uerba mala cōpeſcere, ſed & cogitationū neq; radicē extirpare curauit, cū hæc utraq; ſacramētis euangelicis emūdari donauit, quaſi uirtutem exiccādi fontis obſcœni ſuis ueſtimentis indidit. [Et ſtatim Ieſus cognoſcēs in ſemetipſo uirtutē quæ exierat de eo, conuerſus ad turbam aiebat: Quis tetigit ueſtimenta mea?] Non ut ipſe quæ neſciat doceatur interrogat, ſed ut uirtus quam bene nouerat, imò quam ipſe dederat, in muliere declararetur, & declarata agnitaq; uirtute fidei multi ad ſalutem perueniant. [Et dicebant ei diſcipuli ſui: Vides turbam comprimentem te, & dicis quis me tetigit?] Quem turba paſſim comitans cōprimit, una credula mulier dñm tangit: quia qui diuerſis inordinate glomerātium hæreſibus, ſiue peruerſis moribus grauatur ſolo catholicæ eccleſiæ fideliter corde ueneratur. Nam ſicut quidam uidentes non uident, & audientes non audiunt, ita etiam tāgentes nō tangūt, qui non ſimplici ſed dubio uel ſimulato corde Chriſtū tangunt. Vnde cuidam amanti quidem, ſed nondū plene credenti, dicit ipſe: Noli me tāgere. Nondū enim aſcendi ad patrē meū. Aperte dicēs, quid ſit ipſum uerâciter tāgere, patri ſcilicet æqualē credere. [Et circūſpiciebat uidere eā quæ hoc fecerat.] Nō obliuiſcit fidelium ſuorū dñs, nec in ſe ſperantes intueri deſiſtit, ſed oēs q ſaluari merentur, ſuo dignos intuitu ac miſeratione iudicat. Iſte autem pauper clamauit, & dñs exaudiuit eum. [Mulier autem timens & tremens, ſciens quod factū eſſet in ſe, uenit & ꝓcidit ante eū, & dixit ei oēm ueritatē.] Ecce quo interrogatio dñi tēdebat, ut uidelicet

Fons ſanguinis.

Tāgentes nō tāgūt.

Ioan. 20.

Tangere Chriſtū.

Pſalm. 33.

licet confitente palàm muliere ueritatem ſuæ diutinæ infirmitatis,ſubitæ credulitatis,diuinæ propitiationis, ac donatæ ſibi ſanationis, & ipſa certius confirmaretur in fide,& pluribus ſalutis & uitæ præberetur exẽplum. Deniq; ſequitur: [Ille autem dixit: Filia, fides tua te ſaluam fecit, uade in pace & eſto ſana à plaga tua.] Ideo filia,quia fides tua te ſaluam fecit. Nec dixit fides tua te ſaluam factura eſt,ſed ſaluam fecit. In eo enim ꝙ credidiſti,iam ſalua facta es. [Adhuc eo loquente ueniunt ad archiſynagogum dicentes: Quia filia tua mortua eſt,quid ultra uexas magiſtrum?] Sanata à profluuio ſanguinis muliere, mox filia archiſynagogi mortua nuntiatur: quia dum eccleſia à uitiorum labe mundata, & ob fidei meritũ filia eſt cognominata,continuo ſynagoga perfidiæ ſimul & inuidiæ luctu ſoluta eſt. Perfidiæ quidem,quia in Chriſto credere noluit:inuidiæ uero, quia eccleſiam credere doluit. Scriptum nanq; eſt in actibus apoſtolorum: Sequenti autem ſabbato penè uniuerſa ciuitas conuenit audire uerbum domini. Videntes autem turbas Iudæi repleti ſunt zelo,& contradicebant his quæ à Paulo dicebantur,maledicentes. Et quod aiebant nuntij archiſynagogo, Quid ultra uexas magiſtrum? per eos hodieq; dicitur,qui adeo deſtitutum ſynagogę ſtatum uident,ut reſtaurari poſſe non credant:ideoq; pro reſuſcitatione illius ſupplicandum eſſe non æſtiment. Sed quę impoſſibilia ſunt apud homines,poſſibilia ſunt apud deum:unde apte ſequitur. [Ieſus autẽ uerbo quod dicebatur audito,ait archiſynagogo:Noli timere,tantummodo crede.] Archiſynagogus cœtus doctorum legis accipitur,de quo dominus ait:Super cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſæi. Qui ſi credere ipſe uoluerit,etiam ſubiecta ei ſynagoga ſalua erit. [Et ueniunt

Actu. 13.

Marci 10.

Archiſynagogus.

Matth. 23

niunt in domum archiſynagogi,& uident tumultum,
& flentes & eiulantes multum.] Et lætentur,inquit,o- Pſalm.5
mnes qui ſperant in te,in æternum exultabunt & inha
bitabis in eis. Quia uero ſynagoga lætitiam hanc do-
minicæ inhabitationis merito infidelitatis amiſit,qua-
ſi inter flentes & eiulantes mortua iacet. Nec tamen ſu Pſalm. 5.
perna pietas funditus eam interire patitur, quin poti⁹
circa finem ſeculi reliquias eius ſecundum electionem
gratiæ ſaluti & uitæ reſtituit. Vnde apte ſubiungitur:
[Et ĩgreſſus,ait eis: Quid turbamini,& ploratis? Puel
la non eſt mortua,ſed dormit.] Hominibus mortua
qui ſuſcitare nequiuerant,deo dormiebat, in cuius di- Dormiẽs
ſpoſitione & anima recepta uiuebat,& caro reſuſcitan deo.
da quieſcebat. Vnde mos Chriſtian⁹ obtinuit, ut mortui Mos
qui reſurrecturi eſſe non dubitantur,dormientes uo- Chrĩanus
centur,ſicut Apoſtolus. Nolumus,inquit,uos ignorare
fratres de dormientibus,ut non contriſtemini ſicut et 1.Theſ.4.
cæteri qui ſpem non habent. Sed & in parte allegoriȩ
cum anima quæ peccauerit ipſa moriatur,tamẽ ea quã Ezech.18
dominus reſuſcitandam atq; ad uitam æternam præ-
uidit eſſe uenturam,nobis quidem mortua fuiſſe,ſed ei
obdormiuiſſe dici nõ incõgrue poteſt. [Et irridebãt
eum. Ipſe uero eiectis om̃ibus,aſſumit patrem & ma-
trem puellæ,& cæt.] Quia uerbum reſuſcitantis irri-
dere quàm credere malebant, merito foras excludun-
tur,utpote indigni qui potentiam reſuſcitantis ac re-
ſurgentis myſterium uiderent. Item foras turba eijcit,
ut puella ſuſcitetur, quia ſi non prius à ſecretioribus
cordis expellitur importuna ſecularium multitudo cu
rarum,anima quæ intrinſecus iacet mortua, nõ reſur-
get. Nam dum ſe per innumeras terrenorum deſide-
riorum cogitatione ſpargit,ad conſiderationem ſui ſe
ſe nullatenus colligit. [Et tenens manum puellæ, ait
illi:

illi: Tabitha, cumi, quod eſt interpretatum: puella, tibi dico ſurge. Quærat diligens lector, quare uerax euãgeliſta dictum ſaluatoris exponens interpoſuerit de ſuo, tibi dico, cum in Syro ſermone quem poſuit, non plus ſit dictum quàm puella ſurge. Niſi forte propter exprimendam uim dominicæ iuſſionis, hoc agendum putauit, magis ſenſum loquentis, quàm ipſa uerba ſuis curans intimare lectoribus. Nam & familiare conſtat eſſe euangeliſtis atq; apoſtolis, cum de ueteri teſtamẽto teſtimonia aſſumunt, magis ſenſum propheticum ponere curare, quàm uerba. Tenens autẽ manum puellæ dominus, ſuſcitauit eam: quia niſi prius mũdatæ fuerint manus Iudæorũ, quæ ſanguine plenæ ſunt, ſynagoga eorum mortua non conſurget. [Et confeſtim ſurrexit puella, & ambulabat.] Bene ſurrexit, & ambulabat. Quemcunq; enim peccatis mortuum ſupernę manus miſerationis reſuſcitatura tetigerit, non ſolum à ſordibus & ueterno ſcelerum exurgere, ſed & in bonis continuo proficere debet operibus, uidelicet iuxta Pſalmiſtam, ingrediens ſine macula, & opera exercẽs iuſtitię. [Et obſtupuerunt ſtupore maximo. Et præcepit illis uehementer, ut nemo id ſciret: & iuſſit dari illi manducare.] Ad teſtimonium quidem ueræ reſuſcitationis dari puellæ manducare præcepit, ne non ueritas, ſed phantaſma quod apparebat ab incredulis putaretur. Sed & ſi quis à ſpiritali morte ſurrexerit, cœleſti neceſſe eſt mox pane ſatietur, & diuini ſcilicet uerbi & ſacroſancti altaris particeps effectus. Nam iuxta moralem intellectum tres illi mortui quos ſaluator in corporibus ſuſcitauit, tria genera reſurrectionis animarum ſignificant. Siquidem nonnulli conſenſum malæ delectationi præbendo latente tantum cogitatione peccati ſibi mortem conſciſcunt, Sed tales ſe uiuificare

[Margin notes: Additi cauſa. (beside line 2) — Nota. (beside line 9) — Pſal. 14. (beside line 20) — Manducat reſuſcitatus. (beside lines 23–25) — Reſuſcitati à dño. (beside lines 30–31)]

tare ſignificans ſaluator, reſuſcitauit filiam archiſynagogi nondum foras elatam, ſed in domo mortuam, quaſi uitium ſecreto in corde tegentem. Alij non ſolum noxiæ delectationi conſentiendo, ſed & ipſum malum quo delectantur exempla mortuũ ſuum quaſi extra portas efferunt. Et hos ſe ſi pœniteant reſuſcitare demonſtrans, ſuſcitauit iuuenem filium uiduæ extra portas ciuitatis elatum, & reddidit matri ſuæ: quia reſipiſcentem à peccati tenebris animam unitati reſtituit eccleſiæ. Quidam uero non ſolum cogitando uel faciendo illicita, ſed & ipſa peccandi conſuetudine ſe quaſi ſepeliendo corrumpunt. Verum nec ad hos erigendos minor fit uirtus & gratia ſaluatoris, ſi tamẽ adſint cogitationes ſolicitæ, quæ ſuper eorũ ſalute uelut deuotæ Chriſto ſorores inuigilent. Nam ad hoc intimandum reſuſcitauit Lazarum quatuor dies in monumento habentem, & ſorore atteſtante iam fœtentẽ, quia nimirũ peſſima noxios actus ſolet fama comitari. Notandũ autẽ ꝙ quãto grauior animę mors ingruerit, tanto acrius neceſſe eſt, ut reſurgere mereatur pœnitentis feruor inſiſtat. Nam leuiores & quotidiani errat⁹ leuioris pœnitẽtiæ poſſunt remedio curari. Quod occulte uolens oſtendere dominus iacentẽ in conclaui mortuam, facilima ac breuiſſima uoce reſuſcitat dicens: Puella ſurge. Quam etiam ob facilitatem reſuſcitandi iam mortuam fuiſſe negauerat. Delatum autem foras iuuenem mortuum, pluribus ut reuiuiſcere debeat dictis corroborat, cum ait: Iuuenis, tibi dico ſurge. Quatriduanus uero mortuus ut longa prementis ſepulchri clauſtra euadere poſſet, fremuit ſpiritu Ieſus, turbauit ſeipſum, lachrymas fudit, rurſum fremuit, ac magna uoce clamauit: Lazare, ueni foras. Et ſic tandem qui erat deſperatus, diſcuſſo tenebrarum

Lucæ 7. Ioan. 11.

rum

rum pondere uitæ luciq́ꝫ redditur. Sed & hoc notandum, ꝙ quia publica noxa publico eget remedio, leuia autem peccata leuiori & ſecreta quæ ant pœnitētia deleri, puella in domo iacens pacis arbitris exurgit, eiſdemq́ꝫ uehementer ut nemini id manifeſtent præcipitur. Iuuenis extra portam turba multa comitante atq; intuente ſuſcitatur: Lazarus de monumēto uocatus in tantum populis innotuit, ut ob eorum qui uidere teſtimonium plurimæ domino turbæ cum palmis occurrerent, & multi propter illum abirēt ex Iudæis, & crederent in Ieſum. Quartum uero mortuum nuntiante diſcipulo dominus audiuit, ſed quia qui pro eius excitatione precarentur uiui defuerant, Dimitte, inquit, ut mortui ſepeliant mortuos ſuos, id eſt, mali malos noxijs laudibus grauent, & quia non adeſt iuſtus qui corripiat in miſericordia, oleum peccatoris impinguet caput eorum.

Nota. Palmarū cauſæ. Matth. 8. Pſal. 140

¶ Dominica uiceſimaquinta poſt Trinitatis. Ioan. 6.

IN illo tempore, Cum ſubleuaſſet oculos Ieſus, & uidiſſet quia multitudo maxima uenit ad eum, dicit ad Philippum: Vnde ememus panes, ut manducent hi? Et reliqua.

Homiliam Bedæ inuenies in dominica Lætare, ſuper euangelio eodem.

¶ In ſeptembri feria quarta quatuor temporum. Marc. 9. Matth. 17 & Lucæ 9.

IN illo tempore, Reſpondēs unus de turba dixit ad Ieſum, Magiſter, attuli filium meum ad te, habentē ſpiritum mutum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Narratur

NArratur in præcedenti ſancti huius euangelij capitulo,quia ueniens ad diſcipulos ſuos domi nus,uidit turbam multam circa eos, & ſcribas conquirentes cum illis.Et confeſtim om̄is populus ui- dens eum ſtupefactus eſt,& expauerunt, & occurren- tes ſalutabant eum.Notanda eſt in omnibus locis di- ſtantia mentis ſcribarum & turbæ.Erat autē cum di- ſcipulis turba,erant & ſcribæ,ſed adueniente domino mox omnis turba ſtupefacta expauit, eumq́ſ ſalutans occurrit,ſcribæ nihil deuotionis,fidei,humilitatis & re uerentiæ ei exhibuiſſe narrantur.Quid autem cum di ſcipulis domini turbæ ſiue ſcribę conquirerent,euange liſta non dicit.Poteſt uero,ni fallor , apte intelligi de hoc quęſtionem fuiſſe motam,quare ipſi cum eſſent di ſcipuli ſaluatoris,ſaluare dæmoniacum qui in medio e- rat poſitus,non poſſent,ꝙ ex ſequentibus euāgelij uer bis poteſt conijci , dum dicitur : Et interrogauit eos: Quid inter uos conquiritis?Et reſpondēs unus de tur ba dixit:Magiſter,attuli filium meum ad te,habentem ſpiritum mutum,qui ubicunq; eum apprehenderit,al- lidit eum & ſpumat & ſtridet dētibus & areſcit.Et di- xi diſcipulis tuis ut eijcerent illum, & non potuerūt.] Notandum autem ꝙ ſemper loca rebus congruunt. In monte dominus orat,transformatur,diſcipulis ar- cana ſuæ maieſtatis aperit:in inferiora deſcendens tur bæ occurſu excipitur , miſerorum fletu pulſatur : ſur- ſum diſcipulis myſteria regni reſerat,deorſum turbis peccata infidelitatis exprobrat:ſurſum patris uocem ijs qui ſequi ſe poterant pandit , deorſum ſpiritus ma- los ab his qui uexabantur expellit. Qui etiā nunc pro qualitate meritorum alijs aſcendere,alijs uero non de- ſiſtit deſcendere. Nam carnales adhuc & incipientes, quaſi ima petens confortat,docet , caſtigat. Perfectos

Scribarū duricia.

Loca reb' cōgruūt.

autem quorum conuerſatio in cœlis eſt, ſublimius extollendo glorificat, liberius de æternis inſtruit, & ſæpe quæ à turbis ne audiri quidē ualeant, docet. Dęmonia cum autē hunc quem deſcendēs de monte dñs ſauauit, Marcus quidē ſurdū mutumq́, Matthæus uero lunaticum fuiſſe cōmemorat. Significat autē eos de quibus ſcriptū eſt: Stultus ut luna mutať. Qui nūq̃ in eodē ſtatu permanētes nunc ad hęc, nūc ad illa uitia mutati, creſcunt atq; decreſcūt. Qui muti ſunt non confitēdo fidē, ſurdi nec ipſum aliquatenus ueritatis audiendo ſermonem. Spumant autē, cum ſtultitia tabeſcunt. Stultorū nāq; & lī guentiū atq; hebetū eſt ſpumas ſaliuarū ex ore dimittere. Strident dentibus, cū iracūdiæ furore flāmeſcunt. Areſcunt cū otio torpente langueſcunt, et nulla uirtutis induſtria cōfortati, eneruiter uiuunt. Quod autem ait, Et dixi diſcipulis tuis ut eijcerent illum, & non potuerunt, latenter apoſtolos accuſat, cum impoſſibilitas curandi, interdum non ad imbecillitatem curātium, ſed ad eorum qui curandi ſunt fidem referatur, dicente domino: Fiat tibi ſecundū fidem tuam. [Qui reſpondēs eis, dixit: O generatio incredula, q̃diu apud uos ero? q̃ diu uos patiar?] Non quo tædio ſuperatus ſit manſuetus ac mitis qui non aperuit ſicut agnus coram tōdēte os ſuū, nec in uerba furoris erupit, ſed quo in ſimilitudinē medici ſi ægrotū uideat, contra ſua pręcepta ſe gerere, dicat: Vſquequo accedam ad domum tuā? quouſq; artis meæ perdā induſtriā, me aliud iubēte, & te aliud perpetrāte? In tantū autē non eſt iratus homini ſed uitio, et ꝑ unū hoīem Iudæos arguit infidelitatis, ut ſtatim intulerit. [Afferte illud ad me. Et attulerunt, inquit, eū. Et cū uidiſſet illū, ſtatim ſpiritus conturbauit eum, & eliſus in terrā uolutabatur ſpumās.] Allatū dño puerū ſpiritus conturbat & elidit, quia ſæpe

Dęmōniacus qualis fuerit lunaticus.

Matt. 17.

Eccle. 27

Matth. 9.

Eſaiæ 53.

pe dum conuerti ad dñm poſt peccata conamur, maio ribus nouiſq; antiqui hoſtis pulſamur inſidijs. Quod ob id utiq; callidus facit aduerſarius, ut uel odium uirtutis incutiat, uel expulſiõis ſuæ uindicet iniuriã. Hinc eſt enim (ut de ſpetie transeamus ad genus) q; eccleſiæ ſanctæ primordijs tot grauiſſima inferebat certamina perſecutionum, quot ſuo regno dolebat ſubito animarum illata fuiſſe diſpendia. [Et interrogauit patrem eius: Quantum temporis eſt, ex quo hoc ei accidit? At ille ait: Ab infantia, & frequenter eum & in ignem & in aquas miſit, ut eum perderet.] Erubeſcat Iulianus, qui dicere audet oẽs homines abſq; ulla peccati contagione naſci in carne tanquã innocentes per omnia quàm fuit Adam quando creatus eſt. Quid eñ habuit iſte puer, ut ab infantia dæmonio uexaretur acerbiſſimo, ſi non ullo originalis peccati uinculo tenebatur, quẽ conſtat nullũ adhuc proprium potuiſſe habere peccatum? Cõfiteatur catholicus, quia nemo immunis à noxa primę pręuaricationis naſcitur, & inuocet gratiam dei qua liberetur de corpore mortis per Ieſum Chriſtum dñm noſtrum. Intelligat ſcriba doct⁹ in regno cœlorum, in hoc dæmoniaco à domino curato ſaluationem omnium fidelium eſſe deſignatam, qui originalis culpæ reatu aſtructi ueniunt in mundum, nec niſi unius redemptoris Ieſu Chriſti fide ſunt & gratia ſaluandi. Quod autem dictum eſt, & frequenter eum & in ignem & in aquas miſit, maxima humanæ uecordiæ facinora deſignat. Ignis nanq; ardor ad feruorem iracundiæ referẽdus eſt: aqua ad uoluptates carnis, quæ diſſoluere mentem per delitias ſolent. Vel certe in ignẽ fertur dęmoniacus quo adulterantiũ corda ſuccenſa ſunt, & in aquas quæ ſolent extinguere charitatẽ. [Sed ſi qd potes, adiuua nos, miſertus noſtri

Diaboli inſultus aſtutus.

Iuliani hæreſis.

Origĩalis culpa in omnibus.

Ignis.

Aqua.

Reſpõſio dñi apta. Ieſus autem ait illi: Si potes credere, oĩa poſſibilia credenti.] Aptum dominus reſponſum reddit petẽti. Ipſe enim ait: Si quid potes, adiuua nos. Et dominus: Si potes, inquit, credere, poſſum uos miſeri' adiuuare: quia fides non ficta omnia quæ ſalubriter petit impetrare meret. Cui contra leproſus qui fideliter clamabat, Domine ſi uis, potes me mundare, congruum ſuæ fidei accepit reſponſum. Volo, mundare. [Et continuo exclamans pater pueri, cum lachrymis aiebat: Credo domine, adiuua incredulitatem meã.] Nemo repente ſummus, ſed in bona conuerſatione à minimis quiſq; inchoat, ut ad magna perueniat. Alia nanq; ſunt uirtutis exordia, aliud profectus, aliud perfectio. Si enim & ipſa fides ad perfectionem ſuam non quibuſdam gradibus duceretur, iſte interrogatus an crederet non reſpõderet, Credo domine, adiuua incredulitatem meã. Si enim credebat, cur incredulitatem dicebat? Si uero incredulitatem habere ſe nouerat, quomodo credebat? Sed quia per occultam inſpirationem gratiæ meritorum ſuorum gradibus fides creſcit, uno eodemq; tempore is qui necdum perfecte crediderat, ſimul & credebat & incredulus erat. [Et cum uideret Ieſus cõcurrentem turbam, comminatus eſt ſpiritui immundo, dicẽs illi: Surde & mute ſpiritus, ego tibi præcipio, exi ab eo, & amplius ne introeas in eum.] Cõminatio domini diuini eſt uirtus imperij. Non autem puero qui uim patiebatur, ſed dæmoni qui inferebat comminatus eſt. Quia qui peccantem emendare deſiderat, uitiũ utiq; increpando & execrãdo debet exterminare, ſed hominem amãdo refouere. Bene autem dominus qui ſpiritum immundum pellit ab homine, ſimul ne amplius in eum ingrediatur imperat. Quia ille ueraciter à dæmoniaca dominatione liberatur, qui ad peccata à quibus

Matth. 8

Fidei ĩcrementa.

Imperiũ domini.

quibus ſemel pœnitendo mundatus eſt, uitat male uiuendo reuerti. [Et exclamans, & multum diſcerpens eum, exijt ab eo.] Exiturus ab homine ſpiritus immundus diſcerpit eum, ac furenti clamore terruit intuẽtes. Quia plerũq; diabolus dum de corde expellitur, acriores in eo tentationes generat, quàm prius excitauerat quãdo hoc quietus poſſidebat. [Et factus eſt ſicut mortuus, ita ut multi dicerent, quia mortuus eſt. Ieſus autẽ tenẽs manum eius eleuauit illum, & ſurrexit.] Quem hoſtis impius iam fugere cõpulſus ſtrauit, ac mortuo ſimilem reddidit, hunc pius ſaluator miti ſuæ dexteræ tactu leuauit. Qui ſicut uerum ſe eſſe deum potentia ſaluandi docuit, ita etiam ueram ſe habuiſſe carnis naturam more tactus humani declarauit. Negat nanque Manichæus inſanus ueraciter eum carne indutum fuiſſe, ſed ipſe cum tot languentes ſuo tactu erexit, mundauit, illuminauit, hæreſim illius & antequam nata eſſet damnauit. [Et cum introiſſet in domum, diſcipuli ei' ſecreto interrogabant eum: Quare nos nõ potuimus eijcere eum? Et dixit illis: Hoc genus dęmoniorum in nullo poteſt exire, niſi in oratione & ieiunio.] Dum docet apoſtolos quomodo dæmon nequiſſim' debeat expelli, omnes inſtituit ad uitam: ut ſcilicet nouerimus grauiſſima quæq; uel immundorum ſpirituum uel hominum tentamenta ieiunijs & orationibus eſſe ſuperãda. Iram quoq; domini cum in ultionem noſtrorum ſcelerum fuerit accẽſa, hoc remedio ſingulari poſſe placari. Ieiunium autem generale eſt non ſolum ab eſcis, ſed à cunctis illecebris abſtinere carnalibus: imò ab omnibus uitiorum continere paſſionibus. Sic & oratio generalis non in uerbis ſolum eſt quibus diuinam clementiam inuocamus, uerum etiam in omnibus quę in obſequium noſtri conditoris fidei deuotione gerimus,

Manichę us inſan'.

Ieiunij & orationis uirtus.

Ieiunium generale.

Oratio generalis

1. Theſ. 5. mus, teſte Apoſtolo qui ait: Semper gaudẽtes ſine inter miſſione orate. Quomodo enim quis om̃ibus horis atque momentis ſine intermiſſione deum poteſt inuocare ſermonibus? Sed tunc ſine intermiſſione oramus, cũ ea ſolum opera gerimus, quæ nos pietati noſtri commendent autoris. Quo nimirum ieiunio, & qua oratione iuuante domino cunctas antiqui hoſtis debellabimus ac propulſabimus inſidias.

Orare ſine intermiſſione.

¶Feria ſexta quatuor temporum. Lucæ 18.

IN illo tempore, Dicebat Ieſus parabolam hanc ad diſcipulos ſuos: Iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui deum non timebat, & hominem non reuerebatur. Vidua autem quædam erat in ciuitate illa, & ueniebat ad eũ dicens: Vindica me de aduerſario meo, & nolebat per multum tempus. Poſt hæc autem dixit intra ſe: Et ſi deum non timeo, nec hominem reuereor tamen quia moleſta eſt mihi hæc uidua, uindicabo illam, ne in nouiſſimo ueniens ſuggillet me. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Lucæ 15. PArabolas dominus aut ſecundum ſimilitudinẽ aliquam ponit, ſicut de homine qui habebat duos filios, maiorem in agro ſibi propinquantẽ, minorem autem in longinquo luxuriantem: aut ex ipſa diſſimilitudine aliquid probat, ueluti eſt illud: Quod ſi fœnum agri quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, deus ſic ueſtit, quanto magis uos modicæ fidei? Itaq; illud ſuperius genus his uerbis adiungi poteſt: Sicut illud, ita & illud. Hoc autem poſterius, his uerbis: Si illud, quanto magis illud? Aut ſi illud, quanto minus illud? Sed alicubi obſcure, alicubi aperte iſta ponuntur. Hic ergo iniquus iudex non ex ſimilitudine, ſed ex diſſimilitudine adhibitus eſt. Non enim ullo modo ille iniuſtus

Mat. 6. & Lucæ 12.

Parabola ex diſſimilitudine.

iuſtus iudex perſonam dei allegorice ſuſtinet, ſed tamen quantum deus qui bonus & iuſtus, curet deprecātes ſe, huic conijci dominus uoluit, q nec iniuſtus homo eos qui illum aſſiduis precibus tundunt, uel propter tædium deuitandum poteſt contēnere. Nam hoc eſt quod ait, Ne ueniens ſuggillet me. Ipſa uero uidua poteſt habere ſimilitudinē eccleſię, quòd deſolata uidetur donec ueniat dominus, qui tamen in ſecreto etiā nunc curam eius gerit. [Ait autem dominus: Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet uindictam electorum ſuorum clamantium ad ſe die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Dico uobis quia cito faciet uindictam illorum.] Si quem mouet cur electi dei ſe uindicari deprecentur, quod etiam in Apocalypſi Ioannis de martyribus dicitur, cum apertiſſime moneamur ut pro noſtris inimicis & perſecutoribus oremus, intelligendum eſt eam uindictam eſſe iuſtorum, ut omnes mali pereant. Pereunt autem duobus modis, aut conuerſione ad iuſticiam, aut amiſſa per ſupplicium poteſtate, qua nunc aduerſus bonos quàm diu hoc ipſum bonis expedit uel temporaliter aliquid ualent. Quem finem iuſti cum uenire deſiderant, quamuis pro inimicis ſuis orent, tamen non abſurde uindictam deſiderare dicuntur. [Veruntamen filius hominis ueniēs putas inueniet fidem in terra?] Quamuis omnipotens conditor ſemper electos ſuos ad ſe clamantes ſit uindicare paratus, in die tamen iudicij quod trementi eſt corde retinendum, cum idem conditor in forma filij hominis apparuerit, tanta erit raritas electorum, ut non tam ob clamorem fidelium iniuſte damnatorū, q̄ ob eorum torporē iuſte damnandorum totius iam mundi ſit acceleranda ruina. Quod autem dominus quaſi dubitatiue dicit, Putas

Vindictā quō petāt electi.

Apoca. 6.
Matth. 6.
Matth. 5
Lucæ 6.

Mali duobus modis peunt

Electorū in nouiſſimis raritas.

inueniet fidem? non dubitat ſed arguit. Verbo quippe dubitationis increpatur infidelitas, non opinatur diuinitas. Nam & nos aliquādo de rebus quas certas habemus, increpatiue uerbum dubitationis ponimus, cum corde non dubitemus. Velut ſi indigneris ſeruo tuo, & dicas: Contemnis me, conſidera forſitā dominus tuus ſum. Et Apoſtolus ad quoſdam contemptores ſuos:
1. Cor. 7 Puto autem, inquit, ꝙ & ego ſpiritum dei habeo. Qui dicit puto, dubitare uidetur: ſed ille increpabat, nō dubitabat. Ita ergo & dominus ſcit quidem omnia per quem facta ſunt omnia, & tamen dubitando increpat infidelium corda.

¶In Septembri ſabbato quatuor temporum.

Lucæ 13. Matth. 21. Marci 11.

IN illo tempore, Dicebat Ieſus turbis ſimilitudinē hanc: Arborem fici habebat quidam plantatam in uinea ſua, & uenit quęrens fructum in illa, & non inuenit. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Fìcus. POteſt quidem hæc arbor fici generis humani deſignare naturam, quæ bene plantata, hoc eſt, ad autoris ſui ſimilitudinē creata eſt. Sed deo quærēte per trienniū fructū dare negauit, quia ante legē, ſub lege, ſub gratia obedire deſpexit. Verum ſi ad ſuperiora reſpexeris, animaduertes eam & ſi generaliter omnium, ſpecialiter tamen ſynagogæ typū portare. Nā
Lucæ 13. cū præmiſſa illa terribili tremendaꝗ́ ſententia, ſi non pœnitētiam egeritis, omnes ſimul peribitis, mox de infœcunda atque eradicanda arbore parabolam ſub-
Eſaiæ 5. iungit, apertiſſime docet eos quibus loquebatur in-
Vinea dn̄i ſtar infructuoſæ fici, ſi non pœnituerint eſſe ſucciden-
Synagoga. dos. Vinea ergo domini Sabaoth, domus Iſraël eſt, ut Eſaiæ cantico docemur: ſynagoga autem in eadem

domo condita, fici eſt arbor in uinea. Sed qui uineam ſuam permiſit à uiatoribus deripi, hic etiam ficum iuſſit excidi. [Et uenit quærens fructum in illa, & non inuenit.] Ipſe qui ſynagogam per Moyſen inſtituit, dominus in carne natus apparuit, & crebrius in ſynagoga docens, fructum fidei quæſiuit, ſed in phariſæorum mente non inuenit. [Dixit autem ad cultorem uineæ: Ecce anni tres ſunt, ex quo uenio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio.] Per cultorē uineæ Apoſtolorum doctorumq; ordo exprimitur, quorum præcibus ac monitis aſſidua plebi dei cura ſuggeritur. His etenim dominus ſæpiſſime de infructuoſa Iudæorum gente quærebatur, quòd per tres annos ſuæ uiſitationis, hoc eſt in legalibus edictis, in propheticis conteſtationibus, & in ipſa coruſcantis euangelij gratia negligens extiterit. [Succide ergo illam, ut quid etiam terram occupat?] Non ab Apoſtolis ſed à Romanis gēs Iudæa ſucciſa, & à terra repromiſſionis eiecta eſt. Sed ſuccide, inquit, illam, ſucciſionis ei uenturæ cladem pœnitentiam ſuadendo propone. Quæ iuſto iudicio terram cum regno perdidit, pro cuius amore cœli ciues perſequi, ipſumq; cœli & terræ regē occidere non metuit, dicens per ſuos pontifices & phariſæos: Si dimittimus eum, ſic omnes credent in eum, & uenient Romani, & tollent noſtrum & locum & gentem. Poteſt etiam per terram ſterili ficu occupatam Iudaicæ plebis turba figurari, quę noxia præpoſitorum umbra ne ueritatis lumen recipere poſſet preſſa, & ne ſupernę dilectionis ſole calefieret, exemplo eſt eorum prauitatis impedita, iuxta quod eiſdem alibi ſaluator: Væ, inquit, uobis ſcribæ & phariſæi hypocritę, qui clauditis regnū cœlorum ante homines. Vos enim non intratis, nec introeuntes ſinitis intrare. [At ille reſpondens, dixit illi:

Cultores uineæ.

Iudæorum excidium per Romanos.

Ioan. 11.

Mat. 23.

Domine dimitte illam & hoc anno uſque dum fodiam circa illam.] Vox Apoſtolorũ eſt qui poſt paſſionẽ domini pro Iudęis ſummopere precabantur, ne ab impœnitentibus dominicę crucis ultio peteretur. Vſq; dũ fodiã, inquit, circa illã, id eſt, radicẽ infructuoſæ mẽtis ligonebis acutæ inuectionis humiliem, & præſentiũ uidelicet preſſurarum, & horrorẽ perpetuę dãnationis incutiẽs. Oĩs quippe foſſa in imo eſt. Et nimirũ increpatio dum mentẽ ſibi demonſtrat, humiliat. [Et mittã ſtercora.] Id eſt malorũ, quæ fecit abominationẽ ad animũ reducã, et cõpunctionis gratiã quaſi de putredine ſtercoris exuſcitẽ. [Et ſi qdẽ fecerit fructũ: ſin aũt, in futurũ ſuccides eã.] Cũ diceret, Et ſi quidẽ fecerit fructũ, nõ ſubiũxit aliqd; ſed ſuſpendit ſententiã. Cũ uero adderet, ſin aũt, cõtinuo iudiciũ uenturę dãnationis adnexuit dicẽs: In futurũ ſuccides eã, quia uidelicet multo procliuiorẽ ad negandũ q̃ ad confitendum deũ ſynagogã uidebat. Vnde & alibi rebus eandẽ figurã quã hic uerbis agens, infœcũdam ficũ ęternæ ſterilitatis maledictione dãnauit, oſtendẽs uidelicet eã & ſi fodiãt Apoſtoli corripiendo, & ſi ſtercus aduehãt peccata improperãdo, nulla tamen pœnitentię fruge cumulandã, ſed diſtrictæ bipennis ſeueritate tollendã. [Erat aũt docens in ſynagoga eorũ ſabbatis. Et ecce mulier quæ habebat ſpiritũ infirmitatis annis decem et octo.] Dicta de ficu parabola, dñs in ſynagoga docuiſſe narratur, ut uidelicet intimetur nõ alio alio parabolã tendere, ſed hoc eſſe fructũ in ficulnea quęrere, & non inuenire, uerbũ ſynagogę commodare, nec recipi. Quam tamẽ ne totam funditus ob culpam ſterilitatis extirpandã putares, ſed reliquias per electionem gratiæ ſcires eſſe ſaluandas, mox ibidem eccleſiæ primitiuæ ſanatio ſub incuruæ mulieris ſpecie ſubſequitur. Quæ bene decem & octo annis fuit curua

ta, qui

Apoſtolorum pro Iudæis deprecatio.

Stercora.

Synagoga dominum negare parata.

Mat. 21. & Marci 11.

Octo denarij ratio.

ta, qui numerus ternario ſexies ducto perficitur: quia uidelicet eam quæ in teſtimonio legis, in uaticinio prophetiæ, & in reuelatione gratiæ per infirma opera langueret oſtendit. Senarius enim numerus in quo mundi eſt creatura perfecta, operũ perfectionẽ ſignificat. Tria uero ſunt, ut dixi, tẽpora dominicę uiſitationis, in quibus Iudæa, quia terrena magis q̃ cœleſtia nouerat operari, quaſi decẽ & octo annis à ſuæ mentis erat rectitudine curuata. [Et erat inclinata, nec omnino poterat ſurſum reſpicere.] Quia terrena ſapiens, infirma requirens, cœleſtia cogitare nondum ſciebat, audiens per prophetam, Si uolueritis et audieritis me, bona terræ manducabitis. Cui contra membris eccleſię dicit Apoſtolus: Quę ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſup terrã. [Quam cum uidiſſet Ieſus, uocauit ad ſe, & ait illi: Mulier, dimiſſa es ab infirmitate tua. Et impoſuit illi manus, & confeſtim erectá eſt & glorificabat deũ.] Vidit prædeſtinãdo per gratiam, uocauit illuſtrando per doctrinam, impoſuit manus ſpiritalibus donis adiuuando, erexit ad glorificandum deũ, in operibus bonis uſq; in finem firmam prouehendo. Quos, inquit, prędeſtinauit, hos & uocauit: & quos uocauit, hos & iuſtificauit: quos autem iuſtificauit, illos & magnificauit. [Reſpondens autem archiſynagogus, indignans quia ſabbato curaſſet Ieſus, dicebat turbę: Sex dies ſunt in quibus oportet operari, in his ergo uenite & curamini, et non in die ſabbati.] Sabbato curauit Ieſus, oſtendens iam eſſe tẽpus ut ſecundum prophetiam Cantici Canticorũ aſpiraret dies, & remouerẽtur umbrę. Sed neſciebat archiſynagogus uel hoc uel illud multo excellentius ſacramentũ, quod ſabbato curãdo dominus intimabat: qa ſcilicet poſt ſex ſeculi huius ætates perpetuę uitę immortalis erat gaudia daturus. In cuius figuram Moſes

Eſaiæ 1. Colo. 3. Videre domini. Rom. 8. Exod. 25. Sabbato curat dñs Cantic. 2.

Moſes ſabbato non à bona, ſed à ſeruili, hoc eſt, noxia præcepit actione feriandum: illud utique tempus præfigurans, quo ſecularia noſtra opera non autem religioſa, hoc eſt, deum laudandi acta ceſſarent. Fallitur ergo & fallit archiſynagogus, quia lex in ſabbato non hominem curare ſed onera ferre, hoc eſt, peccatis grauari prohibuit. [Reſpondens autem ad illum dominus, dixit: Hypocritæ, unuſquiſque ueſtrum ſabbato non ſoluit bouem ſuum aut aſinum à præſepio, & ducit adaquare? Infidelitatis quidem arguit principes ſynagogæ, & merito hypocritarum, id eſt, ſimulatorum nomine notat, quos cum magiſtri plebium uideri appeterent, hominis ſanationem pecoris curæ poſtponere non puderet. Sed altiori ſenſu bouis & aſini uocabulo Iudæum Græcumq; ſignificat. De quorum uocatione ſcriptum eſt: Bos cognouit poſſeſſorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui. Qui uterq; peccati uinculis abſolutus, ſitim æſtumq; mundi huius dominici fontis hauſtu depoſuit. [Hanc autem filiam Abrahæ, quam alligauit ſatanas ecce decem & octo annis, non oportuit ſolui à uinculo iſto die ſabbati?] Filia Abrahæ eſt anima quæque fidelis, filia Abrahæ eccleſia de utroque populo ad fidei unitatem collecta, quæ tempore legis & dominicæ reſurrectionis impleto per gratiam ſpiritus ſancti ſeptiformem uincula longæ captiuitatis erupit. Nam & hoc modo fortaſſe myſterium ſabbati, decemque & octo annorum poteſt non inconuenienter intelligi. Idem eſt ergo myſtice bouem uel aſinum ſolutos à præſepio potum agi, quod eſt filiam Abrahæ à uinculo noxiæ inclinationis erigi, eccleſiam uidelicet ex Iudæis gentibusq; congregatam laqueis peccatorum per aquam baptiſmatis abſolui, atque ad cœleſtia ſperanda ſublimari. Notandum ſane quòd infandiſſima hæ-

Hypocritæ principes ſynagogæ.

Eſaiæ 1.

Filia Abrahæ.

ma hæreſis ex eo quod dominus ait, Mulierem alligã- Diabolus
tam à ſatana,conatur aſtruere corporum humanorum non no-
uitia non ad deum autorem, ſed potius ad diabolum cet, niſi
pertinere: quaſi diabolus cum habeat ſemper cupidita quatenus
tem nocendi, nocere cuiquam poſſit, niſi ab omnipo- permitti-
tente acceperit poteſtatem. Nam quid aliud non ſolum tur.
in libro beati Iob, quem memorata hæreſis cum cæte-
ris ueteris inſtrumenti libris, & cum ipſo deo qui de-
dit, quaſi maligno mundo principe ueſanus exſufflat,
ſed etiam in Euangelio declaratur, ubi dæmonia nec Marci 5.
in porcos irent, niſi hoc illis ipſe concederet, ſicut & ſu
prà docuimus. [Et cũ hæc diceret, erubeſcebant omnes
aduerſarij eius, & omnis populus gaudebat in uniuer-
ſis quæ glorioſe fiebant ab eo. Qui de dictis ſaluatoris Erube-
erubeſcunt, ficulneæ ſterili ſe iure comparandos oſten- ſcentes de
dunt. Qui gaudent de miraculis eius, ad filiam Abrã- dictis
hæ deum de ſua erectione glorificantem, hoc eſt, ad ec Christi.
cleſiam fidei pietate ſe pertinere declarant.

HOMILIARVM BEDAE PRE-
sbyteri æſtiualium de tempore
FINIS.

BEDAE PRESBYTERI HOMILIAE DE SANctis æſtiuales, ac de dedicatione altarium & templorum, nec non Commune ſanctorum.

¶ In feſto inuentionis ſanctæ crucis. Ioan. 3.

IN illo tempore, Erat homo ex phariſæis, Nicodemus nomine, princeps Iudæorum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

SICVT ex lectione ſancti euangelij, fratres chariſſimi, audiſtis, princeps Iudæorum uenit ad dominum nocte, cupiens ſecreta eius allocutione plenius diſcere myſteria fidei, cuius aperta oſtenſione ſignorũ aliquatenus iam rudimenta perceperat. Qui quoniam prudenter ea quæ ab illo fieri uidebat intelligere curauit, ſublimiter ea quæ ab illo quærebat inueſtigare promeruit. [Rabbi, inquit, ſcimus, quia à deo uenisti magiſter. Nemo enim poteſt hæc ſigna facere quæ tu facis, niſi fuerit deus cum eo.] A deo igitur Ieſum ueniſſe ad magiſterium cœleſte mundo adhibendum confeſſus eſt, deum cum illo fuiſſe miraculis prodentibus intellexit, necdum tamen ipſum deum eſſe cognouit. Sed quia quem magiſtrum nouerat ueritatis ſtudioſe docendus adijt, merito ad agnitionem diuinitatis eius perfecte doctus ſubijt, merito utriuſq; natiuitatis eius diuinę ſcilicet & humanæ, ſed & paſſionis atq; aſcenſionis ipſius arcana percepit, necnon etiam modum ſecundę generationis, & ingreſſum regni cœleſtis, aliaq; perplura doctrinæ euangelicę ſa-

Chriſtus magiſter ueritatis.

æ ſacramenta domino reuelante didicit. [Reſpõdit
eñ Ieſus,& dixit ei: Amẽ amen dico tibi, niſi quis nã
s fuerit denuo, non poteſt uidere regnũ dei.] Quæ
ntentia tanto apertius cunctis fidelibus lucet,quanto
nſtat,quia ſine huius luce fideles eſſe nequeunt. Quis
enim ſine lauacro regenerationis remiſſionẽ peccato
m cõſequi,& regnũ ualet intrare cœlorũ? Sed Nico-
emus qui nocte uenit ad dñm, necdũ lucis myſteria
pere nouerat. Nã & nox in qua uenit,ipſam eius qua
emebatur ignorantiã deſignat. Necdũ enim eorum
umero ſociatus erat,quibus ait Apoſtolus, Fuiſtis ali-
uando tenebræ, nunc autem lux in dño: ſed inter eos
otius remanebat,quibus loquitur Eſaias, Surge illu-
inare Hieruſalẽ, quia uenit lumẽ tuum, & gloria dñi
ſup te orta eſt. [Reſpõdit ergo dño,& ait: Quomodo
oteſt homo naſci,cum ſit ſenex? Nũquid poteſt in uen
ẽ matris ſuę iterato introire & naſci?] Quia enim ſe
undæ natiuitatis adhuc neſcius perſeuerabat, de ſalu-
e aũt ſua iam ſolicitus extiterat, neceſſario de una quã
ouerat natiuitate,an poſſit iterari uel quo ordine re-
eneratio poſſet impleri quærebat: ne huius expers re
anẽdo,uitę cœleſtis particeps eſſe nequiret. Notandũ
utẽ quia quod de carnali dixit, hoc etiã de ſpiritali eſt
enerationẽ ſentiendũ,nequaq̃ uidelicet eam poſtq̃ ſe-
nel expleta fuerit poſſe repeti. Siue eñ hæreticus, ſiue
ciſmaticus, ſiue facinoroſus quiſq; in confeſſione ſan-
tæ trinitatis baptizet,non ualet ille qui ita baptizatus
ſt,à bonis catholicis rebaptizari,ne confeſſio uel inuo
atio tanti nominis uideatur annullari. Et quia Nico-
lemus ad primam domini reſponſionem ſolicitus,quo
modo ſit intelligenda diligenter inquirit, meretur iam
planius inſtrui, & quia ſecunda natiuitas non carnalis,
ed ſpiritalis ſit audire, [Reſpondit nanque illi Ieſus:

Baptiſma euangelicæ ueritatis fundamentum.

Nox.

Epheſ.5.

Eſaię 60.

Duplex generatio.

Amen

Amen amẽ dico tibi, niſi quis renatus fuerit ex aqua et ſpiritu, non poteſt introire in regnũ dei.] Cuius natiui tatis modũ ſubſequenter exponens, prorſusq́ꝫ à carnali diſtinguẽs ait: [Quod natũ eſt ex carne, caro eſt: & q̃d natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt.] Natura ſpiritus inui ſibilis, carnis uiſibilis eſt: atque ideo carnalis generatio uiſibiliter adminiſtratur uiſibilibus incrementis: qui in carne naſcitur, per ætatum momenta proficit: ſpiritalis autem generatio tota inuiſibiliter agitur. Nam uidetur quidem baptizandus in fontem deſcendere, uidetur aquis intingi, uidetur de aquis aſcendere, quid autem in illo lauacrũ regenerationis egerit, minime poteſt uideri. Sola hoc fidelium nouit pietas, quia peccator in fontem deſcendit, ſed purificatus aſcendit: filius mortis deſcendit, ſed filius reſurrectionis aſcẽdit: filius prҿuaricationis deſcẽdit, ſed filius recõciliationis aſcendit: filius iræ deſcendit, ſed filius miſericordiæ aſcendit: filius diaboli deſcendit, ſed filius dei aſcendit. Sola hæc eccleſia mater quæ generat nouit, cæterum oculis inſpicientium uidetur talis exire de fontæ, qualis intrauit, totumq́ꝫ ludus eſſe quod agitur. Vnde in fine uidentes gloriam ſanctorum dicent gemẽtes in tormentis:

Sapien. 5. Hi ſunt quos aliquando habuimus in deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Quomodo ergo computati

1. Ioan. 3. ſunt inter filios dei? Et apoſtolus Ioannes: Chariſſimi, inquit, nunc filij dei ſumus, & nondum apparuit quid erimus. Quod ergo natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt: quia qui ex aqua & ſpiritu regenerat, inuiſibiliter in nouum hominem mutatur, & de carnali efficitur ſpiritalis. Qui ideo recte non ſolum ſpiritalis, ſed etiam ſpiritus uocatur, quia ſicut ſubſtantia ſpiritus inuiſibilis eſt noſtris aſpectibus, ita is qui per gratiam dei renouatur inuiſibiliter, fit ſpiritalis & dei filius, cum uiſibiliter omni-

Natura ſpiritus inuiſibilis, carnis uiſibilis.

er omnibus caro & filius hominis appareat. Sequi-
ur: [Non mireris quia dixi tibi, oportet uos naſci de
uo. Spiritus ubi uult ſpirat, & uocem eius audis: ſed
on ſcis unde ueniat, aut quo uadat. Sic eſt omnis qui
atus eſt ex ſpiritu.] Spiritus ubi uult ſpirat, quia
ſe habet in poteſtate, cuius cor gratia ſuæ uiſitatio-
is illuſtret. Et uocem eius audis, cum te præſente lo-
uitur is, qui ſpiritu ſancto repletus eſt. Sed nõ ſcis un
e ueniat, & quo uadat, quia etiam ſi te pręſente quem
iam ſpiritus ad horam impleuerit, non potes uidere
uomodo in eũ intrauerit, uel quomodo redierit q na-
ura eſt inuiſibilis. Sic eſt omnis qui natus eſt ex ſpũ. Et
pſe em̃ inuiſibiliter agẽte ſpiritu incipit eſſe quod non
rat, ita ut infideles neſciãt unde ueniat, aut quo uadat,
d eſt, quia à gratia regenérationis uenit in adoptionẽ
iliorum dei, & uadit in perceptionem regni cœleſtis.
Quęrente aũt adhuc Nicodemo quomodo poſſent fie
i, ſubiungit dñs, dicens: [Tu es magiſter in Iſrael, &
gc ignoras?] Nõ quaſi inſultare uolẽs ei qui magiſter
ocetur, cum ſit ignarus ſacramentorũ cœleſtiũ, ſed ad
umilitatis illum uiã prouocãs, ſine qua ianua cœleſtis
õ poteſt inueniri. [Si terrena dixi uobis & nõ credi
is, quomodo ſi dixero uobis cœleſtia credetis?] Ter-
ena illis dixit, ut in ſuperiori lectiõe inuenimus, cum
e paſſione ac reſurrectiõe ſui corporis quod de terra
ſſumpſerat, loqueret dicẽs: Soluite templũ hoc, et in tri Ioan. 2.
us diebus excitabo illud. Non tamen credebãt uerbo
uod dixit, ſed ne hoc quidẽ intelligere uolebãt, qa nõ
e alio quàm de templo corporis ſui diceret. Qui er-
o terrena audientes non capiebant, quanto minus ad
œleſtia, id eſt, diuinæ generationis capienda myſte-
ia ſufficiunt. Addit autem adhuc dominus & de cœle
tibus ſacramẽtis, & de terrenis inſtruere eũ, quẽ uidet
O ſapi-

ſapienter ac diligenter his quæ audit intendere. Cœleſtis nanq; eſt aſcēſio eius ad uitā ſempiternā, terrena uero exaltatio eius ad mortē tēporalē. Dicit ergo de cœleſtibus: [Et nemo aſcendit in cœlū, niſi qui de cœlo deſcēdit, filius hoīs qui eſt in cœlo.] Subiūgit uero de terrenis, [Et ſicut Moyſes exaltauit ſerpētem in deſerto, ita exaltari oportet filiū hoīs.] Merito aūt quęrit quo modo dicat filius hoīs uel deſcēdiſſe de cœlo, uel eo tēpore quo hęc loquebat in terra, iā fuiſſe in cœlo. Nota

Fidei catholicę cōfeſſio. eſt nāq; cōfeſſio fidei catholicę, quia deſcendēs de cœlo filius dei, filiū hoīs in utero uirginali ſuſcepit, eumq; cōpleta diſpēſatione paſſionis ſuæ reſuſcitauit à mortuis, & aſſumpſit in cœlū. Nō ergo caro Chriſti deſcēdit de cœlo, neq; ante tēpus aſcēſionis erat in cœlo. Et qua ratione dicitur, niſi qui deſcēdit de cœlo filius hoīs q eſt in cœlo, niſi quia una Chriſti perſona eſt in duabus exiſtens naturis? Atq; ideo filius hoīs rectè dicitur et deſcēdiſſe de cœlo, & ante paſſionē fuiſſe in cœlo: quia quod in ſua natura habere non potuit, hoc in filio dei à quo aſſumptus eſt habuit, ſicut propter eandē unius Chri-

Actu.20. ſti perſonā quę ex duabus extat naturis, Apoſtolus ait: Vos ſpiritus ſanctus poſuit epiſcopos regere eccleſiā dei, quā acqſiuit ſanguine ſuo. Neq; eīn deus in ſua ſubſtantia, ſed in homine aſſumpto ſanguinē quē pro eccle-

Pſal.46. ſia funderet habuit. Hinc etiā Pſalmiſta dicit: Aſcendit de⁹ in iubilatiōe. Quomodo eīn de⁹ niſi in hoīe aſcēderet, q in ſuæ natura maieſtatis ſemp ubiq; pſens adeſt?

Quæſtio. Sed & hoc quęrendū quomodo dictū ſit, Et nemo aſcēdit in cœlū, niſi qui deſcēdit de cœlo, cum omnes electi ueraciter cōfidant aſcenſuros ſe in cœlū, promittēte ſibi

Ioan.12. dño, Quia ubi ego ſum, illic et miniſter me⁹ erit. Cuius tamē nodū quęſtionis apertiſſima ratio ſoluit, qa uidelicet mediator dei & hoīm homo Chriſt⁹ Ieſus electo

rum

um omnium caput eſt: itemq́ꝫ omnes electi eiuſdemq́ꝫ
apitis mẽbra ſunt dicẽte Apoſtolo, Et ipſum dedit ca- Epheſi.1.
ut ſupra oẽm eccleſiã. Et rurſum: Vos eñ eſtis corpus 1.Cor.12.
Chriſti, & mẽbra de mẽbro. Nemo ergo aſcẽdit in cœ
i, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hoĩs qui eſt in cœlo.
Quod eſt aperte dicere: Nemo aſcendit in cœlum, niſi
Chriſtus in corpore ſuo q̃d eſt eccleſia, q in ſeipſo qdẽ
rimũ cernẽtibus apoſtolis eminẽtioribus nimirũ mẽ-
ris ſuis aſcendit, & exinde in mẽbris ſuis q̃tidie aſcen-
ẽs ſe colligit in cœlũ. Hinc eſt eñ quod ipſum corpus
us inter aduerſa præſentis ſeculi dęhenſum gloriat
dicit, Nũc aũt exaltauit caput meũ ſup inimicos me Pſal.26.
s. Ac ſi patenter dicat: Qui occiſum à Iudæis Chriſtũ,
aput uidelicet meum ſuſcitauit à mortuis, ac fruſtratis
mnium inimicoꝝ inſidijs ſubleuauit in cœlũ, ſpero ꝙ
ne etiã de præſentibus periculis eruens meo capiti iun
at in regno. Quia ergo nemo aſcẽdit in cœlũ, niſi qui
eſcẽdit de cœlo, qſqs in cœlũ aſcẽdere deſiderat, ei qui
eſcẽdit de cœlo, & eſt in cœlo, ſeuera fidei dilectiõisq́ꝫ
nitate cõiungat: apte intelligens, qa nullo alio ordine
iſi per eũ q deſcẽdit de cœlo, poteſt aſcẽdere in cœlũ.
nde aliàs ipſe dicit: Nemo uenit ad patrẽ, niſi per me. Ioan.14.
ęc ideo Nicodemo, ideo cunctis dicũt catechumenis,
t diſcãt eius mẽbris renaſcẽdo incorporari, ꝑ quẽ poſ-
nt aſcẽdere in regnũ dei. Et qa aſcenſio uel ingreſſus
egni cœloꝝ nõ poteſt fieri abſq́ꝫ fide et ſacramẽtis dñi
paſſiõis, recte ſubinfert: [Et ſicut Moyſes exaltauit
rpẽtẽ in deſerto, ita exaltari oportet filiũ hoĩs: ut oĩs
ui credit in ipſum nõ pereat, ſed habeat uitã ęternã.]
Mira magiſterij cœleſtis arte dominus magiſtrũ legis Mira magiſterij cœleſtis ſolertia.
Moſaycę ad ſpiritalẽ legis eiuſdẽ ſenſum inducit, recor-
ans hiſtoriæ ueteris, & hanc in figuram ſuę paſſionis
ꝙ humanę ſaluationis factã ediſſerens. Narrat quip-

Num.21. pe liber Numeroꝝ,quia ꝓteſus in eremo popul⁹ Iſrael itineris longi ac laboris murmurauerit contra dñm & Moyſen, ideoq́ꝫ dñs immiſerit in illũ ignitos ſerpẽtes. Ad quorũ plagas & mortes plurimorũ,cũ clamarẽt ad Moyſen,& ille oraret pro eis,iuſſit eũ dñs facere ſerpẽtẽ æneũ,& ponere pro ſigno, Qui percuſſus,inqt,aſpexerit in eũ uiuet:& ita factũ eſt.Plagę igitur ſerpentiũ ignitorũ uenena ſunt incentiua uitiorũ, quę animã quã tãgunt ſpiritali morte perimũt. Et bene murmurãs cõtra dñm populus ſerpentiũ morſibus ſternebatur,ut ex ordine flagelli exterioris agnoſceret,quantã intus perniciẽ murmurãdo pateretur. Exaltatio autẽ ſerpentis ænei quẽ dũ percuſſi aſpicerẽt ſanabãtur, paſſio noſtri redẽptoris eſt in cruce, in cuius ſolũ fide regnũ mortis & peccati ſuperatur.Recte etẽm per ſerpentes peccata quę animã ſimul & corpus ad interitũ trahũt exprimũtur:nõ ſolũ quia igniti,quia uirulẽti, qa ad perimendũ

Typice ſerpens æneus.

Geneſ.3. ſunt aſtuti,uerũ etiã qa per ſerpentẽ primi parẽtes noſtri ad peccandũ ꝑſuaſi, ac de immortalibus ſunt peccãdo mortales effecti. Recte per ſerpentẽ æneũ dñs oſtẽdit,qui uenit in ſimilitudine carnis peccati,qa ſicut ęneus ſerpẽs effgiem quidẽ ignitis ſerpẽtib⁹ ſimilẽ,ſed nullũ ꝓrſus in ſuis mẽbris habuit ardorẽ ueneni nocentis, quin potius ꝑcuſſos à ſerpentibus ſua exaltatione ſanabat,ſic nimirũ,ſic redẽptor humani generis non carnẽ peccati,ſed ſimilitudinẽ induit carnis peccati,in q̃ mortẽ crucis patiẽdo credẽtes in ſe ab omni peccato, & ab ipſa etiã morte liberaret. Sicut ergo Moyſes exaltauit ſerpentẽ in deſerto,ita,inquit,oportet exaltari filiũ hominis: quia ſicut illi qui exaltatũ pro ſigno ſerpentem ęneũ aſpiciebant,ſanabãtur ad tẽpus à corporali morte & plaga,quã ſerpentiũ morſus intulerat,ita et qui myſteriũ dñicę paſſionis credẽdo,cõfitendo,ſynceriter imitando

ando aſpiciunt,ſaluantur in perpetuum ab omni mor
e,quã peccãdo in aĩo pariter & carne cõtraxerãt. Vn
le recte ſubiũgitur: Vt omnis qui credit in ipſo non pe
eat,ſed habeat uitã æternã.Cui⁹ quidẽ uerbi patet ſen
us,quia qui credit in Chriſtũ non ſolũ perditionẽ eua-
lit pœnarũ,ſed et uitã percipit ęternã. Et homo inter fi
urã diſtat & ueritatẽ,quia per illã uita protelebat̃ cor
oris,per hãc uita donat̃ fine fine mãſura. Sed curandũ
olerter eſt,ut quod intellectus bene ſentit,operatio cõ Intellect⁹
igna perficiat,quatenus cõfeſſio rectę noſtrę fidei pie operatio-
 ſobrie cõuerſando ad perceptionẽ promiſſę nobis ui nẽ perfi-
æ mereatur attingere. Verũ quia hæc de filio hoĩs di cit.
ũtur qui exaltari in cruce,& mortẽ potuit pati,ne pu
aret Nicodemus filiũ tantũ hominis eſſe eũ, à quo uita
ſſet expectanda perpetua, curauit ei dñs etiã diuinita
s ſuæ patefacere ſacramentum, unumq́ & eundem fi
ium dei & filium hominis mũdi oſtendere ſaluatorẽ.
Nam ſequitur : Sic enim dilexit deus mundũ,ut filium Ioan. 3.
uum unigenitũ daret, ut omnis qui credit in eum non
ereat,ſed habeat uitam æternam. Vnde notandum ꝙ
adem de filio dei unigenito replicat, quæ de filio ho-
ninis in cruce exaltato pręmiſerat dicens, Vt omnis ꝗ
redit in eum non pereat,ſed habeat uitã æternã. Quia
rofecto idem redemptor noſter filius dei ante ſecula Redem-
xiſtẽs, filius hominis factus eſt in fine ſeculorũ, ut qui ptor no-
iuinitatis ſuæ potẽtia nos creauerat, ad perfruendã ui ſter dei f
e beatitudinem perennis,ipſe per fragilitatem huma- lius & h
itatis noſtræ,nos reſtauraret , ad recipiendam quam minis.
erdidimus uitam..Vnde nobis ſatagẽdum eſt, fratres Paręneſi
hariſſimi, ut diuinis beneficijs uicem rependentes,dili ad fratre
amus toto corde, tota anima, tota uirtute deũ patrẽ,
 nos tãto amore prior dilexit, ut proprio ſuo filio nõ Roma.8
arceret,ſed pro nobis omnibus traderet illum. Diliga
O 3 mus

mus ipſum filium, qui cum in forma dei eſſet, noſtræ li
Philip. 2. bertatis & uitæ gratia formã ſerui accepit, factuſq; eſt
obediens uſq; ad mortem, mortẽ aũt crucis, & ſicut de
Apoc. 1. eo dicit Ioannes apoſtolus, qui dilexit nos & lauit nos
à pctĩs noſtris in ſanguine ſuo. Diligamus ſctm̃ eiuſdẽ
patris & filij ſpũm, cuius gratia renati, cuius unctiõe ſi
gnati ſumus in die redemptionis, qui ubi uult, ſpirat: &
ubicunq; ſpirat, continuo flamma eiuſdem diuinæ dile
ctionis accendit. Credamus ipſum patrem & filium et
ſpiritũ ſctm̃ unum eſſe deum & dñm noſtrum, ac debi
tis laudibus exaltemus nomen eius in inuicẽ, cui eſt glo
ria, imperium & poteſtas ante ſecula ſeculorum, Amen.

¶In feſto diui Ioannis euangeliſtæ ante portam latinam. Mat. 20. Marci 10.

IN illo tempore, Accedunt ad Ieſum Iacobus & Ioannes filij Zebedæi, dicentes: Magiſter, uolumus ut q̃dcũq; petierim⁹, facias nobis. At ille dixit eis: Quid uultis ut faciam uobis? Et dixerunt: Da nobis, ut unus ad dexteram tuam, & alius ad ſiniſtram tuam ſedeamus in gloria tua. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

MAtthęus ſcribit hęc matrẽ filiorum Zebedęi dñm poſtulaſſe ꝓ illis. Sed Marcus ipſorum deſideriũ atq; conſiliũ uolẽs aperire legentibus, tacet de interueniẽte matre, & ipſos potius dicit poſtulare, q̃d ipſorũ rogatu ꝑ matrẽ nouerat eſſe poſtulatũ. Deniq; dñs ſecundũ utrunq; euangeliſtã, nõ matri ſed ipſis reſpondit: [Neſcitis q̃d petatis. Poteſtis bibere calicẽ quẽ ego bibo? aut baptiſmo q̃ ego baptizor, baptizari? At illi dixerunt ei, Poſſumus.] Neſciũt quid petãt qui ſedẽ gloriæ à dño quã nondũ merebãtur inquirũt. Iã eñ delectabat eos culmen honoris, ſed prius uiã habebãt exercere laboris: deſiderabãt regnare ſublimiter cũ Chriſto, ſed

to, ſed pri⁹ erat pati humiliter pro Chriſto. Noīe em̄ Baptiſma
calicis ſiue baptiſmi, paſſionē deſignat martyrij, qua et
ipſum, & illos decebat cōſummari. Vnde & alibi de ſua Lucæ 12.
paſſione loquit: Baptiſmo aūt habeo baptizari, & quo
modo coarctor uſq; dū perficiatur? Et eidē paſſioni ap
propiās orabat, dicēs: Pater, ſi uis trāsfer calicem iſtū à Lucæ 22.
me. [Ieſus aūt ait eis: Calicē quidē quē ego bibo, bibe-
tis, & baptiſmo q̄ ego baptizor, baptizabimini.] Quæ
ritur quomodo calicē martyrij Zebedęi filij, Iacobus ui
delicet et Ioānes biberint, aut quomodo baptiſmo dn̄i Actu. 12.
fuerint baptizati, cū ſcriptura narret Iacobū tantū apo
ſtolū ab Herode capite truncatū, Ioannes aūt propria
morte uitā finierit. Sed ſi legamus eccleſiaſticas hiſtori
as, in q̄bus fertur quia & ipſe propter martyriū ſit miſ- Libro 5.
ſus in feruentis olei doliū, & inde ad ſuſcipiendam co- cap. 16.
ronam Chriſti Athleta proceſſerit, ſtatimq́; exilio re- Ioannis
legatus in Pathmos inſulā ſit, uidebimus martyrio ani Euangeli
mum non defuiſſe, & bibiſſe Ioannem calicem cōfeſſio ſtæ mar-
nis, quem & tres pueri in camino ignis biberunt, licet tyrium.
perſecutor non fuderit ſanguinem. Quod autem ſub- Daniel. 3.
iungit, [Sedere autem ad dexteram meam uel ad ſini-
ſtram, non eſt meū dare uobis, ſed quibus paratū eſt,]
ſic intelligendū eſt: Regnum cœlorum nō eſt dātis, ſed Regnum
accipientis. Nō eſt em̄ perſonarū acceptio apud deum, cœlorum
ſed quicunq; talē ſe prębuerit, ut regno cœlorū dignus dare.
ſit, hic accipiet quod nō pſonę, ſed uitæ paratū eſt. Si ita Actu. 10.
que tales eſtis, qui cōſequamini regnū cœlorū, q̊d pater
meus triūphantibus & uictoribus pręparauit, uos q̊q;
accipietis illud. Itē nō eſt meū dare uobis, ſed quibus pa
ratum eſt. Non eſt meū dare ſuperbis, hoc enim adhuc
erant. Sed ſi uultis accipere illud, nolite eſſe quod eſtis.
Alijs paratum eſt, & uos alij eſtote, & uobis paratum
eſt. Quid eſt alij eſtote? Prius humiliamini, qui iā uultis Alij eſſe.

exaltari. [Et audientes decem,cœperunt indignari de Iacobo & Ioãne.] Decẽ apoſtoli nõ indignant matri filiorũ Zebedæi,nec ad mulierẽ audaciã referunt poſtulationis,ſed ad filios,qui ignorantes menſuram ſuã immodica cupiditate exarſerunt.Quibus & dominus dixerat,Neſcitis quid petatis. [Ieſus autẽ uocans eos,ait illis:Scitis quia hi qui uidentur principari gentibus,dominantur eis,& principes eorũ poteſtatẽ habẽt ipſorũ. Non ita eſt aũt in uobis &c. [Humilis magiſter & mitis nec cupiditatis immodicæ duos arguit poſtulantes, nec decẽ reliquos indignationis increpat & liuoris,ſed tale ponit exemplũ,quo doceat eũ maiorẽ eſſe q minor fuerit,et illũ dñm fieri qui omniũ ſeruus ſit.Fruſtra igitur aut illi immoderata quęſierãt,aut iſti dolẽt ſup maiorũ deſiderio,cũ ad ſummitatẽ uirtutũ non potentia, ſed humilitate ueniat.Deniq; ſui proponit exemplũ,ut ſi dicta paruipenderẽt,erubeſcerent ad opera.Et dicit: [Nam & filius hominis non uenit ut miniſtraretur ei, ſed ut miniſtraret, & daret animã ſuã redẽptionẽ pro multis.] Nota q crebro diximus,cũ q miniſtraret filiũ hoĩs appellari: & dare aĩam ſuã redẽptionẽ ꝓ multis, quãdo formã ſerui accepit ut pro mũdo ſanguinẽ funderet.Et nõ dixit dare animã ſuã redẽptionẽ ꝓ omnibus,ſed pro multis, id eſt,pro eis qui credere uoluerũt.

¶In uigilijs ſancti Ioannis Baptiſtæ. Lucæ 1.

FVit in diebus Herodis regis Iudææ ſacerdos quidam,nomine Zacharias. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

VEntur⁹ in carne dñs & redẽptor noſter multos diſpẽſationis ſuę teſtes pręmiſit & nũcios,qui diuerſis tẽporib⁹ diuerſis Iſraeliticę plebis tribub⁹ orti,non diuerſa fide,ſed uno eodẽq; p oĩa ſenſu,eiuſdẽ incarnatiõis myſteriũ ꝓphetãdo ꝑcinerẽt,Horũ ultim⁹

x quaſi limes quidam legis & euangelij, figuræ & ue
itatis Ioānes apparuit, domino atteſtāte qui ait: Lex
x prophetæ uſq; ad Ioannem, ex eo regnum dei euā- Matt. 11.
gelizatur. Vnde etiam pluſquam propheta dictus eſt,
uia quem cæteri à longe prophetando ſolum prædi- Ioannes
erant, ille & primo uenturum prophetando ſigna- pluſq̃ pro-
uit, & mox uenientem oſtendendo monſtrauit. Qui pheta.
erte gratia diſpenſationis non ſolum iuſtis, ſed & de
pōtificali ſtirpe ortis parentibus natus aſſeritur. [Fuit
nim ſacerdos ſicut ex lectione euangelica audiuimus,
omine Zacharias, de uice Abia, & uxor illi de filia-
us Aaron, & nomen eius Elizabet. Erant autem iu-
ti ambo ante dominum.] Iuſtis quippe parētibus eſt
enitus, ut eo confidentius iuſticiæ præcepta populis
aret, quo hæc ipſe non quaſi nouitia didiciſſet, ſed ue
it hęreditario iure à progenitoribus accepta ſeruaret.
De ſacerdotali proſapia ortus eſt, ut eo potentius imi
tionem ſacerdotij præconaretur, quo ipſum ad ſacer
otale genus pertinere clareſceret. Redemptor etem̃
oſter in carne apparens, ſicut rex nobis fieri digna-
us eſt regnum cœleſte tribuendo, ita etiam pontifex
ctus eſt ſemetipſum pro nobis offerendo deo hoſtiā
odorem ſuauitatis. Vnde ſcriptum eſt: Iurauit domi Pſal. 109.
us & non pœnitebit eum, tu es ſacerdos in æternum
cundum ordinem Melchiſedech Melchiſedech quip Gene. 14.
e, ut legimus, ſacerdos dei ſum̃i, longe legalis ſacer
otij tempora præceſſit, offerens deo panem & uinū.
t ideo redemptor noſter ſacerdos eſſe dicitur ſecun- Redem-
um ordinem Melchiſedech, quia ablatis uictimis le- ptor nr̃ ſa
alibus, idem ſacrificij genus in myſterium ſui corpo- cerdos ſe
s & ſanguinis in nouo teſtamento offerēdo inſtituit. cundū or
uis ergo congruentius tranſlationem legalis, ut ſub dinē Mel
itutionem euangelici ſacerdotij, quàm ſummi iuxta chiſedech

legem ſacerdotis filius prophetaret? Qui cũ et ipſe ſummus ſacerdos ſecundũ legẽ exiſtere uideret poſſe, maluit docẽte intrinſecus incõmutabili ratiõe ueritatis noui ſacerdotis præco, q̃ ſucceſſor & hæres exiſtere ueteris. Maluit doct' in ſpiritu uocatis in deſertũ populis noui teſtamẽti ſacramẽta prędicare, q̃ ad ſe uenictibus in templũ, glorioſiſſimo illo tũc tẽporis ſacerdotij ueteris officio prȩeſſe. Prȩtulit lõgam ſolitudinis ſitim & eſuriem continuis hoſtiarum ſolẽnijs, pilis camelorũ & cinctui zonæ pelliceę, auro textas põtificum poſtpoſuit ſtolas. Vt quid enim hæc fratres mei, niſi ut is qui merito iuſticiæ perfectioris autoritatem ſibi prædicãdi aſciuerat, ipſe etiam neglecto ordine paterni pontificatus oſtenderet, quia non dubie melioris pontificatus præco & præcurſor exiſteret? Si uero fraternitatẽ

Ioãnes noui ſacerdotis p̄co

1. Par. 24 ueſtram audire delectat, quis ſit Abia de cuius uice Zacharias genus duxiſſe perhibetur, hic temporibus Dauid regis ſummus erat ſacerdos. Siquidẽ iubente domino per Moyſen, primo unus in lege pontifex Aarõ eſt cõſtitutus, poſt cuius mortẽ Eleazar filius eius ſacerdotium ſuſcepit. Et hoc quoq; mortuo, Phinees filius eius ſacerdotij ſucceſſor extitit, & ſic uſq; ad tempora Dauid per annos circiter quadringentos ſeptuaginta, unus poſt unum extitere pontificatus hæredes. At uero Dauid cum magno feruens ſtudio religionis tẽplum domino condere deſideraſſet, dominus autẽ magis hoc per filium eius Salomonẽ uellet impleri, nihilo minus ipſe Dauid omnia quæ ad futuram eiuſdẽ tẽpli conſtructionẽ uel reuerentiã pertinerent, ſolicitus prȩparare curauit. Vnde etiam cãtores ſtatuit, qui tẽpore ſacrificij quotidie pſalmos cũ melodia reſonarent, atq; animos populi circũſtantis ad memoriã amoremq; cœleſtium, nõ ſolum ſublimitate uerborũ quæ dicebãtur,

Exod. 28

1. Par. 22.

1. Par. 26.

ſed

ed etiam ſuauitate ſonorũ qua dicebantur erigerent. Volensq́ ut creſcente cultu & magnificentia tẽpli, decus quoq; miniſterij illius & miniſtrantiũ creſceret cœtus, cõuocauit omnẽ ꝓgeniẽ filiorũ Aaron, & eos uidelicet q de Eleazar, & illos q de Ithamar ſtirpe deſcẽderant, diuiſitq́ hos in partes uiginti quatuor, ac de his ſingulis ſingulos põtifices eligẽs, cæteros q in partibus erant ſacerdotij minoris, qui nũc presbyteratus uocatur, officio fungi præcepit, ea uidelicet prouiſione, ut dum quilibet pontificũ uita decederet, quicunq; in eius parte optimus putaretur, ei in pontificatu ſuccederet. Quas uidelicet partes taliter ordinauit, ut ſinguli pontifices cum ſubiectis ſibi ſacerdotibus, per octonos dies, hoc eſt à ſabbato uſq; ad ſabbatum, miniſtrarent. Et cum omnes gradu ſacerdotali eſſent æquales, unus tamen in eis qui dignior uideretur, ſpeciali reuerẽtia ac poteſtate præminens, ſummi ſacerdotis nomen haberet. Qui autem ordo partium earundem ſeruare deberet, miſſa coram Dauid rege & principibus familiarũ ſacerdotalium, & Leuitarum ſorte quęrebatur. In qua cum diſtributione ſortiũ, Abia de cuius uice & genere Zacharias oritur, octauo loco poſitus inuenitur. Et recte pręco noui teſtamenti, in quo gloria reſurrectionis mundo declaratur, loco octauæ ſortis naſcitur: qa & dominus noſter una ſabbati, quæ eſt à die conditionis octaua, reſurrexit à mortuis, & nobis poſt ſex huius ſeculi ætates, ac ſeptimam quietis animarum, quæ eſt in alia uita, octaua iam ætas perpetuæ reſurrectionis promittitur in fine. [Erant autem iuſti ambo ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus domini ſine querela.] *Sæpe contingit*, ut hi qui iam perfecti hominum æſtimatione iudicantur, adhuc in oculis interni arbitri, minus aliquid perfectio-

Presbyteratus offi cium.

Sũmus ſacerdos.

1.Par.24.

Iuſti ante deum.

Hūana æſtimatio fallitur. fectionis habeant:& rurſus euenire ſolet, ut nonnulli quibuſdam uirtutum operibus immoderatius ſtudendo, dum ſine ſcientia deo placere appetunt, proximorum oculos offendant. A qua utraq; reprehenſione parentes beati Ioannis immunes eſſe declarantur, de quibus cum dictum eſſet, Erant autem iuſti ambo, continuo ſubnectitur, Ante deum:& cum adiunctum eſſet,

Iuſti ſine querela. Incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus domini, mox infertur Sine querela. Ac ſi aperte dicatur, Adeo ſe in actib⁹ pariter & cogitatiōibus ſuis circunſpecte agebant, ut & diuinis obtutibus in occulto, & humano foris iudicio placerent, iuxta illud Apoſto

2.Cor.8. li: Prouidemus enim bona non ſolum coram deo, ſed etiam coram hominibus. [Et non erat illis filius, eo

Ioannes cur de ſterili. q, eſſet Elizabet ſterilis,& ambo proceſſiſſent in diebus ſuis.] Diuinitus eſt procuratum, ut ſterili matre et utroq; parente prouectioris ætatis Ioannes naſceretur, quatenus etiā ipſe ortus eius miraculo pateſceret, uirum magnæ uirtutis futurū eſſe qui naſcebatur, ubi deſinente omni laſciuia concupiſcentiæ carnalis cōſtaret:quia nulla in conceptione cauſa uoluptatis, ſed ſo-

Geneſ.21. la cogitata ſit ſpiritalis gratia prolis. Sic Iſaac fili⁹ promiſſionis, qui in figuram redēptoris noſtri factus eſt

Gene. 25. & 30. obediens patri uſq; ad mortem, de ueteranis parentibus & ſterili diu matre nat⁹ eſt:ſic Iacob & Ioſeph pa

Iudi.13. triarchæ, ſic Sampſon fortiſſimus ducum, & propheta

1.Reg.1. rum eximius Samuel ſteriles diu corpore, ſed fœcūdas ſemper uirtutibus habuere genitrices, ut miraculo natiuitatis, natorum dignitas noſceretur, & probarētur ſublimes in uita futuri, qui in ipſo uitæ exortu conditionis humanæ iura tranſcenderent. Quod uero ſequitur, [Factum eſt autem, cum ſacerdotio fungeretur Zacharias in ordine uicis ante deum, ſecundum conſue

tudinem

tudinem ſacerdotij,ſorte exijt ut incenſum poneret, *in*
greſſus in templum domini.] Claret quidē omnibus,
quia iam redeunte ex ordine ſeptimana uicis ſuæ, quæ
ei de uice Abia contigerat,templum miniſtraturus in
trauit:ſed forte aliquibus obſcurum eſt, quia ſcriptura
tacere uidetur,quo hæc ſint anni tempore geſta. Qui-
bus intimandum, quia nec hoc ſcriptura prætermiſit,
ſed ex eo quod addidit latenter innuit, & om̄is,inqui-
ens, multitudo erat populi orans foris hora incenſi.
Vna etenim tantummodo per annum ſolennitas erat,
in qua pontifice ad orandum ſancta ſanctorum intrā
te,nullum prorſus hominum intra fores templi rema
nere liceret,ſed omnes tempore oblationis exterius iu
berentur orare. Hæc autem erat ſtatuta ſolennitas ſe-
ptimo paſchæ menſe,decima die menſis,quæ dies pro
pitiationis ſiue expiationis uocabatur: quia uidelicet
oblatis in altari holocauſti uictimis, ſanguis in ſancta
ſanctorum ad expiandum inferebatur. Nec ſolum ſan
guis ibi aſpergebat,ſed & thimiama adolebatur, quod
in præſenti lectione Zacharias feciſſe memoratur. Di Leuit. 16.
cit ergo de hac ſolennitate dominus Moyſi: Menſe ſe-
ptimo decima die menſis affligetis animas ueſtras,nul
lumq́ꝫ facietis opus. Expiabit autem pontifex ſanctua
rium,& tabernaculum teſtimonij,atq́ꝫ altare,ſacerdo-
tes quoque & uniuerſum populum, eritque hoc uo-
bis legitimum ſempiternum,ut oretis pro filijs Iſrael,
& pro cunctis peccatis eorum ſemel in anno. Et paulo
ſuperius,cum ritum eiuſdem expiationis doceret, ait Ibidem.
inter alia: Nullus hominum ſit in tabernaculo,quando
pontifex ingreditur ſanctuarium, ut roget pro ſe, &
pro domo ſua,& pro uniuerſo cœtu Iſrael,donec egre
diatur. Longum eſt de ſingulis huius diei cerimonijs
ſcripturæ teſtimonia ponere,lōgius multo ſingula ſuf
ficienter

ficienter, quomodo nunc ſpiritaliter in eccleſia agantur exponere. Vnde hoc maxime libet ueſtræ fraternitatis auribus intimare, quàm cõuenienter electum ſit tempus, in quo pręcurſoris domini natiuitas, & uirtus futura nuntiaretur. Septimus quippe menſis, & decima hui⁹ dies ſacratiſſimo huic oraculo dedicatur, quia nimirum ille naſciturus prædicabatur, qui conſummationem obſeruantiæ legalis, & euangelicæ gratiæ prædicaret initium: qa ortus monſtrabat illius, qui primus omniũ & uenire, & iã adeſſe oſtẽderet dñm ſaluatorẽ, de quo ſcriptũ eſt: Finis enim legis Chriſtus ad iuſtitiã omni credenti. Nã & ſeptenario propter ſabbatum, & denario numero propter decalogum, legis adimpletio recte figuratur. Dies hæc propitiatiõis erat & expiationis, in qua populus om̃is ab operibus uacare, & per orationes atq; abſtinẽtiam affligi, & caſtigari pręceptus eſt. Quod beati Ioannis & uitæ & prędicationi multũ cõgruit, q & ipſe à mundanis uacans operibus cœleſtibus ſolum ſtudijs ac deſiderijs animum dabat, & conuenietes ad ſe turbas à malis operibus abſtinere, ac per pœnitentiam fidem'q; expiari, & Chriſto cõſecrari docebat: quia tẽpus iam diuinæ propitiationis inſtaret, in quo cũctis pie quęrẽtibus, regni cœleſtis pateret ingreſſus. Quod autẽ hac die põtifex ſanctuariũ, & tabernaculum teſtimonij, atq; altare, ſacerdotes quoq; & uniuerſum populum expiare iuſſus eſt, Ioannes ipſe quis ſit iſte pontifex, quæ hæc expiatio manifeſtat, cum illo ueniente ad baptiſmum ſuum loquitur, dicens: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quæ uidelicet expiatio ſemel in anno celebrari ſtatuta eſt, quia ſicut Apoſtolus ait, Chriſtus ſemel oblatus eſt ad multorũ exhaurienda peccata, ſecundo ſine peccato apparebit expectantibus ſe in ſalutem. Quod autem pontifice ad

Mystice de obſeruantia legalis feſtiuitatis. Rom. 10. Ioann. 1. Hebr. 9.

rogandum

ſbgandũ ingrediente ſanctuarium,neminẽ hominum
n tabernaculo eſſe licebat donec exiret, infirmitatem
ſanctæ eccleſiæ deſignat, quæ pro fide eius pati necdũ
erat idonea. Quod in ipſis patefactũ eſt apoſtolis, qui
nchoata eadem paſſione illius,omnes relicto eo fuge
runt. Egrediebatur autẽ expleta expiatione pontifex,
ut & aliis tabernaculum intrandi facultas daretur : qa
perfecto ſuæ ſacrificio paſſionis , apparuit diſcipulis
Chriſtus; & data ſpiritus ſancti gratia , ad offerendas
deo hoſtias non ſolum deuoti operis & orationis, ſed
& proprij ſanguinis , eorum quoq; corda roborauit.
Hæc de obſeruantia feſtiuitatis legalis latius expoſui
mus,ut agnoſceret charitas ueſtra, quàm congruen-
er in ea noua gratiæ præconia ſumpſerint exordium,
n qua tam multipliciter opus eiuſdem gratiæ & to-
ius mundi redemptio ſignificabatur. [Apparuit autẽ
oranti Zachariæ angelus,ſtans à dextris altaris incen-
ſi.] Quo notãdum q̧ nõ ſolum uirtute ſermonũ quos
protulit, uerũetiam ſtatu temporis, & loci ſitu in quo
apparuit, gratiæ quã euangelizare uenerat , teſtimo-
nium perhibet. Tempore quippe oblationis ſacerdotij
apparuit,ut uerum ſe æternumq; pontificem,uerã pro
mundi ſalute hoſtiam uenturam prædicare ſignaret.
Stabat iuxta altare incenſi , ut noui teſtamenti præ-
onem ſe ueniſſe doceret . Duo nanq; altaria erant in
emplo , quæ duo teſtamenta ſignant in eccleſia. Pri-
mum altare holocauſti ære coopertum, & ante fo-
es templi ad offerendas uictimas & ſacrificia poſi-
um, quod carnales ueteri teſtamenti cultores ſigni-
icat . Deinde altare incenſi auro tectum, propter o-
riũ ſancti ſanctorũ, ad adolenda thimiamata erat ſta
utum,quod interiorẽ perfectioremq; noui teſtamẽti
t cultorum illius gratiã deſignat. Stabat etiã à dextris
eiuſdem

Matt. 26

Angeli apparitio.

Duo altaria typica

Exod. 38.

Exod. 30.

eiuſdem altaris, ut non terrena & infima, ſed gaudia
Dextera. cœleſtis & ſempiternæ beatitudinis, quę per dexteram
ſolent figurari, hominibus ſe promittere monſtraret:
illis maxime qui per cordis ſui mundiciam ipſi altare
aureum effici, qui prope ingreſſum regni cœleſtis ſedu
la cogitatione aſſiſtere, qui aromata orationum per i-
Pſal.140. gnem amoris deo incendere, qui dicere poſſunt cum
Propheta, Dirigatur oratio mea ſicut incẽſum in con
ſpectu tuo. Quod autem ait Zachariæ [Quia exau-
Preces dita eſt deprecatio tua, & uxor tua Elizabeth pariet ti
Zacharię. bi filium] non eſt arbitrandum quod pontifex q̄ pro
populo oraturus intrauerat, mutato repente animo ꝓ
priuatis negotijs cœperit rogare, maxime pro liberis,
à quorum generatione in tántum homo ſenex ac de-
crepitus ſpem totam auerterat, ut neq; angelo promit
tente crederet naſci ſibi filium poſſe. Sed hoc certiſſi-
Salutis ordo. me ſciendum, quia pro populi ſaluatione rogabat, quẽ
& maximo peccatorum languore uexatum, et inſuper
alienigenæ regis dominio preſſum nouerat. Vnde an-
gelico oraculo & ſe exauditum cognouit à domino, &
quo ordine ſalus quam quærebat eſſet aduentura didi-
cit: quia uidelicet naſceretur ſibi filius, qui propheta &
doctor eximius exiſtens, eundem populũ ad uiam ue-
ritatis, ſpem'q; promerendæ ſalutis cõuerteret, & mox
ſequeretur ipſe ſaluator, qui regni cœleſtis gaudia præ
ſtaret. [Et uocabis, inquit, nomen eius Ioannes, & erit
tibi gaudium & exultatio, & multi in natiuitate eius
Nomĩs à gaudebunt.] Magnæ laudis eſt & uirtutis indicium,
deo īpoſi quotiens in ſcripturis hominibus à deo nomen impo-
tio uel i- nitur uel mutatur. Bene autem præcurſor redempto-
mitatio. ris noſtri Ioannes uocari iubetur, Ioannes quippe do-
mini gratia, ſiue in quo eſt gratia dicitur: quia & ipſe
Ioannes. ſpecialem præ cæteris ſanctis eiuſdem præcurſionis
gratiam

gratiam accepit,& inauditam eatenus mundo cœleſtis ingreſſus gratiam prædicare aduenit. Qui ergo & gratia plenus extitit,& cæteris dei gratiam euangelizauit recte præconium gratię ipſo etiam ſuo nomine ſignauit. Meritoq; in eius natiuitate multis exultãdum prædicitur, per quem ſuæ regenerationis mũdo autor oſtenditur. [Erit enim magnus coram domino.] Notandum, quod idem laudis pręconium Ioanni ab angelo, quod ab euangeliſta parentibus fertur illius. Et illi eñ iuſti ante deũ,& hic coram domino magnus eſſe perhibetur. Quàm magnus autem coram domino fuerit, ipſe qui ſolus uirtutem magnitudinis eius & donauit & nouit, dominus inſinuat, dicens: Non ſurrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptiſta. Sed & angelus multifariam eius coram domino magnitudinem ſubſequenter expoſuit, [Et uinum, inquiens, & ſiceram non bibet, & ſpiritu ſancto replebitur adhuc ex utero matris ſuæ, & multos filiorum Iſrael conuertet ad dominum deum ipſorum.] Siquidem in eo quod illum à uino & ſicera, id eſt, ab omni quod inebriari poteſt, cõtinentiam habiturum aſſeruit, patenter indicauit, quia ab omnibus uitijs & mundi illecebris, quæ ſtatum mẽtis ſolent euertere, futurus eſſet immunis. In eo autem quod illum adhuc ex utero matris ſpiritu ſancto replendum eſſe memorauit, profecto quia natus in mundũ, cunctis uirtutum fructibus eſſet clarificandus oſtẽdit. Quid enim uiuenti & conuerſanti inter homines poterat deeſſe uirtutis, qui & ſi ut homo in iniquitatibus conceptus eſt, contra morem tamen humanę conditionis non in delictis eum præuaricationis, ſed in gratia remiſſionis mater ſua peperit? Neq; enim dubitandũ eſt, quia ſpiritusſanctus qui eum repleuit, etiam à peccatis omnibus abſoluit. Conſtat quippe ueridica patrũ ſentẽtia

Gaudiũ I natiuitate Ioãnis.

Matt.11.

Sicera.

Veridica prm ſnia

 ſenten-

Actu.10. ſententia,quia lege nõ ſtringitur ſpiritus ſancti donũ. Et propterea qui Cornelium & domũ eius ante perceptionem baptiſmi ſua gratia cõſecrauit,ipſe utiq; Ioãnem non ſolum ante circunciſionem,ſed & ante natiuitatem eiuſdem gratiæ munere perfudit,ita ut officiũ ſuæ pręcurſionis dño adhuc in utero poſitus, qa loquẽdo nondũ poterat,iam gratulando præberet, quando

Lucæ 1. ſicut ſequentia ſancti Euangelij teſtantur,intrante beata dei genitrice & ſalutãte Elizabeth, exultauit in gaudio infans in utero eius.Sed & in eo quòd illum multos filiorum Iſrael ad dominum deum ipſorum cõuerſurum aſſeuerat, manifeſte angelus quoniam magnus coram domino eſſet futurus indicat,quem optimo genere conuerſandi uitam peracturũ eſſe declarat. Quæ eñ inter homines ſublimior,& deo gratior eſſe cõuerſatio poteſt,q̃ eorũ qui ſe caſtigant à uitijs, qui uirtutũ ſtudijs animum ſubiugant,inſuper etiã alios quotidiano exercitio ad autoris ſui gratiam ſtudent cõuertere & crebra animarũ fideliũ acquiſitione, gaudiũ ſemper patriæ cœleſtis augere? [Et ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & uirtute Heliæ.] Ioannes in ſpiritu & uirtute Heliæ dominum præcedere dicitur,quia ſicut Helias in magna uirtute ſpũs ſecundũ ei⁹ aduentũ præueniet,ita Ioãnes nõ minore ſpũs potẽtia pręditus præuenit primũ.Sicut ille pręcurſor futur⁹ eſt iudicis,ita iſte præcurſor factus eſt redemptoris. Nec ſolum aduentus ordine,ſed doctrinæ quoque ſimilitudine Ioannes in ſpiritu & uirtute Heliæ dominũ pręceſſit. Nã ſicut de Ioanne angelus ſubiungit,[Vt cõuertat corda patrum in filios,& incredibiles ad prudentiã iuſtorum,]

Ioãnis & Heliæ ſimilitudo.

Mala.4 ita & dominus per prophetã non diſparẽ de Heliæ prędicatione ſententiã protulit,dicens: Ecce ego mittam uobis Heliam prophetam, antequã ueniat dies domini magnus

magnus & horribilis,& conuertet corda patrum ad filios,& cor filiorum ad patres eorum. Vnum igitur atque idem utriuſque opus eſt,fidem ſcilicet atq; intellectum, quem habuere patres, filiorum mentibus prædicando infundere. Nam patres & iuſti appellantur ueteres ſancti, de quibus ſaluator ait diſcipulis: Multi prophetæ & iuſti cupierunt uidere quæ uos uidetis,& non uiderunt. Filij uero & incredibiles illius æui homines,quo uel Helias prædicaturus eſt,uel Ioãnes prędicabat uocantur. Conuertit autem Ioannes corda patrum in filios,quia ſapientiam quam habuerunt patres Chriſtum credentes ac deſiderantes in carne uenire, transfudit in filios docendo eos credere & gaudere, Chriſtum in carne ueniſſe. Conuertit incredibiles ad prudentiam iuſtorum, quia eos quos ſine fide Chriſti inuenit de operibus legis fruſtra gloriantes, docuit credere in Chriſtum,eiusq; ſe gratiæ tota intentione ſubmittere,ac pręcedentium iuſtorum imitari prudentiã, qui & legem perficere diligentiſſime ſtudebant,& nihilominus in gratia domini Ieſu,nõ autẽ in operũ ſuorum iuſtitia,ſalutẽ ſperare didicerant. Hinc nanq; unus ex eis dicit,Iuſtus autem ex fide uiuit. Vnde & aperte ſubiungitur: [Parare domino plebem perfectam.] Hæc etenim pulcherrima dominicæ plebis perfectio eſt,quam & Ioannes ſuo tempore prædicando parabat,& nunc dñs ipſe donãdo per orbẽ latius adimplet, cũ nos euãgelicis & uerbis inſtituti & ĩbuti myſterijs eandẽ fidem ac dilectionẽ habere diſcimus,quã legalibus præceptis edocti patres habuiſſe probantur. Hoc perfectiſſimum ſanctæ eccleſiæ decus eſt, cum ad eadem quę illos intraſſe conſtat ſupernæ pacis gaudia ſuſpiramus: atque ut hæc etiam nos intrare mereamur, cœleſtem in terris exercere uitam contendimus, cum

Matt. 13.
Lucæ 10.
Corda patrum in filios.
Incredibiles ad prudentiam iuſtorum
Aba. 2
Perfectiſſimũ ſanctę eccleſiæ decus.

nomen eius, ut admoneret audientes, imò omnes ad quos eius uerba peruenirent inſtrueret ad fidem, & in uocationem eiuſdẽ nominis aduolare, quatenus et ipſi ſanctitatis ęternæ, ac ſalutis uerę poſſent eſſe participes, iuxta illud propheticũ, Et erit omnis quicunq; inuocauerit nomẽ domini, ſaluus erit. Iohel. 2. Ipſum enim eſt nomẽ, de quo ſupra ait, Et exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo. Vnde adhuc apertius addit, [Et miſericordia eius à progenie in progenies, timẽtibus eum.] Progenies autem & progenies uel utriuſq; populi, Iudęi uidelicet & gentilis appellat, uel certe omnium per orbem nationum, quas in Chriſto credituras eſſe prædidebat: quia ſicut Petrus ait, Non eſt perſonarum acceptor deus, ſed in omni gente qui timet eum, & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi. Actu. 10. Concinit aũt his beatæ Marię uerbis ipſius dñi ſermo, quo nõ tantũ matrẽ quę ſe corporaliter meruit generare, ſed & oẽs qui ſua præcepta ſeruarẽt, pronunciauit eſſe beatos. Cũ eñ docẽte illo populũ quodam loco & miracula faciẽte, omnes ſapientiã eius ac uirtutes mirarentur, extollens uocẽ quędam mulier de turba, dixit illi: Beatus uẽter qui te portauit, & ubera quæ ſuxiſti. Typice generare dominũ. Lucæ 11. At ille teſtimonium ueritatis prolatum libenter accipiens, continuo reſpondit: Beati qui audiunt uerbum dei, & cuſtodiunt illud, ut ipſa quoque mulier, imò uniuerſi qui audiebant, ſe beatos fore confiderent, ſi diuinis uellent obtemperare mandatis. Ac ſi aperte dicat: Quamuis ſingulare priuilegium beatitudinis habeat, quæ filium dei incarnatum uirgo in utero geſtare, parere, ac nutrire digna extitit, pręcipuum tamen in eadem uita perpetuę beatitudinis locum & ipſi ſunt habituri, qui eius fidem ac dilectionem caſto in corde cõcipiunt, qui ſedula in mẽte præceptorum eius memoriam portant, qui hanc & in

mente proximorum ſolerti exhortatione nutrire ſatagunt. Verum quia uenerabilis dei genitrix miſericordiã eius omnibus per orbem qui eum timerent affuturam eſſe perdocuit, reſtat ut etiam ſuperbi & contemnentes monita ueritatis, quid mereantur inſinuet. [Fecit, inquit, potentiam in brachio ſuo, diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.] In brachio ſuo, in ditione propriæ uirtutis ſignificat. Nõ enim alieno ad operan-
Sapie. 12. dum indiget auxilio, cui ſicut ſcriptum eſt, ſubeſt cum uoluerit poſſe. Quod ad diſtinctionem noſtræ bonæ
Pſal. 59. operationis dicit qui non in noſtræ iuribus libertatis, ſed in deo facimus uirtutem, & ſicut aliâs ſcriptum eſt,
Pſal. 43. Et brachium eorum non ſaluauit eos, ſed dextera tua,
Eccle. 10. & brachium tuum, & illuminatio uultus tui. Diſperſit autem ſuperbos mente cordis ſui, quia initium omnis peccati ſuperbia, ob cuius meritum dominus genus humanum à ſtabili habitatione patriæ cœleſtis eijciens, in huius peregrinationem exilij longe lateq; diſpulit, ſed & his qui in peccatis perdurare non timẽt, grauiorem futuræ diſperſionis uindictam reſeruauit. [Depoſuit potentes de ſede.] Eoſdem potentes appellat, quos an
Potẽtes q ſuperbi. te dixerat ſuperbos. Qui ideo nimirum ſuperbi uocantur, quia ſupra menſuram ſe ſuæ conditionis extollunt. Potentes autem non quia uere potentes ſunt, ſed quia confidentes in uirtute ſua, conditoris adiutorium quærere detrectant. Illi autem uere potentes ſunt, qui dice
Philip. 4. re cum Apoſtolo norunt: Omnia poſſumus in eo qui
Iob. 36. nos confortat. De qualibus ſcriptum eſt, Deus potentes non abijcit, cum & ipſe ſit potens. Depoſuit ergo po-
Lucæ 18. tentes de ſede, & exaltauit humiles, quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Quamuis etiam ita recte poſſit intelligi, quòd nonnunquam illi ipſi qui merito ſuæ elationis à domino fuerant deie-

ſecula. De huius ortu fructus Pſalmiſta myſtico ſermo Pſal. 84.
ne teſtatur, dicēs: Etenim dñs dabit benignitatē, & ter
ra noſtra dabit fructū ſuū. Dedit quippe dñs benigni-
tatē, quia genus humanū à reatu præuaricationis ꝑ uni
genitū ſuū liberare diſpoſuit: dedit benignitatē, q eius
ingreſſui uirginalis uteri templū ſpiritus ſancti gratia
cōſecrauit. Et terra noſtra dedit fructū ſuum, qa eadē
uirgo quæ de terra corpus habuerat, filiū genuit diui-
nitate quidē deo patri coęqualē, ſed ſibi carnis ueritate
cōſubſtantialē. De hoc & Eſaias humanæ redēptionis
tēpus intuēs, ait: In illa die erit germē dñi in magnifi- Eſaiæ 4.
centia & gloria, & fructus terræ ſublimis. Germē nãq;
dñi fuit in magnificētia & gloria, cū ſempiternus dei fi
lius in carne tēporaliter apparēs, magnitudine uirtu-
tum cœleſtiū mūdo clarus effulſit. Fructus quoq; terrę
ſublimis effectus eſt, quando carnem quam de noſtra
natura deus mortalē ſuſceperat, uirtute reſurrectionis
immortalem iam redditam ad cœlos ſublimauit. Re-
cte ergo dicitur, benedicta tu in mulieribus, & benedi
ctus fructus uentris tui. Benedicta eſt enim incompa Bñdicta
rabiliter, quæ & diuini germinis ſuſcepit gloriam & inter mu
coronam integritatis ſeruauit. Benedicta inter mulie- lieres.
res, per cuius partum uirgineum à natis mulierum ma
ledictio primæ matris excluſa eſt. Benedictus fructus Bñdictus
uentris illius, per quem & ſemen incorruptionis, & ſu fructus
pernæ hæreditatis quam perdidimus in Adam, fructū uentris.
recepimus. Et uere ac ſingulariter benedictus, qui non
noſtro more poſtquam natus eſt gratiā à dño benedi-
ctionis percepit, ſed ipſe ad ſaluandū mundū benedi-
ctus uenit in nomine dñi. [Et unde hoc mihi, ut ueni-
at mater dñi mei ad me?] O quãta in prophetiſſæ mē
te humilitas, q̄ uerus ſermo dñi quē dixit, Super quē re
quieſcet ſpūs meus, niſi ſuper humilē & quietum & tre Eſaiæ 66.
 mentem

mentem uerba mea? Matrem quidem domini quæ ad ſe uenerat, mox ut uidit eſſe cognouit, ſed nihil in ſe talis meriti reperiens, quo digna fieret à tanta hoſpite uiſitari. Vnde hoc mihi, inqt, ut mater domini mei ueniat ad me: quia nimirum ipſe ſpiritus qui ei prophetiæ donum contulit, munus pariter humilitatis præſtitit. Prophetico repleta ſpiritu genitricē ad ſe aduenaſſe ſaluatoris intellexit, ſed humilitatis ſpū circūſpecta minus dignam ſe eius aduentu deprehendit. [Ecce enim ut facta eſt uox ſalutationis tuę in auribus meis, exultauit in gaudio infans in utero meo.] Intellexit Elizabeth eodem quo impleta erat ſpiritu reuelante, quid illa exultatio ſui ſignificaſſet infantis, hoc eſt illi⁹ ueniſſe matrem, cuius ipſe præcurſor ac demonſtrator eſſet futurus. Et quàm miranda, quàm cita ſancti ſpūs operatio. Nulla qppe in diſcēdo mora eſt, ubi ſpiritus ſanctus doctor adeſt. In uno eodemq; momento cum uoce ſalutantis gaudium naſcitur infantis, quia dū uox ad aures peruenit corporales, uirt⁹ ſpiritalis cor intrauit audientis, nec ſolum genitricem, ſed & ſobolem amore domini aduenientis accendit. Vnde mox eadem præcurſoris domini genitrix ea quę in occulto cognouerat, his qui ſimul aderant & audiebant palam euangelizare curauit. Nam ſubdit: [Et beata quæ credidit, quoniam perficientur in ea quæ dicta ſunt ei à domino.] Nam & hoc quoque per ſpiritum didicit Elizabeth, quæ angelus ad Mariam uerba protulerit, quòd illa mox euangelizanti crediderit, quòd hæc diuina operante potentia abſq; ulla eſſent dubietate complenda. Mirūq; in modū idem ſpiritus eam cū repleuit, præſentiū ſimul pręteritorū & futurorū ſcientia inſtruxit. De præſentibus nanq; ſe edoctā mōſtrauit, cū beatā Mariā matrē dñi ſui uocans, qa redemptorē humani generis

Cita ſpūs ſcti operatio.

Crediſſe Mariā.

in utero

in utero geſtaret indicauit. Vnde etiam fructum uentris eius ſingulariter benedictum eſſe profeſſa eſt. Praeteritorum ſe noticiam accepiſſe ſignauit, quæ & uerba angeli ad Mariam, & conſenſum Mariæ credentis ſibi innotuiſſe prodidit. Sed & futurorum ſcientiã ſibi non negatam intimauit, cum perficienda à domino quæ ei dicta eſſent aperuit. Quis autem fratres mei dicere, quis æſtimare ſufficiat, quæ tunc gratia ſpiritus dei genitricem repleuerit, cum tanta in matre præcurſoris lux doni cœleſtis emicuit? Verũ audiamus uerba quæ dixit, ſi forte ex his ualeamus aliquantulum dinoſcere quid intus habuerit. Audita ergo reſponſione Elizabeth qua eam beatam inter mulieres prædicauit, matrem domini ſui cognominauit, fide fortem laudauit, ad cuius ingreſſum ſeipſam cum filio ſpiritu ſancto repletam eſſe ſignauit, non amplius tacere potuit dona quæ perceperat, ſed quæ ſemper animo gerebat ubi aptum tempus inuenit, etiam deuota oris profeſſione patefecit. Nanq; ut uirginalem decebat pudorem, acceptum diuinitus oraculũ aliquandiu ſilentio tegebat, arcanum myſterij cœleſtis in ſui pectoris abdito uenerabatur occultum, expectabat reuerenter donec ipſe donorum diſtributor quid ſibi doni ſpecialis tribuiſſet, quid ſecreti reuelaſſet, quandocunq; uellet oſtenderet. At poſtquam eadem quæ ſibi erãt chariſmata pręſtita per alios ſpiritu reuelante eſſe patefacta cernebat, mox ipſa etiam theſaurum cœli quem in corde ſeruabat aperuit. Ait ergo: [Magnificat anima mea dominum. Et exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo.] Quibus profecto uerbis primo dona ſibi ſpecialiter cõceſſa cõfitetur, deinde generalia dei beneficia quibus generi humano in æternum conſulere non deſiſtit enumerat. Eius autem anima dominum magnificat, qui omnes in

Virgĩalis pudoris indicium.

Cãticum Mariæ.

Magnificare dñm

terioris hominis ſui affectus diuinis laudibus ac ſeruitijs mācipat, qui obſeruātia pręceptorū dei ſemper eius potentiā maieſtatis ſe cogitare demōſtrat. Eius ſpūs in deo ſalutari ſuo exultat, quē nihil in terrenis libet, nulla caducarum uerum affluētia emollit, nulla aduerſitas frangit, ſed ſola illius à quo ſalus ſperatur æterna ſui conditoris memoria delectat. Quæ cum omnibus perfectis uerba recte conueniant, maxime tamen ea beatā dei genitricem proferre decebat, quę meriti priuilegio ſingularis ſpiritali ipſius dilectiōe flagrabat, cuius corporali conceptione gaudebat. Quæ iure in Ieſu, id eſt, in ſalutari ſuo ſpetiali præ cæteris ſanctis gaudio potuit exultare, quia quem perpetuum ſalutis autorē nouerat, hunc ipſum temporali ortu de carne ſua naſciturum eſſe ſciebat, quatenus in una eademq; perſona ueraciter & ſuus filius eſſet & dominus. Quæ ſequentibus quoq; uerbis quàm uilia de ſe ipſa ſenſerit docet, et quod omne quicquid boni meriti habuit, hoc ſuperna gratia largiente perceperit, dicens: [Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.] Humilem quippe Chriſti ancillam ſuo iudicio ſe fuiſſe demonſtrat, ſed reſpectu gratiæ cœleſtis repente ſublimatam pronunciat, atque in tantum glorificatam, ut ſua beatitudo præcipua merito cunctarum gentium uoce miretur. Addidit etiam adhuc diuinæ pietatis munera quæ mirabiliter accepit, digna gratiarum actione col laudans. [Quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen eius.] Nil igitur ſuis meritis tribuit, quæ totam magnitudinem ad illius donum refert, qui eſſentialiter potens & magnus exiſtens, fideles ſuos de paruis atque infirmis fortes facere conſueuit & magnos. Bene autem addidit, Et ſanctum

trix ad ſublimitatem patriæ cœleſtis iter oſtendit humilitatis,non minus religionis quàm caſtitatis exẽplo uenerabilis. Siquidem gloria uirginei & intemerati corporis qualis ſit uita ſupernæ ciuitatis, ad quam ſuſpiramus inſinuat,ubi neque nubent neque nubentur, ſed ſunt ſicut angeli dei in cœlis,ac uirtutem mentis eximiam,qua ad hanc pertingere debeamus indicat.Nã que ſicut præcedente ſancti euangelij lectione cognouimus,poſtquam angelica uiſione & allocutione meruit ſublimari, poſtquam ſe cœleſti onuſtandam partu didicit, nequaquam ſe de donis cœleſtibus quaſi à ſe hæc eſſent extulit, ſed ut magis magiſq; donis eſſet apta diuinis,in cuſtodia humilitatis greſſum mentis fixit,ita euangelizanti ſibi archangelo reſpondens: Ecce ancilla domini, fiat mihi ſecundum uerbum tuum. Vt uero ex hodierna lectione audiuimus eandem quã angelo exhibuerat humilitatem,hominibus quoq; curauit exhibere,& quod maioris eſt uirtutis hoc etiam minoribus.Quis enim neſciat uirginem deo conſecratam,muliere deo dedita gradũ habere potiorẽ? Quis dubitet matrem regis æterni,iure matri militis præferendam? Attamen ipſa memor ſcripturæ præcipientis,Quanto magnus es, te in omnibus humilia,mox, ut angelus q loquebatur ei ad cœleſtia redijt,ſurgit ac montana conſcendit,geſtanſq; in utero deum, ſeruorum dei habitacula petit, ac requirit alloquia.Et apte poſt uiſionem angeli in montana ſubijt, quæ guſtata ſuauitate ſupernorum ciuium humilitatis ſe greſſibus ad uirtutum alta ſe tranſtulit. Intrat ergo domum Zachariæ,atq; Elizabet quam ſeruum ac præcurſorẽ domini parituram nouerat ſalutat,non quaſi dubia de oraculo quod acceperat, ſed ut congratulatura de dono quod conſeruam accepiſſe didicerat: non ut uerbũ

Matth.22

Mariæ humilitas.

Eccle.3.

ant deiecti, denuo miſerante illo ad humilitatis gratiam redeant,ſicq́ merito deuotæ humilitatis erigantur ad gloriam. Denique Saulus ad ſuperbiam de ſede doctrinæ legalis depoſitus eſt, ſed mox ob humilitatis ſubiectionem ad euangelizandam Chriſti fidem leuatus. [Eſurietes impleuit bonis, & diuites dimiſit inanes.] Qui æterna perfecte nunc eſuriunt,atq; ad hæc appetenda infatigabili operum iuſtorum inſtantia certare non deſiſtunt, ſatiabuntur utiq; cum ſui redemptoris gloria quam deſiderabant,apparuerit. At quicunq; cœleſtibus diuitijs terrenas præponere gaudent, hi nimirum tempore ultimæ diſcretionis inanes totius beatitudinis dimittuntur à domino, ideoq́; cum diabolo perennis miſeriç pœna plectuntur. Quod etiam in hac uita ex parte non minima uidemus impleri, ut & humiles uidelicet ſupernæ bonitatis alimonijs repleantur,uirtutumq́; cœleſtium largitate diteſcāt: & qui uel de terrenis diuitijs gloriantes ſuperbiunt,uel de opibus ſe bonorum operum quaſi hæc per ſe habeant extollunt,intus à lumine ueritatis inaneſcūt. Singulis autem his uerſiculis quos de diuerſo ſuperborum atq; humilium ſtatu beata Maria protulit,adiungēdum eſt quod prçmiſit, A progenie in progenies: quia nimirum per omne labentis ſeculi tempus creator iuſtus ac miſericors & ſuperbis reſiſtere, & humilibus dare gratiā conſueuit. Vnde bene poſt generalem diuinæ pietatis & iuſtitiæ commemorationem ad ſpecialem nouæ incarnationis diſpenſationem,qua mundum redimere dignatus eſt,confeſſionis ſuæ uerba conuertit,dicens: [Suſcepit Iſrael puerum ſuum, memorari miſericordiæ ſuæ.] Iſrael quippe uir uidens deum interpretatur. Quo nomine omnis redemptorum hominum cœtus deſignatur, propter quos ut deum uidere ualeāt,ipſe deus homo ui-

Actu. 9.
Iaco. 4.
1. Petri 5.
Iſrael.

mo uiſibilis inter homines apparuit. Qui ſuſcepit Iſrael quaſi medicus ægrum quem curaret, quaſi rex populum quem ab hoſtiũ incurſione defenderet, imò hoſte proſtrato liberũ redderet, ac ſecũ perpetuo regnare donaret. Et bene addidit, Puerum ſuum, uidelicet humilem obedientemq́; ſignificans, quia non niſi per uirtutem humilitatis quis ad ſortem poteſt redemptionis attingere. Vnde & dñs ait: Niſi conuerſi fueritis, et efficiamini ſicut paruuli, nõ intrabitis in regnũ cœlorũ. Bene quoq; ſubiunxit, Memorari miſericordiæ ſuæ, quia quod deus hominem ut redimeret aſſumpſit, nõ humanę meritum conditionis, ſed diuinæ donum pietatis extitit. Quid enim poſt culpam præuaricationis, niſi iuſtã conditoris irã meruimus? Vnde reſtat, ut quotquot ad ſalutem uitamq́; recuperamur æternam, non hoc nobis, ſed eius gratiæ tribuamus cui dictum eſt, In ira miſericordiæ memor eris. [Sicut locutus eſt ad patres noſtros, Abraham & ſemini eius in ſecula.] Patrum memoriam faciens beata Maria, recte Abraham nominatim exprimit: quia & ſi multi patres ac ſancti dominicę incarnationi teſtimonium myſtice protulerunt, ipſi tamen primo manifeſte ſunt eiuſdem incarnationis ac noſtrę redemptionis arcana prędicta, ipſi ſpetialiter dictum eſt, Atque in te benedicentur uniuerſæ cognationes terræ. Quod ad dominum ſaluatorẽ pertinere nullus fidelium dubitat, qui ad dandam nobis benedictionem perpetuã, de ſtirpe Abrahæ ad nos uenire dignatus eſt. Semen autem Abrahæ non illos tãtum dicit electos, qui ex Abrahæ progenie ſunt corporaliter æditi, uerum etiam nos qui de gentibus ad Chriſtum congregati, illis fidei ſocietate patribus copulamur, à quibus proſapię carnalis origine lõge ſegregamur. Et nos enim ſemẽ ac filij ſumus Abrahæ, cum ſacramentis no-

Mat. 18.
Abac. 3.
Geneſ. 12.
Semen Abrahæ.

ri redemptoris, qui de genere Abrahæ carnem aſ-
impſit renaſcimur. Nos ſumus filij Abrahæ, cum
lum uidere ſolerti intentione quærimus, cuius diem
ſe Abraham exultauit ut uideret, & uidit & gauiſus Ioan. 8.
t. Hinc autem Apoſtolus ait, Si autem uos Chriſti, Galat. 3.
go ſemen Abrahæ eſtis, ſecundum promiſſionem hæ-
des. Recte autem in concluſione ſubiungitur, In ſe-
ula: quia nimirum præfata promiſſio ſupernæ hæ-
editatis nullo unquam fine claudetur. Nam & uſ-
ue in finem ſeculi huius non deerunt, qui in Chri-
um credendo ſemen fiant Abrahæ, & futuræ bea-
tudinis eidem ſemini manebit gloria perennis. Vnde
os neceſſe eſt, fratres chariſſimi, quibus æterna mer- Parœneſis
es à domino promittitur, indefeſſo niſu mentis pro ad fra-
ius perceptione luctari. Oportet enim ut pro obti- tres.
endo bono quod ſine fine cupimus habere, ſine ulla
termiſſione donec accipiamus certare curemus. Ver
a igitur euangelicæ lectionis frequenti meditatione
uoluamus, exempla beatæ dei genitricis Mariæ ſem
er animo retineamus, ut & in conſpectu dei humiles
uenti, & proximis quoque honore debito ſubmiſſi me
eamur unà cum ipſa perpetuo ſublimari. Studeamus
licite ne nos laudantium indebite fauor extollat,
um illam uideamus inter uerba ueræ laudationis incõ
uſſam humilitatis tenuiſſe conſtantiam. Si immodera
is temporaliũ rerũ nos appetitus delectat, reminiſca-
ur quia iudex noſter diuites dimitti inanes: ſi tempo
alis afflictio forte mentẽ conturbat, recogitemus quia
humiles exaltat. Nunquam de impetranda admiſſo
um uenia deſperemus, quia miſericordia eius à pro-
enie in progenies timentibus eum. Nulli inter mala
uæ fecit grauior impœnitendi culpa ſurripiat, quià
eus ſuperbis reſiſtit, eosque à beatorum ſorte ſecernẽs,
per ua-

VIrtutem nobis perfectæ dilectionis pręſens ſan cti euangelij lectio cõmendat. Perfecta etenim dilectio eſt, qua deum ex toto corde, tota anima, tota uirtute, proximum autem tanquam noſmetipſos diligere iubemur. Et neutra harum dilectio ſine altera ualet eſſe perfecta, quia nec deus uere ſine proximo, nec ſine deo uere poteſt proximus amari. Vnde dñs totiens interrogato Petro, an ſe diligeret, et illo reſpõdente ꝙ eum ipſo teſte diligeret, adiũgebat per ſingula, ita cõcludens: Paſce oues meas, ſiue agnos meos. Ac ſi aperte diceret: Hæc ſola & uera eſt probatio integri in deum amoris, ſi erga fratres ſtudueris curã ſoliciti exercere laboris. Nam quicunq; fratri opus pietatis quod ualet impẽdere negligit, minus iuſto ſe conditorẽ diligere oſtendit, cuius mandatũ in ſuſtentanda proximi neceſſitate contẽnit. Quę profecto charitas quoniã ſine diuinæ gratia inſpirationis minime poſſit haberi, tacite quodãmodo dñs inſinuat, qui Petrũ de illa interrogãs, Simonẽ eum Ioãnis, quod nusq̃ aliâs cognominat. Simõ, inquit, Ioannis diligis me plus his? Vbi quãuis ſimpliciter mentio facta terreni parẽtis eius poſſit intelligi, non tamẽ ab re eſt, ſi quis nomine Ioannis donum ſupernæ generationis myſtice indicatum uelit accipere, de quo apoſtolus Ioannes admonẽdo teſtatur: Chariſſimi, diligamus inuicem, quoniã charitas ex deo eſt: & oĩs qui diligit ex deo natus eſt, & cognoſcit deũ. Simõ nanq; obediens, Ioãnes dicitur dei gratia. Et propterea recte primus apoſtolorũ, cũ de amore ſuo requiritur, Simõ Ioannis, id eſt, obediẽs dei gratię uocatur, ut liquido cũctis oſtẽdatur hoc ꝙ maiore præ cæteris obediẽtia dñi iuſſis obſequitur, quod ardẽtiori illum charitate amplectitur, non humani meriti, ſed muneris eſſe diuini. Vnde & Apoſtolus Paulus eadem gratia cõfor

Quæ ſit perfecta dilectio.
Deute. 6.
Mat. 22.
1. Ioã. 4.
Simon.
Ioannes.
Rom. 5.

Q tatus

tatus aiebat, quia charitas dei diffuſa eſt in cordibus no ſtris, per ſpiritũ ſctm̃ qui datus eſt nobis. Qui ergo cęteris flagrantius dñm amare probatur, filius Ioannis cognominatur: quia nimirũ uirtus eiuſdẽ amoris nõ niſi per gratiã ſpiritus percipitur. Qui tamẽ ipſe (notandũ) q̃ caute & circũſpecte teſtimoniũ reddat ſuo amatori, cum dño ſciſcitante an ſe plus alijs diligeret, non eſt auſus reſpondere, tu ſcis quia amo te plus his, ſed tẽperata ac ſimplici uoce, Etiã, inquit, domine, tu ſcis quia amo te. Quod eſt aperte dicere: Scio quidẽ quia ipſe te ut tu melius noſti integro corde diligo, quantum uero te alij diligant, mihi quidẽ ignotũ, ſed tibi omnia ſunt nota.

Cautela noſtræ locutionis quomodo ſeruãda. Cuius cautela reſponſionis noſtræ profecto eſt inſtitutio locutionis ſimul & cogitationis, ut uidelicet eius exemplo diſcamus minus de noſtræ conſcientiæ puritate pręſumere, minus temere de fraternæ conſcientię occultis iudicare, in dubijs maxime rebus, & quæ qua intentione uel neceſſitate gerantur, inſpicere nequimus. Nã de apertis fratrum erratibus, non ſolum poteſtatẽ, ſed & pręceptum iudicandi ut corrigãtur habemus, dicente domino: Si peccauerit frater tuus, increpa illum: & ſi pœnitentiam egerit, dimitte illi. Ambigua autem eorũ geſta, & quæ in quãlibet partẽ interpretari poſſunt, diuino potius examine reſeruare iubemur. Dicit nãq; Apoſtolus: Nolite ante tempus iudicare, quoad uſq; ueniat dñs, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit cõſilia cordium. Siquidem & ipſe Petrus idcirco ſe in hac dominica interrogatione cautius reſpondẽdo cohibebat, quia meminit ſe pridẽ imminẽte eius paſſione plus ſibi cõſtantiæ tribuiſſe, quàm haberet ſpõdendo uidelicet ſe eſſe paratũ, & in carcerem & in mortẽ ire cum illo, qui necdũ erat idoneus inſtante periculo ſaltẽ cõfiteri, quia noſſet illũ, uel q̃ a fuiſſet aliquando

Mat. 18.

1. Cor. 4.

quando cum illo. Inſtructus ergo periculo priore cautius loqui cũ dño, quẽ bene didicerat humanę cõſciẽtiæ ſtatũ melius noſſe, ꝗ ipſa ſe conſcientia ullatenus noſſe ſufficeret. De fraterni qdẽ cordis occultis nil prorſus audet definire, de ſui aũt amoris integritate nõ ſuimet ſolius, ſed et ipſius qui interrogabat, dñi teſtimoniũ pã dit etiã inquiens: Dñe tu ſcis, quia amo te. O ꝗ felix & pura cõſcientia, quæ conditori ſuo, cuius nuda oculis & aperta omnia nouit, dicere nõ metuit, Dñe, tu ſcis, quia amo te. Quã caſta & ſancta anima, quæ & ſuã cogitationẽ dño patere nõ dubitat, et ſe nil aliud ꝗ ea quę dñs approbat cogitare nõ ignorat. Vñ bene in Apocalypſi ſanctorũ corda phialis aureis cõparantur, dicente Ioãne: Et habebant ſinguli citharas, & phialas aureas plenas odoramentorũ, quæ ſunt orationes ſanctorum. Citharas quippe aureas habẽt electi, quia omnis eorũ ſermo, omne quod de illorũ actib⁹ ad noticiã proximorũ fama uulgãte perſonuerit, puræ dilectionis luce rutulũ apparet. Phialas quoq; habẽt aureas, quę ſunt uaſa patula amplitudine diffuſa, quia corda ſua quo uerius ſolo eiuſdẽ dilectionis ſentiũt igne ſplẽdeſcere, eo latius hęc diuinis gaudent pandere conſpectibus. Vnde recte ſubiungitur: Plenas odoramentorũ, quę ſunt oratiões ſanctorũ. Phialæ nanq; aureę odoramentorũ plenitudine redundant, cum fulgida charitate iuſtorum pręcordia, uirtutum quoq; ſpiritalium opinione proximis innoteſcunt. Et pulchre ipſe qui hæc uidebat Ioannes interpretãdo ſubdidit, quæ ſunt orationes ſanctorum. Odoramẽta etenim phialarum ſunt orationes ſanctorum, quia quicquid boni operãtur aut dicunt, qui ſimplici intentione deo deſeruiunt, totum hoc profecto uicẽ pro ſ orationis adimplet, quando deuotionem mentis eo m diuinis commẽdat aſpectibus. Neq; aliter uero

Petri pura cõſcientia.

Apoc. 4.

Phialę aureæ.

Odoramẽta phialarum.

1. Tim. 5. apoſtolicum illud præceptum quo ait, Sine intermiſſione orate, perficere ualeamus, niſi omnes actus, ſermones, cogitatus, ipſa etiam ſilentia noſtra ita domino donante dirigamus, ut ſingula hæc cum timoris illius reſpectu temperentur, cuncta perpetuæ noſtræ ſaluti proficua reddantur. Prouida autem pietate dominus tertio Petrum an ſe diligat interrogat, ut ipſa trina confeſſione uincula quæ illum ter negando ligauerant abſoluat, & quotiens territus eius paſſione, quod eum noſſet negauerat, totiens eius reſurrectione recreatus, quòd illum toto amet corde teſtetur. Prouida diſpenſatione tertio confitenti amorem, tertio æque paſcendas ſuas oues commendat, quia decebat ut quotiens in paſtoris fide titubauerat, totiens cum renouata fide paſtoris membra quoque eiuſdem paſtoris iubeatur curare. Quod enim hic dicit ei, Paſce oues meas, hoc eſt utique quod ei ante paſſionem apertius dixerat, Ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos. Paſcere ergo oues Chriſti eſt credentes Chriſto ne à fide deficiant confirmare, & ut in fide magis magiſque proficiant, inſtanter operam dare. Quamuis ſolertius intuendum, quòd eadem paſtio gregis dominici non uniformi, ſed multimoda eſt ſolicitudine gerenda. Nam & terrena ſubſidia neceſſe eſt ut ſubditis rector ne deſint diligenter prouideat, & exempla uirtutis ſimul cum uerbo prædicationis eiſdem ſolicitus impendat: & ſi quos aut ſpiritalibus, aut etiam communibus eorum commodis aduerſantes deprehenderit, horum uiolentiæ quantum ualet obſiſtat: ipſos quoque cum forte errauerint ſubiectos, iuxta Pſalmiſtæ uocem, corripiat iuſtus in miſericordia & increpet, neque oleo noxiæ conſenſionis co-

Margin notes: Trina interrogatio quid indicet. — Lucæ 22. — Paſcere oues Chriſti. — Pij paſtoris officiũ — Pſal. 140.

is eorum corda demulceat. Et hoc eſt ad pij paſtoris
fficium pertinet. Nam qui ſubditorum errata cor-
igere, & uulnera in eis peccatorum in quantum ſuf-
cit curare neglexerit, inter paſtores ouilium Chri-
i qua fronte ſe annumerare præſumit? Sed & hoc pa
ori eſt fixo corde tenendum, ut eos quibus præeſt,
on quaſi ſuos proprios, ſed ut domini ſui gregem
actare meminerit, iuxta illud quod Petro dicitur: Ioan.21.
i diligis me, paſce oues meas. Meas, inquit, non tu-
s. Meas tibi oues commendatas ſcito, & has quaſi Meas.
ieas regere, ſi me perfecte amas, recole: ut meam ui-
elicet in eis gloriam, meum dominium, mea lucra nō
ua propria quæras. Sunt enim qui oues Chriſti non
more Chriſti, ſed ſuæ uel gloriæ, uel dominationis,
el quæſtus gratia paſcunt. Quorum multitudinem
olens apoſtolus Paulus, ait Philippenſibus: Spero au- Philip. 2.
em in domino Ieſu Timotheum me cito mittere ad
os, ut & ego bono animo ſim, cognitis quæ circa
os ſunt. Neminem enim habeo tam unanimem, qui
yncera affectione pro uobis ſolicitus ſit. Omnes e-
im quæ ſua ſunt quærunt, non quæ Ieſu Chriſti. Vn-
e dominus in euangelio tales non paſtores, ſed mer- Ioan.10.
enarios potius uocat dicens, quia lupo ueniente mer-
enarius fugit, quia mercenarius eſt, & non pertinet
d eum de ouibus. Veri autem paſtoris, & cui ſynce- Veri pa-
a eſt cura de ouibus, euidens ac ſpetiale indicium eſt, ſtoris in-
um quiſquis non ſolum commodis omnibus uitę tem dicium.
oralis carere, ſed ipſam quoque uitam pro grege
Chriſti ponere in promptu habet. Vnde nūc ipſe poſt
uàm paſcendas oues ſuas Petro, hoc eſt, plebes docen-
as gubernandáſque commiſit, ſubſequenter addidit,
icens: Amen amen dico tibi, cum eſſes iunior, cin-
ebas te, & ambulabas ubi uolebas: cum autem ſenue- Ioan. 21.

ris, extēdes manus tuas, & alius te cinget, & ducet quò tu non uis. In extenſione etenim manuum poſitionem membrorum eius qua cruci erat aptandus inſinuat: in cinctione alterius, impoſitionem uinculorum quibus à perſecutione arcendus erat exprimit: in ductu quo nollet, ipſam mortis ac paſſionis acerbitatem indicat, quam corporalis eius infirmitas horrebat, cuius animi firmitas ſpiritalis etiam aduerſa pro domino lætabatur cuncta ſufferre. Neque enim uoluntatem ſuam, ſed uoluntatem quærebat eius qui miſit eum Chriſti. Præmiſſa igitur dominus ouium ſuarum paſtione, adiungit mox eidem primo paſtorum etiā paſſionis ſuæ triumphum, Extendes, inquiens, manus tuas, & alius te cinget & ducet quo non uis. Ac ſi patēter dicat: Quanta me charitate diligas, hinc liquido probabis, cū pro paruulorum meorum uita uſque ad mortem certando perueneris: & ut illi in corpore poſſint pariter & mente ſaluari, ipſe tormenta corporis omnia quæ aduerſarium infligere libet, forti mentis conſtantia toleraueris. Quod ipſe quoq; euangeliſta ſubſequēter inſinuat, cū ait: [Hoc aūt dixit, ſignificans qua morte clarificaturus eſſet deum.] Clarificauit quippe Petrus morte ſua deum, quando hoc indicio cunctis quantum deus eſſet colendus, amandusq; monſtrauit, dum ipſe data optione mallet crucis ſubire tormentum, quàm à cœleſtis uerbi prædicatione ceſſare. Qui notandum quòd non ſolum morte, ſed & uita ſua & paſſionibus quæ mortem præceſſerant, deum clarificauit. Clarificauit nanq; uita deū, qui per omnia quæ geſſit non ſuā propriam, ſed conditoris ſui uoluntatem laudeſque quærebat. Clarificauit & paſſionibus, quem à propoſitis superni amoris obſequijs nulla perſequentium ualuit reuocare preſſura. Verum quia cum memoria beati Petri

Clarificauit Petr⁹ morte deum.

Clarificauit Petr⁹ uita deū.

Petri etiam coapoſtoli eius Pauli hodie natalitia celebramus, uideamus fratres chariſſimi, utrum & ipſe uel uita, uel paſſionibus, uel morte clarificauerit deum. Clarificauit utique & ipſe. Teſtatur enim Lucas euangeliſta qui librum actuum Apoſtolorum maxima ex parte, agones ipſius & labores pro Chriſto deſcribendo compleuit: teſtatur hoc & ipſe qui opus ſcriptorum ſuorum quod quatuordecim epiſtolis concluſit, ſolo ut ita dixerim Chriſti odore reſperſit. Quicqd enim ibi legeris, aut fidei arcana reuelat, aut bonorum operum fructus oſtendit, aut cœleſtis regni gaudia promittit, aut quid ipſe tribulationum hic prædicans ſuſtinuerit pandit, aut quid inter tribulationes diuinæ conſolationis acceperit refert, aut generali exhortatione, quòd omnibus qui pie uolunt uiuere in Chriſto perſecutiones deeſſe non poſſunt inſinuat. Teſtatur quantum uita ſua deum clarificauerit, cum in uinculis poſitus, & appropinquans paſſioni, Timotheo per epiſtolam exemplum ſui operis proponit, dicens: Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui. Monſtrauit quali morte clarificaturus eſſet deum cum præmiſit, ego enim iam immolor, & tempus reſolutionis meæ inſtat. O quàm precioſa in conſpectu domini mors ſancti illius, qui apertiſſime nouerat, qui libera uoce prædixerat, ſe occidi pro dño, non aliud eſſe quàm gratiſſimam deo, mundiſſimamq́ hoſtiam offerri. Clarificauit ergo & Paulus deum, clarificauerunt & cæteri apoſtoli, quia et ipſi puro corde Chriſtum diligebant, ipſi ſyncera intentione oues Chriſti curabant. Quod enim Petro dictum eſt, Paſce oues meas, omnibus utique dictum eſt. Hoc nanque erant cæteri apoſtoli quod fuit Petrus, ſed primatus Petro datur ut unitas eccleſiæ commendetur.

Clarificauit et Paulus uita morteq́ deum.

2. Tim. 2.

2. Ti. 4.

Ibidem.

Primatus cur Petro datur.

detur. Paſtores ſunt omnes, ſed grex unus oſtenditur, qui & ab apoſtolis omnibus tunc unanimi conſenſione paſcebatur, & deinceps à ſucceſſoribus eorum communi cura paſcitur: quorum plurimi cõditorem ſuum morte, omnes autẽ uita ſua clarificare probantur. Non ſolum autem maxima illa eccleſiæ luminaria, ſed & reliqua electorum turba, uel uiuendo, uel moriendo deum ſuo quique tempore clarificat. Quorum ueſtigia nos quoque fratres mei, noſtro tempore ſequi oportet, & uitæ uidelicet noſtræ ordinem ad exempla bonorum dirigendo, & in propoſita uitæ rectitudine ad mortem uſque perſiſtendo, ut ſocij conuerſationis eorum exiſtentes, ſocij etiam remunerationis mereamur effici. Hoc autem ita perficiemus, ſi iuxta huius ſacratiſſimæ lectionis tenorem, & redemptorem noſtrum debito affectu complectimur, & erga proximorum ſalutem fraterna ſolicitudine uigilamus, ipſo opitulante quæ hæc & nos facere iubet, & ſe facta remunerare pollicetur, Ieſu Chiſto domino noſtro, qui uiuit & regnat cum patre in unitate ſpiritus ſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Ad fratres exhortatio.

¶In die ſancto. Matth. 16. Marci 8. Lucæ 9.

IN illo tempore, Venit Ieſus in partes Cęſareę Philippi, & interrogauit diſcipulos ſuos, dicens: Quem dicunt homines eſſe filium hominis? Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

LEctio ſancti euangelij quam modo fratres audiſtis, tanto intentius cogitanda, ac ſine obliuione eſt iugiter retinenda, quanto conſtat quia magnã nobis fidei perfectionem cõmendat, magnum eiuſdẽ perfectę fidei contra oĩa tentamẽta robur æque demon-

lemonſtrat.Si enim ſcire uolumus quomodo in Chri
ſtum credi oporteat,quid lucidius eo quod ait ad eum
Petrus,Tu es Chriſtus filius dei uiui. Rurſus ſi audire
delectat quantum hæc fides ualeat, quid apertius eo
quod ait dominus de eccleſia quæ ſuper eum ædifican-
da erat,Et portæ inferi non præualebunt aduerſus eã.
Sed hæc ſuis in locis plenius exponentur. Nunc autem
reuertentes ad explanandam ex ordine lectionem do
minicam,primo uideamus de loco in quo habita me-
moratur. [Venit,inquit,Ieſus in partes Cæſareę Phi-
lippi.] Philippus, ut Lucas teſtatur, erat Tetrarcha Lucæ 3.
Itureæ & Traconitidis regionis.Hic ergo ſtatuens ci- Philipp⁹.
uitatem in loco ubi Iordanis ad radices oritur Libani
montis,& eſt terminus Iudææ contra ſeptentrionem,
appellauit eam Cæſaream Philippi in memoriam ui-
delicet ſui nominis,pariterq́ꝫ honorem Tiberij Cæſa-
ris,ſub quo ipſe regnabat. [In cuius partes ueniens Ie
ſus,interrogabat diſcipulos ſuos,dicens:Quem dicunt
homines eſſe filium hominis?] Non autem quaſi ne-
ſciens ſententiam de ſe,uel diſcipulorum,uel extraneo
rum inquirit,ſed ideo diſcipulos quid de ſe ſentiant in-
terrogat,ut confeſſionem rectę fidei illorũ digna mer
cede remuneret. Nã ſicut interrogatis generaliter o-
mnibus Petrus reſpondit unus pro omnibus,ita ꝙ Pe
tro dominus reſpondit, in Petro omnibus reſpondit.
Ideo quid alij de ſe ſentiant inquirit, ut expoſitis pri-
mo ſententijs errantium, diſcipuli probarẽtur ueritatẽ
ſuæ confeſſionis non de opinione uulgata, ſed de ipſo
percepiſſe dominicæ reuelationis arcano.Quẽ, inquit,
dicunt homines eſſe filium hominis?Pulchre homines
appellat eos,qui de filio hominis tantum loqui noue-
rant,quia diuinitatis eius arcana neſciebant. Nam qui
diuinitatis eius myſteria capere norunt, merito ſupra

1.Cor.2 homines eſſe dicuntur, Apoſtolo atteſtante qui ait:
et Eſa.64 Quod oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit deus diligentibus ſe. Qui cum hæc de hominibus, hoc eſt, humana ſolum ſapientibus corde, aure, & oculo præmitteret, mox de ſe ac de ſuis ſimilibus, qui generalem humanitatis ſciẽ
Ibidem. tiã tranſcenderant, adiecit: Nobis autem reuelauit deus per ſpiritum ſuum. Cui ſimile eſt, quod hic dominus cum interrogaſſet diſcipulos, quem eum dicerent homines eſſe, & illi diuerſas diuerſorum opiniones præmiſiſſent, dicit illis: [Vos autem quem me eſſe dicitis?] Quaſi ab hominum generalitate illos ſequeſtrans, & deos ac dei filios per adoptionem factos
Pſalm. 81 inſinuans, iuxta illud Pſalmiſtæ, Ego dixi, dij eſtis & filij excelſi omnes. [Reſpondens Simon Petrus, dixit: Tu es Chriſtus filius dei uiui.] Deum uiuum appellat ad diſtinctionem falſorum deorum, quos uario deluſa errore gentilitas, uel de mortuis ſibi hominibus inſtituit, uel maiore dementia de inſenſibili materia quos adoraret creauit, de qualibus canitur in pſalmo: Si-
Pſal.115 mulachra gentium argentum & aurum opera manuum hominum. Os habent & non loquentur, & cæte. Notet autem dilectio ueſtra, quàm mirãda diſtinctione fit factum, ut cum de utraq; eiuſdem domini & ſaluatoris noſtri natura ab ipſo domino, & à fideli eius diſcipulo eſſet proferenda ſententia, dñs ipſe humilitatem aſſumptæ humanitatis profiteatur, diſcipulus excellentiam diuinę æternitatis oſtentet. Dñs de ſe quod
Pulchra minus eſt, diſcipulus de dño intimat quod maius eſt.
diſtictio: Dñs de ſe quod factus eſt propter nos, diſcipulus declarat de dño, quia ipſe eſt qui fecit nos. Sic & in Euangelio dominus multo crebrius ſe filiũ hominis, quàm filium dei appellare conſueuit, ut nos admoneat diſpen

fationis

ſtationis quam pro nobis ſuſcepit. Sed nos neceſſe eſt tanto humilius diuinitatis eius alta uenerari, quanto il lum meminimus pro noſtra exaltatione ad humanitatis infima deſcendiſſe. Si enim inter ſacramenta incarnationis eius quibus redempti ſumus, potentiam diuinitatis qua creati ſumus pia ſemper mente recolimus, fit ut ipſi quoq; cum Petro ſupernæ beatitudinis mercede donemur. Nam confitente illo Chriſtum filium dei uiui, uideamus quid ſequitur. [Reſpondens autem Ieſus, dixit: Beatus es Simon Bar Iona.] Conſtat ergo, quia poſt ueram Chriſti confeſſionem, uera beatitudinis præmia reſtant. Sed intueamur attente, quale quātũnue ſit nomē illud, quo perfectũ ſui nominis cōfeſſorem glorificat: ut huius etiam nos ueraciter eum confitendo, mereamur eſſe conſortes. Beatus es, inquit, Simon Bar Iona. Bar Iona Syriace, Latine dicitur filius columbæ. Filius autem columbæ recte uocatur apoſtolus Petrus, quia uidelicet columba multum ſimplex eſt animal: & ipſe prudenti ac pia ſimplicitate dñm ſequebatur, memor illius præcepti, quod cũ ſuis condiſcipulis ab eodem magiſtro ſimplicitatis ac ueritatis accepit: Eſtote prudentes ſicut ſerpētes, & ſimplices ſicut columbę. Vel certe quia ſpiritus ſanctus ſuper dominũ in columbæ ſpecie deſcendit, recte filius columbæ nũcupatur, qui ſpiritali gratia plenus extitiſſe mōſtratur. Et iuſta laude dilectorē confeſſoremq; ſuũ dñs remunerat, cum eum ſancti ſpũs filium eſſe teſtatur, à quo ipſe filius dei uiui aſſeueratur: quamuis hoc ipſum multùm diſſimiliter fieri nullus fidelium dubitat. Dominus enim Chriſtus filius dei per naturā, Petrus ſicut & cęteri electi, fili⁹ eſt ſancti ſpũs per gratiā. Chriſtus filius dei uiui, qa de ipſo natus eſt: Petr⁹ filius ſpũs ſancti, qa de ipſo renat⁹ eſt. Chriſtus fili⁹ dei ante tempora,

Bar Iona

Matt. 10.
Matth. 3.
Marc. 1.
Lucæ 3
Ioan. 1

Cōpatio diſſimilis

Proue.8. tempora, ipſe eſt enim dei uirtus & dei ſapientia quę dicit: Dominus poſſedit me ab initio uiarum ſuarum, antequam quicquam faceret à principio. Petrus filius ſpirit' ſancti ex eo temporę, quo ab ipſo illuminatus gratiã diuinæ cognitionis accepit. Et quia una uoluntas, eadem eſt operatio ſanctæ trinitatis, recte cum dixiſſet, Beatus es Simon Bar Iona, id eſt, filius gratiæ ſpiritalis, protinus adiunxit: [Quia caro & ſanguis non reuelauit tibi, ſed pater meus qui in cœlis eſt.] Pater quippe filio columbæ reuelauit, quia una eſt gratia patris & ſpiritus ſancti, eadem quoq; & filij, quod facilimis ſacræ ſcripturæ probabitur exemplis. Dicit nanq;

Gala.4. de patre Apoſtolus: Miſit deus ſpiritum filij ſui in corda noſtra. Dicit ipſe filius de ſpiritu ſancto: Cum autē

Ioan.15 uenerit paracletus, quem ego mittam uobis à patre.

1.Cor.12. Dicit de ſpiritu ſancto Apoſtolus: Hæc autem omnia operatur unus atq; idem ſpiritus, diuidēs ſingulis ꝓut uult. Pater ergo mittit ſpiritum, filius mittit ſpiritum,

1.Ioan.3 ſpiritus ipſe ubi uult ſpirat, quia profecto ut diximus, una eſt uoluntas & operatio patris, & filij, & ſpiritus ſancti. Et propterea conuenienter dicitur, quia pater qui in cœlis eſt reuelauerit filio columbę myſterium fidei, quod ei caro et ſanguis reuelare nequibat. Caro autem & ſanguis recte intelliguntur homines ſapientia carnis inflati, columbinę ſimplicitatis neſcij, ideóq; à ſapientia ſpiritus omnimodis auerſi. De quibus ſupra dictum eſt, quia Chriſtũ nõ intelligentes, alij Ioannē Baptiſtam, alij autem Heliam, alij uero Hieremiam, aut unum ex prophetis eſſe dicerent. De qualibus dicit A-

1.Cor.2 poſtolus: Carnalis autem homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus dei. Sequitur: [Et ego dico tibi, quia tu es

Petrus à petra. Petrus, & ſuper hanc petram ędificabo eccleſiã meã.] Petrus qui Simon antea dicebatur, ob fortitudinem fi

dei, &

dei, & confeſſionis ſuæ conſtantiam, à domino Petri
nomen accepit:quia uidelicet illi firma ac tenaci men- 1.Cor.10.
te adhæſit,de quo ſcriptum eſt:Petra autem erat Chri
ſtus.Et ſuper hanc petram,id eſt,ſuper dominum ſal-
uatorem,qui fideli ſuo cognitori, amatori, confeſſori
participium ſui nominis donauit, ut uidelicet à petra
Petrus uocaretur: ſupra quam ædificatur eccleſia,quia
non niſi per fidem & dilectionem Chriſti, per ſuſce-
ptionem ſacramentorum Chriſti,per obſeruantiã mã
datorum Chriſti,ad ſortem electorum & æternã per 2.Cor.3
tingitur uitam, Apoſtolo atteſtante qui ait: Fundamẽ
tum enim aliud nemo poteſt ponere præter id quod
poſitum eſt,quod eſt Chriſtus Ieſus.[Et portæ inferi Portæ inferi.
non prꝗualebunt aduerſus eam.] Portæ inferi doctri
næ ſunt nequam,quæ ſeducendo imprudentes ad infe
ros trahunt.Portæ quoq; inferi & tormenta & blan-
dimẽta ſunt perſecutorũ,quæ infirmos quoſq; deterrẽ
do uel emolliendo à ſtabilitate fidei introitum eis ęter
næ mortis aperiunt. Sed & praua fidelium opera ine-
ptaq; colloquia portæ utiq; ſunt inferi, in quantũ ſuis Iacobi 2.
uel fautoribus uel ſequacibus iter perditionis oſten- 1.Cor.15.
dunt.Nam & fides ſi non habeat opera,mortua eſt in Menãder
ſemetipſa:&,Corrumpũt bonos mores colloquia ma-
la.Multæ ſunt itaq; portæ inferi,ſed harum nulla eccle
ſia quæ ſupra petram fundata eſt præualet: quia qui fi
dem Chriſti intimo cordis amore perceperit, omne
quicquid exterius periculi tentantis ingruerit,facilime
contemnit. At quicunq; credẽtium fidem uel opere uel
negatione deprauatus prodiderit,non hic ſupra petrã
domino cooperante domum ſuæ profeſſionis ædifi- Matth.7.
caſſe,ſed iuxta alterius loci parabolã,ſuper arenam ſi-
ne fundamento poſuiſſe credendus eſt,hoc eſt non ſim
plici ac uera intentione Chriſtum ſequi, ſed terrenam
quamlibet

quamlibet fragilemq́ ob cauſam habitum prætendiſſe Chriſtiani. Sequit: [Et tibi dabo claues regni cœlorum.] Qui regem cœlorum maiori præ cæteris deuotione confeſſus eſt, merito præ cæteris ipſe collatis clauibus regni cœleſtis donatus eſt, ut conſtaret omnibus quia abſq; ea confeſſione & fide regnum cœlorum nullus poſſet intrare. Claues autem regni cœlorum ipſam diſcernendi ſcientiam potētiamq́ nominat, qua dignos recipere in regnum, indignos ſecludere deberet à regno. Vnde manifeſte ſubiungit: [Et quodcunque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunq; ſolueris ſuper terram, erit ſolutū & in cœlis.] Quæ ſoluendi atq; ligandi poteſtas, quamuis ſoli Petro uideatur à domino data, abſq; ulla tamen dubietate noſcendum eſt, quia & cæteris apoſtolis datur ipſo teſte q poſt paſſionis reſurrectiōisq́ ſuæ triūphū, apparens eis inſufflauit, & dixit eis: Accipite ſpiritum ſanctum. Quorum remiſeritis peccata, remittūtur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Nec non etiam nunc in epiſcopis ac presbyteris omni eccleſiæ officium idem committitur, ut uidelicet agnitis peccantium cauſis, quoſcūnq; humiles ac uere pœnitētes aſpexerit, hos iam à timore perpetuæ mortis miſerans abſoluat: quos uero in peccatis qui egerint perſiſtere cognouerit, illos perennibus ſupplicijs obligandos inſinuet. Vnde aliâs dominus de correpto ſemel, & iterum, ac tertio, ſed non pœnitente fratre præcipit, dicens: Si autē eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Et ne leue quiſquam putaret eccleſiæ iudicio condemnari, mox terribiliter adiunxit: Amen dico uobis, quęcunq; ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quęcunq; ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo. Omni igitur electorum eccleſiæ iuxta modum

Margin notes: Claues regni cœlorum. — Ligādi ac ſoluendi poteſtas nō ſolum Petro cæteriſq; Apoſtolis, uerūetiā pſbyteris eccleſiæ data. — Ioan. 20. — Matt. 18. — Eccleſiæ autoritas. — Ibidem.

modum culparum uel pœnitentiæ ligandi ac ſoluendi datur autoritas. Sed ideo beatus Petrus qui Chriſtum uera fide confeſſus, uero eſt amore ſecutus, ſpecialiter claues regni cœlorum & principatum iudiciariæ poteſtatis accepit, ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicunq; ab unitate fidei uel ſocietatis illius quolibet modo ſemetipſos ſegregant, tales nec uinculis peccatorum abſolui, nec ianuam poſſint regni cœleſtis ingredi. Vnde nos neceſſe eſt tota intentione, fratres chariſſimi, & fidei quam docuit ſacramenta diſcere, & congruentia fidei opera demonſtrare. Neceſſe eſt omni uigilantia multiplices ſubtilesq; portarum inferi cauere inſidias, quatenus iuxta Pſalmiſtę uocem, de his adiuuante domino eripi, atq; ad annuntiandas eius laudes, portas filiæ Sion, hoc eſt gaudia ſupernæ ciuitatis mereamur intrare. Nec ſufficere nobis ad ſalutem arbitremur, ſi turbis negligentium, uel quorum libet indoctorum fide uel actibus adæquamur, quibus in literis ſacris unica eſt credendi pariter & uiuendi regula præſcripta: ſed quotieſcunq; nobis errantium ingeruntur exēpla, nos confeſtim auertentes oculos mētis noſtræ ne uideant uanitatem, magis quid ueritas ipſa decernit ſedulo corde ſcrutemur: ſequentes exemplum beati Petri, qui ſpretis errantium ſectis, ueræ fidei arcanum quod cognouerat, indubia oris confeſſióne protulit, inſuperabili cordis cura ſeruauit. Nam de fiducia confeſſionis hoc loco cognouimus, de uirtute autem unicæ in Chriſtum dilectionis ipſe alibi teſtatur: Qui cum diſcederent ab eo quidam diſcipulorum eius, diceretque ille ad duodecim, Nunquid & uos uultis abire? Reſpondit ei Petrus, dicens: Domine, ad quem ibimus? Verba uitæ æternæ habes, & nos cognouimus, & credimus quia tu es Chriſtus

Adhortatio ad fratres.

Pſalm. 9.

Ioan. 6.

ſtus filius dei. Huius ergo fratres mei, pro modulo noſtro exemplum ſi imitari ſatagimus, & nos cum illo beati & appellari & eſſe ualebimus, nobis quoq; Simonis, hoc eſt, obedientis Chriſto, nomẽ congruet, nosq́; propter ſimplicitatem fidei nõ fictæ, acceptamq́; à domino gratiam, uirtutum filij columbę uocabimur, congaudensq́; ipſe ſpiritalibus animæ noſtræ profectibus
Canti. 4. dicet: Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es, oculi tui columbarum. Sicq́; fit, ut nobis ſupra petram fidei, aurum, argentum, lapides precioſos, hoc eſt perfecta uirtutum opera conſtruentibus, nil tribulationum ignis detrimenti adferat, nulli tentationum turbines præualeant: quin potius aduerſitatibus probati, accipiamus coronam uitæ quam ipſe nobis ante ſecula promiſit, qui uiuit & regnat deus cum patre in unitate ſpiritus ſancti per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

¶In natali beatæ Mariæ Magdalenæ.

Lucæ 7.

IN illo tempore, Rogabat Ieſum quidã Phariſæus ut manducaret cum illo. Et ingreſſus domum Phariſæi, diſcubuit. Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, ut cognouit quòd accubuit in domo Phariſæi, attulit alabaſtrum unguenti. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Alabaſtrum. ALabaſtrum eſt genus marmoris candidi uarijs coloribus intertincti, quod ad uaſa unguentaria cauare ſolẽt, eo quod optime ſeruare incorrupta dicatur. Naſcitur circa Thebas Aegyptias & Damaſcum Syriæ cæteris candidius, probatiſſimum uero in India. Quidam dicunt hanc eandem non eſſe mulierem, quæ imminente dominica Paſſione caput pedesq́;

desq; eius unguento perfudit,quia hæc lachrymis laue Magdale
rit,& crine pedes terſerit,& manifeſte peccatrix appel na an una
letur:de illa autem nihil tale ſcriptum ſit, nec potuerit
ſtatim capite domini meretrix digna fieri.Verum qui
diligentius inueſtigant,inueniunt eandem mulierem,
Mariam uidelicet Magdalenam ſororẽ Lazari,ſicut Io
annes narrat,bis eodem functam fuiſſe obſequio. Se-
mel quidem hoc loco,cum primo accedens cum humi
litate & lachrymis, remiſſionem meruit peccatorum.
Nam & Ioãnes hoc quamuis non ut Lucas quomodo
factum ſit narrauerit,tamen ipſam Mariam commen
dans commemorauit,ubi de reſuſcitãdo fratre eius cœ
pit loqui.Erat autem quidam,inquiens, languens La-
zarus à Bethania,de caſtello Mariæ & Marthæ ſoro- Ioann.11.
ris eius. Maria autem erat quæ unxit dominum un-
guento,& extexſit pedes ei capillis ſuis. Secundo autẽ
in Bethania (nam prius in Galilæa factum eſt) non
iam peccatrix,ſed caſta,ſancta, deuotaq; Chriſto mu-
lier,non ſolum pedes,ſed & caput eius unxiſſe reperi- Ioann. 12
tur:quod & regulis allegoriæ pulcherrime congruit. Allego-
Quia et unaquęq; fidelis anima prius ad domini pedes ria.
humiliata,peccatisq; abſoluenda curuatur.Dein auge-
ſcentibus per tempora meritis lætę fidei, fragrãtia do
mini quaſi caput odore perfundit aromatum. Et ipſa
uniuerſalis eccleſia Chriſti in præſenti quidem incar-
nationis eius,quæ pedum nomine deſignatur, myſte-
ria celebrãdo,deuota redemptori ſuo reddit obſequia.
In futuro autem & humanitatis eius gloriam,& diui-
nitatis eius æternitatem,quia caput Chriſti deus ſimul
intuendo,perpetuis confeſſionum laudibus quaſi piſti 1.Cor.11.
ca nardo glorificat.Attulit ergo,inquit,alabaſtrum un
guenti. ¶ Et ſtans retro ſecus pedes eius, lachrymis cœ
pit rigare pedes eius, & capillis capitis ſui tergebat.

Et oſculabatur pedes eius, & unguento ungebat.] Liquet omnibus quòd illicitis actibis prius mulier intenta, unguentum ſibi pro odore ſuæ carnis adhibuit. Quod ergo ſibi turpiter exhibuerat, hoc iam deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat, ſed hos iam per pœnitentiam conterens flebat: capillos ad compoſitionem uultus exhibuerat, ſed iam capillis lachrymas tergebat: ore ſuperba dixerat, ſed pedes domini oſculans, hoc in redemptoris ſui ueſtigia figebat. Quot ergo in ſe habuit oblectamenta, tot de ſe inuenit holocauſta. Conuertit ad uirtutum numerum, numerum criminum, ut totum ſeruiret deo in pœnitentia, quicquid ex ſe deum contempſerat in culpa. [Videns autem Phariſæus qui uocauerat eum, ait intra ſe, dicens: Hic ſi eſſet propheta, ſciret utique quæ & qualis eſſet mulier quæ tangit eum, quia peccatrix eſt.] Ecce Phariſæus ueraciter apud ſe ſuperbus, & fallaciter iuſtus, ægram reprehendit de ægritudine, medicum de ſubuentione, qui ipſe quoque de elationis uulnere ægrotabat, & ignorabat. Vnde neceſſe ſemper eſt, ut cum peccatores quoſque conſpicimus, noſmetipſos prius in illorum calamitate defleamus. Quia fortaſſe in ſimilibus aut lapſi ſumus, aut labi poſſumus, ſi lapſi non ſumus. Et ſi cenſura magiſterij debet ſemper uirtute diſciplinæ uitia perſequi, oportet tamen ut ſolicite diſcernamus, quia diſtrictionem debemus uitijs compaſſionem naturæ. Sed iam iſte ſuperbus & arrogans qua ſententia conuincatur, audiamus.

Magdalenæ pœnitentia.

Pharifæi ſuperbia.

[Duo, inquit, debitores erant cuidam fœneratori, unus debebat denarios quingentos, alius quinquaginta. Non habentibus illis unde redderent, donauit utriſque. Quis ergo eum plus diligit? Reſpondens

Simon

Simon, dixit: Aeſtimo, quia is cui plus donauit.] Qua in re notandum eſt, quia dum ſua ſententia Phariſæus conuincitur, quaſi phreneticus funem portat ex quo ligetur: Enumerantur bona peccatricis, enumerantur mala falſi iuſti cum dicitur: [Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dediſti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos, & capillis ſuis terſit, & cætera.] Poſt enumerationem uero ſubinfertur ſententia. [Propter quod dico tibi: Remittentur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.] Quid eſſe dilectionem credimus, niſi ignem? & quid culpas, niſi rubiginem? Vnde nunc dicitur, Remittentur ei peccata multa, quia dilexit multum. Ac ſi aperte diceretur: Incendit plene peccati rubiginem, quia ardet ualide per amoris ignem. Tanto nanque amplius peccati rubigo conſumitur, quanto peccatoris cor magno charitatis igne concrematur. Ecce ea quæ ad medicum uenerat ægra, ſanata eſt, ſed de ſalute eius adhuc alij ægrotant. Nam ſequitur: [Et cœperũt qui ſimul diſcumbebant, dicere intra ſe: Quis eſt hic, qui etiam peccata dimittit?] Sed cœleſtis medicus ægros non reſpicit, quos etiam de medicamento fieri deteriores uidet. Eam quam ſanauerat, per pietatis ſuæ ſententiam confirmat, dicens: [Fides tua te ſaluam fecit, uade in pace.] Fides etenim ſaluam fecit, quia hoc quod petijt, poſſe ſe accipere non dubitauit: ſed ipſam quoq; ſpei certitudinem iam ab illo acceperat, à quo per ſpem etiam ſalutẽ quærebat. In pace autem ire præcipitur, ut à ueritatis itinere in uiam ſcandali ulterius non deriuetur. Hæc hiſtorica expoſitione dicta ſint, nunc myſtici intellectus ſecreta uideamus. Quem nanque Phariſæus de falſa iuſtitia præſumens,

Dilectio ignis.

Fides.

Myſtic.

niſi Iudaicum populum,quem peccatrix mulier,ſed ad ueſtigia domini ueniens & plorans,niſi conuerſam gẽtilitatem deſignat? Rogabat autem Phariſæus dominum,ut manducaret cum illo, quia populus idem quẽ uenientem credere noluit, uenturum ſperare non deſijt:imò uotis precatorijs ut ueniat optare,dicens:Ex-
Pſal.79. cita potentiam tuam,& ueni,ut ſaluos facias nos.Domino quippe cum phariſæo manducare eſt de credentis populi deuotiõe mẽtis gaudia ſuſcipere. Vnde ipſe
Ioann.4. alibi creditura Samaria diſcipulis ait: Ego cibum ha-
Ibidem. beo manducare,quem uos neſcitis. Illiſq; hæſitantibus
Domus quid diceret,exponẽs,ait: Meus cibus eſt ut faciam uo
Phariſæi. luntatem eius qui me miſit, ut perficiam opus eius. Et ingreſſus,inquit,domum Phariſæi,diſcubuit. Domus Phariſæi,ipſa legis prophetarumq; cuſtodia eſt in qua ſe populus Iudæorum manſionem continuæ conuerſationis habere gloriabatur. Quam dominus ingreſſus eſt,quia temporaliter in carne apparens,non uenit
Matth.5 ſoluere legẽ aut ꝓphetas,ſed adimplere. Diſcubuit autem,quia qui in ſublimitate ſuæ maieſtatis intelligi nõ poterat,formæ ſeruilis humilitatem qua uideri poſſet aſſumpſit. Cognouit itaq; mulier quæ erat in ciuitate peccatrix, quod accubuit in domo Phariſæi,quia gentilitas immundis prius actibus in ſeculi conuerſatione deuincta,fama ſermonis Apoſtolici didicit,ꝙ miſit
Gala.4 deus filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege, ut eos qui ſub lege erant redimeret. Atq; in domo Phariſæi non Phariſæus,ſed illa iuſtificatur, dum populus Iudæorum literam tantum legis,nos autem & gratiã ſpiritus in lege ſequimur. Ille Ieſum non eſſe prophetam,eo ꝙ peccatores recipiat æſtimat, nos uero hunc etiam deum uerum qui peccatores iuſtificare poſſit agnoſcimus. Attulit autem mulier alabaſtrum unguenti. Quid

ti. Quid in unguento, niſi bonæ odor opinionis ex- primitur? Unde & Paulus dicit: Chriſti bonus odor ſumus deo in omni loco. Si igitur recta opera agimus, quibus opinionis bonæ odore eccleſiam reſpergamus, quid in domini corpore niſi unguentum fundimus? Sed ſecus pedes mulier ſtetit. Contra pedes enim domini ſtetimus, cum in peccatis poſiti eius itineribus retinebamur. Sed ſi ad ueram pœnitentiam poſt peccata conuertimur, iam retro ſecus pedes ſtamus, quia eius ueſtigia ſequimur, quæ impugnabamus. Lachrymis mulier pedes rigat, quod nos quoque ueraciter agimus ſi quibuſlibet ultimis membris domini per compaſſionis affectum inclinemur, ſi ſanctis eius in tribulatione compatimur, ſi eorum triſtitiam noſtram putamus. Capillis mulier pedes quos rigauerat terſit: capilli quippe ſuperfluunt corpori. Et quid abundans terrena ſubſtantia, niſi capillorum ſpeciem tenet? quæ dum ad uſum neceſſitatis ſuperfluit etiam abſciſſa non ſentit. Capillis ergo pedes domini tergimus, quando ſanctis eius quibus ex charitate compatimur, etiam ex his quæ nobis ſuperfluunt miſeremur, quatenus ſic mens per compaſſionem doleat, ut etiam manus larga effectum doloris oſtendat. Oſculatur mulier pedes quos tergit, quod nos quoque plene agimus, ſi ſtudioſe diligimus quos ex largitate continemus, ne grauis nobis ſit neceſſitas proximi, ne ipſa eius indigentia quæ ſuſtentatur fiat oneroſa; & cum manus neceſſaria tribuit, animus à dilectione torpeſcat. Poteſt quoque per pedes ipſum myſterium incarnationis eius intelligi, quo diuinitas terram tetigit, quia carnem ſumpſit. Verbum enim caro factum eſt, & habitauit in nobis. Oſculamur igitur pedes redemptoris, cum myſterium incar-

Vnguētū.
2.Cor.2
Cōtra pedes ſtare.
Secus pedes ſtare.
Lachrymis pedes rigare.
Capilli.
Aliter exponit.
Ioann.1

incarnationis eius ex toto corde diligimus. Vnguento pedes ungimus, cum ipſam humanitatis eius potentiam ſacri eloquij bona opinione prędicamus. Sed hoc Phariſæus uidet & inuidet, quia cum Iudaicus populus gentilitatem deum prædicare conſpicit, ſua apud ſe malicia tabeſcit. Sed redemptor noſter facta ei mulieris quaſi bona gentilitatis enumerat, ut in quo malo iaceat agnoſcat. Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dediſti: hæc autem lachrymis rigauit pedes meos. Aqua quippe extra nos eſt, lachrymarum humor intra nos. Quia uidelicet infidelis ille populus, nec ea quæ extra ſe erant unquam pro domino tribuit: conuerſa autem gentilitas pro eo non ſolum rerum ſubſtantiam, ſed etiam ſanguinem fudit. Oſculum mihi non dediſti: hæc autem ex quo intrauit, non ceſſauit oſculari pedes meos. Oſculum quippe dilectionis eſt ſignum. Et infidelis ille populus deo oſculum non dedit, quia ex charitate eum amare noluit, cui ex timore ſeruiuit. Vocata autem gentilitas redemptoris ſui ueſtigia oſculari non ceſſat, quia in eius amore continuo ſuſpirat. Oleo caput meum non unxiſti. Si pedes domini myſterium incarnationis accipimus, congrue per caput illius ipſa diuinitas deſignatur. Vnde & per Apoſtolum dicitur: Caput Chriſti deus. In deo quippe, & non ſe quaſi in homine credere Iudaicus populus fatebatur. Sed Phariſæo dicitur, oleo caput meum non unxiſti, quia ipſam quoque diuinitatis potentiam, in qua ſe Iudaicus populus credere ſpoſpondit, digna laude prædicare neglexit. Hæc autem unguento unxit pedes meos, quia dum incarnationis eius myſterium gentilitas credidit, ſumma laude etiam eius ima prædicauit. Duo quoque debitores

Margin notes: Oſculum; 1. Cor. 11.; Debitores.

bitores de quibus Simoni paradigma opponitur, utrunque populum Iudæorum ſcilicet & gentium deſignant, qui uno fœneratori, id eſt, ſuo creatori non materialem pecuniam, ſed propriæ ſalutis nummum debebant. Conditor etenim noſter quos ad imaginem & ſimilitudinem ſuam creauit, quaſi commodato ad ſeruandum ſublimauit denario: Nam denarius ſolet regis imagine ac nomine formari. Omni autem cui multum datum eſt, multum quæretur ab eo: & cui multum commendauerunt, plus petunt ab eo. Et quidem utriuſque populi debitum per quinarium numerum multiplicatur. Quia uidelicet quinque ſunt ſenſus, quibus in hac uita utentes, imaginem quam accepimus noſtri conditoris excolere debemus. Sed minus debet populus, cui legis decalogus per ſeruum data eſt: amplius autem, cui gratia uitæ æternæ per filium commiſſa. Ideóque huius per denarium, illius per centenarium numerum fœnus accumulatur, quē ad regni cœleſtis quod dextris dabitur ſignificationem pertinere nemo qui dubitet. Neque enim fruſtra eodem flexu digitorum quo denarius in læua, ipſe figuratur in dextera. Niſi quia & nunc opera decalogi quæ litera non poterat, fides perficit, & in futuro reddet unicuique ſecundum opera eius, his quidem qui ſecundum patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem quærentibus uitam æternam. Verum quia neutri noſtris uiribus, ſed illius gratia ſalui facti ſumus per fidem, recte dicitur: Non habentibus illis unde redderent, donauit utriſque. Et utique plus diligit, cui plus donatur: cui autem minus dimittitur, minus diligit. Quia ſiue bona

Ioann.1 Ephe.2. Pſalm.61. Rom.2. Matt. 16.

perficiendæ quam accepimus ſcientiæ, ſeu uitandæ quam incurrimus, inſipientiæ uelis intelligere, multo utique plus eccleſiæ, quàm ſynagogæ donatur, quæ & fœdiori quondam utpote quam nullus doctor
Roma.5. prohibuit, idololatriæ ſorde corrupta eſt: ſed ubi abundauit peccatum, ſuperabundauit gratia, & ma-
Matt. 13. iori nunc eſt perfectionis euangelicæ ſublimata præ-
Lucæ 10. conio. Cui dicitur: Quia multi prophetæ & iuſti cupierunt uidere quę nos uidetis, & non uiderunt: & audire quę auditis, & non audierunt. Congruit
Nume. 31 ſane huic loco quod Numerorum hiſtoria refert, diuiſis æqualiter cæſorum Madianitarum ſpolijs, eos quidem qui de pugna uenerunt quingenteſimum de ſua portione caput, cæteros uero quinquageſimum domino dediſſe. Quia & magna offert, qui ſe in caſtris uirtutum exercendo tutum ab incurſione conſeruat hoſtili: ſed maiora utique, qui gladium uerbi uibrando innumeras aduerſarij exercitus copias ſternit.

¶In natali diui Iacobi Apoſtoli.

Matthæi uiceſimo.

Marci decimo.

IN illo tempore, Acceſſit ad Ieſum mater filiorum Zebedæi cum filijs ſuis adorans, & petens aliquid ab eo. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

DOminus Ieſus Chriſtus cōditor ac redemptor noſter, uulnera ſuperbiæ noſtræ ſanare deſiderans, & ipſe cū in forma dei eſſet, forma homi-
Philip.2. nis aſſumpta, humiliauit ſemetipſum factus obediens

uſque

uſq; ad mortem: & nos quoque ſi culmen ueræ ſublimitatis conſcendere uolumus, iter humilitatis arripere præmonet: nos ſi ueram uitam uidere cupimus, & aduerſa quæque præſentis ſeculi, & ipſam quoq; mortem patienter ferre præcepit. Promiſit nobis dona gloriæ, ſed præmiſit certamina pugnæ. Dixit promittẽs, Erit merces ueſtra magna, & eritis filij altiſſimi, ſed prædixit iubens, Diligite inimicos ueſtros, benefacite, mutuum date, nihil inde ſperãtes. Ita igitur præmia pollicetur electis, ut & digna præmijs merita præmonſtret: ſic uitam donat æternam, ut per anguſtam portam, & arctam uiam ad hanc perueniendam eſſe decernat. Vnde ait: Contendite intrare per anguſtam portam. Contentione etenim non parua opus eſt, ſi quis ad alta uelit aſcendere. Nam cum tanto ſudore uertices montium ſubeamus, quantum neceſſe eſt conari, ut conuerſationem in cœlis habere & in mõte ſancto domini de quo canit Pſalmiſta, mereamur quieſcere. Vnde etiam in hodierna euangelij ſancti lectione cum filij Zebedæi ab eo ſedes regni peterent, confeſtim illos ad bibendum calicem ſuum, hoc eſt, ad imitandũ paſſionis ſuæ agonem reuocat: ut meminiſſent quia cœleſtium ſumma petere non niſi per abiecta & aſpera terreſtrium deberent. [Acceſſit, inquit, ad eum mater filiorum Zebedæi cum filijs ſuis adorans, & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid uis? Ait illa: Dic ut ſedeant hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam, et unus ad ſiniſtram in regno tuo.] Nemo autẽ æſtimet matrem hæc pro filijs abſque illorum conſenſu ac uoto petiſſe, ſed potius intelligat unanimi omnium conſilio eorum fuiſſe diſpoſitum, ut per matrem quam maxime dilectam domino nouerant, ſuum illi deſiderium diſcipuli patefacerent. Vnde hæc referens euangeliſta Marcus,

Lucæ 6

Contendendum per anguſtam portam.

Lucæ 13.

Pſal. 14.

Marci 10.

Marci 10. tacito matris interuentu, diſcipulorum uero ſolummodo, quorum appetitum ſciebat, facit mentionem. Et accedunt, inquit, ad eum Iacobus & Ioannes, filij Zebedæi, dicentes: Magiſter, uolumus ut quodcunq; petierimus, facias nobis. At ille dixit eis: Quid uultis ut faciam uobis? Et dixerunt: Da nobis ut unus ad dexteram tuam, & alius ad ſiniſtram ſedeamus in gloria tua. Illos ergo tantum accedere ad dominum & eum rogare aſſerit, quorum uoluntatem in rogando potiorem conſpicit, & quorum hortatu matrem ad rogandum nouit eſſe commonitam. Credendum eſt autem quòd illa maxime cauſa, uel muliebrē matris affectum, uel carnales adhuc diſcipulorum animos ad hęc poſtulanda cōcitauerit, quia meminiſſent ſermonis do-

Mat. 19. mini quem ait: Cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & uos ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael, noſſentq; ſe inter diſcipulos ſpecialius à domino diligi, ſe ſpecialius cum beato Petro conſcios ſepe factos arcanorum, quæ ignorarent cæteri, quod frequens ſancti euangelij textus indicat. Hinc eſt em̄ quòd ipſis quoq; quo modo Petro, nouum ab illo nomen imponitur, ut ſicut ille qui prius Simon dicebatur, per fortitudinem ac ſtabilitatem fidei

Matth. 5. impugnabilis uocabulum Petri meruit, ita & iſti Boa-

Mat. 17. nerges, hoc eſt, filij tonitrui uocarētur: quia uidelicet et uocem patris ſuper dominum in monte clarificatum, unà cum Petro audirent, & plura alijs diſcipulis myſteriorum ſecreta cognoſcerent: quodq; ad rem plurimū pertinebat, ſe integro corde domino adhærere, & maxima illum dilectione ſentiebant amplecti. Ideoq; nō diſcredebāt fieri poſſe, ut circa eū uicinius ipſi in regno

Ioan. 21. ſederēt: præſertim cum uiderent Ioannē pro ſingulari puritate mentis & corporis tāto amore habitum, ut in

cœna

cœna in ſinu ipſius recūberet. Sed quid eis dignitatem ſedium quærentibus ipſe cognitor meritorum ac ſedium diſtributor reſponderit, audiamus. [Reſpondens autem Ieſus,dixit:Neſcitis quid petatis.] Neſciebant etenim quid peterēt,qui in regno cœleſtis patriæ quenquam ad ſiniſtram Chriſti ſeſſurum eſſe putabāt: cum in illa diſcretione nouiſſimi examinis omnes electi ad dexteram ſummi regis ac iudicis legantur eſſe ſtatuendi. Nil quippe ſiniſtrum uita illa,nil habet felicitas æterna reproborum,nil pax ſempiterna recipit caducum. Siniſtra autem Chriſti cum in bono accipitur, præſens ſanctæ eccleſiæ uita intelligitur. Vnde ſcriptum eſt: Longitudo dierum in dextera eius, in ſiniſtra eius diuitiæ & gloria. Longitudo quippe dierum in dextera, ſapientia uidelicet noſtri redemptoris eſt: quia in illa ſupernæ habitationis patria electis & angelis & hominibus lux indefectiua donatur. In ſiniſtra illius diuitiæ & gloria,quia & in huius exilio peregrinationis diuitijs uirtutum & gloria fidei, donec ad æterna perueniamus reficimur. De qua uidelicet gloria dicit Apoſtolus, Et gloriamur in ſpe gloriæ filiorum dei:non ſolum autem,ſed & gloriamur in tribulationibus. De quibus item diuitijs: Quia in omnibus, inqt,diuites facti eſtis in illo,in omni uerbo et in omni ſciētia. Neſciebant quid peterent, quia autumabāt humano arbitrio præelegi poſſe, quibus quiſq; ſedibus in futuro,qua retributione donetur. Et potius dñm precabantur,ut fiduciam et gloriam ſpei quam habebant, uſq; ad finem firmū bene merendo perducerēt:ſcientes quia quicquid boni agerent, ipſe inæſtimabili mercede remuneraret. Et quidē laude digna eſt pia ſimplicitas eorum,qui fiducia deuotæ mentis ſedere in regno circa dominum poſcebant: ſed multo dignius laudabitur pru-

Mat.25.
Proue. 3.
Dextera redemptoris.
Siniſtra redemptoris.
Rom.5.
1.Cor.1.

tur prudens humilitas eius, qui conſcientia propriæ fragilitatis aiebat, Elegi abiectus eſſe in domo dei mei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Neſciebant quid peterent, qui ſublimitatem potius præmiorum à domino, quàm operum perfectionem quærebant. Sed cœleſtis eos magiſter quid primo quærendum eſſet inſinuans, reuocat ad uiam laboris qua ad brauium pertingere poſſint retributionis. [Poteſtis, inquit, bibere calicem quem ego bibiturus ſum?]

Calix amaritudo eſt paſſionis.

Calicem ſuum dicit amaritudinem paſſionis, quæ infidelium acerbitate crebro iuſtis offertur. Nam hanc quiſquis humiliter, patienter, gaudenter pro Chriſto ſuſcipit, merito cum illo ſublimiter regnabit. Quia ergo filij Zebedæi cum illo ſedere deſiderabant, admonet eos primo paſſionis ſuæ ſequi exempla, & ita demum aptare maieſtatis culmen appetere. Quem uiuēdi ordinem

Roma.6.

cunctis fidelibus ſequendum docet Apoſtolus, dicens: Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul etiam & reſurrectionis eius erimus. [Dicūt illi: Poſſumus.] Mētem quidem deuotionemq́ ſuam, qualis in præſenti erat ſimpliciter domino pandebant, dum ſe calicem eius bibere poſſe teſtabantur: qui tamē quantæ infirmitatis adhuc eſſent, poſtmodum patenter oſtendebant, dum adueniente tempore quo ipſe dominus eundem calicem biberet, etiam illi cum cæteris diſcipulis eius relicto fugerunt. Sed non diu metus idē bibendi calicis eorum corda premebat, quin potius quì

Mat.26.

paſſuro domino fugerunt, eo reſurgente ocyus redierunt: & quia paſſionis turbine terrente trepidauerūt, fulgente reſurrectionis eius triumpho cōfirmati ſunt: atque accepta ſancti ſpiritus gratia firmum de reliquo pectus ad bibendum domini calicem tenebāt, quia ad patiendum moriendumq́ pro illo iam inuincibiles eſſe

cœpe-

cœperunt impleta eius promiſſione qua dixit, eos calicem ſuum eſſe bibituros. Nam ſequitur. [Ait illis: Calicem quidem meum bibetis, ſedere autem ad dexterã meam & ſiniſtram, non eſt meum dare uobis, ſed quibus paratum eſt à patre meo.] Sedet ad dexterã ſaluatoris, qui in ſuperna beatitudine de præſenti eius uiſione lætatur: ſedet ad ſiniſtram, qui in hac peregrinatione ſanctæ eius eccleſiæ ſacerdotali regimine præſidet. Sed intuendum ſolertius quomodo ſe petentibus diſcipulis dicat uerax magiſter, Non eſt meum dare uobis, ſed quibus paratum eſt à patre meo, cum alibi dixerit ipſe, Omnia mihi tradita ſunt à patre meo, ideoq; conſtet, quia quæcunq; pater dederit, uel parauerit dona fidelibus, hæc eadẽ unã cum eo filium parare ſiue dare. Nam & rurſum dicit de patre dominus, Quæcunque enim ille fecerit, hęc & filius ſimiliter facit. Si ergo oĩa quæcunq; pater fecerit, hæc & filius ſimiliter facit, quomodo dicit filius, Nõ eſt meũ dare uobis, ſed quibus paratũ eſt à patre meo, niſi quia idem filius & deus, & homo eſt? Ideoq; per euangeliũ ſuum aliquando ex uoce diuinæ maieſtatis, qua æqualis eſt patri, aliquando ex uoce loquitur humanæ aſſumptionis, qua æqualis factus eſt nobis. In hac autem lectione quia humilitatis formam erat præbiturus hominibus, cuncta maxime ex aſſumpti hominis natura loquitur. Nã & in principijs, ut mater ad eum cum filijs petitura aduenit, quæſiuit ab ea quid uellet, interrogãs quaſi homo, quaſi neſcius occultorum, quaſi ignarus futurorũ, qui in æternitate diuinæ potentiæ omnia nouit antequam fiant. Et quia illa in precibus humanitatis eius, potius quàm diuinitatis memoriam prætulit, poſtulans ſedem filijs à dextris eius & ſiniſtris, qui in habitu corporeo dexterã habuit & ſiniſtrã, ſed in diuina maieſtate nulla mẽbro-

Sedere ad dexteram ſaluatoris

Sedere ad ſiniſtram ſaluatoris

Mat. 11.

Ioan. 5.

brorum eſt compoſitione formatus, conſequenter & ipſe tacita impaſſibilis gloria deitatis memoriã paſſionis quam humanitus erat ſuſcepturus, in medium protulit, atq; hãc diſcipulis imitandã propoſuit, cum deuotam eorũ ſponſionem ſua etiã atteſtatione confirmaſſet, dicẽs: Calicem quidem meum bibetis, ſedere autem ad dexteram meã & ſiniſtram, non eſt meum dare uobis, ſed quibus paratũ eſt à patre meo. Ac ſi aperte diceret: Paſſionem quidem quam ſecũdum carnem ſubeo, uos patiendo eſtis ſecuturi, ſed non eſt meũ ſecundum ipſam in qua patior humanę fragilitatis ſubſtantiã, donorum cœleſtium uobis munera dare, quæ dignis quibusq; ad percipiendum ſunt à patre parata, me pariter cum illo in diuinitate cum illo parante ac dante: quia omnia quæcunque ille fecerit, hæc & ipſe per diuinitatem potentiæ ſimiliter facio. Quia uero iidem filij Zebedæi prõptum gerebant animum ad bibendum calicem domini, cõſtat eos cum cęteris apoſtolis dignitatẽ ſediũ quã quęrebant accepiſſe: nõ tamẽ ea diſtinctione qua petebãt, ut unus à dextris in regno eius, alter ſederet à ſiniſtris, ſed iuxta quod ſuprà expoſuimus, ambo prius ad ſiniſtrã eius ad tẽpus, ambo nũc ad dexteram eius ſedere ꝑpetuo meruerunt. A ſiniſtris quippe Chriſti ſedebant, cum regendis in hac uita fidelium populis apoſtolico iure præſiderent, illo nimirum in regno, de

Lucæ 17. quo ipſe ait: Regnum dei intra uos eſt. Sedẽt à dextris nunc in illa quę mortẽ neſcit uita, iudices mundi cum illo, utranque hanc ſedẽ illis ipſo filio cum patre parante. Neque enim largitio donorum in eis ſeparari poteſt, in quibus unitas naturæ ſemper inſeparabilis manet, eodem filio atteſtante qui ait: Ego & pater unum

Ioan. 10. ſumus. Neque enim hoc ſine conſideratione tranſeundum, quomodo dixerit dominus indifferenter filios,

lios, Zebedæi calicem ſuum bibituros, cum nouerimus unum ex his, Iacobum ſcilicet, per effuſionem ſanguinis uitam finiſſe: alium uero, id eſt Ioannem, in pace eccleſiæ quieuiſſe. Nam de Iacobi martyrio Lucas aperte teſtatur, quia miſit Herodes rex manus ut affligeret quoſdam de eccleſia, occidit Iacobum Ioannis fratrem gladio. De cuius paſſione etiam hiſtoria eccleſiaſtica rem quandam dignam memoria refert. Quandoquidem, inquit, & ei qui obtulerat eum iudici ad martyrium, Iacobū ſcilicet, motus etiam ipſe confeſſus eſt ſe eſſe Chriſtianū, ducti ſunt, inqt, ambo pariter ad ſuppliciū. Et dum ducerētur in uia, rogauit Iacobū dare ſibi remiſſionem. At ille parumper deliberās, pax tibi, inquit, & oſculatus eſt eum. Et ita ambo ſimul capite plexi ſunt. Porro de Ioanne narrant hiſtoriç fideles, quia cū ſciret ſibi ſuperueniſſe diē receſſus ſui, conuocatis diſcipulis ſuis in Epheſo, per multa ſignorum experimenta promēs Chriſtū, deſcēderit in defoſſum ſepulturæ ſuæ locum, & facta oratione poſitus ſit ad patres ſuos, tam extraneus à dolore mortis, q̃ à corruptione carnis inuenitur alienus. Quomodo ergo calicem dñi bibere dictus eſt de quo conſtat, quia nequaq̃ per mortē paſſionis de corpore exiuit, niſi qa duobus modis idē calix bibitur, uno uidelicet cū à pſecutore illata mors patienter ſuſcipitur: alio, cum mēs ad paſſionē prōpta habetur, cum uita martyrio digna geritur. Nā & Ioannes ipſe quoniam ſit paratus ad potandū pro domino mortis calicem docuit, quando cum cæteris apoſtolis, ſicut in actibus eorū legimus, carcerem & uerbera gaudenti animo tolerabat, quando propter uerbum dei & teſtimonium Ieſu in Pathmos inſulam exilio relegatus eſt, quando ſicut hiſtoria eccleſiaſtica narrat, à Domitiano principe miſſus eſt in feruentis olei dolium,

Iacobi martyriū

Actu. 12.

Euſebius Li.2.ca.9. hiſtor. eccleſiaſt.

Ioannis diſſolutio

Actu. 5.

Li.3.ca.16 & 21.

de quo

de quo tamen propitio domino tam ſoſpes & mundus exiſtit, quàm fuerat mente & uita caſtiſſimus: & exilium ab eodem miſſus, quo magis humano ſolatio deſtitutus eſſe uidebatur, eo ampliori ſupernorũ ciuium meruit frequentia conſolari. Vnde ipſe quoque ueraciter calicem domini cum fratre Iacobo qui occiſus eſt gladio, bibiſſe intelligitur, quia qui tanta pro ueritate ſuſtinuit, quàm promptus etiam ipſam mortem ſi offerretur exciperet oſtendit. Sed & nos fratres chariſſimi, etiam ſi nil tale perpetiamur, ſi non uincula, nõ uerbera, non carceres, non ſupplicia corporis alia, non ullam hominum perſecutionem, proter iuſticiam toleremus, calicem tamen ſalutaris accipere, & martyrij palmam obtinere ualemus, ſi caſtigare corpus noſtrum et ſeruituti ſubijcere curamus, ſi in ſpiritu humilitatis & animo contrito domino ſupplicare aſſueſcimus, ſi illatas à proximo contumelias placida mente ſuſcipere ſatagimus, ſi & eos qui nos odio habent, qui iniurias nobis inferunt diligere, his bene facere, pro horum uita & ſoſpitate ſtudemus exorare, ſi cum uirtute patientię bonorum quoque operum fructibus adornari contendimus. Taliter enim conſeruantibus nobis, & corpora noſtra, iuxta Apoſtoli uocem, hoſtiam uiuentem, ſanctam, deo placentem exhibentibus, domino largiente dabitur, ut communi cum eis qui membra ſua in mortem pro Chriſto dederunt gloria remuneremur: quia ſicut mors illorum, ſic & uita noſtra precioſa fit in conſpectu domini, diruptiſq; uinculis carnis, & ipſi atria ſupernæ ciuitatis intrare, atque inter choros beatorum martyrum nota gratiarum redemptori noſtro reddere merebimur, qui uiuit & regnat cum patre in unitate ſpiritus ſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

[Margin: Actu. 12. — Ad fratres exhortatio, quomodo calicẽ ſaluatoris accipiant. — Rom. 12. — Pſal. 115.]

Vin-

Vincula Petri.

Homiliam eiuſdem require in natali diui Petri.

In feſto transfigurationis domini. Mat. 17. Marci 9. Lucæ 9.

IN illo tempore, Aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobum, & Ioannem fratrē eius, & duxit illos in montem excelſum deorſum, & transfiguratus eſt ante eos. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVia dominus ac redēptor noſter electos ſuos per huius uitæ labores ad illam, quę laborem neſcit uitam futuræ beatitudinis introducere diſpoſuit, modo per euangelium ſuum ſudores certaminum temporalium, modo æternorum deſcribit palmam pręmiorum: ut auditis uidelicet agonum neceſſitatibus meminerint ſibi requiem in hac uita nequaquā eſſe petendam: audita rurſum dulcedine futuræ retributionis leuius ferant mala tranſeuntia, quæ bonis ſperauerint remuneranda perpetuis. Cum enim ſuas ſuorumq́ꝫ paſſiones paulo ſuperius commemoraſſet, confeſtim ea quæ modo cum legeretur audiuimus adiunxit, dicens: [Filius enim hominis uenturus eſt in gloria patris ſui cum angelis ſuis, & tunc reddet unicuique ſecundum opera eius.] Vbi aptiſſime diem extremi deſignat examinis, quando in poteſtate magna & maieſtate ueniet iudicaturus de mundo, qui quondam in humilitate & abiectione uenerat iudicandus à mundo, quando cum iudiciaria diſtrictione quæret operum perfectionem ab eis quibus miſericordiæ largitate prærogauerit ſuorum gratiam munerum, quando reddens ſingulis ſecundum opera eorum, electos in regnum patris ſui perducet, repro- Mat. 16. Mat. 25.

bos autem cum diabolo in ignem reijciet ſempiter-
Filius ho num. Et pulchre dicitur, quia filius hominis uenturus
minis. eſt in gloria patris ſui. Filius quippe hominis in glo-
ria dei patris uenturus eſt, quia qui in hominis natura
minor eſt patre, ipſe in diuinitate unius eiuſdemq́ eſt
gloriæ cum patre uerus homo, per omnia uerus ex-
iſtens & deus. Merito autem lætificat pios, meri-
to terret contumaces, quod ſequitur, Et tunc reddet
unicuique ſecundum opera eius, quia qui nunc bona o-
perantes preſſuris malorum affliguntur iniquis, lętan-
ti nimirum animo tempus expectant illud, quando
per iudicem iuſtum non ſolum ab iniuſtorum liberen
tur iniurijs, ſed & iuſticiæ ac patientiæ ſuæ merce-
dem percipiant. Qui uero male uiuentes patienti-
am iudicis negligentiam putant, iuſte ſero pœniten-
tes æternæ damnationis ſententia feriuntur. Conci-
Pſal. 100. nit huic euangelicæ ſententiæ quod ait Pſalmiſta, Mi-
ſericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Pri-
mo quippe miſericordiam, ac deinde iudicium ſe can-
tare perhibet, quia nimirum dominus quod primo
ſuo aduentu depoſitum nobis benigne contulit, hoc
in ſecundo diſtrictus exiget. Sed peruerſus quiſque
qui miſericordiam largientis contemnit, iure iudi-
cium diſcutientis domini pertimeſcit. At qui grati-
am miſericordiæ grate ſe meminit ſuſcepiſſe, gau-
dens utique iudicij diſcrimen expectat: ideóque libe-
ra modulatione ſuo iudici miſericordiam & iudici-
Cunctis um cantat. Verum quia incertum eſt omnibus tem-
incerta pus uniuerſalis iudicij, incerta ſingulis ſui exitus ho-
exitus ho ra, & poterat longa uideri præſens afflictio neſci-
ra. entibus, quando requies promiſſa ueniret, uoluit pi-
us magiſter aliquibus diſcipulorum ſuorum adhuc
in terra de gentibus æternæ repromiſſionis gaudia

præ-

præmonſtrare: quatenus & ipſi qui uidiſſent, & omnes qui audire poſſint, leuius aduerſa præſentia tolerarent, reducto ſæpius ad mentem futuræ retributionis munere quod expectarent, Vnde ſequitur: [Amen dico uobis, ſunt quidam de hic ſtantibus, qui non guſtabunt mortem donec uideant filium hominis uenientem in regno ſuo.] Venientem quippe in regno ſuo uiderunt diſcipuli, quia in ea claritate uiderunt fulgentem in monte, in qua peracto iudicio ab omnibus ſanctis in regno ſuo uidebitur. Sed quod mortales adhuc & corporales diſcipulorum oculi ſufferre nequiuerunt, tunc per reſurrectionem iam facta incorruptibilis potenter tueri ſufficiet omnis eccleſia ſanctorum, de qua ſcriptum eſt: Regem in decore ſuo uidebunt oculi eius. [Et poſt ſex dies aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobum, & Ioannem fratrem eius, & ducit illos in montem excelſum.] Oſtenſurus gloriam ſuam diſcipulis, in montem eos ducit excelſum: ut doceat omnes qui hanc uidere deſiderant, non in infimis iacere uoluptatibus, non illecebris ſeruire carnalibus, non cupiditatibus adhæreſcere terrenis, ſed æternorum amore ad ſuperna ſemper erigi: angelicæ mundiciæ, pietatis, pacis, dilectionis, & iuſticiæ uitam quantum mortalibus poſſibile eſt, ſemper imitari debere iuxta eum qui dixit, Noſtra autem conuerſatio in cœlis eſt, unde etiam ſaluatorem expectamus Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. Oſtenſurus gloriam ſuæ maieſtatis, in montem diſcipulos ducit, ut diſcant ipſi, diſcant omnes qui hanc uidere ſitiunt, non eam ſibi in huius ſeculi profundo, ſed in regno ſupernæ beatitudinis eſſe quærendam. Et bene cum diceret, quia ducit illos in montem ex-

Eſaiæ 33.

Quare dñs diſci. in montẽ duxerit.

Philip. 3.

celſum, addidit ſeorſum, quia iuſti & nunc cum prauorum uicinia premuntur, animo tamen ſunt toto atque intentione fidei ſeparati ab illis, & in futuro funditus ſeorſum abducuntur ab eis, cum abſcondet eos in abſcondito uultus ſui à conturbatione hominum,
Pſal. 30. proteget eos in tabernaculo ſuo à contradictione linguarum. Quod autem poſt dies ſex ex quo promiſit diſcipulis, claritatem ſuæ uiſionis oſtendit, ſignificat ſanctos in die iudicij regnum percepturos quod eis promiſit, qui non mentitur deus ante tempora ſecularia. Tempora quippe ſecularia ſex ætatibus conſtant, quibus completis audient ipſo dicente: Venite benedicti patris mei, poſſidete paratum uobis regnum à conſtitutione mundi. Poſſunt dies ſex promiſſæ dominicæ uiſionis & gloriæ bonorum perfectione operum deſignari, ſine quibus ad contemplandam conditoris ſui maieſtatem quiſque aliquid agere ualet, peruenire non ualet. Quia enim dominus ſex diebus rerum creaturam formauit, ſeptima requieuit ab operibus ſuis, recte per ſex dies opera bona quibus ad requiem peruenire debeamus, exprimuntur. Et quia qui deum uidere, qui ad gloriam beatæ reſurrectionis pertingere concupiſcit, debet agere bona quæ nouit, recte poſt dies ſex gloriam ſui regni quam ſpoſpondit diſcipulis ſaluator oſtendit. Sequitur: [Et transfiguratus eſt ante eos, & reſplenduit facies eius ſicut ſol: ueſtimenta autem eius facta ſunt alba ſicut nix.] Transfiguratus eſt ante diſcipulos dominus, & ſui corporis gloriam, qua per reſurrectionem erat illuſtrandus ſignificat: & electorum omnium quantæ claritatis poſt reſurrectionem ſint corpora futura, manifeſtat. Nam & de his alibi dicit: Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum, &

Margin notes: Tempora ſecularia ſex ætatibus conſtant. — Mat. 25. — Dies ſex quid deſignent. — Geneſ. 2. — Trāſfiguratio reſurrectionis dn̄icæ forma.

rum, & hic in exemplum futuræ clarificationis ipſi- Mat.15.
us reſplenduit facies eius ſicut ſol. Non quia domini
& ſanctorum eius æqualis poſſit eſſe claritas & glo-
ria, cum & de ijſdem ſanctis dicat Apoſtolus: Stella
autem à ſtella differt in claritate, ſic & reſurrectio
mortuorum, ſed quia nihil ſole clarius uidere noui- 1.Cor.15.
mus, non ſolum domini, ſed & ſanctorum in reſur-
rectionis gloria ſolis aſpectui comparatur, quia cla-
rius ſole aliquid unde exemplum daretur hominibus,
minime potuit inueniri. Hanc autem glorificam do-
minici corporis maieſtatem, hanc ſanctorum corpo-
rum claritatem nullus in iudicio reproborum uidere
putandus eſt. Tantum uidebunt in quem transfixe-
runt, & plangent ſe ſuper eum omnes tribus terræ. At Ioan.19.
cũ peracto iudicio ſublati fuerint impij, ne uideant glo & Za.12.
riam dei, tunc iuſti ad contemplandam perpetuo glo- Eſaię 26.
riam regni eius, & ipſi pro modulo ſuo incorruptio-
nis luce transfigurati intrabunt. Vnde dicit Apoſto-
lus, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, con- Philip.3.
figuratum corpori claritatis ſuæ. Si autem quærit ali-
quis quid ueſtimenta domini quæ facta ſunt alba ſi- Veſtimen
cut nix, typice deſignant, poſſumus recte intelligere ta dñi al-
ſanctorum eius eccleſiam per hæc eſſe monſtratam, de ba facta
quibus Eſaias ait: Omnibus his uelut ornamento ue- typice.
ſtieris. Et Apoſtolus: Quotquot enim, inquit, in Chri- Eſa.49.
ſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. Qui in tempo- Galat.3.
re reſurrectionis omni labe iniquitatis ſimul & ab o-
mni mortalitatis obſcuritate caſtificantur. Vnde pul-
chre de ueſtimentis domini dicit euangeliſta Mar-
cus, Quia facta ſunt ſplendida candidáque nimis uelut
nix, qualia fullo ſuper terram non poteſt candida fa- Marci 9.
cere: quia quod omnibus patet, nemo eſt qui ſine cor-
ruptione ac dolore uiuere poſſit ſuper terram. Quod

redemptoris: qui quanto magis meruerint eius ſe gratia eſſe redemptos, tanto ſuæ reparationis memoriam deuoto ſemper in pectore uerſant, deuota confeſſione teſtantur. Verum quia cum amplius quiſque uitę cœleſtis dulcedinem deguſtat, eo amplius faſtidit omnia quæ placebant in infimis, merito Petrus uiſa domini & ſanctorum eius maieſtate, repente cuncta quæ nouerat terrena obliuiſcitur, ſolis ijs quæ uidit perpetuo delectatur adhærere, dicens: [Domine, bonum eſt nos hic eſſe, ſi uis, faciamus hic tria tabernacula, tibi unum, Moyſi unum, & Heliæ unum.] Et quidem beatus Petrus, ſicut alius Euangeliſta teſtatur, neſciebat quid diceret, in eo quod cœleſti conuerſatione tabernacula facienda putauit. In illa nanque cœleſtis uitæ gloria domus neceſſaria non erit, ubi diuinæ contemplationis luce omnia pacificante, aura aduerſitatis alicuius timenda nulla remanebit, teſtante Apoſtolo Ioanne, qui eiuſdem ſupernæ ciuitatis claritatem deſcribens, inter alia dicit: Et templum non uidi in ea, dominus enim omnipotens tempum illius eſt & agnus. Sed bene nouerat quid diceret, cum ait: Domine, bonum eſt nobis hic eſſe, quia re uera ſolum hominis bonum intrare in gaudium domini ſui, & huic contemplando in æternum adſiſtere. Vnde merito nihil unquam ueri boni habuiſſe putandus eſt, cui reatu ſuo exigente contingit nunquam ſui faciem uidere creatoris. Quod ſi beatus Petrus glorificatam Chriſti humanitatem contemplatus tanto afficitur gaudio, ut nullatenus ab eius intuitu uelit ſecerni, quid putamus fratres chariſſimi, eſſe beatitudinis qui diuinitatis eius altitudinẽ uidere meruerunt? Et ſi cum duobus tantũ ſanctis, Moyſe uidelicet & Helia, transfiguratã in monte hominis Chriſti ſpeciẽ uidere bonũ maximum

Lucæ 9.

Apoc. 21.

Beatitudo cœleſtis.

S 4 duxit,

duxit, quis ſermo explicare, quis ſenſus ualet comprehendere, quanta ſint gaudia iuſtorum cum acceſ-
Heb.12. ſerint ad Sion montem, & ad ciuitatem dei uiuentis Hieruſalem, & multorum milium angelorum frequentiam, ipſumq; ciuitatis eiuſdem artificem & con-
1.Cor.13. ditorem deum non per ſpeculum & in ænigmate ſicut nunc, ſed facie ad faciem conſpexerint? De qua uiſio-
1. Petri 1. ne dicit ipſe Petrus, loquens de domino fidelibus: In quem nunc quoque non uidentes credetis, quem cum uideritis, exultabitis lætitia inenarrabili & glorificata. Sequitur: [Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit eos, & ecce uox de nube dicens: Hic eſt filius meus dilectus in quo mihi bene cõplacui, ipſum audite.] Quia tabernacula facere quærebant, obtectu lucidæ nubis admonentur in illa uitæ cœleſtis habitatione domos non eſſe neceſſarias, ubi omnia do-
Pſal. 120. minus æterna ſuæ lucis obumbratione protegit. Qui
Exod.13. enim populum per deſerta gradientem, nec per diem ſol, nec luna ureret per noctem, quadraginta annos expandit nubem in protectionem eorum, quanto magis inhabitantes in tabernaculo regni cœleſtis in ſecula, ſanctarum uelamento proteget alarum? Sci-
2.Cor. 5. mus enim docente Apoſtolo, quia ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quod ædificationem ex deo habemus, domum non manufactam æternam in cœlis. Quia uero reſplendentem filij hominis
Vox patris. faciem cernere deſiderabant, adfuit pater in uoce, docens eundem eſſe filium ſuum dilectũ in quo ſibi bene complacuiſſet: ut diſcerent ab humanitatis eius gloria quam uidebant, ad diuinitatis qua æqualis eſt illi contemplandam ſuſpirare præſentiam. Quod autem ait uox paterna de filio, in quo mihi bene complacui,
Ioan. 8. hoc eſt quod eius filius alibi teſtatur: Et qui me miſit, me-

ſit,mecum eſt:& non reliquit me ſolum,quia ego quę
placita ſunt ei,facio ſemper. Et quod adiunxit,Ipſum
audite, admonuit eum eſſe de quo Moyſes idem po-
pulum cui legem dedit præmonebat. Quia prophe- Deute.18
tam uobis ſuſcitabit dominus deus ueſter de fratri-
bus ueſtris tanquam meipſum audietis, iuxta omnia
quæcunq; locutus fuerit uobis. Neq; enim Moyſen &
Heliam,id eſt,legem & prophetas audiri uetat,ſed o-
mnibus his auditionem filij qui legem aut prophetas
uenit adimplere, præferendã inſinuat, cunctisq; uete
ris inſtrumenti typis & ænigmatibus lucem euangeli
cæ ueritatis anteponendam intimat. Et quidem pia di
ſpenſatione fides diſcipulorum,ne crucifixo domini ti
tubet ſolidatur,dum imminente crucis articulo & hu-
manitas eius qualiter per reſurrectionem ſit ſublimã-
da cœleſti luce monſtratur:& quia coæternus ſit in di
uinitate patri filius cœleſti eiuſdem patris uoce pro-
batur,quatenus adueniente hora paſſionis minus mo-
rientem dolerent, quem poſt mortem mox glorificã-
dum in homine,in diuinitate autem ſemper à deo pa-
tre glorificatũ meminiſſent. Verum diſcipuli quaſi car-
nales adhuc ſubſtantiæ fragilis audita dei uoce timen-
tes in faciem ceciderũt. Dominus autem quaſi pius per
omnia magiſter, uerbo ſimul eos & tactu conſolatur
& erigit. [Et deſcendentibus, inquit, illis de mon-
te præcepit Ieſus, dicens: Nemini dixeritis uiſionem,
donec filius hominis à mortuis reſurgat.] Viſionem
oſtenſæ ſuæ maieſtatis ad tempus taceri præcepit, ne
ſi palam uulgaretur in populos,aut diſpenſationẽ paſ
ſionis illius ijdem populi principibus repugnando im
pedirent, & ſic humanæ ſalutis effectus qui per ſan-
guinem eius erat futurus,retardaretur:aut certe hi qui
eandem uiſionem audiẽtes credidiſſent, uiſo crucis op-

Trinitatis declaratio.

Viſionẽ cur præcipiat taceri.

probrio ſcandalizarentur. Opportunius autem completa paſſione, reſurrectione, & aſcenſione eius in cœlum, repletis ſpiritu ſancto Apoſtolis prædicata eſt, quatenus omẽs qui ſacramẽtis eius initiari uoluiſſent, non ſolum effectum reſurrectionis credere, ſed etiam modum eiuſdem reſurrectionis ab his qui uidebãt potuiſſent ediſcere, nec non & æternitatem diuinæ natiuitatis quam à patre audierant, cunctis pariter credendam amandamq́ prædicarent. Expoſita igitur lectione dominicæ transfigurationis, ad noſtram fratres chariſſimi, conſcientiam reuertamur, & ſi domini gloriam uidere delectat, tranſitis carnalibus deſiderijs ſubeamus in montem uirtutum. Si ad ueſtimenta domini candidiſſima pertinere uolumus, mũdemus nos ab omni inquinamento carnis & ſpiritus, perficientes ſanctificationem in timore dei. Si uocem dei patris audire, ſi conſubſtantialis eius filij maieſtatem deſideramus intueri, ſtudeamus ſoliciti peruerſa & inutilia mortalium uerba declinare, ſtudeamus à ſuperuacuis ſeculi fallentis oculos auertere ſpectaculis, quatenus reſurrectionis noſtræ gloria coruſcante, & ipſi quidem quę modo nequimus, magnalia noſtri conditoris uidere ſimul & dicere mereamur, pręſtanti ipſo qui uiuit & regnat cum patre in unitate ſpiritus ſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Ad fratres admonitio.

2. Cor. 7

¶In die Aſſumptionis Mariæ.
Lucæ decimo.

IN illo tempore, Intrauit Ieſus in quoddam caſtellum, & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum ſuam. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

DVæ iſtæ domino dilectæ ſorores duas uitas ſpiritales

ritales, quibus in præſenti ſancta exercetur eccleſia Martha.
demonſtrant. Martha quidem actualem qua proxi- Magdale
mo in charitate ſociamur: Maria uero contemplati- na.
uam, qua in dei amore ſuſpiramus. Actiua em̃ uita eſt Actiua ui
panem eſurienti tribuere, uerbo ſapientiæ neſcientẽ do ta.
cere, errantem corrigere, ad humilitatis uiã ſuperbien
tem proximum reuocare, infirmantis curã gerere, quę
ſingulis quibuſq; expediant diſpẽſare, & cõmiſſis no-
bis qualiter ſubſiſtere ualeant præuidere. Cõtẽplatiua Cõtẽpla-
uero uita eſt, charitatẽ quidẽ dei & proximi tota mẽte tiua uita.
retinere, ſed ab exteriori actione quieſcere, ſoli deſide-
rio conditoris inhęrere, ut nil iam agere libeat, ſed cal
catis curis omnibus ad uidendam faciem ſui creatoris
animus inardeſcat, ita ut iam nouerit carnis corrupti
bilis pondus cum mœrore portare, totiſq; deſiderijs
appetere, illis hymnidicis angelorum choris intereſſe,
admiſceri cœleſtibus ciuibus, de æterna in conſpectu
dei incorruptione gaudere. [Quæ etiam ſedens ſe-
cus pedes domini, audiebat uerbum illius. Martha Vita du-
autem ſatagebat circa frequens miniſterium.] Hæc plex iun-
utrique uitæ congruere, nemo qui dubitet. Et contem genda.
platiuæ quidem uniformis perfectio eſt, exutam men-
tem à cunctis habere terrenis, eamq; quantum huma-
na imbecillitas ſinit, unire cum Chriſto. Actiuæ uero
quàm frequens ſit miniſterium gentium magiſter e-
docet, qui creberrimis epiſtolarũ dictis ſuos pro Chri
ſto terra mariq; labores, ſua pericula commemorat. 2. Cor. 11
In quibus etiam uiſiões & reuelationes dñi cõmẽdãs, & 12.
nõ minus ſe in ſpeculatiua uirtute quod perpaucis eſt
imitabile, conſummatum fuiſſe ſignificat. Vnde dicit:
Siue enim mente excedimus deo, ſiue ſobrij ſumus uo- 2. Cor. 5
bis. [Quæ ſtetit, & ait: Domine non eſt tibi curæ
quòd ſoror mea reliquit me ſolã miniſtrare? Dic ergo
illi, ut

illi,ut adiuuet me.] Ex illorum perſona loquitur, qui adhuc diuinæ contemplationis ignari, ſolum quod dicere fraternæ dilectionis opus deo placitum ducũt, ideoq; cunctos qui Chriſto deuoti eſſe uelint, huic mãcipandos autumant. Et bene Martha ſtetiſſe, Maria ſecus pedes domini ſediſſe deſcribitur, quia uita actiua laborioſo deſudat in certamine, contemplatiua uero pacatis uitiorũ tumultibus optata iam in Chriſto mẽtis quiete perfruitur. [Et reſpondẽs, dixit illi dominus: Martha Martha, ſolicita es, & turbaris circa plurima. Porrò unum eſt neceſſarium.] Et beatus Dauid ſolũ hoc neceſſarium homini eſſe definiens, deo iugiter inhærere deſiderat, dicens: Mihi autẽ adhærere deo bonum eſt, ponere in domino deo ſpem meam. Et alibi: Vnam petij à domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo domini omnibus diebus uitæ meæ, ut uideam uoluntatem domini, & uiſitem tẽplum ſanctum eius. Vna ergo & ſola eſt theoria, id eſt, contemplatio dei, cui merito omnia iuſtificationum merita, uniuerſa uirtutum ſtudia poſtponuntur. [Maria optimam partẽ elegit, quæ non auferetur ab ea.] Ecce pars Marthæ non reprehenditur, ſed Mariæ laudatur. Neq; enim bonam partem elegiſſe Mariam dicit, ſed optimam, ut etiam pars Marthæ iudicaretur bona. Quare autẽ pars Mariæ ſit optima, ſubinfertur cum dicitur: Quæ non auferetur ab ea. Actiua etenim uita cum corpore deficit. Quis enim in æterna patria panem eſurienti porrigat, ubi nemo eſurit? quis potum tribuat ſitiẽti, ubi nemo ſitit? quis mortuum ſepeliat, ubi nemo moritur? Cum præſenti ergo ſeculo uita aufertur actiua: contẽplatiua autem hic incipitur, ut in cœleſti patria perficiatur. Quia amoris ignis qui hic ardere inchoat, cum ipſum quem amat uiderit, in amore amplius igneſcit.

Martha cur ſtetiſſe Maria cur ſediſſe deſcribatur.

Pſal. 72

Neceſſariũ unum

Pſal. 26.

Actiua uita deficit.

Cõtẽplatiua uita nũq̃ pficit

Contem-

Cõtemplatiua ergo uita minime aufertur, quia ſubtra
cta præſentis ſeculi luce perficitur.

¶In natali diui Bartholomei Apoſtoli.

Lucæ 22.

IN illo tempore, Facta eſt contentiò inter diſcipu-
los Ieſu, quis eorũ uideretur eſſe maior. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

SIcut bonis eſſe moris ſolet, in ſcripturis ſemper Virtutes
exempla patrum præcedentium quibus ad melio non uitia
ra proficiant, quibus agnitis de ſuis actibus humi ſectanda
lientur inquirere, ſic econtrario reprobi ſi quid forte maiorum
in electis reprehenſibile reperiunt, quaſi ſuas ex eo ne-
quitias obtecturi, aut pro iuſto defenſuri, libentiſſime
ſolent amplecti. Ideoq́ multo ardentius legunt quod
facta eſt contentio inter diſcipulos Chriſti quis eorũ
uideretur eſſe maior, quàm quod multitudinis creden Actu. 4.
tium erat cor unum & anima una. Multo recolunt te Actu.15
nacius quod facta eſt diſſenſio inter Barnabã & Pau-
lum, ita ut diſcederent ab inuicem, quàm quod idẽ Pau I.Cor.5
lus ait: Cum enim ſit inter uos zelus & contentio, nón
ne carnales eſtis? nõne homines eſtis? quaſi nobis infir
mitas ſanctorũ imitanda proponatur, & non illud po
tius, quia conualuerũt de infirmitate, fortes facti ſunt Hebr.11
in bello, hoc maxime in loco, ubi & ipſa contentionis
eorum cauſa eſt nobis incognita. Neq; enim incredibi
le eſt, quia iuxta hoc quod alibi præcipitur, Contendi Lucæ 13
te intrare per anguſtam portam, honore ſe inuicẽ præ Rom.12.
ueniendo certarint. Verum qualibet ex cauſa contende
rint, nos potius nõ carnales adhuc diſcipuli quid geſſe
rint, ſed ſpiritalis magiſter qd iuſſerit uideamus. [Di
xit autem eis: Reges gentium dominantur eorum: &
qui poteſtatẽ habent ſuper eos, benefici uocantur. Vos
autem non ſic: ſed qui maior eſt in uobis, fiat ſicut iu-
nior

nior & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator.] Certanti bus de prioratu diſcipulis, pius magiſter eos nō initæ cōtentionis arguit, ſed formã quã ſequantur humilitatis modeſta ratione deſcribit. In qua tamē forma obtinenda maiores & præceſſores, id eſt, doctores eccleſiæ, nō minima diſcretione opus habēt: ne uidelicet regũ gentiũ inſtar dñari ſubiectis, ſeq; ab eis gaudeant ſuperuacuis laudibus attolli, ſed ad exemplum regis æterni quaſi iuniores eis quibus regendis præſunt, efficiantur ac miniſtri. Quia nimirum neceſſe eſt, ut ſic bene agentibus per humilitatem ſint ſocij, quatenus contra delinquentium uitia per zelum iuſtitiæ ſint erecti, ut & bonis in nullo ſe præferant, & cũ prauorũ culpa exigit, poteſtatē protinus ſui prioratus agnoſcãt. Ne eñ præſidentis animus ad elationē poteſtatis ſuæ delectatione rapiatur, recte per quendã ſapientē dicitur: Ducem te conſtituerũt, noli extolli, ſed eſto in illis quaſi unus ex illis. Hinc etiam Petrus ait: Nō dominãtes in clero, ſed forma facti gregi. Et tamen nōnunquam grauius delinquitũ, ſi inter peruerſos plus æqualitas, quàm diſciplina cuſtodiatur. Quia eñ falſa pietate ſuperatus ferire Heli delinquentes filios noluit, apud diſtrictum iudicem ſemetipſum cum filijs crudeli damnatione perculſit. Vnde neceſſe eſt ut rectorem ſubditis & matrē pietas, & patrem exhibeat diſciplina. Atque inter hæc ſolicita circunſpectione prouidendum, ne aut diſtrictio rigida, aut pietas ſit remiſſa. [Nam quis maior eſt, qui recumbit an qui miniſtrat? nónne qui recumbit? Ego autem in medio ueſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat.] Ad uerba exhortationis ſuimet adiungit exempla, quæ Ioannes euangeliſta plenius commemorans, inter cætera ſcribit: Si ego laui ueſtros pedes dominus & magiſter, & uos debetis alter alterius lauare pedes:

Marginalia: Modeſtia ſeruanda Antiſtitibus. — Eccle. 32. — 1. Petri 5. — Diſciplina nō negligenda. — 1. Reg. 2. & 1. — Diſciplinæ mod⁹ pietas. — Exemplo ſui ad modeſtiam hortatur Dominus. — Ioann. 13.

pedes: quamuis etiam uerbo miniſtrandi poſſint õmia quæ deus in carne geſſit intelligi. Nã & ipſum ſui ſanguinis ſacramẽtũ in miniſtrandũ nobis ſe effundere ſignificat, cũ dicit: Sicut filius hominis nõ uenit miniſtrari ſed miniſtrare, et dare animã ſuam redẽptionem pro multis: & hoc quoq; maioribus eccleſiæ præcipuũ miniſtrandi genus imitandũ oſtendẽs, ut nõ ſolum miſericordijs eleemoſynę, doctrinæ ſalutaris, ſpiritalis exempli miniſteria fratribus impendamus, uerũ etiam ſicut ille pro nobis animã ſuam poſuit, ita & nos pro inuicem animas ponere diſcamus. [Vos autem eſtis qui permãſiſtis mecũ in tẽtationibus meis. Et ego diſpono uobis, ſicut diſpoſuit mihi pater meus regnũ.] Nõ inchoatio patientiæ, ſed perſeuerãtia cœleſtis regni gloria donatur: qa nimirũ perſeuerãtia quæ alio nomine cõſtantia uocatur, robur quoddam & fortitudo mẽtis cũctarumq; (ut ita dixerim) eſt colũna uirtutum: Quæ cum bene recta & firma cõſiſtit, nihil eſt certius, nihil tutius bonis moribus. Quod ſi aliquo deijciatur impulſa turbine, non ſola labitur: omnia enim prorſus animi bona ſimul corruunt. Sicut ergo diſpoſuit pater filio regnũ, quem factũ obedientẽ uſq; ad mortẽ, mortẽ autem crucis exaltauit, & donauit illi nomen quod eſt ſuper omne nomẽ, ſic & filius idẽ permanentes ſecum in tẽtationibus æternũ ducet ad regnũ. Si enim cõplantati facti ſumus ſimilitudini mortis ei⁹, ſimul & reſurrectiõis erimus. A cuius ſublimitate promiſſi Iudas infelix excipitur. Nã & anteq̃ hæc dñs diceret, exiſſe credẽdus eſt, qui non modo permanere cũ illo in tẽtationibus ſpreuit, uerũ ipſos tentationũ eius iuuit autores. Excipiunt & illi, q auditis incõprehẽſibilis ſacramẽti uerbis abierũt retro, & iam nõ cum illo ambulabant. Non enim recedentes à dño, niſi quotquot pœnitẽdo

Matt. 20.

Aĩa maiorũ dandi pro minoribus.

1. Ioan. 3

Perſeuerãtię bona

Philip. 2

Roma. 6.

Iudas expers regni.

Ioan. 6.

redierunt potuere ſaluari. [Vt edatis & bibatis ſuper
Menſa in menſam meã in regno.] Menſa hæc propoſita omni-
cœlo q̃ ſit bus ſanctis ad fruendum, cœleſtis eſt gloria uitæ: cibus
Matth. 5. potuſq; ille, de quo aliâs dicitur, Beati qui eſuriunt &
ſitiunt iuſticiam, qm̃ ipſi ſaturabuntur: fruẽdo ſcilicet
olim deſiderat & amato gaudio ueri, & inconcuſſi bo
ni. [Et ſedeatis ſuper thronos iudicantes duodecim tri
Pſalm. 76 bus Iſrael.] Hæc eſt illa quam pſalmus canit, immuta
Immuta- tio dexteræ excelſi, ut qui nunc humiles gaudent mini
tio dexte ſtrare conſeruis, tunc ſuper domini menſam ſublimes
ræ excelſi. uitæ perpetuæ dapibus alãtur: qui hic in tentationibus
iniuſte iudicati cum domino permanẽt, illic cum eo ſu
per tentatores ſuos iuſti iudices ueniant, & quãto huic
mundo magna humilitate deſpecti ſunt, tanto tunc ac
ceptis ſedibus maiore culmine poteſtatis excreſcant,
Amen.

¶In natali decollationis diui Ioannis Baptiſtæ.
Matth. 14. Marci 6. Lucæ 9.

IN illo tempore, Audiuit Herodes Tetrarcha famã Ieſu, & ait pueris ſuis: Hic eſt Ioannes Baptiſta, & ipſe ſurrexit à mortuis. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

NAtalem, fratres chariſſimi, beati Ioannis diem celebrantes oportet, ut non ſolum cõſtantiam paſſionis illius pia deuotione recolamus, ſed et eorum à quibus paſſus eſt, malitiam nobis in arma uer tamus ſalutis. Tunc etenim ſcripturis ſanctis utiliter animum intendimus, cum non ſolum in eis uirtutes ac præmia iuſtorum, uerumetiam uitia uindictamq; re-
Scriptura proborum ad incitamentum nobis bene agendi pro-
ſacra quõ ponimus. Hoc ſiquidem & ipſius domini docemur exẽ
utiliter plo, qui ut humanæ ſuperbiæ ceruicem frangat, ac ſu-
capienda. blimæ nobis humilitatis iugum imponat, non ſuæ tan-
tum

tum humilitatis formam quam ſequamur inſinuat, dicens, Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde, ſed etiam angelicæ ſuperbiæ deiectionem, quam caueamus ad memoriam nobis reuocat, dicens, Videbam ſatanam quaſi fulgur de cœlo cadentem, quatenus non ſolo nos ſuæ diuinæ bonitatis, ſed & demoniacæ prauitatis exemplo ad obſeruantiam ſummæ uirtutis accẽdat. [Audiuit ergo Herodes Tetrarcha famam Ieſu, & ait pueris ſuis: Hic eſt Ioannes Baptiſta, ipſe ſurrexit à mortuis, & ideo uirtutes operant̃ in eo.] Qui bene intellexit mortuum poſſe hominem reſuſcitari ad uitam, bene de reſurrectionis gloria ſenſit, qui iuſtos poſt reſurrectionẽ maioris potentiæ quàm mortalis fragilitas capit futuros eſſe perſpexit: ſed miſere deſipuit, qui quod de homine puro ſponte credere potuit, hoc de deo homine credere tot miraculis atteſtãtibus, tantis prædicatorum præconijs conſonantibus, nulla ratione conſenſit. Quare hoc, fratres charissimi, niſi ut nos aperte intelligamus non incredibile reſurrectionis miraculum, ſed prauorum animos à credendi gratia peccatis obſtantibus eſſe præpeditos, maioresq́ꝫ illi gratias referamus, qui noſtris cordibus ablato erroris uelamine lucem ueritatis aperire dignatus eſt. [Herodes enim tenuit Ioannem, & alligauit eum, & poſuit in carcerem, propter Herodiadem uxorem fratris ſui. Dicebat enim illi Ioãnes: Non licet tibi habere eam.] Impletum uidemus in Ioanne, quod de illo angelus Zachariæ priuſquam naſceretur prædixit, quia præcederet ante dominũ in ſpiritu & uirtute Heliæ. Ambo nãqꝫ cõtinẽter uiuẽtes, ambo habitu inculti, ambo in ſolitudine degentes, ambo præcones ueritatis, ambo regis & reginæ perſecutionem propter iuſtitiam perpeſſi ſunt, ille Achab & Iezabel, iſte Herodis & Herodiadis.

Matt. 11. Lucæ 10.

Reſurrectionẽ futuram Herodes nouit.

Lucæ 1. Ioãnes in ſpũ Helias

3. Reg. 19

4.Reg. 2 dis.Ille ne ab impijs occideretur, igneo curru eſt rapt⁹
in cœlum: iſte ne ab impijs uinceretur, perfecto martyrij certamine ſpiritu cœleſtia regna petiuit, angelorum utique ſubuectus auxilio, de quibus ſcriptum eſt:
Pſal.67. Currus dei decem milia multiplex milia lætantium,
Pſal.103 dominus in illis. Et iterum: Qui facit angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos ignem urentem. Sed quærit forte aliquis, quis ſit iſte Herodes, quiue frater eius, quæ etiam Herodias, de quibus ſermo eſt. Herodes iſte qui
Herodes iſte quis. & Ioannem decollauit, & in paſſionem redemptoris noſtri Pilato aſſenſum præbuit, filius eſt Herodis illius ſub quo dominus natus eſt. Qui cum poſt natiuitatẽ dominicam pauco tẽpore regnaret, ſicut euãgelica teſtatur hiſtoria, Archelaus eius filius ſucceſſit in regnũ.
Matth. 2. Quo cũ uix decem annis potiretur, accuſantibus inſolentiã eius Iudæis, pulſus eſt regno ab Auguſto, ac perpetuo dãnatus exilio. Deinde Auguſtus ut regni Iudaici minueret potentiã, diuiſa in quatuor partes prouincia, quatuor fratres Archelai eidẽ regendæ præfecit, q̃ ſinguli à priucipatu quartę partis Gręco ſermone ſunt tetrarchæ uocati. E q̃bus Philipp⁹ Herodiadẽ filiã Arethę regis Arabũ accepit uxorẽ, quã idẽ Aretha poſt modũ ablatã ab eo dedit Herodi, eo ꝙ ipſe eſſet maioris poteſtatis & famæ, factũq; eſt adulteriũ publicum. Sicut perfidis cauſa eſt pereundi, ita fideliſſimo præconi noſtræ redẽptionis materia triumphandi, q prohibendo regis iniuſti ſcelera, morte q̃dem iniuſta meruit plecti, ſed poſt mortis guſtum à rege iuſtitiæ cui teſtimoniũ perhibebat, iuſtã uitæ perennis coronã accepit. Dicebat ergo illi Ioannes: [Non licet tibi habere eã. Et uolens, inquit, illum occidere, timuit populũ: quia ſicut prophetam eum habebant.] Non populus tantum, ſed ipſe etiã Herodes Ioannem ſicut prophetã ha-

bebat

bebat, teſte euangeliſta Marco qui dicit: Herodes enim metuebat Ioannem, ſciens eum uirũ iuſtum & ſanctũ, & cuſtodiebat eum. Et audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat. Sed uicit amor mulieris, eumq́ in illum quem ſanctum eſſe nouerat & iuſtum, manus mittere coegit. Qui quoniã noluit cohibere luxuriam, ad homicidij reatũ prolapſus eſt, minusq́ illi peccatũ maioris erat cauſa peccati, cui diſtricto dei iudicio contigit, ut propter appetitum adulteræ quam deteſtandam ſciebat, ſanguinem funderet prophetæ, quem deo acceptum eſſe cognouerat. Hæc nanque eſt illa diuini diſpenſatio examinis, de qua dicitur: Qui nocet, noceat adhuc: & qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc. At contra quod ſequitur, Et ſanctus ſanctificetur adhuc, ad beati Ioannis perſonam conuenienter aptatur, qui ſanctus exiſtens ſanctificabatur adhuc, dũ per officium euangelizandi ad martyrij palmam peruenit. [Die autem natalis Herodis ſaltauit filia Herodiadis in medio, & placuit Herodi. Vnde cum iuramento pollicitus eſt ei dare quodcunque poſtulaſſet ab eo.] Tria pariter impiorum ſcelera audiuimus, celebrationem natalis infauſtam, ſaltationem puellæ laſciuam, iuramentum regis temerarium. Quibus ſingulis oportet nos, ne talia geramus inſtrui. Non enim feſtis diem noſtri natalis in memoriam reuocare, non ullum tempus illecebris indulgere carnalibus, ſed diem potius exitus noſtri debemus lachrymis, precibus, crebrisq́ præuenire ieiunijs. Hinc etenim uir ſapiens admonet, dicens: In omibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternũ non peccabis. Sed nec mẽbra noſtra qui iam dño cõſecrata ſunt, luſibus atq́ leptis dare motibus decet. Dicit nanq́ Apoſtolus: Neſcitis quoniam corpora ueſtra membra ſunt Chriſti?

Marc. 6.

Apoc. 22

Tria impiorũ ſcelera.

Eccle. 7

1. Cor. 6

Tollens ergo mēbra Chriſti, faciā mēbra meretricis?
Rom. 12. Abſit. Vnde & alibi obſecrat p̄ miſericordiā dei, ut exhibeamus corpora noſtra hoſtiam uiuētem, ſanctam, deo placentem. Quantum uero temeritatem iurandi
Matth. 5 uitare debeamus, & ipſe in euangelio dominus, & Ia-
Iacob. 5 cobus in epiſtola ſua docet, dicens: Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare neq; per cœlum, neq; per terram, neq; aliud quodcunq; iuramentum. Sit autem ſermo ueſter, eſt eſt, non non, ut non ſub iudicio decidatis, illo uidelicet iudicio ſub quo decidit Herodes, ut uel peierare, uel ob periuriū cauēdū aliud neceſſe haberet patrare flagitiū. At ſi aliqd incauti⁹ forte nos iuraſſe contigerit, quod obſeruatum ſcilicet peiorem uergat in exitum, libere illud conſilio ſalubriore mutandum nouerimus, ac magis inſtante neceſſitate peierandum nobis, quàm pro uitando periurio in aliud crimē grauius eſſe diuertendū. Deniq; iurauit Dauid per do-
1. Reg. 25 minum occidere Nabal uirum ſtultum & impium, atque omnia quæ ad illum pertinēt demoliri, ſed ad primam interceſſionem Abigail fœminæ prudentis, mox remiſit minas, reuocauit enſem in uaginam, neque aliquid culpæ ſe tali periurio contraxiſſe doluit. Iurauit Herodes dare ſaltatrici quodcunque poſtulaſſet ab eo, & ne periurus diceretur à conuiuis, ipſum conuiuium ſanguine polluit, dum prophetæ mortem ſaltationis præmium fecit. Non ſolum in iurando, ſed in omni quod agimus, hæc eſt moderatio ſolertius obſeruanda, ut ſi talem forte lapſum uerſuti hoſtis inciderimus inſidijs, ex quo ſine aliqua peccati contagio ſurgere non poſſimus, illum potius euadendi aditum petamus, in quo minus periculi nos perpeſſuros eſſe cernimus, iuxta exemplū eorum qui hoſtilibus clauſi muris, dum euadere deſiderant, ſed portarum omnium acceſſum

Iuramentum temerariū immutandum.

acceſſum ſibi interdictum conſiderant, ibi neceſſe eſt deſiliendi locum eligant, ubi muro exiſtente breuiore minimum periculi cadentes incurrant. Sequitur: [At illa prȩmonita à matre ſua, da mihi, inquit, hic in diſco caput Ioannis Baptiſtæ. Et contriſtatus eſt rex.] Triſtitia regis non abſolutio eſt, ſed confeſſio ſceleris. Hæc etenim eſt ſuperni iuſtitia iudicij, ut plerunq; reprobi & agnoſcant ſe & fateantur erraſſe, certamq; erroris ſui pœnitudinem gerant, nec tamen ab errore quieſcant, quatenus eadem confeſſione ac pœnitentia contra ſe ipſi teſtimonium dent: quia non neſcij delinquūt dum à peccato quod culpant prohibere detrectant, eo que iuſtius pereant, quo foueam perditionis quam prȩuidere ualuerant, declinare neglexerant. Talis quippe eſt triſtitia Herodis, qualis pœnitētia Pharaonis & Iudæ: quorū quiſq; facinora ſua poſtq̄ accuſante conſcientia inuitus prodidit, uecors augmētauit. Itaq; Herodes caput Ioannis petitus, triſtitiam quidem prætendebat in uultu qua ſe ipſe damnaret, oſtendendo cunctis liquide, quia inſontem & ſanctum nouerat quem erat neci daturus. Verum ſi diligentius cor nefandū inſpicimus, lætabatur occulte, quod ea petebant quȩ & antea facere ſi excuſabiliter poſſet, diſponebat. Qui ſi caput Herodiadis peteretur, nulli dubium, quoniā illud dare ueraciter triſtis abnueret. [Propter iuramentum autem, & eos qui pariter recumbebāt, iuſſit dari: miſitq;, & decollauit Ioannē in carcere, & allatū eſt caput eius in diſco.] Indignū quidem natali ſuo rex ſpectaculum præbuit, qui cōuocatis ad epulas principibus, tribunis, ac ducibus gentis, ſpectandū in diſco caput occiſi protulit. Indignæ æq; conuiuæ an potius inuitatori ſuo cōdigni, è quibus nullus inuentus eſt, qui hoīem inter ſe ſta diſcumbētium puniri, qui ab adulteris iuſtum, qui

Iuſticia ſuperni iudicij erga reprobos

Exod. 9. Matt. 27. Actu. 1.

Indignū ſpectaculum.

iudicē à reis capite plecti uetaret: præſertim cū rex aſ-
ſumpta ſpecie mœſtitię, coactū ſe hoc facere ꝓteſtaret,
eſſetq; opportunū quo hortatu cōuiuantiū à promiſſo
ſcelere reuocari deberet, ſi nō illū hæc de induſtria præ
ſtruxiſſe cognoſcerent, imò ipſos quoq; par eiuſdē ſce
leris amor irretiret. Sed dignā ſupernis aſpectibus uir
Sapien.3. tutē ſui certaminis beatus prǽcurſor dñicæ natiuitatis,
prædicationis, & mortis oſtēdit, q ut ſcriptura ait, & ſi
corā hominibus tormēta paſſus eſt, ſpes illius immor-
talitate plena eſt. Cuius diē natalis merito feſta celebri
tate repetimus, quē ipſe propria paſſione nobis ſolen-
nē reddidit, quē roſeo ſanguinis ſui fulgore decorauit:
merito memoriā illius cū ſpiritali gaudio ueneramur,
q teſtimoniū quod dño perhibuit, martyrio ſignaculo
cōcluſit. Neq; enim dubitandū eſt, qa beatus Ioānes ꝓ
redēptoris noſtri, quē præcurrebat, teſtimonio carce-
rem & uincula ſuſtinuit, pro ipſo & animā poſuit. Cui
nō eſt dictū à perſecutore ut Chriſtū negaret, ſed ut ue
ritatē reticeret, & tamen pro Chriſto occubuit. Quia
eñ Chriſtis ipſe ait; Ego ſum ueritas, ideo utiq; pro
Ioan.14. Chriſto, qa pro ueritate ſanguinē fudit: & cui naſcitu-
ro, prædicaturo, baptizaturo, prius naſcēdo, prędicādo
ac baptizādo teſtimoniū perhibebat, hunc etiā paſſurū
prior ipſe patiendo ſignauit. Quorū tamē paſſiones di
uerſo ordine cōſummari, certa ſupernæ prouiſionis di
Hebr.13 ſpenſatione geſtū eſt: ut uidelicet redemptor noſter ex
Chrs in tra portam ciuitatis cuncto aſſiſtēte populo, ſubleuare
cruce ex- tur in crucem: præcurſor uero eius collectis in domū
tenſus. conuiuij magiſtratibus atq; optimatibus plebis, miſſo
Ioānes ca tantū ſpiculatore, in abdito carceris capite trūcaretur.
pite mi- Et quidem congruū uidebatur, ut myſteriū dominicæ
nutus. crucis crucifixus præfiguraret Ioannes: ſed quia idem
Ioannes teſtimoniū domino perhibens aiebat, Illū o-
portet

portet creſcere,me autẽ minui, hoc eſt,illũ quẽ ꝓphetã Ioann.3
magnũ eſſe miramini,Chriſtũ dñm,ac deũ uerũ oportet intelligi:me autẽ quẽ Chriſtũ eſſe arbitramini,non Chriſtũ,ſed eſſe ꝓphetã Chriſti patebit,diſparem utriuſq; qualitatẽ,diſpar modus paſſionis inſinuat, nõ in carnificũ poteſtate cõſtitut⁹, ſed cœleſti ratiõe ꝓuiſus.
Quia eñ iteꝝ dicit idẽ Ioãnes,Qui ẽ de terra,de terra Ibidem.
eſt,& de terra loquit:q autẽ de cœlo uenit,ſuꝑ oẽs eſt, ꝓfatã minorationẽ eius q de terra eſt, decollatio illa in carcere & in obſcuro patrata capitis ablatio deſignat. Porrò crementũ eius q de cœlo uenit, & ſupra oẽs eſt, illa in cruce exaltatio q̃ ſub diuo & om̃i ſpectãte populo facta eſt,aperte denũciat.Exaltat⁹ qppe in cruce,caput erectũ ad cœlos tenuit,man⁹ ſuꝑ terras ad aqlonẽ tetendit,& auſtrũ,ut & cœli ſe eſſe dñm & uniuerſam terrã,oẽsq; poteſtates aëreas ſuæ ditioni ſubditas,ipſo etiã corpis ſitu figuraret.Infima crucis ipſi⁹ terræ abdita penetrabãt,ut inferorũ regnũ paſſione illius transfixum ac deſtructũ eſſe ſignaret. Regẽ hunc eſſe credẽdum ſcripto in cruce titulo aſtantes, Hebræi,Græci,& Romani legebant,ut uidelicet eius imperiũ appareret per oẽs gẽtes eſſe dilatandũ. Quę cũcta Apoſtolus breuiter una ſentẽtia cõplectitur,dicẽs:Factus eſt obediẽs uſq; ad mortẽ,mortẽ autẽ crucis.Propter quod & de⁹
illũ exaltauit,& donauit illi nomen q̃d eſt ſuper omne Philip.2.
nomẽ,ut in nomine Ieſu om̃e genu flectatur cœleſtiũ, terreſtrium,& infernorum:& omnis lingua confiteatur,quia dñs Ieſus Chriſtus in gloria eſt dei patris.Decollato autem Ioanne,& allato capite eius in diſco,ſequitur : [Et datum eſt puellæ, & detulit matri ſuæ. Et accedentes diſcipuli eius,tulerunt corpus eius, & ſepelierunt illud.] Et hoc ad minorationẽ præcurſoris dñi ꝑtinet, quod corpus eius ſepulturæ abſq; capite da

Ioſephus li.18 antiquar. ca. 10 & Euſebius li.1 hiſto. eccleſiaſticę cap. 13.

tur. Nãq; ut in eccleſiaſticis inuenimus hiſtorijs, corpus eius in ciuitate Samaria, quæ nunc Sebaſte uocatur, caput autẽ in Hieroſolymis humatũ eſt: decollatus uero eſt in caſtello quodam Arabiæ, quod Macherunta nominant. In quibus uidelicet hiſtorijs hoc quoq; reperimus, quod caput eius ſanctiſſimũ lõgo poſt decollatione tẽpore ab ipſe reuelatũ ſit duob⁹ monachis orientalibus, qui orationis gratia uenerant Hieroſolymã, atque inde in Ediſſam Phœniciæ ciuitatẽ perlatum, debito fidelium ſit honore frequentatũ. At uero oſſa ei⁹ tẽpore procedente de Samaria Hieroſolymã tranſlata ac mox Alexandriã miſſa, nũc ibidẽ in eccleſia quę nominis ipſius eſt honore cõſecrata, ſeruant. Quod diuina prouidẽtia cõſtat actũ, ut ſcilicet p plura loca deportatis beati martyris reliquijs, plura uirtutũ ſigna fierẽt, pluresq; per memoriã doctrinæ & uitæ illius ad fidem ac dilectionẽ eius quẽ prædicabat cõfluerẽt. Inter hæc ſane cõſiderandũ eſt, & attẽtius memorię cõmẽdandum, quomodo oĩpotẽs de⁹ electos, dilectosq; ſuos famulos quos ad uitã, regnũq; pdeſtinauit æternũ in tantũ in hac uita prauorũ patiſ perſecutiõe cõteri, tot ac tãtis pœnarũ mortiũq; generibus cõſumi, quatenus pſpectis perfectorũ uirorũ paſſionibus, min⁹ de his q̃ nobis forte aduerſa cõtigerint doleam⁹, ac potius diſcam⁹ omne gaudiũ exiſtimare, cũ in tẽtationes uarias incideri mus: memoria retinẽtes, qa quẽ diligit dñs, caſtigat: flagellat autẽ oẽm filiũ quẽ recipit. Nã et ſi principali ſentẽtia cõſtat, qa in multis offendim⁹ oẽs, qs tamẽ noſtrũ dicere audeat, beatũ Ioannẽ in actu, uel dicto, uel habitu, uel uictu peccaſſe: cuius auſteritatẽ indumẽti, cuius parſimoniã alimẽti euãgelica laudat hiſtoria, cui⁹ om̃e quod loquiſ aut ueritati teſtimoniũ reddit, aut eos qui cõtradicũt redarguit, cuius opera iuſtitiæ etiã q nõ amabant

Euſeb. li. 11. eccleſiaſtic. hiſt. ca. 28. & Caſſiod. li. 9. tripartitę hiſto. cap. 43.

Electorũ exempla.

Iacob. 1

Hebr. 12

Iaco. 3

Matt. 11.

Marc. 1.

Lucæ 7.

mabãt,uenerationi habebãt? Quis in eis prȩcordijs pec Ioannis
cato poterat eſſe locus, quȩ & ante natiuitatẽ ſpũs ſan ſanctitas.
cti cõſecrauit aduentus? Quãdo ſaltẽ humanæ conuer
ſationis intuitu ualuit à uirtutis uia uel ad modicũ de-
flecti, q totã ab ineunte pueritia uitã ſolitari⁹ peregit?
Et tamẽ talis ac tãtus uir præſentis uitæ terminũ poſt
lõgam uinculorũ afflictionem ſanguinis effuſionem
ſuſcepit. Ille qui libertatem ſupernæ pacis euangeliza-
bat,ab impijs in uincula conijcitur:clauditur obſcurita
te carceris, qui uenit teſtimonium perhibere de lumi-
ne:quiq; ab ipſa luce,quæ Chriſtus eſt, lucerna ardens Ioan. 5.
& lucens appellari meruit, quo in natis mulierum ma Mat. 11.
ior nemo eſt, ad petitionem mulierum turpiſſimarum Lucæ 7.
capite plectitur:& ipſe proprio cruore baptizatur,cui Matth. 3.
redemptorem mundi baptizare,cui uocem patris ſuper Marci 1.
illum audire,cui ſpiritus ſancti gratiam in eum deſcen Lucæ 3.
dentis uidere donatum eſt. Sed non erat graue, imò le Ioan. 1.
ue, ac deſiderabile erat talibus tormenta pro ueritate
temporalia perpeti,quæ perpetuis nouerant remune-
randa gaudijs. Optabile habebat mortem quæ naturæ
neceſſitate inuitabilis imminebat, cõfeſſo Chriſti no-
mine cum palma uitȩ perennis excipere. Vnde bene di
cit Apoſtolus: Quia nobis donatum eſt à Chriſto,non Philip. 1.
ſolum ut in eo credatis, ſed etiã ut pro illo patiamini.
Qui ideo donum eſſe dicit Chriſti, ut pro illo patian-
tur electi,quia ſicut idem dicit,Non ſunt cõdignȩ paſ- Roma. 8.
ſiones huius temporis ad ſuperuenturam gloriam quȩ
reuelabitur in nobis. Cum ergo tã eximios regni cœle Ad fra-
ſtis hæredes tanta in huius exilio mortalitatis pati uide tres paræ
rimus,quid nobis inter hæc, fratres chariſſimi, reſtat neſis.
agendum,niſi ut tanto magis humiliemur in conſpe-
ctu pij conditoris & redemptoris noſtri, quanto nos
patenter animaduertimus eos,nec uitæ imitatione ſe-

1. Petri 5. qui poſſe, nec mortis. Itaq; iuxta uocẽ primi paſtoris, humiliemur ſub potẽti manu dei, ut nos exaltet in tempore uiſitationis: humiliemur cum Ioanne, ieiunemus, & obſecrationes faciamus aſſiduas: exultemus minui coram hominibus, exerceamur & deficiat pauliſper ſpiritus noſter utique, id eſt, carnalis & ſuperbus, qui ſolebat inflari, ut bonæ actionis profectibus ante illum creſcere, & cum illo exaltari ualeamus, qui de cœlo ad terras uenire dignatus eſt, ut nos qui de terra ſumus, ſubleuaret ad cœlos Ieſus Chriſtus dominus noſter, qui uiuit & regnat cum patre in unitate ſpiritus ſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Alij hanc homiliã Albino Anglico Leuitæ aſcribunt, Bedæ diſcipulo.

¶In natali diuæ Mariæ uirginis. Mat. 1.

Initium ſancti euangelij ſecundum Matthæum: Liber generationis Ieſu Chriſti, filij Dauid, filij Abraham. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Beatus Matthęus Euãgeliſta dilectiſſimi, non immerito inter cętera cœleſtium ſecretorũ animalia facie hominis deſcribitur: qa longe ab antiqs patribus exordiũ euãgelij ſumẽs, lucidius cęteris genealogiã dñicæ humanitatis pręnotauit. At ſciendũ eſt, qa horũ oĩm nomina allegorici et moralis ſenſus plene in ſe cõtineãt intellectus, Abrahã pater multarũ gentiũ, Iſaac gaudiũ, Iacob ſupplantator, Iudas confeſſio interpretatur: Phares diuiſio, Zara oriens, Eſrom ſagittam uidens, Thamar palma dicitur: Aram electus, Aminadab populus ſpontaneus, Naaſon augur fortis, Salmon ſenſibilis accipitur: Boos in ipſo fortitudo, Raab lata, Obeth ſeruiens, Ruth feſtinans ſubauditur: Ieſſe incendium, Dauid manu fortis uel deſiderabilis, Salomon pacificus, Vrias lux mea deus, Betſabee filia iuramenti ſubintelligitur: Roboam latitudo populi, Abia pa-

Ezechi. 1.

ter do-

ter dominus, Aſa tollens, Ioſaphat dominus iudicauit
exprimitur: Ioram excelſus, Ozias robuſtus dñi dicit,
Ioathan perfectus, Achas apprehẽdens dicit: Ezechias
fortitudo domini, Manaſſes obliuioſus, Amon fidelis,
Ioſias ſalus domini interpretatur: Iechonias præpara
tio dñi, Salathiel petitio mea deus, Zorobabel iſte ma-
giſter, Abiud pater meus iſte interpretatur: Eliachim
dei reſurrectio, Azor adiutus, Sadoc iuſtus, Ioachim
frater meus ſubintelligitur: Eliud deus meus, Eleazar
deus adiutor, Mathan donum, Iacob ſupplantator ex-
primitur: Ioſeph appoſitus ſiue auctus, Maria illumi-
natrix ſiue ſtella maris, Ieſus ſaluator ſiue ſalutaris,
Chriſtus unctus interpretatur. Igitur per hos patri-
archas Chriſtus dominus noſter ueniens in mundum, Dñs in
horum omnium in ſeipſo allegorice geſſit officium: & mundum
in eorum interpretatione nominum noſtram ſalutem ueniẽs, pa
deſignauit. In Abraham pater eſt omniũ credentium, triarcha-
in quo iuxta Apoſtolum, omnes clamamus Abba pa- rũ geſſit
ter. In Iſaac gaudium eſt omnium fidelium, de quo an officium.
gelus dixit: Ecce annuncio uobis gaudium magnum, Rom. 8.
quod erit omni populo. In Iacob ſupplãtator eſt, quia Lucæ 2.
ipſe ſubneruauit et contriuit diabolum, uaſtatorem hu Mat. 12.
mani generis, & uaſa eius diripuit. In Iuda confeſſio, & Luc. 11.
quia ipſe dixit: Confiteor tibi pater cœli & terræ. Mat. 11.
In Phares diuiſio, quia ſegregat oues ab hœdis, id Mat. 25.
eſt, bonos à malis, electos à reprobis. In Zara ori-
ens, ſicut ſcriptum eſt: Viſitauit nos oriens ex alto. In Lucæ. 1.
Thamar palma uictoriæ, ſicut ipſe dixit: Cõfidite, quia Ioan. 16.
ego uici mundum. In Aram electus, de quo pater lo- Eſaię 43.
quitur: Ecce puer meus quem elegi, electus meus, de-
di ſuper eum ſpiritum meum. In Aminadab populus
ſpontaneus, qui ſponte poſuit animam ſuam, ut nos Ioan. 10.
efficeret ſibi populum ſpontaneum, deoq; acceptabilem

In Naa-

In Naaſon augur, id eſt propheta fortis,cũ dicit:Cum
Matt.2. uenerit filius hominis in maieſtate ſua , tunc ſedebit ut
Pſal. 95. iudicet orbem terræ in æquitate. In Salomone ſenſibi
Matth. 9. lis,id eſt,intellectualis,de quo ſcriptum eſt:Ipſe autem
Pſal. 93. ut uidit cogitatiões eorum. Et iterum: Dominus nouit
Pſal.7. cogitationes hominum . Et: Scrutans corda & renes
deus.In Boos fortitudo in ipſo eſt, quia à nemine forti
Pſal.23. tudinẽ accepit, de quo dictum eſt: Dominus fortis &
Ioan.12. potens,dominus potens in pręlio:et ipſe in euangelio:
Danie.7. Omnia trahã ad meipſum. In Raab latitudo potentię
& Luc. 1. eius exprimitur,quem totus non capit orbis,et cuius re
Matt. 20. gni non erit finis.In Obeth ſeruiens,quia nõ uenit mi-
niſtrari ſed miniſtrare,formam ſerui accipiẽs.In Ruth
1.Tim. 2. feſtinans ad ſalutem noſtram, qui feſtinanter uult oẽs
homines ſaluos fieri,& ad agnitionem ueritatis ueni-
Matth. 3. re,dicens in euangelio: Pœnitentiam agite, appropin-
quabit enim regnum cœlorum. In Ieſſe incendiũ agno
Lucæ. 12. ſcitur,ut ait: Ignem ueni mittere in terram,& quid uo
Lucæ. 3. lo niſi ut ardeat? Et ſicut Ioannes dicit: Ipſe uos bapti-
Pſal. 44. zabit in ſpiritu & igne.In Dauid deſiderabilis,quia ſpe
cioſus erat forma prę filijs hominum. In eodem manu
fortis, quando flagellum de funiculis in manu tenens,
Luc.19.& in menſam uendentium & ementium multitudinem
Ioan. 2. eiecit de templo:uel quando diabolũ uicit,& calumnia
torem noſtrum contriuit. In Salomone pacificus,ſicut
ipſe dixit:Pacem relinquo uobis,pacem meã do uobis.
Ioan. 14. Et Apoſtolus: Ipſe eſt pax noſtra, qui facit utraq; unũ.
Ephe.2. In Bethſabee filius iuramenti,de quo dictum eſt: Iura
uit dominus, & non pœnitebit eum, tu es ſacerdos in
Pſal. 109. æternũ. In Roboam latitudo populi eſt,cũ dicit:multi
Matth. 8. ab oriente & occidente uenient,& recumbent cũ Abra
Math. 23 ham & Iſaac & Iacob in regno cœlorũ. In Abia pater
dominus,qui ait:Nolite uocare uobis patrem in terra:

unus

unus eſt enim pater ueſter, qui in cœlis eſt. In Aſa tol-
lens, de quo Ioannes: Ecce agnus dei, ecce qui tollit pec Ioan. 1.
cata mundi. In Ioſaphat iudex, quia ipſe eſt iudex uiuo
rum & mortuorũ, ſicut ipſe ait: Pater non iudicat quen Act. 10.
quam, ſed omne iudiciũ dedit filio. In Ioram excelſus, Ioan. 5.
quia ipſe aſcendit ſuper omnes cœlos, ut adimpleret o- Ephe. 4.
mnia. Et ut Pſalmiſta dicit: Excelſus ſuper omnes gen Pſal. 112.
tes dominus, & ſuper cœlos gloria eius. In Ozia robu- Pſa. 67. et
ſtus domini, quia ipſe captiuitatem humani generis in Ephe. 4.
manu robuſta liberauit, et in alta cœlorum deduxit. In
Ioathan perfectus, ſicut in Euangelio ait: Nos enim de Matth. 5
cet adimplere omnẽ iuſtitiam. In Achaz apprehendẽs, Eſaiæ 40
qui cœlum palmo ponderauit, & terram pugillo con-
cludit. In Ezechia fortitudo domini, quia iuxta Apoſto 1. Cor. 1
lum, Chriſtus dei uirtus eſt, & dei ſapiẽtia. In Manaſſe
obliuioſus iniquitatis, ſicut ſcriptum eſt: In qua die con Ezech. 18
uerſus fuerit peccator ab iniquitate ſua, omnium iniqui
tatum eius nõ recordabor. In Amon fidelis, iuxta Pau Heb. 2
lum, ut miſericors fieret & fidelis pontifex ad dominũ: Apo. 5.
Et iuxta Ioannem, qui eſt teſtis fidelis. In Oſia ſalus Iohe. 2
domini, quia omnis quicunq; inuocauerit nomen do-
mini, ſaluus erit. In Iechonia præparatio domini, qui Iohe. 16
ait: ſi abiero & preparauero uobis locum. In Salathiel Ioan. 17.
petitio mea deus, qui ait: Pater ſanctæ, ſerua eos quos
dediſti mihi. In Zorobabel magiſter publicanorum
peccatorũ, ut eos ab errore uiæ ſuæ reuocaret: & ſic ut
ipſe ait, Nec uocemini magiſtri, quia magiſter ueſter Mat. 23.
unus eſt Chriſtus. In Abiud pater meus, qa ipſe eſt pa- Rom. 4.
ter, & caput omnium credentium. In Eliachim domi-
ni reſurrectio, ut ait: Ego ſum reſurrectio & uita, qui Ioan. 11.
credit in me, non morietur in æternum, ſed ego reſu-
ſcitabo eum in nouiſſimo die. In Azor adiutus, ut ait:
Qui me miſit mecum eſt, & non reliquit me ſolum. Et Ioan. 8.
iterum

Ioan.14. iterum: Opera quæ ego facio, à meipſo non facio:ſed
pater qui mecum eſt,ipſe facit opera. In Sadoc iuſtus,
Rom.3 ſicut ſcriptum eſt: Vt ſit ipſe iuſtus, iuſtificans eos qui
ex fide Abrahæ ſunt. In Ioachim frater meus, ut ait:Si
Mat.12. quis fecerit uoluntatem patris mei qui in cœlis eſt,ipſe
meus frater,et ſoror,et mater eſt, In Eliud deus meus,
quia ipſe eſt deus ex ſubſtantia patris ante ſecula ge-
Mat.27 nitus, qui in patibulo crucis dixit: Heli, heli, hoc eſt,
Pſal. 21. deus deus meus. In Eleazar deus adiutor, quia ipſe eſt
Pſalm.9 adiutor in opportunitatibus, in tribulatione,& prote
Pſalm.17 ctor omnium ſperantium in ſe. In Mathan donũ,quia
Pſalm.67 ipſe aſcendens in altum captiuam duxit captiuitatem,
Epheſi.4 dedit dona hoïbus:& quia per ipſum pater deus omĩa
dona perdonauit. In Iacob,ut ſupra diximus,ſupplan-
Lucæ 10 tator eſt hoſtis antiqui: qui fidelibus dedit poteſtatem
calcandi ſuper ſerpẽtes & ſcorpiones, & ſuper omnem
uirtutem inimici. Ioſeph auctus, cui dedit pater gen-
Pſalm.2 tes in hæreditatem ſuam,& in poſſeſſionem ſuam ter-
minos terræ:uel augmentum uitæ ęternę eſt,ſicut ipſe
Ioan.10 dixit:Ego ueni,ut uitam habeant, & abundantius ha-
beant. In ſancta & perpetua uirgine Maria ſtella ma
Ioan.8 ris ipſe eſt,id eſt,lux mundi,ſicut ipſe ait: Ego ſum lux
Ioan.1 mundi. Et Ioannes: Erat lux uera, quæ illuminat o-
mnem hominem uenientem in hunc mundum. In pro
prio nomine Ieſu ſalutaris uel ſaluator eſt, angelo ex-
Matth.1 ponẽte qui ait: Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum
à peccatis eorum. Idem uero Chriſtus,id eſt,unctus ap
Pſal.44. pellatus eſt,quem unxit deus pater in humanitate oleo
lætitiæ,id eſt,unctione ſpiritus ſancti in ſacerdotem &
regem ſempiternum: quatenus Chriſtianos ex ſuo no
mine uocatos per id quod ſaluator eſt à peccatis ſalua-
ret: per id quod ſacerdos eſt, deo patri reconciliaret:
per id quod rex eſt,in regnũ ſempiternum collocaret.

Mora-

Moraliter hæ quoq; interpretationes hominum ad no Patriar-
ſtrā ædificationē multimodis pertinere noſcūtur. Sicut charūm
Chriſtus ubiq; noſtræ ſalutis gerebat cauſam, ita & pa- morales
triarcharum nomina noſtrum profectum deſignāt. In interpre-
Abraham, ut patres ſimus multarū uirtutum, & hęredi tationes.
tatis iure multiplicationem bonorum poſſideamus. In
Iſaac, ut gaudium habeamus in domino, & nō in mun
do: iuxta hoc quod ipſe dixit, Gaudete quia nomina ue Lucæ. 10
ſtra ſcripta ſunt in cœlo. Et iuxta Apoſtolū: Gaudete Philip. 4.
in dño ſemper. In Iacob, ut ſupplantatores ſimus uitio
rum noſtrorum, & carnale deſideriū uiuaci pede à dia-
boli poteſtate calcemus. In Iuda, ut ſecūdum Pſalmi- Pſal. 94.
ſtam præueniamus faciem domini in confeſſione, &
confiteamur nomini ſancto eius. In Phares, ut diui- Pſal. 105
damus nos ab impijs, & abſtrahamus nos ab omni 2. Theſſ. 3
fratre ambulante inquiete, & non communicemus o-
peribus eius malis. In Zara, ut lucifer uerus oriatur Sapien. 5.
in cordibus noſtris, & ſol iuſticiæ ſplendeat in nobis
ubique: & ut luceat lux noſtra coram hominibus, ut Matth. 5
uideant opera noſtra bona, & glorificent patrem no-
ſtrum qui in cœlis eſt. In Eſron, ut ſagittę ſimus ſalutis 4. Re. 13
domini, ut de nobis dici poſſit: Sagittæ potentis acu- Pſal. 119.
tæ. In Thamar, ut cum palma uictoriæ pompas dia-
boli, & concupiſcentias mundi ſuperemus propter 1. Ioan. 2
eum qui dilexit nos. In Aram, ut ſimus genus ele- 1. Petri 2.
ctum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus ac-
quiſitionis, & annunciemus uirtutes eius, qui nos de
tenebris uocauit in admirabile lumen ſuum. In A-
minadab, ut ſpontaneus domini populus ſimus, in
ędificationem corporis Chriſti. In Naaſon, ut augurijs Epheſ. 4.
gentium derelictis, diuinis promiſſis fidem adhibe-
amus. In Salmon, ut ſenſibiles, id eſt, intellectuales ue-
ritatis dei, & factores inueniamur: quia non auditores Roma. 2
legis,

Iaco.1. legis,ſed factores iuſtificabũtur. In Boos,ut iuxta Apo
ſtolum, confortemur in domino, & in potentia uirtu-
Epheſ.4. tis eius, ſuccincti lumbos noſtros in ueritate, induti lo-
rica iuſticiæ, ſumentes ſcutum fidei, & galeam ſalu-
Pſal.118. tis, & gladium ſpiritus, quod eſt, uerbum dei, In Ra-
Mat.22. ab, ut latum mandatum domini nimis diligenter ob-
Deute. 6. ſeruantes, dominum deum ex toto corde, tota anima,
tota uirtute diligamus, & proximum ſicut noſmet-
Pſalm.2. ipſos amplectamur. In Obeth, ut ſeruiamus domino
Rom.12, per ſpiritum timoris, & dilectione ſancta, quatenus ra
Danie. 3. tionabile ſit obſequium noſtrum, & acceptabile fiat ſa-
crificium noſtrum. In Ruth, ut feſtinantes ingredi, in il
Gal.6. lam requiem, id eſt, in cœleſtem Hieruſalem, dum tem
Heb. 13. pus habemus operemur bonum ad omnes: quia non
habemus hic manentem ciuitatẽ, ſed futuram inquiri-
mus. In Ieſſe, ut incẽſum orationum noſtrarum in ara
cordis noſtri, in ſpiritu contribulato domino offera-
Pſal.140. mus, cum Pſalmiſta dicentes: Dirigatur domine ora-
1.Re. 17. tio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo. In Dauid, ut
manu fortes contra Goliam ſpiritalem pugnantes, &
Rom. 12. exhibentes corpora noſtra hoſtiam uiuẽtem, ſanctam,
deo placentẽ, deſiderabile templum efficiamur ſpiritui
ſancto. In Salomone, ut quantũ ex nobis eſt, cum omni
bus hominibus pacem habeamus, illud dominicum in
Matth. 5. tendentes: Beati pacifici, quoniam filij dei uocabuntur.
Matth. 5. In Bethſabee, ut iuramẽtum omnimodis cuſtodiamus
et Iaco.5. ne periurio incidamus in laqueum diaboli. In Vria, ut
Ioan. 8. lux noſtra deus ſit, uidelicet ut eum ſequentes non am
bulemus in tenebris mortis, ſed habeamus lumen uitę.
In Roboam, ut longe lateq; per orbem terrarum po-
pulus diſperſus, unitatẽ ſpiritus in uinculo pacis & cha
Ephe.4. ritatis habeamus, unum deum, unam fidem, unum ba-
1.Timı. ptiſma profiteamur, de corde puro & conſcientia bo-
na, &

na,& fide non ficta.In Abia, ut charitatem fraterni- Roma.12
tatis inuicem diligentes,unum patrem habeamus dñm
in cœlis,qui nos uoluntariæ genuit uerbo ueritatis:ut Iaco.1.
ſimus initium aliquod creaturæ eius, & benedictio-
nem hæreditate poſſideamus, et gloriemur in ſpe glo
riæ filiorum dei. In Aſa, ut tollamus membra noſtra Rom.5.
de luto & ſterquilinio uitiorum: ne ſeruiant immun- Roma.6
diciæ & iniquitati ad iniquitatem,ſed iuſticiæ in ſancti
ficationem:quia non uocauit nos deus in immunditiã, 1.Theſ. 4
ſed in ſanctificationẽ. In Ioſaphat, ut recte iudicemus
omni perſonę,ſicut ſcriptum eſt:Recte iudicate filij ho Pſal. 57
minum, & quodcunq; uolumus ut faciant nobis homi Matth.7.
nes,faciamus & illis:ſimiliter ſcientes,quia mẽſura qua Tobiæ 4
menſi fuerimus,remetietur nobis.In Ioram,ut excelſi Marci 4.
uel ſublimes in domino effecti,quæ ſurſum ſunt quæ- & Mat.7
ramus, ubi Chriſtus eſt ad dexteram dei ſedens: quæ Lucę 6
ſurſum ſunt ſapiamus, non quæ ſuper terrã: quoniam Col. 3
omne datum optimum, & omne donum perfectum Iaco.1
deſurſum eſt deſcendens à patre luminum. In Ozia,ut
robuſti in domino effecti,in omnibus perſecutionibus Lucæ 6
noſtris,& tribulationibus quas ſuſtinemus,exemplum
accipiamus laboris & patientiæ prophetas, qui locuti
ſunt in nomine domini Ieſu.In Ioathan,ut perfecti ſi- Matth. 5.
mus,ſicut & pater noſter cœleſtis perfect⁹ eſt:in om̃i Titum 2
bus nos ipſos exemplũ præbentes, & docẽtes omnem Col.1.
hominem in omni ſapiẽtia,ut exhibeamus omnem ho
minem perfectum.In Achaz,ut apprehendamus diſci-
plinam:ne quando iraſcatur dominus,& pereamus de Pſalm.2
uia iuſta,quæ Chriſtus eſt,qui dixit: Ego ſum uia,ue- Ioan.14
ritas & uita. In Ezechia, ut fortes domini reſiſtamus
aduerſario noſtro diabolo,qui tanq̃ leo rugiẽs circuit, 1.Petri 5
quęrens quem deuoret: non in noſtra uirtute confiden
tes,ſed dñi fortudinẽ cum Propheta collaudantes:For Eſaiæ 12.

titudo mea & laus mea dominus, & factus eſt mihi in ſalutem. In Manaſſe, ut obliuioſi ſimus iniuriarum noſtrarum: & eis qui contra nos agunt, propter nomen
Matth. 6 dñi ignoſcamus, ne illud maledictũ incurram⁹: Dimit
Lucæ 11 te nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debito-
Colo. 2 ribus noſtris. In Ammon, ut fideles in fide radicati &
Epheſ. 6 fundati, in oĩbus ſumamus ſcutũ fidei, in quo poſſimus omnia tela nequiſſimi ignea extinguere. In Ioſia, ut ſalutẽ dñi & animarũ ſemper depoſcam⁹, ne obcæcemur in infidelitate, ne claudicemus in uijs mandatorũ eius, ne ſurdi ad audiendum uerbum dei efficiamur, ne mo-
Pſal. 16 riamur in peccatis, ſed ut ſaluemur ſemp ab eo qui ſal
Mat. 26 uos facit ſperãtes in ſe. In Iechonia, ut præparati ſimus in aduẽtu dñi ſecundo, uigilãtes & orãtes ne intremus in tentationẽ, ſed cũ illis intrare ad nuptias mereamur
Lucæ 12 de qbus ipſe dicit: Beati ſunt ſerui illi, quos cũ uenerit dñs, inuenerit uigilantes. In Salathiel, quatenus petitio
Ioan. 16 noſtra ad deũ ſemper dirigat, ut gaudiũ noſtrũ ſit plenũ, nõ huius ſeculi mœrore permixtũ, ſed infinita beatitudine ſempiternũ: & hoc in nomine ſaluatoris, ut impetrare poſſimus quod petimus. In Zorobabel, ut magiſtri ſimus ueritatis, prohibẽtes magiſteria & cõfuſiones hæreticorũ, & quæ uerbis docemus, exẽplis cõmen
Pſal. 49 demus: ne de nobis dñs dicat, Quare tu enarras iuſticias meas, & aſſumis teſtamentũ meũ per os tuũ? Tu uero odiſti diſciplinã, et proieciſti ſermones meos retrorſum. In Abiud, ut ſit nobis deus in patrẽ, & nos illi in
Roma. 8 filios, habẽtes ſpiritũ adoptionis, in quo clamamus ab-
Ibidem. ba pater. Si aũt filij & hæredes, hęredes qdẽ dei, cohęredes aũt Chriſti. In Eliachim, ut reſurgamus à tumulis uitiorum ad celſitudinẽ uirtutum, de terrenis ad cœleſtia, de morte ad uitam, de Gaza ad Galilæam, id eſt, de
Pſal. 83 inferno ad æternã tranſmigrationem, ubi ſancti ibunt
de uir-

de uirtute in uirtutem, donec uidebitur deus deorum in Sion. In Azor, ut adiuti diuina gratia, cuncta nobis aduerſantia patienter ſupportemus, & dominum adiutorem noſtrũ cum Pſalmiſta collaudemus: Dominus adiutor et protector meus, et in ipſo ſperauit cor meũ, & adiutus ſum. In Sadoc, ut iuſti appareamus ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iuſtificationibus domini ſine querela, ut cum iuſtis mereamur audire uocẽ dicentis: Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod uobis paratũ eſt à conſtitutiõe mũdi. In Ioachim, ut fratres Ieſu Chriſti mereamur appellari, non per cognationem carnis, ſed per unctionẽ ſpiritus ſancti, quem effudit in nos abunde: ut facientes uoluntatem ipſius ſobrie & iuſte & pie uiuendo in hoc ſeculo, ad patrem ſuum, & patrem noſtrum, ad deũ ſuum, & deum noſtrũ aſcẽdere poſſimus in futuro. In Eliud, ut nullum habeamus deũ, niſi dominum Ieſum Chriſtũ, cui omne genu flectit, et omnis lingua cõfitetur: & ut ipſi ſoli ſacrificiũ laudis immolemus, & uota noſtra reddamus, ipſumq́ ſolũ adoremus, quẽ oportet adorari in ſpiritu & ueritate. In Eleazar, ut nullũ quæramus adiutorem, niſi dñm Ieſum Chriſtũ, qui potẽs eſt oĩa facere ſuperabundanter quã petimus aut intelligimus: & ut quodcunq facimus in uerbo aut in opere, omnia in nomine dñi faciamus, dicentes cum Propheta: Adiutoriũ noſtrũ in nomine dñi, qui fecit cœlũ & terrã. In Nathan, ut donũ ſupernæ gratię, ſpm̃ ſcilicet ſapiẽtię & intellectus, ſpiritũ cõſilij & fortitudinis, ſpiritũ ſciẽtiæ & pietatis, ſpm̃q́ timoris dñi retinẽtes diſcretionẽ habeamus inter bonũ & malũ, quæ eſt mater oĩm uirtutũ. In Iacob, ut ſupplãtemus à nobis zizania uitiorum, & plantemus in nobis aromata uirtutum: ut ſicut cinamomũ & balſamũ aromatizãs, & quaſi myrrha electa

Pſal. 27
Lucæ. 1.
Mat. 25.
Titum 3.
Titum 2
Ioan. 20.
Philip. 2.
Pſal. 49
Ioan. 4
Epheſ. 3
Colo. 3
Pſal. 123.
Eſaiæ 11
Eccle. 24

Pſalm. 91 odorem demus, & plantati in domo domini, floreamus in ęternum ante deũ. In Ioſeph, ut de die in diem, uirtuti uirtutem, ſanctificationi ſanctificationem apponentes, merito & numero augeamur, & in eo creſcamus in ſalutem, & ut per ſcalam in cœlum erectã quotidie de gradu ad gradum aſcendamus, donec ſpiritaliter

Galat. 4 formetur Chriſtus in nobis. In ſancta & perpetua uirgine Maria, quæ ſtella maris uel illuminatrix interpretatur, ut illuminatores mũdi, id eſt, doctores ſanctę eccleſiæ ſimus, & in cordibus credentiũ lumen fidei & amorẽ Chriſti per doctrinã ueritatis & exẽpla ſanctitatis oriri faciamus, & deo habitaculũ præparemus. In Ieſu domino noſtro, ut ſaluatores animarum noſtrarum eſſe ualeamus, manifeſte declaratur. Quiſquis enĩ in fide, ſpe, & charitate, uigilijs, ieiunijs, & orationib⁹, caſtitate, ſobrietate, eleemoſynarum largitione, dilectioneq́ dei & proximi uſq; in finem perſeuerauerit,

Iaco. 5 & conuerti fecerit peccatorẽ ab errore uiæ ſuæ, ſaluabit animã eius à morte, & operit multitudinẽ peccato-

1. Ioan. 2 rum. In Chriſto autẽ, ut ita Chriſtiani ſimus, quatenus

1. Ioan. 3 ſicut ille ambulauit, & nos ambulemus: & ſicut ille ꝓ nobis animam ſuam poſuit, ita et nos pro fratribus noſtris animas deponamus: & ſicut ipſe horum nominũ interpretationes in ſe naturaliter gerebat, ita & nos in omni actiua & cõtemplatiua uita ſpiritaliter, ut dictũ

1. Petri 2 eſt, recolamus. Ad hoc enĩ Chriſtus paſſus eſt, nobis re-

Lucæ 9 linquens exemplũ, ut ſequamur ueſtigia eius, et abnegemus noſmetipſos, & tollamus crucem noſtram, & ſequamur eum, perducentem nos ad gloriam ſempiternam, quã oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quam præparauit deus diligentibus ſe: ipſi honor laus & imperium per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

In feſto

¶In feſto exaltationis ſanctæ crucis.

Homiliam eiuſdem require in feſto Inuentionis ſanctæ crucis.

¶In uigilijs diui Matthæi Apoſtoli. Lucæ 5. Matth. 9. Marci 2.

IN illo tempore, Vidit Ieſus publicanum, nomine Leui, ſedentem ad telonium, & ait illi, Sequere me. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

IDem Leui q Matthęus eſt, ſed Lucas Marcusq; propter uerecundiam & honorem Euangeliſtæ, noluerunt nomen ponere uulgatum. Ipſe autem Matthæus iuxta illud quod ſcriptum eſt, Iuſtus accuſator ſui eſt, in primordio ſermonis Matthæum ſe & publicanum nominat: ut oſtendat legentibus nullum debere conuerſum de ſalute diffidere, cum ipſe de publicano in apoſtolum, de teloniario in euangeliſtam ſit repente mutatus. [Et relictis omnibus, ſurgens ſecutus eſt eum.] Intelligens Matthæus quid ſit ueraciter dominum ſequi, relictis omnibus ſequitur. Sequi enim imitari eſt. Ideóque ut pauperem Chriſtum, non tam greſſu quàm affectu confortari potuiſſet, reliquit propria, qui rapere ſolebat aliena, perfectámque nobis abrenunciationis ſeculi formam tribuens, non ſolum lucra reliquit uectigalium, ſed & periculũ contempſit, quod euenire poterat à principibus ſeculi, quia uectigalium rationes imperfectas atq; incompoſitas reliquerit. Tanta enim cupiditate ſequendi dominum ductus eſt, ut in nullo prorſus huius uitæ reſpectum uel cogitationem ſibimet reſeruauerit. Propter quód iuſta mercede, dum humana ſedulus negotia deſerit, dominicorum fidelis diſpenſator meruit eſſe talentorum. [Et fecit ei conuiuium magnum Leui in

Leui.

Matthę᷑.

Proue. 18

Sequi dominum ueraciter.

domo ſua.] Qui domicilio Chriſtum recipit interno, maximis delectationibus exuberantium paſcitur uoluptatū. Itaq; dominus libenter ingreditur, & in eius qui crediderit recumbit affectū. Et hoc eſt bonorū operū ſpiritale conuiuium, quo diues populus eget, pauper epulatur. [Et erat turba multa publicanorum, & aliorum, qui cum illis erant diſcumbentes.] Viderunt publicanum à peccatis ad meliora conuerſum, locum inueniſſe pœnitentiæ, & ob id etiam ipſi non deſperant ſalutem. [Et murmurabant phariſæi & ſcribę eorum, dicentes ad diſcipulos eius: Quare cum publicanis & peccatoribus mãducatis & bibitis?] Conuiuantibus cum domino publicanis, phariſæi murmurantes de ieiunio gloriantur. Vbi primo legis & gratiæ quãta ſit diſtantia declaratur, quia qui legem ſequuntur, ieiunæ mentis famem patiantur æternam: qui uero uerbum in interioribus animę receperunt alimenti cœleſtis, & fontis ubertate recreati, eſurire & ſitire nõ poſſint. Deinde retributionis futuræ ſpecies prefiguratur, quando epulantibus cum Chriſto electis, perfidia ſuperborum ieiuna torquebitur, quibus dicitur: Meretrices & publicani præcedẽt uos in regnũ dei. Quod ſi per Matthęi electionẽ fides gentiũ, quæ prius mũdi lucris inhiabãt, ſed nũc corpus Chriſti ſedula deuotiõe reficiunt, exprimit, profecto ſupercilium phariſæorũ, Iudęorum inuidiã, qua de gentium ſalute torquentur, inſinuat. [Et reſpondens Ieſus, dixit ad illos: Non egent qui ſani ſunt medico, ſed qui male habent. Non ueni uocare iuſtos, ſed peccatores in pœnitentiam.] Suggillat ſcribas & phariſæos, qui iuſtos ſe putantes, peccatorum conſortia declinabant. Seipſum nanque medicum dicit, qui miro medicandi genere uulneratus eſt propter iniquitates noſtras, & liuore eius ſanati ſumus. Sanos autem & iuſtos

Legis & gratiæ diſtantia.

Matth. 21

Eſaiæ 53

1. Petri 2

Sani.

ſuſtos appellat eos, qui ignorantes dei iuſticiam, & ſuam uolentes conſtituere, iuſticiæ dei non ſunt ſubiecti, qui ex lege præſumentes euangelij gratiam non quærunt. Porrò male habentes, & peccatores uocat eos, qui ſuæ fragilitatis conſcientia deuicti, nec per legem iuſtificari poſſe uidentes, Chriſti ſe gratiæ pœnitendo ſubmittunt. Vbi ſimul oſtenditur, quod non in priſtinis uitijs permanentes, ut ſcribæ & phariſæi murmurabant, ſed pœnitentiam agentes, publicani uenerint ad Ieſum: & ipſe quoque Ieſus conuiuia peccatorum, ut occaſionem haberet docendi, & ſpiritales inuitatoribus ſuis præberet cibos, adire dignatus ſit. Denique cum frequenter pergere ad conuiuium deſcribatur, nihil refertur aliud niſi quid ibi fecerit, quid docuerit: & ut humilitas domini eundo ad peccatores, & potentia doctrinæ eius in pœnitentium conuerſione monſtretur. Rom. 10. Male habentes.

¶In die ſancto. Matth. 9. Marci 2. Lucæ 5.

IN illo tempore, Cum trāſiret Ieſus, uidit hominem ſedentem in telonio, Matthæum nomine, & ait illi, Sequere me. Et ſurgens ſecutus eſt eum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

LEgimus Apoſtolo dicente, quia omnes peccauerunt & egent gloria dei, iuſtificati gratis per gratiam ipſius. Qui & iterum inæſtimabilē eiuſdem gratię magnitudinem commendans, ait: Vbi aūt abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia: quia nimirū quāto grauiorem dn̄s in electis ſuis peccatorū languorem curauit, tanto ampliorē cunctis gratiæ medentis potentiam monſtrauit. Vnde & ex lectione euangelica audiuimus, quia ſedentem in telonio Matthæum, ac temporalibus curis intentum, repente miſeratus dominus uocauit, & de publicano iuſtum, de telo- Rom. 5. Rom. 5.

niario diſcipulum fecit, quem etiam proficientibus eiuſdem gratię incrementis, de communi diſcipulorum numero ad apoſtolatus gradum promouit, nec ſolum prædicandi, uerum etiam ſcribendi euangelium illi miniſterium commiſit: ut qui curam terreſtriũ omiſerat negotiorum, cœleſtium talentorũ diſpenſator eſſe inci
Matthæ⁹ peret. Quod ob id utique prouidentia ſuperna fieri diſ
ueniæ ſpe poſuit, ut nullũ enormitas peccatorũ ſuorum, nullũ nu
randę ex- meroſitas ſcelerũ, à ſperanda uenia reuocaret, cum hũc
emplum. tantis mũdi nexibus abſolutum, tam cœleſtem factum conſpiceret, ut cõmunicato cum angelicis ſpiritibus uocabulo, euãgeliſta nominaretur & eſſet. [Vidit, inquit, Ieſus hominem ſedentem in telonio Matthęũ nomine, & ait illi, Sequere me.] Vidit autem non tam corporei intuitus, q̃ internę miſerationis aſpectibus, quibus et Pe
Lucæ 22. trum negantem ut reatum ſuum cognoſcere ac defle-
Videre re poſſet, reſpicere dignatus eſt: quibus populum ſuum
dñi miſe- Aegyptia ſeruitute depreſſum, ut eriperet aſpexit, di-
reri eſt. cens ad Moyſen: Videns uidi afflictionem populi mei,
Exod. 3. qui eſt in Aegypto, & gemitũm eius audiui, & deſcendi liberare eum. Vidit ergo hominem & miſeratus eſt eum, qui humanis tantum ſtudijs deditus, necdum angelico nomine dignus extiterat. Vidit ſedentem in telonio, pertinaci uidelicet animo temporali-
Matthę⁹. bus lucris inhiantem, Matthæum, inquit, nomine. Matthæus Hebraice, Latine dicitur donatus: quod profecto nomen illi apte congruit, qui tantum gratiæ ſupernæ munus accepit. Nec prætereundum eſt, quod idem Matthæus erat binomius: nam & Leui uocabatur, quod etiam nomen eidem gratiæ qua donatus eſt
Leui. teſtimonium perhibet. Interpretatur enim additus ſiue aſſumptus, ſignificans quia aſſumptus eſt per electionem à domino, & additus ad numerum gradus apoſto-

apoſtolici. Hoc autem illum nomine Marcus & Lucas Marci 2.
in hac lectione magis appellare uoluerunt, ne conſor- Lucæ 5.
tem operis euangelici, de priſca conuerſatione palam
notabilem redderent. At uero ubi ad deſcribendũ duo
decim apoſtolorum catalogum peruenerunt, tacito Marci 3.
Leui uocabulo, Matthæum illum aperte nuncupaue- Lucæ 6.
runt. Porrò ipſe Matthæus, iuxta hoc quod ſcriptum
eſt, Iuſtus prior accuſator eſt ſui, uenit amicus eius & Prou. 18
inueſtigauit eum, uulgato ſe nomine uocat, cum de te-
lonio uocatum narrat. Sed & in decalogo apoſtolorũ Matt. 10.
cum additamento ſe publicanum cognominat. Tho-
mas, inquit, & Matthęus publicanus, quatenus maiorẽ
per hoc publicanis & peccatoribus adipiſcendæ ſalu-
tis confidentiam præbeat. Quam docendi formulam
Paulus quoq; ſecutus, ait: Quia Chriſtus Ieſus uenit in 1. Tim. 1.
hunc mundum peccatores ſaluos facere, quorum primus
ego ſum. Sed ideo miſericordiam cõſecutus ſum, ut in
me primo oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem patien-
tiam, ad exemplum eorum qui credituri ſunt illi in ui
tam æternam. Vidit ergo Ieſus publicanum, & quia mi-
ſerando atq; eligendo uidit, ait illi, Sequere me. Seque
re autem dixit imitare. Sequere dixit non tam inceſſu
pedum, quàm executiõe morum. Qui enim dicit ſe in 1. Ioan. 2
Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe am
bulare: quod eſt nõ ambire terrena, non caduca lucra
ſectari, fugere honores, contemptum mundi omnem
pro cœleſti gloria libenter amplecti, cunctis prodeſſe,
amare, iniurias nulli inferre, at ſibi illatas patienter Chriſti
ſufferre, ſed & inferentibus à domino ueniam poſtu- ueſtigia
lare, nonnunquam ſuam ſed conditoris ſemper glo- quõ imi-
riam quærere, quotquot ualet ſecum ad amorem ſu- tanda.
pernorum erigere. Hæc & huiuſmodi gerere, Chriſti
eſt ueſtigia ſequi. [Et ſurgens, inquit, ſecutus eſt eũ.]

Non eſt mirandum, quod publicanus ad primam iubentis dñi uocem, terrena quæ curabat lucra reliquerit, opibusq; neglectis illius comitatui, quem nil diuitiarũ habere cernebat, adhæſerit. Ipſe eñ dñs qui eum foris uerbo uocauit, intus inuiſibili inſtinctu ut ſequeretur edocuit, infundens mẽti illius lumẽ gratiæ ſpiritalis, qua intelligeret, quia is à temporalibus uocabat in terris, incorruptibiles in cœlis dare theſauros ualeret. Surgens, inquit, ſecutus eſt eum. Surrexit, ut ſequeretur: dimiſit caduca quę gerebat, ut conſequeretur æterna, ad quæ illum ueritas inuitabat, quale eſt illud: Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus.

Ephe. 5. [Et factum eſt diſcumbente eo in domo, ecce publicani & peccatores uenientes, diſcumbebant cum Ieſu & diſcipulis eius.] Vnius publicani conuerſio, multis exẽplum pœnitentiæ ac indulgentiæ publicanis & peccatoribus tribuit. Non enim dubitandum, quia publicani ac peccatores eſſe deſierant, qui cum Ieſu & diſcipulis eius diſcumbebant: nec ſi in peccatis perſeuerare decernerent, ei qui ſine peccato eſt, cõueſci auderent. Publicani quippe uocant̃, qui uel publice ſceleribus fœdãtur, uel publicis implicãtur negotijs, quę ſine pcc̃ō aut uix, aut nullatenus ualent adminiſtrari. Et pulchro ſatis præſagio, qui apoſtolus & doctor gentium erat futurus, in prima ſua cõuerſione peccantium poſt ſe gregem trahit ad ſalutẽ: officiumq; euãgelizãdi, quod proficiente merito uirtutũ erat expleturus, à primis iam fidei ſuæ rudimentis incipit. Neq; enim ſolũ qui fratrẽ uerbo erudit, ſed etiã qui exemplo ad meliora conuertit, miniſterium gerit doctoris. Deniq; ijdẽ publicani non tunc ſolũmodo cũ dño diſcumbebãt, uerũ & deinceps abiectis ſecularibus negotijs, ad imitationem Matthæi illum ſequi gaudebant, teſte euangeliſta Marco, qui dicit:

Publicani

Miniſterium doctoris.

Marci 2.

qui dicit: Multi publicani & peccatores diſcumbebant cum Ieſu & diſcipulis eius. Erant enim multi, qui & ſequebantur eum. Notandum autem quod Lucas hæc referens dicit, quia dominus in domo eiuſdem Matthæi cum publicanis diſcubuerit, & quia ipſe cõuiuiũ illi magnũ parauerit. Qui quidẽ Matthęus quantũ ad generale iudiciũ reſpicit, congruã beneficijs cœleſtibus uicẽ rependit: ut à quo perennia bona ſperabat, illi ſua tẽporalia cõmodaret: eũq; corporalibus epulis reficeret, quo ipſe donante guſtũ ſpiritalis acceperat ſuauitatis. Porrò ſi altiore intellectu quę geſta ſunt indagare cupim⁹, non tantũ in domo ſua terreſtri, cõuiuiũ dño corporale exhibuit, ſed multo gratius illi conuiuiũ in domo pectoris ſui per fidẽ ac dilectionẽ parauit, ipſo atteſtante qui ait: Ecce ego ſto ad oſtiũ, & pulſo. Si quis audierit uocẽ meã, & aperuerit ianuã, intrabo ad illũ, & cœnabo cũ illo, & ipſe mecũ. Stat qppe ad oſtiũ dñs & pulſat, cũ memoriã ſuæ uoluntatis uel per os docentis hominis, uel per ſuã intus inſpirationẽ noſtro cordi infundit. Audita aũt uoce eius, ianuã ut recipiatur aperim⁹, quãdo illius ſiue ſecretis ſiue apertis admonitionibus libẽter aſſenſum præbemus, & his perficiẽdis quæ facienda cognouimus operã damus. Intrat uero, ut & ille nobiſcũ, & nos cũ illo cœnemus: qa in cordib⁹ electorꝶ per amoris ſui gratiã inhabitat, ut & ea ſemꝑ luce ſuæ præſentiæ reficiat, quatenus ad ſuperna deſideria magis magiſq; proficiant, & ſtudijs eorũ cœleſtibus quaſi gratiſſimis dapibus ipſe paſcatur. Sequitur: [Et uidẽtes phariſæi, dicebant diſcipulis eius: Quare cũ pctõribus & publicanis mãducat magiſter ueſter?] Duplici errore tenebant phariſęi, cũ magiſtro ueritatis de ſuſceptione pctõrũ detrahebãt: quia & ſe iuſtos arbitrabantur, qui ſuperbiæ faſtu à iuſtitia longe diſceſſerant: & eos

Lucæ 5.

Apoca. 3

Duplex error phariſæorũ.

crimina-

criminabantur iniuſtos, qui reſipiſcēdo à peccatis non parum iam iuſtitiæ propinquabant. Inuidia nanq; fraternæ ſalutis obcæcati recolebant, quia publicanus erat Matthæus, publicani & peccatores erant multi alij, q
Lucæ 5. cum domino diſcumbebant: ſed meminiſſe nolebant, quia idem Matthæus, ſicut Lucas ſcribit, relictis omnibus quæ gerebat, ſecutus eſt eum. Sed & alij publicani ac peccatores eo animo cum illo diſcumbebant, quod illi deinceps adhærere diſponebant. Errabāt ergo pha
Lucæ 19. riſæi, qui nec aliena, nec ſua ſaltem corda nouerāt. Sed qui nouit occulta cordis, qui uenit quærere & ſaluum facere quod perierat, & eos quos iam pœnitentes ſuſceperat, amplius in fide confortat: & eos quos adhuc ſuperbos tolerat & impios, ad humilitatis gratiā ac pietatis prouocat. Nam ſequitur: [Non eſt opus ualentibus medico, ſed male habentibus.] In eo etenim q male habentibus medicum ſe aduenisse teſtatur, auget ſpem obtinendæ ſanitatis & uitæ eis, qui de peccatorum ſuorum languore turbati, ſaluatoris ac uiuificatoris magiſterium iam ſequi cœperant. In eo autem q ualentibus nō opus eſſe medico dicit, illorū temeritatē redarguit, qui de ſua iuſtitia præſumentes, gratiæ cœleſtis auxilium quærere detrectabant. Quis nanq; iuſtus eſſe poterit, ut diuina opitulatione non egeat, cū ille, quo in natis mulierum maior nemo eſt, de ſe Ioan
Ioann. 3. nes apertiſſime dicat: Non poteſt homo à ſe accipere quicquam, niſi ei datum fuerit de cœlo. Dum uero ſub
Oſeę 6. iungit, [Euntes autem diſcite, quid eſt miſericordiam uolo, & non ſacrificium] ijſdem phariſæis de falſa iuſtitia tumentibus, etiam conſilium correctionis oſtendit. Admonet nanq; eos, ut per opera miſericordiæ ſibimetipſis ſupernæ miſericordiæ præſidia conquirāt, & non contemptis pauperum neceſſitatibus, per obla

Phariſæorū de falſa iuſtitia redargutio.

tionem

tionem ſe ſacrificiorum dominum placare confidant.
Propoſuit autem eis teſtimonium de propheta,& hoc illos euntes diſcere iuſſit,euntes uidelicet à temeritate ſtultæ uituperationis,ad diligentiorem ſcripturæ ſanctæ meditationem:ut qui eum peccatores ſuſcipiẽtem contra ſcripturarum decreta facere calumniabantur, ipſi ſe potius intelligerent quę eſſent dei præcepta neſciſſe,uel agnita non feciſſe. Qui enim quotidianis in templo oblationibus inſtantes,nulla delinquẽtibus cõpaſſione miſerabantur,patet profecto quia contra ſermonem propheticum ſacrificium potius quàm miſericordiam quærebant. At uero dominus qui, ſicut ſcriptum eſt,pertranſiuit benefaciendo et ſanando omnes oppreſſos à diabolo,& quotiẽs templum intrauit,magis uerbi languẽtes curare,erudire neſcios, cõtumaces redarguere,uel etiam foras deturbare,quàm uictimas ſtuduit offerre,liquet utiq; quia uoluntatis diuinæ quã propheta monebat,iuſſa perfecit,miſericordiæ ſcilicet opus exequendo,& non ſacrificium celebrãdo.Qui etiam reprehẽſoribus ſuis quare cum publicanis & peccatoribus manducaret, rationem reddere non deſpexit,ut uel ſic eos à ſuperuacua murmuratione cohiberet,atq; ad ſequenda ſuæ pietatis dona prouocaret.Nõ enim,inquit,ueni uocare iuſtos,ſed peccatores.Idcirco igitur peccatorum conuiuia frequentabat,ut inſidiatores ſuos docendo cœleſtes inuitaret ad epulas. Sed mouet forte aliquem, quomodo dominus dixerit non ſe ueniſſe ad iuſtos, ſed magis ad peccatores uocandos, cum cunctis legentibus conſtet,ꝙ etiam illos quos ſecundum Moſaicæ legis inſtituta iuſtos inuenit, ad euãgelicæ perfectionis culmen plurimos uocauit. Si enim ſolos peccatores,& non etiam iuſtos uocaret, nequaquam Nathanael diſcipulatus illius conſors exiſteret, quem

Actu.10

Dñs cur conuiuia frequentarit.

Dñs quare uenerit uocare pctõres & non iuſtos.

Ioann.1 quem ad ſe primo uenientem tanta laude dignum putauit,ut diceret: Ecce uere Iſraelita, in quo dol' nõ eſt. *Si* non iuſtos uocaret,Petrum & Andream in apoſtolatus arce non haberet,qui quanto amore iuſticiæ flagrauerint,docuerunt cum ad teſtimonium præcurſoris continuo dominum uidere & audire gauiſi ſunt. Ibidem.

Quomodo ergo non uenit uocare iuſtos,ſed peccatores, niſi quia, ſicut Lucas hæc referens apertius dicit, Lucæ 5. Non ueni uocare iuſtos,ſed peccatores in pœnitentiam. Omnes nanque electos ad regnum cœleſte dominus uocat, ſed illos ſolum ad pœnitentiam uocat,quos peccatis grauioribus inuolutos inuenit. Quos uero iuſtitiæ operibus deditos reperit,non eos ad pœnitentiã præteritæ conuerſationis, ſed ad profectũ magis uitæ perfectioris inuitat. Vocat peccatores,ut per pœnitentiam corrigantur: uocat iuſtos,ut magis magisq; iuſtificentur. Aliter. Quãuis & ita recte poſſit intelligi quod ait, Nõ ueni uocare iuſtos ſed pctõres, quia non illos uocauerit qui ſuam iuſtitiam uolentes cõſtituere, iuſtitiæ Rom.10. dei non ſunt ſubiecti,ſed eos potius qui fragilitatis ſuę conſcij non erubeſcunt profiteri,quia in multis offendimus omnes. Iaco.3 *Si* quos autẽ & de illis qui fallaciter ſunt iuſti,correctos uocat ad ueniam, etiam in illis implebitur eius ſermo,quia nõ uenerit uocare iuſtos ſed peccatores,id eſt,nõ elatos,ſed humiles: nõ de ſua iuſtitia inflatos,ſed ei q iuſtificat impiũ deuota mẽte ſubſtratos. Nã & tales ubi conuertũtur, nequaq̃ ſe iuſtos, ſed pctõres neceſſe eſt ſyncero corde teſtẽtur.

Admonitio ad fratres. Libet autem meminiſſe,fratres chariſſimi,ad quantã dñs arcem iuſtitiæ Matthęũ,quẽ de publicanis actibus elegit,ut ſpẽ remiſſionis peccatoribus ampliaret aduexerit. Qualis nanq; ſit factus,ipſe apoſtolorũ numerus cui inſert' eſt,docet: docet & ipſa gens Aethiopũ,quam de finibus

terræ

terræ ultimis ad ſanctæ eccleſiæ ſocietatem prædicando cõuertit, ablutamq́ꝫ fonte baptiſmatis, de fuſca formoſam reddidit, qa uitiorꝝ nigredinẽ exuit, ac uirtutũ decorauit ornatu: docet ipſum euangelium, in quo ſcribendo noui teſtamẽti cõſecrauit exordium, cui ſpetiali priuilegio donatum eſt, ut dñicæ incarnationis myſteria, quæ cuncti à ſeculo prophetæ futura præcinebant, ipſe primus omniũ iam facta deſcripſerit, & credẽtibꝰ legẽda tranſmiſerit. Quod uidelicet euangeliũ ad ædificandã fidẽ eccleſiæ primitiuę, quę ex Hebræorꝝ maxime populo collecta eſt, Hebræo ſermone cõpoſuit. Dilatata autẽ per orbẽ eccleſia, & Græcis ac barbaris in eiuſdẽ fidei unitatẽ cõfluentibus, curauerũt præſules fideliũ, ut idem etiã Græcũ, Latinumq́ꝫ trãsferretur eloquiũ: quomodo etiã Marci, Lucæ, & Ioãnis euangelia, quæ deinceps Gręca lingua ædiderunt, mox in Latinũ transfudere ſermonem, quatenus hæc oẽs per orbẽ nationes legere & intelligere poſſent. Teſtatur & Ezechiel propheta, quantũ idem Matthęus inter præcipua ſanctæ eccleſiæ membra effulſerit, dum ſub figura quatuor animaliũ admirabiles omnium euangeliſtarum uirtutes, quas cœleſti uiſione didicerat, pleniſſimo ſermone deſcribit. Sed & Ioãnes apoſtolus, q erat unus ex eis, & ipſe uiſione doctus ſpirituali, inter prima eccleſiæ ſacramenta eorundẽ euangeliſtarũ facit mentionẽ. Tãtæ quippe erãt dignitatis illi, q redẽptoris noſtri facta & dicta ſcribẽdo memoriæ tradiderũt, ut nõ ſolũ prophetico, ſed et apoſtolico eſſent teſtimonio cõmẽdãdi. Tãtæ erãt dignitatis, ut utriuſq́ꝫ teſtamẽti ſcriptura eis merito teſtimoniũ daret, eorũq́ꝫ gloriam cœli ciues nõ ante exortũ tantũmodo eorꝝ, uerũ etiã poſt inchoatũ uel expletũ ſctĩſſimi munus opis, hoĩbus ad memoriã referrẽt, & quãti apud deum habeantur, oſtenderent.

Multa

Matthæi euãgeliũ ſuum Hebræo ſermone cõpoſuit.

Ezech. 1

Apoca. 5

Multa ergo de illis Ezechiel, multa eximius ipſorum commemorauit Ioannes: ſed nos in præſenti, quia ſermo claudendus eſt, unum Ioannis teſtimonium com-
Apoca. 4. memorare ſufficiat: Et cũ darent, inquit, quatuor animalia gloriam & honorem, & benedictionem ſedenti ſuper thronum, uiuenti in ſecula ſeculorum, procidebant uiginti quatuor ſeniores ante ſedentem in throno, & adorabant uiuẽtem in ſecula ſeculorum, & mittebant coronas ſuas ante thronum. Oportet nanq;, ut quotiens regis æterni magnificentiam in ſanctis euangeliorum libris prędicari cognouerimus, procidamus humiles ante illius miſericordiam, & deuotis precibus imploremus, & qcquid boni operis habere poſſumus non noſtris hoc meritis, ſed eius gratiæ ſemper tribuamus, qui ſedens in throno patris unà cum ſpiritu ſancto, uiuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

¶In feſto diui Michaelis. Marci nono. Matthæi 18.

IN illo tempore, Accipiens Ieſus puerum, ſtatuit eũ in medio eorum, quem cum complexus eſſet, ait illis: Quiſquis unum ex huiuſmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

VIdens cogitationes diſcipulorum dominus, curat deſiderium gloriæ humilitatis contentione ſanare, primatũq; non eſſe quærẽdum: & prius ſimplici humilitatis cõmonet imperio, & mox puerilis innocẽtię docet exẽplo. Quod eñ ait, Quiſquis unũ ex huiuſmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit, uel ſimpliciter pauperes Chriſti ab his qui uelint
Paruuli malitia. eſſe maiores, pro eius oſtendit honore recipiẽdos: uel certe malitia paruulos ipſos eſſe ſuadet, ut inſtar ętatis paruulæ

paruulæ ſimplicitatem ſine arrogantia,charitatem ſine inuidia,deuotionē ſine iracundia conſeruent. Quod autem complectitur puerum,ſignificat humiles ſuo dignos eſſe complexu ac dilectione, talesq; cum impleuerint,quod præcepit,diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde,iure poſſe gloriari ac dicere: Læua eius ſub capite meo,& dextera eius amplexabitur me. Bene autem cum dixiſſet,quiſquis unũ ex huiuſmodi pueris receperit,addidit in nomine meo: ut uidelicet formam uirtutis quam natura duce puer obſeruat, ipſi ꝑ nomine Chriſti,iuuante rationis induſtria, ſequantur. Sed quia ſe in pueris recipi docebat,uidelicet quaſi caput in membris ſuis,ne putaretur hoc eſſe ſolum quod uidebatur,adiunxit,atq; ait: [Et quicunq; me ſuſceperit,non me ſuſcipit,ſed eum qui me miſit.] Talem ſe utiq; ac tantum credi uolens, qualis & quantus eſt pater. Vſq; adeo enim,inquit,nihil diſtat inter me & eũ, ut qui me receperit,recipiat & eum qui miſit me. [Et quiſquis ſcandalizauerit unum ex his puſillis credentibus in me,bonum eſt ei magis ſi circũdaretur mola aſinaria collo eius,& in mare mitteretur.] Quanquam hæc generalis poſſit eſſe ſentētia aduerſum omnes qui aliquem ſcandalizant,tamen iuxta conſequentiam ſermonis etiam cōtra apoſtolos dictum intelligi poteſt, qui inter ſe diſputantes, quis eſſet illorum maior,uidebantur inuicem de dignitate contendere. Et ſi in hoc uitio permanſiſſent,poterant eos quos ad fidem uocabant,per ſuum ſcandalum perdere,dum apoſtolos uiderēt inter ſe de honore pugnare. Quod autem dixit, Bonum eſt ei magis ſi circundaretur mola aſinaria collo eius,ſecundum ritum prouinciæ loquitur,quo maiorum criminum iſta apud ueteres Iudæos pœna fuerit, ut in profundum ligato ſaxo demergerētur. Et reue-

Matt.11.
Canti.2.
Lucæ 9.
Scandaliuatio.
Lucæ 22.
Matt.20.
Ritus ꝑ uinciæ apud Iudæos.

Puſill⁹ magnus ſcādalizari poteſt. nō ra melius innoxium, pœna q̄uis atrociſſima temporali tamē uitā finire corporeā, q̄ lædēdo fratrē, mortē animæ mereri perpetuā. Recte aūt qui ſcādalizari poteſt, puſillus appellat. Qui enī magnus eſt, quæcunq; uiderit, quæcūq; paſſus fuerit, nō declinat à fide: qui aūt puſillus eſt animo & paruus, occaſiões quęrit quomodo ſcandalizet. Propterea deniq; oportet nos maxime ijs cōſulere, q parui ſunt in fide, ne occaſione noſtri offendātur, & recedant à fide, ac decidant à ſalute. Nota. Notandū ſane quod in noſtro bono opere aliquādo cauendū eſt ſcandalū proximi, aliquādo uero pro nihilo cōtemnendū. In quantū enim ſine peccato poſſumus uitare ꝓximorū ſcandalū, debemus. Mola aſinaria. Si autē de ueritate ſcandalū oritur, utilius permittit ſcandalū naſci, q̄ ueritas relinquatur. Itē per molā aſinariam ſecularis uitæ circuitus ac labor exprimitur, & per profundū maris extrema dānatio deſignatur. Qui ergo ad ſanctitatis ſpeciē deductus, uel uerbo cæteros deſtruit, uel exemplo, melius profecto erat, ut hunc ad mortē ſub exteriori habitu terrena acta cōſtringerent, q̄ ſacra officia in culpa cæteris imitabilē demōſtrarent. Quia nimirū ſi ſol⁹ caderet, utcunq; hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret. [Et ſi ſcandalizauerit te manus tua, abſcinde illā. Bonū eſt tibi debilem introire in uitā, q̄ duas manus habentem ire in gehennā in ignem inextinguibilē.] Quia ſupra docuerat ne ſcandalizemus eos q credunt in eū, nunc cōſequenter admonet quantū cauere debeamus eos, qui ſcādalizare nos, id eſt, uerbo uel exemplo ſuo ad ruinam peccati propellere certant. Manū quippe noſtram appellat neceſſariū amicum, cuius opere atque auxilio quotidiano opus habemus. Man⁹ qd. Sed talis ſi nos lædere in cauſa animæ uoluerit, excludendus eſt à noſtra ſocietate: ne ſi cum perdito in hac uita partem habere

bere uoluerimus, ſimul in futura cum illo pereamus. Quod autem ſubditur, [Vbi uermis eorum non moritur, & ignis non extinguetur,] in uerme putredinem gehenę, ſicut in igne ardorē deſignat. Siue uermis dicit ſerā ſcelerū pœnitudinē, quę nunq̃ in tormentis cōſciētiam afflictorū mordere ceſſabit: ut ignis ſit pœna extrinſecus ſęuiens, uermis dolor interius accuſans. [Et ſi pes tuus ſcandalizat te, amputa illum. Bonū eſt tibi claudū introire in uitam ęternam, q̃ duos pedes habentē mitti in gehennā ignis inextinguibilis &c.] In pede, ſicut & in manu charos inemēdabiles docet alienādos à nobis, ne per immunditiam eorū quos caſtigare nequimus, & ipſi polluti pereamus. Sed manus propter opus neceſſariū nobis, pes ſunt dicti tales propter miniſteriū, diſcurſusq́ in noſtris uſibus accommodos. [Quod ſi ocul⁹ tuus ſcādalizat te, eijce eū. Bonū eſt tibi luſcū introire in regnū dei, q̃ duos oculos habentē mitti in gehennā ignis.] In oculo quoq; ꝓpter ſcandalū eruēdo ijdē noſtri carnaliter amici, ſpiritaliter uero aduerſarij deſignantur. Sed cū nos eoꝝ cōſultu ac prouiſiōe opus habemus, illi uero cōſilio nos prauo decipere, atq; in iter erroris deflectere quęrūt, penitus nobis eorū omittēda eſt ſocietas. Scandalū quippe ſermo Græcus eſt, quod nos offendiculū uel ruinam & impactionē pedis dicere poſſumus. Quidā ſcandalū Græce, Latine ſcrupulū dicunt. Ille ergo ſcādalizat fratrē, qui ei dicto factóue minus recto occaſionē ruinę dederit. Poteſt et ſimpliciter dici, Si quis ita neceſſari⁹ nobis uidetur eſſe ut manus, pes, & oculus, utilis uidelicet atq; ſolicitus & acutus ad perſpiciendū, ſcandalū aūt nobis facit, & per diſſonantiā morum nos trahit in gehēna, ne ſic quidem temporalibus eius cōmodis cū periculo animarum noſtrarum uti ac refoueri debemus.

Eſaiæ 66.

Vermis.

Ignis.

Manus.

Pes.

Oculus.

Scandalū quid.

 ¶In die

locum quo erat ipſe uenturus.] Quia duo ſunt præcepta charitatis, dei uidelicet amor & proximi, & minus quàm inter duos haberi charitas non poteſt (nemo enim proprie ad ſeipſum habere charitatem dicitur, ſed dilectione ſe in alterum tendit, ut eſſe charitas poſſit) binos ad prædicādum diſcipulos dñs mittit, quatenus hoc nobis tacitus innuat, quia qui charitatem erga alterum nō habet, prædicationis officiū ſuſcipe nullatenus debet. Bene ante dicitur, quod miſit eos ante faciē ſuam in omnē ciuitatem & locū, quo erat ipſe uēturus. Prædicatores eñ ſuos dñs ſequitur, qa prædicatio præuenit, & tūc ad mētis noſtræ habitaculū dñs uenit: uerba exhortationis præcurrūt, atq; per hęc ueritas in mēte ſuſcipiť. [Et dicebat illis: Meſſis quidē multa, operarij autē pauci. Rogate ergo dñm meſſis, ut mittat operarios in meſſem ſuā.] Meſſis multa populoꝝ ſignificat multitudinē: operarij pauci, penuriam magiſtrorum. Iſti ſunt operarij, de quibus pſalmiſta loquitur: Qui ſeminant in lachrymis, in gaudio metent. Euntes ibant & flebant, portantes ſemina ſua. Uenientes autem uenient in exultatione, portantes manipulos ſuos. Et ut apertius loquar, meſſis multa omnis turba credentiū eſt: operarij pauci, apoſtoli & imitatores eorum, qui mittuntur ad meſſem. [Ite, ecce ego mitto uos ſicut agnos inter lupos.] Lupos ſcribas & phariſæos uocat, qui ſunt clerici Iudęorum. [Nolite portare ſacculum, neq; peram, neq; calciamenta, & neminē per uiam ſalutaueritis.] Tanta prædicatori debet in deo eſſe fiducia, ut præſentis uitæ ſumptus quamuis nō præuideat, tamen ſibi hos nō deeſſe certiſſime ſciat: nedum mens eius occupať ad tēporalia, minus alijs præuideat æterna. Cui etiā per uiā neminem ſalutare cōceditur, ut ſub quāta feſtinatione iter prædicationis pergere debeat,

Bini cur mittātur.

Ante dominū cur miſſi.

Meſſis multa.

Operarij pauci.

Pſal. 125

Lupi.

Prædicatoris fiducia.

Salutare cur uetetē

oſtendatur. Quæ ſi quis uerba etiã per allegoriã uelit intelligi, in ſacculo pecunia clauſa eſt: pecunia uero clauſa, eſt ſapiẽtia occulta. Qui igit̃ ſapientiæ uerbũ habet,
Eccle. 20 ſed hoc erogare proximo negligit, quaſi pecuniam in ſacculo ligatã tenet. Et ſcriptũ eſt: Sapiẽtia abſcondita, & theſaurus abſconditus, quæ utilitas in utriſq;? Quid uero per peram, niſi opera ſeculi? Et quid hoc loco per calciamenta, niſi mortuorum operũ exempla ſignantur? Qui igitur officiũ prædicationis ſuſcipit, dignũ nõ eſt ut onus ſecularium negotiorum portet: nedum hoc eius colla deprimit, ad prædicanda cœleſtia non aſſurgat. Nec debet ſtultorum operum exempla conſpicere, ne ſua opera quaſi ex mortuis pellibus credat munire. Omnis uero qui ſalutat in uia, ex occaſione ſalutat itineris, non ex ſtudio obtinendæ eiuſdem ſalutis. Qui igitur non amore æternę patriæ, ſed præmiorum ambitu ſalutem audientibus prædicat, quaſi in itinere ſalutat: quia ex occaſione, & non ex intentione ſalutem audientibus exoptat. [In quãcunq; domum intraueritis, primum dicite: Pax huic domui. Et ſi ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper illam pax ueſtra: ſin autẽ, ad uos reuertetur.] Pax quę ab ore prædicatoris offertur, aut requieſcit in domo, ſi in ea fuerit fili⁹ pacis, aut ad eundem prædicatorẽ reuertitur: quia aut erit quiſque prædeſtinat⁹ ad uitã, & cœleſte uerbũ ſequit̃ quod audit, aut ſi nullus audire uoluerit, ipſe prædicator ſine fructu non erit: quia ad eum pax reuertitur, quoniã ei à dño pro labore ſui operis recõpenſatur. Ecce autẽ qui peram & ſacculũ portari prohibuit, ſumptus & alimenta ex eadem prædicatione cõcedit. Nam ſequitur: [In eadem autem domo manete, edentes & bibẽtes quę apud illos ſunt.] Si pax noſtra recipitur, dignũ eſt ut in eadem domo maneamus, edentes & bibentęs

Salutare in uia.

Pax.

quæ

quæ apud illos ſunt:ut ab eis terrena ſtipendia conſe-
quamur,quibus pręmia patriæ cœleſtis offerimus. Vn
de etiam Paulus pro minimo hæc ipſa ſuſcipiēs, dicit: 1.Cor.9
Si nos uobis ſpiritalia ſeminauimus, magnū eſt ſi ue- Rom.15.
ſtra carnalia metamus? Et notandum quod ſubditur:
[Dignus eſt enī operarius mercede ſua.] Quia iā de
mercede ſunt operis ipſa alimēta ſuſtentationis, ut hic merces de labore prędicationis inchoetur, quæ illic de ueritatis uiſione perficitur. Qua in re cōſiderandū eſt, quod uni noſtro operi duę mercedes debentur, una in uia, altera in patria:una quæ nos in labore ſuſtentat, alia quæ nos in reſurrectione remunerat. [Et in quācunq; ciuitatem intraueritis & ſuſceperint uos, mādu cate quæ apponūtur uobis &c.] Deſcripto diuerſę domus hoſpitio, quid etiam in ciuitatibus agere debeant docet, pijs uidelicet in omnibus communicare, ab impiorū uero per oīa ſocietate ſecerni. [In quācunq; ciuitatē intraueritis, & nō receperint uos, exeūtes in plateas eius, dicite: Etiā puluerē qui adhæſit nobis de ciuitate ueſtra, extergimus in uos.] Aut ad cōteſtationem laboris terreni, quē ꝓ illis inaniter ſuſcepiſſent, aut ut oſtēderēt uſq; adeo ſe ab ipſis nihil terrenū quęrere, ut etiā puluerē de terra eorū nō ſibi paterētur adhærere. Aliter: Pedes diſcipulorū ipſum opus inceſſumq; prędicatiōis ſignificāt: puluis uero quo aſpergunt, terrenę leuitas eſt cogitatiōis: à qua ipſi etiā ſummi doctores immunes eſſe nequeūt, cū ꝓ auditorib⁹ ſolicitis ſalubribus curis inceſſanter intēdunt, & quaſi ꝑ itinera mūdi uno uix calcaneo terrę puluerē legūt. Qui ergo receperint uerbū, ipſi afflictiones curaſq; doctorū, quas pro ſe tolerabāt, in argumentū ſibi uertūt humilitatis. Qui uero ſpreuerint doctrinā, docētiū ſibi labores & pericula diu m'q; ſolicitudinū ad teſtimoniū damnationis infle ctunt.

Merces operariorum.

Merces duplex uni operi.

Puluerē excutere.

Pedes.

ctunt. Et ipſe eſt puluis qui in euãgelij contẽptores ex
Ioann. 13 tergi, & à quo per bonos auditores euãgeliſtarũ iubẽ
tur pedes ablui, imò per ipſum ſaluatorẽ narrantẽ ablu
ti. [Dico autẽ uobis, qa Sodomis in die illa remiſſius
erit, q̃ illi ciuitati.] Sodomitę quidem inter tot carnis
Sodomi- animæq́ flagitia quibus inſatiabiliter ardebant, inho
tarũ flagi ſpitales quoq; Ezechiele atte ſtante, fuerũt, ſed nulli a
tia. pud eos tales hoſpites quales apud Iudæos prophetæ,
Ezech. 16 quales apoſtoli reperti ſunt. Et Loth quidẽ aſpectu &
auditu iuſtus erat, non aliquid tamẽ docuiſſe, nulla ibi
2. Petri 2 feciſſe ſigna perhibetur. Atq; ideo cui multum datum
Lucæ 12 eſt, multũ quęretur ab eo, potentesq́ potenter tormẽ
Sapien. 6 ta patientur. [Vę tibi Chorozain, uæ tibi Bethſaida]
Chorozain, Bethſaida, & Capharnaum, Tiberias quo
que quam Ioãnes nominat, ciuitates ſunt Galilęę, ſitę in
litore laci Genezareth, qui Iordane fluente efficitur, et
Ioan. 6. ab euangeliſtis etiam mare Galilææ, uel mare Tiberia
Matth. 4 dis appellatur. Plangit ergo dominus ciuitates, quæ
poſt tanta miracula atque uirtutes non pœnituerint.
Peioresq́ gentilibus qui naturale ſolummodo ius diſſi
pabant poſt deſcriptæ legis contemptũ, filiũ quoq; dei
conculcare, gratiamq́ ingratis ſpernere nõ timuerũt.
[Quia ſi in Tyro & Sidone factæ fuiſſent uirtutes,
quæ in uobis factæ ſunt, olim in cilicio & cinere ſeden
tes pœniterent.] Impletum uidemus hodie dictũ ſal
Tyrus & uatoris, quia ſcilicet Chorozain & Bethſaida præſente
Sidon. dño credere noluerũt: Tyrus autẽ ac Sidõ, & quondã
2. Re. 5 & Dauid ac Salomoni amicę fuere, & poſt euãgelizãtib⁹
3. Reg. 5 Criſti credidere diſcipulis: tantaq́ fidẽ deuotione ſuſce
Actu. 21. perũt, ut Paulũ apoſtolũ Tyro abeuntẽ, cuncti ciues cũ
uxorib⁹ et filijs uſq; foras ciuitatẽ ꝓſequerentẽ, pulcher
rimoq́ ſpectaculo tãta hoĩm multitudo, pauciſſimos
hoſpites, ſed Chriſti pro fide chariſſimos ad naues uſq;
uale

le factura deduceret. Sed quare non olim his qui crede
re potuerunt, uerum Iudæis qui credere noluerunt, ſit
euangelizatum ipſius eſt ſcire, cuius uniuerſæ uiæ, mi- Pſal. 24
ſericordia, & ueritas. Sane quod dominus ait, In cilicio
& cinere ſedentes pœniterent, in cilicio quod de pilis Ciliciũ.
caprarũ contexitur, aſperam peccati pungentis memo
riam, qua in die iudicij ſiniſtra pars eſt induenda, ſigni
ficat: in cinere autem mortis conſiderationẽ, per quam Cinis.
tota humani generis maſſa in puluerem eſt redigenda
demonſtrat. Porro in ſeſſione humiliationem propriꝫ Sedere.
conſcientiæ deſignat, de qua Pſalmiſta: Surgite poſt- Pſal. 126
quam ſederitis, quod eſt dicere: Humiliamini ſub po- 1. Petri 5.
tenti manu dei, ut uos exaltet in tempore uiſitationis.
[Et tu Capharnaum uſq; in cœlum exaltata, uſq; ad in
fernum demergeris.] Duplex in hac ſententia ſenſus
eſt, uel ideo ad infernum demergeris, quia contra præ Caphar-
dicationem meam ſuperbiſſime reſtitiſti: uel ideo, quia naum cur
exaltata eſt uſq; ad cœlũ meo hoſpitio, ex meis ſignis at demer-
que uirtutibus tantum habens priuilegium, maioribus genda.
plecteris ſupplicijs, quia his quoq; credere noluiſti. Et
ne quis putaret hanc increpationem illis tantummodo
ciuitatibus, uel perſonis, quæ dominum in carne ui-
dentes ſpernebant, & non omnibus qui hodieq; euan-
gelij uerba deſpiciunt, conuenire, conſequenter adiun-
xit, dicẽs: [Qui uos audit, me audit: & qui uos ſpernit,
me ſpernit.] Vt in audiendo quiſq; uel ſpernẽdo euan Euange-
gelij prędicatore, nõ uiles quaſq; perſonas, ſed dominũ lizantium
ſaluatorem, imò ipſum patrem ſpernere ſe uel audire ſpretores
diſceret. Nam ſequitur: [Qui autem me ſpernit, ſper-
nit eum qui me miſit.] Quia procul dubio in diſcipulo
magiſter auditur, & in filio pater honoratur. Poteſt et
ita intelligi: Qui uos ſpernit, me ſpernit. Qui non fa-
cit miſericordiam uni de fratribus meis minimis, nec Mat. 25.

mihi facit: quia & ipſe pro his formam ſerui & paupe- ris habitum ſuſcepi. Qui autem me ſpernit nolens cre- dere deum, & filiũ dei conculcans, ſpernit eum qui me
Ioan. 10 miſit: quia ego et pater unum ſumus. [Reuerſi ſunt au tem ſeptuaginta duo cum gaudio, dicentes: Domine, etiam dęmonia ſubijciuntur nobis in nomine tuo.] Be ne qdẽ cõfeſſi ſunt deferentes honorẽ nomini Christi, ſed qa infirma adhuc fide gaudebãt ĩ uirtutib⁹, uide qd
Vidit ſatã audiũt. [Et ait illis: Videbã ſatanã ſicut fulgur de cœlo
nam ca- cadentẽ.] Nõ modo uideo, ſed prius uidebã quãdo cor
dentem. ruit: quod aũt ait, ſicut fulgur uel præcipitẽ de ſupernis
2. Cor. 11. ad ima lapſum ſignificat, uel qa deiectus, adhuc trãsfi- gurat ſe in angelũ lucis. Quia ergo diſcipulos de ſigno rum operatiõe uidit elatos, exemplo eos terret, atq; ad humilitatem reuocat eius qui primus ſuperbiendo ce-
Eſaię 14. cidit: ut qui hunc ob ſuperbiã de cœlo recordarent eie- ctũ, multo magis ſe de terra æditos, ſi ſuperbierint hu- miliandos agnoſcãt. [Ecce dedi uobis poteſtatẽ calcan di ſupra ſerpentes & ſcorpiones, & ſupra omnẽ uirtu- tem inimici, & nihil uobis nocebit.] Hoc eſt omne ge nus immundorũ ſpirituum de obſeſſis corporibus eij- ciendi. Quamuis & ad literã rectiſſime poſſit accipi. Si
Actu. 28. quidem & Paulus à uipera inuaſus, nil aduerſi patitur: & Ioannes, ut hiſtoria tradit, hauſto ueneno non lędi-
Serpẽtes. tur. Hoc ſane inter ſerpentes qui dente, & ſcorpiones q cauda nocẽt, diſtare arbitror, quod ſerpentes aperte ſæ
Scorpij. uientes, ſcorpiones clãculo inſidiantes, uel homines uel dæmones ſignificẽt. Serpentes qui inchoandis uirtuti- bus uenena prauæ perſuaſionis obijciunt: ſcorpiones, qui cõſummatas uirtutes ad finẽ uitiare cõtendũt. [Ve runtamẽ in hoc nolite gaudere, qa ſpiritus uobis ſubij ciuntur.] De ſubiectione ſpirituũ cũ caro ſint, gaude- re prohibẽtur, qa ſpiritus eijcere ſicut & uirtutes alias
facere

Facere interdum non eſt eius meriti q operatur:ſed inuocatio noīs Chriſti hoc agit ad condēnationem eorū qui inuocāt, uel ob utilitatē eorū qui uident & audiunt concedit:ut licet hoēs deſpiciāt ſigna faciētes, tamē deū honorēt, ad cuius inuocationē fiant tāta miracula. Nā & in Actibus apoſtolorū filij Sceuę uidebantur eijcere dæmones:& Iudas apoſtolus cū aīo proditoris multa ſigna inter cęteros apoſtolos feciſſe narratur. [Gaude te aūt q noīa ueſtra ſcripta ſunt in cœlis.] Si ſatanas, inqt, per ſuperbiā cœli ſedē cum ſocijs amiſit, nō oportet nos de illorum humiliatione, ſed de ueſtra ſublimatione gaudere, quatenus unde illi ruerē ſubleuati, uos humiles aſcendatis. Non aūt pueriliter ſapiendū, quaſi deus ad remediū obliuionis bonos in cœlis, malos ſcribat in terris, dicente Hieremia, Vniuerſi qui derelinquunt te cōfundantur, recedentes in terra ſcribantur. ſed ſalubriter intelligēdum, quòd ſiue cœleſtia ſeu terreſtria quis opera geſſerit, per hæc quaſi literis adnotatus, apud dei memoriam ſit æternaliter adfixus.

Miracula et per malos operantur. Actu. 19. Matth. 10 Marci 6 Lucæ 9

Nomina ſcribi in cœlis. Hiere. 17

¶In ſolennitate omnium ſanctorum. Lucę 6. Matth. 5.

IN illo tempore, Deſcendens Ieſus cum diſcipulis de mōte, ſtetit in loco campeſtri, & turba diſcipulorū eius, & multitudo copioſa plebis. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione

ELecturus apoſtolos dominus, in mōtana ſubijt: turbas uero docturus, ad cāpeſtria redit, qa non niſi in humili Chriſtum turbæ uidere ſufficiunt. Nam hęc eſt norma quā ſecutus Apoſtolus, ait: Nō potui uobis loqui quaſi ſpiritalibus, ſed quaſi carnalibus. Quaſi paruulis in Chriſto lac uobis potum dedi, non eſcam. Nondū eñ poteratis, ſed ne nūc quidē poteſtis. Apoſtoli aūt ipſi, ſecundū Matthęū, quaſi perfectiores,

Apoſtoli in monte eliguntur. Turba in cāpo docetur. 1. Cor. 3 Matth. 5

& in

& in monte & aperto ſaluatoris ore docti eſſe narrantur. Vbi ſi qui diligentius utrunque euangeliſtã uelit perſcrutari, poteſt intelligi cum in monte duodecim diſcipulos elegit è pluribus, quos & apoſtolos nominauit, quod Matthæus prætermiſit, tunc illum habuiſſe ſermonem, quem Matthæus interpoſuit, & Lucas tacuit, hoc eſt in monte. Ac deinde cum deſcendiſſet in loco campeſtri, habuiſſe alterum ſimilem, de quo Matthęus tacet, Lucas non tacet, & utrunque ſermonem eodẽ modo eſſe concluſum. [Ab omni Iudæa et Hieruſalem, & maritima & Tyri, & Sidonis &c.] Maritimam multitudinem non à proximo mari Galilææ (neque enim hoc miraculi loco poneret) ſed à mari magno reor eſſe cognominatam, in qua etiam Tyrus & Sidon comprehendi poterant. Verum quia gentium ciuitates ſunt Iudęis quidem ſorte data, ſed non ab eis poſſeſſę, eo quòd hoſtes exterminare nequirent, conſulte nominatim ponuntur: ut quanta ſit fama uirtusque ſaluatoris intimetur, quę exteras etiã ad ſanitatem doctrinamque capeſſendam ciuitates accerſiat. Vbi notandum, quia dominus & ſi uenientibus ad ſe gentilibus miſertus ſit, unde & puerum Centurionis & Cananææ filiam approbata petentum fide curauit, non tamen eorum ciuitates intraſſe reperitur: ne uidelicet occaſionem quærelæ Iudæis calumniantibus ſuggereret, ſed perfectam potius ſalutem gentium paſſionis & reſurrectionis ſuæ tempori reſeruaret. Quo imminente tempore gentilibus eum uidere quærentibus ait: Niſi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipſum ſolum manet: ſi autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. [Et omnis turba quęrebat eum tangere, quia uirtus de illo exibat, & ſanabat omnes.] Et ſupra leproſus domino tangente, mundatur: & hic omnis turba quæ eum tangere

Maritima multitúdo. Matth. 8. Matth. 15 Ioan. 12 Lucæ 5

gere potuit, ſpiritus illius uirtute ſanatur. Tactus ergo ſaluatoris, opus eſt ſalutis: quem tangere, eſt fideliter in eum credere: à quo tangi, eſt eius munere firmari. Sed unuſquiſque in ſuo ſenſu abundat. Turbæ quæ de longe ad audiendum confluunt, diſcedentis in campum domini curantur attactu. Diſcipuli qui in minoribus iam ſunt inſtituti, in montis cacumine ad maiora prouehuntur: è quibus etiam eliguntur, qui eum transfiguratum ſecreto in monte ſpeculentur. Vnus præ omnibus quaſi ſublimioris ſapientiæ fonte inebriandus magiſtri recumbit in pectore. Raroq́ue uſpiam uel turbas dominum ad altiora ſequi, uel quempiam debilem inuenies in monte curari: ſed extincta febre libidinum, accenſaq́ue ſcientiæ luce, pedetentim quenque ad culmen ſubire uirtutũ. Nam & in ueteri teſtamento Moyſes ſolus cum Ioſue montem dei aſcendens, ad regendum uulgus in campo donec redirent, Aaron ordinauit & Hur. Aaron quippe qui interpretatur mons fortitudinis, ſingularem dominicæ incarnationis excellentiam: Hur uero qui ignis dicitur, donum ſancti ſpiritus inſinuat. Quia plures in eccleſia paruuli, & ſi comitari magiſtros ad penetranda ſummæ diuinitatis arcana nequeunt, dominicę tamen incarnationis ſacramentis redimi, et ſpirit⁹ ſancti poſſunt ardore ſignari. [Et ipſe eleuatis oculis in diſcipulos ſuos, dicebat: Beati pauperes, quia ueſtrum eſt regnum dei.] Et ſi generaliter omnibus loquitur, ſpecialius tamen oculos ſaluator in diſcipulos leuat: ut his qui uerbum intenta cordis aure percipiũt, latius ſaporis intimi lumen aperiat. Cui ſimile eſt quod Matthæus ait: Et cum ſediſſet acceſſerunt ad eum diſcipuli eius, & aperiẽs os ſuum docebat eos, dicens: Beati pauperes ſpiritu. Nam quibus os in monte ſedens aperit, ut magna ſublimiter audiant,

Tactus. Tangere. Tangi. Mat. 29 Ioan. 21 Exod. 24. Aaron. Hur. Oculos in diſcip. leuat. Matth. 5.

in eos oculos ſtans in campo dirigit,ut audita patenter intelligant. Beati itaq; pauperes,non utiq; omnes,ſed illi tantummodo,qui omne præſentis ſeculi tametſi altum uideatur,pro nihilo culmen ducunt. Qui merito regni cœleſtis perhibentur munere digni,quia delectationis humanæ probantur cupiditate nudati. Qualem ſe rex Dauid pauperiem ſuſtinuiſſe declarans,ait: Ego
Pſalm.69 uero egenus & pauper ſum. Et alibi:Non modo terreſtria, ſed & ipſa per domino ſupercœleſtia parui pendens,dicensq;: Quid enim mihi reſtat in cœlo,& à te
Pſal. 72 quid uolui ſuper terram? Mox ubi ſpei ſuæ fixiſſet an-
Ibidem. choram,ſubdendo manifeſtat: Mihi autem adhærere deo bonum eſt,ponere in domino deo ſpem meã. Alioquin nonnulli miſerrima conditione paupertatis, & hic ſeculi gaudijs ob inopiã rerum,& ibi regno dei ob meritorum nequitiã carent. [Beati qui nunc eſuritis, quia ſaturabimini.] Quid eſurire beati,quid ſitire de-
Matth. 5. beãt,Matthæus exponit,uidelicet iuſticiã: apertiſſime nos inſtituẽs,nunq̃ nos ſatis iuſtos æſtimare debere,ſed
Eſuriẽtes quotidianum iuſticiæ ſemper amare, imò ardere profe
ſitiẽtesq;. ctum.Cuius perfectam ſaturitatem,non in hoc ſeculo, ſed in futuro poſſe prouenire,ſupernorũ deſiderio Pſal
Pſalm. 16 miſta flagrans,oſtendit qui ait: Ego autem cum iuſticia apparebo in cõſpectu tuo,ſatiabor dũ manifeſtabit gloria tua.Poteſt & ſimpliciter accipi,Beati q nunc eſuritis,q caſtigatis corpus ueſtrũ,& ſeruituti ſubijcitis,q in fame & ſiti uerbo operã datis, quia cœleſtium tunc gaudiorum habetis ubertate perfrui. [Beati qui nunc
Flentes. fletis,quia ridebitis] Non temporalium damna commodorum,ſed uirtutum detrimenta ſpiritalium qui flent,ęterna beatitudine cõſolabuntur. Vbi non noſtra ſolũ,ſed & proximi iubemur commiſſa deflere.Quẽ ſi ut nos diligimus,cõſequẽter illius & profectu nos gratulari,

tulari, & defectu neceſſe eſt tribulari: nec ſolum tribulari, uerum ad lachrymas uſq; ſuccendi. Sic enim Samuel & Dauid peccatũ Saulis, & interitũ lugẽt: ſic peccatricẽ ipſe dñs fleuit ſuper ciuitatẽ: & mœſtis cõpaſſus ſororibus, Lazarũ quem diuina erat maieſtate reſuſcitaturus, humana prius miſeratione deflebat: myſtice ſignificans eos qui peccati morte ſopiuntur, ut reuiuiſcere queant à proximis eſſe plangendos. Quod autem nunc flentes riſuros eſſe promittit, non pueriliter accipiendum, ſed ſcripturæ more, riſus nomine mẽtis exultatio, & affectus quidam lætior intelligẽdus eſt eſſe deſignatus. Sicut Sara riſum, inquit, fecit mihi deus. Et in Iob dictum eſt: Os autem ueraciũ replebitur riſu. Per quæ, ut dixi, nomina gaudium animæ figuratur interius. [Beati eritis cum uos oderint homines, & cum ſeparauerint uos & exprobrauerint.] Qui propter diuitias hæreditatis Chriſti in ſanctis propter panem uitæ æternæ, propterq; ſpem cœleſtium gaudiorum fletus, eſuriem paupertatem que pati deſiderat, beatus eſt. Multo autem beatior, qui has inter aduerſa uirtutes ſeruare non trepidat. Quia odiant licet homines corde nefando, dilectum cor Chriſto lædere nequeunt: ſeparent & ſynagoga depellant, Chriſtus inuenit & confirmat: exprobrent nomen crucifixi, ipſe commortuos ſibi conreſuſcitat, & conſedere facit in cœleſtibus. [Et eiecerint nomen ueſtrum tanquam malum propter filium hominis.] Nomen ueſtrum quod dicit, nomen Chriſtianorum ſignificat, quod à gentilibus Iudæisq; ſæpiſſime quantum ad ipſos memoriæ abraſum, & ab hominibus eſt eiectum, nulla iam exiſtente cauſa odij, niſi propter filium hominis: quia uidelicet nomen Chriſti credentes ſuum uoluerint facere cognomen, atque ideo nominis

1.Re. 16
2.Reg. 1
Lucæ. 19
Ioan. 11.
Geneſ. 21
Iob 8.
Perſecutione paſſi
Nomen diſcipulo Chriſti.

ſummi perſecutores, hominum non immerito nomi-
ne notantur. Beati,inquit,eritis, cùm uos oderint ho-
mines,docens eos ab hominibus inſectandos, ſed ultra
homines eſſe beandos. [Gaudete in illa die,& exulta-
te. Ecce enim merces ueſtra multa eſt in cœlo.] Non
hoc à quolibet patiente, ſed ab eo qui ſupernæ tantum
mercedis intuitu patitur præceptum poteſt impleri:ut
ſcilicet inter odia cordiũ, inter probra linguarum, in-
ter ipſas perſequentium manus,æquali, imò lætiori ad
huc corde uerſetur. Non ad hoc noſtri ſimiles ualent,
Actu.5. ſed eorum qui ibant gaudentes à conſpectu concilij,
quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contume-
liam pati. Qui ergo multa in terris pro Chriſto ſuſti-
net aduerſa,multa in cœlis à Chriſto recipiet dona. Cę
terum quanta ab Helia uerborum iacula falſi ſuſtinue
3.Reg.18 re prophetæ,quos deridens aiebat, Clamate uoce ma-
Pſeudo,p iore, deus enim eſt Baal,& forſitan loquitur, aut in di
phetarũ uerſorio eſt, aut in itinere,aut certe dormit ut excite-
paſſio p tur:Quantam dedere ſtragem qui octingenti ſimul &
Heliam. quinquaginta ſunt interempti? Verum quia Baal &
non Chriſtus in cauſa erat,nec irriſi gaudebant, nec oc
ciſi palmam,ſed pœnam meruere perennem. [Secun-
dum hæc enim faciebant prophetis patres eorum.]
Bene exemplo adhortatus eſt, quia uera dicentes ſo-
lent perſecutionem pati. Nec tamen ideo prophetę an
tiqui timore perſecutionis à ueritatis prędicatione de-
fecerũt. Notandum ſane quia ſicut Matthęus per octo
Octaua quas poſuit beatitudines, octauam ſpei noſtræ perfe-
beatitudo ctionem,quę reſurrectionis gloria dedicatur inſinuat,
ita Lucas per quatuor uirtutes amplectitur cardinales.
Beati enim pauperes qui per temperantiam à mundi
refrenantur illecebris. Beati eſurientes, qui ſua fame
commoniti, eſurientibus eſſe miſerandum, & ipſi per
iuſti-

iuſticiam miſerentur ut ualent. Nam eleemoſynam qua Chriſto non noſtra donamus, ſed ſua reddimus, iuſticiam recte dici teſtatur Pſalmiſta, qui ait: Diſperſit dedit pauperibus, iuſticia eius manet in ſeculum ſeculi. Iuſticia eſt enim qua ſua cuique tribuimus, nemini quicquam debentes, niſi ut inuicem diligamus. Beati qui per prudentiam inter bonum dinoſcentes & malum occidua flere, & ad æterna norunt anhelare. Beati, qui per fortitudinem fidei omnia ualent moleſta tolerare. Igitur qui necdũ cõſummatę uirtutis arcem cõſcendere ualent, generalis interim perfectionis ſunt beatitudine perfouendi: quatenus à bonis paulatim ad meliora progreſſi, dum conſiſtendi in planicie domino libenter auſcultant, ad hunc quandoque in monte ſedentem ſublimiter aſcendant. Nam quorum adhuc edomandis inſtruendiſque cordibus inſiſtit, hos quaſi ſtans qui ſitus eſt laborantis affatur. Quos uero longo ſtudij ſpiritalis exercitio promptos, iámque ac dociles inuenit, his libertate ac dignitate magiſtri qua ſi quietus ſaluator reſidens, myſtica quæq; de ſupernis intimat. Quæ ſpiritalium differentia perfectuum in Iſraeliticæ plebis eſt habitu pulcherrimis expreſſa figuris. Vbi uulgus omne quibuſlibet ueſtibus utens, in quatuor angulis palliorum hyacinthinos ſibi fimbrias eſt facere præceptum: *Sacerdotes* quatuor habere ueſtes, totidem myſticis coloribus mira uarietate diſtinctas: Pontifices & ea quæ ſacerdotes, & alia quatuor indumenti genera colorum quidem eorundem, ſed ſublimioris gratia dignitatis, & auro interlucente coruſca, & patriarcharum atque ipſius domini nomine redimita geſtare. Quæ per ſingula uel exponere, uel ſolum proponere, proprij induſtriam ſpectat operis.

Pſal. 111

Iuſticia quid ſit.

Roma. 13

Beatitudo communis.

Num. 15

¶In feſtiuitate præſentationis deiparæ Mariæ uirginis.

Homiliam eiuſdem inuenies in natali beatæ Mariæ uirginis.

Incipit commune ſanctorum.

¶In die ſancto unius Apoſtoli. Lucæ 9. Matth.10. Marci 3.

IN illo tempore, Conuocatis Ieſus duodecim Apoſtolis, dedit illis uirtutē & poteſtatem ſuper omnia dęmonia,& ut languores curarēt. Et miſit illos prędicare regnum dei,& ſanare infirmos. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Signa cur fecerint Apoſtoli. COnceſſa primum poteſtate ſignorum,miſit prædicare regnū dei, ut promiſſorū magnitudini atteſtaretur etiā magnitudo factorū, fideq̄ uel bis daret uirtus oſtenſa,et noua facerēt qui noua p̄dicarēt. Vnde nunc quoq; cum fideliū numeroſitas excreuit,intra ſctām eccleſiam multi ſunt qui uitam uirtutū tenēt, & ſigna uirtutū nō habent:quia fruſtra miraculū foris

1.Cor.14. oſtenditur,ſi deeſt quod intus operet̄. Nā iuxta magiſtri gentiū uocē,linguæ in ſignū ſunt non fidelibus,ſed infidelibus. [Et ait ad illos:Nihil tuleritis in uia,neq; uirgā,neq; perā,neq; panē,neq; pecuniā,neq; duas tunicas habeatis.] Solet quęri quomodo Matthæus & Lucas commemorauerint dixiſſe dñm diſcipulis, ut nec uirgam ferrent, cum dicat Marcus, & præcepit eis ne quid tollerent in uia niſi uirgam tantum. Quod ita ſoluitur,ut intelligamus ſub alia ſignificatione dictā uirgam,quæ ſecundum Marcum ferenda eſt,& ſub alia illam,quæ ſecundum Matthæum & Lucā non eſt ferenda: ſicut ſub alia ſignificatione intelligitur tentatio,de qua dictum eſt, De⁹ neminem tētat:& ſub alia de qua dictum eſt,Tentat uos dominus deus ueſter, ut ſciat ſi

Cōcord. Euangeliſtarum.

Iaco.1.

Deute. 13

dilig-

diligitis eũ. Illa ſeductionis eſt, hęc probationis. Vtrun que ergo accipiendum eſt à domino apoſtolis dictũ, et ut nec uirgam ferrent, & ut non niſi uirgam ferrent. Cum enim ſecundum Matthæum diceret eis, Nolite poſſidere aurũ neq; argentum, & cætera, continuo ſubiecit: Dignus eſt enim operarius cibo ſuo. Vnde ſatis oſtendit, cur eos hæc poſſidere ac ferre noluerit: non quo neceſſaria non ſint ſuſtentationi huius uitæ, ſed quia ſic eos mittebat, ut eis hæc deberi monſtraret ab illis, quibus euangelium credentibus annũtiarent. Clarum autem hæc non ita præcepiſſe dñm tanq̃ euangeliſtæ uiuere aliunde non debeãt, q̃ eis prębentibus qui bus annũtiant euangeliũ, (alioquin cõtra hoc pręceptũ fecit Apoſtolus, qui uictũ de manuum ſuarum laboribus tranſigebat, ne cuiq̃ grauis eſſet) ſed poteſtatem de diſſe, in qua ſcirent ſibi iſta deberi. Cum autem à domino aliquid imperatur, niſi fiat, inobedientiæ culpa eſt: cum autẽ poteſtas datur, licet cuiq; non uti, & tanquam de ſuo iure cedere. Hoc ergo ordinans dominus quod eum ordinaſſe dicit Apoſtolus, ijs qui euangelium annuntiant de euangelio uiuere, illa apoſtolis loquebatur, ut ſecuri non poſſiderent neque portarent huic uitæ neceſſaria, nec magna nec minima. Ideo poſuit nec uirgam oſtendens à fidelibus ſuis omnia deberi miniſtris ſuis, nulla ſuperflua requirentibus. Ac per hoc addendo, Dignus eſt enim operarius cibo ſuo, prorſus aperuit & illuſtrauit, unde hæc omnia loqueretur. Hanc ergo poteſtatem uirgæ nomine ſignificauit, cum dicit, Ne quid tollerent in uia niſi uirgam tãntum: ut intelligatur, quia per poteſtatem à domino acceptã, quæ uirgę nomine ſignificata eſt, etiã qui non portantur non deerũt. Hoc et de duabus tunicis intelligendũ eſt, ne quiſq̃ eorũ præter eam quã eſſet indutus, aliam

Matth. 10

Mendicare nõ eſſe neceſſe p̃dicatoribus.

Theſſ. 2.

Præcepti & poteſtatis factæ differentia.

1. Cor. 9.

Virga.

Tunicæ duæ.

aliam portandam putaret, ſolicitus ne opus eſſet, cum ex illa poteſtate poſſet accipere. Quod uero ſecundum Marcum non portari uel haberi duas tunicas, ſed expreſſius indui prohibet, dicens, Et ne induerentur duabus tunicis, quid eos monet, niſi non dupliciter ſed ſimpliciter ambulare? Aliter: In duabus tunicis uidetur mihi duplex oſtendere ueſtimentum. Non quo in locis Scythiæ et glaciali niue rigētibus una quis tunica debeat eſſe contentus, ſed quo in tunica ueſtimentū intelligamus, ne alio ueſtiti, aliud nobis futurorum timore ſeruemus. [Et in quamcunque domum intraueritis, ibi manete, & inde ne exeatis.] Dat conſtantiæ generale mandatum, ut hoſpitalis neceſſitudinis iura cuſtodiant, alienum à prædicatore regni cœleſtis aſtruens, curſitare per domos, & inuiolabilis hoſpitij iura mutare. Nec otioſe ſecundum Matthæum domus quam ingrediantur apoſtoli legenda decernitur, ut mutandi hoſpitij, neceſſitudinisque uiolandæ cauſa non ſupperat. [Et quicunque non receperint uos, exeuntes de ciuitate illa, etiā puluerem pedum ueſtrorum excutite in teſtimonium ſuper illos.] Puluis excutitur de pedibus in teſtimonium laboris ſui, quòd ingreſſi ſint in ciuitatem, & prædicatio apoſtolica ad illos uſque peruenerit. Siue excutitur puluis, ut nihil ab eis accipiant, ne ad uictum quidem neceſſariū qui euangeliū ſpreuerint. Allegorice aūt qui uerbo humiliter intendunt, ſi quibus ut homines terrenæ leuitatis neuis obſcurant, per ea mox quæ recipiunt euangelicæ prædicationis ueſtigia purgantur. Qui uero perfidia, uel negligentia, uel etiā ſtudio contemnunt, horum uitanda communio, fugienda ſynagoga cenſetur: excutiendus pedum puluis, ne geſtis manibus, & pulueri comparandis mentis caſtæ ueſtigium polluatur. [Egreſſi autem circumibat per caſtel-

Marci 6

Conſtantiæ mandatum.

Puluerē excutere de pedib⁹

caſtella euangelizantes,& curantes ubiq;.] Quid euan
gelizarent uel quomodo curarent apoſtoli,Marcus ex Marci 6
ponit plenius. Prædicabant,inquit,ut pœnitentiã age- Apoſtolo
rent,& ungebant oleo multos ægrotos & ſanabãt.Di rum præ-
cit et Iacobus:Infirmatur quis in uobis,inducat presby dicatio.
teros eccleſiæ,& orent ſuper ipſum, ungẽtes eũ oleo in Iacob.5.
nomine dñi:& ſi in pctĩs ſit,dimittentur ei.Vnde patet Vnctio
ab ipſis apoſtolis hũc ſanctę eccleſię morem eſſe contra extrema.
ditum,ut põtificali benedictione cõſecrato oleo perun
gantur ęgroti.Prædicabãt aũt ut pœnitentiã agerent,
& ſupra.Miſit illos, inquit, euangelizare regnum dei.
Quia uidelicet utrũq;,iuxta Ioannis Baptiſtę,uel ipſius
ſaluatoris exemplum prædicabant,Pœnitentiam agi- Matth.3.
te,appropinquabit enim regnum cœlorum. Regni e-
nim cœlorum ianuis propinquare eſt, de his quenque
quibus ab eo diſceſſerat pœnitere.

¶Homilia eiuſdem de martyribus. Lucæ 12.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Atten-
dite à fermento phariſæorum,quod eſt hypocriſis.
Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

AD hoc fermentũ pertinent oĩa quæ recumbens Fermen-
apud Phariſęũ ſuperius diſputauerat dñs, de q̃ tũ phari-
& Apoſtolus pręcipit:Itaq; epulemur nõ in fer ſæorum.
mẽto malitię & neqtię, ſed in azimis ſynceritatis & ue 1.Cor.5.
ritatis.Nã ſicut modicũ fermẽti totã farinæ,cui inijcit,
maſſam corrũpit, uniuerſamq; mox cõſperſionẽ ſuo ſã
pore cõmaculat, ſic nimirũ ſimulatio, cuius ſemel ani-
mũ imbuerit,tota uirtutum ſynceritate et ueritate frau
dabit. [Nihil aũt opertũ eſt,quod non reuelet:neq; ab
ſconditũ,quod nõ ſciatur.] Et quomodo in p̃ſenti ſecu Reuelãda
lo multorũ diu latet hypocriſis? Ergo de futuro tẽpo- oĩa in fu-
re intelligendũ,quãdo iudicabit deus occulta hoĩm.Nã turo.

Iob 20. ſicut unus amicorũ beati Iob ueriſſime dixit, Laus impiorũ breuis eſt, & gaudiũ hypocritæ ad inſtar pũcti, ſi aſcẽderit uſq; ad cœlũ ſuperbia eius, et caput eius nubes tetigerit, quaſi ſterqliniũ in fine perdetur. In fine, inqt, perdet, q in principio florere uidebatur. Eſt ergo ſenſus: Attẽdite ne æmulemini ſimulatores, qa ueniet profecto tempus, in q̃ & ueſtra uirtus oĩbus, & eorũ reuelletur hypocriſis. Verũ q̃d ſeqtur, [Quoniã quæ in tenebris dixiſtis, in lumine dicent: & q̃d in aure locuti eſtis in cubiculis, prædicabitur in tectis,] nõ ſolũ in futuro, et quãdo cũcta cordiũ abſcõdita proferent ad lucẽ, ſed in præſenti tẽpore poteſt cõgruenter accipi: quoniã quæ inter tenebras quondã preſſurarũ carcerumq; umbras uel locuti uel paſſi ſunt apoſtoli, nunc clarificata per orbem eccleſia lectis eorũ actibus publice prædicantur.
Mos prouinciæ Paleſtinæ. Sane q̃d ait p̃dicabit in tectis, iuxta morẽ prouinciæ paleſtinæ loqtur, ubi ſolẽt in tectis reſidere. Nõ eñ tecta noſtro more culminibus ſublimata, ſed plano ſchemate
Deut. 22. faciũt æqlia. Vnde lex præcepit, ut q nouã domũ ædificaret, murũ tecti poneret in gyro: ne funderet ibi ſanguis innoxius labẽte aliq̃, & in p̃ceps ruẽte. Et in tẽpli cõſtru
3. Reg. 6. ctiõe legimus, Texit q̃q; domũ laquearib⁹ cedrinis, & ædificauit tabulatũ ſup oẽm domũ quinq; cubitis altitudinis. Ergo p̃dicabit in tectis, cũ cũctis audiẽtibus palã dicet: [Dico autẽ uobis amicis meis, ne terreamini ab his q occidũt corpus, & poſt hæc nõ habẽt amplius q̃d faciãt.] Si p̃ſecutores ſanctorũ occiſis corporibus non
Tyrannorũ inſania habẽt amplius q̃d cõtra illos agãt, ergo ſupuacua furiunt inſania, qui mortua martyrũ mẽbra feris auibusq; diſcerpẽda p̃iciũt: uel in auras extenuari, uel in nudas ſolui, uel per flãmas in cinerẽ faciunt redigi, cũ nequaq̃ omnipotentiæ dei quin ea reſuſcitãdo uiuificet obſiſtere poſſint. [Oſtendã aũt uobis quem timeatis. Timete

eum

tum qui poſtq̃ occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennã. Ita dico uobis hunc timete.] Quia duo ſunt genera perſecutorũ, unum palã ſęuientium, alterũ ficte fraudulenterq́ꝫ blandientiũ, cõtra utrunqꝫ nos munire atqꝫ inſtituere uolẽs ſaluator, et ſupra ab hypocriſi pharisæorũ attendere, et hic à carnificũ cæde pręcipit nõ timere: qa uidelicet poſt mortẽ nec horũ crudelitas, nec eorũ ualeat ſimulatio durare: dño potius qui ſemꝑ uideat placendũ, dñm q ſemꝑ punire uel liberare queat, eſſe timendũ. [Nõne quinqꝫ paſſeres ueneunt dipondio? Et unus ex illis nõ erit in obliuione corã deo.] Si minutiſſima, inqt, animalia, & quæ quolibet ꝑ aëra feruntur uolatilia, deus obliuiſci nõ poteſt, uos q ad imaginẽ facti eſtis creatoris, nõ debetis terreri ab ijs qui occidũt corpus: qa qui irrationabilia gubernat, rationabilia curare nõ deſinit. Dipõdius quo quinqꝫ paſſeres ueneũt, id eſt, uẽdunt, genus eſt põderis leuiſſimi ex duobus aſſibus cõpoſiti. Querit fortaſſe aliqs, quomodo dicat Apoſtolus, Nũqd de bob⁹ cura eſt deo? cũ utiqꝫ bos paſſere precioſior exiſtat. Sed aliud eſt cura, aliud uero eſt ſciẽtia. Deniqꝫ numerus capillorũ, de quo cõſequenter ait, [Sed & capilli capitis ueſtri oẽs nũerati ſunt] nõ in actu cõputationis, ſed in facultate cognitiõis accipitur. Non eñ ſolicitã deus curæ numerãtis intendit excubiã, ſed cui cognita ſunt oĩa, quaſi numerata ſunt omnia. Bene aũt numerata dicũtur, quia quę uolumus ſeruare, numeramus. Vbi immẽſam dei erga homines oſtendit prouidentiã, & ineffabilẽ ſignat affectũ, ꝙ nil noſtrũ lateat deũ, & parua etiã otioſaq́ꝫ dicta eius ſciẽtiã non fugiant. Derident intelligentiã eccleſiaſticã in hoc loco qui carnis reſurrectionem negant, quaſi nos ipſam terrenã materiam, quæ diſcedẽte anima fit cadauer, ita reſurrectione reparandã dicamus, ut ea quę dilabun-

Perſecutores duplices.

Cura hominum deo.

Dipondius.

1. Cor. 9.

Cura beſtiarum non eſt deo, ſed ſcientia.

Capilli quomodo numerati.

Reſurrectiõis corporum myſterium.

labuntur, & in alias atq; alias aliarum rerũ ſpecies formasq; uertũt: q̃uis ad corpus redeãt unde dilapſa ſunt, ad eaidẽ quoq; corporis ptes ubi fuerũt redire neceſſe ſit. Alioquin ſi capillus capitis redit, quod tã crebra tonſura detraxit, ſi unguibus q̃d totiens depreſſit exectio immoderata & indecẽs cogitãtibus, & ideo reſurrectionẽ carnis nõ credẽtibus occurrit informoſitas. Sed quẽadmodũ ſi ſtatua cuiuſlibet ſolubilis metalli aut igne liqueſceret, aut cõtereretur in puluerẽ, aut cõfunderetur in maſſam, & eã uellet artifex rurſus ex illius materiæ quãtitate reparare, nihil intereſſet ad eius integritatẽ quæ particula materię cui mẽbro ſtatuę redderetur, dũ tamẽ totũ ex quo cõſtituta fuerit reſumeret: ita de⁹ mirabiliter atq; ineffabiliter artifex de toto q̃ caro noſtra cõſtiterat, eã mirabili & ineffabili celeritate reſtituet: nec aliqd attinebit ad eius redintegrationẽ, utrũ capilli ad capillos redeãt, & ungues ad ungues, an qcqd eorũ perierat mutet in carnẽ, & in ptes alias corporis reuocetur, curãte artificis ꝓuidentia, ne qd indecens fiat.

Exemplum de ſtatua refuſa.

[Nolite ergo timere, multis paſſeribus pluris eſtis.] Nõ plures eſtis legendũ eſt, quod ad cõparationem numeri pertinet, ſed pluris eſtis, hoc eſt, maioris apud deum meriti, dignitatis, & ęſtimationis, q̃ innumera paſſerum uel corpora uel genera cõputamini. [Dico autem uobis, Omnis quicunq; confeſſus fuerit me coram hominibus, & filius hominis cõfitebitur illum corã angelis dei. Qui aũt negauerit me coram hominibus, denegabitur coram angelis dei.] Reſpicit ad ſuperiora ubi dictum eſt operta quælibet & abſcondita eſſe reuelanda, cõcludens hanc reuelationem nõ in uili quolibet conciliabulo, ſed in conſpectu ſupernæ ciuitatis æterniq; regis ac iudicis agendam. Et ne ex eo quod ait, eos qui ſe negauerint eſſe denegandos, una cunctorum, hoc eſt

Pluris nõ plures.

Negantium differentia.

hoc eſt eorum qui ſtudio, & eorũ qui infirmitate uel ignorantia negant conditio putaretur, continuo ſubiecit: [Et omnis qui dicit uerbum in filium hominis, remittetur illi: ei autẽ qui in ſpiritum ſanctum blaſphemauerit, non remittetur.] Qui ſcandalizatur carne mea, me hominem tantum arbitrans, quod filius ſim fabri, & fratres habeam Iacobum, & Ioſeph, & Iudã, Matt. 13. & homo uorator ac uini potator ſim, talis opinio à bla Marc. 6. ſphemia quanquam culpa non careat erroris, tamẽ ha Matt. 11. bet ueniam propter corporis uilitatem: qui autem manifeſte intelligẽs opera dei, cum de uirtute negare nõ poſſit, eadem ſtimulatus inuidia calumniatur, & Chri Lucæ 11. ſtum deiq; uerbũ, & opera ſpiritus ſancti dicit eſſe Beelzebub, iſti non dimittetur, neq; in præſenti ſeculo, ne 1. Tim. 2. que in futuro. Non quod negemus & ei ſi pœnitentiã agere poſſit, poſſe dimitti ab eo qui uult omnes homines ſaluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire, ſed quod ipſi iudici & largitori ueniæ credentes, qui & ſe pœnitentiam ſemper accepturum, & hanc blaſphemiã nunquam dicit eſſe remittendam, credamus hunc blaſphemum exigentibus meritis, ſicut nunquam ad remiſſionem, ita nec ad ipſos dignæ pœnitentiæ fructus eſſe peruenturum, iuxta quod Ioannes euangeliſta Ioan. 12. de quibuſdam blaſphemiæ ſuæ merito excæcatis ue- Eſaiæ 6. riſſime ſcripſit: Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Eſaias: Excæcauit oculos eorum, & indurauit cor eorum, ut non uideant oculis, & intelligant corde, & conuertãtur & ſanem illos. Quidam ſane uolũt illum dicere uerbũ, uel blaſphemare in ſpiritum ſanctum, qui unitati eccleſiæ ubi in ſpiritu ſancto fit remiſſio peccatorum, corde impœnitenti reſiſtit, dicentes unum eſſe ſuffugiũ ne ſit irremiſſibilis blaſphemia, cor impœnitens caueatur. Quorum multis ſententia ne-

Blaſphemia in ſpiritũ ſanctum.

quaquam firma uidetur, quia uidelicet quiſquis unitati eccleſiæ corde impœnitenti reſiſtit, ſiue ille Iudæus ſeu gentilis, ſiue etiam hæreticus ſit, poteſt utiq; remiſſionem habere peccatorũ in ſpiritu ſancto, ſi ad unitatem eccleſiæ corde pœnitẽti refugerit. Sed dicunt, Quã diu corde impœnitenti quis ſpiritui gratiæ reſiſtit, tam diu non habet remiſſionẽ. At illi obijciunt hanc cõditionẽ
1. Cor. 6 in cunctis cõſtare criminibus. Quomodo ẽm q̃diu qs fornicationẽ, idololatriã, adulterium, maſculorũ cõcubitum, furtũ, cæteraq; flagitia geſſerit, nõ habet hæreditatem in regno Chriſti & dei: his uero criminibus abdicatis poteſt ablui, ſanctificari, iuſtificari in nomĩe domini noſtri Ieſu Chriſti, & in ſpiritu dei noſtri. Ita, inquit, etiã impœnitẽs, q̃diu cor impœnitẽs habuerit, nõ poteſt habere ueniã: mox uero ut pœnituerit, cõſequitr & ueniam, nulloq; diſcrimine impœnitẽtia cæteris ob-
Impœnitentia. ligatior, aut irremiſſibilior inuenitur eſſe peccatis, quę in ſimilitudinem ſcelerum cæterorũ uſq; ad pœnitentiam manens, mox acta pœnitentia delebitur: ſola autem blaſphemia in ſpiritũ ſanctũ qua quiſq; in ſimilitunẽ diaboli & angelorũ eius cõtra conſcientiã ſuam maieſtatem deitatis oppugnare nõ trepidat, nõ habet remiſſionem in æternũ, ſed reus erit æterni delicti, ſicut euãgeliſta Marcus euidenter exponit, qui poſito hoc domini teſtimonio ſubiũxit atq; ait, quoniã dicebant,
Marci 3. immundũ ſpiritum habet. Nam neq; hi qui ſpiritũ ſanctũ non eſſe, neq; q hũc eſſe quidẽ, ſed deũ nõ eſſe, neq; q hunc deũ quidẽ eſſe, ſed patre filioq; minorẽ credunt & cõfitent, quia nõ inuidentia diabolica, ſed humana ignorantia ducti faciunt, hoc irremiſſibilis blaſphemię crimine tenentur. Quapropter principes Iudæorum proprie, & quiq; ſimilis inuidiæ peſte corrupti maieſtatem blaſphemant, ſine fine peribunt.

¶Alia

¶ Alia Homilia de martyribus. Lucæ 21. Matth.10. Marci 13.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Cũ audíeritis prælia, & ſeditiones, nolite terreri. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

PEnſanda ſunt uerba redẽptoris noſtri, ꝑ quę nos aliud interius, aliud exterius paſſuros denunciat. Prælia. Prælia ꝗppe ad hoſtes pertinent, ſeditiones ad ci Seditiões ues. Quæ utraqꝫ à tẽpore dñicę paſſionis in populo Iu Marc. 15. dęorũ, qui ſibi pro ſaluatore ſeditioſum latronẽ elegit, ſatis ſuperqꝫ cõſtat abundaſſe. Sed his præcurrentibus apoſtoli ne terreantur, ne Hieroſolyma Iudæãqꝫ deſerant admonẽtur. Quia uidelicet nõ ſtatim finis, qui in quadrageſimũ potius differendus ſit annũ, id eſt, deſolatio patriæ, ſupremumq́ꝫ urbis ac tẽpli ſequatur excidium. [Tũc dicebat illis: Surget gens contra gentẽ, & regnũ aduerſus regnũ, & terrę motus magni erũt per loca, & peſtilẽtię, & fames.] Cõſtat hæc ante finẽ deſolatiõis tẽpli, hoc eſt, tẽpore Iudaicæ ſeditionis ad literã cõtigiſſe. Poteſt autem regnũ contra regnum, & peſtilentia eorum quorũ ſermo ſerpit ut cãcer, & fames audiendi uerbũ dei, & cõmotio uniuerſæ terræ, & à uera fide ſeparatio, etiam in hæreticis intelligi, qui contra ſe 2. Tim. 2. inuicẽ dimicãtes eccleſiæ uictoriam faciunt. [Terroreſqꝫ de cœlo, & ſigna magna erunt.] Et hæc tẽpore Hæreticorũ concertatio. eodẽ cõpleta quiſqꝫ Ioſephi hiſtoriã legerit, inueniet. Nam & ſtella gladio ſimilis (ut perhibet) per annũ totum ſupra Hieroſolyma pendens infauſto trepidos ciues portento terrebat: & currus itidẽ equiteſqꝫ armati per aëra diſcurrere, ac morem bellantium imitari per dies quadraginta ſunt uiſi. Ioſeph. de bello Iudaico li. 7 ca. 12. Sed & uitula ſacrificijs admota, inter immolantiũ manus enixa eſt agnã. Quo autem hæc merito cõtigerint, protinus ſubinfertur cũ

dicitur:

dicitur: [Sed ante hæc omnia iniicient uobis manus ſuas, & perſequentur tradentes in ſynagogas & cuſtodias, trahentes ad reges & pręſides propter nomen meũ.] Hæc quippe Iudaicę genti uel ſola, uel maxima cauſa exitij fuerat, quia poſt domini ſaluatoris occiſionem, nominis quoque eius præcones ſimul & confeſſores impia crudelitate uexauit. [Cõtinget autem uobis in teſtimonium.] Teſtimonium uidelicet quorum niſi eorum, qui aut perſequendo mortes inferunt, aut uidendo non imitãtur? Mors quippe iuſtorum bonis in adiutorium eſt, malis in teſtimonium: ut inde peruerſi ſine excuſatione pereant, unde electi exemplum capiunt ut uiuãt. Sed auditis tot terroribus turbari poterant infirmorum corda, atq; ideo conſolatio adiungitur cum protinus ſubinfertur: [Ponite ergo in cordibus ueſtris non præmeditari, quemadmodum reſpondeatis. Ego enim dabo uobis os & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere & contradicere omnes aduerſarij ueſtri.] Ac ſi aperte membris ſuis infirmantibus dicat, Nolite terreri, nolite pertimeſcere. Vos ad certamen acceditis, ſed ego prę lior: uos uerba æditis, ſed ego ſum qui loquor. [Trademini autem à parentibus, & fratribus, & cognatis, & amicis, & morte afficient ex uobis, & eritis odio omnibus propter nomen meum.] Minorem dolorem mala ingerunt quę ab extraneis inferuntur: plus uero in nobis ea tormẽta ſæuiũt, quæ ab illis patimur, de quorum mentibus præſumebamus, quia cum damno corporis mala nos cruciant amiſſæ charitatis. Sed quia dura ſunt quę prædicuntur de afflictione mortis, protinus conſolatio ſubditur de gaudio reſurrectionis cum dicitur: [Et capillus de capite ueſtro non peribit.] Scimus quia caro inciſa dolet, capillus nõ dolet inciſus. Ait ergo martyribus ſuis:

Dolor grauior à neceſſarijs infertur q̃ ab alijs.

Capillus

Capillus de capite ueſtro non peribit, uidelicet aperte dicens: Cur timetis ne pereat quod inciſum dolet, quã do & illud in uobis perire non poteſt, quod inciſum nõ dolet? Aliter: Capillus de capite diſcipulorum domini non peribit, quia non ſolum fortia queq; geſta uel dicta ſanctorum, de quibus dicitur, Dominus cuſtodit omnia oſſa eorum, ſed & uolatilis (ut ita dicam) ac tenuiſſima cogitationum fidelium ſuperficies, quæ de occulta cordis radice, quaſi de cerebro cæſaries, exit, apud iuſtum iudicem conſeruata digna mercede donabitur. Vnde recte Propheta, ut bonorum etiam cogitatuum merita domino quàm ſint accepta demonſtret: Et reliquiæ, inquit, cogitationum diem feſtum agẽt tibi. Vnde etiam Nazareni in lege tempore conſecrationis comam nutrire iubẽtur, & nouacula ſuper caput Samuel non aſcendiſſe perhibetur. At cõtra mulier captiua ut uiro Iſraelitæ nubere queat, mundatus à lepra ut eccleſiæ communicare mereatur, omnes ſui corporis pilos præcipiuntur eradere: quia uidelicet omnis ſapientium cogitatio quę bona placens & perfecta eſt, ſaluatur in perpetuum, & apud dominum eſt merces eius. Stultorum uero prauorumq; quaſi dei aſpectibus indigna radix, operum cogitatio pœnitẽdo debet excidi.

Capillus nõ peribit

Pſalm.33

Cogitationũ obſeruatio.

Pſalm.75

Nume.6.

Iudic.13

1.Reg.1.

Deute.21

Leuit.14.

Sapien.5

Patientiæ laus.

[Et in patientia ueſtra poſſidebitis animas ueſtras.] Idcirco poſſeſſio animæ in uirtute patientiæ ponit̃, q̃a radix omnium cuſtosq; uirtutum patientia eſt. Per patientiam uero poſſidemus animas noſtras, quia dum nobis ipſis dñari diſcimus, hoc ipſum incipimus poſſidere quod ſumus. Sic enim conditi mirabiliter ſumus, ut ratio animam, & anima poſſideat corpus. Ius uero animæ à corporis poſſeſſione repellitur, ſi non prius anima à ratione poſſidetur. Cuſtodem igitur conditionis ueſtræ patientiam dominus eſſe monſtrauit, qui in

ipſa nos

ipſa nos poſſidere noſmetipſos docuit. Patientia autẽ uera eſt, aliena mala æquanimiter ꝑpeti: cõtra eũ quoq; quæ mala irrogat, nullo dolore moueri. Nã q ſic ꝓximi mala portat, ut tacitus doleat, & tẽpus dignæ retributionis quærat, patientiã non exhibet, ſed oſtendit.

Patientia uera.

¶De uno martyre. Luc. 9. Matt. 10. Mar. 8. Ioann. 12.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: *Si quis* uult poſt me uenire, abneget ſemetipſum. Et reliq.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

PVlchre poſuit ad omnes, quia ſuperiora quæ ad fidem dñicę natiuitatis uel paſſionis pertinẽt, cũ ſolis ſeorſum diſcipulis egit. Tunc autẽ noſmetipſos abnegamus, cum uitamus quod per uetuſtatẽ fuimus: & ad hoc nitimur, quo per nouitatem uocamur. Dicat ergo ueritas, dicat, *Si quis uult poſt me uenire*, abneget ſemetipſum. Quia niſi quis à ſemetipſo deficiat, ad eum qui ſupra ipſum eſt, non appropinquat: nec ualet apprehendere quod ultra ipſum eſt, ſi neſcierit mactare quod eſt. Sed iam qui ſe à uitijs abnegat, exquirẽdæ ei uirtutes ſunt in quibus creſcat. Nã protinus adiungitur: [Et tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me.] Duobus etenim modis crux tollit, cũ aut per abſtinentiã afficitur corpus, aut per cõpaſſionẽ proximi affligitur animus. Penſemus qualiter utroq; modo Paulus crucẽ ſuã tulerit, q dicebat: Caſtigo corpꝰ meũ, & in ſeruitutẽ redigo: ne forte alijs prædicãs, ipſe reprobus efficiar. Ecce in afflictiõe corporis audiuimus crucẽ carnis, nũc in cõpaſſione proximi audiamus crucẽ mentis. Ait: Quis infirmat, & ego nõ infirmor? qs ſcandalizatur, & ego non uror? Sed in utráq; crucis baiulatione notandum, quòd hanc & quotidie tollere, & ea ſumpta dominum ſequi iubemur. [Qui enim uoluerit ani-

Abnegare ſeſe.

Crux tollitur dupliciter.

1. Cor. 9

2. Cor. 11

rit animam ſuam ſaluam facere,perdet illã. Nam qui perdiderit animam ſuam propter me,ſaluam faciet illam.] Sic dicitur fideli,qui uoluerit animam ſuam ſaluam facere,perdet eam:& qui perdiderit animam propter me,ſaluam faciet eam,ac ſi agricolæ dicatur, Frumentum ſi ſeruas, perdis:ſi ſeminas,renouas. Quis em̃ neſciat quod frumentũ cum in ſemĩe mittitur,perit ab oculis,in terra deficit?Sed unde putreſcit in puluere,inde uirideſcit in renouatione. Quia uero ſancta eccleſia aliud tempus habet perſecutionis atq; aliud pacis, redemptor noſter ipſa eius tẽpora deſignauit in præceptis.Nam perſecutionis tempore ponenda eſt anima, pacis autem tẽpore ea quę amplius dominari poſſunt, frangenda ſunt deſideria terrena.Vnde & nunc dicitur:[Quid enim proficit homo,ſi lucretur uniuerſum mundum,ſe autem ipſum perdat, & detrimentum ſui faciat?] Cum perſecutio ab aduerſarijs deeſt,ualde uigilantius cor cuſtodiẽdum eſt. Nam pacis tempore qa licet uiuere,libet etiam ambire.Plerunq; autem labentia cuncta deſpicimus, ſed tamen adhuc humanæ uerecũdiæ uſu præpedimur,ut rectitudinẽ quam ſeruamus in mẽte,nondũ exprimere ualeamus in uoce. Sed huic quoq; uulneri congruum ſubiungitur medicamẽtum, cum dominus dicat:[Nam qui me erubuerit & meos ſermones,hunc filius hominis erubeſcet, cum uenerit in maieſtate ſua,& patris,& ſanctorũ angelorũ.] Sed ecce nunc apud ſe homines dicũt.Nos iam dñm & ſermones eius nõ erubeſcimus,quia aperta eũ uoce confitemur.Quibus ego reſpõdeo,ꝙ in hac plebe Chriſtiana ſunt nõnulli,q Chriſtũ ideo cõfitentur,quia cũctos Chriſtianos eſſe cõſpiciunt.Nõ ergo ad ꝓbationẽ fidei uox ſufficit ꝓfeſſionis,quã defendit à uerecũdia ꝓfeſſio generalitatis. Et tamen ubi ſe quiſq; interroget, ut in

Animam perdere.

Pacis tpe uigilandũ amplius.

Cõfitẽtes Chriſtum uoce.

Fidei probatio.

cōfeſſione Chriſti ſe ueraciter probet. Certe enim per ſecutionis tempore erubeſcere poterant fideles, ſubſtā tijs nudari, de dignitatibus deijci, uerberibus affligi: pacis autem tempore quia hæc à noſtris perſecutionibus deſunt, eſt aliud ubi oſtendamur nobis. Veremur ſæpe à proximis deſpici, dedignamur iniurias uerbi tolerare: ſi contingat iurgium fortaſſe cum proximo, erubeſcimus priores ſatisfacere. Cor quippe carnale dum huius uitæ gloriam quærit, humilitatem reſpuit. [Dico autem uobis uere, ſunt aliqui hic ſtantes qui non guſtabunt mortem, donec uideāt regnum dei.] Regnum dei hoc loco præſens eccleſia uocatur, & quia nonnulli ex diſcipulis uſque adeo in corpore uicturi erant, ut eccleſiam dei conſtructam conſpicerent, & contra mundi huius gloriam erectam, conſolatoria promiſſione nunc dicit: Sunt quidem de hic ſtantibus qui non guſtabunt mortem, donec uideant regnum dei. Sed cum tanta dominus ſubeundæ mortis præcepta æderet, qd neceſſarium fuit, ut ad hanc ſubito promiſſionem ueniret? Niſi quia diſcipulis rudibus etiam de præſenti uita aliquid promittendum fuit, ut poſſent robuſtius in futura ſolidari, quibus uidendum regnum dei promittit in terra, ut hoc ab eis fidelius in cœlo præſumatur. Quod ſi regnum dei in hac ſententia futuram in cœlis beatitudinem uelimus accipere, & hoc quidam de aſtātibus non poſt multos dies in monte uiderunt, ſcilicet ut manentis gaudij contemplatione tametſi raptim delibata, modeſtius inſtantia ſeculi trāſeuntis aduerſa tolerarent. Decentiſſimo ſane uerbo ſanctos mortē guſtare teſtatur, à quibus nimirum mors corporis libando guſtatur, uita animæ poſſidendo tenetur.

Regnum dei.

Regnum dei aliter.

¶Homilia alia de uno martyre.

Lucæ 14.

In illo

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Si quis uenit ad me,& non odit patrem ſuum, & matrem, & uxorem,& filios,& fratres,& ſorores, adhuc autem & animam ſuam,non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et reliqua.

Bedæ preſbyteri de eadem lectione.

PErcontari libet quomodo parentes & carnaliter Odiũ ne-
propinquos præcipimur odiſſe, qui iubemur & ceſſariorũ
inimicos diligere. Et certe de uxore ueritas di- & uxoris
cit: Quod deus coniunxit,homo non ſeparet. Et Pau- quõ pci-
lus ait: Viri,diligite uxores ueſtras,ſicut & Chriſtus ec piatur.
cleſiam. Ecce diſcipulus uxorem diligendam præcipit, Marci 10.
cum magiſter dicat, Qui uxorem nõ odit,non poteſt Colo.2.
meus eſſe diſcipulus. Nunquid aliud iudex nunciat, aliud præco clamat? An ſimul & odiſſe poſſumus & diligere? Si uim præcepti perpendimus, utrunque agere per diſcretionem ualemus: ut eos qui nobis carnis cognatione coniũcti ſunt,& quo proximos nouimus diligamus,& quo aduerſarios in uia dei patimur,odiendo & fugiendo neſciamus. Vt autem dominus demõſtraret hoc erga proximos odium non de inaffectione procedere,ſed de charitate,addidit protinus, dicẽs: Adhuc autem & animam ſuam. Tunc etenim bene animam noſtram odimus,cum eius carnalibus deſiderijs non acquieſcimus,cum eius appetitum frangimus, eius uoluptatibus reluctamur. Quę ergo cõtempta ad melius ducitur,quaſi per odium amatur. Sic ſic nimirũ exhibere proximis noſtris odij diſcretionem debem⁹ ut in eis diligamus quod ſunt,& habeamus odio quod in dei nobis itinere obſiſtunt. Hoc ipſum uero animæ odium qualiter exhiberi debeat,ſubdendo ueritas manifeſtat,dicens: [Et qui non baiulat crucẽ ſuam,& uenit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus.] Crux Crux.

quippe à cruciatu dicitur. Et duobus modis crucē dñi
baiulamus, unde aut per abſtinentiā carnē afficim⁹, aut
per cōpaſſionē proximi neceſſitatem illius noſtrā puta
Crucē ui- mus. Qui enim dolorē exhibet in aliena neceſſitate, cru
cem portat in mente. Sciendum uero eſt ꝙ ſunt nōnul
ſi tollere. li qui carnis abſtinentiā non pro deo, ſed pro inani glo
ria exhibent: & ſunt pleriꝗ, qui compaſſionē proximo
non ſpiritaliter ſed carnaliter impendunt, ut ei non ad
uirtutem, ſed quaſi miſerando ad culpas faueāt. Hi ita-
que crucē quidem uidentur ferre, ſed dominum non ſe
quuntur. Vnde & recte hæc eadem ueritas dicit: Qui
non baiulat crucem ſuam, & uenit poſt me, non poteſt
meus eſſe diſcipulus. Baiulare etenim crucem, & poſt
Dñm nō dominum ire, eſt uel carnis abſtinentiam uel cōpaſſio-
ſequētes. nem proximo pro ſtudio æternæ intentionis exhibe-
re. Nam quiſquis hæc pro temporali intentione exhi-
bet, crucē quidē baiulat, ſed ire poſt dñm recuſat. Quia
uero ſublimia præcepta data ſunt, protinus cōparatio
ædificandæ ſublimitatis adiungitur, cū dicitur: [Quis
enim ex uobis uolens turrim ædificare, nónne prius
ſedens computat ſumptus, qui neceſſarij ſunt ſi habet
ad perficiendā?] Omne quod agimus, præuenire per
Finis in ſtudium conſiderationis debemus. Ecce enim iuxta ue
oībus re- ritatis uocem, qui turrim ædificat, prius ædificij ſum-
ſpiciēdus ptus parat. Si igitur humilitatis turrim conſtruere cu
pimus, prius nos præparare ad aduerſa huius ſeculi de
bemus. Hoc em̄ inter terrenum & cœleſte ædificiū di-
ſtat, ꝙ terrenū ædificiū expenſas colligēdo cōſtruitur,
cœleſte autem ædificium expenſas diſpergendo. Ad il
lud ſumptus facimus, ſi nō habita colligamus: ad iſtud
ſumptus facimus, ſi & habita relinquamus. Conſiderā
dum uero quod dicitur, [Ne poſteaquā poſuerit fun-
damentū, & nō poterit perficere, oēs qui uiderint, inci
pient

pient illudere ei, dicentes, quia hic homo cœpit ædifica
re, & nõ potuit cõſummare.] Quia iuxta Pauli uocem, 1.Cor.4.
ſpectaculũ facti ſumus mũdo, angelis, & hoĩbus. Et in
omne quod agimus, conſiderare occultos aduerſarios
noſtros debemus, qui ſemper noſtris operibus inten-
dunt, ſemper ex noſtro defectu gratulãtur. Quos pro Pſal.24.
pheta intuens, ait: Deus meus, in te cõfido, nõ erubeſcã,
neq; irrideant me inimici mei. In bonis enim operibus
intenti, niſi contra malignos ſpũs ſolicite uigilemus, i-
pſos irriſores patimur, quos ad malũ perſuaſores habe
mus. Sed qa de cõſtruendo ędificio cõparatio data eſt,
nũc ex minori ad maius ſimilitudo ſubditur, ut ex reb⁹
minimis maiora penſentur. Nã ſequitur: [Aut q rex
iturus cõmittere bellũ aduerſum aliũ regẽ, non ſedens
prius cogitat, ſi poſſit cũ decem milibus occurrere ei, q
cum uiginti milibus uenit ad ſe? Alioquin adhuc illo Rex con
longe agente legationem mittens rogat ea quæ pacis tra regẽ.
ſunt.] Rex cõtra regem ex æquo uenit ad prælių, & ta
men ſi ſe perpendit nõ poſſe ſufficere, legationem mit
tit, & ea quæ pacis ſunt poſtulat. Quibus ergo nos la-
chrymis ſperare ueniam debemus, quę in illo tremen-
do examine cum rege noſtro ex æquo ad iudiciũ non
uenimus, quos nimirum conditio, infirmitas, & cauſa
inferiores exhibet? Sed fortaſſe iam mali operis cul-
pas abſcidimus, iam praua quęque exterius declinaui-
mus, nunquid ad reddendam rationem cogitationis
noſtræ ſufficimus? Cum duplo ergo exercitu contra
ſimplum uenit, qui nos uix in ſolo opere præpara-
tos ſimul de opere & cogitatione diſcutit. Et ideo dũ
adhuc longe eſt, legationẽ mittamus, rogemus ea quæ
pacis ſunt. Lõge eñ eſſe dicitur, qa adhuc præſens per
iudiciũ non uidetur. Mittamus legationẽ lachrymas
noſtras, mittamus miſericordiæ opera, mactemus in
 ara eius

ara eius hoſtias placatiōis. Hęc eſt noſtra legatio, quæ regem uenientem placat. [Sic ergo omnis ex uobis, qui non renūtiat om̄ibus quę poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.] Manifeſtiſſime dominus hac concluſione docet, quid ſit ædificare turrim, uel cū rege fortiore facere pacem, ſuum uidelicet eſſe diſcipulum. Præparare autem ſumptus ad perficiendam turrem, & mittere legationem ad impetrandam pacem, non eſſe aliud quàm renunciare omnibus quæ poſſidemus. Inter quę omnia & amor proximorum, de quo prædictum eſt, & ipſa anima noſtra, quam quidam pro temporali hac uita dictam putant, intelligatur neceſſe eſt: quam ſic poſſidere ad tempus oportet, ut non nos impediat ab ęterna, ſi quis eam fuerit auferre minat⁹. Diſtat ſane inter renunciare om̄ibus, & relinquere om̄ia. Paucorū enim perfectorumq́ eſt relinquere omnia, curas mundi poſtponere, ſolis deſiderijs æternis inhiare. Cunctorum autem fidelium eſt renunciare omnibus quæ poſſident, hoc eſt ſic tenere quę mūdi ſunt, ut tamen per ea non teneantur in mundo, habere rem tēporalem in uſu, æternam in deſiderio, ſic terrena gerere, ut tamen tota mente ad cœleſtia tendant.

Parabolę ſenſus.

Relinquere omnia paucorū.

Renūciare oībus cunctorꝫ.

¶De confeſſoribus Homiliæ. Lucæ 11. Matth. 5. Marci 4.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Nemo lucernam accendit, & in abſcōdito ponit, neq; ſub modio, ſed ſupra candelabrum, ut qui ingrediuntur, lumen uideant. Et reliqua.

Bedæ preſbyteri de eadem lectione.

DE ſeipſo dominus hæc loquitur oſtēdēs & ſi ſupra dixerit nullum generationi nequam niſi ſignum Ionæ dandum, nequaquam tamē lucis

ſuæ claritatem fidelibus occultandam. Ipſe quippe lucernam accendit, qui teſtam humanæ naturæ flamma ſuæ diuinitatis impleuit. Quam profecto lucernā nec credentibus abſcondere, nec modio ſupponere, hoc eſt, ſub menſura legis includere, uel intra unius Iudęæ gentis terminos uoluit cohibere. [Sed ſupra candelabrum, inquit, ut qui ingrediuntur, lumen uideant.] Candelabrum eccleſiam dicit, cui lucernam ſuperpoſuit, quia noſtris in frontibus fidem ſuæ incarnationis affixit, ut qui eccleſiam fideliter ingredi uoluerint, lumen ueritatis palam queant intueri. Qua ſententia Iudæorum quoq; proceres condemnat, qui ſigna quęrentes exterius, apertam lucis ianuā uoluerint intrare credendo. Deniq; præcipit ne opera tantummodo, ſed & cogitationes, & ipſas etiam cordis intentiones mundare & caſtigare meminerint. Nā ſeqtur: [Lucerna corporis tui eſt oculus tuus.] Corpus quippe dicit opera quę palam cūctis apparent: ſeculū uero ipſam mētis intentionē, qua operatur, & de cuius merito eadē opera lucis an tenebrarū ſint opera, diſcernūtur, ſicut ipſe cōſequēter expoſuit, dicēs: [Si oculus tuus fuerit ſimplex totum corpus tuum lucidum erit: ſi autē nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebroſum erit.] Si, inquit, pura rectaq; intentione quę potes agere bona ſtudueris, lucis profecto ſunt opera quę facis, etiam ſi coram hominibus imperfectionis aliquid habere uideantur. Quoniā diligentibus deum omnia cooperantur in bonum, his qui ſecundum propoſitū uocati ſunt ſancti. Si autem peruerſa eſt intentio quę præcedit, prauū eſt omne opus quod ſequit, quāuis rectū eſſe uideatur. [Vide ergo ne lumē quod in te eſt, tenebræ ſint.] Hoc eſt ne ipſa cordis intentio quę lumē eſt animæ, uitiorū caligine fuſcetur, ſedula diſcretione perpēde. Iuxta quod

Lucernā accendēs.

Candelabrum.

Oculus.

Intentio.

Roma. 8

Prou. 4 alibi præcipitur. Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quoniam ex ipſo uita procedit. [Si ergo corpus tuum totũ lucidum fuerit, non habens aliquam partem tenebrarum, erit lucidum totum, & ſicut lucerna fulgoris illuminabit te.] Totum corpus noſtrũ om̃ia noſtra opera dicit, quia & Apoſtolus mẽbra noſtra nũcupat quę
Colo. 3 dam opera quę improbat, & mortificanda pręcipit, di-
Corpus totum. cens: Mortificate ergo membra ueſtra quæ ſunt ſuper terrã, fornicationem, immundiciam, libidinẽ, & cętera talia. Si igitur ipſe bonũ bona intẽtione patraueris, nõ habens in tua cõſcientia aliquã partẽ tenebroſæ cogitationis, etiã ſi cõtigerit aliquẽ ꝓximorũ tua bona actione noceri, uerbi gratia, aut de pecunia quã à te indigẽs & petẽs acceperat, facere uel pati aliqd mali, aut de uerbo exhortationis, quo errãtem corrigere uolebas forte pernicioſius errare, tu tamen pro tuo ſimplici & lucido corde & hic & in futuro lucis gratia donaberis.

¶Homilia alia de confeſſoribus. Luc. 12. Matth. 24. Marci 13.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Sint lumbi ueſtri præcincti, & lucernæ ardẽtes. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVia multos oſtenderat dñs uel in totũ ſeculo ſubditos, uel ſecularis intuitu cõmodi dño ſeruiẽtes, pulchre breuiterq́ ſuos docet & lũbos pręcingere, propter continentiã ab amore rerũ ſecularıũ, & lucernas ardẽtes habere, ut hoc ipſum uero fine
Lumbos pręcingere. & recta intentiõe faciãt. Aliter lũbos præcingimus, cũ carnis luxuriã per continentiã coarctamus: Lucernas autẽ ardẽtes in manib⁹ tenemus, cũ ꝑ bona opera pro-
Lucernas tenere. ximis noſtris lucis exẽpla mõſtram⁹. Redẽptori etenĩ noſtro unũ ſine altero placere nequaquã poteſt, ſi aut is qui bona agit adhuc luxuriæ inquinamenta non deſerit,

ferit, aut is qui caſtitate præminet, necdum ſe per bõna opera exercet. Sed & ſi utrunque agitur, reſtat ut quiſquis ille eſt, ſpe ad ſupernam patriam tendat, nequaq̃ ſe à uitijs pro mundi huius honeſtate contineat, ſed to tam ſpem in redẽptoris ſui aduentu conſtituat. Vnde & protinus ſubdit: [Et uos ſimiles hominibus expectãtibus dñm ſuum quãdo reuertatur à nuptijs.] Ad nuptias quippe dñs abijt, quia reſurgẽs à mortuis, aſcẽdens in cœlum ſupernã ſibi angelorum multitudinem nouus homo copulauit: qui tunc reuertitur, cum nobis iam per iudicium manifeſtatur. Bene autem de ſeruis expectantibus ſubditur: [Vt cum uenerit, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei.] Venit quippe, cum ad iudicium properat: pulſat uero, cum iam per ęgritudinis moleſtias eſſe mortem uicinam deſignat. Cui confeſtim aperimus, ſi hunc cum amore ſuſcipimus. Aperire etenim iudici pulſanti non uult, qui exire de corpore trepidat, & uidere eum quem contempſiſſe ſe meminit, iudicem formidat. Qui autem de ſua ſpe & operatione ſecurus eſt, pulſanti confeſtim aperit, quia lætus iudicẽ ſuſtinet: & cum tempus propinquę mortis agnouerit, de gloria retributionis hilareſcit. Vnde & protinus ſubditur: [Beati ſerui illi, quos cum uenerit dominus, inuenerit uigilantes.] Vigilat, qui ad aſpectum ueri luminis mentis oculos apertos tenet. Vigilat, qui ſeruat operando quod credit. Vigilat, qui à ſe torporis & negligentiæ tenebras repellit. Hinc etenim Paulus dicit: Euigilate iuſti, & nolite peccare. Hinc rurſus ait: Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. Sed ueniens dominus quid uigilantibus ſeruis exhibeat, audiamus. [Amen dico uobis, quod præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere, & tranſiens miniſtrabit illis.] Præcingit ſe, id eſt, ad retributionem præparat: facit illos diſcumbere,

Ad nuptias abijt dominus

Venit dominus

Vigilet qs

2. Cor. 15.

Rom. 15.

Diſcũbere. bere, id eſt, æterna quiete refoueri. Diſcumbere quippe noſtrum, in regno quieſcere eſt. Vnde rurſum domin⁹
Matt. 8. dicit: Venient & recumbent cum Abraham, & Iſaac, & Iacob. Tranſiens autem dominus miniſtrat, quia
Trãſiens miniſtrat dominus lucis ſuæ illuſtratione nos ſatiat. Tranſit uero dictum eſt, de iudicio ad regnum redit. Vel certe dominus nobis poſt iudicium tranſit, qa ab humanitatis formã in diuinitatis ſuę contẽplatione nos eleuat. Et trãſire eius eſt in claritatis ſuæ ſpeculationẽ nos ducere, cũ eũ quẽ in humanitate in iudicio cernimus, etiam in diuinitate poſt iudicium uidemus. [Et ſi uenerit in ſecunda uigilia, & ſi in tertia uigilia uenerit, & ita inuenerit, beati ſunt ſerui illi.] Prima uigilia primæuum tempus eſt,
Vigiliæ tres. id eſt, pueritia. Secunda adoleſcentia uel iuuentus: quæ autoritate ſacri eloquij unum ſunt dicentis: Lætare iu
Eccle. 11. uenis in adoleſcentia tua. Tertia autem, ſenectus accipitur: Qui ergo uigilare in prima uigilia noluit, cuſto-
Vel pro ſaltem. diat uel ſecundam: ut qui conuerti à prauitatibus ſuis in pueritia neglexit, ad uias uitæ ſaltem in tempore iuuentutis euigilet. Et qui uigilare in ſecunda uigilia noluit, tertiæ uigiliæ remedia non amittat: ut qui & in iuuentute ad uias uitæ non euigilat, ſaltem in ſenectute reſipiſcat. Ad excutiendam uero mentis noſtræ deſidiam, etiam exteriora damna per ſimilitudinem deducuntur, ut per hæc animus ad ſui cuſtodiã ſuſcitet. Nam dicitur: [Hoc autẽ ſcitote, quoniã ſi ſciret pater familias qua hora fur ueniret, uigilaret utiq;, & nõ ſineret perfodi domũ ſuã.] Ex qua præmiſſa ſimilitudine etiã exhortatio ſubinfertur, cũ dicit: [Et uos eſtote parati, qa qua hora nõ putatis, filius hoĩs ueniet.] Neſciẽte eñ patrefamilias fur domũ perfodit, qa dum à ſui cuſtodia ſpiritus dormit, improuiſa mors ueniẽs carnis noſtræ habitaculum irrumpit; & eum quem

dominum

dominum domus inuenerit dormientem, necat: quia cum uentura damna ſpiritus minime præuidet, hunc mors ad ſupplicium neſcientem rapit. Furi autem reſiſteret ſi uigilaret, quia aduentum iudicis qui occulte animam rapit præcauens, ei pœnitendo occurreret, ne impœnitens periret. Horam uero ultimam dominus noſter idcirco nobis uoluit eſſe incognitã, ut ſemper poſſit eſſe ſuſpecta, ut dum illam præuidere non poſſumus, ad illã ſine intermiſſione pręparemur. [Ait autem ei Petrus: Domine, ad nos dicis hãc parabolam, an & ad omnes?] Duo quidem dominus promiſſa parabola monuerat, & ſe uidelicet ſubito uenturum, & illos eum paratos expectare debere, ſed de quo horũ an de utroq; Petrus interrogauerit, quiſue ſibi ſocijsq; ſuis cõparauerit cum ait: Ad nos dicis, an & ad omnes? non facile patet. Et quidem in eo quod ait, Nos & omnes non alios quàm uel apoſtolos apoſtolorúmque ſimiles, & cæteros fideles, uel eos qui uiritim morientes quotidie ſui iudicis aduentum uolentes nolentesq; ſuſcipiunt, & eos qui ueniẽte uniuerſali iudicio uiui ſunt in carne reperiendi, ſignificare putãdus eſt. Sed mirum ſi beatus Petrus dubitauit, uel omnibus quę uelint ſobrie, & iuſte, & pie uiuendum, expectantibus beatam ſpẽ & aduentũ glorię magni dei, qui uult oẽs homines ſaluos fieri, uel inopinatũ & ſingulorum, & omnium, & magnorum & puſillorum, et fidelium et infidelium futurum eſſe iudicium. Vnde reſtat intelligi his iam bene cognitis, ea magis quæ neſcire forte poterat quæſitu digna duxiſſe, uidelicet ſi ſublimia illa uitæ cœleſtis inſtituta, quibus poſſeſſa uendere, ſacculos qui non ueteraſcerent facere, theſaurum cœlo condere, lumbis præcinctis, lucernisq; ardẽtibus uigilare, & dominum expectare præceperat, ad apoſtolos ſolum ſimilesq; illorum,

Hora ultima quare incognita.

Petrus de quibus interrogauerit.

Titum 2
1. Tim. 2

 rum,

rum, an & ad omnes qui ſaluandi ſint pertineant. Qui ſenſus eſſe quęrentis ex ipſa, ni fallor, domini reſponſione declaratur. [Dixit autem dñs: Quis putas eſt fidelis diſpenſator & prudens, quem cõſtituit dominus ſuper familiã ſuã?] Reſpondẽs ad interrogata ſaluator, primo docet iudicium cunctis adfuturũ, ſingulosq́ iuxta meritũ operis ac ſenſus ſui capacitatem, prima uel tormenta nacturos. Deinde q̃d maxime quęſierat, gratiam uirtutum quã mundo attulerit, à ſingulis quãtum poſſint oſtendit eſſe ſectandã. Ignẽ, inquit, ueni mittere in terrã, & quid uolo niſi ut accẽdatur? Sane quod ait, quis putas eſt, difficultatẽ non impoſſibilitatẽ perficiendę uirtutis inſinuat, quomodo Pſamiſta, Quis ſapiẽs, et cuſtodiet hęc? non neminem ſed rarũ ſignificat. Nã alibi idem uerbum nõ pro difficili, ſed pro impoſſibili poſuit. Deus qs ſimilis erit tibi? id eſt, nullus. Tu eñ ſolus altiſſimus ſuper omnẽ terrã. [Vt det illis in tẽpore tritici menſurã.] Per menſurã tritici exprimit modus uerbi. Alta etem̃ q̃q; debẽt multis audiẽtibus cõtegi, & uix paucis aperiri, ne cum anguſto cordi incapabile aliqd tribuitur, extra fundat. Hinc Moyſes à ſecreto dei exiens, coruſcantẽ faciem corã populo uelat, qa nimirum turbis claritatis intimæ arcana non indicat. Pro qualitate igitur audientiũ formari debet ſermo doctorũ, ut & ad ſua ſingulis congruat, & tamẽ à cõmunis ædificationis arte nunq̃ recedat. [Beatus ille ſeruus, quẽ cum uenerit dñs, inuenerit ita facientẽ. Vere dico uobis, qa ſuper omnia quæ poſſidet, cõſtituet eũ.] Quanta inter bonos auditores & bonos doctores meritorũ diſtãtia, tanta eſt & præmiorũ. Hos enim adueniens cum uigilãtes inuenerit, faciet diſcumbere, & trãſiens miniſtrabit eis. Illos autem cum uerbi annonã familiæ ſibi creditę, fideliter prudenterq́ diſpenſantes inuenerit, ſupra omnia

Iudicium cunctis adſuturũ.

Lucæ 12.

Interrogatio difficultatẽ, non impoſſibilitatem arguit.

Pſal. 106

Pſalm. 82

Menſura tritici.

Exod. 34.

Meritorũ et pmiorũ qualis diſtantia.

omnia quæ poſſidet conſtituet, id eſt, ſupra omnia cœleſtis regni gaudia, non utiq; ut horũ ſoli dominum teneant, ſed ut eorum abundantius cęteris ſanctis ęterna poſſeſſione fruãtur. Qui eñ docti fuerint, fulgebũt quaſi ſplẽdor firmamẽti: & qui ad iuſtitiã erudiũt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Et Apoſtolus ait: Qui bene præſunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in uerbo & doctrina. [Quod ſi dixerit ſeruus ille in corde ſuo, morã facit dñs meus uenire, & cœperit percutere pueros & ancillas, & edere, & bibere, & inebriari.] Sicut in uno fideli diſpenſatore totus bonorum rectorum quomodo uel uiuat, uel remuneretur ordo docetur, ſic & in hoc nequiſſimo ſeruo cunctorum præſulum malorum damnandum pariter opus, & damnatio narratur æterna: qui neglecto domini timore, non modo ipſi luxuriæ uacant, ſed & ſubditos iniurijs ſtimulant. Quamuis & typice poſſit intelligi pueros & ancillas percutere corda infirmorum, nec adhuc fide, ſpe, & charitate ſolidatorum, oſtenſo prauę operationis aut locutionis exemplo uitiare. Edere autem, bibere, & inebriari, cunctis facinoribus & ſeculi illecebris quæ mentem dementent, & errare faciant occupari. Nota ſane inter u tia ſerui mali adſcriptum, quòd tardum ſui domini reditum putauerit, non autem inter boni uirtutes adnumeratum, quod hunc citum ſperauerit, ſed tantum quod ad iuſſionem domini quandocunque uenturi, conſeruis in tempore tritici menſuram dederit, hoc eſt, uel ſermonis diuini, uel exempli ſui regulam monſtrauerit. Quinetiam quoſdam bonos ſeruos legimus ab Apoſtolo caſtigatos, quòd trementes atque anxij crederent inſtare diem domini, quem ipſe inopinatum promiſerit eſſe uẽturum. Vnde

Danie. 12
1. Tim. 5
Prę ſulum malorum dãnatio.
Typice.
2. Theſ. 2

Vnde optimum eſſe probatur, quanquam magnopere
Aggei 2. ſi liceat, cupiamus ſcire quando ueniat deſideratus cunctis gentibus, ęquanimiter tamen nos neſcire quę ſcire non liceat: tantum in exemplum boni ſerui ſiue prope ſeu procul ſit, paratos expectare & diligere aduentum eius. [Veniet dominus ſerui illius in die qua non ſperat, & hora qua neſcit, & diuidet eum, partēq; eius cum infidelibus ponet.] Diuidet eum non gladio deſecando, ſed à fidelium conſortio ſegregando: & eis qui nunquam uel ad fidem pertinuerant ſociando, quia qui ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior, ut Apoſtolus ait.

Diem dñi neſcire ęq̄nimiter feras.

Diuiſio iniuſtorũ à iuſtis.

1. Tim. 5.

[Ille autem ſeruus, qui cognouit uoluntatem domini ſui, & non præparauit, & non fecit ſecundum uoluntatem eius, uapulabit multis.] Multi hanc ſententiã male intelligentes, nolunt ſcire quid faciant, & quaſi minus ſe uapulaturos exiſtimant, ſi neſciant quid operari debuerãt. Sed aliud eſt neſciſſe, aliud eſt ſcire noluiſſe. Neſcit nanq; qui apprehendere uolet & non ualet: qui autẽ ut neſciat aurem à uoce ueritatis auertit, iſte non neſciens, ſed contemptor addicitur. [Qui autem non cognouit & fecit digna plagis, uapulabit paucis. Omni autem cui multum datum eſt, multum quęretur ab eo: & cui commendauerunt multum, plus petunt ab eo.] Quare poſtquam dixit, Cui multum datum eſt, adiecit: Et cui commendauerunt multum? ſubaudis diuina iudicia. Niſi forte per hoc utrũq; fidelium ordinem, & rectorum uidelicet & ſubditorum, uoluit intimare: q͞a multum ſæpe datur etiam quibuſq; priuatis, quibus & cognitio dominicæ uoluntatis, & exequendi quę cognoſcunt, facultas impenditur. Multum autem commendatur ei, cui cum ſua ſalute dominici quoq; gregis paſcendi cura committitur. Itaque potentes potenter tormen-

Ignorantia non excuſans.

Rectorũ & ſubditorum officium.

Sapien. 6.

tormenta patiuntur,& fortioribus fortior inſtat cruciatio,hoc eſt,maiori gratia donatos,ſi deliquerint maior uindicta ſequitur.Mitiſſima autem omni pœna erit eorum, qui præter peccatum quod originale traxerunt,nullum inſuper addiderunt:& in cæteris qui addiderunt, tanto quiſque ibi tolerabiliorem habebit damnationem, quanto hic minorem habuerit iniquitatem.

¶Homilia alia de confeſſoribus. Marci 10. Matth.19.Lucæ.18.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire, quàm diuitem intrare in regnum dei. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

SI facilius eſt camelum ingentibus membris enormem anguſtum foramen acus penetrare,quàm diuitem intrare in regnum dei,nullus ergo diues intrabit in regnum dei. Et quomodo uel in euangelio Matthęus, Zachæus,&Ioſeph, uel in ueteri teſtamēto ꝙ plurimi diuites intrauerūt in regnum dei? Niſi forte quia diuitias uel pro nihilo habere, uel ex toto corde relinquere dño inſpirāte didicerunt. Nunqd eñ Dauid in regni diuitijs confidebat? qui & de ſemetipſo canit: Quoniam unicus & pauper ſum ego. Et alios hortatur: Diuitiæ ſi affluant,nolite cor apponere. Credo nō auſus eſt dicere,nolite ſuſcipere. Nunquid Abrahā domino ſubſtantiam prætuliſſe credibile eſt, pro quo unicum ferire non dubitauit hęredem? Altiore autem ſenſu facilius eſt Chriſtū pati pro dilectoribus ſeculi, quā dilectores ſeculi ad Chriſtum poſſe conuerti. Cameli enim nomine ſe intelligi uoluit,qui ſponte humilitatis infirmitatis noſtræ onera ſuſtulit. In quo enim manifeſtius intelligitur, quàm in ipſo quod ſcriptum eſt,

Camelū intrare foramen acus.
Lucæ 5
Lucæ 19
Mat.27
Pſal.24
Pſal.61
Gene.22.
Camelus Chriſtus.

Quanto

Eccleſi. 5. Quanto magnus es, humilia te in omnibus? Per acum
Acus. autem punctiones ſignificat, per punctiones dolores in paſſione ſuſceptos. Foramen ergo acus dicit anguſtias paſſionis, qua ſciſſa noſtræ quaſi ueſtimenta naturæ quodammodo reſarcire, id eſt, recuperare dignatus eſt, quatenus poſt lapſum melius reformati, gaudea
Galat. 3. mus ad teſtimoniũ Apoſtoli dicentis: Quicunq; enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. [Qui magis admirabant, dicẽtes ad ſemetipſos: Et qs poteſt ſal
Diuites opinione Apoſtolorum. uus fieri?] Quo pertinet iſta reſponſio, cum incomparabiliter maior ſit turba pauperum, quæ diuitibus perditis potuerit ſaluari, niſi qa intellexerunt cunctos qui diuitias amant, etiamſi adipiſci nequeãt, in diuitum numero deputari? [Et intuens illos Ieſus, ait: Apud homines impoſſibile eſt, ſed nõ apud deum. Omnia enim poſſibilia ſunt apud deum.] Non ita accipiendũ eſt, q; cupidi & ſuperbi qui nomine illius diuitis ſignificati ſunt, in regnum cœlorum ſint intraturi cum ſuis cupi-
Omnia poſſibilia deo. ditatibus & ſuperbia, ſed poſſibile eſt deo, ut per uerbum eius ſicut etiã factũ eſſe, & quotidie fieri uidemus, à cupiditate temporaliũ ad charitatẽ ęternorũ & à pnitioſa ſupbia ad humilitatẽ ſaluberrimã cõuertãt. [Cœpit Petrꝰ ei dicere: Ecce nos dimiſimus oĩa, & ſecuti ſumus te.] Grãdis fiducia, Petrus piſcator erat, diues nõ fuerat, cibos manu & arte quęrebat, & tamẽ loquit cõfidẽter, Dimiſimus oĩa. Et qa nõ ſufficit tm̃ dimittere, iũgit q̃d pfectũ eſt, Et ſecuti ſumus te, fecimus q̃d iuſſiſti, q̃d ergo nobis dabis pręmiĩ? [Reſpõdens Ieſus, ait: Amẽ dico uobis, nemo eſt q reliq̃rit domũ, aut fratres, aut ſorores, aut patrẽ, aut matrẽ, aut filios, aut agros, propter me et ꝑpter euangeliũ, q nõ accipiat cẽties tm̃, nũc in tpe hoc domos, & fratres, & ſorores, & matres & filios, & agros cũ ꝑſecutiõibus, & in ſeculo futuro ui

tam

tā æternā.] Quidā ex occaſione huiuſcemodi ſentētiæ Recipere Iudaicā mille annor fabulā poſt reſurrectionē iuſtorū centuplū. dogmatizāt, quādo oīa quę propť deū dimiſim⁹, multi plici nobis ſint fœnore reddēda, inſup et uita ęterna do nāda. Nec uidēt inepti ꝙ & ſi in cæteris digna ſit re,ꝓmiſſio, in uxoribus tamē iuxta alios euāgeliſtas cētenis Mat. 22. appareat turpitudo: ꝑſertim cū dn̄s et in reſurrectione nubendū nō eſſe teſtet̄, & ea q̄ dimiſſa fuerint, ꝓpter ſe recipiēda in hoc tpe cū ꝑſecutionibus aſſeueret. Quas utiq; ꝑſecutiones illi Chiliaſtę ſicut & cætera q̄q; cōtra Chiliaſtę. ria mille annis ſuis oīmodis abeſſe cōfirmāt. Senſus er go iſte eſt: Qui propter euangeliū Chriſti carnalia reli querit, ſpiritalia bona recipiet, q̄ cōparatione & meri to ſui ita erunt, quaſi paruo numero cētenarius nūerus cōparetur. Quia nimirū à fratribus atq; cōſortibus pro poſiti ſui, q ei ſpiritali glutino colligantur, multo gra tiorē etiā in hac uita recipiet charitatē. Lege actus apo Actu. 4. ſtolorū, ꝙ multitudinis credentiū erat cor unū, & ani ma una, & erant illis omnia communia, nulluſq; egens erat inter eos qui ſua domino reliquerant. De quibus & Apoſtolus ait: Tanq̄ nihil habentes, & omnia poſſi 2. Cor. 6. dentes. Poteſt ſane hoc q̄d ait, Accipiet centies tm̄ nunc in tēpore hoc domos, & fratres, & ſorores, & matres, & filios, & agros, cum perſecutionibus, per ſignifica tionem altius intelligi, Cētenarius qppe numerus de lę Centenarius numerus. ua tranſlatus in dexteram, licet eandem in flexu digi torum uideatur tenere figuram, quam habuerat de narius in læua, nimirum tamen quantitatis magni tudine ſupercreſcit. Quia uidelicet omnes qui pro pter regnum dei temporalia ſpernunt, etiam in hac uita perſecutionibus pleniſſima eiuſdem regni gau dium fide cercta deguſtant, atque in expectatio ne patriæ cœleſtis, quæ iure in dextera ſignificatur,

omni pariter electorũ ſynceriſſima dilectione fruuntur. Verum quia multi uirtutum ſtudia nõ eadem qua incipiunt intentione pietatis conſummant,ſed uel acce pto uirtutum amore tepeſcunt,uel ex integro ad ſcelerum uolutabra relabuntur, terribilis mox ſententia ſub infertur. [Multi autem erunt primi nouiſſimi,& nouiſſimi primi.] Vide enim Iudam de Apoſtolo in a-
Ioan.6 poſtatam uerſum, & dicito quòd multi erunt primi
Lucæ 23. nouiſſimi. Vide latronem in cruce factum cõfeſſorem, eodemq́ die quo pro ſuis crucifixus eſt peccatis gratia fidei cum Chriſto in paradiſo gaudentem, & dicito quòd & nouiſſimi erunt primi. Sed & quotidie uidemus multos in laico habitu conſtitutos, magnis uitæ meritis excellere, & alios à prima ætate ſpiritali ſtudio feruentes ad extremum otio torpente laceſſere,atque inerti ſtultitia, quod ſpiritu cœperant carne conſummare.

¶Homilia alia de Confeſſoribus. Marci 13.
Matth. 24. Lucæ.12.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Videte, uigilate,& orate, neſcitis enim quando tempus ſit. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

PErſpicue oſtendit dominus quare dixerit, De die autem illo uel hora nemo ſcit,neque angeli in cœlo,neq́ filius,neque pater: quia non expediat ſcire apoſtolis, ut pendulæ expectationis incerti ſemper eum credant eſſe uenturum, quem ignorant quando uenturus ſit.Et non dixit,quia neſcimus qua hora dominus uenturus ſit,ſed neſcitis. Præmiſſoq́ patrisfamilias exemplo, cur reticeat conſummationis diem,manifeſtius docet,dicens: [Vigilate ergo, neſcitis enim quando dominus domus ueniat, ſero,an media nocte,

an gal-

an gallicantu, an mane:ne cum uenerit, repente inueniat uos dormientes.] Homo autem qui peregre profectus, reliquit domum ſuam, haud dubium quoniam Chriſtus ſit, qui ad patrem poſt reſurrectiōem uictor aſcendens, eccleſiam corporaliter reliquit, quam tamē nunq̃ diuinæ præſidio pręſentię deſtituit, manēs in illa omnibus diebus uſq; ad conſummationē ſeculi. Carnis etenim locus proprie terra eſt, quæ uelut ad peregrina ducta eſt, cum per redemptorē noſtrū eſt in cœlo collocata. Dedit aūt ſeruis ſuis poteſtatē cuiuſq; operis, qa fidelibus ſuis cōceſſa ſcti ſpiritus, gratia facultatem tribuit bonis operibus ſeruiēdi. Ianitori q̃q; p̄cepit ut uigilaret, qa ordini paſtorū ac rectorū ſpiritaliū, cōmiſſę ſibi eccleſiæ curā ſolerti obſeruantia iubet impendere. [Quod autē uobis dico, omnibus dico, uigilate.] Non apoſtoli tantū & ſucceſſores eorū, rectores nimirū eccleſiæ, ſed & omnes uigilare præcipimur. Vniuerſi ianuas cordiū noſtrorū, ne hoſtis antiquus mala ſuggerendo irrūpat, inſtāter ſeruare iubemur: ne nos dormientes dn̄s ueniēs inueniat, ſedulo ſinguli pręcauere debemus. Vnuſquiſq; enim pro ſe reddet rationē deo. Vigilat autem, qui ad aſpectum ueri luminis mentis oculos apertos tenet: uigilat, qui ſeruat operādo quod credit: uigilat, qui à ſe torporis & negligentiæ tenebras repellit. Hinc etenim Paulus dicit: Euigilate iuſti, & nolite peccare. Hinc rurſus ait: Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere.

Vigilet quis.

2. Cor. 15

Rom. 13.

¶In Dedicatione altarium. Lucę 6. Matth. 7.

IN illo tempore, Dixit Ieſus diſcipulis ſuis: Non eſt arbor bona quę facit fructus malos, neq; arbor mala faciens fructum bonum. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

QVia propicia diuinitate, fratres chariſſimi, ſolennia dedicationis eccleſiæ celebramus, debemus ipſi congruere ſolennitati quam colimus: ut ſicut ornatis ſtudioſius eiuſdem eccleſiæ parietibus, pluribus accenſis luminaribus, amplificato numero lectionum, addita pſalmorum melodia, lætis noctem uigilijs ex more tranſegimus, ita etiam penetralia cordium noſtrorum ſemper neceſſarijs bonorum operum decoremus ornatibus. Semper in nobis flamma diuinę pariter & fraternæ charitatis augeſcat, ſemper in ſanctuario pectoris noſtri cœleſtium memoria pręceptorũ, & angelicæ modulationis dulcedo ſancta reſonet. Hi ſunt enim fructus bonę arboris, hic boni theſaurus cordis, hęc fundamenta ſapientis architecti, quæ nobis hodierna ſancti euangelij lectio commendat, nos non formã ſolummodo, ſed uirtutem potius habere pietatis. Quod etiã myſtica ueteris inſtrumenti nobis hiſtoria diligenter inſinuat, quando uel
Exo. 26. Moyſes tabernaculum, uel templum domino Salomõ,
3. Re. 67. in ſanctæ eccleſiæ typum condidit. Vtraque enim domus firmiter fundata eſſe refertur, tabernaculum quidem, quia cõpactos de tabulis habebat parietes, ſuper baſas argenteas: templum autẽ ſuper lapides quadros ſuppoſitos. Ligna quoq; erant imputribilia, è quibus & tabernaculum omne factum, & templum intus ornatum, ac deſuper tectum fulgebat. Aurum etiam de theſauro bono optimum proferebatur, de quo & tabernaculi parietes intus & foris ueſtiti, & tẽpli non tantum parietes uerũ etiã laquearia, trabes, oſtia, poſtes, & pauimenta erãt cooperta. Sed & uaſa uel utenſilia domus utriuſq; cũcta pene aurea, neq; hæc niſi de auro puriſſi
Num. 18. mo fieri licebat. Fructus etiam arborũ qui in domũ domini offerebantur, puriſſimi & exquiſiti eſſe iubebantur,

tur, hoc eſt uitis, oliuæ, thuris, uel ſtactis, & cætera-
rum huiuſmodi. Quæ uidelicet cuncta ſpiritaliter intel
lecta, ueram noſtræ fidei & operationis ſynceritatem
denuntiant. Domus nanque utraque, ut diximus, uni-
uerſalis eccleſiæ figuram præmonſtrat. Neque incon-
gruum quis arbitretur, quòd duæ ſunt domus domini
in myſterio factæ, cum unam Chriſti domum eſſe ec-
cleſiam nullus fidelis ambigat. Duæ etenim ſunt cōdi- Duæ do-
tæ domus ob ſignificationē utriuſq; populi, in eandē ſi- mus qua-
dē uēturi, Iudæi ſcilicet & gētilis. Vnde bene taberna- re condi-
culū ſola plebs Hebræa cōdidit in eremo, tēpli aūt ſtru- tæ.
cturā proſeliti, id eſt, aduenæ de gentibus quotquot in
populo Iſrael tunc inueniri poterant, deuota fide com
pleuerunt. Sed & rex potentiſſimus Tyri conductus à 2.Reg.5.
Salomone, commodatis artificibus & lignis gratan-
tiſſime iuuit, quia nimirum ante incarnationem do-
minicam notus tantum in Iudæa erat deus. At poſt- Pſal.75.
quam ille in ea qua natus & paſſus eſt carne, reſuſcita-
tus à mortuis, & exaltatus eſt ſuper cœlos deus, conti-
nuo ſuper omnē terrā nominis eius gloria refulſit, or-
bisq; uniuerſus ad ędificationē domus illius, accepta ab
eo promiſſione donorum cœleſtium gaudēs accurrit.
Quid ergo ipſe conditor & redēptor noſter de cōſtru
ctiōe ſuæ domus, q̄ nos ſum⁹, in ea quę nobis modo re
citata eſt lectiōe ſctī euāgelij dicat, audiamus. [Nō eſt
arbor bona quæ facit fructus malos, neq; arbor mala
faciens fructum bonum.] Bonas ergo arbores, & bo
nos harum fructus in conſtructionem ſui templi rex
ſapiens quærit. At uero malæ arboris quis ſit finis,
idem alibi docet, dicēs: Omnis arbor, quæ non facit fru Matth. 3.
ctum bonū, excidetur, & in ignem mittetur. Arbores
nanq; homines, fructus aūt dicit opera ipſorū. Vultis
etenim noſſe qui ſint arbores malæ, qui mali fructus?

Galat.5. Apoſtolus docet,dicens:Manifeſta aũt ſunt opera car-
Opera nis,quæ ſunt fornicatio,immũditia,luxuria,idolorum
carnis. ſeruitus, ueneficia, inimicitiæ, contentiones, æmula-
tiones,iræ,rixæ,diſſenſiones, hæreſes, inuidiæ, homi-
cidia,ebrietates,comeſſationes, & his ſimilia. Vultis
audire an arbores quæ tales fructus faciunt, ad æter-
ni regis templum cœleſte pertineant? Subiungit A-
poſtolus, dicens: Quæ prædico uobis ſicut prædi-
xi, quoniam qui talia agunt regnum dei non conſe-
quentur. Bonæ quoque arboris fructus ſubſequenter
Fructus enumerat,dicens:Fructus aũt ſpiritus eſt charitas,gau
ſpiritus. dium, pax, patientia, bonitas, benignitas, fides, man-
Ibidem. ſuetudo, continentia, de quibus & aliâs admonens,
Epheſi.5. ait: Vt filij lucis ambulate. Fructus enim lucis eſt in o-
mni bonitate, & iuſticia, & ueritate. Qui nimirum
fructus cum arboribus è quibus prodeunt, & hic ad
domum fidei, & illic ad habitationem ſupernæ beati-
tudinis ueraciter pertinent. Audiamus denique arbo-
Arboris rem bonam de bonorum fructuum prouentu lætan-
bonæ fru tem. Ego autem ſicut oliua fructifera in domo dei,ſpe
ctus. raui in miſericordia dei mei in æternum,& in ſeculum
Pſalm.51. ſeculi. Fructus quippe oliuæ lucidum eſt opus miſeri-
cordiæ, & ideo iure in miſericordia dei ſperat in tẽplo
æternitatis,qui in domo dei præſenti miſericordię gra
tia reſplendet. Iure ſe talis ad templum magni regis
pertinere confidens, alibi dicit: Et miſericordia tua
Pſal.22. ſubſequetur me omnibus diebus uitæ meæ, ut inhabi-
Arboris tem in domo dñi in longitudine dierũ. At contra ma-
malæ fru la arbor uideamus quales fructus ferat, & tales ferre
ctus. ipſi uitemus. Dicit propheta Hieremias: Maledictus
Hiere.17. homo qui confidit in homine, & ponit carnem bra-
chium ſuum,et à domino recedit cor eius.Erit eñ qua-
Myrica. ſi myricæ in deſerto.Myrica nanq; eſt infructuoſa ar-
bor &

bor & humilis,guſtu nimis amara,omniq́ humana cul tura prorſus indigna, ac propterea fructificans in deſerto. Cui merito cõparatur is qui à diuino timore & amore recedens,ab hominibus regnũ uel diuitías ſperat. Qui quantum à decore domus dei ſit extorris iudicandus,propheta ſubdendo manifeſtat: Et non uidebit cum uenerit bonum, ſed habitabit in deſerto in ſiccitate,in terra ſalſuginis & inhabitabili. Nemo ergo ſibi,fratres mei, in occulto male uiuens, de fauore uulgi quaſi bonus ſit blandiatur: quia & ſi folia uerborum perpulchra, ſi florem famę gignit odoriferum,nõ eſt arbor bona quæ facit fructus malos. Nemo cum recto corde bona quæ ualet operatur, de ſua ſalute deſperet: quia non eſt arbor mala,quæ facit fructũ bonum. [Vnaquęque enim arbor de fructu ſuo cognoſcitur.] Hæc cognitio de apertis ſolummodo uitijs ſiue uirtutibus accipienda eſt,qualia ſuperius ex Apoſtoli ſententia cõmemorauimus. Nanq́ ſunt nõnulla quę quo animo gerãtur ignorat à proximis,unde & in utrãq́ partẽ poſſunt interpretari. Sed ambigua quæq́ iuſtius ab his qui diligunt interpretantur in bonũ, ut impleatur illud Apoſtoli:Nolite ante tempus iudicare.[Neq́ eñ de ſpinis colligũt ficus,neq́ de rubo uindemiant uuã.] Spinæ & rubus plenę aculeis arbores, illorũ corda deſignant,qui uel luxuriæ,inuidiæ, concupiſcentiæ ſtimulis ipſi fœdantur,uel certe iracũdiæ,detractionis,odij, ſuperbiæ,& amaritudinis aſperitatibus inſuaues proximis & quaſi intractabiles exiſtunt. Ficus autem dulcem regni cœleſtis memoriam, uua flagrantiam dominicæ dilectionis ſignificat. Non ergo de ſpinis colligunt ficus,neq́ de rubo uindemiant uuã: quia quicũq́ adhuc uitiorum aculeis ſordent, exempla uel doctrinã uirtutũ miniſtrare proximis nequaq̃ digne præualẽt.

Ibidem.

Nota.

1.Cor.4.

[Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonũ, & malus homo de malo theſauro cordis ſui ꝓfert malũ.] Theſaurus cordis intẽtio eſt cogitatiõis, ex qua ꝓuentũ opis internus arbiter indicat. Vnde fit plerũq;, ut minora bona nõnulli maiori cœleſtis gratiæ merce de operent̃, uidelicet ꝓpter intẽtionẽ cordis q̃ maiora uoluerãt patrare bona ſi poſſent, et alij maiora uirtutũ opera oſtẽtantes, ob incuriã cordis tepidi minora à do

Marci 12 mino pręmia ſortiant̃. Deniq; opus uiduę quę duos nũ

Lucæ.21. mos detulit ad templũ, innumeris diuitũ denarijs ab in terno cordiũ ſcrutatore ꝑfert̃. [Ex abundantia eñ cor

Iudicium humanũ ſępe fallit dis os loqt̃.] Humanũ qppe iudiciũ ſæpe fallit, qa cor ꝓximi neſcit niſi ex ore & opere pẽſare: dñs aũt ipſum opus & ſermones ex cordis radice ppendit. Illius ergo ex abũdantia cordis os loqtur, q ex qua intẽtione pro mãtur uerba nõ ignorat. Quod etiã ſubſequẽter aſtruit manifeſte oſtẽdẽs, qa locutio bona abſq; operũ atteſta tiõe nihil oĩno proſit. [Quid aũt uocatis me dñe dñe, & nõ facitis q̃ dico?] Dñm nãq; uocare boni donũ theſauri, bonę uidet̃ eſſe fructus arboris. Oĩs eñ qcũq; in-

Iohel.2. uocauerit nomẽ dñi, ſaluus erit. Sed ſi is qui inuocat nomẽ dñi, ꝑceptis dñi pꝫuerſe uiuẽdo repugnat, ꝓfecto patet qa de bono cordis theſauro ꝓlatũ nõ fuit bonũ q̃d lingua ſonuit: nec talẽ fructũ cõfeſſionis fici radix, ſed ſpinę, hoc eſt, horrida uitijs, & non multitudine dñicæ dulcedinis onuſta cõſcientia procreauit. Quę autem ſit uera fructuum bonorum malorumq; diſcretio, dominus ſub alia figura ſubdendo deſignat: [Omnis qui uenit ad me, & audit ſermones meos, & facit eos, oſten-

Homo ędificans domũ eſt Chriſtus. dam uobis cui ſimilis ſit. Similis eſt homini ędificãti domũ.] Homo aũt hic domũ ædificans ipſe eſt mediator dei et hominũ, homo Chriſtus Ieſus, qui dilectam ſibi domũ, ſanctã uidelicet eccleſiã, in qua perpetuo mane-

ret, ędi-

pet, ædificare & conſecrare dignatus eſt. [Qui fodit in altum, poſuit fundamenta ſupra petram.] Quia in corde ſuorum fidelium quicquid terrenæ intentionis inuenit, funditus extirpare ſtuduit, quatenus eiectis priſcæ conſuetudinis ruderibus, ac cogitationibus ſuperfluis, ſtabilē in eis ipſe & incōcuſſam poſſit habere mãſionē. Ipſe eſt enim petra, ſupra quā huiuſmodi domus fundamenta collocauit. Nam ſicut in domo ædificāda nil petræ cui fundamentū imponatur antefertur, ita ſancta eccleſia petrā ſuam, uidelicet Chriſtū, imo habet in corde recōditam, neq; aliquid fidei illius ac dilectioni præponit, adeo ut pro hac etiā mortē pati nō dubitet. Cui nimirum petræ princeps eccleſiæ, quia firmiſſime inhęſit, ab ea nomen accepit, quando audiuit, Tu es Petrus, & ſuper hanc petrā ædificabo eccleſiam meā. [Inundatione aūt facta, illiſum eſt flumen domui illi, & non potuit eam mouere, fundata enim erat ſupra petrā.] Patet expoſitio, quia pulſata eſt ſępe preſſuris eccleſia, nec deiecta. Quod ſi qui credentium male uicti ceſſerunt, ad hanc utiq; domum non pertinebant: qa ſi ſupra petrā fidei, & non potius ſuper arenā perfidiæ uel leuitatis fundati cōſiſterent, labefactari prorſus nunq̄ ualerent. Notandum aūt q̄ hæc inundatio tentationū tribus modis eccleſiam impugnat. Nam uel à ſua cōcupiſcētia tētatur quiſq; abſtractus & illectus, uel falſorū fratrū improbitate fatigatur, uel apertioribus externorū appetitur inſidijs. Quæ uidelicet tentamenta dominus alibi portas inferi nuncupat, & merito: quia nimirum ſi uicerint, in ęternū trahunt interitū. Et ſuper hanc petrā, inquit, ędificabo eccleſiam meā, & portę inferi non pręualebūt aduerſus eā. Et ſi ergo pulſant, nō tamē deijciunt eccleſiā Chriſti portæ diaboli: & ſi irruit tentatio perfidiæ, nō ſubruit domum fidei. Quæ enim adiu-

Margin notes: Eccleſiæ petra Chriſtus eſt. — Matth. 16 — Tribus modis eccleſia impugnatur — Matth. 16 — Ibidem.

Pſal.60. tori ſuo ueraciter dicere poteſt. Dum anxiaretur cor meum in petra exaltaſti me, non debellatur ab extraneis, quia rabiem perſequentium infidelium cum corona martyrij patiendo ſuperat:non corrumpitur à falſis fratribus,quia & hæreticorum dogmata recte credendo refutat,& uitioſa quorundã catholicorũ exempla ſobrie,& iuſte,& pie,uiuendo deuitat: non obcęcatur fumo proprię cupiditatis, quia feruet interius ſolo ardore dñicę charitatis.Huic aũt homini,id eſt,redẽptori noſtro,qui eccleſiã ſibi uniuerſalẽ inuincibili mẽtis fortitudine copulauit,ꝓ modo ſuo quiq; ſimilãt electi,quãdo ꝙ ipſe in tota eccleſia generaliter facit, hoc illi in ſuis ſinguli cordibus agere ſpecialiter curãt. Nã quaſi in altũ fodiẽdo, ſuã uigilãter cõſciẽtiã diſcutiũt:ne qd in ea ſordidũ lateat,ſolerter inquirũt: cũctas à fundo cordis ſuperuacuorũ cogitatuum latebras,manu ſedulę diſcretionis exhauriunt,quatenus in ſe firmam quietamq; fidem petræ illi fortiſſimæ, hoc eſt,Chriſto præparent: ſicq; ut per eius præſentiã inſuperabiles inter ſeculi torrentis aduerſa & proſpera blandiẽtis perdurẽt. Hęc adiuuante dño,fratres chariſſimi,de euangelicæ lectionis expoſitione trãſcurrimus:ſed uidetur congruum ſolennitati quã colimus, de ędificatione templi aliqua cõmemorare,et ꝗ decenter ornatus illius eccleſię ſignificationi cõueniat,indagare.
3.Reg.5. Narrat ergo ſacra ſcriptura,qa præceperit Salomon ut tollerent lapides grandes, lapides precioſos in fundamentum templi, & quadrarent eos. Lapides aũt grandes & precioſi qui in fundamento locati, totum onus templi ſibi ſuperimpoſitum portant, eximios ſanctæ eccleſiæ doctores inſinuant, grandes nimirum excellẽtia meritorum, precioſos claritate ſignorum,quæ ab ipſo dño uerbũ audientes totã eccleſiæ creſcentis fabricã ſua prędicatione genuerunt.

Quan-

Quando enim in ſcripturis fundamenta plurali nume ro dicuntur, uel prædicatores ſanctos, uel firmas iuſto rum cogitationes ſignificant. Vnde eſt illud Pſalmiſtę: Fundamenta eius in montibus ſanctis. At cum ſingula ri nũero fundamentũ ponit, ipſum ſępius autorẽ bono rum omniũ indicat, de quo Apoſtolus ait: Fundamen tum enim aliud nemo poteſt ponere præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus: & de quo rurſus ad Epheſios, Sed eſtis, inquit, ciues ſanctorum & dome ſtici dei, ſuperædificati ſuper fundamentum apoſto lorum & prophetarum. In hoc ergo fundamento, la pides grandi & precioſi, qui templum omne geſtarẽt ſunt poſiti: quia per ipſum ad propagandam toto or be eccleſiam, & poſt patriarchæ & prophetæ, & poſt modum ſunt apoſtoli inſtructi, qui quo arctius amori eius inhærebant, eo fortius ſectatores ſuos in ædificio cœleſti ſuſtentabant. Quos uidelicet lapides quadrare præcepit, ut magiſtros eccleſiæ cõpoſitos moribus, & immobiles aĩo eſſe debere ſignaret. Sicut eñ quadratũ quacunq; uertitur parte ſtat, ita nimirũ uita perfecto rum quę ad ueritatis lineam ſolicite directa eſt, nullis tentationũ impulſibus à ſua nouit ſtabilitate deijci. Erat autem templum de marmore pario, qui eſt lapis al bus, extructum, ut candorem eccleſiaſticæ caſtitatis ex primeret. De quo in amoris cantico dominus ait: Si cut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias. Habe bat ſexaginta cubitos in longitudine, & uiginti cubi tos in latitudine, & triginta cubitos in altitudine. Lon gitudo ergo templi fidem ſanctę eccleſię deſignat, per quam longanimiter inter opera ſua bona prauorum aduerſa tolerat: latitudo charitatẽ, qua ipſe intus per ui ſcera pietatis ſpaciat: altitudo ſpem, qua propter bo na quę per charitatem operatur, cœleſtiş uitæ præmia

[Margin: Fundamenta. — Pſalm. 81. — 1. Cor. 3 — Fundamentum. — Ephe. 2. — 1. Par. 29. — Cantic. 2. — 3. Reg. 6 — Longitudo tẽpli. — Latitudo templi.]

 expectat

terna ſpiritus ſimul & carnis immortalitate gaudebunt. Factus eſt autem medius paries in templo de tabulatis cedrinis uiginti cubitorum altitudinis, qui diuideret oraculum, id eſt, ſanctum ſanctorum à priore parte templi, habebatq; oraculum uiginti cubitos longitudinis, & uiginti cubitos altitudinis. Porrò ipſum templum pro foribus oraculi quadraginta cubitorum erat, in quo erant menſæ & candelabra de auro, ſed & altare aureum prope oſtium tabernaculi, quatenus in cenſo in eo timiamate, uapor fumi aſcendens aperiret oraculũ ubi erat arca teſtamenti, ſuper quæ erant Cherubin gloriæ obumbrantia propitiatorium. Prior ergo domus præſentis eccleſiæ ſtatum, interior uitæ cœleſtis ingreſſum deſignat. Vnde rectè in priori mẽſa & candelabra ſunt facta, quia nimirum in hac uita lumine ſanctarum ſcripturarum, & ſacramentorum cœleſtium refectione opus habemus: in futuro autem talibus non egemus ſubſidijs, ubi iuxta Pſalmiſtæ uocem quæcunq; apparuerint cum iuſtitia, ſatiabuntur manifeſtata gloria Chriſti. In hac quoq; uita corda iuſtorum quaſi altare incenſi, aureum ſplendida fulgẽt per munditiam ſanctitatis, aromatibus referta deſideriorum ſpiritalium incendio flagrant amoris continui: & quaſi in proximo cœleſtis introitus poſitus, ſuauiſſimum ſuæ orationis uaporem iuxta ſancta ſanctorum ſuperna emittunt, ubi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens. Quem aptiſſime arca teſtamenti, quæ erat intra uelum deſignat, in qua urna erat aurea habens manna, & uirga Aaron quę fronduerat, & tabulæ teſtamenti. Ipſa nanque arca naturam humanitatis eius, urna mannæ plenitudinem diuinitatis, uirga Aaron potentiam ſacerdotij eius inuiolabilem, tabulæ teſtamenti deſignant quia ipſe legem dedit, quiq; etiã benedi-

Ibidem.

Pſalm. 16.

Exod. 57

Hebr. 9

benedictionem his qui legem faciunt, dabit. Bene templum prę foribus oraculi quadraginta cubitorum erat longitudinis,quando in hac adhuc uita ieiunijs,& continētia nos caſtigari oportet, ut ad internæ dulce-
Exod.54 dinis ſatietatem peruenire mereamur.Nanq; hoc nu-
3.Reg.19 mero caſtigationem uitæ præſentis ſignificare intelli-
Matt.4. git,omnis qui quadragenarium Moyſi,uel Heliæ, uel ipſius domini ieiunium recte intelligere nouit. Bene ipſum oraculum in quo arca per Cherubin gloriæ tegebatur,uiginti cubitos longitudinis,latitudinis & altitudinis habebat,qui numerus perfectionem,ut diximus,geminę dilectionis inſinuat:quia quicquid in hac peregrinatione pro deo geritur,totum hoc in illa mã ſione patrię perennis,ubi magnificentia eius continua beatorum ſpirituum laudatione ſuſtollitur,in ſola dile
3.Reg.6 ctionis amplitudine perficitur.Erat et porticus ante tē plum uiginti cubitorum longitudinis iuxta mēſuram latitudinis templi, & decem cubitorum latitudinis,habens oſtiū contra oſtiū tēpli ab oriente.Quę uidelicet porticus,illam ſanctę eccleſiæ plebem deſignat,quę dominicæ incarnationis tempora præceſſit: nec tamē ab eiuſdem incarnationis fide uacua remanſit.Hoc eſt enim oſtium porticus,contra oſtium templi eſſe ad ortum ſolis,fidem populi prioris de Chriſto eãdem eſſe quę ſequentis eodẽq; gratiæ orientis lumine cunctorũ fidelium corda illuſtrari.Vnde bene in eadem porticu
3.Reg.7. duæ columnę æreæ, maximi & mirandi operis circa oſtium tēpli narrãtur eſſe ſtatutæ, & his capitella quaſi opere lilij ſuperimpoſita.Columnæ enim ſtant ante oſtium templi,quia aduentum redemptoris noſtri qui
Ioan.10. ait,Ego ſum oſtium,per me ſi quis introierit ſaluabit, præceſſerunt doctores egregij, de qualibus dicit Apo
Galat.2 ſtolus,Iacobus & Cephas & Ioannes, qui uidebantur columnæ

columnæ eſſe,qui eidem aduētui eius teſtimonium perhiberent. Vna enim à dextris oſtij,alia ſtabat à ſiniſtris quia & populo Iſrael qui tunc diuina fide & charitate calebat,incarnationem ſui redemptoris futuram præcinebant:& non minus gētibus,quæ adhuc quaſi ad aquilonem poſitæ perfidiæ frigore torpebant, eiuſdem redemptoris ingreſſum prędicabant eſſe pandendum. Quod uero capitella columnarum quaſi opere lilij fabricata erant, ſignificat quia tota prædicationis eorū ſumma de claritate perpetuæ beatitudinis inſonuit:eiuſq; uidendam gloriam ſuis auditoribus promiſit, q æternus ante ſecula deus exiſtens, homo factus eſt in fine ſeculorum,ut quaſi flos lilij interius colorem auro ſuum,exterius haberet candidum. Quid nāq; auri rubor in candore, niſi fulgor eſt diuinitatis in homine? Quem uidelicet hominem & prius uirtutibus clarum oſtendit,& poſt mortem niueo incorruptionis ſplendore ueſtiuit. Hæc nos,fratres chariſſimi, in præſentis feſti noſtri gaudium de ſtructura templi pauca ex pluribus fraternitati ueſtræ expoſuiſſe libuit,quatenus et miranda terreſtris domus domini fabrica delectaret auditum,& hæc ſpiritaliter intellecta mentes noſtras ardentius ad amorem ſupernæ habitationis erigeret. Diligamus ergo,fratres mei,toto corde decorem domus æternæ,quam ex deo habemus in cœlis,& de loco tabernaculi gloriæ eius ſedulo cogitare,ac nos alter utrum admonere curemus. Vnum ante oīa petamus ab eo,& hoc infatigabili intentione quęramus,ut inhabitare mereamur in domo eius omnibus diebus uitæ noſtræ,hoc eſt,perenni uita ac luce felices. Non autem ſpernit neq; deſpicit preces pauperū,quando hoc quod diligit ipſe precamur, ſed clementer exaudiens donabit nos uidere bona ſua in terra uiuentium Chriſtus

Ad frēs exhortatio.

Ieſus

Ieſus dominus noſter, qui uiuit & regnat in æuum.

¶Homilia eiuſdem in dedicatione eccleſiæ.

Ioannis 10.

IN illo tempore, Facta ſunt encęnia in Hieroſolymis & hyems erat, & ambulabat Ieſus in templo in porticu Salomonis. Et reliqua.

Bedæ preſbyteri de eadem lectione.

AVdiuimus ex lectione euangelica fratres chariſſimi, quia facta ſunt encænia in Hieroſolymis. Encænia autem uocabantur ſolennia dedicationis templi, quę populus dei ex antiqua patrum traditione per annos ſingulos celebrare conſueuerat. Quorum ueſtigia nos hodie iuxta morem chriſtiani orbis ſequentes, annuam dedicationis eccleſiæ noſtræ diem diuinis laudibus & uigilijs ſtuduimus agere ſolẽnem. Et hanc nos feſtiuitatem eo maiore deuotione celebrare oportet, quo eam redemptori noſtro gratiſſimam eſſe cognouim⁹, adeo ut in illa ipſe templum ingredi, & ſermonem facere ad populum ac diuinitatis ſuæ ſacramenta pandere dignatus ſit. [Facta ſunt, inquit, encænia in Hieroſolymis, & hyems erat, & ambulabat Ieſus in templo in porticu Salomonis.] Si ergo uoluit in templo ambulare, in quo caro & ſanguis brutorum animalium offerebatur, multo magis noſtram orationis domum, ubi carnis ipſius ac ſanguinis ſacramenta celebrantur, uiſitare gaudebit. Si perambulare non deſpexit porticum in qua rex quondam mortalis ac terrenus quamuis potẽtiſſimus & ſapientiſſimus, ad orandum ſtare ſolebat, quanto magis penetralia cordiũ noſtrorũ inuiſere atq; illuſtrare deſiderat, ſi tamẽ ea porticum eſſe Salomonis, hoc eſt, ſi ea timorem ſuũ quod eſt initium ſapientiæ habere perſpexerit. Neque enim putandum eſt, quia domus ſolũmodo ad quam ad oran-

Encęnia. Pſal. 110 Eccle. 1.

ad orandum,uel ad myſteria celebranda conuenimus, Domus
templũ ſit dñi,& non ipſi qui in nomine dñi conueni- dñi quæ.
mus,multo amplius templũ eius & appellemur,& ſi- 2.Cor.6
mus,cũ manifeſte dicat Apoſtolus: Vos eñ eſtis tẽplũ Leuiti. 26
dei uiui,ſicut dicit deus,inhabitabo in eis, & inter illos
ambulabo. Si ergo tẽplũ dei ſumus,curem⁹ ſolerter, &
bonis actibus ſatagamus, ut in eodem ſuo tẽplo ſępius
ipſe & uenire,& mãſionẽ facere dignetur. Caueamus
hyemis exẽplũ, ne uidelicet corda nr̃a dñs adueniens à
charitatis ardore torpẽtia reperiat,et ideo ea citi⁹ auer
ſatus relĩquat. Quid eñ ptinuit ad euãgeliſtã hyemis
tẽpus cõmemorare, niſi qa duritiã perfidiæ Iudæorũ
per aſperitatẽ aurarũ uoluit deſignare brumalium, &
quia plurimis eorũ quos tunc in tẽplo inuenit,congrue
bat ſermo quem dixit,Quoniã abundauit iniquitas,re Matt.24
frigeſcet charitas multorum? Sicut etiam ſubſequenter
aperte denunciat,dicens: [Circundederũt ergo eũ Iu
dæi,& dicebant: Quouſq; animã noſtrã tollis? Si tu es
Chriſtus,dic nobis palàm.] Nõ eñ hęc ueritatem fidei
quærendo,ſed illi quę interrogabant inſidiando,& ca-
lũniam ſtruendo dicebãt. Chriſtũ nanq; quem fides or Orthodo
thodoxa uerũ deũ,uerũ confitet & hoĩem, illi purum xa fid es.
tantũmodo hoĩem futurũ,non autẽ & deũ eſſe crede-
bant: memores uidelicet,quia de humanitate illius iu- Pſal. 131
rauit dñs Dauid de fructu uentris eius,ſedere ſuper ſe-
dem ſuã,ſed obliti ꝙ ipſe de diuinitate ſua per eundem
Dauid cecinit dicens, Dñs dixit ad me,fili⁹ meus es tu. Pſal.109
Credebant ergo Chriſtum de ſtirpe Dauid naſciturũ,
& regem cæteris oĩbus excellentiorẽ eſſe uẽturũ: qua
etiam dementia poſteri eorũ uſq; in præſens tẽpus, &
donec Antichriſtũ pro Chriſto ſuſcipiant,errare nõ ceſ
ſant. Et ſi ſe dñs Ieſus Chriſtũ eſſe reſponderet,cogita-
bãt eũ tradere poteſtati pręſidis puniendũ,quaſi cõtra

Auguſtum repugnans, illicitum ſibi uſurparet imperium. Sed ipſe noſtræ ſaluti cōſulens, propter quos hęc ſcribenda erant, ita reſponſum temperauit ſuum, ut & calumniatorum ora concluderet: & quia Chriſtus eſt fidelib⁹ aperta uoce proderet. Illi eñ de homine Chriſto quęrebant, ipſe autem diuinitatis ſuæ qua æqualis

Paręneſis ad fratres eſt patri, palàm myſteria narrat. Circundemus ergo et nos eum, chariſſimi, non ſicut Iudæi inſidijs appetendo, ſed ut fideliſſima domus eius placidam illi in nobis

Pſal. 45 ſedem parando, de quibus merito dicatur: Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus, deus in medio eius non commouebitur. Petamus eum non ut illi inſaniendo, quouſq; animam noſtram tollis, ſi tu es Chriſt⁹ dic nobis palàm, (Quid enim ueſanius, quàm ut magiſtrū ueritatis ideo ſibi animam tolleret quærerent, quia nō

Sapien. 1. eis incredulis & contradicentibus aperte ſuæ maieſtatis arcana reſerauit) ſed ut ſcriptura admonet, ſentiēdo de illo in bonitate, & ſimplicitate cordis quærendo illum: quoniam inuenitur ab his qui non tentant eum, apparet autem illis qui fidem habent in illum. Dicamus ei ſupplices, quia tu es Chriſtus, te filium unigenitum dei patri & ſpiritui ſancto coæternum eſſe, & cōſubſtantialem in diuinitate noſtræ ſubſtantiæ participem, ex tempore factū eſſe cognouimus. Da ut quod interim pia fide ueneramur, plena in futuro uiſione ſpeculemur. Hæc eſt etenim unica animæ noſtræ ſalus & uita, tuum perpetuum uultum, tuam cernere lucem. Nec dubitandum, quia rogantes exaudiet nos, quando quod ipſe præcepit rogamus, quod dare ipſe deſiderat intenta mente poſcimus. Quomodo enim pie ſupplicantibus famulis negare credendus eſt bona, quæ etiā rebellibus ultra quàm petebāt aperire nō renuit? Qui cum illum an homo, an Chriſtus eſſet interrogarent,

ipſe non

ipſe non hominem tantum,ſed etiam deum Chriſtum & dei filium ſe eſſe non tacuit. Reſpondit enim eis,dicens: [Loquor nobis,& non creditis. Opera quę ego facio in nomine patris mei, hæc teſtimonium perhibent de me.Sed uos non creditis, quia non eſtis ex ouibus meis.] Qui ergo ſe in nomine patris opera ſua facere teſtatur,profectò quia filius dei ſit,credendus inſinuat.Sed illi duplici reatu tenentur obnoxij, qui nec uerbis quæ locutus eſt,nec factis quibus ueritatē uerborum aſtruebat,ad fidem poterant inuitari. Meritóque ex ouibus eius non eſſe dicuntur, quia non ouina ſimplicitate paſtorem bonum ſequi, ſed ferina potius rabie ſatagebant perſequi. Verum quia ſunt nonnulli qui fidem uerbotenus ſeruant,& habitu ouium beluina corda prætexunt,ſubſequenter ipſe paſtor quæ ouium ſuarum uita,quæ ſit merces edocet: [Oues meæ uocem meam audiunt, & ego agnoſco eas, & ſequunt me,& ego uitā æternam do eis,& nō peribūt in æternū.] Quicunq; ergo æternū declinare interitū, ac uitā deſiderat uidere perpetuā, uocē Chriſti neceſſe eſt nō ſolum audiendo & credendo, ſed & bene uiuendo ſequatur.Quod aūt ſe oues ſuas cognoſcere dicit,eligere utiq;,& ad regnū cœleſte prædeſtinare ſignificat.Vnde Salomon ait: Vias quæ à dextris ſunt, nouit dominus.Et econtrario de reprobis Apoſtolus: Qui autem ignorat,inquit,ignorabitur.Pulchre autem de his qui audirent uocem eius & ſequerentur,ait: Et ego uitam æternam do eis, & non peribunt in æternum. Viſi ſunt nanq; martyres oculis inſipiētium mori,uiſi ſunt perire, cum mortalem uitam diuerſis pœnarū generibus ſubacti amitterent:ſed non peribant in æternum, non uidebāt mortem in æternum, qui mox ſoluti carcere carnis debita ſuo certamini præmia ſortiuntur,

Duplici reatu Iudæi obnoxij tenenť

Prou.4

1.Cor.14

Sapien.5

de quibus adhuc aperte ſubditur: [Non rapiet eas quiſque de manu mea.] Nitebanť quippe perſecutores impij rapere pios Chriſti confeſſores de manu eius, quando uel eos ad negandam fidem tormentis cogebant, ut animas eorum alienas redderent à Chriſto, uel à morientibus uicti, nihilominus exanima eorum corpora aut in aquas diſſoluenda, aut in ignem comburēda iactabant, ut quaſi Chriſto reſuſcitandi ea facultatem tollerent. Sed nemo rapiebat eas de manu eius, cui ſicut ipſe alibi ait, Omnia tradita ſunt à patre, quia & certantes ut uincant adiuuat, & uictores ut perpetuo regnent coronat, & eiſdem etiam carnem in qua certauerunt, immortalem ſuo tempore reddet. Quibus uerbis eorum quoq; temeritatem qui ſibi laqueos mortis parabãt redarguit: manifeſte inſinuans, quia ſtultiſſime de eius perditione dolis agerent, qui uitam dare poſſet immortalem, cui nemo raperet aliquem de his quos ſuos eſſe ante ſecula prænoſſet. Sed ne hæc loquendo ſuam uideretur gloriam quęrere, totam ſuam potentiam ad patris gloriam refert, cum ſubiungit: [Pater meus quod dedit mihi maius omnibus eſt.] Maius autem omnibus quod mediatori dei & hominum homini Ieſu Chriſto pater dedit, hoc eſt, ut ſit unigenitus eius filius in nullo gignenti, uel natura diſſimilis, uel uirtute inferior, uel tēpore poſterior. Quã uidelicet ęqualitatē ipſe dominus in diuinitate habuit, priuſquã mundus eſſet apud patrem, nec in humanitate ex tempore incarnationis accepit. [Et nemo poteſt rapere de manu patris mei.] Supra de ouibus ſuis dicit, Non rapiet eas quiſq̃ de manu mea, & nunc ſubiungit, Et nemo poteſt rapere de manu patris mei: aperte dans intelligi, unã atq; indiſſimilem eſſe manũ, hoc eſt, uirtutē ſuam & patris, atq; ideo Chriſtum

Perſecutorũ impietas.

Matth. 11

ſtum ſe fore credendũ, qui non ſicut cæteri ſanctificatus per gratiam ex tempore, ſed uerus ſemper extiterit dei filius. Quod etiam ſequenti ſententia luce clarius aperit, dicens: [Ego & pater unum ſumus.] Vnũ, inquit, ſumus, una nobis ſubſtantia, una diuinitas, una æternitas, perfecta æqualitas, diſſimilitudo nulla. Quibus profecto uerbis non præſentem ſolummodo Iudæorũ quæſtionẽ, quia an ipſe eſſet Chriſt⁹ interrogabant explicauit, ſed etiam hęreticorũ perfidiam, quam futuram præuidit, quantum ſit execranda mõſtrauit. Fotinus eñ dicit, Chriſt⁹ homo eſt tantũ, deus nõ eſt. At cum ipſe dicat, Ego & pater unum ſumus, manifeſte patet, quia unum cũ deo patre ſubſtantialiter homo purus eſſe non poteſt. Et quia Chriſtus idẽ quod pater eſt, cauenda hæreſis Fotini, qui hunc credi deũ prohibet. Arrius autem, Chriſtus, inquit, factus à deo, non ex deo natus eſt: & ideo minor patre credendus eſt. Cui contradicens ipſe, Ego, inquit, & pater unum ſumus. Quis enim non facile uiderit, quia nulla creatura unum cum illo qui omnia creauit, naturaliter exiſtere poſſit? Et quia naturaliter Chriſtus unum cum patre eſt, dãnanda eſt Arrij peruicacia, qui illum creaturam affirmat. Porrò Sabellius, Non ſunt, inquit, duæ perſonæ patris & filij confitendæ, ſed ipſe pater quando uult pater eſt, quãdo uult filius eſt, quãdo uult ſpiritus ſanctus eſt, ipſe tamen unus eſt. Quẽ memoratam ſententia filius ipſe condẽnat. Cõſtat enim quia ego & pater de una perſona dici non potuit, ſumus de uno dici non congruit. Quapropter etiã Sabellij errore cũ cæteris abiecto, ſequenda nobis eſt apoſtolica beati Petri fides, qua dominum confeſſus, ait: Tu es Chriſtus filius dei uiui. Hæc de lectione euangelica prout dominus donauit explanando trãſcurrimus, ſed libet adhuc

Fotini perfidia.

Arrij peruicacia.

Sabellij error.

Matt. 16.

Encęniorum diuerſitas.

de encæniorum ſolennitate,quã & tunc Hieroſolimytæ,et nos hodie celebram⁹,fraternitati ueſtrę latius diſſerere.Hoc autẽ in primis notandũ eſt, ꝙ encęnia q̃ in lectione euangelica facta cognouimus,nõ ad primam dedicationem tẽpli,ſed ad ultimam pertinẽt: quod ex eo facile colligitur,q̃a hyeme facta referunt. Prima ſiq

2.Par.7 dem eius dedicatio à Salomone tẽpore autũni,media à

1.Eſdr.6. Zorobabel,& à Ieſu ſacerdote tempore ueris, ultima à

1.Mac.4. Iuda Machabęo tẽpore hyemis eſt facta,quãdo ſpecialiter cõſtitutũ eſſe legitur, ut eadem dedicatio per oẽs annos in memoriã ſolẽnibus reuocaretur officijs,iuxta quod ad tẽpus dñicæ incarnationis obſeruatum fuiſſe, modo cum legeretur euãgeliũ audiuimus.Hæc autem fuit cauſa ſecundæ & tertię dedicationis, q̃a Salomon quidẽ templi opus quod dño deo cõdidit,ſeptem annis perfecit:octauo autẽ anno,hoc eſt,decima die mẽſis ſeptimi,qui à nobis october appellatur,in magna regni gloria dedicauit. Quæ uidelicet dies & antea per legẽ erat ſtatuta ſolẽnis, ita ut in ea tabernaculũ omne per

Cauſa ſecundæ & tertiæ dedicatiõis.

Leuiti. 16 & 23. ſingulos annos maioribus hoſtijs expiari deberet. Deniq; Zacharias pater beati Ioannis Baptiſtę,eiſdem ex

Luc.1. piationibus ad altare deſeruiens,adueniẽte angelo de dñicæ myſterio natiuitatis,gaudioq; humanæ ſaluationis inſtruitur.Sed templũ hoc poſt annos quadringẽ

4.Re.25 & 2.Par. 36. tos triginta incẽderũt Chaldæi, & Hieroſolymorũ urbe deſtructa populũ Iſrael in Babiloniã adduxere captiuum.Qui poſt annos ſeptuaginta regnantibus Perſis patriã remiſſus,rurſusq; ædificatum eſt tẽplum per annos quadraginta ſex, & tertia die mẽſis duodecimi,

1. Eſdr.5. quẽ nos Martiũ uocamus, opus ad finẽ uſq; perductũ. Cui uidelicet tũc operi præfuerũt duces plebis ſtrenuiſſimi,ut dixim⁹,Zorobabel de regio genere, & Ieſus ſacerdos magn⁹.Sed & prophetę Aggęus & Zacharias

adiuuã-

adiuuãtes eos,atq; aduerſus inſidias hoſtiũ opus impe
dientiũ cor populi roborãtes. Inde poſt annos fere tre
cẽtos & quinquaginta ſex, rex Græcorũ nefandiſſim⁹
Antiochus, fraude capta Hieruſalẽ, tẽplum idẽ ſordib⁹ 1.Mach.1.
idolorũ ꝓfanauit, auferẽs inde & cõfringẽs altare dñi
aureũ, mẽſam'ꝓpoſitiõis, candelabrũ luminis, & cętera 2.Mac.6.
templi uaſa aurea, quę inuenire potuit, ſed & in tẽplo
Iouis ſimulachrũ ſtatuens, populumq; tormentis ad ſa
crificandũ idolis cogẽs. Qua perſecutione multi de po
pulo pro diuinæ legis cuſtodia trucidati ſunt, inter q̃s
& mater illa ſeptem filiorũ merito famoſa nobiliſſi-
mam pro dño cũ ſobole martyrij meruit coronã. Sed 2.Mac. 7
Iudas Machabæus cum de genere eſſet ſacerdotali, col
lecto exercitu iuſtorum aduerſus Antiochi duces ar- 1.Mac. 4
ma arripiẽs, eoſq; de Iudæa expellẽs perſecutioni gra & 5.
uiſſimę finem impoſuit, ac templum ab idolorum ima
ginibus emundans, noua rurſus altaria, & cætera uaſa
uel ornamenta faciens, atq; in templo imponens dedi-
cauit ea ſimul cũ templo quod purificauit, & renouauit
uiceſima quinta die mẽſis noni, qui apud nos uocatur Oĩa in fi-
december, & ad hyemen pertinere nulli dubium con- gura con
ſtat: ſtatuitq; decretum, ut prædiximus, annis ſingu- tigerunt
lis diem encæniorum, id eſt, innouationis dedicationis Iudæis.
tẽpli feſta deuotione celebrari. Quæ profecto omnia ſi 1.Cor.10
cut Apoſtolus docet, in figura facta ſunt noſtri, & pro Salomon
pter nos utiq; ſcripta, ideoq; nobis ſolertius ſpiritali ra Eſaiæ 9.
tione diſcutienda. Salomon quippe rex, qui interpreta
tur pacificus, ipſum redemptorem noſtrum typice de-
ſignat, de quo Eſaias ait: Multiplicabitur eius imperiũ,
& pacis non erit finis. Templum quod ædificauit, ca-
tholica eius eccleſia eſt, quam de uniuerſis per orbem
credentibus, quaſi de uiuis lapidibus in unam ſuæ fidei
& charitatis compaginem aggregat. Quod autem ſe-

ptem annis ędificatum eſt, templum ſignificat, quia per totum huius ſeculi tempus quod ſeptem diebus euoluitur, ſanctæ ſtructura eccleſiæ creſcere nunquam deſinit. Quod autem octauo anno dedicatum eſt, & celeberrima illa ac maxima ſolennitas à Salomone rege cũctis filijs Iſrael tempore completę dedicationis exhibita inſinuat myſtice, quia perfecto in fine mundi numero electorum diu deſideratę immortalitatis eſt futura feſtiuitas: & peracto uniuerſalis reſurrectionis miraculo, mox omnes qui ad pacifici regis ueriſſimi Salomonis regnum pertinent, æterna cum deo gaudia patriæ cœleſtis intrabunt.

¶Homilia alia in dedicatione eccleſiæ.

Lucæ 19.

IN illo tempore, Ingreſſus Ieſus perambulabat Hiericho. Et ecce uir nomine Zachæus, & hic princeps publicanorum, & ipſe diues, & quærebat uidere Ieſum quis eſſet, & non poterat præ turba, quia ſtatura puſillus erat. Et præcurrens aſcendit in arborem ſycomorum, ut uideret illum, quia inde erat tranſiturus. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

Mat. 19 & Marc. 10. QVæ impoſſibilia ſunt apud homines, poſſibilia ſunt apud deum. Ecce enim camelus depoſita gybbi ſarcina per foramen acus tranſit, hoc eſt, diues & publicanus relicto onere diuitiarum, contempto cenſu fraudium, anguſtam portam arctamq́ue uiam quæ ad uitam ducit, aſcendit. Qui mira deuotione fidei ad uidendum ſaluatorem quod natura minus habuerat, aſcenſu ſupplet arboris, atq; ideo iuſte quamuis ipſe rogare non audeat, benedictionem domini-

Zachæi uerſio.

cæ ſuſceptionis quam deſiderabat, accipit. Myſtice au- Zachæus myſtice.
tem Zachæus, qui interpretatur iuſtificatus, credentem
ex gentibus populum ſignificat. Qui quanto curis ſecu
laribus occupatior, tanto flagitijs deprimentibus e- 1.Cor. 6
rat factus humilior. Sed ablutus eſt, ſed ſanctificatus,
ſed iuſtificatus in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti,
& in ſpiritu dei noſtri, qui intrantem Hiericho ſalua-
torem uidere quærebat, ſed præ turba non poterat.
Quia gratiæ fidei quam mundo ſaluator attulit, par-
ticipare cupiebat, ſed inolita uitiorum conſuetudo ne Lucæ 18.
ad uotum perueniret obſtiterat. Eadem nanque tur- Marc. 10.
ba noxiæ conſuetudinis, quæ ſupra cæcum claman-
tem ne lumen peteret increpabat, etiam ſuſpicientem
publicanum ne Ieſum uideat tardat. Sed ſicut cæcus
turbarum uoces magis ac magis clamando deuicit, ita
puſillus neceſſe eſt turbæ nocentis obſtaculum altiora
petendo tranſcendat, terrena relinquat, arborem cru- Sycomorus.
cis aſcendat. Sycomorus nanque quæ eſt arbor folijs
moro ſimilis, ſed altitudine præſtans, unde & à Lati
nis celſa nuncupatur, ficus fatua dicitur. Et eadem do-
minica crux quæ credentes alit ut ficus, ab incredulis
irridetur ut fatua. Nos enim prædicamus Chriſtũ cru 1.Cor. 1.
cifixum, Iudæis quidem ſcandalum, gentibus autẽ ſtul
ticiam; ipſis uero uocatis Iudæis atque gentibus Chri- Aſcendẽs
ſtum dei uirtutem & dei ſapientiam. Quam uidelicet ut exaltetũ
arborem puſillus ſtatura Zachæus quo exaltari poſſit
aſcendit, dum quilibet humilis & proprię cõſcius infir Gala. 6.
mitatis, confidens in dño proclamat: Mihi autem abſit
gloriari niſi in cruce dñi noſtri Ieſu Chriſti. Aſcẽſa au-
tem ſycomoro tranſeuntem prope dominũ cernit, qa
per hanc laudabilem fatuitatem & ſi necdum ut eſt ſo
lide, iam tamen raptum & quaſi in tranſitu luci ſapien
tiæ cœleſtis intendit. ¶ Et cum ueniſſet ad locum, ſuſpi

ciens Ieſu s uidit illum.] Perambulans Hiericho ſaluator, uenit ad locum ubi præcurrens Zachæus ſycomorum conſcenderat, quia miſſis per mundũ ſui uerbi pręconibus, in quibus ipſe nimirum & loquebatur et ibat, uenit ad populũ nationum, qui paſſionis eius fide iam ſublimis exiſtens, etiam diuinitatis eius ardebat agnita facie beari. Suſpiciens uidit illum, quia per gratiam
Videre dei. fidei à terrenis cupiditatibus eleuatum, turbisq́ infidelibus præeminentem elegit. Videre enim dei, eligere
Pſalm.33. uel amare eſt. Vnde eſt illud: Oculi domini ſuper iuſtos. Nam & nos quæ amamus uidere, ab his quæ execramur intuitum feſtinamus auertere. Vidit ergo Ieſus uidentem ſe, quia elegit eligentem ſe, & amauit amantem. Hunc ſane ordinem proficiendi, hoc eſt, per fidem dominicæ incarnationis ad cognitionem diuinitatis perueniendi, quaſi ſycomorum Ieſu faciem ſpe-
1.Cor.2. culandi doctor egregius oſtendit, cum ait: Non enim iudicaui ſcire me aliquid inter uos niſi Chriſtum Ieſum, & hunc crucifixum. Itemq́ alijs exprobrãs, Facti
Hebr.5 eſtis, inquit, quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo. Lac infirma temporariæ diſpenſationis, ſolidum cibum ardua perpetuæ maieſtatis appellans. [Et dixit ad eum: Zachæe feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Et feſtinans deſcendit, & excepit illum gaudens.] Manebat aliquando dominus in domo principis phariſæorum, hoc eſt, in Iudæorum ſynagoga docebat, ſed quia non baptizatum ante prandium, ſabbato curantem, publicanos & peccatores recipientem, contra auaritiam diſputantem, & cætera digna deo gerentem lingua uenenata carpebant, pertæ-
Matt.23. ſus eorum facinora diſceſſit, & aufugit dicẽs: Relinquetur uobis domus ueſtra deſerta. Hodie autem in domo puſilli Zachæi oportet illũ manere, hoc eſt, nouæ lucis

gratia

gratia coruſcante in humili credentiũ nationum corde quieſcere. Quod aũt deſcẽdere de ſycomoro Zachæus, & ſic in domo ſua Chriſto manſionem præparare iubetur, hoc eſt quod Apoſtolus ait: Quia & ſi cognouimus ſecundũ carnem Chriſtum, ſed iam nunc non nouimus. Et ſi enim mortuus eſt ex infirmitate, ſed uiuit ex uirtute dei. [Et cum uiderent omnes, murmurabãt dicentes, quòd ad hominem peccatorem diuertiſſet.] Manifeſtum eſt Iudæos ſemper gentiũ odiſſe ſalutem. Scriptum eſt enim: Sequenti uero ſabbato penè uniuerſa ciuitas conuenit audire uerbum dei. Videntes autem turbas Iudęi, repleti ſunt zelo, & contradicebãt ĳs quę à Paulo dicebantur. Et alibi, fideles etiam fratres aduerſus apoſtolorum principem diſceptabãt dicentes: Quare introiſti ad uiros præputium habentes, & manducaſti cum illis? [Stans aũt Zachæus dixit ad dñm, Ecce dimidium bonorum meorum dñe do pauperibus: & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplũ.] Aliĳs calumniantibus hominem peccatorẽ, ipſe Zachæus ſtans id eſt, in ea quã cœperat fidei ueritate perſiſtẽs, non ſolum ſe ex peccatore conuerſum, ſed etiam inter perfectos probat eſſe conuerſatum. Dicente enim dño, ſi uis perfectus eſſe, uade, uende omnia quæ habes, & da pauperibus, quiſquis ante conuerſionem innocenter uixit, omnia cõuerſus poteſt dare pauperibus. At qui aliqua fraude ſuſtulit, primo hęc iuxta legem reddere, deinde quod ſibi remanſerit debet dare pauperibus. Ac ſic & ipſe, qui ſibi nil retinet, omnia ſua diſpergit, dat pauperibus, iuſticia eius manet in ſeculum ſeculi. Et hęc eſt ſapiens illa ſtulticia, quam de ſycomoro publicanus quaſi fructũ uitæ legerat, rapta uidelicet reddere, propria relinquere, uiſibilia contẽnere, pro inuiſibilibus etiã mori deſiderare, ſeipſum abnegare, & eius qui necdum ui-

2.Cor. 5.

Iudęi gentium ſalutem oderē ſemper

Actu. 13.

Actu. 11.

Zachęus ſtans.

Matth.19

Leuit.6.

Pſal.111.

Stulticia prudens.

deatur domini ueſtigia ſequi concupiſcere. [Ait Ieſus ad eũ: Quia hodie ſalus domui huic facta eſt, eo quòd & ipſe filius ſit Abrahæ.] Filius Abrahæ dicitur Zachæus, non quia de eius ſtirpe generatus, ſed quia eius eſt fidem imitatus: ut ſicut Abraham terram, cognationem, domumq; paternam ob ſpem futuræ hæreditatis domino iubente deſeruit: ita & ille quo theſaurum in cœlis acquireret, bona ſua pauperibus partienda relinqueret. Et pulchre dicit, Et ipſe, ut non ſolum eos qui iuſti perſeuerant, ſed & eos qui ab iniuſticia reſipiſcunt, ad filios promiſſionis pertinere declaret. Aliter: Salus quæ olim Iudæorum domum implebat, hodie populo nationũ illuxit, eo quòd & ipſe populus filius ſit Abrahæ credẽdo in eum. De quo dicit Apoſtolus: Si autem uos Chriſti, ergo Abrahæ ſemen eſtis. Et ſicut alibi dicit, ipſe Abraham ſit pater circunciſionis non his tantum qui ſunt ex circunciſione, ſed & his qui ſectantur ueſtigia, quę eſt in prępuτio fidei patris noſtri Abrahę. [Venit enim filius hominis quærere, & ſaluare quod perierat.] Hoc eſt quod alibi dicit, Non ueni uocare iuſtos, ſed peccatores. Pius ſane magiſter qui murmurantibus turbis ſua myſteria non dedignetur exponere, adeo ſcilicet peccatorum pœnitentiam non eſſe reſpuendam, ut ipſe dei filius ob hanc maxime quærendam ſit deſtinatus ad terras. Qui ut pietatis ſuæ nobis diſpenſationem inculcet, ſæpiſſime ſe filium hominis appellat, commendans ſolicite nobis quod factus eſt benigne pro nobis.

Filius Abrahæ. Abrahę fidelis obędientia. Geneſ. 12. Galat. 3. Roma. 4. Matth. 9. Filiꝰ hoīs cur dici uoluerit.

¶In die ſancto natiuitatis diui Ioannis Baptiſtæ. Lucę 1.

IN illo tempore, Elizabeth impletum eſt tempus pariendi, & peperit filium. Et audierũt uicini & cognati eius, quia magnificauit dominus miſericordiam ſuam cum illa, & congratulabantur ei. Et reliqua.

Bedæ presbyteri de eadem lectione.

PRęcurſoris domini natiuitas ſicut ſacratiſſima lectionis euangelicæ prodit hiſtoria, multa miraculorum ſublimitate refulget: quia nimirum de- Matth. 11
cebat, ut ille quo maior inter natos mulierum nemo ſurrexit, maiore præ cæteris ſanctis in ipſo mox ortu uirtutum iubare clareſceret. Senes ac diu infœcundi parentes dono nobiliſſimæ prolis exultant, ipſi patri quẽ incrudelitas mutum reddiderat, ad ſalutandum nouæ pręconem gratiæ os & lingua reſeratur. Nec ſolum facultas deum benedicendi reſtituitur, ſed de eo etiam prophetandi uirtus augetur. Excitati fama facti omnes uicini admiratione ac metu percelluntur, omnium qui audiere, circunquaque ad aduentum noui prophetæ corda præparantur. Vnde merito ſancta
per orbem eccleſia, quę tot beatorum martyrum uicto
rias, quibus ingreſſum regni cœleſtis meruere frequentat, huius tantummodo poſt dominum etiam natiuitatis diem celebrare conſueuit. Quod nullatenus ſine euangelica autoritate in conſuetudinem ueniſſe credendum eſt: ſed attentius animo recondendum, quia ſicut nato domino paſtoribus apparens angelus ait, Ecce euangelizo uobis gaudium magnum, quod erit omni populo, quia natus eſt uobis hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus dominus, ita etiam angelus naſci-

Iure Ioannis natiuitatem ſancta eccleſia frequentat.

Euangelicæ autoritatis cõſuetudo.

Lucæ 2.

naſciturum Zachariæ prædicans Ioannem, & erit, inquit, gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino. Iure igitur utriuſque natiuitas feſta deuotione celebratur, ſed in illius tanquam in Chriſti domini, tanquam in ſaluatoris mundi, tanquam in filij dei omnipotentis, tanquam in ſolis iuſtitiæ natiuitate, omni populo gaudium euangelizatur. In huius autem tanquam in præcurſoris domini, in ſerui dei eximij, in lucernæ ardentis & lucentis exortu multi gauiſuri memorantur.

Comparatio. Iſte magnus coram domino eſſe narratur: de illo Propheta teſtatur, Quoniam magnus dominus & laudabi-

Pſal. 47. lis nimis, & magnitudinis eius non erit finis. Iſte, peccatorum conſortia declinans, ab omni quod inebriari poteſt abſtinebat: ille inter peccatores conuerſatus peccati omnis immunis permãſit. Hic adhuc ex utero ma-

Colo. 2. tris ſpiritu ſancto repletus eſt, in illo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, qui dono ſui ſpiritus ſedem ſibi uteri uirginalis in quo carnem ſuſciperet ipſe conſecrauit. Iſte multos filiorum Iſrael ad dominum ſuo tempore prædicando conuertit: ille multos quotidie de uniuerſis per orbem nationibus ad ſuam fidem & charitatem interius illuſtrando conuertere non deſiſtit. Hic in ſpiritu & uirtute Heliȩ prȩceſſit ante illum, ut plebem eius aqua baptizans ad ſuſcipiendum eum

Lucæ 3. ubi appareret doceret eſſe perfectam: huic ſucceſſit ille in ſpiritu & uirtute dei patris, ut plebem ſuam ſpiritu ſancto & igni baptizans ad uidendam faciem patris ſui donaret eſſe perfectam. Ioanne nato congratulabantur uicini & cognati genitrici illius, quia magnificauit dominus miſericordiam ſuam cum illa: domino

Pſal. 101. autem nato congratulabantur eccleſiæ, quia uenit tempus miſerendi eius, ſpiritus angelici qui ſunt uicini eius & co-

& cognati,ciues uidelicet eiuſdē patriæ cœleſtis, quam & ipſa expectat qui hymnum gloriæ deo canēdo quid illa per orbem eſſet actura, priores ipſi de cœlis admonebant. Recte igitur natiuitas celebratur illius, qui talis potentia magnitudinis dominicis propinquabat operibus. Recte ortus illius ſolennitas colitur, cuius tanta eſt uitę ſublimitas, ut quicquid illo ſublimius eſt hoc iam hominis naturam tranſcendere dubium non ſit. Siquidem dominus cum maiorem eo neminem in natis mulierum eſſe dixiſſet, mox ſubdidit dicens, Qui autem minor eſt in regno cœlorum, maior eſt illo: ſeipſum uidelicet inſinuans qui humana natiuitate poſterior Ioanne ſed cœleſtis regni eſſet apice præſtantior. Nec uacat à myſterio quod Ioānis natiuitas cum dies decreſcere, domini autem cum dies creſcere inchoant facta memoratur. Huius etenim ſecretum diſtantiæ reuelat ipſe Ioannes, qui cum prę magnitudine uirtutum Chriſtus crederetur à turbis, dominus autem præ infirmitate carnis à quibuſdam non Chriſtus ſed eſſe propheta putaretur, illum inquit, oportet creſcere, me autem minui. Creuit quippe dominus, quia per totum orbem fidelibus quòd Chriſtus eſſet qui propheta credebatur innotuit. Decreuit ac minoratus eſt Ioannes, quia qui Chriſtus æſtimabatur quòd non Chriſtus ipſe ſed pręco Chriſti eſſet apparuit. Ideoq́ iure nato Ioanne lux diurna minorari incipit, cuius fama diuinitatis deſitura, & baptiſmus in breui erat finem accepturus. Iure etiam naſcente domino abbreuiata dies ad crementum luminis redit, quia ille nimirum apparuit, qui lucem ſuæ cognitionis quam prius ſolet Iudæa & hoc ex parte habebat, cunctis gentibus aperiret, ſuæ calorem dilectionis in totam mundi latitudinem diffunderet. Notandum autem quod hæc eadem

Mat. 11. Lucæ 7.

Chriſti natiuitatis ac Ioannis myſterium.

1. Ioan. 3

Ioannis natiuitas ſimilitudinem habet domi nici aduẽtus. dem beati Ioannis natiuitas nonnullam habet ſimilitudinem aduentus dominici, & gratiæ quam prædicare ueniebat. Nam & congruum ualde eſt, ut cuũ omnes prophetæ priores & patriarchæ, uel naſcendo, uel moriendo, uel uiuendo, uel prædicando teſtimonium perhibuerunt, hunc multo amplius præcurſor ſuus, qui plus quàm propheta extitit, non tantum in uita & paſſione, ſed in ipſa quoque ſua natiuitate deſignet. Quid eſt enim quòd ueteranis parentibus natus eſt Ioannes, niſi quia illius mox ſecutura natiuitas ſignabatur, qui ſpiritalia noui teſtamenti proferens arcana, carnalem legis & ſacerdotij ueteris obſeruantiam iam terminandam eſſe doceret?

Heb.8. Quod enim antiquatur & ſeneſcit, prope interitum eſt. Quid quod muto patre, principe uidelicet tunc ſacerdotum, ortus eſt præcurſor domini, niſi quia ipſo apparente domino, lingua iam ſacerdotij ueteris magna ex parte à doctrina ſenſus ſpiritalis obmutuerat, ſolam literæ cuſtodiã curantibus ac docentibus ſcribis & legiſperitis, imò & ipſam literam pleriſque in locis per ſuas traditiones corrumpentibus, iuxta quod eis dominus in euangelio ſæpius impro- perare probatur? Et quid quod diu ſterili genitrice naſcitur, niſi quia lex, quæ auxilio ſacerdotalis officij ſpiritalem deo ſobolem gignere iuſſa eſt, neminem ad perfectum adduxit, quia nimirum ſuis cultoribus regni cœleſtis ianuas aperire non potuit? Sed factus ſub lege autor ipſe legis ſterilitatis opprobrium legi abſtulit, qui hanc ſpiritaliter intelligendam monſtrauit, & ſupernæ beatitudinis gratiam, quæ in euangelio nunc apertiſſime lucet, in ea iam olim præfiguratam, & quaſi conceptam fuiſſe docuit. [Et factum eſt, inquit, in die octauo, ue-

Matth.15 & 23. Marci 7. Lucæ 11. Heb.7.

nerunt

uenerunt circuncidere puerum, & uocabant eum nomine patris eius Zachariam. Et reſpondens mater eius, dixit: Nequaquam, ſed uocabitur Ioannes. Ioannes interpretatur domini gratia, ſiue in quo eſt gratia. Quo nomine & totam euangelicæ diſpenſationis gratiam quam prædicat, & ipſum ſpecialiter dominum ſignat, per quem eadem gratia mundo donata eſt. Qui uero natum puerum patris Zachariæ nomine magis, quàm Ioannem uocandum eſſe decernebant, eos profecto figurant, qui domino noua gratiæ munera declarante, cuperent eum potius conſueta ſacerdotij ueteris edicta prædicare. Vnde bene Zacharias memor domini interpretatur, quia uidelicet memoriam antiquæ obſeruationis quæ utique à domino data eſt, figurate denunciat. Contendebant ergo de nomine nati prophetæ hi qui conuenerant, & Zachariam hunc uocari ſatagebant: at contra mater uerbis, & pater ſcriptis, quia Ioannes magis appellandus eſt aſtruebant. Quia fuere nonnulli cœleſtium ſacramentorum minus periti, qui in primordijs euangelij coruſcantis carnalia adhuc legalis ſacerdotij ſtatuta ſimul obſeruanda eſſe decernerent, quos profecto ipſa legis doctrina de ſuſcipienda gratia Chriſti quaſi Elizabeth, de nomine Ioannis uiua uoce confirmat dicendo per legiſlatorem, Prophetam uobis ſuſcitabit deus ueſter de fratribus ueſtris, tanquam meipſum audietis iuxta omnia quæcunque locutus fuerit uobis. Ipſum quoque legale ſacerdotium tacitis ceremoniarum ſuarum typis, quaſi mutis literarum figuris, Zacharias eidem gratiæ naſcenti teſtimonium perhibet, quia nihil prorſus in omnibus ſacerdotij ueteris obſeruationibus actum uel dictum eſſe credendum eſt, quod non euāgelij gratiam ſi

Ioannes.

Zacharias.

Contētio de nati ꝓphetæ nomine myſtica.

Deute. 18

tiam ſi recte intelligatur expreſſerit. Quod autem declarato poſtmodum & confirmato nomine Ioannis apertum eſt os Zachariæ & loquebatur benedicens deum, patet utiq; quia manifeſtata per Apoſtolos gratia noui teſtamenti, multa etiam turba ſacerdotũ obedibat fidei, relictaq; taciturnitate nociua ad confitenda, laudanda, & prædicanda ſui dona redemptoris ſe deuota ſubmittebat. Et quidem in die circuncisionis Ioannis quando & nomẽ accepit [factus eſt timor ſuper omnes uicinos eorum, & ſuper omnia montana Iudææ diuulgabantur omnia uerba hæc.] Porro in tempore dominicæ reſurrectionis, ubi miſſo deſuper ſpiritu gloria nominis eius per Apoſtolos mundo innotuit, timor continuo ſaluberrimus non ſolum Iudæorum, qui erant uicini uel ſitu uidelicet loci, uel ſcientia legis, ſed & exterarum uſque ad fines terræ gentium corda concuſſit. Nec tantum montana, cuncta Iudææ uerumetiam omnia mundani regni, mundanæq; ſapientiæ culmina uirtutis eius fama tranſcendit: ita ut relicta ubique cultura ac uita priori ad percipienda fidei illius ſacramenta confluerent. Recte etenim circuncisionis dies dominicæ reſurrectionis imaginem præfert, quia & hæc octaua die, hoc eſt poſt ſabbatum facta eſt, & ſicut illa à reatu perpetuæ mortis abſoluere ſolebat, ita iſta perfectam uitæ immortalis nouitatem & in autore noſtro exhibuit, & in nobis ſperandam monſtrauit. Quod uero inter hæc Zacharias impletur ſpiritu ſancto, ac de redemptore noſtro ſimul et noſtra redemptione prophetat, ſignificat myſtice quia multi de ſtirpe ſacerdotali qui à confeſſione Chriſti diutius ora continuerant, poſtmodum per ſuſceptionem fidei illius ſpiritus ſancti uirtute replendi, dono prophetiæ ſublimandi, & magiſterij paſtoralis officio po-

Apertio oris Zachariæ typice quid ſignificet. Acto.6.

Circuncisiõis dies, dominicę reſurrectionis imaginẽ præfert.

Zacharias cur impleatur ſpiritu ſancto.

pulis

pulis eſſent præferendi. Quamuis eadem acceptione ſpiritus & prophetia Zachariæ hoc quoque conuenienter figurari credendum eſt, quia tunc inſtaret tempus quo fidelibus panderetur omnes, legalis ſacerdotij ritus & cc.emonias ſpiritali intus ſcientia & propheticis exuberare myſterijs, quæ mediatoris dei & hominum, hominis Ieſu Chriſti uel diſpenſatione tẽporariç uel æternæ diuinitati teſtimoniũ ferrẽt, iuxta quod ipſe Iudæorum duriciam increpans, dicit: Si crederetis Moyſi, crederetis forſitan & mihi. De me enim ille ſcripſit. Quid autem prophetans, & benedicens deum Zacharias dixerit, audiamus. [Benedictus dominus deus Iſrael, quia uiſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ.] In quibus profecto uerbis notandum, quia beatus Zacharias quod inchoatum & proxime futurũ in ſpiritu præuiderat, prophetico more quaſi iam factum eſſe narrabat. Viſitauit enim nos apparens in carne dominus, quaſi longius à ſe recedentes quos in peccatis poſitos quærere, & iuſtificare curauit. Viſitauit quaſi medicus ægrotos, qui ut inueteratum ſuperbiæ noſtræ languorem ſanaret, nouum nobis ſuæ humilitatis exemplum adhibuit. Fecit redemptionẽ plebi ſuæ, qui nos uenundatos ſub peccato, & antiqui hoſtis ſeruitio addictos, dato ſui ſanguinis precio liberauit. Vnde benigne nos hortatur Apoſtolus, dicẽs: Empti eſtis precio magno, glorificate & portate deum in corpore ueſtro. Plebi autem ſuç dicit non utique quam ueniens plebem ſuam repperit, ſed quam uiſitando & redimendo ſuam fecit. Vultis etenim audire, fratres mei, qualem inuenerit eam, qualem reddiderit. Finis cantici huius quod ob noticiam ſimul & prolixitatem ſui totum charitate ueſtræ recenſere, & explanare lon

Ioan. 5.

Viſitatio domini.

1.Cor.6.

gum duximus, aperte denunciat, dicens: [Viſitauit nos oriens ex alto, illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis ſedent, ad dirigendos pedes noſtros in uiam pacis.] Inuenit ergo nos ſedentes in tenebris & in umbra mortis, hoc eſt, longa peccatorum & ignorantiæ cæcitate depreſſos, atque hoſtis
Ioan. 8. antiqui fraude deceptos, obſeſſóſque erroribus. Ipſe etenim recte mors & mendacium, ſicut econtra do-
Ioan. 14. minus ueritas uocatur, & uita. Attulit autem nobis ueram cognitionis ſuæ lucem, excluſisq́ errorum tenebris certum nobis iter patriæ cœleſtis aperuit, direxit greſſus operum noſtrorum, quatenus per uiam ueritatis quam monſtrauit incedere, atq; ad manſionem perpetuæ pacis poſſimus intrare, quam pro-
Ad fratres paræneſis. miſit. Hæc igitur dona, fratres chariſſimi, ſupernæ bonitatis, hæc æternorum donorum promiſſa habentes benedicamus & nos dominum in omni tempore,
Pſalm. 33. quia uiſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ. Semper laus eius in ore noſtro uerſetur, ſemper eius & memoriam retineamus, & in inuicem annunciemus uir-
1. Petri 2. tutes, qui de tenebris nos uocauit in admirabile lumen ſuum. Eius continue flagitemus auxilium, ut lucem ſcientiæ quam contulit in nobis, ipſe conſeruet, atque ad perfectum uſque diem perducat. Et ut digni ſimus exaudiri precantes, abijciamus ipſi opera te-
Rom. 13. nebrarum, & induamus nos arma lucis. Sic etenim ſupplicantes concite quæ deſideramus accipimus, quia nimirum uerba deuotæ orationis adiuuat manus piæ operationis. Et quia beati præcurſoris hodie natalitia celebramus, oportet ut quem ſalutis æternæ præconem ſuſcepimus, hunc etiam noſtræ orationis adiutorem quæramus. Ipſum itaque intercedendo ro-

gemus

gemus impetrare, ut ad eum cui teſtimonium perhibuit, lucem, uitam, & ueritatem peruenire mereamur Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, qui uiuit & regnat cum patre in unitate ſpiritus ſancti, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

PARTIS HOMILIARVM AEſtiualium Bedæ presbyteri.
FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX
HOMILIARVM PARTIS AEſtiuæ, dies dominicos, ſanctorumq; ferias complectens, ſecundum temporis ſeriem digeſtus.

Tabula dominicorum dierum ac feriarum.

In uigilijs paſchæ.
Veſpere autem ſabbati, quæ luceſcit in prima ſab. fo. 5
Matth. 28
In die ſancto paſchæ.
Maria Magdalena, & Maria Iacobi & Salome. 12
Marci 16
Feria ſecunda paſchæ.
2 Duo ex diſcipulis Ieſu ibant in caſtellum. 16
Lucæ 24
Feria tertia paſchæ.
5 Stetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum. 21
Lucæ 24
Feria ſexta paſchæ.
6 Vndecim diſcipuli abierunt in Galilęam. 29
Matth. 28
Dominica, Iubilate.
3 Modicum & iam non uidebitis me. 37
Ioan. 16
Dominica, Cantate.
4 Vado ad eum qui me miſit, & nemo ex uobis 45
Ioannis 16

Domi-

Dominica, Vocem iocunditatis.
5 Amen dico uobis, Si quid petieritis patrem. 51
Ioan. 16
In Letanijs.
Quis ueſtrum habebit amicum. 60
Lucæ 11
In aſcenſione dominica.
Recumbentibus undecim diſcipulis apparuit. 70
Marci 16
Dominica poſt Aſcenſionem ſiue
Exaudi.
Cum uenerit paracletus, quem ego mittam uobis. 76
Ioan. 15.
In ſolennitate Pentecoſtes.
Si diligitis me, mandata mea ſeruate. 88
Ioan. 14
In octaua Pentecoſtes.
Cum uenerit paracletus, quem ego mittam uobis. 76
Homiliam inuenies dominica poſt Aſcenſionem dominicam.
Item in octaua Pentecoſtes.
Erat homo ex phariſæis Nicodemus nomine. 206
Homiliam eiuſdem inuenies ipſo die Inuentionis ſanctæ crucis.
Dominica prima poſt Trinitatis.
1 Homo quidam erat diues, & induebatur purpura. 101
Lucæ 16
Dominica 2. poſt Trinitatis.
2 Homo quidam fecit cœnam magnam. 109
Lucæ 14

Dominica tertia poſt Trinitatis.
3 Erant appropinquantes ad Ieſum publicani. 114
Lucæ 15
Dominica quarta poſt Trinitatis.
4 Nolite iudicare,& non iudicabimini. 118
Lucæ 6
Dominica quinta poſt Trinitatis.
5 Cum turbæ irruerent ad Ieſum, ut audirent uerbum. 121
Lucæ 5
Dominica ſeptima poſt Trinitatis.
7 Cum multa turba eſſet cũ Ieſu,nec haberẽt. 126
Marci 8
Dominica octaua poſt Trinitatis.
8 Attẽdite à falſis prophetis,qui ueniũt ad uos. 132
Lucæ 6
Dominica nona poſt Trinitatis.
9 Homo quidam erat diues,qui habebat uillicũ. 135
Lucæ 16
Dominica decima poſt Trinitatis.
10 Cum appropinquaſſet Ieſus Hieruſalem. 139
Lucæ 19
Dominica undecima poſt Trinitatis.
11 Dixit Ieſus ad quoſdã,qui in ſe cõfidebant. 145
Lucæ 18
Dominica duodecima poſt Trinitatis.
12 Exiens Ieſus de finibus Tyri uenit per Sidonem. 148
Marci 7
Dominica tertia decima poſt Trinitatis.
13 Beati oculi,qui uident quæ uos uidetis. 153
Lucæ 10

Dominica quarta decima poſt Trinitatis.
14 Dũ iret Ieſus in Hieruſalẽ,tranſiuit per me. 159
Lucę 17
Dominica quinta decima poſt Trinitatis.
15 Nemo ſeruus poteſt duobus dominis ſeruire. 163
Lucæ 16
Dominica ſexta decima poſt Trinitatis.
16 Ibat Ieſus in ciuitatem,quæ uocatur Naim. 165
Lucæ 7
Dominica decima ſeptima poſt Trinitatis.
17 Cum intrauit Ieſus in domum cuiuſdam princ. phariſ. 167
Lucæ 14
Dominica decima octaua poſt Trinitatis.
18 Acceſſit unus de ſcribis,& interrogauit Ieſ. 175
Marci 12
Dominica decima nona poſt Trinitatis.
19 Intrauit Ieſus iterũ Capharnaũ poſt dies octo. 176
Marci 2
Dominica uiceſima tertia poſt Trinitatis.
23 Miſerunt phariſæi inſidiatores,qui ſe iuſtos ſimularent. 182
Lucæ 20
Dominica uiceſima quarta poſt Trinitatis
24 Cũ trãſcẽdiſſet Ieſus in naui rurſum trãs fretũ. 184
Marci 5
Dominica uiceſima quinta poſt Trinitatis.
25 Cum ſubleuaſſet oculos Ieſus,& uidiſſet. 166
Homiliam eiuſdem inuenies dominica Lætare.
In Septembri feria quarta quatuor temporum.
4 Reſpondens unus de turba,dixit ad Ieſum. 192
Marci 9

Feria ſexta quatuor temporum.
6 Iudex quidam erat in quadam ciuitate. 198
Lucæ 18.
In ſeptembri ſabbato quatuor temporum.
7 Arborem fici habebat quidam plantatam 200
Lucæ 13.

TABVLA HOMILIARVM DE SANCTIS, TVM propriarum, tum cõmunium, nec non de dedicatione altarium & templorum.

In feſto inuentionis ſanctæ crucis.
Erat homo ex phariſæis Nicodemus nomine. 206
Ioann.3.
In feſto diui Ioannis Euangeliſtæ ante portam latinam.
Accedunt ad Ieſum Iacobus & Ioannes. 214
Marci 10
In uigilijs diui Ioannis Baptiſtæ.
Fuit in diebus Herodis regis Iudææ ſacerdos. 216
Lucæ 1
In die ſancto.
Elizabeth impletum eſt tempus pariendi.
Lucæ 1
Hanc Homiliam reperies in calce homiliarum de ſanctis, folio. 595
In uigilijs Apoſtolorum Petri & Pauli.
Simon Ioannis diligis me plus his? 240
Ioannis ultimo.

In die

In die ſancto.
Venit Ieſus in partes Cæſareæ Philippi. 248
Matthæi 19
In ſolennitate uiſitationis deiparę Mariæ uirginis.
Exurgens Maria abijt in montana. 228
Lucæ 1
In natali beatæ Mariæ Magdalenæ.
Rogabat Ieſum quidam phariſæus. 256
Lucæ 7
In natali diui Iacobi Apoſtoli.
Acceſſit ad Ieſum mater filiorum Zebedæi. 264
Matthæi 20
Vincula diui Petri Apoſtoli.
Homiliam eiuſdem reperies in natali ipſius. 248
In ſolennitate dominicæ transfigurationis.
Aſſumpſit Ieſus Petrum & Iacobũ & Ioannem 275
Matthæi 17
In ferijs Aſſumptionis Chriſtiferæ uirginis Mariæ.
Intrauit Ieſus in quoddam caſtellum. 282
Lucæ 10
In natali diui Bartholomæi Apoſtoli.
Facta eſt contentio inter diſcipulos Ieſu. 285
Lucæ 22
In ferijs decollationis diui Ioannis Baptiſtæ.
Audiuit Herodes Tetrarcha famam Ieſu. 288
Matthæi 14
In natali deiparæ Mariæ uirginis.
Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid. 298

Homiliam eiuſdem require in feſto Inuentionis ſanctæ crucis. 206

In uigilijs diui Matthæi Apoſtoli.

Vidit Ieſus publicanum nomine Leui. 309

Lucæ 5.

In die ſancto.

Cum tranſiret Ieſus uidit hominem ſedentem. 311

Matthæi 9

In ferijs diui Lucæ Euangeliſtæ.

Deſignauit dominus & alios ſeptuaginta duos. 316

Lucæ 10

In ſolennitate omnium ſanctorum.

Deſcendens Ieſus cum diſcipulis de monte. 331

Lucæ 6.

In ferijs præſentationis beatæ Mariæ uirginis.

Homiliam eiuſdem reperies in natali ipſius. 292

Commune ſanctorum.

In ferijs unius Apoſtoli.

Conuocatis Ieſus duodecim Apoſtolis. 338

Lucæ nono.

In ferijs plurimorum martyrum.

Attendite à fermento phariſæorum, quod eſt hypocriſis. 341

Lucæ 12

Cum audieritis prælia & ſeditiones. 349

Lucæ 21.

In natali unius martyris.

Si quis

Si quis uult poſt me uenire. 350
Lucæ 9
Si quis uenit ad me, & non odit patrem ſuum. 355
Lucæ 14
In ferijs confeſſorum.
Nemo lucernam accendit, & in abſcondito ponit. 356
Lucæ 11
Sint lumbi ueſtri præcincti, & lucernę ardentes 358
Lucæ 12
Facilius eſt camelum per foramen acus tranſire. 365
Marci 10.
Videte, uigilate, & orate, neſcitis enim quando tempus ſit. 368
Marci 13
In dedicatione altarium.
Non eſt arbor bona, quæ facit fructus malos. 369
Lucæ 6
In dedicatione Eccleſiæ uel templorum.
Facta ſunt encęnia in Hieroſolymis & hyems. 382
Ioannis ultimo.
Ingreſſus Ieſus perambulabat Hiericho. 390
Lucæ 19.

FINIS.

DISCITE
IVSTITIAM MONITI.

Digitized by Google